

ПЕНИ ВИНЧЕНЦИ ЗАБРАНЕНИ МЕСТА

Превод от английски: Теодора Давидова, 2014

chitanka.info

ПРОЛОГ

24 юни 1995 г.

— Днес ще я накарам да ни разкаже всичко. Цели петдесет години пази тайната си и мисля, че е крайно време да я научим.

Произнесени с ясен, мелодичен и добре модулиран глас тези думи отекнаха в Палм Корт на хотел „Риц“. Няколко разговора спряха. Репликата дойде от елегантна дама с бял копrienен костюм, подгънала изискано дългите си красиви крака под стола. Усетила моментното смущение в салона, тя се усмихна доволно на своята събеседничка.

Макар и по-консервативна на вид, другата жена на масата бе с не по-малко елегантна рокля от черен вълнен плат; широк перлен гердан обгръщаше дългата ѝ шия.

— Клариса, аз лично залагам без колебание на Грейс. През всичките тези години ти упорито се опитваш да проникнеш в тайната ѝ без резултат. А и има ли значение? Сама спомена, че изминаха петдесет години.

— Не мога да търпя около мен да има тайни, Флорънс — отговори Клариса. — Изнервям се. А особено се дразня от толкова стари тайни. Признай, че това, което Грейс крие, наистина е твърде загадъчно.

— Значи ли това, че ти нищо не криеш?

— Аз ли? — Големите кафяви очи на Клариса се отвориха широко и тя се усмихна на приятелката си. — Разбира се, че не крия нищо. Разказвам всичко на всеки. Нищичко не мога да задържа. Би трябвало да го знаеш, скъпа.

— Хм — бе единственото, което се отрони от устните на Флорънс. Сивите ѝ очи внимателно следяха приятелката ѝ.

— Какво искаш да кажеш с това „хм“?

— Нищо. Абсолютно нищо. — Тя очевидно реши да отмине въпроса без повече коментар. Но след малко продължи: — Ние и трите преминахме през една... как да кажа... през една война с много

събития. Твърде интересни неща ни се случиха и естествено е с тях да са свързани и доста тайни.

— Съгласна съм, но ние с теб добре се познаваме — рече Клариса.

— Докато Грейс винаги се е държала малко настрана. Струва ми се, че тя ни го дължи. А, ето я и самата нея. Тук сме, Грейс — провикна се Клариса.

— Здравейте — поздрави приятелките си Грейс и ги прегърна сърдечно. Отпусна се на един стол и се зае да сваля ръкавиците си. — Моля да ме извините за закъснението, но имаше задръстване.

— Отпусни се, скъпа, и изпий един чай. Не е ли по-добре да поръчаме шампанско? Мисля, че случаят заслужава да бъде отбелязан, нали?

— Шампанско! — обади се Флорънс. — Клариса, едва четири и половина е.

— Известно ми е. Но си мисля, че една от малкото компенсации на напредналата ни възраст, е че можем да правим каквото и когато си поискаме. А точно сега ми се иска шампанско.

— Защото си убедена, че така езикът на Грейс ще се развърже — рече Флорънс. — Предупреждавам те, скъпа, днес тя е решила да те накара да проговориш. И е напълно сериозна.

— Така ли? — удиви се Грейс. — И за какво по-точно?

— Чудесно знаеш какво ме интересува? — обади се Клариса. — Струва ми се, че след петдесет години ни дължиш някакво обяснение.

— Колко красив костюм, Клариса — отбеляза Грейс. — Откъде го купи?

— Стига да поискаш можеш да скъсаш нервите на човек — въздъхна Клариса. — Намерих го в „Харви Никълс“, щом е толкова важно.

— За мен е важно. Обичам да зная повече за тези неща. Още не мога да се освободя от усещането, че изоставам, че съм като проста полска мишка що се отнася до дрехите, докато вие се перчехте с вашите прекрасни облекла от „Рен“.

— Трябва да призная, че често имаш доста семпъл вид — съгласи се Флорънс, докато посягаше за сандвич с тънките си пръсти. — Дори доста често.

— Благодаря, Флорънс. Ти пък чудесно знаеш как да ме накараш да се почувствам по-зле. И не пропускаш такава възможност.

— Хей — намеси се Клариса, — не се разгорещявайте. Поне не тук. А, ето го и шампанското. Чудесно! Грейс, скъпа, ти първа.

— Благодаря — прие приятелката ѝ. — Но трябва да те предупредя, че нямам намерения да развързвам езика си. Ако Флорънс е права и това е целта ти.

— Какво толкова? Нима след толкова години може нещо да се промени? Защо да не ни разкажеш? Като че ще го разгласим.

— Аз може и да не го направя, Клариса — прекъсна я Флорънс, — но ти непременно ще го сториш.

— Това е несправедливо. Разбира се, че няма да го направя. Пък и кой ще даде ухо на брътвежите на една стара жена?

— Теб всеки те слуша — вметна остро Флорънс. — Просто хората нямат друг избор.

— Искрено се надявам, Флорънс, че проявяваш повече такт, когато си в Камарата на общините, макар това да е място, където не е прието хората да са тактични. Ако разговарям по този начин с някой от моите акционери, ще си навлека милион неприятности. Все едно, както казах, Грейс, моментът настъпи.

— Но защо? — попита приятелката ѝ. — Защо точно днес?

— Защото е кръгла годишнина. Цели петдесет години се срещаме на този ден, идеята е чудесна, макар да дойде от мен, и никога не сме пропускали да се съберем, независимо от обстоятелствата.

— С изключение на годината, когато Флорънс участваше в предизборна кампания и отидохме да я подкрепим. Тогава прекарахме деня при нея — уточни Грейс.

— И когато Грейс заведе учениците си на онзи чудесен фестивал в Ирландия и ние заминахме, за да присъстваме — додаде Флорънс. — А също и в годината, когато откриваше компанията си в Ню Йорк и посетихме Емпайър Стейт Билдинг.

— Да, точно така — съгласи се Клариса. — Това само доказва мисълта ми. Не сме пропускали нашата среща и винаги сме се подкрепяли. Съпрузи, бебета, успехи и провали, сърдечни страдания и щастие, всичко сме споделяли. И въпреки всичко Грейс пази своята огромна тайна. Абсолютно сигурна съм, че има тайна, че ни казваш

много малко от онова, което можеш да споделиш с нас. Това е несправедливо.

— Много съжалявам — отговори Грейс. — Съжалявам, че ме мислиш за несправедлива. Но не мога да ти кажа.

— Но...

— Извинявайте — прекъсна ги Флорънс. — Колкото и да е вълнуващата темата, ще трябва да се обадя по телефона. Искам да проверя какво става с гласуването. Веднага се връщам. Нищо не й казвай, Грейс.

— Виж какво, Клариса — започна Грейс, докато проследяваше с поглед Флорънс. Сините й очи добиха изненадващо студен блясък. — Не само аз имам тайна, нали? И трите имаме. Не би искала да те карам да ми разкажеш своята, нали?

— Не, но това е нещо свършено друго. — Клариса се усмихна подкупващо, докато все още прекрасната й кожа на типична англичанка, неочаквано порозовя. — Моята... моята е някак по-лична. Поне мисля, че така би я нарекла ти. — Тя се огледа, за да се увери, че Флорънс не се задава. — Ако я споделя, ще отворя рана. А твоята история, поне това, което ние знаем за нея, прилича повече на филмов сюжет. Невероятно вълнуваща. Съпруг, който...

— Няма никакво значение — прекъсна я Грейс и на лицето й изгря не по-малко мила усмивка. — Тайната си е тайна. Обещала съм да не я споделям с никого и не престъпих обещанието си през всичките тези години. Няма да го престъпя нито сега, нито когато и да било.

ГЛАВА 1

Пролетта на 1938 г.

Първото нещо, което направи Грейс Марчант при срещата със своя бъдещ съпруг, бе да избухне в сълзи. И то не защото той я нагруби или обиди. В този момент тя изпитваше силна физическа болка, резултат от падане от собствения ѝ велосипед. Болката бе съчетана с душевно страдание, дължащо се на гледката от размазаните на паважа дузина яйца и пакет захар, излетели от кошницата на колелото ѝ.

Вината за падането на Грейс бе отчасти нейна и отчасти на кучето на госпожица Паркин, за което в градчето цареше единодушното мнение, че трябва да бъде държано на каишка. Кучето бе забелязало котка и се бе спуснало след нея. В същото време Грейс се бе загледала в цветовете, обсипали стената на къщата на викария, се сблъска с любимеца на госпожица Паркин. На кучето му нямаше нищо. Грейс, с две раздрани колена и силно ожулен лакът, бе принудена да изтърпи изливащия се върху нея гняв на госпожица Паркин. Грейс бе добре възпитана и с твърде благ нрав, за да спори, даваше си сметка, че госпожицата имаше донякъде право да е ядосана. Докато се надигаше от паважа, опитвайки се да потисне болката в коленете — сега разбираше защо децата плачеха така отчаяно, когато паднеха — тя дочу зад себе си шум от спираща кола и глас, който майка ѝ би нарекла „тъмнокафяв“:

— Зле ли се ударихте?

Грейс вдигна очи и видя изключително красиво лице — руса коса, искрящи сини очи, красива уста и красив летен загар, сетне очите ѝ се спряха на собствената ѝ кална пола, разкървавените колена и на бъркотията от яйца и захар на пътя. За своя изненада и за още по-голям срам се разплака.

— Нека да ви помогна — обади се непознатият, докато слизаше от малката си кола. Взе велосипеда ѝ, изправи го до стената на месарницата, улови ръката на Грейс, заведе я до пейката наблизо и я накара да седне.

— Засега не забелязвам трайни увреждания — рече мъжът.

— Естествено. — В гласа на госпожица Паркин се прокрадваха нотки на тревога и известно чувство на вина. — Ударът не беше силен. Съжалявам, че Маки изскочи пред колелото ти, Грейс, но не мога да нося отговорност и за котката на месаря.

— Разбира се, че не можете — обади се мъжът, — но кучето ви би могло да бъде на каишка. Поне докато сте на улицата. — Широка усмивка озари лицето му.

— Маки, на каишка! — Ако се съдеше по интонацията на мис Паркин, сякаш ѝ бяха предложили скъпоценният ѝ Маки да бъде изпратен на работа в пътуващ цирк или да участва в бой с мечки. — Той никога не е бил с каишка...

— Няма нищо, госпожице Паркин — прекъсна я Грейс. — Права сте, трябваше да внимавам къде карам. Вината е моя.

Очевидно госпожицата беше умилостивена и предложи да плати яйцата. Грейс поклати глава в знак на отказ и с благодарност пое чашата вода, която месарят, господин Бригс, ѝ подаде, зарадван, че входът на магазина му се оказа арена на такива драматични събития.

— А сега — младият мъж се настани до Грейс, — ще ми позволите да ви изпратя до дома ви. Доста сте бледа. Между другото — той подаде ръка, — Чарлс Бенет. Много ми е приятно.

— На мен също. — Грейс пое дланта му. Хубава ръка, помисли си тя. Здрава, спокойна и суха. Нейната обаче бе влажна. — Грейс Марчант.

— В Уесторн ли живеете?

— Да. В самия край на града, до ливадите.

— В такъв случай, настоявам да ви изпратя. Аз ще бутам колелото ви. Не сте в състояние да го карате сега.

Завоеванието на Грейс, както майка ѝ упорито настояваше да го нарича, докато разказваше същата вечер на баща ѝ какво се е случило, беше голямо.

— Той е син на Клифърд Бенет, адвокатът от Шафтсбъри. Има и дял в практиката на баща си в Лондон. Семейството е много богато и живеят в най-красивата къща на Торп Магна. А майката е многоуважаемата... — Грейс срещна погледа на баща си, който ѝ намигна — Мюриъл Саксън е твърде добре известна фигура в социалния живот. А дъщеря ѝ, сестрата на Чарлс...

— Още една фигура — вметна Франк Марчант с една от характерните си мили усмивки.

Госпожа Марчант отмина забележката му с безразличие.

— Сестрата на Чарлс наскоро влезе в обществото и е добре известна. Живее в Лондон с мъжа си — също адвокат. Сватбата им беше наистина разкошна...

— Мамо — засмя се Грейс, — кой ти разказа всичко това?

— Всички в околността го знаят. А Чарлс, естествено не е женен. Ерген е. И е богат.

— Не мисля, че има голяма вероятност да се омъжи за Чарлс Бенет, мамо. И на твоето място не бих залагала големи надежди...

В този момент телефонът иззвъня.

Бети Марчант отиде да се обади. До трапезарията достигнаха онези извивки на гласа ѝ, които се пускаха в ход, винаги когато насреща се появише изискана персона. Франк вдигна въпросително вежди към дъщеря си и в този миг Бети се върна в стаята при тях. Лицето ѝ бе пламнало от възбуда, а очите — искряха от възбуда.

— Той е — обяви тя триумфиращо.

— Кой?

— Чарлс Бенет, разбира се. Търси те по телефона, Грейс. Хайде върви, скъпа. Не го карай да те чака.

Младото момиче все още се усмихваше, когато вдигна слушалката.

— Как открихте телефонния ми номер?

— От госпожа Боскомб.

— Да, естествено.

Госпожа Боскомб работеше в местната телефонна централа. Тя не само осигуряваше на хората, които харесваше (изключително важно изискване), искания телефон, но при нужда препредаваше и съобщения.

— Обаждам се да питам дали си добре?

— Да, добре съм, благодаря ти. Още веднъж те моля да приемеш моята благодарност за любезността.

— Удоволствието беше мое. Има и още нещо. Ако коленете не те болят прекалено, защо не дойдеш в неделя следобед у нас за партия тенис?

Лека паника обзе Грейс.

— Боя се, че не съм много добра.

— Никой от нас не е. Сестра ми и съпругът ѝ ще дойдат за края на седмицата. Живеят в Лондон и нямат никаква възможност да поддържат формата си. Все пак мисля, че ще е приятно. Ще се радвам, ако дойдеш.

— Благодаря — прие Грейс. — Ще дойда.

— Чудесно. Ще те чакаме към три.

Грейс се върна в трапезарията и доста неохотно разказа на родителите си какво са говорили с Чарлс. Постара се да изглежда максимално небрежна с надеждата, че те няма да придадат особено значение на поканата. Въпреки всичко даваше си ясна сметка, че докато Чарлс не обяви официалния си годеж с някое друго момиче, майка ѝ нямаше да спре да прави планове за брака ѝ с него.

Грейс бе на деветнайсет. Завършила бе с добра диплома скромно девическо училище недалеч от Солсбъри, а след това по настояване на родителите си бе посещавала курс за секретарки, въпреки мечтата ѝ да се занимава с музика. Тя бе талантива пианистка, пееше добре и свиреше на цигулка, но с музика трудно можеше да си намери работа. А тъй като бе момиче и се очакваше да се омъжи, щеше да продължи музикалните си занимания в някой любителски оркестър. Самата мисъл за аматьорска дейност дразнеше Грейс, защото тя обичаше да прави нещата както трябва. В същото време си даваше сметка, че за да стане музикант, ще трябва да бъде много упорита и да не се поддава на чуждо влияние, а ето че беше се поддала на увещанията на родителите си, което идваше да докаже, че не притежава въпросните качества, а вероятно ѝ липсваше и талант.

Франк Марчант беше управител на банка в Шафтсбъри. Направил бе скромна кариера поради липса на каквато и да е амбиция. Това открай време бе болка на Бети, която пък беше много амбициозна, не за себе си естествено, а за съпруга си. Подтикваше го да кандидатства за една или друга работа, да общува с по-значителни клиенти; тя копнееше за по-голям и по-люксозен дом от обраслата в зеленина скромна къща в края на Уесторн, където живееха. Много ѝ се искаше да може да си позволи по-съществена помощ въкъщи от всекидневните посещения на госпожа Хобс и съпруга ѝ господин

Хобс, който се занимаваше с градината. Бети мечтаеше да може да се похвали малко повече със съпруга си и да бъде част от общество, към което усещаше, че принадлежи по право. Отчасти заради себе си, а отчасти и заради дъщеря си, имаше огромното желание да организира и да бъде канена на големи събирания с игра на тенис, на танцови забави и изобщо на събития, които „Татлър“ отразяваше на своите страници.

Но сега вече, макар да бе уважаван и активен член на обществото в градчето, председателка на безброй управи на благородни каузи и с авторитет, като съпруга на управител на банка, Бети знаеше, че най-доброто, на което можеше да се надява оттук нататък в обществения живот, са официалните вечери, които даваха с Франк. На тях сервираше госпожа Хобс, облечена в черна рокля и с бяла престилка. Оставаха танците, организирани в тенисклуба, както и традиционната вечеря в ресторант „Савой“ в Лондон, която банката даваше на най-добрите си управители през годината.

Грейс работеше като стажант — секретарка на изпълнителния директор на „Стъбингтънс“, компания за тежки превози недалеч от Шафтсбъри. Не харесваше работата си, дори може да се каже, че я ненавиждаше, а възможността за спасение, която родителите ѝ посочваха, а именно евентуален брак, все още бе твърде неясна. Тя беше едва деветнайсет годишна и въпреки че повечето от приятелките ѝ от училище вече бяха сгодени, една дори беше успяла да се омъжи, тя и останалите все още имаха време. Макар бракът и майчинството да бяха безсъмнена кариера за едно момиче, Грейс не бе твърде въодушевена. Съдейки по живота, който водеше майка ѝ, тя бе разбрала, че ще трябва да изпълнява множество твърде досадни задачи, като към това се прибави и законът — всяко желание на съпруга да бъде изпълнено.

В интерес на истината Франк Марчант бе извънредно мил човек и значително се отличаваше от бащите на много от нейните приятелки, които успяваха да държат цялото си семейство в непрестанна тревога и напрежение, очакваха у дома всеки да им засвидетелства безпрекословно и неподлежащо на обсъждане подчинение, само защото печелят прехраната. Все пак той взимаше вестника, когато пожелаеше, независимо от това, че Грейс и майка ѝ не бяха го дочели или сменяше станцията на радиото, нищо, че някой друг слушаше

дадено предаване. Той беше човекът, който получаваше последното парче от тортата или най-хубавия резен месо. Всичко това се разбираше от само себе си и едва ли щеше да се промени в бъдещия брак на Грейс. Чудесно разбираше, че няма смисъл да обсъжда подобни въпроси с майка си, а и с по-голяма част от приятелките си.

Грейс беше изключително красива; със златисточервеникава коса, по-къдрава отколкото би искала, защото всеки ден отделяше доста време, за да се пребори с нея, с тъмносини очи, малък прав нос и съвършена извивка на малката уста. Беше доста висока, близо метър и седемдесет и пет, твърде слаба, леко се смущаваше от дребния по нейна преценка бюст, с хубави крака и много красиви ръце. Правеше впечатление с елегантните си маниери, съчетани с привидно покорство, очарователно стеснителна и в същото време прозорлива за много от околните и за себе си.

Родителите ѝ бяха изключително горди с единственото си дете, макар майка ѝ да не пропускаше да отбележи с въздишка, че мечтаният син така и не дошъл, но пък момичето било дете завинаги, а и все още ги очаквала радостта от внуците. Сега вече Грейс бе на двайсет години — без сериозен приятел, да не говорим за евентуален съпруг и баща на очакваните внуци, ето защо Бет Марчант започваше леко да се тревожи, нещо, което тя никога не би си признала.

Франк Марчант настоя да отведе дъщеря си с колата до дома на семейство Бенет в неделя. Грейс се опита да го увери, че чудесно ще се чувства на своя велосипед, но ужасената госпожа Марчант за нищо на света не искаше да допусне семейство Бенет да си помислят, че те нямат кола, ето защо Франк трябва да я закара.

— Ако ме беше научил да шофирам — отбеляза Грейс, — сега можех да отида сама с колата.

Баща ѝ пък я увери, че има достатъчно време до двайсет и първата ѝ година, когато е най-подходящо време за едно момиче да се научи да шофира, а и пътищата никога не били толкова натоварени като сега. На всичкото отгоре той с удоволствие е готов да я закара където пожелае, пък и каква по-добра възможност двамата да си поприказват. Грейс и баща ѝ с удоволствие си бърбеха, но винаги когато Бети беше наблизо, те не можеха да завършат нито едно свое изречение.

Франк Марчант спря своя морис пред металната врата, окачена на две високи каменни колони. Красивият дом в стил кралица Ана беше построен някъде през деветнайсети век в околностите на Торп Магна. Грейс излезе от колата, стиснала тенис ракетата си. Неочаквано за самата себе си тя се почувства смутена и безпомощна.

Докато крачеше по алеята, оглеждаше високите прозорци, широкия вход и пищната глициния, спускаща се от горната част на къщата, хвърли вял поглед и на черния лабрадор, който скачаше с лай насреща ѝ, както и на трите коли, паркирани встрани от сградата. Тук бе колата на Чарлз, до нея — ослепителен червен морис турър (вероятно собственост на сестра му, която живееше в града) и стабилен внушителен даймлер. Над лехите с цветя бе привел гръб градинарят.

— Добър ден — поздрави той.

Грейс кимна едва забележимо (както според нея трябваше да се поздрави градинар, особено в дом като този; мина ѝ през ум също, че семейство Бенет трябва да бяха доста строги работодатели, щом караха човекът да работи и в неделя).

Дръпна шнура на звънеца.

— Всички са отзад на кортовете — долетя до слуха ѝ гласът на работника. — Няма да ви чуят, затова най-добре да минете зад къщата.

— Благодаря ви — отвърна момичето и пое в указаната посока, държейки под око кучето, което все така не я изпускаше от поглед. В този миг входната врата се отвори и на прага застана Чарлс.

— Здравей! Извинявай, не те чух. Тъкмо се разгряхаме. Магнус, ела тук. Долу. Долу, казах. Проклето куче! Къде е колата ти?

— Баща ми ме докара — смутено обясни Грейс — и си замина.

— Разбирам. — Чарлс очевидно също се смути от старанието си да не изглежда изненадан. Това едновременно трогна Грейс и в същото време я накара да се чувства още по-объркана. — Хайде, ела с мен.

— Тъкмо се канех да заобиколя. Градинарят ви ми обясни...

— Кой? Днес не е на работа... А, имаш предвид баща ми. Ела да те запозная.

Чарлс отново се засмя, смутен за пореден път и тръгна към приведения мъж в градината.

— Татко, това е Грейс Марчант.

Клифърд Бенет се изправи усмихнат. Беше много висок, по-висок от сина си, с побеляла коса и същите пронизващи сини очи.

— Вие трябва да сте пострадалата девойка, за която толкова много чуваме напоследък — рече той и протегна ръка. — Много ми е приятно.

— Приятно ми е — отговори Грейс, пламнала от смущение при мисълта как пренебрежително бе минала покрай него.

— Ще дойдеш ли при нас, татко? — попита Чарлс.

— Не и преди да оправа тези лехи. Това е най-ужасното време на годината. Плевелите никнат десет пъти по-бързо от цветята. Обичате ли цветята, мила?

— Много — отвърна Грейс с блеснали очи. — Мечтая си за малка градина с висок зид, в която да отглеждам рози и пълзящи растения...

Изненадано от готовността, с която поведе разговор, и изплашено да не изглежда глупаво в очите на стопанина на дома, младото момиче се изчерви. Очевидно нямаше нищо такова.

— Ние тук имаме точно такава, но се страхувам, че е доста запусната и едва ли ще ви достави голямо удоволствие. Нека Чарлс ви я покаже по-късно. След играта елате да си поприказваме. Приятно прекарване.

— Благодаря — промълви Грейс.

— Е, хайде да отидем при другите — подкани я Чарлс.

Същата вечер Грейс описа на баща си доста живописно „другите“. Майката на Чарлс — висока, тънка, „металносива от главата до краката“, с провлечен глас, в който се усеща възпитанието на поколения наред членове на висшето общество — я поздрави с високомерието на човек, който ще я наема на работа. Въпреки цялото си чувство за хумор, разпитът бе подействал потискащо на Грейс — къде точно живее, с какво се занимава баща ѝ? Тя бе кимнала леко, сякаш даваше знак, че е приключила и се бе обърнала към дъщеря си.

Дъщерята, Флорънс, бе по-тежък случай: също толкова висока, с тъмна коса, приятно, но издължено кокалесто лице, същите дълги крака и глас като на майката. Поддържаните ѝ нокти бяха боядисани в яркочервено, а пълната широка уста — в същия ярък цвят. Очевидно прецени, че не си заслужава да разговаря с Грейс, ето защо я удостои с бегла усмивка и продължи започнатото преди идването на гостенката

подробно описание на къщата, която двамата със съпруга ѝ били в процес на купуване край местност, която на Грейс ѝ прозвуча като „Слоун Скуо“. Единствено съпругът прояви дружелюбност и интерес към новодошлата. Името му беше Робърт, много висок и едър, с опъната назад черна коса, бледа кожа и дълъг, буквално увиснал нос. Държеше се извънредно мило, усмихваше ѝ се сърдечно и както сам я увери бил напълно бос в тениса.

— Така че надявам се и вие да не сте по-добра.

— Не ставай вулгарен, Робърт — прекъсна го Флорънс с поглед забит в поизносените сиви обувки за тенис на Грейс. Изразът на лицето ѝ недвусмислено изразяваше, че друго и не е очаквала. — Момичетата от провинцията винаги са в добра форма. Играят всеки ден. Или сте любителка на голфа, госпожице Марчант?

— Моля, наричайте ме Грейс. Не, не играя голф. А и не съм добра на тенис. Не мога да кажа, че играя редовно. Нямам време.

— Да, разбира се — продължи Флорънс. — Чарлс спомена, че ходите на работа. — Думата „работа“ прозвуча в нейната уста така, сякаш това бе твърде неприятна болест.

Настъпи мълчание, което Чарлс след минута наруши.

— Да отидем да загреем, а? Грейс, ще имаш ли кураж да играеш с мен?

За своя огромна изненада Грейс установи, че играе почти толкова добре, колкото Флорънс и чувствително по-добре от Робърт, който наистина се оказа съвсем бос в тениса. Остана дори с впечатлението, че той и не се старае да гледа сериозно на играта, което доста я успокои. Грейс и Чарлс, наистина добър играч, спечелиха първия сет, след което той предложи да се смени с Флорънс и да продължи с Робърт. Флорънс бе видимо подразнена и започна играта с няколко твърде неуспешни сервिसа, след това направи и два аута, но никой не смееше да ѝ направи забележка. Въпреки всичко Грейс и Робърт загубиха с минимална разлика.

— Ти наистина си много добра — отбеляза Чарлс, докато отиваха през корта към столовете. — Не мога да повярвам, че не тренираш често.

— Играех много в училище — обясни Грейс. Отново допусна грешка.

— Кое училище посещавахте? — обади се госпожа Бенет. — Според мен е чудесно, че момичетата в днешно време посещават училище. Аз самата бих ходила с удоволствие, но естествено се наложи да бъда образована у дома. Много наши приятели продължават да считат, че не е редно момичетата да се отделят от дома си. Настоях обаче Флорънс да ходи на училище. Така има по-голяма възможност за разширяване на мирогледа.

— Завърших училището „Сейнт Катарин“ край Солсбъри — отговори младата гостенка. — Малко, но много уютно място. Едва ли сте чували за него.

— Наистина не съм чувала. — Този път госпожа Бенет бе по-предпазлива. — Не познавам добре местните училища. Флорънс посещаваше „Сейнт Мери Уонтидж“. Не бих казала, че беше уютно. По мое мнение дава прекалено академична подготовка. Нищо чудно училище като вашето да е било по-подходящо. — Последните думи затихнаха. Тя положително не мислеше, че за дъщеря ѝ подобно училище бе подходящо.

— Да отидем да прием чай — обади се Чарлс енергично.

След чая, който им бе поднесен на терасата откъм задната страна на къщата от така мечтаната от Бети Марчант прислужничка в униформа, господин Бенет, очевидно харесал Грейс, настоя да ѝ покаже градината, за която бяха говорили. Мястото се оказа очарователно кътче, откъснато от света посредством своя зид, където сред пълзящи хортензии, отрупани с розови храсти лехи и истински облаци от тъмносини и небесни лобелии, покриващи тухления зид, се чуваше единствено птича песен. В центъра на това райско кътче стоеше изящна каменна пейка.

— Прелестно! — възторжено възкликна Грейс. — Един съвършен малък свят, откъснат от всичко наоколо.

— Точно това е най-прекрасното тук — отбеляза нейният домакин. — И знаете ли какво обичам най-много? Да дойда привечер с голяма чаша уиски и вестник и да поседя тук, далеч от всичко и от всички.

Грейс призна мислено, че ако живееше с Мюриъл Бенет, положително и тя щеше да търси тук убежище.

Слава Богу, такава опасност нямаше.

— Ако искате останете на вечеря — предложи Мюриъл Бенет, когато се върнаха при останалите. — Не мога да предложа кой знае какво, нали знаете как е в неделя вечер...

— Много сте любезна, наистина, но родителите ми ме очакват — отвърна Грейс. — Бих ли могла да позвъня на баща ми да дойде да ме прибере?

— Хубава работа! — възкликна Чарлс, който бе станал доста мълчалив след края на играта. — Аз ще те закарам. Ако въпреки всичко искаш, обади се у вас. Така няма да се тревожат.

— Много мило от твоя страна, но наистина няма нужда...

— Не се притеснявай. Ела да се обадиш.

Той я поведе към дневната, в която се намираше телефонът.

— Обади се — рече Чарлс и след кратко колебание додаде: — Ако нямаш нищо против, може да се поразходим с колата.

— Да, разбира се — отговори Грейс, искрено зарадвана, че той не гори от нетърпение да се отърве час по-скоро от нея. — Само да ги предупредя.

Потеглиха по тесния път, водещ навън от имението. От двете им страни се издигаше висок жив плет. Вечерта бе чудесна.

— Искаш ли да отидем до Олд Уордър? — наруши мълчанието Чарлс.

— С удоволствие.

Олд Уордър Кестл бе твърде известно и почитано място от местните жители. Намираше се високо на хълма над елегантна къща от осемнайсети век. Тук-там стърчаха още стени, които привечер се открояваха на фона на небето.

— Хубаво е тук, нали? — попита Чарлс. — Като дете, щом се приберях за ваканцията, първо идвах тук с понито си. Имала ли си като малка такава място?

— Да, обичах да отивам до Шафтсбъри и да гледам ярките светлини — отговори Грейс. — С автобуса, разбира се.

— Не бива да обръщаш внимание на майка ми — неочаквано подхвърли Чарлс. — Това просто е по-силно от нея. Възпитана е да бъде сноб. Иначе е чудесен човек.

— Няма нищо — твърде неубедително се опита да го успокои Грейс. — Тя наистина ми се видя симпатична. Баща ти — също. Много мило беше от негова страна да ми покаже градината.

— Очевидно те хареса. Мисля, че и старият Робърт те одобри. Шарят му очите, Флорънс си има доста неприятности с него, поне доколкото мога да видя.

— Наистина? — Грейс бе убедена, че по-скоро Робърт е този, който има неприятности.

— Да. Господи, не биваше да ти казвам това. Има нещо в теб, което предизвиква откровеност. Очевидно баща ми го е усетил.

— Мислиш ли? — Грейс цялата пламна.

— Така си е. Ти си онова, което италианците наричат „симпатио“. Била ли си в Италия?

— Не, никога не съм ходила в чужбина. Но си мечтая за това.

— Ако всички тези глупости, които стават в Европа, не престанат, пътуванията няма да са безопасни. Според татко войната е неизбежна.

— А според теб?

— Не е задължително, разбира се. Струва ми се, че Чембърлейн ще се окаже по-качествен човек, отколкото повечето хора мислят. А баща ти на какво мнение е?

— Като твоя — отговори Грейс. Тя изчакваше той да я попита за това какво мисли тя, но той мълчеше.

По пътя обратно минаха покрай вратите на гробището Олд Уордър, последно жилище на хората от Арундел Истейт и на цялото селище Уордър.

— Любимото ми място — въздъхна Грейс и с копнеж изгледа желязната ограда, преплетените клони на дърветата и призрачните върхове на паметниците.

— Как гробището ли? Не е ли малко необичайно? — Чарлс бе истински изненадан.

— Така е. — Грейс се изчерви. — Но е романтично, а и много красиво.

— Права си. По особен начин наистина. Имаш ли малко време за по едно питие?

— Да. С удоволствие.

Отбиха се в малка кръчма край Шелуклиф, след което Чарлс я откара до тях.

— Бих те поканила вътре, но... — Грейс замълча.

— Не, не. Благодаря ти. Време е да се прибирам. Майка ми ме чака, а и трябва да ставам рано утре сутринта. Когато работиш за... Боже, защо да се зальгваме? Когато работиш за баща си, просто не можеш да се измъкнеш. А в момента имаме голямо дело.

— Харесва ли ти да си юрист? — попита Грейс.

— Да. Лично аз много се забавлявам. Особено в малко градче като Шафтсбъри. Един ден фирмата ще бъде моя и с нетърпение очаквам този момент. Особено ми допада практиката в Лондон.

— Често ли пътуваш до Лондон? — попита Грейс.

— Не толкова често, колкото бих искал. Татко ходи дотам по няколко пъти всяка седмица, а моята задача е да поддържам работата тук, у дома. Все някой ден и аз ще мога да прекарвам повече време в столицата, но вероятно ще е свързано и с някои промени.

— Какви например?

— Едва ли искаш да чуеш всички подробности. Време е да се прибиращ. Много ти благодаря, че дойде днес. Прекарах чудесен следобед.

— Аз ти благодаря за поканата — отговори Грейс.

Той подаде ръка за сбогом и тя слезе от колата. Нито дума за следваща среща. Грейс си влезе вкъщи леко потисната.

— Преди да си казала нещо — обърна се тя към майка си, която крачеше развълнувано, — искам да те предупредя: не мисля, че той ме хареса много. Майка му е една стара вещица, а сестра му ясно ми показа, че ме намира за доста по-нискостояща, така че е изключено да седим двете в една и съща стая. Каквото е и реалното положение — завърши тя и се опита да се усмихне.

— Каква грубост, наистина — възкликна Бети Марчант. Ярочервени петна пламнаха върху двете ѝ страни; очевидно бе доста разстроена. — Определено мога да кажа, че не желая да се омъжваш в това семейство.

— Мамо — започна Грейс с известно отегчение в гласа. — Искам да знаеш, че и дума не може да става за брак с това семейство. Освен, ако разбира се, не избягам със стария господин Бенет.

— Грейс, знаеш, че не обичам такива шеги — сряза я Бети Марчант.

Клифърд Бенет седеше в кабинета си и чакаше да чуе новините, когато телефонът в коридора иззвъня.

— Аз ще вдигна — предупреди той жена си. — Сигурно е един разтревожен клиент. Казах му да се обади, ако има проблем.

Пет минути по-късно, той влезе в дневната, където близо до камината Мюриъл работеше над гоблен по неин проект.

— Мо, скъпа, утре рано сутринта трябва да хвана първия влак за Лондон. Просто исках да те предупредя.

— Първият влак ли? Но защо? Та нали утре е понеделник? Ти никога не...

— Казах ти, че имам един разтревожен клиент. Случаят е сложен. Искам да говоря с него и тогава да се видя с прокурора.

— Крифърд, мисля, че е време да намалиш малко темпото — въздъхна Мюриъл. — Догодина навършваш шейсет, а имам чувството, че се товариш все повече. Казваше, че ще започнеш да прехвърляш работата от лондонския офис на Чарлс, а не виждам никакви признаци за такова нещо.

— Зная, скъпа. Мо, Джон Рийвс е страшно натоварен, горкият. А между нас казано, и не е добре запознат с това дело. То е доста заплетено, става дума за измама, клиентът ми прави застраховка за живот преди две години и половина и...

— Клифърд застанал си пред светлината. Щом трябва ще заминеш, разбира се. Но все си мисля, че е време да стегнеш малко Джон Рийвс. Той просто се възползва от добрината ти.

— Добре, скъпа. Ще опитам. — Постоя мълчаливо, отпи от уискито си и додаде: — Мило момиче беше тази малката, нали?

— Коя? Дъщерята на Марчант? Ами... доста обикновена. Искрено желая Чарлс да си намери едно подходящо момиче и да се установи. Ето, Аманда Бриджпорт например. Очарователна, много хубава, а и как стои само на коня...

— Скъпа, надявам се, а и вярвам, че Чарлс ще търси в бъдещата си съпруга нещо повече от приятна гледка върху гърба на един кон. Лично аз бих предпочел човек като Грейс Марчант за снаха, отколкото Аманда Бриджпорт.

— Не си помисляй дори за такава възможност — потръпна Мюриъл. — Като си представя само, какво ли представлява майка й? Сигурно плете пердета, за да ги продава.

— Мо, моля те! — рече Клифърд и усмихнато поклати глава. — Ще отида да поработя върху делото. Ще си легна на дивана, за да не те будя утре сутринта. Лека нощ, скъпа.

Влезе отново в кабината си и телефонира на някого в Лондон, за да потвърди, че на другата сутрин ще бъде на уговореното място.

— Не мисля, че ще имам желание да повтора всичко това. — Робърт Грийг натисна педала на газта щом колата стъпи на широкия път за Лондон.

— Кое по-точно?

— Да изминем целия този път само за двата почивни дни. Много е далеч и на сутринта ще бъде труп.

— Робърт, не го правим толкова често. За последен път бяхме при нашите за Великден, когато можехме да останем по-дълго. И ти не пожела тогава да...

— Е, добре. След един-два дена ми става страшно отегчително. Не ми харесва провинцията...

— Но ти харесва да ходим на гости на семейство Уитекър или Бедфорд. А те живеят извън града.

— Така е, но те имат какво да предложат. Винаги организират прилична вечеря, на която идват хора на нашите години. А в Торп единствените развлечения са възгледите на майка ти за живота или заниманията на баща ти в градината.

— Това никак не е справедливо! — възкликна Флорънс. — Те често канят различни хора на вечеря или в неделя на обяд, а ти винаги можеш да играеш тенис.

— Флорънс, ненавиждам тениса, а хората, които посещават родителите ти, не са сред най-блестящите. Спомни си само малката, която днес беше на гости.

— Видя ми се напълно нормално момиче.

— По поведението ти не пролича, че я намираш за приемлива. Все едно. Не там е въпросът. Но по-добре да не говорим за това. Да се разберем веднъж завинаги, не желая да прекарвам повече почивни дни там. Ясно ли е?

— А какво да кажа, когато ни поканят?

— Ще трябва да измислиш някакво извинение. Рано или късно ще разберат.

Флорънс прекрати спора. Разбрала бе цената на мълчанието.

ГЛАВА 2

Лятото на 1938 г.

Грейс започваше да си мисли, че може би е влюбена. Напоследък беше прочела много романтични книги, включително и книгата, за която всички говореха — „Отнесени от вихъра“. Тя се опитваше да сравни своите преживявания с тези на героините и дори препрочете „Джейн Еър“, търсейки по-възвишени образи. А когато мислеше за чувствата си към Чарлс, силната ѝ страст се подклаждаше от тази на Скарлет О’Хара към Ашли Уилкс или на Джейн към Рочестър. Вече със сигурност беше наясно с целия арсенал емоции: копнежът преди срещата с него, изпълващото с топлина щастие и чувството за пълнота, когато са заедно и странната, задушаваща нежност, когато той държи ръката ѝ и просто безмълвно я гледа. Тя обичаше целувките му, бяха много по-приятни, от тези на другите ѝ приятели, за които си спомняше дори с малко отвращение.

С Чарлс беше различно, устните му бяха стегнати и силни и тя усещаше как сама му отговаря почти несъзнателно, как цялото ѝ тяло откликва по инстинкт. Чувстваше, че в нея се разлива сладка топлина и цялата сякаш омекваше, беше невъзможно да се опише, а съвсем ясно личеше, че и самият той много се вълнува. След това се отдръпваше назад в седалката на колата или в дълбоката трева на поляната над замъка, която беше станала тяхното място, и просто я гледаше с очи, дълбоко потънали в нейните. Тогава тя чувстваше вълшебен прилив на нежност и на нещо много по-силно, което дълбоко физически я разтърсваше. Тя предполагаше, че така ще се чувства, когато наистина направи „онова“, както го наричаха в училище. Напоследък често си мислеше по този въпрос, за първи път го искаше във въображението си. Обърканите описания на майка ѝ след първата, чаша шери вече започваха да придобиват смисъл за нея.

Чарлс не ѝ беше казал, че я обича. Тя знаеше само, че когато са заедно, той е много романтичен. Но от самото начало, всичко беше, меко казано, странно. След онази игра на тенис последваха няколко

мрачни дни, в които тя беше напълно сигурна, че повече няма да го види, че е твърде глупава и обикновена за него, че я беше поканил, само защото нямаше с кого да играе. И тогава в сряда, докато подшиваше подгъва на роклята си, телефонът иззвъня и тя чу гласа му.

— Здравей, Чарлс Бенет е на телефона — каза той, сякаш не го беше познала. — Какво ще кажеш да отидем на кино в петък? — За секунда тя се замисли дали да не каже, че е заета. Беше чувала, че така трябва да се отговаря, за да не изглеждаш твърде достъпна, но после разбра, че няма сили за това. Благодарни му за поканата и каза, че с удоволствие ще дойде.

Бяха седнали в киното на Шафтсбъри, заобиколени от целуващи се двойки или влюбени, които си държаха ръцете. По-късно, докато я караше към дома ѝ, бърбореше за най-обща неща и тя тъкмо отчаяно беше започнала да си мисли, че сигурно наистина не я харесва, когато той спря колата, наведе се към нея и каза:

— Толкова си хубава, Грейс, мога ли да те целуна? — Тя не отговори нищо, само се усмихна колебливо, той я целуна много нежно и после я попита: — Какво ще правиш утре?

— Нищо особено — отговори тя. И той ѝ каза, че би искал да я изведе на вечеря. Отидоха в „Гросвенър“ в Шафтсбъри — много голям и скъп ресторант, който баща ѝ посещаваше на Коледа, воден от свои важни клиенти, но тя и майка ѝ никога не бяха стъпвали там. На Грейс доста ѝ се замая главата след едно шери и две чаши вино и когато по-късно я целуваше в колата, стана ясно, че това е много специална вечер и за двамата.

— Надявам се, че се чувстваш добре — каза ѝ нежно и тя му отговори, че е много добре. Той се усмихна и продължи да я целува. Тогава за първи път Грейс усети странна тръпка да преминава през тялото ѝ.

Така започна всичко. Но имаше нещо, което тя виждаше във връзките на приятелите си и което липсваше в техните отношения: телефонни обаждания през деня, излизане два пъти седмично, усещането, че поне неформално са едно цяло. Понякога не го чуваше по десет дена, друг път искаше да я вижда почти всяка вечер. Отсъствията му винаги потъваха в мъгла, често го нямаше, защото трябваше да пътува до Лондон по работа. Но понякога тя знаеше, че е някъде наоколо. Ден след ден виждаше колата му, паркирана пред

офиса в Шафтсбъри, и направо се поболяваше от мъка и ревност. Грейс лесно се поддаваше на ревността и сама знаеше, че това е дефект на иначе лекия ѝ характер. Донякъде това се дължеше на липсата ѝ на самочувствие, но също така и на желанието ѝ да заема особено място в сърцата на хората. От малка беше започнала да разпознава и да се страхува от това горчиво терзание, което ѝ пречеше да възприема нещата обективно и помрачаваше иначе радостните ѝ преживявания. В обятията на Чарлс Бенет тя страдаше от това още по-силно.

В началото всеки път мрачно си мислеше, че той е изгубил интерес към нея, че излиза с друга, а може би и с няколко момичета. Той беше страхотен и напълно свободен, нямаше никаква причина да се ангажира с нея, само защото я беше извеждал един-два пъти. Понякога се ядосваше и се кълнеше, че няма да го вижда повече, че ще послуша майка си и приятелите си, които ѝ казваха, че той само си играе с нея и ще му покаже, че не е готова да търпи това, друг път го защитаваше пред другите и пред самата себе си. Казваше си, че е достатъчно да се радват на компанията си и да прекарват добре, без да е необходимо да се притежават един друг.

Но тя много го харесваше и обичаше да е с него. Беше трудно да му каже „не“ и да го загуби само заради гордостта си. Той винаги казваше, че съжалява, че не е успял да ѝ се обади, че е бил в съда, Лондон или в Бат или че просто е бил много зает. Беше по-лесно да му повярва, да го обърне на шега или първо малко да го подразни и после да му каже, че с удоволствие ще дойде на кино. Със сигурност нямаше доказателства за друго момиче или поне не беше попадала на такива, мислеше си тя в моменти на униние, когато той не ѝ се беше обаждал повече от седмица. Беше по-любопитна за приятелките му от миналото, но той я обезкуражаваше всеки път, когато се опитваше да му задава въпроси. Така че тя си каза, че миналото му не я засяга и се опитваше да не мисли за това.

Така Грейс се настрои да се радва на времето, прекарано заедно, а в повечето случаи то беше приятно и много забавно, и в същото време доколкото е възможно да запази гордостта си ненакърнена. И двамата обичаха киното и той я водеше на всички нови филми. Чарлс не обичаше музиката, за което тя съжаляваше, но понякога ходеха на театър в Бат. Излизаха с колата и той започна да я учи да кара, което

беше прекрасно и много щедро от негова страна, защото имаше голяма опасност да удари колата му в някое дърво. Ако имаше нещо, което да я убеди, че за него тя не е само забавление, това беше начинът, по който той остави любимата си кола в ръцете ѝ. И на двамата им харесваше да седят в някое заведение и просто да си бърбят. Тя откри, че с него е изненадващо леко да се говори и че той със сигурност я слуша с интерес. Чарлс имаше запас от чудесни случки от миналото с баща му и с него самия, които смяташе за съвсем обикновени, за детството му, което изглежда е било много щастливо, за училището му в Хароус, за което казваше „страхотно място, истински късмет да попаднеш там“. Водеше я на вечеря най-малко веднъж месечно в някой скъп ресторант, твърдеше, че е най-милото, най-красивото и най-интересното момиче, което е познавал. По път за вкъщи дълго се целуваха в колата и след това тя си лягаше в леглото с мисълта, че е много щастлива и се чудеше как може да иска нещо повече от това, след като е толкова хубаво.

Чарлс беше не само романтичен, забавен, очарователен и внимателен, но и истински джентълмен. Очевидно обичаше да я целува, но не се опитваше да направи нещо, което би я притеснило. Тя никога не се страхуваше, че когато оставаха сами на поляната или нощем в колата, той ще продължи по-нататък, както мрачно намекваха майка ѝ и приятелите ѝ. Понякога, когато се разгорещяваха, тя с удоволствие и сладка тревога усещаше как ръката му силно стисна талията ѝ, но само над роклята, която той никога не направи опит да повдигне или разкопчае. Веднъж започна да я целува по шията, устните му се насочиха към деколтето ѝ, тя тъкмо усети смътно безпокойство, което обаче беше победено от удоволствието, когато той внезапно се отдръпна и каза:

— Извинявай Грейс, това е само защото си толкова прекрасна.

След това не го видя десет дни или две седмици. И въпреки че си казваше, че това няма значение, много я болеше.

Тя продължаваше да се терзае от разликата в социалния им статус и една вечер, след като беше пила две чаши вино на вечеря, той беше особено забавен и мил, а през седмицата я беше извел два пъти, от което тя се чувстваше по-сигурна в себе си, му каза:

— Чарлс, мога ли да те попитам нещо?

— Да, разбира се.

— Ами, понякога не си ли мислиш, че съм малко различна? Различна от теб?

— Какво означава това — той я гледаше с искрено учудване.

— Разбираш какво имам предвид. Твоето семейство е много по...

— „По“ какво?

Господи, сега какво да му каже? Всички тези думи като „произход“ и „класа“ бяха толкова остарели и лишени от смисъл. Би прозвучала в най-добрия случай глупаво, а в най-лошия невротично. Най-накрая се спря на „по-добре“, което беше неоспоримо.

— Да, знам това — усмихна ѝ се нежно той. — Но това не е твоя грешка, нито моя. Можем да виним само бащите си. Никога не съм мислил по този въпрос, ако това имаш предвид. А сега ела и ми дай една целувка.

Мина ѝ през ума, че той знае точно какво имаше предвид, но нарочно отклони въпроса от страх или от смущение. Опитваше се да си наложи да престане да мисли за това и да приеме думите му за чиста монета. Но не успяваше.

В края на юли беше рожденият ѝ ден. Майка ѝ щеше да припадне от възхищение при вида на огромния букет от жълти и бели рози. Вечерта той я заведе на вечеря в скъп ресторант близо до Тизбъри. Докато седяха на бара и пиеха — тя своето шери, а той джин, Чарлс ѝ подаде малка кутийка.

— Честит рожден ден, Грейс — каза ѝ той и тя прималя при мисълта, че вътре може би има пръстен. Когато го отвори и видя коралова огърлица, първото ѝ чувство беше слабо разочарование, но след това осъзна, че става смешна. На картичката пишеше: „За най-красивата шия, която съм виждал“, което не можеше да мине за поетично, но скритото послание беше много романтично.

Тя яде и пи прекалено много и на връщане по пътя той трябваше да спре, защото ѝ прилоша. Грейс излезе и се отдалечи малко, той седеше и я наблюдаваше, после се приближи към нея, хвана ръката ѝ и каза:

— Наистина не мога да си представя живота без теб, Грейс. Ти си най-хубавото нещо, което ми се е случвало.

Беше прекрасно, но дори и след това, той отново изчезна за седмица. Тя отново започна да се съмнява, че накрая ще я остави заради някое от онези момичета, с които беше израснал, безгрижни, самоуверени момичета с титли, които биха станали прекрасни съпруги, които ще дават приеми и след това ще родят наследници с благородна кръв.

Към края на лятото, когато той отиде в Южна Франция за две седмици, „на гости у приятели на родителите му“, в отношенията им се появи сериозна пукнатина.

— Те вече са там, уговорено е отдавна — обясни той.

Всеки час за нея беше агония, представяйки си го как лежи на плажа с ослепителни момичета или още по-лошо — с едно ослепително момиче. Но когато той се върна, дойде право при нея. Беше с хубав тен, носеше ѝ френски парфюм и я увери, че много му е липсвала и често си е мислил за нея.

Освен неговите отсъствия, неприятно беше когато тя трябваше да ходи до Прайъри, което се случваше от време на време, за да поиграе тенис в неделя или за кафе неделя сутрин. Това бяха съвсем незначителни събития, присъстваха повече приятели на Бенет, отколкото връстници на Чарлс, но въпреки това беше трудно да стигне до тях.

Понякога се чудеше защо там има толкова малко младежи и дали Чарлс съзнателно не я държеше настрана от своя кръг, тъй като се срамуваше от нея, или се чувстваше неловко в нейно присъствие. Веднъж тя му постави смело въпроса, а той се засмя и ѝ каза, че си въобразява. Искал постепенно да я представя на познатите си, защото е срамежлива.

— Всичките ми приятели, които са те срещали, мислят, че си прекрасна — каза той, като я целуна.

— Знам — отговори тя смирено.

Най-ужасният случай беше в началото на август, когато майка му щеше да прави голямо градинско парти, по случай рождения ден на господин Бенет.

— Моля те, ела — настоя той след първия ѝ отказ. — Ще бъде забавно и държа всички да видят колко си хубава.

Грейс прекара следващите три седмици разкъсвана между ужаса от предстоящото събитие и мисълта, че тази покана означава, че той наистина иска тя да бъде там. Със сигурност Чарлс не търсеше само кратки срещи с нея, не я третираше като едно неангажиращо забавление, след като я канеше на такова важно семейно събитие.

Накрая всичко си дойде на мястото, освен това, че простичката бяла копринена рокля, която майка ѝ беше ушила за случая, просто не беше достатъчно разкошна на фона на лъскавия сатен и бродираната тафта, дългите рокли с паднали деколтета, които разкриваха красиви гърди и рамене и изобилие от изключителни бижута.

Тя вървеше към къщата, към огромната тента с много цветя, маси и сервитьори с бели сака и подноси с питиета. Оркестър свиреше приятна музика, наоколо беше пълно с хора, чиято дума се чуваше, както тя си мислеше, с безгрижни красиви момичета, които клюкарстваха и се смееха, с шумни самоуверени мъже. Всички се познаваха, всички принадлежаха към един привилегирован, затворен кръг и въпреки че беше подръка с Чарлс, тя знаеше, че всички я гледат и се питат дали наистина той има сериозни намерения към нея и как въобще е възможно подобно нещо.

Тя щеше да избяга, ако той не я беше завел право при майка си, която я поздрави снизходително любезно и при добрия стар Бенет, който беше много мил към нея и заяви, че е най-красивото момиче на партито и че иска да танцува с нея. Всъщност, помисли си Грейс, когато той я заведе на дансинга и затанцуваха изненадващо плавно фокстрот, той въобще не изглеждаше възрастен, имаше изискан вид с гъстата си бяла коса, с прекрасните сини очи и загоряло лице. Тя за първи път го виждаше облечен в нещо различно от размъкнатите, стари градинарски дрехи. Вечерното сако разкриваше стройната му фигура.

— Е — започна той, — младият Чарлс здравата е хлътнал по теб, напоследък само за това говори. — На Грейс ѝ беше трудно да го повярва дори след няколко чаши шампанско, които беше изпила.

С господин Бенет изтанцуваха три танца, като кулминацията беше, когато той показа завидни умения в изпълнението на най-

модерните стъпки. Всички наоколо спряха да го гледат. Накрая завърши смеейки се и като я хвана за ръката каза:

— Наистина съм стар за тези неща. — Той попи потта от челото си с носна кърпичка. — Но толкова обичам да танцувам!

— Вие сте много, много добър — отговори Грейс.

— Не трябва да ласкаете стария човек.

— Не ви лаская и съвсем не сте стар.

— Страхувам се, че съм. Днес ставам на петдесет и девет. Сигурно ти изглеждам като изкопаемо.

— Разбира се, че не. Сигурно е прекрасно — продължи тя, докато той я водеше обратно към масата — на рождения си ден да бъдеш заобиколен от всички твои приятели, от всички, на които държиш.

Той я погледна с много странен, далечен поглед.

— Да, наистина Грейс, така би трябвало да бъде. — След това ѝ се усмихна някак тъжно, целуна ѝ ръка и като я отстъпи на Чарлс му каза, че е голям късметлия.

По-късно тя го видя да стои съвсем сам до тенискорта и да пуши цигара. Попита Чарлс дали не трябва да отидат и да го попитат дали всичко е наред, но той я успокои, че не е необходимо, старият бил добре, просто майка му не обичала цигарения дим и затова на приемите той винаги се измъквал да припали. След като половината от мъжете там пушеха, Грейс не можеше да разбере защо това е необходимо, но замълча, тъй като тъкмо беше започнал бавен валс и Чарлс я беше притиснал плътно до себе си.

— Изглеждаш толкова добре — каза той. — Гордея се с теб.

Тя не се сещаше за нещо по-хубаво, което можеше да чуе от него.

Флорънс и Робърт закъсняхха много за тържеството. Грейс беше изненадана — Чарлс от толкова време говореше за това семейно събитие, но стана ясно, че в последния момент Флорънс се почувствала зле. Робърт мислел, че при това положение не трябва да излизат. Грейс се чудеше дали Флорънс не е бременна, но не искаше да пита. Сестрата на Чарлс беше много бледа и дори по-недружелюбна от последния път, когато се бяха виждали. За разлика от нея Робърт се държеше много любезно, отиде при Грейс, каза ѝ колко се радва да я

види отново и я покани на танц. Беше валс и той я притискаше скандално близо. Тя се притесни, да не би Флорънс да види, но тя говореше с майка си и дори не хвърли поглед към дансинга.

— Ти... — започна Робърт. Той се усмихваше, светлите му очи шареха по лицето ѝ и се спряха върху устните ѝ. — Ти си най-хубавото нещо, което се е случвало на това семейство напоследък. Ако мога така да се изразя.

Грейс не знаеше какво да каже, така че се усмихна. След края на валса, музиката стана бърза и той ентусиазирано поде новия ритъм, но после я поведе към масата, извинявайки се, че не се чувства добре.

Тя влезе в къщата, за да потърси тоалетната, после излезе в градината на въздух. Робърт бързаше към розовите храсти с лице изцъклено и бледо под светлината на луната и тя, без да иска чу шум, който можеше да е само от повръщане. Струваше ѝ се, че неразположението му се дължи единствено на преливане с шампанско. Ако беше женена за Флорънс, помисли си тя, сигурно също щеше да пие много.

Партито свърши с конга, която всички изтанцуваха, обикаляйки тентата и градината, водени от Клифърд и наблюдавани с леко неодобрение от Мюриъл. Грейс беше в редицата между Роберт и Лорънс. Чувстваше, че по някакъв начин беше успяла да пресече невидимата граница между себе си и тези хора, и въпреки че погледите на Мюриъл и до известна степен на Флорънс продължаваха да я вкаменяват, те поне вече не бяха непознат враг. Изглежда, че самите те имаха скрити проблеми, пиеха много, имаха трудно детство, точно както всички други хора.

Тя беше обект на малко странна форма на кавалерство от страна на Чарлс. Той очевидно мислеше за нея и не се срамуваше да я представи. Щеше да бъде абсолютно глупаво и разрушително да спори по този въпрос. В бъдеще трябваше просто да се наслаждава.

По-късно, когато се обърнеше назад, на Грейс ѝ се струваше, че това беше лятото, което постави край на сигурността и безгрижието. Страх скова страната, навсякъде се говореше за война. Тя и майка ѝ всяка вечер слушаха речите на Франк Марчант, който говореше също като мъжете по кръчмите, че географското положение на Англия прави

неизбежно участието във войната, след това слушаха новините в девет, когато казваха същото. Щом в кинопрегледите се появяваше Хитлер, той беше освиркван, говореше се много, че децата и старците трябва да се евакуират в провинцията. Чарлс се върна от Лондон с разкази, че в големите паркове се копят окопи, че над града имало баражни балони срещу въздушна атака, че подготвяли противовъздушни оръдия и имало военни конвои, които уж случайно идват от провинцията. Един ден Грейс се прибра от работа и завари майка си, обляна в сълзи, а на масата лежах три противогазови маски, отворотелни и груби, които с огромните си очи и свински муцуни сякаш символизираха грозотата на самата война. Грейс не знаеше как да я успокои.

Тя самата беше много изплашена. Паниката беше голяма. Прочете статия в един вестник, пророкуваща бомбардировки над Лондон, при които щели да загинат над половин милион души, да започне плячкосване по улиците, пълно беззаконие и анархия и липса на медицинска помощ. Тя я показа на Чарлс, той скъса статията, а после я целуна.

— Остави ние да мислим за това, Грейс, нали сме затова.

— Кой сте „вие“? — попита тя раздражена.

— Мъжете — отговори той искрено учуден.

Понякога ѝ се струваше, че въобще не го познава.

Но този смут беше в същото време вълнуващ, подсилваше изострените ѝ емоции и им помагаше да излязат на повърхността. Ако има война, мислеше си тя, Чарлс ще бъде призован, ще бъде в опасност, може дори да бъде убит, самата възможност това да се случи, разпалваше чувствата ѝ към него. Дори Мюриъл Бенет я плашеше помалко, в условията на война тя изведнъж започна да ѝ изглежда почти маловажна.

— Само да имаше свестен мъж, който да ни води — подхвърли Чарлс една неделя, докато се разхождаха покрай езерото до двореца. — Чембърлейн е идиот, Хитлер ще го изяде за закуска. Баща ми смята, че трябва да върнат Чърчил, защото всичко, което е казал, се потвърди.

— Чърчил! — каза Грейс. — Със сигурност няма да стане. Той не е на власт от векове. Баща ми твърди, че Болдуин не е трябвало да се оттегля.

Всички бяха съгласни, че Чембърлейн е катастрофа, докато той не се изправи на стълбичката на самолета, размахвайки листа хартия,

донесен от Мюнхен, и каза, че с хер Хитлер са договорили „мир за нашето време“ и всички бързо решиха, че са сгрешили в преценката си за него. На улицата го заобикаляха огромни тълпи, които искаха да стиснат ръката му, бащата на Грейс беше прочел статия в „Дейли Телеграф“, в която го сравняваха с Гладстоун, а Клифърд Бенет се смееше на цинизма на друг журналист, който сравняваше Чембърлейн с Господ.

— Не съм съвсем сигурен — разсъждаваше той. — Дали наистина трябва да подписваме договор с един расист.

— Но така поне нещата изглеждат обнадеждаващи — каза Чарлс на Грейс. — Сега по-спокойна ли си, скъпа?

— Да, благодаря — отговори му тя, като хвана ръката му. Да я нарича „скъпа“ за нея беше по-вълнуващо от всичко, дори от целувките. Изведнъж той я погледна много сериозно.

— Ти си прекрасна. Толкова се гордея с теб.

Той вече по-често ѝ казваше тези думи и то когато тя най-силно усещаше, че е влюбена.

Флорънс тъкмо проверяваше за стотен път дали всичко на масата за вечеря е наред — свещите, цветята, имената на гостите. Това беше най-важната вечеря, беше ѝ повторил няколко пъти Робърт. Господи, това глупаво момиче пак беше поставило ножовете за риба от погрешната страна. Звънецът иззвъня. Беше Чарлс. Той се усмихна малко колебливо.

— Здравей, Флорънс, мога ли да вляза?

— О, Чарлс, Господи! Ами, влез.

— Изглежда, не ми се зарадва много.

— О, не, радвам се да те видя, разбира се. Но тази вечер даваме изключително важна вечеря, клиенти на Робърт, нали знаеш и...

— Флорънс, няма да остана. Няма да остана сега. Ще излизам с едни приятели. Но се питах, мога ли да преспя тук тази вечер?

— Тази вечер? Не знам, Чарлс, нали разбираш...

— Флорънс, какъв е проблемът, ще се промъкна тайно, обещавам. Няма да кажа нищо неподходящо на вашите изискани клиенти, всъщност, ако искате, дори няма да се показвам.

— Чарлс, не е това, разбира се...

— Тогава какво, имате много стаи. Става въпрос само за една нощ.

— Не можеш ли да останеш в апартамента?

— Не, точно затова съм тук. Попитах баща ми, но той се заяде, каза, че щял да има важна среща там. Държа се малко странно. Въобще не приличаше на себе си.

— О! — възкликна Флорънс.

— Не проявяваш никакъв интерес.

Флорънс бързо се окопити и се усмихна.

— Извинявай, Чарлс, толкова неща са ми на главата. Виж какво, разбира се, че можеш да останеш. Само знам, че ще ти прозвучи грубо, но аз наистина няма да имам време да говоря с теб и да ти обърна внимание. Робърт доста поработи за тези хора, иска всичко да е перфектно. Разбираш ли, те са негови клиенти.

— Да, да, вече ми каза. Не е много характерно за Робърт, той винаги е изглеждал непукист.

— Да, ами той работи много сериозно — каза Флорънс. — Той... — отвън се чу шум на кола. — Виж какво, по-добре е да си тръгваш, ако нямаш нищо против.

— Тръгвам си. Фло, добре ли си? Изглеждаш малко странно.

— Разбира се, че съм добре. Ето, ще ти дам ключа, за да можеш да влезеш. Мисля, че така ще е най-добре...

В ключалката щракна ключ и на вратата се появи Робърт. В първия момент не ги видя, а само изкрещя:

— Флорънс!

— Робърт, тук съм. — Тогава той вдигна поглед към нея, лицето му беше напрегнато, светлите му очи не изразяваха нищо. След това забеляза и Чарлс, на лицето му веднага се появи усмивка и той топло му подаде ръка.

— Чарлс, радвам се да те видя. Какво те води насам?

— Проя подслон за вечерта, ако не е много нахално. Разбирам, Флорънс вече ми обясни за партито, няма да се пречкам.

— Не ставай смешен! Защо да не се присъединиш към нас? Ще бъде много приятно. Флорънс, надявам се, че не си накарала Чарлс да се чувства нежелан. Би било ужасно, ако е така. Имаш ли подходящо облекло за вечерята, стари приятелю? Ако нямаш, не е проблем, аз мога да...

— Не, наистина, не мога да остана — каза Чарлс. — Но все пак благодаря.

— Пак дива ергенска забава, предполагам — засмя се Робърт. — Щастливец, отдавна съм забравил тези неща. Флорънс, готов ли ми е чаят, моля?

— Не, не е, извинявай — засуети се Флорънс. — Сега ще го направя.

— Благодаря ти. Не искам много, нали Чарлс, само чаша чай след тежкия работен ден? Ще се качиш ли с мен в хола, старче? Това правя винаги, когато се прибера, сядам, чета си вестника и пия чай. Или поне това е, което имам желание да правя. — Той се усмихна на Флорънс.

Тя ги остави сами. Докато Чарлс се качваше по стълбите с Робърт, чу как сестра му извика на слугинята бързо да приготви чая на господин Грийг. Гласът ѝ звучеше малко странно, дори трепереше.

— Добре се справи, скъпа. — Робърт похвали Флорънс и я целуна, когато вратата се затвори след последния гост. — Прекрасна вечер. И старият Фостър очевидно много си пада по теб. Ти се качвай горе, аз ще допия чашата си и ще почета.

Флорънс лежеше будна, облекчена от думите му и от успеха на партито, когато чу, че таксито на Чарлс паркира отпред, пътната врата се отвори и той тихичко се заизкачва по стълбите:

Беше доста късно, почти два. Тя се питаше какво ли е правил досега, може би е седял в някой нощен клуб. Донякъде беше доволна, че той все още прекарваше нощите си така, сега, когато отделяше толкова много време на тази глупава малка Грейс Марчант. Наистина момичето беше симпатично, но ѝ беше трудно да разбере какво намира той у нея. Все пак, отдавна не беше изглеждал толкова щастлив. Тя беше много привързана към брат си. Но сигурно Чарлс имаше друго впечатление от поведението ѝ тази вечер. Флорънс почувства угризение на съвестта заради своята нелюбезност и реши да му изясни нещата утре сутринта. Трудно щеше да му обясни само с няколко думи.

ГЛАВА 3

Есента на 1938 г.

Когато Чарлс предложи брак на Грейс, тя първо изпадна в паника. Беше мечтала месеци наред или по-точно беше се опитвала да не мечтае и да не се надява и въпреки това изпадна в паника. Седеше в ъгъла на гостната, където той я беше поканил на вечеря, гледаше го и чуваше думите „Ще се омъжиш ли за мен?“ и вместо да отговори „да“ и да се хвърли в обятията му, тя почувства див, болезнен ужас, сякаш беше застанала на ръба на пропаст, животът я беше сграбчил и тя губеше опора, чувстваше неустойимо желание да скочи, да приключи с всичко това, да избяга от него, независимо от последствията.

— Грейс, скъпа, добре ли си? Много си бледа. — Тогава стаята постепенно спря да се върти, тя се почувства по-спокойна, отпусна се и успя да се усмихне и да го помоли да повтори, това което каза. Мислеше си колко отвратително реагира и че със сигурност, ако той отново ѝ го каже, тя като по чудо ще се почувства много по-добре. Той се засмя нежно и хвана ръката ѝ. — Грейс, обичам те, искам да се ожена за теб.

— Но защо? — попита тя, осъзнавайки колко глупаво и неподходящо звучеше въпросът ѝ. Той я погледна леко засегнат.

— Нали ти казах, защото те обичам.

— Чарлс, как реагира майка ти, когато ѝ съобщи? — продължи тя с неуместните въпроси. — Много ли се ядоса?

— Защо трябва да се ядоса? — учуди се Чарлс искрено. — Всъщност, още не съм ѝ казал, на баща ми също. Искан първо да разбере какво мислиш ти. И все още не знам — добави той като приближи ръката ѝ до устните си и я целуна нежно. — Не се получи, както си го представях. Трябваше веднага да се откажа и да си тръгна.

— О, Чарлс, Чарлс! — възкликна тя като едновременно се смееше и плачеше, давайки си сметка, колко абсурдно е постъпила. — Разбира се, че ще се омъжа за теб. С радост ще го направя. Обичам те!

— Добре, значи мога да ти дам това — каза той, извади малка кутийка от джоба си и я плъзна по масата към нея. — И това. — Той махна на келнера, който се втурна към тях с кофичка лед и шампанско. Хората от околните маси им се усмихнаха с разбиране. Грейс отвори кутийката, вътре имаше много красив пръстен с квадратен сапфир, заобиколен от малки диаманти върху платинена халка.

— Прекрасен е, наистина е много красив — каза тя, потискайки мисълта, че може би щеше да е по-добре заедно да го изберат, да я попита какъв точно би искала тя, може би нямаше да избере този пръстен, щеше да предпочете диаманти, наредени върху златна халка или малко, диамантено кръгло цветче, каквото имаше Флорънс и което тя много харесваше.

— Толкова се радвам, че ти харесва, купих го в Хътън Гардън. Ако не ти става, ще го дадем да го стеснят. Пробвай го, скъпа.

Грейс го сложи — беше ѝ голям, камъкът беше твърде едър за малката ѝ ръка, но Чарлс пое ръката ѝ, погледна го и каза:

— Идеално.

Тя отново се усмихна с очи, пълни със сълзи и повтори:

— Благодаря ти Чарли, прекрасен е, наистина.

По-късно, този пръстен, избран от него и неподходящ за нея, прекалено голям и помпозен, изглеждаше като резюме на брака им.

Когато съобщиха на родителите ѝ, Грейс си помисли, че майка ѝ ще припадне. Тя първо почервения, после стана бяла като платно, ставаше и сядаше, дишайки тежко.

— О, Грейс — успя да продума накрая тя със странен, разтреперан глас, — Чарлс, скъпи мои!

— Сега ще започне да плаче — предупреди Франк, стана, дойде при тях и разтърси ръката на Чарлс. — Не мога да ви опиша, колко се радвам, момчето ми. Истински съм щастлив. Дай да те целуна, Грейс. Поздравления и за двамата.

— Франк — обади се Бети, — не му викай така, той не е „момче“. — Тя избухна в сълзи.

— Скъпа, скъпа моя, имам приготвена леденостудена бутилка, ще отида да я донеса.

— Имаш какво! — изненада се Грейс. — Ти си знаел!?

— Разбира се — отвърна Франк. — Чарлс постъпи точно както трябваше — дойде и поиска ръката ти. Много добре е възпитан.

— Искаш да кажеш, че всъщност си разбрал преди мен! — Изведнъж тя отново се видя на ръба на пропастта, нещо я теглеше надолу, теглеше я много силно и тя не можеше да се противопостави.

— Скъпа, от устата ти звучи, сякаш е престъпление — каза Чарлс. — Това стана едва този следобед, защото и през ум не ми е минавало да ти предложа без разрешението на баща ти. — Той се приближи към нея и постави ръце върху раменете ѝ. — Нали нямаш нищо против?

— Не — отговори Грейс. — Разбира се, че нямам. — Тя му се усмихна предпазливо. — Просто съм малко... преуморена...

— Разбира се, че си уморена, мила моя, разбира се — каза Бети и малко нервно се приближи към Чарлс. — На всички ни дойде много. Мога ли да те целуна, Чарлс? Сега вече ще бъдеш — тя се поколеба, очевидно ѝ беше трудно да го изрече, — ще бъдеш част от семейството.

— Естествено, че ще ме целунеш — той се наведе към нея. — И трябва да кажа, че съм голям късметлия, да се присъединя към такова прекрасно семейство.

Бети седеше със затворени очи, изпаднала в щастлив унес. Грейс взе чашата шампанско, която ѝ подаде баща ѝ.

— Благодаря, татко.

— Поздравления за двама ви — повтори Франк. — Това наистина е чудесна новина.

— Нека да видим пръстена — помоли Бети. — О, колко е хубав! Нали е прекрасен, Грейс? — Гласът ѝ беше малко фалшив и Грейс разбра, че майка ѝ също не го хареса.

По-късно, когато Чарлс вече си беше отишъл, двете седнаха в гостната.

— Трябва да планираме нещата — каза Бети. Лицето ѝ беше поруменяло от вълнение и от шампанското, пудрата ѝ беше набраздена от сълзите. — Кога сте решили да бъде сватбата, мила моя?

— Не сме уточнили датата — отговори Грейс. — Чарлс каза, че трябва да е по-скоро, заради обстановката в Европа, но...

— Не може да стане преди пролетта. — Бети беше категорична.

— Защо не, сега е едва октомври.

— Защото, скъпа, няма да успея да приготвя всичко, толкова неща трябва да се свършат, а и кратките годежи не са много... подходящи.

— И защо? — попита Грейс с усмивка.

— Защото, ами хората ще си помислят... може да си помислят, че ти се е наложило да се омъжиш. — Бети се изчерви.

— О, мамо, сериозно ли говориш — засмя се тя. — Господи, как ти хрумна, заслужава си да го направим, само за да накараме хората да говорят.

— Грейс, моля те.

— Извинявай. Но ако говорим сериозно, не знам дали ще искаме да чакаме шест месеца. Представи си, че войната наистина започне. Можем да направим малка, тиха сватба.

— Малка сватба! — гласът на Бети се покачи най-малко с една октава. Разбира се, че не можем да направим малка сватба. Що за идея! Влизаш в такова семейство...

— Мамо, те не са кралски особи — каза Грейс.

Късно през нощта, лежейки будна в леглото, тя повторно преживяваше случилото се вечерта, като внимателно потушаваше спомена за паниката, която я обзе и отново се наслаждаваше на думите на Чарлс, че я обича (той за първи път ѝ го казваше). Грейс мечтаеше за сватбата и не искаше да си помисля за утрешната среща с Мюриъл. Чарлс беше организиран обяд и ѝ бе казал, че ще им съобщи на закуска. Мислеше си, колко хубаво би било да е снаха на Клифърд, но си спомни Флорънс, и с тревога се запита как ли щеше да реагира тя? Фантазираше си, че си има бебе, че е майка, питаше се къде ще живеят и отново и отново се удивляваше, че Чарлс беше говорил с баща ѝ, преди да говори с нея. Сякаш това беше някаква уговорка помежду им, в която тя играеше второстепенна роля. И че майка ѝ, която също не знаеше, така спокойно прие този факт. „Скъпа, той е постъпил съвсем правилно, нали ако знаех, нямаше да мога да си държа устата затворена и една секунда“ — каза Бети. Това беше последната мисъл, която я занимаваше повече от всички останали, преди да заспи към четири часа сутринта.

Чарлс дойде да я вземе към обяд, за да я заведе в Прайъри. Той изглеждаше малко блед и с подпухнали очи и най-вероятно също не беше спал добре.

— Какво казаха те? — попита тя.

— Разбира се бяха възхитени — каза той бързо и се усмихна. — Баща ми планира да ти проведе седмичен курс по градинарство.

— А майка ти? — сърцето ѝ щеше да изскочи от гърдите.

— Ами много се радва, естествено. Тя наистина те харесва, няма защо да се притесняваш. Очакват ни днес.

— Добре — каза Грейс.

Семейство Бенет чакаха в гостната, застанали от двете страни на камината, като на театър — помисли си Грейс. И двамата грижливо бяха подбрали облеклото си: Мюриъл беше с рокля от жарсе, с диамантени обици, висящи почти до раменете и с високи токове, Клифърд със сако от туид и блуза, а не с безформените си градинарски дрехи. Той пристъпи напред и я взе в мечешката си прегръдка.

— Възхитен съм, скъпа моя — каза той. — По-щастлив не мога да бъда. Поздравления!

— Благодаря. — Грейс му върна прегръдката и се повдигна, за да го целуне по бузата.

— Грейс, скъпа! — Пресилено сладкият глас на Мюриъл прекъсна топлата сцена. — Моите поздравления. Всички много се радваме. — Грейс колебливо се отдръпна от Клифърд и се обърна към Мюриъл, която ѝ се усмихна и ѝ подаде ръка. Дланта ѝ беше студена, а също и бузата, както беше предположила Грейс. До лицето ѝ се докосна твърдата, сякаш колосана коса на госпожа Бенет, която, злорадо установи Грейс, леко миришеше на застояло.

— Клифърд е приготвил шампанското, трябвала отбележим случая. Клифърд, би ли... — Старият Бенет позвъни със звънчето върху камината, влезе прислужницата с поднос и чаши. Тя преднамерено се усмихна на Грейс.

— Така — каза Клифърд, гръмна шампанското и подаде чаша първо на Грейс, след това на Мюриъл. — За двама ви — Грейс и Чарлс, милото ми момче, желая ви всичко хубаво.

— Благодаря, татко — каза Чарлс. Той все още изглеждаше напрегнат, усмихна се на Грейс, след това малко колебливо и на майка

си. Мюриъл му върна усмивката, но Грейс я наблюдаваше и се учуди как е възможно очите ѝ да бъдат толкова безизразни.

Обядът беше напрегнат. Седяха в трапезарията, която беше ужасно студена, въпреки пращящия огън. Заточи се дълго меню — супа, варена съомга, малинов мус, сирене, бисквити. Грейс беше с гръб към огъня и усети, че започва да ѝ прилошава. Беше ѝ трудно да се храни и още по трудно да говори. Мюриъл започна с въпросите — дали вече са определили датата, дали Чарлс е приготвил съобщенията за „Телеграф“ и „Таймс“, кога Грейс ще напусне работа.

— Не знам — отговори Грейс на последния въпрос. — Не съм мислила за това. Бях малко изненадана — добави тя с усмивка, като се опитваше да разведри атмосферата.

— И ние бяхме изненадани — каза Мюриъл и след почти неуловима пауза добави: — въпреки че се зарадвахме. Но разбира се, ти ще напуснеш работа, нали?

— Не съм мислила.

— Скъпа, разбира се, че трябва да оставиш работата. Ще имаш толкова неща за вършене: трябва да подготвите сватбата, да намерите къща и да я обзаведете. А по този въпрос, Чарлс, къщата на Мил на Сейнт Андрю се продава. Помислих си, че е много подходяща, помниш я добре, предполагам. Беше на сватбата на Жералдин, нали, спомням си, че каза, че я харесваш, а и можеш да държиш кон там, дори отново да започнеш да ходиш на лов.

„Ами аз? — мислеше си Грейс. — Ами аз?“

— Разкажи ми — обърна се тя към Мюриъл — как изглежда къщата?

— О! — Госпожа Бенет нетърпеливо се обърна към нея, сякаш да подчертае, че едва ли си струва обсъждането на този въпрос. — Очарователна къща, би трябвало да я знаеш, от седемнайсети век е. С прекрасна градина и — тя отново се обърна към Чарлс — с място за тенискорт. Ще ти хареса, нали, Чарлс. Уговорила съм се с Джордж Уетърби, само кажи дали искаш.

— Може би — започна Грейс твърдо — трябва да отидем и да я видим днес следобед, Чарлс. И да видим дали и двамата ще я харесаме. Преди майка ти да е говорила с когото и да било.

— Разбира се — каза студено Мюриъл. — Това е добра идея.

Най-накрая обядът приключи. Дори Клифърд Бенет изглеждаше облекчен, когато станаха от масата.

— Моля да ме извините, трябва да изляза навън, дните стават все по-къси, а има толкова работа — каза той.

— Е, щом трябва... — отговори Мюриъл. — Майрин, ще прием кафе във всекидневната и моля те, кажи на готвача, че обядът беше много вкусен.

— Да, наистина беше хубав — каза Грейс, усмихвайки се на госпожа Бенет. — Аз самата се опитвам да готвя — продължи тя, докато сядаша край камината, — наистина ми доставя удоволствие.

— О, така ли? Наистина, в днешно време трудно се намира добър готвач, така че може да ти се наложи известно време да се справяш сама, но те предупреждавам, Чарлс обича хубавата храна.

— Майка ми винаги сама е готвила — каза Грейс твърдо и с раздразнение. — И обича да го прави.

— Наистина ли? Колко интересно — Тя даде да се разбере, че за нея готвенето е направо мъчение. — Това ми напомня, скъпа Грейс, че трябва да доведеш родителите си тук, колкото е възможно по-скоро. С нетърпение очаквам тази среща.

— Да, разбира се. Сигурна съм, че с удоволствие ще дойдат — отговори Грейс. Сърцето ѝ щеше да се пръсне — от всички предстоящи събития, срещата между родителите им ѝ се виждаше най-ужасна.

— Не знаех, че толкова обичаш да яздиш — обърна се тя към Чарлс, докато пътуваха към „Сейнт Андрю“ и къщата на Мил. Тя осъзна, че все още не го познава достатъчно.

— Често яздех и обичах да ходя на лов, но това отнема доста време и е трудно да се съвместява с работата на пълен работен ден. Закова се отказах. Но когато се оженим, мога отново да взема кон и да те науча да яздиш.

— Чудесно би било — съгласи се тя с нотка на съмнение в гласа.

Къщата на Мил наистина беше прекрасна. Грейс тайно се надяваше да не я хареса, за да покаже, че има лична позиция, но от пръв поглед се убеди, че не може да си криви душата като оспорва очевидните факти. Беше построена в селцето Сейнт Андрю, с непокътната мелница и чудесна градина.

— Баща ми много се ядоса на градината, завижда — засмя се Чарлс. — Искаш ли да влезем, Уетърби са очарователни хора, сигурен съм, че няма да имат нищо против.

— Не, не, някой друг път. Но ми харесва, много е хубаво.

— Добре. Тогава друг път.

— Да, може би — прекъсна го тя с целувка. Трябваше да намери друг повод, за да покаже, че има собствено мнение.

След кошмарни часове на очакване, денят на срещата между родителите им настъпи. Те седяха в гостната на Прайъри, баща ѝ се опитваше да очарова Мюриъл Бенет, а майка ѝ хвърляше дяволити погледи над чашата си с шери. Изведнъж госпожа Бенет каза:

— Вероятно ще трябва да обсъдим самата сватба. Мисля, че е подходящо да бъде през април, естествено, ако хер Хитлер ни позволи. Питам се, къде смятате да приемете гостите, госпожо Марчант?

— О, моля, наричайте ме Бети. Ами ние естествено сме обсъждали този въпрос и ни дойде на ум за голф клуба.

— Голф клуба? — злобно попита Мюриъл. — Да, може би ще бъде приятно там. Предполагам, че нямате достатъчно място у дома?

— Не, нямаме. — Това беше най-трудното признание, което беше изричала Бети. — Но...

— Сигурна съм, че в голф клуба ще бъде много хубаво — повтори Мюриъл. Тя продължи в настъпилата тишина. — Моля да ме извините, госпожо... Бети, но ние обмисляхме въпроса да посрещнем гостите тук, в Прайъри, ако нямате нищо против. Имаме много стаи, можем да използваме голямата тента в градината, особено ако сватбата се насрочи за май, което във всички случаи ще бъде по-добре. Мислих си, че...

Грейс направо се задъха от ярост и негодувание. Тя стана и всички погледи се насочиха към нея. Успя да овладее гласа си.

— Много любезно от ваша страна, госпожо Бенет, но не желая сватбата да бъде отлагана. Освен това мисля, че голф клубът е най-доброто място, нали, Чарлс? — Той очевидно беше много объркан.

— Грейс, скъпа, можем да помислим върху това предложение. Майка ми е права, има толкова много стаи и ще бъде много по-лесно...

— Чарлс — прекъсна го тя, — можеш сам да го обмисляш, ако искаш. Знам, защо майка ти иска да бъде в Прайъри и точно по същата причина аз не искам да е там. Ако смяташ да се ожениш за мен, това ще стане само в голф клуба. — Тя сама се изненада от куража си. Добре знаеше, че ако Чарлс ѝ беше предложил Прайъри, щеше да се съгласи. Знаеше също така, че това щеше да е облекчение за майка ѝ, след като се възстанови от първоначалното чувство на унижение. Но новото ѝ положение ѝ даваше сили да се противопоставя и тя осъзнаваше, че трябва от самото начало да наложи волята си над Мюриъл, защото в противен случай госпожа Бенет щеше да я смаже.

Те се препираха за това още дълго време. Чарлс я изведе навън и продължиха спора в колата, паркирана близо до замъка. Грейс твърдо настояваше на своето, защитаваше родителите си и му каза, че ги обича и се гордее с тях. Чарлс я убеждаваше, че не е толкова важно къде ще направят тържеството, но тя отговори, че това е много важно и че не може да повярва, че той не го разбира. Заяви му, че няма да допусне да бъде покровителствана от майка му, нито ще търпи нейното презрително отношение. Той естествено пак отрече и ѝ обясни, че Мюриъл просто иска да бъде полезна. Грейс му отговори, че независимо какво си мисли той, тя е сигурна, че майка му не я харесва и че е против брака им. Чарлс я нарече невротичка, обвини я, че говори абсурдни неща и тогава тя избухна в сълзи и заяви, че може би е по-добре да не се жени за невротичка.

Чарлс запали колата и я закара вкъщи, без да отрони дума. Веднага щом входната врата се затвори след нея, тя избухна в сълзи на рамото на майка си, а след това дълго хлипа, като отказа да каже на родителите си какво се е случило.

В спалнята си дълго лежа будна. Самообвиняваше се, че е казала нещо толкова грубо и обидно. После ѝ мина през ума, че може би този брак ще бъде грешка, ако ѝ предстои цял живот да се подчинява на Чарлс и да прави всичко така, както той ѝ нарежда. Зададе си въпроса дали наистина го обича достатъчно и дали той я обича. Имаше чувството, че тази вечер пред нея се беше показал друг Чарлс — тираничен и безчувствен. Старите ѝ съмнения и тревоги отново се събудиха — дългите интервали между срещите им, отказът да говори за предишните си връзки и очевидната липса на такива връзки,

нежеланието да разказва за себе си. Лежеше и гледаше пръстена си, който продължаваше да не харесва и се колебаеше дали да не го върне.

На сутринта се чувстваше толкова зле, че се наложи майка ѝ да се обади и да каже, че има силно главоболие и няма да отиде на работа. Баща ѝ отиде в банката, а майка ѝ, бяла като платно от притеснение, след много усилия се отказа от разпита, обади се, за да отмени всичките си ангажименти и с решителност се зае да прави сладкиши. Тогава звънецът иззвъня.

— Аз ще отворя — каза Грейс. На прага стоеше Чарлс с голям букет цветя.

— Мога ли да вляза? — попита той.

— Да, разбира се — покани го тя в хола. Той седна в едно кресло до огъня все още с букета в ръце и я погледна в очите.

— Виж, ти наистина приемаш нещата погрешно.

— Така ли? — вдигна вежди Грейс.

— Да. Никой от нас не иска да те нарани, най-малко аз. Родителите ми са много привързани към теб и със сигурност не са искали да обиждат майка ти и баща ти. Просто това е очевиден факт — той показа с жест хола, — че вашата къща не е достатъчно голяма, за да побере всички поканени.

— Бихме могли да направим по-скромно тържество — предложи Грейс, въпреки че добре знаеше, че това нямаше да стане, но просто трябваше да каже нещо.

— Скъпа, знаеш много добре, че не можем да поканим по-малко хора, защото ще има много обидени. — Грейс замълча. — Така че това е най-добрата идея — да поканим гостите в нашата къща. Със сигурност ще бъде по-приятно, отколкото в голф клуба.

— Но, Чарлс...

— Остави ме да свърша, ако обичаш. За мен би било прекрасно да се ожения в къщата, в която съм отраснал, не ми харесва идеята, това да стане на чуждо място. Но аз те обичам и не искам да те огорчавам, така че, щом това е толкова важно за теб, ще направим сватбата където кажеш ти, ако искаш, може и в работилницата на баща ти.

— О, Чарлс! — възкликна тя и всичките ѝ намерения да преразгледа решението си за брак се изпариха при проявата на такова благородство. — Чарлс, аз... — Тогава той пусна букета на земята, просто го пусна и разтвори ръце.

Грейс се хвърли в прегръдките му, той я прегърна и тя се почувства приласкана, обичана и си помисли, че все пак той може би е прав. В този момент влезе Бети с поднос кафе, извини се и тръгна обратно. Чарлс пусна Грейс, настигна майка ѝ и каза:

— Моля ви, госпожо Марчант, елате при нас.

— Не бих искала да преча — сконфузи се тя.

— Вие никога не пречите, всеки би се радвал да има тъща като вас. — Бети се изчерви от удоволствие.

— Точно казвах, че напълно разбирам отношението на Грейс към въпроса за приема.

Накрая Чарлс и госпожа Бенет надделяха, защото имаха силни аргументи и освен това Бети беше почти убедена, че те са прави.

— Това е ден и на Чарлс, скъпа — увещаваше я майка ѝ, — а и нашата къща не е достатъчно голяма. Ах, ако бяхме купили преди десет години къщата на Мейнър, както възнамерявахме, сега можеше да направим чудесен прием.

След дълги препирни, тя се съгласи с майка си и баща си и призна, че е по-разумно тържеството да бъде в Прайъри, но у нея остана усещането, че успешно я бяха манипулирали да направи това, което искаха семейство Бенет.

— Сестра ми ще ни дойде на гости за няколко дена — съобщи Чарлс на Грейс една вечер. — Очевидно тя не е съвсем добре, може би е бременна. — При тези думи, лицето му се проясни. — Все едно, не сме я виждали, откакто се сгодихме. — Грейс старателно симулираше радост от предстоящото посещение, надяваше се, че вероятната бременност на Флорънс ще успокои отношенията им.

Флорънс пристигна в петък следобед с влак. Мюриъл отиде да я посрещне на гарата. На вечеря тя им съобщи, че наистина е бременна и бебето се очаква през пролетта.

— Точно когато ще бъде сватбата, но ще нагласим някак нещата — каза тя.

Грейс за първи път изпита симпатия и съчувствие към Флорънс. Естествено не можеше да се очаква датата на събитието да бъде планирана и съобразена със сватбата.

Следващата сутрин Грейс отново отиде в Прайъри. Флорънс лежеше на канапето във всекидневната, успя изморено да се усмихне и даде вид, че се радва на срещата.

— Най-накрая Чарлс намери своята избраница, вече си мислихме, че никога няма да се ожени — каза тя. При тези думи Грейс не можа да прогони мисълта, че е последната от поредицата момичетата, с които преди това той се е опитвал да създаде връзка, но въпреки това успя да върне усмивката:

— Благодаря ти, поздравления и за теб. Как се чувстваш?

— Ужасно. Ще си помисля, дали да забременявам втори път. — Тя изглеждаше много зле — бледа и изтощена, с тъмни кръгове около очите. На обяд почти нищо не хапна, оплакваше се и непрекъснато се заяждаше с родителите си, с Чарлс и дори по телефона с Робърт. Грейс истински съчувстваше на съпруга ѝ.

Всички се бяха събрали около масата, когато отвън се чу скърцане на автомобилни гуми, а после звънецът иззвъня. Прислужницата влезе и съобщи, че са пристигнали господин и госпожа Браун. В коридора настъпи глъч, вратата се отвори и на прага се появи изключително красива жена, загърната в лисича кожа и с черна шапка, леко накривена на една страна, следвана от млад мъж в костюм от туид.

— Скъпа Мо — извика тя и се втурна с отворени обятия към госпожа Бенет. — Чарли, Фло, колко се радвам да ви видя, а вие трябва да сте Грейс, радвам се да се запознаем.

— Клариса, мила моя — възкликна Мюриъл, — много се радвам. Джак, как си? — Тя беше почервеняла и преливаше от удоволствие. За първи път Грейс я виждаше да проявява топлота и изобщо някакви чувства. Чарлс от своя страна изглеждаше нервен и напрегнат, сякаш не се радваше много на появата на Клариса.

— И двамата сме добре, връщаме се в Лондон. Бяхме при моята любима стара кръстница и на връщане предложих на Джак да се отбием, за да се видим и ето ни тук. А къде е моето съкровище?

— Тук съм — каза Клифърд, приближи се и я прегърна. — Ти, лошо момиче, защо не дойде на тържеството?

— О, нали знаеш, Лондон е толкова далеч, кажи им Фло! Освен това сме толкова заети, не мога да ви опиша. Наскоро купихме нова къща, истинска красота, на Кампдън Хил Скуеър. Трябва да дойдете и да я видите, а когато свършим с ремонта, ще направим парти. Въобще не обръщам внимание на тези глупави приказки за война... — Джак пристъпи към Грейс и ѝ подаде ръка.

— Приятно ми е, Джак Браун. — Грейс много го хареса — беше красив, с тъмна коса и с невероятни сини очи.

— Приятно ми е — подаде ръка тя. Не можа да измисли какво повече да каже и само се усмихна.

— Поздравления за годежа. Много се зарадвахме, когато разбрахме. Клариса смяташе да ви пише, но... беше много заета.

— О, няма нищо и без това сме зарити от писма, все още не съм отговорила на всички.

— Джак, ела при мен, толкова се радвам да ви видя — дори Флорънс прозвуча по-бодро. Независимо кои бяха тези хора, очевидно бяха много важни за семейството. Клариса се приближи до Грейс и я целуна.

— Нямах нищо против, нали. С Чарлс се познаваме толкова отдавна. Много се радвам да се запознаем — каза ѝ тя. Клариса беше невероятно красива, с руса коса и с кафяви очи. Кожата ѝ беше с приятен тен. Беше свалила лисичата кожа, отдолу беше по синя вълнена рокля, под която се разкри прекрасно тяло — дълги стройни крака и пищен бюст. Как искаше да прилича на нея, с малко завист помисли Грейс.

— И за мен е удоволствие — малко сковано се усмихна тя.

— Предполагам, че Чарлс ви е разказал всичко за мен — започна Клариса, сядайки до нея.

— Ами, казвал ми е някои неща — колебливо отговори Грейс, защото щеше да прозвучи грубо, ако признаеше, че той никога нищо не ѝ беше споменавал.

— Така ли! — Сега Клариса от своя страна се притесни и даже леко се изчерви. — Разбирам, и аз смятам, че точно така трябваше да постъпи. Това беше толкова отдавна, нали Фло?

— Какво каза? — сепна се Флорънс. — Господи, чувствам се ужасно, сякаш пак ще ми прилошее.

— О, скъпа, толкова ми е мъчно за теб. А къде е таткото? — попита Клариса.

— В Лондон, няма възможност да дойде — нацупи се тя.

— Колко вълнуващо. Кога трябва да се роди? Искам всичко да ми разкажеш, какво име сте избрали, всичко! Мога ли да му стана кръстница! О, това ще бъде прекрасно, обеща ми, че аз ще бъда...

Клариса сякаш съзнателно промени темата и се вкопчи в разговора си с Флорънс. Какво ли е трябвало да й каже Чарлс за нея — помисли си Грейс.

— Ще останете за вечеря — настоя Мюриъл. — Ако искате, можете да преспите тук, тъкмо ще си починете от дългото шофиране.

— Много мило от ваша страна, но наистина трябва да се прибираме. Ще се възползваме от поканата друг път. Флорънс, ще те посетя в Лондон, имам подаръци за теб.

— На всяка цена, много бих се радвала, не толкова на подаръците, колкото на твоята компания.

Бременността сякаш прави Флорънс по-мила и добра, помисли си Грейс.

Те поседяха час, след което Клариса се изправи и подкани Джек:

— Хайде, скъпи, време е да тръгваме, дълъг път ни чака. Клифърд, съкровище, много ще ми помогнеш с някои съвети за нашата градина. Тя не е голяма, обикновено дворче, но би станала много хубава. Какво можеш да ни предложиш, в понеделник ще дойде градинарят, имаш ли някакви книги или нещо подобно...

— О, колкото искаш. Ела с мен в кабинета и ще те затрупам. — Клифърд стана и излезе от стаята, водейки Клариса за ръката. След няколко минути Чарлс ги последва. Грейс го проследи с поглед и се почувства малко тъжна и изморена, усещаше, че присъствието ѝ бледнее и едва се концентрира върху малко скучния разказ на Джек за ваканцията им във Франция. След десетина минути Клифърд се появи на вратата, поклащайки глава, явно по адрес на Клариса.

— Какво момиче, луда глава! — каза той. — Джек, вече получи заповедите ѝ — иска да си тръгвате.

— Да — скочи Джек. — Тръгвам, довиждане Грейс, надявам се, че скоро пак ще се видим.

— Ще ви изпратя — каза Грейс и го последва навън. Клариса и Чарлс не бяха там. Тя се върна в къщата да ги потърси, мина през коридора и ги видя във всекидневната — гледаха през прозореца към тъмната градина и бяха с гръб към нея.

— ... почувствах се толкова ужасно — тъкмо казваше Клариса, — бях толкова глупава и нетактична.

— Съжалявам, но... — започна Чарлс.

— Наистина трябваше да й кажеш, отдавна трябваше да го направиш. Ами родителите ти? Със сигурност те...

— Клариса, ще го направя, обещавам. Баща ми каза същото. Но ми е малко трудно.

— О, Чарли! — въздъхна тя и бързо го целуна по бузата. — Ти си безнадежден случай, мисля, че това беше първото, с което ме очарова.

— Клариса, скъпа, къде си? — Зад гърба на Грейс се появи Джак и я завари как наблюдава двамата. Грейс се обърна и побягна, цялата червена, очите й се напълниха с горещи сълзи не само от това, което беше видяла и чула, но и от унижението, че я бяха хванали да подслушва.

— Идвам, ангел мой, с Чарлс имахме да си кажем някои неща. Довиждане Мо, благодаря за чая. А къде е Грейс, толкова се радвам, че се запознахме.

— Не знам — отговори Чарлс. — Грейс, скъпа, къде си?

— Мисля, че все още е в гостната, там я видях — подхвърли Джак. Грейс се беше затворила в банята, заровила глава в ръце. Помисли си, че трябва да се отблагодари на Джак за тактичността.

— Извинявай — каза тя, когато по-късно се появи. — Не знаех, че си тръгват.

— Няма значение, скъпа. Не изглеждаш добре — каза Чарлс.

— Нищо ми няма. Бих искала да се прибера вкъщи, ако не възразяваш. Имам ужасно главоболие. Ще се обадя на баща ми да ме прибере.

— Скъпа, съжалявам. Ела долу да поседнем край огъня, може да ти мине. Ще ти дам един аспирин.

Флорънс лежеше на канапето със затворени очи. Тя обърна поглед към Грейс и въздъхна.

— На никого не пожелавам да се чувства така.

— Наистина. Клариса е много красива — промени темата Грейс.

— Да, много.

— Чух я да споменава, че Чарлс е трябвало нещо да ми съобщи, а той нищо не ми е споменавал. Те... те стари приятели ли са?

— Господи, как може да се държи така, не мога да повярвам. Да, стари познати са, макар че не са точно приятели. Бяха сгодени преди две години. Съжалявам, Грейс, наистина си мислех, че знаеш.

За първи път Грейс видя в очите ѝ истински топло отношение и съчувствие.

ГЛАВА 4

Зима — пролет на 1938–1939 г.

Тя каза на Чарлс, че иска да развалят годежа.

Седеше в колата му пред къщата на родителите ѝ (забеляза, че завесата се помръдваше, а майка ѝ наблюдава) и му каза съвсем спокойно, че ако скрие нещо от тази история, тя вече никога не би могла да му вярва.

Чарлс, очевидно разстроен, нервно шареше с ръце по кормилото и продължаваше да ѝ говори, че много съжалява, че е възнамерявал да ѝ каже и че родителите му също настоявали да го сподели още преди да ѝ направи предложението, но че постепенно е ставало все по-трудно. Било толкова отдавна, почти преди две години, наистина, бил влюбен в Клариса, но нищо нямало да се получи, двамата го осъзнавали и заедно решили да сложат край, въпреки че много страдали, но това било най-правилното решение.

— Както и да е, това се случи преди две години, за бога — каза той. — Всичко наистина свърши. Можеш да си напълно сигурна, че вече не съм влюбен в нея.

— Не става въпрос за това, Чарлс, а че не ми каза нещо толкова важно за себе си. Трябваше да ми кажеш. Много пъти те питах за миналото ти, за другите ти приятелки.

— Знам, че трябваше. Съжалявам. Просто не успях да събера кураж. Не мога да ти обясня защо. Какво повече мога да ти кажа? Със сигурност не чувствам към нея ни най-малко от това, което чувствам към теб — добави той. — Трябва да ми повярваш.

— Все по-трудно ми е да ти вярвам. И защо скъсахте?

— Казах ти, беше взаимно решение. Просто осъзнахме, че няма да се получи.

— Разбирам. И след като сте взели това решение, никой повече не е обсъждал въпроса?

— Разбира се, че го обсъждаха. Родителите ми бяха много разочаровани.

— Да — каза Грейс бавно. — Очевидно са я обожавали, тя е много по-подходяща. — Обзе я болезнена ревност и болка, знаеше, че влошава нещата, но нищо не можеше да направи.

— По-подходяща от кого?

— От мен.

— Грейс, не ставай смешна, моля те, не започвай пак.

— Чарлс, аз нищо не започвам. Ти с твоето поведение слагаш край на всичко.

Три дни тя отказа да го вижда и да говори с него по телефона. Чувстваше се унижена и нещастна. Не даде обяснения на родителите си, само им каза, че с Чарлс са се скарали и че не иска да говори за това.

Не можеше да каже на никого. Част от страданието на Грейс се дължеше на това, че тя осъзнаваше колко подходящ тип жена за Чарлс беше Клариса и че самата тя очевидно беше втори, компромисен вариант. Ако Клариса беше по-обикновена, тя щеше по-лесно да го преглътне. Но мисълта за блестящата и самоуверена бивша годеница не можеше да бъде преодоляна току-така.

Един следобед в края на седмицата, телефонът в офиса иззвъня.

— Грейс? Клифърд Бенет е на телефона, скъпа. Бих искал да поговорим.

— О, да, разбирам — отговори Грейс. — Но не съм сигурна, че...

— Виж какво — прекъсна я той, — знам, че си обидена и не съм изненадан. Но Чарлс е направо отчаян и си помислих, че ще помогне, ако аз... Може ли да се срещнем след като свършиш работа? Аз съм в Шафтсбъри днес, какво ще кажеш за Гросвенър, там правят чудесен чай.

— Господин Бенет, наистина не знам.

— Мисля, че ще има полза — настоя той — Може би ще ти помогна да разбереш. Моля те, ела. — Той звучеше толкова искрено загрижен, толкова мил, че щеше да бъде грубо, ако му откаже.

— Добре — отговори тя. — Благодаря за поканата.

Клифърд я чакаше до камината в Гросвенър. Когато тя влезе, той стана, целуна я и покани я да седне. Грейс го погледна малко несигурно.

— Знам, че това не е моя работа, но съм много привързан към теб и знам, че Чарлс те обича.

— Той знае ли, че си тук — попита Грейс. — Защото...

— Господи, не! Но говорих с него. Не мога да повярвам, че е постъпил толкова глупаво. Да не ти каже нещо така важно.

— Да — каза Грейс, усещайки как от раменете ѝ падна голям товар, когато разбра, че той е наясно от какво всъщност е обидена.

— Кой ти каза, че съм разбрала. Чарлс ли?

— Не, Флорънс. Тя ти съчувства и се държа много рязко с Чарлс.

— Разбирам. — Мисълта, че цялото семейство е на нейна страна, че я подкрепя, за нея беше повече болезнена, отколкото успокоителна.

— Работата е там — продължи Клифърд, — че той беше ужасно привързан към Клариса.

— Да, сигурна съм в това.

— И беше съсипан, когато нещата приключиха.

— Защо приключиха? — попита Грейс.

— Нищо особено, уверявам те. Просто решиха, че не са съвместими. Тя е градско чедо, знаеш това, а той обича провинцията. Клариса е твърде екстровеертна, а той доста стеснителен, както вече сама си разбрала. — Бенет внимателно я погледна. — И не толкова зрял, колкото изглежда. Все едно, те бяха достатъчно чувствителни, за да разберат, че няма да се получи, независимо, че бяха влюбени.

— Значи са били влюбени? — каза Грейс.

— Да, бяха. Би било глупаво да го отричам. Но трябва да ти кажа и друго. Чарлс е много влюбен в теб. Той има нужда от теб. Подозирам, че ти се виждаш като втората за него, но не е така.

— Не съм ли?

— Не, не си — каза той твърдо и я потупа по коляното. — Разбира се, че не си. Ето, вземи си чая. Сега, слушай ме — подаде ѝ той чашата. — Аз и Мюриъл виждаме в теб една наистина изключителна жена. Много се радваме за тебе. И мисля, че можеш да направиш много за Чарлс.

— Така ли? — усъмни се тя. — Понякога мисля, че е точно обратното — че той е този, който прави нещо за мен.

— Много глупаво от твоя страна да мислиш така, ако ми позволиш да се изразя по този начин. Ти даваш на Чарлс самочувствие, а Клариса му го отнемаше.

Грейс изведнъж се почувства глупава и много по-щастлива. Усмихна се на Клифърд.

— Много си мил с мен.

— Съвсем не, просто гоня своя интерес — искам да останеш в нашето семейство. Ти си най-хубавото нещо, което ни се е случвало от много време насам.

— Странно е, че го казваш!

— Защо?

— Не, нищо, просто ми звучи малко пресилено.

— Съвсем не преувеличавам, просто ти трябва да вирнеш малко нос. Каж ми, защо ти се струва странно?

— Ами, някой друг ми беше казал същото. На приема за рождения ти ден.

— Така ли и кой беше това?

— Робърт.

— Аха — в гласа му прозвуча странна нотка. Грейс му хвърли бърз поглед и долови сянка на притеснение върху лицето му, която бързо изчезна.

— Наистина много прозорливо от негова страна — каза той.

— Как е Флорънс?

— Замина си. Горката, наистина се чувства зле. Толкова те харесва, нали знаеш — добави той. — А сега аз трябва да тръгна. Чакат ме нетърпеливи клиенти. Благодаря, че дойде. Каквото и да решиш, аз ще го приема. — Грейс се изправи и го целуна.

— Благодаря ти, беше много мило от твоя страна. Ти си идеалният свекър. И баща също.

— Страхувам се — въздъхна той с много тъжен глас, — страхувам се, че не е така.

Чарлс връчи на Грейс ключовете от къщата на Мил като подарък за помирието.

— Това е доста сериозен жест — засмя се тя.

— Е, все още не е напълно наша. Но семейство Уевърби не са тук и можем да я разгледаме.

Къщата беше великолепна: стаи с високи тавани, облени в слънчева светлина, прекрасен изглед от всички страни. Кухнята и

голямата спалня бяха от страната на рекичката и водата минаваше под прозорците. Грейс отвори прозореца на спалнята и видя как една патица плува по течението. Птицата я погледна изненадано и почти спря от любопитство.

— Сякаш съм в лодка — усмихна се Грейс. — Харесва ми.

— Би ли живяла тук с мен, госпожице Марчант?

— Да, Чарлс. Но повече никакви тайни!

— Никакви тайни, никога. — Той я целуна. — Обичам те.

— Знаеш ли какво — обърна се той към нея, когато потегляха, — тази къща може да е опасна за деца. Трябва да заградим поточето от двете страни.

— Да, наистина. — Споменаването на „деца“ я накара да трепне. Беше си взела свободен ден от работа, защото имаше записан час в Националната клиника за контрол на раждаемостта. На всички каза, че ще търси порцеланови сервизи, спално бельо и други неща от този род.

Самата тя се изненада от решението си да отиде в клиниката, особено след разговора ѝ с Флорънс, която се възмути от тези, които са ѝ дали такъв неприличен съвет.

— За бога, Грейс — говореше ѝ Флорънс от канапето, на което лежеше, бяла като платно, — нима наистина ще го направиш! Не е добра идея, независимо какво мисли Чарлс по въпроса.

Думите ѝ накараха Грейс да осъзнае, че с Чарлс не бяха обсъждали въпроса дали ще имат деца и кога ще стане това. Дори само мисълта да говори с него на тази тема я караше да се срамува и да се притеснява. Тя знаеше, че съвременната жена трябва да потърси съвет за контрацептивите и дори майка ѝ беше намекнала, че трябва да го направи. Нарече го „личен съвет“ и цялата се изчерви. Това беше много по-добре, отколкото да остави нещата на съдбата или на Чарлс. Намери телефона на клиниката и се обади от един уличен автомат, за да не може никой да я чуе.

Лекарят беше жена — доктор Филипс, която съвсем не се държа предразполагащо, както очакваше Грейс. След като я разпита за

общото ѝ здраве, за цикъла ѝ, за датата на сватбата, тя се поинтересува дали е разговаряла за предпазни средства с годеника си.

— Не — объркано отговори Грейс. — Страхувам се, че не.

— А е трябвало — заяви д-р Филипс. — Това е много важно. Не можете да премълчавате тази тема. Въобще някога говорили ли сте с него за сексуалните отношения?

— Не — Грейс се изчерви, — никога.

— Наистина трябва да го направите, спестява много проблеми по-късно. Е, вероятни проблеми — добави тя, като видя тревожното лице на Грейс. — Не е много добра идея да се омъжвате, без да сте изяснили тези неща. Девствена ли сте?

— Да.

— А той?

— Не. Сигурна съм, че не е, все пак е на тридесет и две години.

— Това нищо не означава — усмихна ѝ се доктор Филипс, — но все пак съм съгласна, че в днешно време би било малко невероятно... Така, най-добрият предпазен метод е датският. Знаеш ли за него?

— Не — отговори Грейс.

— Това е нещо, което ще бъде поставено в теб, няма да го чувстваш и няма да се усеща, когато правите любов, много е дискретно и сигурно — около деветдесет и пет процента. Това означава, че нещата ще зависят от теб, което е много по-добре от познатия стар метод. Но тъй като си девствена, все още не можеш да го използваш, така че ще трябва отново да дойдеш след медения ви месец. Освен ако не искаш веднага да имаш деца, което не те съветвам да правиш. Предполагам, че годеникът ти ще се понижи за теб през първия месец, но не трябва да разчиташ на това, защото мъжете са егоистични и безотговорни. Затова сега ще ти дам нещо за промивка, а по-късно...

Грейс излезе от клиниката въоръжена със странно изглеждащо, подобно на бутилка приспособление, с брошура с информация и с твърдото решение да разговаря с Чарлс.

Чарлс очевидно беше шокиран, когато един късен следобед, след като останаха сами в кабинета му в Прайъри, тя му постави въпроса.

— Скъпа, що за въпрос? — той направи усилие да се усмихне, изпи уискито си на екс и си наля нова чаша. — Разбира се, че не съм девствен, как ти дойде на ум това?

— Не знам откъде се сетих да те попитам.

— Естествено, имаш право да знаеш — каза той и отпи от чашата. Настъпи тишина.

— Но ние никога не сме говорили на тази тема. Помислих си, че може би...

— Грейс, любима, няма за какво толкова да говорим. Казах ти, че те обичам и те уважавам. Това е всичко, което имаш нужда да знаеш. Аз мисля за нашата първа брачна нощ повече, отколкото предполагаш. Няма от какво да се притесняваш, ще се погрижа за всичко.

— Какво имаш предвид?

— Ами, искам да кажа — той изглеждаше объркан, — искам да кажа, че ще внимавам да не забременееш, поне засега. Мисля, че така ще бъде най-добре.

— Аз също взех мерки, Чарлс.

— Какво си направила?

— Ходих в клиниката по контрол на раждаемостта.

— И за какво го направи?

— Глупав въпрос — небрежно подхвърли Грейс, опитвайки се да направи разговора по-лек. — Защото това е важно.

— Може да е важно, но не смятам, че ти трябва да мислиш за тези неща.

— Но защо не — окуражи се Грейс, както всеки път, когато усещаше неговото покровителствено отношение. — Това засяга и мен. Не се сърдиш, нали?

— Не ти се сърдя, но съм малко изненадан. Мисля си, че поне трябваше да ме попиташ.

— Какво да те попитам?

— Дали нямам нещо против да ходиш там. Все пак това са много лични неща...

— Чарлс, наистина е личен въпрос, но не разбирам...

— Разбира се, че ще бъда против да говориш по толкова интимен въпрос с абсолютно чужд човек. — Той явно беше много ядосан. Грейс сложи ръка върху рамото му. Той я отблъсна.

— Чарлс, моля те, какво има?

— Ако сама не разбираш, няма смисъл да говорим. Да сменим темата.

Малко по-късно той я закара у дома и само бегло я целуна за лека нощ.

Грейс беше много объркана от това, което се случи, но реши, че вероятно е наранила мъжката му гордост и че трябва да се извини. Той прие извиненията, но няколко дена се държа хладно, накрая все пак успя да погледне нещата от смешната страна и ѝ каза, че просто е бил изненадан от постъпката ѝ.

— Ти си по-модерно момиче, отколкото си мислех — каза той и я целуна. — Аз съм малко старомоден.

Мъжката гордост явно много лесно може да бъде засегната — мислеше си Грейс. Питаше се дали Клариса е от този тип жени, които биха оставили предпазните мерки в ръцете на мъжа. Доста се съмняваше.

Грейс напусна работа в края на ноември. Направи го след доста колебания, струваше ѝ се, че до май има много време. Все пак имаше достатъчно работа — трябваше да контролира ремонта на къщата, да ходи на проби за роклята (накрая майка ѝ със съжаление прехвърли това задължение на госпожа Хумболт, която беше най-добрата шивачка в района), да изпраща покани, да приема сватбени подаръци и да пише благодарствени писма. Въпреки всичко, ако зависеше от нея, тя щеше да остане на работа до Коледа, но майка ѝ и Мюриъл заявиха, че това е невъзможно и тя отстъпи. Струваше ѝ се, че губи нещо много важно.

Стоеше в кабинета на шефа си и отпиваше от виното, което бяха отворили за случая. Бяха ѝ приготвили сватбен подарък — комплект бродирани салфетки и покривка. Шефът ѝ държа реч, в която каза, че тя ще бъде голяма загуба за фирмата. Като гледаше усмихнатите лица около себе си, Грейс почувства тъга не само от загубата на приятелствата, на шегите и на ключките, но и на своята независимост. Не си беше давала сметка, че това е толкова важно за нея. Отсега нататък щеше да зависи изцяло от Чарлс, не само финансово, но и за своето обществено положение. Тя копнееше да се омъжи за него, искаше да бъде негова жена и майка на децата му, но от друга страна, дълбоко в себе си усещаше, че това няма да ѝ бъде достатъчно и че иска да има собствена самоличност.

Тя тъкмо щеше да тръгва за срещата си с Чарлс пред киното, за да гледат новия мюзикъл, когато телефонът иззвъня. Беше Чарлс.

— Извинявай, Грейс, но няма да мога да дойда. Случило се е нещо ужасно. Флорънс е изгубила бебето.

Робърт позвънил към пет, звучал смутено. Пристигнал вкъщи и открил Флорънс, която лежала на стълбите леко ожулена и вече в съзнание. Прислужничката имала почивен ден и никой не бил там, когато се случило. Флорънс не можела да си спомни много, освен че паднала и се претърколила по стълбите.

— Малко ми се виеше свят — повтаряше тя, — и след това имам бяло петно.

Мюриъл веднага тръгна към болницата в Лондон, за да види дъщеря си. Върна се след няколко дена, очевидно потресена. Флорънс била не само отчаяна от загубата на бебето — разказа тя — но страдала от ужасно главоболие. Изглеждала ужасно — едната страна на лицето ѝ била цялото синя, а окото ѝ — подуто.

— Нещастното дете, толкова ми е мъчно за нея. А горкият Робърт, откакто я намери паднала, не се отделя от нея.

Бебето било момче. Докторите ги окуражили и ги убеждавали, че веднага щом тя се оправи, може да има друго дете, но Флорънс казала, че това е последното нещо, което иска.

— Предполагам, че по-късно ще промени мнението си — каза Клифърд. Той също беше много разстроен от случилото се и искаше да отиде да види Флорънс, но Мюриъл го разубеди, тъй като Робърт предпочитал да останат сами, а и докторите препоръчвали пълно спокойствие и затова щяло да бъде най-добре няколко седмици да не идват посетители.

— Мога да разбера това — каза Грейс, която съчувстваше не само на Флорънс, но и на Робърт. — В този случай и аз бих направила същото, щях да искам да се скрия вдън земя.

Мюриъл държеше след излизането си от болницата Флорънс да отиде да се възстановява в Прайъри, но тя отказа поканата.

— Робърт смята, че сега е най-добре да сме заедно и аз съм съгласна с това. Може би по-късно.

— Истински късмет има с него — отбеляза Чарлс. — Добър човек е старият Робърт.

Чарлс мислеше за медения им месец и един ден сподели с Грейс:

— Надявам се да бъде хубаво — каза той. — Бих те завел някъде в чужбина, разбира се, но не мисля, че сега това ще е възможно. Така че помислих си за Шотландия. Не е толкова романтично, но...

— В Шотландия би било прекрасно — прекъсна го Грейс. Времето след сватбата ѝ изглеждаше толкова далечно и мъгляво и ѝ беше толкова трудно да мисли за тогава, че ако ѝ беше предложил да отидат в Сахара, щеше да се съгласи. Въпреки че Хитлер едва ли щеше да ги пусне да отидат до там.

Тя все още се притесняваше, че не го познава достатъчно. Не само заради инцидента с Клариса и заради честите му отсъствия, докато се ухажваха, а защото искаше да знае повече, да е сигурна във връзката им. Опитваше се да му задава въпроси, но той го обръщаше на шега и казваше, че възпитаните момичета не трябва да са толкова любопитни за работите на годениците си, след това ставаше раздразнителен. Налагало му се да ходи до Лондон по работа и това е всичко. Тя се опитваше да приеме това оправдание, но оставаше необясним фактът, че откакто бяха сгодени, той рядко ходеше там и ако се случеше, обикновено се връщаше още на следващия ден. Така че тя отново го извини с баналното обяснение за „младежките увлечения“ и се опита да не мисли повече по този въпрос. Още по-смуцаващо ѝ се струваше нежеланието му да говори за себе си. Щом разговорът опреше до неговия личен живот и тя му задаваше най-обикновени въпроси — какво го прави щастлив, какво го натъжава, от какво се страхува, какво е било детството му, той започваше да отговаря едносрично и рязко променяше темата. Мъжете не обичали да споделят такива неща. Този отговор не беше задоволителен, но все пак трябваше да се примири с него. Нали имаха цял живот да се опознават един друг.

— Понякога малко съжалявам онази малка душичка, която ще се омъжва за Чарлс — неочаквано каза Клариса. Двата седяха в гостната на къщата им на площад Кампдън Хил. Стаята беше прекрасна, на първия етаж с изглед към площада, стилно обзаведена според вкуса на Клариса (мнението на Джак по въпросите на естетиката не се взимаше предвид) от скъпо платен млад дизайнер. Доминиращият цвят беше белият — бели стени, килими и красива бяла мраморна камина, а завесите и тапицерията бяха в кремаво и жълто. Мебелите от осемнайсети век бяха подарък от майката на Клариса. Клариса обожаваше тази стая и често споменаваше, че това е мястото, където иска да умре. — На големия фотьойл, Джак, ще го приготвиш, ако си наоколо, нали? И да бъда облечена в нещо елегантно. Може би най-добре в сатенена роба.

Враговете на Клариса (не бяха много) често казваха, че целият ѝ живот е театър и фактът, че на двадесет и четири годишна възраст тя вече режисираше сцената на смъртта си, доказваше, че в това има някаква истина. Всъщност тя по-скоро искаше да изрази своята привързаност към тази стая и любовта си към красивите предмети. Трудно изпадаше в лошо настроение, но едно неприятно обзаведено място можеше да я изкара извън релси много по-лесно, отколкото дузина неприятни хора.

Джак стана, наля от бутилката шампанско и ѝ подаде чашата.

— Не мисля, че трябва да се притесняваш толкова много за момичето — каза той. — Усещам, че зад нейната лъчезарност се крие твърд характер. Сигурен съм, че ще се справи.

— Наистина ли — изненада се тя и замислено отпи глътка шампанско. — Ти си изключително проникателен. Никога не бих забелязала това у нея.

— Да, защото аз малко повече наблюдавам хората от теб — усмихна ѝ се той. — Докато ти си заета да привличаш вниманието им.

— Джак! Това критика ли е?

— Съвсем не. Просто констатация, също резултат от моите наблюдения. Както и да е, но ти изкарваш Чарлс истинско чудовище, което със сигурност не е така. Или може би се опитваш да ми кажеш, че интимните ви контакти са те довели до този извод? — Той прозвуча малко остро и тя го погледна предупредително. Още в началото на връзката им като модерни млади хора те си бяха разказали за своето

минало. Клариса не се интересуваше от предишните му приятелки. Но тя знаеше, че той много старателно потискаше ревността си и не можеше да преглътне богатото ѝ минало и особено двамата ѝ бивши годеници. Фреди Макинтош беше първият ѝ годеник, който по-лесно можеше да бъде забравен, защото живееше в Шотландия. Но Чарлс беше неразделна част от техния кръг — брат на най-добрата ѝ приятелка и тя много внимаваше при срещите с него.

— Наистина няма от какво да се притесняваш, скъпи — уверяваше тя Джак, когато го водеше на първата среща със семейство Бенет. — Мина цяла година откакто скъсахме, всичко отдавна е потънало в забрава. А и мисля, че никога не съм го обичала истински.

— Тогава защо си се сгодила?

— О, не знам — отговори тя разсеяно. — Не мога да си спомня точно. Такива са били обстоятелствата, предполагам. Била съм ужасно млада и глупава. Сега е друго.

Тя му се усмихна от другия край на гостната и вдигна чаша.

— За нас, скъпи, за нашата любов. Да не губим повече време и енергия за онези двамата. Имам много по-добра идея. Да си лягаме. Нали това е любимото ни време, прекарано заедно!

— Хайде! — усмихна ѝ се той.

Те се качиха горе. Клариса, изтегната върху възглавниците на голямото им, високо легло, го гледаше как се съблича. Изпиваше с поглед стройното му, мургаво тяло, плоския корем, предвкушаше допира му, но знаеше, че той нарочно ще удължи увертюрата, докато тя буквално не закрепци от желание. Обичаше го, поради толкова различни причини, не само заради невероятния начин, по който правеше любов с нея. Беше изключително красив. Тя не можеше да разбере хората, които казваха, че външността няма значение, защото за нея това беше неотделима част от любовта, от желанието, от секса, от усещането за хармония. Когато за пръв път го видя, не можеше да повярва, че може да има някой, който е толкова съвършен.

Срещнаха се на един коктейл. Веднага го забеляза, веднага го пожела, разбра, че на всяка цена трябва да го има. Нарочно застана в групата до него и започна шумно да говори и да се смее по нейния особен начин. Не можеше да остане незабелязана. И той разбира се я забеляза, усмихна ѝ се и ѝ подаде ръка. Беше мургав, със зашеметяващи сини очи и с класически прав нос. Дори начинът, по

които се здрависа беше вълнуващ — не прекалено сърдечен, не скован, а силен, топъл и изключително приятен. Сякаш без да иска, тя остави по-продължително малката си ръка в неговата — трик, който беше изпитала.

— Приятно ми е. Джак Комптън — представи се той и се усмихна с най-ослепителната усмивка, която накара сърцето ѝ да се преобърне, а светът сякаш спря да се върти. Нещата поеха своята естествена посока. След три седмици бяха в леглото, след три месеца се сгодиха и сега, след почти година брак, все още бяха безнадеждно влюбени.

Той беше млад и изглеждаше още по-млад за годините си — двадесет и четири. Беше достатъчно богат, както небрежно се изразяваше Клариса пред своите приятели.

— Баща му е завещал няколко хиляди, не е кой знае какво, но е достатъчно — казваше тя. Работеше като брокер, живееше в малка, много хубава къща в Кенсингтън, беше добър тенисист и ездач и повече от всичко харесваше хубавите жени.

Той и Клариса споделяха едно безгрижно отношение към живота и ценяха повече неговата материална и чувствена страна. И двамата бяха със съзнанието, че са галеници на съдбата.

Той се качи на леглото до нея, не правеше нищо, просто лежеше и я гледаше, очите му обхождаха тялото ѝ сантиметър по сантиметър и дори само погледът му я караше да копнее за него, да се замайва от желание.

— Съвършена, съвършена любов — шепнеше той, докато устните му се плъзгаха по шията ѝ и стигнаха до гърдите. Клариса обгърна главата му и я притисна по-силно до себе си. Джак целуваше корема ѝ, продължи надолу, тя усети езика му, почувства, че е влажна и гореща, че се отваря за него, че копнее за него, че го иска в себе си, простена. Езикът му стана по-твърд и настойчив, сякаш я разтърси електрически ток, извика диво и алчно.

Той я обърна настрани и легна зад нея, пръстите стискаха и направляваха бедрата ѝ, целуваше врата и гърба ѝ, повтаряше името ѝ. След това се обърна, легна по гръб и ѝ се усмихна, а тя задъхана, задавена от желание и от любов се качи върху него, беше невероятно,

бясно, движеше се нагоре и надолу, доближаваше разтърсващата точка, стигна до нея, откри я, издаде странен животински звук, който за пореден път огласи стаята.

Грейс и Чарлс седяха в трапезарията на Прайъри заедно с Клифърд и Мюриъл и съставяха списъка на гостите. Мюриъл тъкмо заяви заплашително, че и дума не може да става гостите да бъдат по-малко от петстотин, а Грейс също така твърдо ѝ отговори, че би искала да бъдат по-малко, когато телефонът иззвъня.

— Секретарката ви от Лондон е на телефона, сър — събщи Майрин. Клифърд стана и стресна всички, като рязко блъсна назад стола.

— О, да... това е случаят, за който ти разказвах, Мюриъл. Цялата работа е много оплетена, наистина ще трябва да...

— Да, да — нетърпеливото прекъсна жена му. — Отивай и се оправяй с това, само ни спести подробностите.

— Разбира се, моля да ме извините.

Нямаше го дълго време. Сигурно случаят е много сложен — помисли си Грейс.

— Бих изпил чаша бира — каза изведнъж Чарлс, бутна списъка настрани и разтърка очи. — Това наистина е трудна работа. Искате ли да ви донеса нещо?

— Малко кафе ще ми се отрази добре — обади се Мюриъл. — Би ли отишъл да го поръчаш на Мейрин, Чарлс?

— Аз ще отида — предложи Грейс. — И без това ще пия вода.

Кабинетът на Клифърд Бенет се намираше в края на коридора, който водеше към кухнята. Вратата беше полуотворена и когато мина покрай нея, Грейс хвърли един поглед вътре. Изтегнат в креслото си, с крака върху бюрото, той се смееше. Никога не го беше виждала толкова щастлив. Вероятно секретарката му е истински светъл лъч в живота му.

Той не се присъедини към тях, появи се само за да им пожелае „лека нощ“ и да събщи на Мюриъл, че утре рано сутринта ще замине за Лондон.

ГЛАВА 5

Пролетта на 1939 г.

През февруари Робърт и Флорънс дойдоха за уикенда в Прайъри. Флорънс все още изглеждаше много зле. Беше отчайващо слаба, бледа и разсеяна и Робърт очевидно много се притесняваше и отказваше да я остави сама дори за миг.

Той поздрави Грейс, прегърна я и ѝ каза, че изглежда прекрасно.

— Годежът явно добре ти действа — засмя се той.

— Благодаря — отговори Грейс. — Толкова съжалявам за Флорънс. Сигурна съм, че скоро ще се почувства по-добре. И тогава може отново да опитате. Нали няма никакви трайни нарушения.

— Така е, но тя ме приема като свой враг и това много ме разстройва. Може би ме обвинява за нещо. Може би за това, че не бях там да се погрижа за нея. Не знам.

— Тъжно е — каза Грейс. — Но предполагам, че това е симптом на депресията. Майка ми също е помятала веднъж и ми разказа, че след това цяла година е мразела всички, включително баща ми.

— Наистина ли? — изненада се Робърт. — Това ме успокоява малко. Благодаря ти, че ми го каза. Тези думи са най-обнадеждащото нещо, което съм чул по тази ужасна тема. — Той я погледна замислено.

Беше свежа слънчева утрин и те се разхождаха в градината. Изведнъж той постави ръце на раменете ѝ и я прегърна.

— Ти си прекрасно момиче, Грейс. Истинско съкровище за семейството. — Тогава Робърт се наведе и много нежно я целуна по устните, съвсем приятелски, нищо повече, разбира се, помисли си тя, но все пак се почувства неловко. От друга страна, този жест я накара да започне да го харесва още повече — той беше толкова мил и сърдечен, а не като Флорънс и особено Мюриъл.

Майка ѝ сама уши копирения си костюм в малиново и си купи шапка от Лондон, а баща ѝ си поръча нов светъл костюм при своя

шивач. Мюриъл твърдо заяви, че ще носи прекалено строгия си, тъмнокафяв, вълнен костюм и още по-тъмна шапка, с които беше на сватбата на Флорънс.

— Почти като нов е, а е и ужасно скъп, не мога да понасям пражосничеството. И без това никой няма да гледа мен.

Грейс учтиво ѝ каза, че със сигурност много хора ще ѝ обърнат внимание и опита да скрие обидата си от това, че бъдещата ѝ свекърва смята за пражосничество купуването на облекло за сватбата на сина си, но нямаше смисъл да спори с нея.

Лорънс, кръвният брат на Чарлс, щеше да му бъде кум.

— Баща ми постъпва много мъдро, като стои настрана от всичко — каза Чарлс на Грейс и се засмя, опитвайки се да разреши напрежението преди сватбата. — Той прекарва повече време в Лондон от всякога. И нарича това „работа“.

— Майка ти не се ли сърди? — попита Грейс като си мислеше, че ако беше женена за Мюриъл, въобще нямаше да се връща от Лондон.

— Мисля, че е твърде заета, за да забележи. Само от време на време споменава, че се надява да не ни създаде неприятности като получи инфаркт преди сватбата.

— Надявам се това да не се случи — разтревожи се тя.

— Скъпа, не ставай глупава — целуна я Чарлс. — Старото момче е в отлична форма, а сърцето му бие като камбана.

Накрая се оказа, че гостите ще бъдат триста и петдесет. Старите Бенет бяха поканили сто и петдесет, Чарлс сто, Грейс и родителите ѝ също сто.

— Бих искала да бяхме поканили повече — махна с ръка Бети, когато изпратиха списъка в Прайъри. — Ще си помислят, че не познаваме никого.

— Ще си помислят, че познаваме сто човека — обади се уморено Франк, — което на мен ми се струва много. Господи, колко ще се радвам, когато това проклето нещо свърши!

Грейс реши да няма шаферки връстнички. Нейната най-добра приятелка от училище се беше омъжила през февруари. Тя нямаше други приятелки, на които да държи, не можеше да избере някоя наперена дама от кръга на Чарлс, въпреки че той ненатрапчиво настояваше за това. Повечето от тези момичета все още се държаха към нея с хладна любезност и изразяваха нещо като изненада, че тази сватба ще се състои. Така тя се спря на двете малки внучки на най-добрата приятелка на Бети — Марион, които щяха да ѝ бъдат шаферки (и двете със задължителните руси букли и сини очи) и щяха да бъдат облечени в розови рокли на волани. Мюриъл смяташе, че такова появяване няма да е достатъчно тежко и настояваше поне за две момчета пажове, но Грейс отказа. Тя сама се изненада от своята категоричност, но с приближаването на сватбата, все по-трудно издържаше госпожа Бенет.

Грейс беше обхваната от обичайните тревоги: че Чарлс няма да дойде на церемонията, че майка ѝ ще хлипа толкова високо, че няма нищо друго да се чува, че ще се спъне. Чарлс въобще не изглеждаше притеснен.

Цялата нация беше в тревога. Изказването на Чембърлейн в края на март, че Великобритания ще се включи във войната, за да гарантира независимостта на Полша, беше прието като подготовка за самата декларация за война. Лондонският „Ивнинг Стандарт“ зададе въпрос на управляващите, какво ще се предприеме при бомбардировка. Въпреки че никой не го съобщи официално, знаеше се, че скривалища няма, освен криптата на двореца Ламбет и укрытията в Бъкингамския дворец за краля и неговото семейство и затова всички бяха обсебени от мисълта за дебнещата опасност. По-възрастните, като Марчант и Бенет, които си спомняха Първата световна война, имаха чувството, че преживяват някакъв кошмар.

— Сякаш повторно гледам филм на ужасите — каза Бети.

В случай на война щеше да бъде наложена военна повинност. Това не беше най-доброто време за започване на нов живот.

В началото на април Грейс реши да отиде до Лондон. Тя все още не си беше намерила шапка за костюма си в синьо и бяло, който купи в

Солсбъри, а във „Вог“ прочете, че мястото, където може да го направи е в „Харви Никълс“ на Найтсбридж.

— Може би ще е много скъпа, но веднъж се омъжвам и се появявам пред толкова много хора — весело обясни на майка си.

Отиде в града сама. Майка ѝ вече я нервираше не само като подхранваше собствените ѝ страхове, но и като изнамираше нови и нови поводи за притеснение. Грейс и баща ѝ имаха неофициално споразумение да успокояват Бети. Но с приближаването на датата и при мисълта, че дава дъщеря си и че трябва да държи реч пред триста и петдесет човека, нервите на Франк не издържаха и способността му да влияе успокоително върху жена си значително намаля.

Грейс стигна до Уотърлу в единадесет часа и взе метрото до Найтсбридж. От всичко, което беше чула и прочела, очакваше да намери Лондон в състояние на бойна готовност — войници и танкове по улиците, заковани прозорци на къщите. Вместо това тя видя витрини, отрупани с хубави летни стоки, улици пълни с добре облечени хора, които очевидно не бяха разтревожени какво ще ядат и ще обличат утре. Навсякъде витаеше дух на безгрижност. Тя си купи един брой на „Татлър“ и го зачете във влака. От него разбра, че в началото на сезона ще има конкурс и пред краля и кралицата ще се представят най-големите красавици, че на предстоящия Каледонийски бал ще присъстват не само благородници, но и красивата млада актриса Вивиан Ли, която наскоро беше достигнала истински триумф с ролята си на Скарлет О’Хара във вече легендарния филм „Отнесени от вихъра“. Изведнъж всичко започна да изглежда много по-обещаващо на Грейс.

Първо отиде в „Хародс“, разходи се из претрупаните магазини като прехласнато гледаше нещата, които би си купила, ако можеше да си го позволи. Най-дълго се застоя пред едно самурено палто, подобно на това, което имаше Клариса, и пред почти фантастичните за нея радио и телевизионни апарати с цена двадесет и девет лири. След това мина по моста и стигна до „Харви Никълс“. Шапките там бяха прекрасни. След много колебания тя се спря на една шапка в малиново розово, която ѝ стоеше прекрасно. Цената ѝ беше астрономическа — две лири — но Грейс беше сигурна, че Чарлс ще я одобри.

Тя си купи и грим за случая. Въпреки че във всички списания беше прочела съвета: на сватбата си да не се опитва да бъде различна от това, което е, тя реши, че все пак би трябвало да бъде по-хубава от всякога. После се раздели с още три лири за безбожно скъпа бледорозова сатенена нощница и халат общит с лебедов пух. Тези покупки щяха да ѝ дадат самочувствие за медения месец и да покажат на Чарлс, че жена му е много по-изискана, отколкото е очаквал. Накрая, изумена от собственото си прахосничество, тя реши да обядва икономично с чиния супа и сандвич и след това да се разходи из Хайд Парк, преди да се върне в Уотърлу.

Седна на брега на езерото и загледа хората, които гребяха, някои изпускаха греблата си и клатушкайки се в лодката, безпомощно се смееха. Мина покрай хиподрума Ротън Роу, където се възхити на конете и на добрите ездачи. Това ѝ напомни за Чарлс и тя реши след сватбата да го запали отново да язди. Колко е щастлива, каква късметлийка е — мислеше си тя, докато се разхождаше. Тревогите и притесненията ѝ сякаш се изпариха под лъчите на слънцето в този напълно свободен за нея ден.

Тъкмо беше тръгнала към гарата и чакаше, за да пресече улицата, когато видя на отсрещния тротоар Флорънс, която си гледаше часовника. Беше облечена в кокетен кремав костюм, а върху раменете ѝ беше праметната кожа, тъмната ѝ коса свободно се спускаше. Изглеждаше много добре, съвсем здрава, въпреки че все още беше много слаба. Естествено я срещам тук, къщата им е наблизно — помисли си Грейс и тъкмо щеше да ѝ помахва, за да привлече вниманието ѝ, когато към Флорънс се приближи мъж. Тя не успя да го види добре, но беше сигурна, че това не е Робърт, защото този имаше много светла коса, беше висок и слаб. Мъжът взе ръката на Флорънс и я целуна, нейното лице се проясни и тя лъчезарно се усмихна. Грейс гледаше първоначално с любопитство, после с изненада и накрая вече не вярваше на очите си, когато те тръгнаха заедно към хотела на Хайд Парк, без да говорят, без да се докосват, но по всичко личеше, че са свързани, че са едно цяло.

През целия път към вкъщи Грейс се терзаеше не само от това, което беше видяла и което знаеше какво означава, но и от въпроса как да постъпи — дали да каже, на кого да каже, какво ще стане, ако проговори? Най-много ѝ беше мъчно за Робърт, за милия Робърт, който толкова искрено се тревожеше за Флорънс, толкова се измъчваше и тъжеше заради нейната депресия и се чувстваше виновен за станалото. Сети се и за Бенет, за тях това щеше да бъде истински шок, и за Чарлс, който обичаше и уважаваше сестра си. От друга страна си помисли, че ако проговори, би могла не само да накаже Флорънс за нейната арогантност, студенина и пренебрежение, но и да разруши брака ѝ с нейния очарователен, всеотдаен съпруг.

— Добре ли прекара, скъпа? — попита Чарлс, който я посрещна на перона в Солсбъри. — Как ти се стори порочният град?

— Порочен? — усмихна му се тя изкуствено.

— Купи ли си шапка?

— Да.

— Ужасно скъпа, прекрасна шапка?

— Точно така.

— В кутията ли е, мога ли да я видя?

— Да, ако наистина искаш.

— Разбира се, че не искам. Е, искам, но знам, че не ми е позволено. Грейс, добре ли си? Сякаш не си на себе си.

— Да — усмихна се тя, решена, че няма смисъл да предприема или да казва каквото и да е, защото това само щеше да влоши нещата, а и в крайна сметка, не е нейна работа какво прави Флорънс с живота и брака си. — Чувствам се добре, но знаеш ли какво, Чарлс, не съм свикнала с градските нрави, чувствам се много по-сигурна тук, в Уилтшър. Това място ми харесва много повече.

— И на мен — целуна я той нежно. — Особено когато ти си тук.

— О, Чарлс! — възкликна тя, обзета едновременно от любов и от разкаяние, че скри истинската причина за настроението си. Тя пусна пакетите на земята, обгърна го с ръце и каза: — Никога, никога не съм обичала друг, освен теб. Никога няма да те напусна, за нищо на света.

— Скъпа, Грейс — погледна я той в очите и нежно се засмя. — Много се радвам да чуя това, но няма защо да плачеш.

— Надявам се, че наистина е така — изхлипа тя.

Получиха прекрасни подаръци: покривка за легло, покривка за маса, сребърни прибори, чудесен комплект кухненски медни съдове, градински столове, електрически миксер. Флорънс и Робърт им подариха хубав сребърен грегориански свещник, на който Чарлс много държеше, но Грейс не можеше да му се радва от сърце, защото всеки път, когато го погледнеше, виждаше усмихнатото лице на Флорънс, когато подаваше ръката си на онзи мъж.

Семейство Бенет им подариха прекрасна маса от времето на кралица Ана и тлъст чек, а Бети и Франк дадоха парите за депозита за къщата, изключително скъп подарък, който направо разплака Грейс.

Но баща ѝ я целуна и ѝ каза, че откакто е родена, той заделя пари за този повод и че за него ще бъде огромна радост да я види господарка на толкова хубав дом.

— И освен това... — добави той след като тя продължи да протестира, — това ме кара да чувствам, че и аз имам някакъв принос за този брак.

Тези думи, повече от всичко направено и казано досега, накараха Грейс да осъзнае, колко изолирани се чувстваха нейните родители, независимо, че упорито го прикриваха.

Клариса и Джак им подариха кинокамера, която сами донесоха.

Те бяха в „Баф“ при болната кръстница на Клариса, към която тя била много привързана и на връщане щяха да се отбият за обяд в Прайъри. Грейс, две седмици преди тази среща се притесняваше за нея почти толкова, колкото за самата сватба. Тя предложи на Чарлс да не присъства на обяда, тъй като предполагаше, че може би ще бъде неловко, но той се възмути.

— Разбира се, че трябва да присъстваш. Клариса и Джак ще се почувстват обидени. Освен това, не виждам нищо неловко в тази среща.

Това се оказа точно така. Клариса говори без прекъсване по време на обяда, като ги размиваше със своите истории за скорошното си пътуване.

Чарлс я попита дали е посетила Флорънс и Клариса отговори, че са се виждали няколко пъти и че тя изглежда по-добре, въпреки че е ужасно слаба. Дали Грейс си внушаваше или не, но ѝ се стори, че в гласа на Клариса изведнъж прозвуча едва доловима, фалшива нотка. Твърде е възможно... — помисли си тя, под въздействието на своята подозрителност и неприязън към Клариса, която лежеше като камък на сърцето ѝ — твърде е възможно тя да знае тайната на Флорънс и с удоволствие да подпомага измамата, осигурявайки ѝ алиби. За нея това сигурно е вълнуващо и забавно преживяване. Грейс си спомни напрегнатото лице на Робърт, когато последния път си говориха за Флорънс, прегръдката и милите му думи и ѝ стана много мъчно за него.

След обяда, Клариса предложи да отидат до къщата на Мил и да я разгледат.

— Звучи толкова привлекателно, признавам, че малко ви завиждам — каза тя.

— Разбира се, че ще отидем — съгласи се Чарлс. — А и трябва пак да хвърлим поглед на голямата баня, нали Грейс, да проверим дали са довършили пода.

— Да, наистина — отговори Грейс. Но по-късно, неспособна да издържа повече блясъка на Клариса, каза, че има ужасно главоболие и предпочита да остане.

— О, милото момиче — възкликна Клариса с драматичен глас, който повече подходеше за смъртно болен. — В чантата си имам едни вълшебни хапчета, винаги ги нося със себе си, заради мигрената. Трябва да вземеш едно, ще ти мине бързо.

— Благодаря, ще взема едно от моите — каза Грейс и видя, че Чарлс я погледна укорително. — Но наистина предпочитам да остана, нали няма да се бавите много?

— Не прекалено много, предполагам — обърна се към нея годеникът ѝ, видимо ядосан. — Сам ще разгледам банята.

— Благодаря. Надявам се, че ще ти хареса, Клариса.

Клариса беше харесала къщата. Тя влетя в гостната, където Грейс се преструваше, че чете и седна на канапето до нея.

— Какъв рай! О, ти си истинска щастливка! Казах на Джак, че тази разходка из провинцията беше достатъчна, за да ни върне към корените. Ще ни каните често, нали?

— Да, разбира се — процеди Грейс, опитвайки се да не бъде груба. Бяха сами в стаята. Клариса я погледна изпитателно.

— Грейс, всичко наред ли е?

— Да, благодаря.

— Какво има? Каж ми, скъпа. Да не е заради мен и Чарлс? Разбирам те добре и не те виня. Толкова бях изненадана и ядосана, когато разбрах, че не ти е казал за нас. Мъжете понякога са много недосетливи.

— Някои мъже — поправи я Грейс. — Но наистина, Клариса, няма нищо. Добре съм, благодаря ти.

— Добре. Защото бих искала да бъдем приятелки. И те уверявам, че между нас всичко е свършило преди години, откакто скъсах с него...

— Мислех, че е било по взаимно съгласие. Имам предвид раздялата.

— Е, да, разбира се, така беше — бързо каза Клариса. — Но нали знаеш — добави тя с усмивка, — винаги някой прави първата стъпка.

Грейс забеляза, че тя се изчерви и хубавите ѝ очи за миг се смутиха. Тогава каза със съвсем променен тон и изражение, нещо, което Грейс никога нямаше да забрави:

— Не е лесно да опознаеш Чарлс. Трябва да знаеш това.

— Да — отговори припряно Грейс, въпреки че ѝ се искаше да научи повече, да попита какво точно имаше предвид, но гордостта ѝ я възпря. — Да, знам, разбира се.

— Добре, всичко е наред тогава. Сега трябва да намеря любимия си Джак и да тръгваме. С нетърпение очаквам да те видя на сватбата, скъпа Грейс — усмихна ѝ се тя. — Сигурна съм, че ще изглеждаш прекрасно.

Грейс ѝ върна вяло усмивката и я последва.

Тя наистина беше великолепна. Всички го потвърдиха. Сама се изненада, когато се огледа във високото огледало в спалнята. Направо онемя, когато видя в какво прелестно създание се е превърнала — изглеждаше много стройна и издължена под падащите воали на роклята, а диадемата потъваше в прекрасните ѝ червеникаворуси коси. Когато слезе по стълбите на Бридж Котидж, облечена в сватбената си рокля, усмихвайки се родителите си и на шаферките, майка ѝ избухна в сълзи и възкликна:

— О, Грейс, скъпа моя!

По-късно, когато всички бяха тръгнали и тя остана сама с баща си, той я целуна и каза:

— Толкова се гордея с теб! — и шумно издуха носа си.

— Татко, аз също се гордея с теб, и с майка също. Благодаря ви за всичко, за всичко!

Службата беше чудесна. Органистът беше упражнявал седмици наред един труден хенделов марш, който Грейс избра вместо баналния „Ето, булката влиза“, а хорът надмина себе си. Свещеникът произнесе трогателна реч, в която каза, че познава и обича Грейс от малка и че Чарлс наистина е благословен с нея. Думите му предизвикаха порой от сълзи сред публиката.

Беше прекрасен ден, топъл за месец май. Църквата ухаеше на цветя. Облегната на рамото на баща си, Грейс сякаш щеше да хвъркне към Чарлс. Изражението на лицето ѝ накара дори Мюриъл Бенет да затърси носната си кърпичка, а Клифърд крадешком да избърше с ръка очите си.

Когато излязоха от църквата, фотографът запечата погледа ѝ и начина, по който потъна в прегръдката на Чарлс — сякаш в този кратък миг никой друг на света не съществуваше.

Приемът беше прекрасен: хубаво шампанско, добра кухня и сполучливи речи (особено тази на Франк Марчант, признаха всички). Атмосферата беше сърдечна, всички бяха благоразположени и щастливи, нямаше критики и конфликти. Грейс направо се чудеше, как е могла да се съмнява и тревожи за празненството. През мъглата от щастие ѝ се мяркаха невероятни видения — Клариса подръка с баща ѝ, Клифърд говори и се смее с майка ѝ, Флорънс танцува с малките

шаферки, Лорънс я прегръща и ѝ казва, че толкова завижда на Чарлс, че направо не може да го гледа, Робърт тържествено съпровожда леля Ада до стола ѝ, а Джак старателно филмира всяка дума от речта на баща ѝ.

След това всичко свърши и тя най-накрая, неочаквано стана госпожа Чарлс Бенет.

ГЛАВА 6

Лятото на 1939 г.

Сега тя наистина беше вече омъжена жена — един дух и една плът с него. Само че Грейс не се чувстваше един дух с Чарлс, напротив, душите им бяха отчуждени, мислеше си тя, а и за телата имаше съмнения.

Първите мигове бяха чудесни — потеглиха с колата, на която бяха вързани консервени кутии и цветна хартия, а на стъклото пишеше „младоженци“. Последното нещо, което зърна, преди колата да потегли, беше майка ѝ, която плачеше. След половин миля Чарлс спря колата и я целуна, малко грубо наистина, но беше пил доста. След това продължиха към Солсбъри — пътят ѝ се стори много дълъг, а оттам взеха влака за Лондон, в който имаха цяло ангажирано за тях купе. Чарлс свали воала ѝ и отново започна да я целува. Първоначално тя отвързват на ласките му, но после започна да ѝ прилошава от много шампанско и вълненията. Той усети това и се дръпна назад.

— Добре ли си? — едва сдържа раздражението си.

— Да, добре съм, само съм малко изморена.

— О, извинявай — каза той фалшиво. След това заспа и захърка и щастието на Грейс бавно започна да избледнява.

На вечерята Грейс все още не се чувстваше добре, беше превъзбудена и малко нервна. Чарлс с голям апетит омете три блюда и пи доста червено вино. Започна да свири оркестър и те потанцуваха.

— Време е за лягане, госпожо Бенет — подкани я той и я целуна. Тя изведнъж живна и те се качиха в стаята. — Ти си първа — каза той и тя влезе в банята. Дълго се къпа, ми си зъбите, парфюмира се и се среса. Облече си розовата сатенена нощница и бързо се шмугна в леглото. Сега Чарлс, облечен в пижама на твърде ярки райета, потъна в банята. Когато се върна, малко неочаквано изгаси мъждивата нощна

лампа. Грейс се разочарова — очакваше по-дълга прелюдия, може би разговор, целувки, но после си каза, че ще имат много време.

— О, Грейс! — каза той с глас, който беше чувала, когато се караха, малко прегракнал и груб. — Грейс, толкова време те чаках! — След това тя просто лежеше, докато той правеше любов с нея и когато свърши, заспа и я остави с чувството, че от началото до края е била безучастна.

Трябваше да е доволна, защото съпругът ѝ знаеше точно какво да прави. Бързо и обиграно свали нощницата ѝ, целува я известно време, преди да се заеме с гърдите ѝ, към които се отнесе като експерт и ѝ припомни заглъхналите усещания от времето на ухажването им, после премести ръка върху корема ѝ, уверено я плъзна по бедрата ѝ и вече по-нежно я задържа между краката ѝ. Бързо се протегна настрани и взе нещо, вероятно презерватив, досети се тя. Обърна се към нея и с не особено нежен тон изрече:

— Само се отпусни, скъпа. — Застана над нея и тя го усети, отначало беше предпазлив, след това стана по-решителен. Не се страхуваше, само беше малко напрегната. Той отново ѝ повтори да се отпусне. Малко я заболя, но не толкова, колкото очакваше. После започна да усеща нещо подобно на удоволствие. Опитваше по някакъв странен начин да следва ритъма му, но се страхуваше, че не го прави както трябва. Изведнъж усети дълбок, силен тласък и нещо като тръпка премина през него, тя искаше да продължат, но той легна неподвижен до нея.

— Добре, скъпа, много добре — бяха думите му, които никога нямаше да забрави. След това я попита как се чувства, бегло я целуна и веднага заспа.

А Грейс лежеше до него и повторно преживяваше сцената. Беше изненадана, защото се оказа, че първият път е много по-приятен и по-малко болезнен, отколкото очакваше и можеше да съди по мъглявите намеци от страна на родителите ѝ, на женените ѝ приятелки и на доктор Филипс. Защо тогава се чувстваше толкова самотна и тъжна. Осъзна, че въпреки опитността на Чарлс, той през цялото време не спомена нищо за любов и дори не даде вид, че става дума за любов. Това беше един механичен акт, в който нямаше място за нея и нейните желания.

На сутринта, докато пиеха чай, Чарлс беше в прекрасно настроение.

— Добро утро, госпожо Бенет, надявам се, че спа добре — усмихна се той и това бяха единствените му думи.

— О, да, благодаря — отговори тя бързо. Той се наведе към нея и я целуна.

— Аз също спях добре. Хубава нощница, скъпа, позволи ми да я съблека. — Той отново започна майсторското си представление при пълна липса на интерес към нейните реакции и желания. Изглеждаше й сякаш е кола, трудна за каране, към която шофьорът се отнася с изключително внимание или още по-подходящо беше сравнението с необязден кон, който се нуждае от опитна ръка. Опита да се концентрира върху усещанията, които се раздвижваха в нея, и върху факта, че трябва да е благодарна за неговата обиграност и внимание.

Освен това, нали бяха само в началото, мислеше си тя, потънала във ваната и оглеждайки тялото си, което очевидно имаше потенциал да дарява удоволствие. Със сигурност щеше да става по-хубаво, по-интимно и по-нежно. В едно беше убедена — на него му доставяше удоволствие.

По време на двуседмичната им ваканция времето беше слънчево. Много се разхождаха, много ядоха и малко говореха, предимно за бъдещето. Всяка вечер Чарлс майсторски и самоуверено правеше любов с нея. Случи й се няколко пъти да стигне до оргазъм, което я радваше, но в същото време точно това я потискаше, защото имаше чувството, че взима, без да дава. Тя искаше да участва, а не да е пасивна, искаше да покаже от какво има нужда, а не само да бъде направлявана. Но Чарлс съвсем ясно демонстрираше, че това е негова територия, която сам контролира. Той не допускаше дискусии, тялото й беше негово, без коментари, без въпроси и без право на откази.

През тези две седмици, прекарани заедно, тя научи за него повече, отколкото през цялата предишна година.

Беше прекрасно лято — слънцето грееше ярко и сякаш разпръскваше черните страхове за война. Грейс беше заета с превръщането на къщата в техен дом, радваше се на градината и си мислеше, че би било редно да е щастлива. Постепенно свикваше с

някои особености на съпружеското съжителство: с безбройните капризи на Чарлс по отношение на храната, които предварително ѝ бяха спестени (той имаше фобия към яйцата, обичаше зеленчуците преварени, а месото полусуrowo, а на закуска винаги трябваше да има сини сливи), с непоносимото му хъркане, с нежеланието му да обсъждат работата му. Смяташе, че тя нищо не разбира, както от бизнес, така и от политика. Трудно понасяше неочакваните посещения на Мюриъл, която идваше, без да се обади и очакваше да получи храна, пиетета и внимание. Трябваше да се примири със склонността на Чарлс да води активен социален живот, който в началото не ѝ беше по силите, тъй като на коктейлите, вечерите и събиранията не се чувстваше достатъчно самоуверена. Майка ѝ от своя страна ѝ досаждаше с постоянни възклицания за добрия ѝ късмет, за това, колко щастлива е да има готвач, прислужница и градинар. Тя често ѝ задаваше твърде лични въпроси за взаимоотношенията им с Чарлс и многозначително питаше дали се чувства добре, което всъщност беше въпрос дали е бременна.

Грейс беше сигурна, че не е, защото вече използваше датската спирала, за която Чарлс малко неохотно си призна, че е по-добро предпазно средство.

А начинът, по който трябваше да забременее, все още продължаваше да я разочарова.

Задъхана, стенеца от удоволствие, с треперецо тяло, Флорънс бавно се отпусна и нежно се усмихна на любовника си, взе ръката му и зацелува пръстите му един по един.

— Обичам те, толкова много те обичам — промълви тя.

— Аз също те обичам. Ти си най-прекрасното нещо, което ми се е случвало.

— Не съм толкова прекрасна — засмя се Флорънс, като го съзерцаваше и си мислеше, че е изключително красив — типичен англичанин с руса коса, с лешникови очи, със загар и широка, перфектна усмивка. Тя самата съвсем не беше хубава. Често си спомняше намеците на майка си, колко е жалко, че Чарлс с неговите сини очи е взел цялата хубост на семейството, за сметка на грозната сестричка — смугла, с тъмна коса и прекалено голяма уста. Флорънс

осъзнаваше, че по характер прилича на майка си и не може да сравнява своята стеснителност, несръчност и резки маниери с чара и приятното, открито поведение на брат си и баща си. Често се чудеше, защо не завижда на Чарлс и отговорът беше в нейната истинска любов към него.

— Прекрасна си, за мен ти си съвършена — секси, умна, мила — усмихна се Джайлс. Наведе се и започна да я целува по корема, после по-надолу. — Много си вкусна — вкусът на любовта.

— Господи, какво ще правим?

— Какво ще правиш ти, Флорънс. Ти трябва да вземеш решение, аз съм тук, чакам те, готов съм за теб, за мен е лесно.

— Да, за теб е ужасно лесно. — Тя изведнъж се изправи, обгърна главата му с ръце и настойчиво го погледна в очите. — Мисля си, че мога да го направя, че съм достатъчно смела, но когато погледна към него, куражът ми изчезва.

— Мисля, че те разбирам — каза той. — Или поне се опитвам да те разбера, но толкова те обичам, искам да си моя, да си с мен.

— Знам, знам — отговори тя. — Искам да бъдем заедно. Отчаяно го искам, но е толкова трудно, особено сега, при тези слухове за война. Искам да кажа... Господи, дори не мога да го изрека.

— Знам какво имаш предвид — тонът му беше сериозен. — Няма нужда да го казваш, а и аз не мисля, че е грях да мислиш за това.

— Джайлс, разбира се, че е грях, но нищо не мога да направя. — Тя замълча и погали лицето му. — Трябва да ми дадеш време. Трябва ми време да го обмисля, да го планирам. Нужно ми е време и спокойствие.

— „Спокойствие“ — повтори той. — Тази дума скоро ще бъде забравена.

— Бих искал да поканим Флорънс и Робърт на гости — заяви Чарлс. — Какво ще кажеш?

— Да, би било чудесно — предпазливо отговори Грейс. — Но Флорънс каза, че Робърт е зает.

— Можем да опитаме. Все още се тревожа за сестра ми, въпреки че тя изглеждаше много щастлива на сватбата ни.

— Да, наистина. Добре, ще ги поканя, само ми дай още две седмици време.

— Но за какво? Къщата изглежда прекрасно, имаш толкова помощници, не виждам никаква причина да го отлагаме. Може би е по-добре аз да ги поканя — каза той с раздразнение.

— Не, не, аз ще го направя. Просто се страхувам, че тук ще им е малко скучно, те водят доста интензивен живот в Лондон и...

— О, не ставай смешна. Можем да им предложим толкова забавления — тенис, вечеря в събота, можем да се обадим на Фрейзърз, дължим им една покана. Важно е винаги да връщаш поканите, Грейс. Майка ми винаги записва кой на кого ходи на гости, кой до кого сяда и на кого дължи покана.

— Да. — Грейс се опита да запази самообладание. — Да, знам, казвала ми е.

— Добре, значи се разбрахме. Сигурен съм, че ще се получи добра компания.

— Да, предполагам. Аз ще го организирам, не се притеснявай, ще бъде чудесно.

След това, възползвайки се от момента на взаимно разбирателство, тя подхвърли:

— Чарлс, мислиш ли, че ако се науча да карам, можем да си позволим още една кола? Наистина много бих искала, мога понякога да идвам и да те посрещам в Шафтсбъри, а и отдавна не сме ходили на кино...

— Защо да ходим, след като вече имаме собствен дом — каза той искрено изненадан. — Какви ги говориш, Грейс?

— Не искам кой знае какво — продължи твърдо тя, — просто искам да мога по-лесно да се придвижвам наоколо.

— Честно казано, не разбирам защо ти е нужно. Доставят ни всички продукти тук, имаш достатъчно работа в къщата, надявам се, че не се оплакваш от скука.

— Не, разбира се, че не — опита се да сдържи раздразнението си тя. — Но мога да излизам извън селото само с теб или с колелото си, но не мога да стигна до Шафтсбъри.

— Не виждам защо трябва да излизаш извън селото.

— Защото понякога се чувствам малко самотна. Тук нямам много приятели. Дори от време на време работата в офиса ми липсва.

— Малко съм обиден, че грижите за нашия дом и за мен не ти се струват достатъчно приятни. — Той леко почервения.

— Не ставай глупав, Чарлс. Разбира се, че ми е много приятно да се грижа за теб. Но съм самотна понякога, трябва да го разбереш.

— Не го разбирам, защото тогава щеше да имаш по-голямо желание да каним гости.

— Да, наистина, прав си — отстъпи тя. Не искаше да предизвика конфликт. — Извинявай, Чарлс, не исках да те обиждам. Но... — продължи тя заради собственото си самоуважение, — все пак бих искала да се науча да карам. Може да се наложи нещо спешно.

— Добре. — Той изненадващо лесно се предаваше, когато тя отстъпваше и искаше извинение. — Ще продължа да те уча. След това ще потърсим кола, въпреки че колите са много скъпи. — Грейс се учуди на тази забележка, защото липсата на пари беше непознато понятие за Чарлс. Може би причината беше войната. Войната беше най-важна в онези дни.

Понякога ѝ минаваше през ум, че постепенно започва да не харесва Чарлс, но бързо прогонваше тази мисъл. Той никога не е бил особено чувствителен, но досега поне беше внимателен, а напоследък започна да се отнася към нея с отчужденост и студенина, които проявяваше и в леглото. С поведението си показваше, че е направил много за Грейс, само с това, че се е омъжил за нея и ѝ е осигурил дом, положение и финансова сигурност. Това трябваше да бъде достатъчно, за да се чувства щастлива, а от негова страна не се изискваха повече усилия. Често стоварваше лошото си настроение върху нея. Ако искаше да остане насаме в кабинета си след вечеря, да играе голф или тенис, той само формално я питаше за нейните планове и желания. Ако трябваше да замине по работа в Лондон или да отиде на бизнес вечеря, просто ѝ го съобщаваше. Всъщност той се държеше така и в леглото — незаинтересувано и нетактично — мислеше си тя един следобед, докато за пореден път се разхождаше сама из гората.

От друга страна, той все още беше очарователен през повечето време и щедър — тя получи необходимата прислуга за домашната работа, често ѝ казваше, че се гордее с нея и че я обича. Хвалеше я за това, което беше направила от къщата и градината и обичаше да казва

пред хората, че е най-големият късметлия в Уилтшър, ако не и в цяла Англия.

Флорънс и Робърт отказаха поканата. Грейс се почувства облекчена, че няма да ѝ се налага да се преструва цял уикенд пред сестра му и особено пред Робърт, че нищо не знае за авантюрата на Фло.

— Можем да поканим Клариса и Джак — предложи Грейс колебливо и сама се изненада от куража си. Искаше да демонстрира на Чарлс, че не се опитва да избегне задълженията си на домакиня и винаги е готова да предложи гостоприемство на приятелите му. Но той неочаквано рязко отвърна, че не смята идеята за добра. — Защо, Чарлс, винаги съм предполагала, че харесваш и двамата.

— Харесвам ги, но не бих желал да остават за уикенда, те са градски чада, едва ли ще им намерим подходящи забавления тук. — Тези думи бяха точно обратното на това, което беше казал за Флорънс и Робърт, но тя си замълча, доволна, че все пак няма да имат гости.

С приближаване края на лятото ставаше все по-ясно, че войната е неизбежна. През юли Полша обяви мобилизация. Ако Германия прекрачи границите ѝ, това ще бъде началото, беше казал Чембърлейн.

Подготовката вече беше официална. В началото на август се проведе учебна тревога, която беше разочарование за тълпите, събрани на Пикадили да гледат, защото нито всички лампи изгаснаха, нито другите изисквания бяха спазени. Правеха се тренировки за евакуирането на децата, а в средата на август сто и петдесет френски бомбардировача направиха учение над столицата.

Жените бързаха да натрупат хранителни запаси. Грейс отдавна искаше да гледат кокошки, но Чарлс ѝ беше казал, че това е глупаво, затова сега тя се възползва от момента и взе няколко. Прекратиха шофьорските курсове.

— Виждаш ли, няма смисъл да се учиш сега, скъпа — подметна ѝ Чарлс.

Телевизионните антени бяха свалени, защото сигналите щяха да улеснят германците.

На 24 август войниците от запаса бяха призовани, а на следващия ден Великобритания подписа съюзния договор с Полша.

Грейс шиеше в притъмняващия следобед, наблюдавайки Чарлс, който спокойно четеше вестник. Тя се опитваше да си представи бъдещето и чувстваше, че я обхваща страх.

Беше подписана декларацията за война. С писклив глас Чембърлейн събщи по радиото, че страната е във война с Германия. В църквата беше цялото семейство Бенет, когато свещеникът размаха лист хартия и каза:

— Чада мои, във война сме с Германия, приберете се по домовете си. Господ да ви благослови.

Обедът този ден беше агония, правеха се планове, обсъждаха се опасностите. Чарлс и Робърт щяха да бъдат призовани, Лондон евакуиран, влаковете вече отвеждаха хиляди деца, Флорънс трябваше да дойде при тях. По новините в девет имаше предупреждение за въздушна тревога над столицата. Хората отидоха в скривалищата и направиха всички необходими приготовления. Вечерта на вратата на къщата на Мил почука господин Ларкин, отговорникът за техния район, за да направи проверка на подготовката им. Клариса се обади с разтреперан глас, за да им събщи, че Джак е мобилизиран във военновъздушните сили, а Чарлс реши, че ще се включи към кралските полкове, в които по-рано е бил баща му. Тази нощ Чарлс прави любов с Грейс изключително нежно и с някаква особена тъга, която наистина я трогна и почти събуди желание у нея.

Но най-ужасното за Грейс беше това, което се случи на четвърти август. Мюриъл се обади със суров, пълен с болка глас и каза, че Клифърд е получил сърдечен удар, настанен е в болница и надеждата да живее е малка.

— Ще дойда с теб, аз ще карам — настоя Чарлс. — Искаш ли вечерта да останем там? Ще бъде трудно, заради въздушната тревога, но...

— Да, искам да отидем, разбира се — отговори Мюриъл. — Можем да останем в апартамента, въпреки че ще е опасно. Трябва да го изведем от Лондон, Чарлс.

— При първа възможност трябва да го направим — съгласи се Флорънс, която вече беше ходила до болницата, но не ѝ бяха разрешили да го види.

— Разбира се, че трябва — каза Чарлс. Веднага тръгнаха за Прайъри. Докато пътуваха, Мюриъл беше спокойна, но много бледа. Ръцете ѝ конвулсивно мачкаха носна кърпичка и трепереха. Когато Грейс я прегърна, се изненада колко напрегнато беше финото ѝ тяло.

— Къде е бил той, когато е получил удара, в офиса? — попита Чарлс.

— Не, в апартамента на улица Бейкър — отговори госпожа Бенет.

— Сам ли е бил?

— Не, очевидно е имало някой при него, същият, който е извикал линейка.

— Кой е бил това? Някой от лондонския офис?

— Не знам дали тя е от офиса или не, не помня имената на всички служители — раздражено каза майка му.

— Как се казва?

— Сондърс... госпожа Мери Сондърс — с усилие си спомни тя.

— О, не е от служителите, вероятно е клиент — небрежно подхвърли Чарлс.

— Да, и аз така предполагам.

— Смятам, че трябва да тръгваме. Грейс, ти ще останеш — обърна се той към нея.

— Не, искам да дойда.

— Не можеш да дойдеш, ще бъде много опасно, бомбената атака може да започне всеки момент. Мамо, не забравяй противогаза си. Не, Грейс, трябва да останеш тук. И освен това, едва ли ще можеш да помогнеш с нещо.

— Ще помогна на самата себе си, вероятно и на Мюриъл. Ако бъдете бомбардирани или обгазени, по-добре да съм с вас. И освен това искам да видя Клифърд. — Да се сбогувам с Клифърд, щеше да каже тя. Толкова го обичаше. Най-милият, нежен и прозорлив човек в семейството, който толкова ѝ беше помогнал. Не можеше да стои скрита на сигурно място в провинцията, докато те са там и да не го види, преди да е станало късно.

— Грейс, съжалявам, но и дума не може да става — заяви Чарлс.
— Ще останеш тук на сигурно място и ще държиш къщата под око.

— Къщата! Не желая да остана тук и ако не ме вземете с колата, ще ви последвам с влака. — Чарлс я погледна, беше страшно ядосан и тя почти се уплаши.

— Грейс, повтарям ти... — отново ѝ каза със суров глас.

Тогава се намеси Мюриъл:

— Господи, Чарлс, щом иска толкова, нека да дойде. Може да ни е полезна с нещо.

Стигнаха в Лондон към два, след безкрайно пътуване с изключени фарове в пълна тъмнина, като се водеха единствено по бялата неона линия на пътя. Шосето беше напълно пусто, с изключение на често преминаващите военни камиони. Грейс очакваше всеки момент да се натъкнат на заграждения от бодлива тел или да бъдат бомбардирани. Но, като се изключеше пълната тъмнина, тази вечер по нищо не се различаваше от спокойните мирни нощи.

Когато стигнаха до болницата, на вратата ги спря патрул, който бързо огледа колата с фенерче.

— Баща ми е вътре и е в тежко състояние — обясни Чарлс. — Накъде трябва да тръгнем?

— Натам, господине — посочи войникът. — Оставете колата си тук.

— Добре. Всичко изглежда спокойно — каза Чарлс.

— Да, но не се знае докога ще бъде така. Тези мерзавци, германците, дебнат подходящия момент. Надявам се баща ви да се оправи, господине.

Грейс с облекчение излезе от колата. Темза изглеждаше мрачна и заплашителна в тъмнината и тя потръпна от ужас при вида ѝ.

Мюриъл гледаше към болницата с изражение, което се стори странно на Грейс — това не беше тъга, нито умора, а страх.

Клифърд беше настанен в малка стая на първия етаж. Портиерът ги упъти, а в началото на коридора ги чакаше една от сестрите.

— Моля, последвайте ме — каза тя.

— Как е той — попита Мюриъл.

— Не мога да ви кажа, трябва да разговаряте с главната сестра или с доктора.

Те тръгнаха в смразяваща тишина по дългия коридор. На Грейс ѝ се крещеше от ужас, че може би в края на този коридор ще намерят Клифърд мъртъв, и че всеки момент може да ги бомбардират или да пуснат газ.

— Вие сте много смела — обърна се тя към сестрата, осъзнавайки, че са връстнички. — Не се ли страхувате?

— Не, нямаме време да се страхуваме.

— О, госпожо Бенет — към тях се приближи главната сестра. — Сигурно сте изтощени след дългото пътуване. Колко смело от ваша страна да дойдете в Лондон, при тази заплаха. — Гласът ѝ беше ироничен, тя сдържано се усмихна и веднага спечели симпатиите на Грейс.

— Градът изглежда спокоен. Очаквах... И аз не знам какво — каза Чарлс.

— Да, всички очакват кой знае какво, но голяма част от страха е чиста психоза. Госпожо Бенет, сигурно ще се зарадвате да чуете, че състоянието на мъжа ви се стабилизира. Той е много болен, разбира се, но вече е извън опасност.

— Разбирам — отговори Мюриъл и само лекото потрепване на крайчетата на устните ѝ показва някаква емоция.

— Утре трябва да поговорите и с лекаря, но ви казвам със сигурност, че не е по-зле от състоянието, в което беше докаран, напротив, по-добре е — това все пак е нещо. — Мюриъл мълчаливо кимна и две сълзи се търколиха по лицето ѝ. Грейс стисна ръката ѝ, която остана безжизнена в дланта ѝ.

— Мога ли да го видя — попита госпожа Бенет.

— Може, но имайте предвид, че е твърде вероятно да не ви познае. Освен това по никакъв повод не трябва да го безпокоите или да му позволявате да става.

— Разбира се. — Сестрата я въведе в стаята.

Малко по-късно те седяха в стаята на сестрите и пиеха чай. Мюриъл изглеждаше абсолютно спокойна.

— Значи госпожа Сондърс е повикала помощ — попита тя.

— Да, точно така. Оттогава е звъняла няколко пъти — отговори сестрата.

— Имате ли телефонния номер или адреса, за да се обадим и да ѝ благодарим?

— Не, съжалявам. — Лицето ѝ беше напълно невъзмутимо.

— Тогава ако отново позвъни, бихте ли я попитали за адреса — намеси се Чарлс, — за да ѝ се отблагодарим. А сега, тъй като всички сме много уморени, може би е по-добре да отидем в апартамента на татко на улица „Бейкър“. Няма смисъл да стоим тук. Вие какво ще ни посъветвате?

— Мисля, че е по-добре да си починете. Господин Бенет е със силен организъм. Ако има промяна в състоянието му, веднага ще ви се обадим. Елате утре сутринта, когато ще можете да се срещнете с доктор Маки, кардиологът, който се грижи за Клифърд. Но дотогава едва ли ще имаме нова информация. — Гласът ѝ беше твърд. Тя очевидно нямаше желание да остави разстроеното семейство да се мотае по коридорите цяла нощ, Клифърд беше от частните пациенти, за които се плащаше скъпо.

— Да, така ще постъпим, ако вие сте напълно сигурна... — Мюриъл изглеждаше объркана, по-дребна и уязвима, забеляза Грейс.

— Напълно съм убедена, допийте си чая и ще извикам някого да ви изпрати.

Когато минаха по коридора, вратата на стаята беше леко открената, сестрата вътре бързо я затвори, но Грейс за миг успя да зърне Клифърд, легнал неподвижно на леглото, със система на ръката. Тя потръпна — той изглеждаше мъртъв.

Заведоха Мюриъл до леглото. Грейс ѝ донесе уиски с мляко. Госпожа Бенет лежеше с поглед вперен в тавана. Грейс остави чашата до леглото, наведе се над нея и я погали по ръката.

— Опитай се да се успокоиш, сигурна съм, че ще се оправи.

— Да, надявам се. — Настъпи кратка пауза. — Благодаря ти — с усилие каза тя.

Мълчаливото страдание на Мюриъл трогна и изненада Грейс. Тя не беше забелязвала между съпрузите Бенет някакво друго отношение, освен хладна любезност. Дотам водеше бракът, дори и най-щастливият, мислеше си тя. До прикрити чувства и зависимост, която ѝ изглеждаше ужасна. Надяваше се нейният брак да бъде различен.

Грейс не беше ходила в апартамента на улица „Бейкър“. Беше обзаведен в тежък викториански стил с мебели от махагон и кожа, които според нея биха подхождали на изискан мъжки клуб. Ако на Клифърд му е прилошало тук, с него е бил някой, който след това основно е почистил всичко. Завивките на леглата бяха изрядно опънати и всичко блестеше от чистота.

Чарлс ѝ показа втората спалня и я помоли да направи чай, докато той се обади на Флорънс.

— Тя ще дойде в болницата утре. Горката Фло, не ѝ върви тази година.

— Да, не ѝ върви — повтори Грейс безизразно. Чарлс остро я погледна:

— Сякаш не ѝ съчувстваш много. Знам, че не харесваш сестра ми, но бих искал да направиш усилие да се отнасяш по-добре...

— Аз харесвам Флорънс — с отегчен глас го прекъсна тя, — по-скоро тя не ме приема. Чарлс, моля те да не започваме пак, изморена съм, освен това ми е много мъчно. Баща ти изглеждаше толкова зле, горкият. — За нейна собствена изненада, тя избухна в сълзи.

Чарлс седна до нея и я прегърна.

— Не плачи, скъпа, извинявай. Ти беше чудесна, радвам се, че дойде, присъствието ти помага на майка ми.

— И аз мисля така. Чарлс, коя смяташ, че е Мери Сондърс?

— Нали ти казах, някаква клиентка — небрежно подхвърли той. — Може би утре ще успея да я открия.

— Да, разбира се.

Грейс не му призна, че през целия път си мислеше, дали тази жена, не беше нещо повече от клиентка за баща му. Стори ѝ се, че Мюриъл също се притесняваше от нещо.

ГЛАВА 7

Есента на 1939 г.

Линда Лукас неуспешно се бореше с горещите сълзи, които напиреха в очите ѝ. Сякаш ѝ изтръгнаха сърцето, но все пак успя да се усмихне и да размаха кърпичка за сбогом на двете мършави фигури, преди да потънат в тълпата. По-високият се обърна и я затърси с поглед, лицето му беше изкривено от мъка, а в очите му се четеше отчаяние. Линда подскочи, за да успее да го види.

— Довиждане Дейвид, бъди добро момче и се грижи за Даниъл. Скоро ще се видим. — Той не можа да я чуе, но я забеляза и като видя усмивката ѝ малко се ободри. Майка му нарочно беше облякла новото си палто, само малко се притесняваше за прическата си, защото знаеше, че момчетата, дори на пет и на три години, обичат майките им да изглеждат добре и искат да приличат на бащите си.

— Няма да плача — каза на закуска малкият Даниъл, седейки в скута на баща си. — Няма да плача, защото ти не плачеш, татко, само момичетата плачат, нали?

— Обикновено е така — отговори му Бен Лукас, като го погледна нежно и замислено. — Но... Понякога момичетата могат да ни дадат истински урок по смелост.

— Не ми се вярва. Обзалагам се, че ти татко, никога няма да заплачеш! — намеси се Дейвид.

— Плакал съм. Плаках, когато моят баща почина. Няма нищо срамно в това да плачеш, когато наистина си заслужава. Сега трябва да тръгвам. Надявам се да ви хареса на село, ще се видим на Коледа.

— Дотогава има толкова време — каза Дейвид и бутна настрани чинията с недоядения си сандвич.

— Не е толкова много, ще видите колко бързо ще отлетят дните. Ще прекарате добре и ще имате много за разказване. Сега ми дайте по една целувка. Довиждане, деца. — Той бързо излезе от стаята и жена му го чу как издуха носа си в коридора.

Майка му често казваше за него с нескрита гордост, че е много чувствителен. Именно неговата нежност и чувствителност накараха Линда да се влюби. Ако тогава някой ѝ беше казал, че ще се откаже от Колин Банкс заради него, би се изсмяла. Беше хвърлила въдица на Колин отпреди седмици. Той беше мечтата за всяко момиче — имаше мотоциклет, светлата му коса беше гладко пригладена назад, ходеше наперено и беше прекрасен танцьор и въпреки че малко преиграваше на дансинга, всички погледи се обръщаха към него. Онази вечер той най-накрая я покани да излязат на следващия ден. Тя се чувстваше много развълнувана и щастлива, особено след като той няколко пъти бавно беше прокарал ръка по гърба ѝ докато танцуваха. Седеше на масата и го чакаше да се върне с питиетата. Тъкмо се колебаеше дали ще има време да отиде до тоалетната и да напудри носа си, когато пред нея се изправи висока фигура:

— Искате ли да танцуваме? — Погледът ѝ срещна две настойчиви черни очи, които я гледаха със смесица от несигурност и решителност. Тя тъкмо щеше да му откаже, но забеляза, че той има широка и топла усмивка и освен това видя, че Колин разпалено разговаряше с някакво момиче на бара и тъкмо ѝ палеше цигарата. Тъй като не ѝ се искаше да седи глупаво и да го чака да свърши, тя стана и усмихнато му каза, че с удоволствие ще танцува.

— Благодаря — малко изненадано каза непознатият. — Приятно ми е, Бен Лукас.

— Приятно ми е, аз съм Линда — тя пое голямата му, кокалеста ръка и тръгна след него към дансинга с надеждата Колин да забележи, но той въобще не погледна натам. Трудно танцуваше с него, защото беше поне трийсет сантиметра по-висок от нея, свиреха валс и той я притискаше прекалено силно към гърдите си, а дансингът беше препълнен. Изведнъж усети нечия ръка на рамото си и чу гласа на Колин:

— Мислех, че си дошла тук с мен. — Линда се ядоса и каза, че първо е неуместно да се намесва така по време на танца, без дори да се извини и второ, все още нямат никакви ангажименти един към друг. Тя говореше доста високо и забеляза, че танцуващите около тях ги гледаха. Партньорът ѝ очевидно беше объркан и започна да се извинява на Колин, на което той отговори, че ще бъде по-добре да покаже на дело, че съжалява и то колкото може по-бързо, за да не

пострада. Линда се намеси и за своя собствена изненада каза на Колин да си обира крушите и да не ѝ се мярка повече. Измъчвана от самообвинения се затвори в дамската тоалетна. Когато излезе завари Колин да прегръща момичето на бара. Тя въздъхна и тъкмо се ровеше за цигарите, когато чу гласът на Бен Лукас.

— Не трябваше да постъпваш така — каза той.

— Знам — отговори му рязко Линда, прехвърляйки раздражението си върху него. — Невинаги правя това, което трябва да се прави.

— Това е добре — усмихна се той очарователно. — Наистина е много хубаво.

— Кое е хубаво — тя все още беше ядосана. — Имаш ли огънче?

— Не, не пуша. Сега ще помоля някой.

— Не си прави труда, ще взема от приятелката ми.

— Моля те, нека поне това да направя за теб. — Той отиде за огънче, а нейното раздражение се удвои, но все пак успя да забележи, че въпреки да не беше красавец, у него имаше нещо много секси. Той се върна с кутия кибрит и запали цигарата ѝ.

— Успокои ли се вече?

— Въобще не съм се ядосвала. Защо да се ядосвам?

— Не знам — вдигна рамене той. — Мога ли да ти поръчам нещо за пиене?

— Може — отговори тя, като си мислеше, че все пак с него може да излезе нещо. — Портвайн с лимон.

— Добре, но няма да отидеш да танцуваш с някой друг, нали — усмихна се Бен и тя му върна малко крива усмивка.

— Разбира се, че няма, не съм от този тип момичета. — Когато той се върна с питиетата, намериха свободна маса и седнаха. Линда се опитваше да не забелязва Колин, който сега ухажваше друго момиче. Бен приятно я изненада с въпросите си къде живее, с какво се занимава, защото повечето момчета питаха само за името ти и мислеха единствено как по-бързо да те прельстят.

— Ами ти? — попита го тя.

— Служител съм в една застрахователна компания. Ненавиждам тази работа — добави той.

— Работата рядко е приятна, нали?

— Може би е така. Бих искал да работя нещо, което да ми доставя удоволствие.

— Какво ще е това нещо?

— Исках да бъда учител.

— О, така ли — изненада се тя, явно беше интелигентен. — Тогава защо не стана?

— Защото ми се наложи да напусна училище. Баща ми е инвалид и трябваше да се грижа за него и за мама — в думите му нямаше негодувание и това й хареса.

— А моята майка е починала. — Тя се изненада от това признание. — Починала е при раждането ми.

— Съжалявам — в гласа му прозвуча истинско съчувствие. — Но баща ти е истински щастливец с такава дъщеря до себе си.

— Той не ме обича особено, предполагам, че ме обвинява. — Защо му каза това? За първи път споделяше нещо толкова лично с непознат. Може би защото разговорът с него вървеше много леко и приятно, точно както с приятелките й.

— Сигурен съм, че това не е истина.

— Напротив, истина е — каза тя мрачно. — Освен това много пие.

— Може би не се грижи достатъчно за теб.

— Аха — потвърди тя.

Настъпи кратка пауза.

— Приятелят ти идва — прекъсна мълчанието той.

Явно другото момиче си беше тръгнало. Колин Банкс се появи с цигара в единия ъгъл на устата и ухилен й протегна ръка:

— Един танц? — Тя се поколеба за момент, искаше й се да приеме. Беше поласкана, че дори след инцидента, той отново е готов да опита. Погледна Бен изпитателно в очите, усети угризение — въпреки че беше много приятен, все пак не бе неин тип. Тъкмо щеше да стане, когато видя сладката усмивка на Бен:

— Отиди, не се притеснявай за мен и без това трябва да тръгвам. — Това реши нещата в негова полза. Сигурно много я харесваше, за да се държи толкова благородно.

— Не, съжалявам, изморена съм, да го оставим за следващата седмица — обърна се тя към Колин, който гледаше Бен едновременно

заплашително и съчувствено. Колин дори не отговори, просто се обърна и си тръгна.

— Щом си изморена, може би е по-добре да те изпратя у дома?

Бен изчака автобуса с нея, изпрати я до вратата на дома ѝ, въпреки че живееше в противоположната посока, като дори не се опита да я целуне.

Той пожела да я види отново. При тази втора среща, докато седяха в киното, той я целуна с изненадващо майсторство. Тя не само му отговори, но го направи с голямо желание.

Три седмици след това той ѝ призна, че я обича и тя знаеше, без дори да се е замисляла за това (тъй като за нейните деветнадесет години никога не беше изпитвала нещо подобно), че също го обича и му го каза. Година и половина по-късно се ожениха.

— Знам, че сме различни — каза тя на приятелите си, които бяха изненадани, дори шокирани от тази очевидно несъвместима двойки — тя, весела и безгрижна, а той — тих, затворен и не особено красив. — Противоположностите се привличат. Искам да сме заедно през цялото време. А и не смятам да се омъжвам за него — твърдеше тя, отговаряйки на въпросителните погледи, — освен това, той не ми е предлагал.

Но когато ѝ предложи, тя се почувства на седмото небе — това надхвърляше най-смелите ѝ мечти.

Животът им беше много труден. Бащата на Линда почина и те трябваше да живеят в тясната къщичка на семейство Лукас. При тях остана майката на Бен — възрастна истерична жена, която непрекъснато критикуваше снаха си и ревнуваше сина си от нея. Тя беше дребна, с малко остро лице, с дрезгав глас и с твърдото убеждение, че винаги е права. В началото Линда я ненавиждаше и шумно се караше с нея, от което най-много страдаше Бен. Но една вечер Линда намери госпожа Лукас да чете прощалното писмо на мъжа си, с което ѝ благодареше за положените грижи. Старата жена направо виеше от мъка и тогава Линда малко колебливо я прегърна и те останаха така часове. На сутринта Бен ги намери неудобно заспали заедно на старото изтърбушено канапе. Приятелството им се затвърди, след като госпожа Лукас двадесет и четири часа без прекъсване държа

ръката ѝ, докато тя раждаше Дейвид. Осемнадесет месеца по-късно, снаха ѝ буквално изпусна второто си дете на пода, докато чакаха Бен да се върне с доктора.

— Закъсня — дрезгаво каза тя на сина си, който влетя с трескав поглед и с новината, че лекарят е на друго повикване, но ще дойде всеки момент. — Сега се успокой, донеси ми една чиста хавлия и не гледай като умопобъркан. Някой ще каже, че ти раждаш.

След тези случаи двете продължиха да се заяждат понякога, но помежду им вече имаше непоклатим съюз.

Линда никога не можа да си обясни защо толкова обичаше Бен и защо бяха толкова щастливи заедно. Едва ли имаше други двама, толкова различни като тях. Той беше тих, а тя шумна, той обмисляше всичко, а тя действаше импулсивно, той беше сериозен, а тя лекомислена. Нейното разбиране за приятно прекарване на времето беше стая пълна с хора, а той предпочиташе да остава насаме с нея. За Бен хубава музика беше класическата, а тя харесваше Глен Милър и всякаква танцова музика и смяташе класиката за скучна. Мечтата на Бен беше да стане учител, а нейната — да имат собствена къща с хубава кухня и да пътуват през уикендите. Обединяваше ги обожанието към момчетата, борбата с майка му и истинската любов помежду им. Тези неща им помагаша да преодолеят сериозните проблеми, с които се сблъскаха — финансовите трудности, ужасните условия на живот и понякога противоположните им желания. Въпреки всичко, бракът им вървеше идеално.

Раздялата един от друг и от децата им беше непоносимо болезнена.

— Престани да плачеш — каза Дейвид. — Престани или госпожата ще дойде и пак ще ти се скара.

— Не мога, искам мама — изхлипа Даниъл.

— Мама я няма, тя е в Лондон. Там е опасно, може да има бомбардировки — добави брат му с намерението да го успокои, но постигна обратния ефект. — Млъкни, ето я идва. — По стълбата към

тавана се чуха стъпки и след малко се появи жена с почервеняло от гняв лице.

— Какъв е този шум! Казах ви да заспивате!

— Да, госпожо, извинете ни. На брат ми му е мъчно за вкъщи.

— За щастие е далеч от вкъщи. С тези бомбардировки, имате късмет, че сте тук. Сега тихо, иначе ще извикам мъжа ми.

— Да, госпожо. — Когато тя излезе, Дейвид се пресегна и хвана ръката на брат си. — Всичко ще бъде наред, ще видиш. На село е хубаво, нали така ни казаха.

— На мен не ми харесва — измърмори Даниъл, но вече се успокояваше, изтощен от плач, и накрая заспа, стиснал ръката на брат си.

Дейвид не можеше да заспи. Лежеше в сгъстяващия се мрак и се опитваше да си вдъхне смелост, нали беше по-големият и трябваше да дава пример. Не искаше да си спомня раздялата с майка си, но не можеше да забрави сцената на перона. Той се хвърли в топлата ѝ прегръдка и усети познатата ѝ миризма. После, когато тя целуваше Даниъл, забеляза, че в очите ѝ има сълзи. Изглеждаше много хубава в светлосиния си костюм и с розово червило. Беше най-красивата майка. После се приближи една дебела жена, отбеляза имената им в една тетрадка и им каза да я последват.

— Бъди смел, Дейвид — извика след него майка му. Той едва преглътна буцата, заседнала в гърлото му, защото искаше тя да се гордее с него. Стисна здраво ръката на брат си и се опита да избърше сълзите му с мръсната си носна кърпичка. Потънаха в групата деца, всички с табелки с имената им върху гърдите, с праметнати през рамо торбички багаж и с противогази. Когато се събраха пред влака, Дейвид погледна назад и едва забеляза майка си в тълпата — махаше с ръка за сбогом. Докато се качваха във вагона, той здраво стискаше ръката на брат си, а когато се опита от купето отново да зърне майка си, тя вече беше изчезнала.

Пътуваха цял ден, смениха два влака. Стигнаха до селото с автобус, където трябваше да бъдат избрани от жените, при които да живеят. Някои от тях изглеждаха много приятни, но тяхната имаше подпухнало, подло и сурово лице и приличаше на една учителка от

училището — госпожица Барингтън. Но все пак имаха късмет, че не ги разделиха, помисли си Дейвид. Тяхната хазяйка, която се казваше госпожа Харис, ги поведе към новия им дом — малка, мръсна къщичка. Тя им показа тоалетната в градината и стаята им, която представляваше таванско помещение с дюшеци на пода. Предупреди ги, че ще трябва здраво да работят за прехраната си. Дейвид не искаше да спори с нея, въпреки че беше чул от баща си, че тя взема по седем пенса седмично за всеки един от тях. Той само ѝ каза, че Даниъл е само на три и едва ли ще може да работи, но тя заяви, че и за него ще се намери работа в къщата.

— А ти ще помагаш в градината. Мъжът ми е по цял ден във фермата, там има много работа.

Тя им взе парите, които баща им даде „за всеки случай“ като каза, че ѝ се налагало да им купи разни неща. Още по-лошо беше, че взе биберона на Даниъл, без който той не можеше да заспива, защото бил мръсен и трябвало да го стерилизира. Добре че не намери двете изтъркани мечета, които бяха на дъното на раниците им, иначе сигурно и тях щеше да прибере.

Даде им нещо, което трябваше да мине за чай, по филийка хляб със сладко и още в пет часа ги изпрати да си легнат.

Чарлс замина за Сандхърст, за да участва във военната подготовка, преди да бъде изпратен в неговия батальон. Щеше да се присъедини към кралския легион като лейтенант и се очакваше за няколко месеца да бъде повишен в капитан или майор.

Грейс много се гордееше с него, защото след като лекарите заявиха, че Клифърд е във от опасност, той не се поколеба нито за миг да се присъедини към войските. Вечерта преди да замине, след като правиха любов, тя си поплака малко в прегръдките му и поне този момент щеше да ѝ остане като спомен, въпреки че през следващите месеци щеше често да си идва.

На сутринта тя смело и весело му махна за сбогом. Сетне се върна в къщата и дълго обикаля самотните стаи, изпълнена с тъга. Причината не беше само неговото заминаване.

В средата на октомври Клифърд се прибра вкъщи. Мюриъл му приготви специална стая на първия етаж на къщата и нае медицинска сестра, която денонощно да се грижи за него. Той все още беше много слаб, но бързо се възстановяваше. Докторите му бяха казали, че има голям късмет. Грейс прекарваше много време при него, четеше му, обсъждаха промени за градината или просто седяха заедно — той слушаше радио, а тя шиеше. И двамата обичаха музика, затова тя донасяше чай и бисквити и заедно слушаха концертите по радиото. Мюриъл се дразнеше, че я изолират, но това не ги интересуваше.

Веднага след пристигането си в Лондон, Чарлс се зае да търси мистериозната Мери Сондърс. Той прерови документите на фирмата и не откри никакви следи.

— Надявам се нещо да изскочи — успокои той майка си. — Може би сестрата в болницата ще ни даде повече информация.

Но и сестрата не съобщи нищо съществено.

— Истинска загадка — каза той на майка си. — Но очевидно е имала нещо общо с фирмата, може би е била машинописка или нещо подобно... — Той не звучеше много убедително, но въпреки това Мюриъл се задоволи с това обяснение. У Грейс обаче останаха съмнения.

— Чарлс — тихо му каза тя, след като свекърва ѝ си легна, — коя мислиш, че е тази Мери Сондърс? Не мислиш ли, че може да е...

— Да е каква? — погледна я той ядосано. — Какво се опитваш да ми кажеш, Грейс!?

— Нищо — бързо каза тя.

— Напротив, кажи какво имаш предвид.

— Просто се чудех да не би тя да е... нали разбираш, Чарлс.

— Ако се опитваш да намекнеш, че между баща ми и тази жена е имало нещо нередно, бих те помолил веднага да се извиниш. — Тъй като никога не го беше виждала бесен, Грейс се изплаши.

— Не, не разбира се, нищо подобно — бързо се поправи тя.

— Добре, защото би било голяма обида за нашето семейство, ако мислиш така.

— Чарлс, извинявай, да забравим за това, въобще нямах нищо такова предвид...

— Това е направо смешно, да променим темата! — прекъсна я той.

— Да — съгласи се тя, но подозренията ѝ останаха.

Робърт не се записа доброволец, но щеше да се отзове, ако бъде повикан. Дотогава щял да работи в Лондон и да се грижи за Флорънс, която била все още много слаба и той не искал да я оставя сама.

— При тази опасна обстановка, в столицата, трябва да имаш голям кураж, за да останеш — заяви той на Мюриъл.

Грейс не можа да не погледне от смешната страна на ситуацията, защото ако Флорънс все още продължаваше авантюрата си, тя сигурно умираше от желание мъжът ѝ да замине.

Когато Клифърд се прибра вкъщи, Флорънс дойде в Прайъри за няколко дена. Мюриъл настоя дъщеря ѝ да остане, тъй като в Лондон било опасно. Все още нямаше бомбени и газови атаки и ограниченията вече изглеждаха ненужни. Затворените кина отново започнаха прожекции, затъмнените фарове на колите светнаха.

— Сега ходенето нощем по тъмните улици е по-страшно от бомбите — каза Флорънс. Тя скачаше като попарена при всеки телефонен звън и всяка вечер седеше до радиото и напрегнато слушаше новините. Вече беше напълняла и изглеждаше много по-добре, помисли си Грейс.

— Какво ще правиш, когато призоват Робърт? Ще дойдеш ли тук, при майка си? — попита я Грейс.

— Не знам. Може би ще остана в Лондон и ще работя за Червения кръст. Една приятелка каза, че веднага ще ме приемат — отговори Фло.

— Флорънс, няма да допусна да останеш сама в Лондон. Ако това стане, няма да имам миг спокойствие. Ако искаш да си полезна, можеш да работиш и за тукашния Червен кръст — заяви категорично Мюриъл.

— Наистина не съм решила какво да правя. Клариса ми предложи да отида при нея, така че няма да бъда сама.

— Това са глупости — прекъсна я Мюриъл, — дори и да сте двете, пак няма да сте в безопасност. Всъщност Клариса какво смята да прави, предполагам, че и тя ще отиде при майка си.

— Спомена, че иска да се запише в женските отряди към военноморските сили, но Джак бил против — отговори дъщеря ѝ.

— Не съм изненадана, но доколкото я познавам, не мисля, че нещо би могло да я спре да направи каквото иска — винаги когато говореше за Клариса, тонът на Мюриъл омекваше.

— Това, което аз бих искала да направя, е да дам подслон на евакуиращи се — намеси се Грейс, усещайки, че не я включват в разговора. Настъпи мълчание.

— Каква ужасяваща идея! — възкликна свекърва ѝ.

— Защо!? — продължи остро Грейс. — В къщата ни има достатъчно място, а има толкова деца, които се нуждаят от покрив. Горкичките, вчера ги видях на гарата, някои бяха съвсем малки и изглеждаха толкова изплашени.

— Скъпа моя, някои от тях са от най-нисшите слоеве. Чух, че повечето имали въшки и се напикавали. Не можеш да подслониш такива деца в дома си.

— Те много бързо могат да бъдат научени да ползват тоалетната, а въшките лесно ще бъдат изчистени — настоя твърдо Грейс. — Това е най-малкото, което мога да направя, за да бъде полезна.

— Е, може би Чарлс ще се съгласи, въпреки че се съмнявам. — Мюриъл я гледаше, сякаш самата тя беше въшлива.

— Не разбирам защо трябва да искам разрешение от него, след като самият той ще отсъства от къщата — продължи Грейс.

— Естествено, че трябва да го попиташ, защото тази къща е негова. Освен това, когато дойде в отпуск, ще иска тишина и спокойствие, а домът му ще е превърнат в детска градина.

Грейс замълча, но още на следващия ден се обади в Шафтсбъри, за да научи подробности относно плана за евакуация.

След шест седмици в Сандхърст, Чарлс се върна за четиридесет и осем часа. Изглеждаше изморен и отслабнал, но беше в добро настроение и пълен със смешни истории от новия му живот.

— Харесва ми там — сподели той на вечеря. — Почти започвам да съжалявам, че не съм избрал кариера на военен.

— Господи! — възкликна Грейс.

— Няма ли да ти хареса, мъжът ти да е генерал? Да си жена на военен? О, не, това звучи малко като да си жената на полка. — Той беше доста пиян, ако беше трезвен, никога не би се изразил така грубо. На вечеря беше изпил цяла бутилка вино, а преди това два големи джина с тоник. Протегна се, хвана ръката ѝ и я поднесе към устните си. — Липсваше ми.

— И ти на мен — искрено призна Грейс.

— Да пием по чашка кафе и да си легнем рано, какво ще кажеш?

— Да, разбира се. — В кухнята тя въздъхна и си помисли, че да прави любов с Чарлс, когато е пиян, е дори по-сुकно и лишено от емоции, отколкото когато е трезвен. Може би, ако изпие още две питиета, ще заспи. Тя бързо прогони тази мисъл, изненадана от себе си. Мъжът ѝ го нямаше шест седмици, а тя иска да го отблъсне. Каква съпруга е тя!? Влезе с подноса усмихната.

— Заповядай, скъпи. Някакви новини затова, къде ще те изпратят?

— Не, но най-вероятно във Франция. — Настъпи пауза, в която той дълбоко всмукна от цигарата си.

— Говорих с майка ти и сестра ти. Според Флорънс, в Лондон не се случва нищо особено. Кината отново работят, ресторантите също. Единствената разлика от преди били пустите пътища, заради ограниченията на бензина, и това, че полицаите са с каски, вместо с фуражки. Нищо друго не подсказвало, че сме във война.

— Не знаех, че Флорънс изпълнява ролята на неофициален военен репортер — весело подхвърли Чарлс и си наля бренди. Това беше третото, помисли си Грейс. — Но все пак е забравила да спомене най-голямата промяна, че охраната на Бъкингамския дворец е облечена в цвят каки. Какъв срам.

— Откъде знаеш, нали не си бил в Лондон? — изненада се тя.

— Не съм бил, но всеки войник може да ти го каже. — Той се приближи към нея и ръцете му зашариха по тялото ѝ. — Хайде скъпа, изпий си кафето и да си лягаме.

Сексът им тази вечер беше по-механичен и лишен от всякакви чувства, от всякога. Започна да се притеснява и да се измъчва от

мисълта, че не доставя удоволствие на мъжа си. Дори се опита да повдигне въпроса пред него, но той не ѝ даде възможност да говори и заяви, че всичко е наред и не е нейна работа да мисли за неща, които са в неговата сфера. Всичките му действия бяха напълно рутинни и предвидими, което не беше особено вълнуващо. Той знаеше точно как да я доведе до оргазъм, контролираше собственото си тяло и я изчакваше да свърши. След това се обръщаше на другата страна и заспиваше. Лежейки под него, тя неохотно вършеше това, което се изискваше от нея и се чувстваше като добре дресирано животно.

— Чудех се, дали да не поканим родителите ти на обяд — усмихна му се тя, докато закусваха. — Имаме огромен говежди бут. Баща ти обича говеждо, а и вече е достатъчно добре.

— Защо не — ухили се насреща той. Изразът на лицето му показваше, че ѝ през ум не му минава, че тя би могла да не е удовлетворена от изминалата нощ. — Боли ме главата и ще се поразходя. Искаш ли да дойдеш, скъпа?

— Не, мисля, че е по-добре да остана и да приготвя обяда — отговори му тя. — Иначе знаеш, че никога не бих ти отказала, много обичам да се разхождам. Това ме подсеща да ти кажа, че бих искала да си взема куче. Може би с него няма да се чувствам така самотна, а и ще ме пази.

— Хубава идея. Само че трябва да избереш някое от добра порода, да не вземеш някой помияр. — Грейс разбра намека — от нея не се очакваше да може да избере достатъчно аристократично куче. — Майка ми ще ти помогне в избора — добави той.

— Добре — съгласи се Грейс. — Тя мечтаеше да си има кокер шпаньол. Едва ли ще ѝ допадне „подходящата порода“, която щеше да ѝ препоръча Мюриъл, но си замълча, доволна, че поне успя да получи съгласието му да си вземе куче. — Ще говоря с нея още днес.

— Грейс иска куче, мамо — подхвърли Чарлс, докато обядваха. Месото беше малко препечено и тя много се тревожеше, че мъжът ѝ ще я критикува. Днес беше почивният ден на готвачката и Грейс трябваше сама да се справи. Но за нейно облекчение той нищо не каза, дори похвали кулинарните ѝ способности. — Ако можеш да ѝ помогнеш да намери някое расово куче — продължи той.

— Разбира се. Най-добре е да вземем лабрадор, черен като Маркус. Кучката на Джоан Дюрант е прекрасно животно. Наскоро се е окучила, така че тази седмица можем да отидем да видим малките. Аз ще говоря да ни даде едно.

— Предпочитам дългокосместите кучета — намеси се Грейс, опитвайки се да звучи твърдо. — Мислех си за шпаньол или може би сетер.

— О, в никакъв случай дългокосместо — възрази Мюриъл. — Много се цапат, а освен това сетерите са изключително глупави кучета и много често бягат. Не, ще си вземеш едно от кученцата на Джоан, идеални са за тази цел, а и Чарлс ще го хареса.

— Но...

— Грейс, скъпа, ако има нещо, от което мама да разбира, това са кучетата. Приеми съвета ѝ. Освен това лабрадорите са толкова умни и лесно се поддават на дресировка. Кучката на Джоан наистина е прекрасна.

— Но аз наистина не обичам черните лабрадори, нека поне да не е черен.

— Грейс, това все пак ще бъде и мое куче — каза Чарлс с тон, който подсказва, че разговорът е приключен.

Грейс подхвърли съвсем небрежно на Клифърд, че смята да прескочи до Лондон, за да купи някои неща. Попита го дали не желае да му донесе нещо оттам. Хрумна ѝ, че може би ще поиска да занесе писмо на мистериозната Мери Сондърс.

Оказа се права. Клифърд я погледна изпитателно и каза:

— Мога ли да те помоля за една услуга?

— Да.

— Искам да занесеш едно писмо до един мой клиент. Но ако Мюриъл разбере, че правя нещо, свързано с работата ми, буквално ще ме сложи под ключ, а сестрата ще ми стане пазач. Мога ли да те помоля да ми направиш тази услуга?

— Естествено. Сега ли ще ми дадеш писмото?

— Да, и нито дума на Мюриъл.

— Разбира се. Освен това, ако трябва да получаваш някакви спешни писма, могат да бъдат адресирани до тук.

— Много мило от твоя страна. Не бих искал да те притеснявам, но ако все пак се наложи... Ето ти писмата, даже имат и марки. — Той ѝ подаде пликовете, както очакваше, бяха адресирани до Мери Сондърс, някъде в Хамърсмит.

Грейс беше напълно сигурна, че взаимоотношенията им съвсем не са само делови, но ако Клифърд имаше връзка, която го прави щастлив, тя не искаше да го притеснява с въпроси. Да му бъде куриер беше най-малкото, което можеше да направи в замяна на неговата подкрепа и сърдечно отношение. Запита се дали тази Мери не е някоя стара негова позната или беше настоящата му приятелка. Ако тя беше женена за Мюриъл, също би потърсила щастие другаде.

Чарлс беше награден с едноседмична отпуска за Коледа и обеща да е вкъщи един ден преди празника, но позвъни и каза, че му се налагало да остане още един ден.

— Ще се върна утре сутринта, скъпа, заедно със Санта — обеща ѝ той.

— Но Чарлс, това са само два дни, толкова ли е важно да останеш! — Грейс усети, че тонът ѝ е заядлив, но не можа да се овладее.

— Война е, няма как, аз също съм разочарован, колкото ти — успокои я той.

Грейс се подготвяше за Коледа. Мюриъл беше убедила Флорънс и Робърт да ѝ гостуват, а вероятно по настояване на Клифърд беше поканила и нейните родители. Независимо, че тяхното присъствие щеше да създаде напрежение, Грейс предпочиташе да дойдат, за да не се притеснява, че ще бъдат самотни на празника.

Тя тъкмо украсяваше елхата, когато телефонът звънна. За изненада на Грейс беше Флорънс, която нямаше навика да ѝ телефонира и двете винаги бяха поддържали само дистанцирани хладни отношения.

— Здравей, Грейс, как си?

— Добре, а ти?

— Добре съм — гласът на Фло звучеше бодро и малко колебливо.

— Виж, Грейс, чудех се дали мога да те помоля за една услуга.

— Да, предполагам — предпазливо отговори Грейс.

— Мога ли да ти гостувам за няколко дена след Коледа? Робърт трябва да се върне в Лондон, защото има много работа. Бих искала да поостана в провинцията, но не бих издържала дълго компанията на майка ми.

— Ами... — Грейс не знаеше точно как да реагира.

— Тя настоява да отида при нея, докато Робърт отсъства, а аз не искам. Действа ми на нервите. Помислих си, че ако ѝ кажа, че ще дойда при вас с Чарлс, няма да има нищо против. Ти как мислиш?

— Да, да, мисля, че би могла да останеш при нас. — Грейс беше напълно объркана от тази молба. Историята не звучеше много достоверно, а и Флорънс никога не обръщаше внимание на приказките на майка си. Не виждаше причината да иска да остане при тях при положение че нейният любовник е в Лондон.

— Много благодаря. Довиждане, Грейс, скоро ще се видим.

— Да, до Коледа!

— О, забравих да ти спомена, че може би ще се наложи да ми обръщате повече внимание. Изкълчих си китката, вчера паднах по заледените стълби. Ще трябва да ми помагате да си режа месото. Имам и синина на челото, много глупаво, нали! Чао, Грейс!

— Съжалявам, че си паднала... — започна Грейс, но сигналът прекъсна. Фло наистина имаше склонност да пада по стълбите, помисли си тя. Ако отново забременее, ще трябва много да внимава.

Чарлс не пристигна за Коледа. Той позвъни след полунощ, когато Грейс вече беше изпаднала в истерия, седеше до камината и си въобразяваше ужасяващи картини на автомобилна катастрофа или на дерайлирал влак. Може би е възникнала военна опасност и той неочаквано е изпратен във Франция, мислеше си тя.

— Аз съм, скъпа — той едва се чуваше през прашенето на линията. — Съжалявам много, но ни забавиха, а в момента е невъзможно да тръгнем, много е опасно. Ще тръгна рано сутринта и по обяд ще съм при вас. Ако не объркам пътя, защото всички знаци са обърнати обратно. Извинявай, че не ти се обадох по-рано, но не успях да се свържа. Какво? О, скъпа, не ставай смешна, война е, нали знаеш?

Грейс си легна сама. Не беше сигурна какво точно изпитва, дали беше ярост, облекчение или тъга. Опитваше се да се убеди, че

наистина във военно време може всичко да се очаква, но беше убедена, че е имало възможност да ѝ се обади по-рано. Към пет часа заспа и сънува объркан сън. Тя беше в един автобус, до нея на кормилото седеше Робърт, а отзад на седалката се целуваха Флорънс и приятелят ѝ. Пътуваха по безкраен, леден път, а тя през цялото време не трябваше да допуска Робърт да ги види. Мъжът ѝ въобще не присъстваше в съня ѝ.

Чарлс накрая успя да пристигне към един и половина на Коледа. Изглеждаше измъчен, но беше в добро настроение. Все още облечен в униформа, той нежно я прегърна и целуна, след което извади огромен куп подаръци. След обяда с трогателна гордост ги разпредели — копринени шалове за Грейс и майка ѝ, парфюми за Флорънс и Мюриъл, вратовръзка за Робърт и една много ценна книга за баща му.

— Какво прахосничество! — възкликна Клифърд, преглеждайки книгата. — Явно в армията добре ви плащат. Да не би вече да са те повишили?

— Не, но преди да замина във Франция ще бъда произведен майор. Как ти се струва, Грейс, не се ли гордееш с мъжа си?

— Много! Чарлс, откъде купи всички тези прекрасни неща, нали магазините са празни?

— От Лондон, преди месеци — разсеяно отговори той. — А сега да се приготвяме за вечерята!

— Да — усмихна му се Грейс. Тя почти вече му беше простила. Все още не му беше казала за идването на Флорънс, но беше сигурна, че ще се зарадва.

Флорънс беше много тиха през цялото време, но изглеждаше в добро настроение. Робърт беше много внимателен, през цялото време ѝ режеше храната и постоянно я питаше боли ли я китката. На челото си имаше странно лилаво петно, а освен това Грейс забеляза, че коляното ѝ също беше подуто и явно я болеше. Очевидно беше паднала много лошо.

Мюриъл попита Робърт, кога ще бъде призован. Той ѝ отговори, че не знае, но че всички очаквали да стане много по-рано.

— Може би нямат достатъчно униформи или оръжие — обясни той. — Надявам се да бъда в сапърорските части. Баща ми е бил убит в

Мон, искам да отмъстя за него. — Тази реплика стресна Грейс, защото тя никога не бе очаквала Робърт да бъде агресивен. Но може би убийството на баща му го караше да се държи така. Той погледна към нея, за да види реакцията ѝ, но тя се направи, че чете вестник.

Всички седяха в гостната и пиеха чай, когато на вратата се позвъни.

— Аз ще отворя. — Клифърд стана и намигна на Грейс. След малко от коридора се чу смях. Той влезе в стаята с нещо мърдащо, увито в одеяло. — Този подарък току-що пристигна за теб, Грейс! Тя е за теб, да не я обиждаме. Приеми го с цялата ми любов и благодарност за всички прекрасни концерти, които ми организираше. Честита Коледа. — Той положи в ръцете ѝ малко кафяво кученце. Леко трепереше, но когато тя нежно го погали и го целуна по главичката, то първо я подуши и после я близна по носа. — Казва се Маплетропа Бугянвилае, но предполагам, че ти ще ѝ измислиш друго име.

— О, Клифърд! — Тя вдигна към него насълзени очи, не беше очаквала, че мечтата ѝ ще се материализира. — Клифърд, толкова е сладко! Благодаря ти! Ще я кръстя... — Тя се замисли за име, което ще поласкае Чарлс, защото той явно не се радваше много. — Ще я кръстя Шарлот, най-близо е до Чарлс и за да не забравя никога кой е господарят ѝ, дори него да го няма.

— Ще си имаш много неприятности с това куче — предупреди я Мюриъл, но дори нейното лице омекна при вида на малкото създание, което поклащайки се тръгна към нея. По-късно Чарлс, доста пийнал заспа пред камината с кучето в ръце и с най-блажената усмивка на лицето.

— Беше ни много приятно — обърна се Бети към Мюриъл, когато заедно с Франк си тръгнаха. — Благодаря за поканата. Да се молим догодина по това време войната вече да е свършила.

— Амин — каза Клифърд сериозно.

ГЛАВА 8

Зимата и пролетта на 1940 г.

Грейс изпитваше истинска болка от заминаването на Чарлс. Той щеше да си дойде за кратко, преди да бъде изпратен във Франция. Войната, която преди Коледа извеждаше някак далечна, изведнъж се превърна в ужасяваща реалност.

Тя се върна вкъщи, извика Шарлот и се сгуши с нея в голямото кресло до камината. Чувстваше се много самотна.

— Грейс, добре ли си? — Беше Флорънс. Изненадващо, но изразът на лицето ѝ наистина беше разтревожен.

— Да — отговори кратко Грейс, защото не беше в настроение да излива душата си пред Фло.

— Искаш ли да ти наля нещо за пиене? Или чаша хубав чай? Цигара?

— Не, благодаря. — Тя се изправи, кученцето скочи от скута ѝ и веднага направи локва на пода.

Грейс донесе парцал, попи локвата и затърка килима.

— Опитай със сода — посъветва я Флорънс от канапето, на което се беше разположила. Телефонът звънна.

— Аз ще отговоря — неочаквано пъргаво скочи Фло. — Не се притеснявай. — Разговорът беше кратък. Флорънс се върна, изглаждаше объркана. — Грейс, ще можеш да останеш сама за един ден? Клариса се обади, кръстницата ѝ не се чувствала добре и ме помоли да я посетя в Бат. Знаеш колко е привързана към нея.

— О, разбира се, всичко ще бъде наред. Дори предпочитам да остана малко сама. — Грейс веднага се сети какво означава това, но Мюриъл със сигурност щеше да настоява да закара дъщеря си.

— Добре. Работата е в това, че с тази изкълчена китка не мога да карам, затова госпожа Хартингтън, кръстницата, ще ми изпрати шофьора си. Много любезно от нейна страна, нали? Сигурна ли си, че нямаш нищо против да отида, може би е грубо от моя страна да постъпвам така?

— Не, трябва непременно да отидеш да я видиш, Фло.

— Много забавна възрастна дама, разказва такива интересни истории.

— Сигурна съм — каза Грейс. Флорънс я погледна изпитателно, но тя се усмихна. Искаше ѝ се да ѝ предложи да отиде с нея, само за да я изплаши, но замълча.

Вероятно кръстницата на Клариса беше част от плана на Фло, защото на следващата сутрин пред къщата спря луксозен светлосив ролс бентли и шофьор в униформа дойде до вратата, за да извика госпожа Грийг.

— До довечера, Грейс — целуна я Флорънс и Грейс си помисли, че сигурно беше много развълнувана, защото никога преди това не беше получавала от нея целувки.

Тъкмо беше изпила следобедния си чай, когато телефонът позвъни.

— Грейс, аз съм — гласът на Флорънс звучеше напрегнато. — Виж, имам малък проблем, шофьорът няма възможност да ме докара обратно тази вечер, заради забраната да се използват фарове, а автобуси няма, така че ще ми се наложи да остана до утре. Нали нямаш нищо против?

— Разбира се, можеш да правиш каквото искаш. — Отсреща настъпи мълчание, явно Фло асимилираше думите ѝ.

— Не знам какво имаш предвид Грейс, но аз не правя каквото си искам, просто ми се налага да остана.

— Да, точно това имам предвид, че можеш да останеш. — Отново настъпи мълчание.

— Тогава довиждане Грейс, до утре. И освен това, ако случайно се обади Робърт, би ли му обяснила? Въпреки че съм сигурна, че няма да се обади. Чао, Грейс! — Линията прекъсна, преди Грейс да успее да попита за телефонния ѝ номер. Тя отиде в кухнята и както никога си наля чаша уиски. Мисълта за това, което правеше госпожа Грийг, и рискът, който поемаше, малко я изплаши. Ако Робърт се обади, ами ако позвъни у госпожа Хартингтън, лесно може да вземе телефона ѝ от Клариса или от Мюриъл. Най-вероятно Фло няма да е там. Грейс прекара цялата вечер в напрегнато очакване на предстоящия разговор с

Робърт, но телефонът упорито мълча до следващата сутрин, когато господин Грийг се обади.

— Обясних му, че си в Шафтсбъри на пазар — обърна се Грейс към Фло, която се върна към обяд смутена, объркана и изморена. — Не знам защо трябваше да лъжа заради теб, но го направих, така че е по-добре да знаеш какво съм му казала, преди да говориш с него.

— Грейс... — Флорънс се поколеба дали да продължи. — Грейс аз...

— Виж какво, не ме интересува какво правиш, но веднъж те видях в Лондон с мъж, който не беше Робърт. Нямам нищо против това, но не искам да лъжа, нито да продължаваш да се отнасяш към мен като към глупачка. — Настъпи тишина. След това Флорънс колебливо заговори, думите с мъка излизаха от устата ѝ, сякаш всяка буква ѝ струваше огромно усилие.

— Грейс, трябва да ме разбереш, ще ти обясня...

— По-добре да не ми обясняваш, разбирам всичко — прекъсна я Грейс.

— Грейс... — гласът на Фло беше измъчен и тъжен, а чертите на лицето ѝ станаха по-меки, — Грейс, уверявам те, че не знаеш някои неща. — Същия следобед тя си тръгна, без някоя от двете да повдигне отново въпроса.

— Сигурна ли си, че постъпваме правилно? — попита Бен. — Струва ми се, че тук не е опасно.

— Да, докато не започнат бомбардировките — каза Линда. — В момента изглежда безопасно, но когато заминеш за Франция, тогава ние тримата какво ще правим без теб?

— Знам, но ще бъда по-спокоен за вас, ако знам, че сте заедно.

— Заедно под дъжд от бомби?!

— Линда, няма да има нищо такова, а и да има, едва ли зависи от това дали аз съм тук или във Франция.

— Напротив, ако си тук, ще ги държиш на разстояние, нали, Бен Лукас, няма да им дадеш никакъв шанс — засмя се тя. Бен въздъхна,

стана, отиде до прозореца и се загледа към тясната уличка, където Дейвид и Даниъл играеха футбол с още няколко момчета.

— Сърцето ми се къса, като ги гледам — малкият Дан е станал много неспокоен, а Дейвид се е затворил. Толкова са променени. Тъкмо се оживиха и ние ги изпращаме обратно.

— Не сме длъжни, разбира се — обади се Линда. — Но те изглеждат здрави, ти самият го каза. Даниъл е пораснал шест сантиметра и непрекъснато говори за зайчето си, а и двамата са зачервили бузки. Нали знаеш, понякога децата измислят разни истории, за да привлекат вниманието. Ако тези хора наистина са толкова лоши, колкото ги изкарват децата, те нямаше да изглеждат така добре. — Гласът ѝ не прозвуча убедително, защото тя също не искаше да заминават.

— Не, вече реших, остават тук, където им е мястото, при нас! — заяви той. — Отиди при жената и ѝ кажи, че децата няма да се връщат при нея.

— Добре, ако наистина така искаш, ти си шефът — отговори Линда.

— Щом казваш. — Той се засмя и очите им се срещнаха.

— Не се прави на глупав, разбира се, че ти решаваш. Но ако започнат бомбардировки, не искам да ме обвиняваш.

— Обещавам, няма. — Той се приближи към нея, прегърна я и започна да я целува. Тя малко се поколеба, но после се притисна към него и започна нежно и бавно да му връща целувките. — Линда, много ще ми липсваш. — Ръцете му се плъзнаха надолу и стигнаха до леко закръглените ѝ бедра.

— Не сега, Бен — засмя се тя и хвана ръката му, — не сега, три часът следобед е.

— Какво от това, кой е казал, че трябва да се прави само по тъмно? Хайде, Линда, утре трябва да се връщам в лагера. Няма да откажеш на един войник последния шанс за хубави спомени, нали?

— Ти си хитър изкусител. Бен. Наистина не мога да ти откажа. А като се замисля и аз имам нужда от хубави спомени, защото не ми е много весело сама в компанията на майка ти.

Час по-късно, изпълнена с приятни спомени, Линда седна в леглото и се протегна за цигарите. Обичаше да пуши, след като беше правила любов, въпреки че това се смяташе за мъжки навик. Погледна

към Бен — той спеше усмихнат. Господи, колко го обичаше! Баща ѝ беше казал, че е твърде добър за нея и тя често си мислеше, че той е бил прав — Бен беше толкова мил, умен и търпелив. Може би след войната той наистина ще успее да осъществи мечтата си да стане учител. Децата ще тръгнат на училище и тя ще може да започне работа. Преди да се оженят той е държал толкова изпити във вечерното училище. Заслужава си да положи усилия, за да го види щастлив, въпреки че не можеше да разбере как някой би искал да се върне в училище, след като веднъж се е отървал. Линда мразеше всяка минута, прекарана на училищната скамейка.

Господи, как щеше да ѝ липсва! Как щеше да ѝ липсва и сексът с него.

Едно от най-хубавите неща у Бен беше, че е прекрасен любовник. Те постигаха хармония помежду си, той ѝ разкриваше усещания и удоволствия, за които не беше мечтала и така беше всеки път. Просто знаеше какво иска тя, а когато не знаеше, я питаше и внимателно я слушаше. Беше прекрасно, защото я караше да се чувства единствена и неповторима, а това я правеше секси. Цялото му поведение изразяваше едно — че я обича и той го показваше по всички възможни начини.

Когато Бен замине, Линда трябваше да живее с майка му и въпреки че напоследък двете се разбираха, съжителството им не беше забавно. Докато момчетата ги нямаше, тя все пак можеше по-често да излиза, но въпреки това, предпочиташе децата да са при нея. Ако започнеше работа във фабриката, както възнамеряваше, Нан поне щеше да ги гледа. Свекърва ѝ първоначално щеше да откаже, но Линда беше решила упорито да настоява.

Бен се размърда и сънливо ѝ се усмихна. Тя се наведе и го целуна, след това стана, облече се и отиде при момчетата, за да им съобщи, че няма да се връщат на село. При тази новина Дейвид скочи да я прегръща и целува, а Даниъл се разрева за зайчето си.

— Детска му работа — каза си Линда.

Грейс се прибра от разходка с Шарлот и чу, че телефонът упорито звъни. Докато стигне, отсреща вече бяха затворили.

— Кой ме търси, госпожо Боскомб? — попита тя.

— Скъпа, господин Бенет ви търсеше. Той не е вкъщи, а в офиса си в Шафтсбъри. Сигурна съм, че не трябва да му се позволява да работи, но ето че той не спазва забраните. Да ви набера ли номера?

— Да, ако обичате.

— Веднага. А как е майорът? — поинтересува се госпожа Боскомб. Благодарение на нея, второто повишение на Чарлс беше всеизвестен факт.

— Благодаря, добре. Ще си дойде скоро.

— Да, знам, следващия уикенд, нали, преди да замине за Франция? Чух, че и господин Грийг също ще заминава. Всъщност той вече е капитан.

— Да, точно така — потвърди Грейс. Понякога си мислеше, че Хитлер би имал голяма полза за разузнаването си, ако се свърже с госпожа Боскомб, която сякаш имаше информация за всички събития в британската армия.

— Клифърд, Грейс е на телефона.

— А, Грейс, здравей — гласът му звучеше неуверено. — Момент да затворя вратата. Слушай, вкъщи малко се скарахме. Моята клиентка госпожа Сондърс позвъни и Мюриъл направо побесня. Аз заминавам за Лондон за няколко дена, ще отседна в апартамента. Просто исках да те предупредя, това е всичко.

— Клифърд, съжалявам, мога ли да ти помогна с нещо? — През главата ѝ мина, че наистина е била права, като си е мислила, че Сондърс е нещо повече от клиент за господин Бенет.

— Страхувам се, че не, но не се притеснявай, нещата ще утихнат с времето, сигурен съм. Може би ще е добре след ден-два да звънеш на Мюриъл и да провериш как е.

— Ще се обадя — обеща Грейс, малко изплашена от задачата.

— Добре, тогава довиждане. Ако идваш в Лондон, отбий се да ме видиш.

— Разбира се, ще бъдеш на улица „Бейкър“, нали?

— Да. Благодаря ти за разбирането. Страхувам се, че не заслужавам да си толкова мила с мен. — Тя си помисли, че точно той най-много заслужава. Обзе я тъга, че и той заминава.

Животът ѝ напоследък беше много скучен и еднообразен — мислеше си тя, докато четеше писмото от свещеника, който призоваваше доброволци за почистване на църквата. Понякога ѝ се

искаше да заспи дълъг сън и да се събуди чак когато нещата ще бъдат по-различни.

— Той заминава! Най-накрая заминава. В събота. Не мога да повярвам! Ще ме заведеш ли на вечеря, на някое луксозно място като Риц например, ще пием шампанско!

— Не, няма — отговори Джайлс.

— Грубиян!

— Няма да те изведа. Ще те заключа в спалнята си и ще правя любов с теб, докато имам сили, сред море от шампанско. По една бутилка за всеки оргазъм, това не ти ли звучи по-добре?

— Мисля, че да — отговори Флорънс.

— Изглеждаш слаба и бледа. И откъде се взе тази синина на гърба ти?

— Казах ти, подхлъзнах се в банята и паднах. Пак бях пийнала...

— Толкова си невнимателна. Не мислиш ли, че пиеш малко повечко?

— Може би — разсеяно отговори тя. — На мое място би пил много повече.

— Аз и така пия достатъчно. Все едно, вече ще мога да се грижа за теб.

— Докато не те призоват — мрачно отбеляза Фло. — Не знам кое е по-малкото зло — да има мир и Робърт да си е вкъщи или да е война и двамата да ви няма.

ГЛАВА 9

Пролет — лято 1940 г.

Чарлс гледаше Грейс с широко отворени очи в дневната на Мил Хаус, а на лицето му бе застинало изумление. Пристигнал бе у дома за последен път преди заминаването си за Франция.

— Направо не мога да повярвам — промълви най-сетне той. — Умът ми не го побира.

— И не е необходимо — отвърна Грейс. — Той просто си замина.

— Значи изостави майка ми?

— Ами напусна къщата. Поне засега. Така изглежда.

— Щом е напуснал, значи е напуснал — въздъхна Чарлс. — Сигурен съм, че майка ми няма да допусне той да се върне. И то заради тази жена, как беше името ѝ? Сондърс?

— Да, нещо такова. Очевидно, Чарлс, той е имал връзка с нея и преди. И майка ти е научила за нея. Според мен, такова нещо не беше изключено...

— Но защо? — попита Чарлс, очевидно достатъчно ядосан. — Защо да не е било изключено?

— Откакто получи сърдечния пристъп, тя непрестанно беше край него. Никога не повярвах, че е само негова клиентка. Звучеше ми някак... — Грейс се поколеба, докато намери точната дума. — Някак нелепо.

— Разбирам. Почувствала си се способна да направиш такова заключение, така ли? Трябва да призная, че ти ме изуми, Грейс. Направо съм поразен.

— Но защо? — Грейс наистина не разбираше. — Случват се такива неща. Аз не съм сляпа. Родителите ти едва ли могат да се нарекат идеалната двойка, нали?

— Какво искаш да кажеш пък сега?

— Това, че според мен отношенията им не бяха свършени. Но мога да кажа, че майка ти се държеше твърде мило с него...

— И какво чудно има в това — не спираше Чарлс. — След като той си има любовница.

Грейс предпочете да замълчи. Не искаше да го вбесява още повече. Тя беше убедена, че Клифърд е потърсил компанията на друга жена именно, защото Мюриъл се държеше зле с него.

— Най-много ме ужасява твоето отношение към тази история, Грейс.

— Но защо? Какво общо има моето отношение?

— Защото по своеобразен начин взимаш неговата страна. Ти оправдаваш поведението му. Няма да крия, че не съм го очаквал от теб.

— Чарлс, това е несправедливо. Аз съм реалистка, нищо повече, опитах се да ти го подсказва преди време, но ти не ми позволи да довърша тогава.

— Не съм убеден, че този твой реализъм ми допада. — Сега вече Чарлс не откъсваше от нея ледения си поглед. — Всъщност как е майка ми? Трябва да отида да я видя веднага. Горката жена! Единственото, което мога да кажа, е, че щом са в Лондон, най-добре е да ги удари бомба. Не виждам по-добър изход за тях, при тези обстоятелства.

— Чарлс, как можеш?

— Така си е. Това е страшно унижително за нещастната ми майка.

— Прав си.

Грейс замълча. Разбираше колко разстроен е Чарлс от поведението на баща си; но не можеше да проумее поведението ѝ към нея. Сякаш не можеше да ѝ прости, че е навлязла в забранена за нея територия. Очевидно изневерите на мъжете са едно, когато се пазят в тайна, и съвсем друго, когато жените узнаят за тях. Това вече ѝ се стори много несправедливо.

От друга страна, стараяйки се да бъде справедлива пред себе си, тя се замисли, че ако нейният баща бе направил нещо подобно, тя нямаше да може толкова лесно да го приеме. Колкото и да бе привързана към Клифърд, колкото и безпомощна да се чувстваше, заставайки на негова страна, много по-лесно бе да му прости, да бъде толерантна, когато е негова приятелка, а не плът от неговата плът.

Питаше се в същото време как ли би се чувствал Чарлс, ако разбере, че сестра му също има извънбрачна връзка и си спомняше много добре времето, когато се тревожеше, че влиза в семейство, далеч по-достойно от нейното, а всъщност се оказваше тъкмо обратното.

Чарлс се появи след известно време бял като платно, с натезжал поглед; на Грейс ѝ се стори, че е плакал. А и имаше в него нещо мрачно и призрачно, което тя не можеше да разбере.

— Обичам те, Грейс — с известна ярост прошепна той същата нощ. — Много те обичам. Теб и само теб! Винаги го помни, каквото и да се случи.

— Няма да го забравя — отвърна тя.

Подобни изказвания се правеха из цяла Англия по това време.

Бутафорната война, сторила се на мнозина безкрайна и безсмислена, бе приключила и бе дошъл часът на истинската. Поглеждайки назад, хората се питаха как е било възможно да се оплакват от каквото и да било в мирно време. Сега вече страхът трайно се беше настанил на всяка улица и във всеки дом. Доверието на всички хора се бе обърнало към Уинстън Чърчил, поел поста министър-председател на 10 май, в деня, когато Германия нахлу в Белгия и Холандия. Грейс седеше с Мюриъл край радиото и слушаше изказването му. Той заявяваше, че не може да им предложи нищо друго, освен „кръв, изпитания, сълзи и тежък труд“, приканваше ги да се борят за „победа на всяка цена“, победа, независимо от ужаса, независимо от това колко дълъг можеше да се окаже нейният път и тя се чувстваше окрилена въпреки страха.

Чувстваше се истински самотна сега. Клифърд много ѝ липсваше, Джанет я бе напуснала, за да се присъедини към гражданската отбрана, а Мюриъл бе всичко друго, освен сърдечна компания. Грейс искрено ѝ съчувстваше, но всеки път, когато понечеше да ѝ предложи топлота, се изправяше пред нейната студена гордост. Майка ѝ неспирно подканяше Грейс да заключи Мил Хаус и да се прибере при тях. Грейс смяташе, че нейният дом сега е Мил Хаус. Харесваше къщата си, а и бяха се разбрали с Чарлс, че тя ще бъде там и ще го чака.

Повечето от хората, които двамата с Чарлс бяха канили в началото на своя брак — съседни и негови приятели — сега я пренебрегваха. Рядко се случваше някой да я покани на чай или на вечеря в тесен семеен кръг. При случайни срещи се извиняваха, че ще се видят, когато Чарлс се върне. Ала за Грейс беше ясно, че единствената причина все пак си оставаше фактът, че тя не е от техния кръг. За нея беше известно облекчение, че не се налага да посещава

домовете им, тъй като не харесваше повечето от тях и почти нямаше какво да си каже с тях. Но трябваше да признае, че се чувстваше засегната. Макар всички да твърдяха, че вече никой не кани гости и не се организират събирания, тя добре знаеше, че това не е съвсем вярно, Мюриъл беше достатъчно нетактична, за да я пита била ли е еди-къде си, при еди-кого си и Грейс трябваше да признае, че не е била поканена. Най-неприятното бе, че си даваше сметка как редките покани идваха най-вече по молба на свекърва ѝ. Със свито сърце си представяше, как Мюриъл подхвърля небрежно: „Поканете я. Горката, толкова е самотна.“ Опитваше се да събере цялото си достойнство и да не приеме, но в последния момент все не ѝ достигаха сили и в крайна сметка отиваше, защото така беше по-лесно, а и защото знаеше, че както и да прекара, ще е по-добре, отколкото да стои цял ден сама вкъщи.

Фактът, че бе значително по-млада от хората в кръга на Чарлс, с нищо не ѝ помагаше. Жените, повечето над трийсет, бяха с по две-три деца и само този факт ги отдалечаваше от нея. Най-решаващ фактор обаче беше, че не е от тяхната среда. Бяха готови да направят усилие в името на Чарлс, но не и заради нея.

Опита се да предложи помощта си в благотворителни комитети или организации за набиране на средства, но не можеше да шофира и това се оказа сериозен недостатък, тъй като повечето събирания се провеждаха в съседни селища. Останала сама с Шарлот, Грейс се занимаваше с няколкото си пилета, планираше да си вземе и коза. Дълги часове прекарваше пред пианото си и твърдо бе решила, че при първа възможност ще прибере евакуирано семейство. Проблемът бе, че такава нямаше.

Дните ѝ се струваха безкрайни. Имаше голямо желание да се запише в Женската спомагателна служба на военноморските сили като Клариса, но Чарлс бе категоричен — тя трябваше да си стои вкъщи, за да е в безопасност, и да го чака. Грейс чувстваше, че след като той рискува живота си заради нея и родината, тя му дължи някакво подчинение.

В момента знаеше само, че Чарлс е във Франция. Първата ѝ мисъл всяка сутрин бе: Чарлс е жив. Очакваше я още един ден, изпълнен с лепкав страх и самота.

Робърт също беше във Франция с Кралските инженерни войски. Джайлс, който трябваше да мине подготовка на военен кораб в Дартмът бе заминал по-късно. Не го грозеше непосредствена опасност, но неочаквано Флорънс бе обзета от неясни страхове. Цикълът ѝ, който винаги е бил точен, нещо закъсняваше. Сутринта на 29 май, когато първата вълна от малки корабчета, рибарски лодки, та дори и екскурзионни катери придружаваха големите кораби през Ламанша към Дънкърк, за да се опитат да спасят хилядите войници по плажовете на Нормандия, чието бягство бе напълно пресечено от немската армия, Флорънс се скъса да повръща.

В апартамента си на Бейкър Стрийт Клифърд седеше сам, слушаше съобщенията за обсадените английски части по френските брегове и с ужас си мислеше, че синът му вероятно е също там, че отдавна не е имал известие жив ли е, че вероятно майката на неговия син е обезумяла от тревога и че в този момент те може би трябваше да са заедно. За първи път в душата му се промъкна съмнение дали бе постъпил правилно.

Линда Лукас беше в кръчмата. Знаеше, че не бива да стои тук, че в този момент трябваше да е вкъщи до радиото с Нан, но ужасът, че нещо може да се случи с Бен на фронта така я беше завладял, че единствено нечия компания и алкохолът можеха да приглушат малко неговия глас. Знаеше, че щом се прибере, скъпо ще си плати за това малко бягство. Често пъти ѝ идваше да цапардоса Нан заради нейните безкрайни приказки за момчетата, които съвсем били подивели. Линда нямаше вина, че училището доскоро беше затворено и сега, когато го отвориха отново, половината от учителите вече ги нямаше. Нямаше вина, че хлябът отново изчезна от пазара, че захарта е с купони и маслото скоро щеше да ги последва, че Англия загуби всичките си съюзници или пък че запекът на Нан е взел нечувани размери. Само че Нан открито обвиняваше Линда за всичко това.

— Направо не мога да повярвам, че това се повтаря отново — обичаше да казва тя. — Надявах се, че всички сте си взели поука от последната война.

Друга вариация на тази тема бе, че тази война не е нищо в сравнение с предишната. Линда беше се опитала да възрази, обяснявайки, че щом като хората не гладуват този път, то това не значи,

че е по-добре. Но според Нан, проблемът бил в това, че Линда и нейното поколение нямали никаква представа какво значи истинска война, какво значи страдание. Обикновено тя завършваше с мрачното заключение, че много скоро ще разберат.

— Повтаря едно и също, като припев на някоя проклета песен — казваше Линда на Джанис в кръчмата същата вечер. — Не че ѝ обръщам внимание, но опитам ли се да възразя, тя веднага се облива в сълзи и заявява, че и представа нямам колко много ѝ липсва Бен. На нея ѝ било мъчно за Бен! А мен пита ли ме някой? И да ти кажа правото, Джен, направо не ми го побира умът, как е възможно той да израсне такъв, какъвто е, с майка като нея.

— Може да прилича на баща си — заключи мъдро Джанис.

— Така е — кимна Линда и се замисли тъжно за милия, нежен и умен баща на Бен, който все нещо си чете, справя се някак с кошмарната си жена, за която така неразумно се беше оженил. — Страшно прилича на баща си. И да ти кажа, непрестанно имам кошмари, че заприличвам на майка му.

— За бога — възкликна Джанис, — не ме плаши, Линда. Трябва да приемеш онази работа в завода за амуниции, за да се махнеш от къщи. Там имат страхотна нужда от хора. Аз отивам утре. Морис не е във възторг, но пет пари не давам. Парите не са лоши, а и мисля, че ще бъде забавно.

— Не знам, може и да отида — отговори Линда. — Нали ще питаш и за мен? Единственият проблем ще са момчетата: кой ще стои при тях?

— Мислех, че старата Ма Лукас обеща да ги гледа.

— И аз така мислех, но сега започна да се дърпа. Не било редно жените да ходят насам-натам, когато трябвало да си стоят вкъщи.

— Можеш да работиш на смени — предложи Джанис. — Нощна смяна например. Тъкмо ще си спестиш разговорите с Нан.

— Ще помисля. Но тя ще пише на Бен и ще му каже. Той няма да се зарадва много. Не искам да го тревожа...

— Не бих се безпокоила за това — махна с ръка Джанис. — Нали ги няма тук, значи ние взимаме решението. Искаш ли още едно питие, Линда? Виж онези двамата там. Как мислиш, норвежци ли са? Или холандци? Да отидем да проверим...

— Не, по-добре е да си вървя — въздъхна Линда. — Господи, Джан, ами ако Бен е на оная бряг... Там ще е, разбира се. Всички са там. Мислиш ли, че ще го видя отново?

— Разбира се, че ще го видиш — опита се да я успокои Джанис. — Доколкото познавам Бен, в момента се е сгушил под някое дърво и си чете...

Познанията на Джанис за Нормандия не бяха кой знае колко задълбочени.

Най-неприятното за Грейс беше непрестанното дрънчене на телефона. Всеки път тя решаваше, че е или Чарлс, който се обажда, за да каже, че е добре, или звънят от Уайтхол, за да ѝ съобщят, че нещо се е случило с него. И всеки път се оказваше, че не е нито едното, нито другото. Майка ѝ звънеше почти на всеки кръгъл час за новини. Мюриъл — през два часа, а Клифърд сутрин и вечер. Към това се добавяше и разпитът на госпожа Боскомб всеки път, когато я свързваше или пък трябваше да предаде някакво съобщение. Грейс ги молеше да престанат, за да бъде линията свободна, като се кълнеше, че щом има някакво известие, веднага ще им съобщи. Само че никой не ѝ обръщаше внимание.

До сутринта на 3-ти юни, когато спасителната операция на практика приключи и близо 338 000 души бяха прибрани от бреговете и плажовете и транспортирани на английска земя. Всички вестници съобщиха новината за „чудото Дънкърк“, от Чарлс нямаше вест. Мюриъл позвъни на Грейс, за да ѝ каже, че Робърт е жив и здрав, но не е получил отпуска и е изпратен обратно в Йоркшър.

— Много несправедливо, според мен — бе заключила свекърва ѝ. — Флорънс е страшно разстроена.

Дори Клариса ѝ позвъни.

— Мила, знам, че още няма новини от Чарлс, но искам да знаеш, че мисля за теб. Непрестанно.

За своя изненада, Грейс най-малко се подразни от това обаждане.

Сега вече тя беше убедена, че Чарлс е мъртъв и е само въпрос на време, телеграмата да стигне до нея. Едва ли не я чакаше с нетърпение — скръбта, истинската скръб щеше да бъде чаканото освобождаване от разяждащия, побъркващ ужас.

Беше в градината и привързваше, сипещите се като водопад малки розови рози, които покриваха оградата. Хвърли поглед на часовника си. Вероятно беше Клифърд. Бавно отиде до телефона. В слушалката проехтя развълнуваният глас на госпожа Боскомб:

— Казах му, че си вкъщи, скъпа, и че непременно ще ти предам. Сигурна бях, че няма да излезеш, без да ме предупредиш. Нали те познавам?

Грейс се подпря на масата, усещайки, че ѝ прилошава.

— Кажете ми, госпожо Боскомб, кой ме е търсил?

— Майорът, скъпа. Жив и здрав е, в страната е, но са го изпратили в Съсекс и щом пристигне, ще ти се обади. Предаде много поздравя. Добре ли си, скъпа? Нали не плачеш?

— О, госпожо Боскомб — промълви Грейс, която наистина плачеше и се смееше едновременно. — Разбира се, че съм добре. Бихте ли се обадили на майка ми и на госпожа Бенет да им съобщите новината. А аз ще им се обадя при първа възможност. А сега, моля, свържете ме с телефона на Риджънт Парк?

Същата вечер Чарлс се обади. Гласът му звучеше възторжено, почти еуфорично.

— Малко се постреляхме, скъпа. Съжалявам, че не успях да се свържа предишния път. Прикривахме евакуацията и когато всички се изтеглиха, останахме...

— Господи, Чарлс — прекъсна го Грейс, която отново плачеше и се смееше едновременно, — разказваш го така, сякаш си бил на неделна разходка. Толкова се изплаших! Сигурна бях, че си вече мъртъв.

— Ако се бяхме качили на малкия военен кораб, като нищо щях да съм загинал. — Сега вече гласът на Чарлс звучеше по-сериозно. — Бомбардираха ги наред Ламанша. Виж, скъпа, трябва да свършваме. Но ще ми дадат два дена отпуска в края на седмицата. Ще се видим тогава. Обичам те.

— И аз те обичам — отвърна Грейс. — Много те обичам. С нетърпение чакам да се видим!

Тя вече твърдо бе решила какво ще направи, когато той се прибере.

— Изглеждаш ужасно, скъпа — загрижено промълви Джайлс. — Добре ли си?

— Благодаря ти — отговори Флорънс, — но наистина не съм добре. — Той се беше прибрал за около седмица, след което отново щеше да се върне на своя кораб. — Кой знае кога ще се видим отново.

Възнамеряваше да се държи смело и да не го тревожи на раздяла, но ѝ беше толкова зле, непрестанно ѝ се повръщаше, страхът не я напускаше нито за миг. Трябваше да му каже.

— Какво има? Пак ли Робърт?

— Не, не. В Йоркшър е. И какво правят чак в Йоркшър? Какъв е смисълът да има там военни части?

— Един Господ знае. Вероятно минават някаква подготовка. В повечето случаи всичко е такава безсмислена касапница. Само дето не е редно ние да говорим за това.

— Прав си — съгласи се Флорънс. Тя го погледна в очите, след което сведе поглед към плоския си корем, който много скоро щеше да започне да се издува и да я издаде. Тогава Робърт щеше да разбере.

— Скъпа, има нещо, нали?

— Да, има. — Тя си пое дълбоко въздух. Изпитваше ужас при мисълта за думите, които трябваше да изрече.

— Бременна съм.

Настъпи продължително мълчание.

— О, Исусе! — възкликна той най-накрая.

— Предполагам бих могла да използвам това извинение — опита Флорънс да се пошегува. — Имам предвид светото зачатие...

— Скъпа моя, много, много съжалявам. — Джайлс бе пребледнял като платно, очите му бяха пълни със съчувствие и тревога.

— И само това ли? — Поради постоянното си неразположение, Флорънс бе станала страшно раздражителна. — Нищо друго ли няма да кажеш?

— Какво имаш предвид?

— Не си ли поне малко радостен, горд, доволен... Изобщо всички онези неща, които се очаква, че бъдещите бащи изпитват?

— Господи, разбира се, Флорънс. Естествено, че съм щастлив. А и мисля, че имам всички основания да се чувствам така... Искам да кажа, че...

— Така е — потвърди Флорънс. — Робърт замина близо осем седмици преди теб. Тъкмо затова съм и така изплашена. И за това не зная... — Тя неочаквано избухна в сълзи, разплака се и се облегна разтреперана на гърдите му. — Какво ще правя, Джайлс? Какво да правя?

— Скъпа, недей. Не изпадай в паника. Трябва да обмислим всичко внимателно. Чуй ме, Флорънс. Изслушай ме, моля те... — започна да я моли той, когато риданията на Флорънс всеки миг заплашваха да прераснат във вой. — Има неща, които са важни. Обичам те. Ти ме обичаш. Това е нашето бебе. Винаги сме искали да сме заедно. Няма нищо толкова страшно... Ще се погрижа и за теб, и за бебето.

Флорънс си пое дълбоко въздух, стараяйки се да се успокои.

— Джайлс, в момента се води война, както обичат да повтарят мнозина. Ще трябва да се върнеш на твоя кораб. А после ще отидеш един бог знае къде. Не можеш да се грижиш за мен. Робърт ще се прибере у дома и ще разбере. Йоркшър съвсем не е чак толкова далеч. И там не могат да го убият.

— Човек никога не знае — рече Джайлс. — Не знаеш къде и какво те чака...

— Джайлс, недей така. Това е ужасно.

— Сигурен съм, че си мислила за подобен вариант.

— Не! Разбира се, че не — упорито отказа Флорънс, стараяйки се да потисне спомена как дни наред седеше до телефона, чакайки да ѝ позвънят и да ѝ съобщят, че Робърт е безследно изчезнал или е убит. — Не съм чак толкова зла.

— Добре, но така няма да стигнем доникъде. А мислила ли си за... Разбираш ме.

— Мислила съм. И то често. Но нямам толкова пари. И ти ги нямаш. Нужна е огромна сума. Освен ако избира варианта с кука за плетене...

— Не! Флорънс, недей, моля те. Обещай ми, че няма да правиш такова нещо. Нямам представа как успя да ми хрумне подобен въпрос.

— По-важното е, че аз знам — осезаемо по-спокойно заяви тя.

Бен беше жив и здрав.

— Нямам дори драскотина — весело се провикна той по телефона. — Добре съм. След две седмици съм си у дома.

— А после?

— Не знам.

— Всички казват, че ще има разширяване на военните действия — боязливо се поинтересува Линда. — Още повече сега, когато немците са от другата страна на Ламанша.

— Хората всичко може да казват — категорично я отрязва Бен. — Няма да има такова нещо. Англия е остров. Ще се отбранява. Не се тревожи, красавице моя. Скоро ще си дойда. Мама добре ли е?

— Да, много.

— Добре. Обичам те. Целуни момчетата от мен.

— И аз те обичам, Бен.

Линда прецени, че моментът не е подходящ да му съобщи за работата си.

— Скъпа! — изуми се Чарлс. — Не може да го искаш сега, посред бял ден? — Той гледаше жена си леко смутен, но въпреки всичко се усмихна.

— Но защо не? — попита Грейс.

Тя също му се усмихваше с надеждата, че изглежда достатъчно самоуверена, сексапилна, просто жена, която копнее да си легне със своя съпруг.

Чарлс се изправи и протегна ръка.

— Какъв късметлия съм аз.

За трети път тази седмица, помисли си Грейс. Не може да не проработи. Какъв късмет имаше, че през тези няколко дена тя бе точно между двата си цикъла. Тя лежеше под Чарлс и с всички сили се мъчеше да призове всичките си емоции и сетива. Чуваше го как диша тежко, усещаше тласъците му, последвани от мигновено стягане, а после онова прекрасно пулсиране, когато свършваше. Господи, моля те от цялото си сърце нека да се случи. След няколко минути Чарлс се

отпусна до нея, целуна я, прошепна колко я обича, винаги го казваше — нежно и трогателно, като неизменна част от заниманието. Тя сви колене и цялата се сгуши. Беше чела някъде, че така се прави, за да запазиш всичките милиони сперматозоиди и да ги насочиш там, където трябва.

— Никак не ми се иска да те оставям тук сама — обади се Чарлс. — Сигурна ли си, че тук се чувстваш добре — съвсем сама?

— Добре съм, разбира се. Самотна съм и естествено бих искала да...

— Не — прекъсна я той. — Категорично не съм съгласен. Разбира се, можеш да помагаш в болницата, но не искам жена ми да работи с военните. Държа да седиш тук и да ме чакаш на сигурно и безопасно място.

— Разбрах те. — Грейс се постара гласът ѝ да прозвучи колкото се може по-примирено. Така и не успя да проумее как е възможно човек да бъде толкова себичен. Чарлс предпочиташе тя да седи сама, ненужна, притеснена.

Не желаше да спори и то сега, когато той рискуваше живота си. Намираще го променен след преживяното в Дънкърк. Станал бе някак по-тих, не разказваше толкова вицове. Това беше напълно обяснимо — свидетел бе на толкова много смърт, кръвопролития, всевъзможни ужаси, той самият бе стрелял. Опитала се бе да го подкани да сподели с нея, за да се освободи от напрежението. Чарлс обаче отказа категорично под предлог, че предпочитал да забрави. Това я накара да се чувства още по-изолирана от него и света.

Чарлс бе изтъкнал подобна причина и за нежеланието си да имат деца точно сега.

— Ще ми се да сме нормално семейство, скъпа. Да отглеждаме децата си далеч от ужасите, да не гледаш деца съвсем сама. Не искам децата ми да растат, когато съм далеч от дома. Трудно ти е да ме разбереш, нали?

— Напротив. — Не желаше да спори, най-вече, за да не породи подозрения и да не започне да я пита „направила ли е необходимото“, както обичаше да нарича процедурата по слагането на мембраната.

Рано на другата сутрин Чарлс си замина. Уелингс, шофьорът на Клифърд, дойде да го вземе, за да го закара до Солсбъри.

Грейс бе пожелала да го изпрати, но Чарлс отхвърли идеята.

— Искам да те помня у дома, не на някакъв перон.

Тя му маха усмихната, прибра се в празната къща и плака дълго. Най-сетне избърса очи и отиде да се обади на баща си. Решила бе следващите месеци да се научи да кара кола.

ГЛАВА 10

Юли 1940 г.

— Ще постъпя в Женската служба на военноморските сили — заяви Клариса. — Решила съм. Ето, и господни Чърчил казва, че трябва да се бием с тях навсякъде. Смятам, че мога да съм полезна. — Тя се обърна към Джак с най-нежната си усмивка. Той отвърна на усмивката ѝ. — Нямах нищо против, нали? Защото не мога да си представя, че ще седя тук и ще се тревожа за теб, без да правя нищо. Направо ще полудея.

— Естествено, че нямам нищо против. Знаеш, че съм твърде модерен съпруг.

— Така е.

Двамата седяха в градината на своя дом на Кампдън Хил Скуеър. Вечерта бе тиха и спокойна, почти идилична, с дълбоко искрящо небе и изпълнен с птичи песни въздух. Войната изглеждаше абсурдно далеч.

— Ще бъда горд с теб — продължи Джак и взе ръката ѝ. — Убеден съм, че много добре ще се справиш с враговете. Някъде към Коледа може би войната ще бъде между нас — аз във въздуха, а ти — в морето.

— Точно така. А може би и по-рано.

— А и униформата ти ще е много красива. Надявам се, че това не е бил решаващ аргумент.

— Не, разбира се — възмути се Клариса. — Вярно е, че никога не бих отишла в Кралската женска доброволна организация и да нося кошмарните им кафяви униформи. Господи, само като си помисля, че утре заминаваш!

— Тогава недей.

— Лесно е да се каже. Май ще е по-добре да си легнем.

Качиха се в спалнята си и прекараха повече от час в бягство от тази мисъл. Успяха да забравят за раздялата на следващия ден, както и за дните, в които нямаше да са заедно.

Никой от тях не чу звъненето на телефона долу в хола, два етажа под тях.

Грейс се събуди с усещане за гадене. Направо не можеше да повярва. Значи беше успяла! Беше бременна.

Предпазливо стана от леглото и докато отиваше в банята, правеше сметка. Чарлс беше заминал на петнайсети юни, което значи, че детето щеше да се роди през март. Пролетно бебе. Той или тя, но Грейс бе сигурна, че ще е той, щеше да си лежи в количката под ябълковото дърво през лятото. Шарлот щеше да подскача наоколо.

Къде ли да роди? Най-вероятно у дома. Винаги е по-добре да родиш у дома, а не в някоя непозната болница. А и майка ѝ ще бъде с нея. Кога ли да ѝ съобщи? По-добре да не бърза, нека първо да отиде на лекар. Бети щеше да се развълнува много. Да можеше да съобщи на Чарлс! Той сигурно още не е заминал. Беше споменал, че преди да ги транспортират, може да им дадат още една кратка отпуска. Често ѝ се обаждаше по телефона. Дали да му каже новината при следващото позвъняване? Той положително щеше да се стъписа. Ще трябва да му обясни, че е станало случайно... Най-добре и на него да съобщи, след като мине лекарския преглед.

За бога, тези позиви за повръщане, никак не бяха приятни. Изчака, но не повърна. Реши да се върне още малко в леглото и тогава да слезе долу и да си направи чаша чай. Имаше час по шофиране тази сутрин. Ще трябва да го отложи. Добре е при първа бременност да си много внимателен. Добре че не се записа в някоя от доброволните организации. Едва постъпила, щеше да се наложи да напусне. Грейс огледа твърде плоския си корем, сложи длан върху него и се замисли за чудото, което вероятно става там. Влезе в спалнята си, отвори завесите и се загледа в птиците, които се виеха в синьото небе. Замисли се за името на детето. Имаше чувството, че никога не е била толкова щастлива.

— Госпожа Комптън Браун!

Двете момичета, които седяха до Клариса в Организацията на младите християни, се бяха свили едно до друго и не сваляха очи от

нея, докато тя се изправяше, за да влезе в стаята за интервю. Бяха я изучавали внимателно през дългия час, който заедно прекараха в чакане отвън. Дрехите ѝ — копринена рокля в червено и бяло, бели ръкавици и обувки, червена шапка, току-що направената прическа, дългите нокти — яркочервени, внимателно положения грим, четивото ѝ — списание „Вог“ и най-вече гласът ѝ — в първия миг, когато я чуха да проговори, и двете се спогледаха и свиха устни. За тях нямаше никакво съмнение — разглезена, никому ненужна лигла, която идва, за да види как живее простолюдието.

Ако се паднеха на едно място с госпожа Комптън Браун, щяха да ѝ покажат какво значи истинският живот. Жени като нея трябва да получат един добър урок.

Ако знаеха, че лейтенант Комптън Браун в този момент насочваше малкия си и ужасно уязвим самолет за четвърти път тази сутрин към небето, за да защити своята страна и своя крал, и само преди броени минути бе видял как двамата му най-добри приятели политат към земята в пламналите си самолети, а под лъскавата си външност и ослепителната си усмивка госпожа Комптън Браун бе разяждана от болка и страх, вероятно щяха да смирят малко своята враждебност.

Но само малко.

— Е, Клифърд — въздъхна Майкъл Уайт, кралски адвокат, докато наблюдаваше с обич и загриженост своя стар приятел сред тежките кожени мебели на дневната в Риформ Клъб, — ако се съди по вида ти, ергенският живот не ти се отразява много добре.

— Има нещо такова — призна скръбно Клифърд. — Но грешката си е само моя.

— Това едва ли те утешава много — отбеляза Уайт. — А онази дама... Тя изчезна ли от живота ти?

— Да. А и кой може да ѝ се сърди за това. Младите актриси се борят за място в своя свят, търсят да общуват с хора, които ще им помогнат в кариерата. А не със старомодни, застаряващи юристи, които съвсем не са в разцвета на силите си. Бях поредният каприз на Мери Сондърс, въпреки прекрасното ѝ държане в нощта на сърдечната

ми криза. Мисля обаче, че щом разбра, че няма да я настаня в собствен апартамент в Лондон, тя позагуби интерес.

— Тя на това ли се надяваше тогава — попита Майкъл Уайт, искрено развеселен.

— О, да. Но знаеш, че трябва дълбоко да си привързан към някого, за да направиш подобно капиталовложение. Трябва да призная, че не бях чак толкова влюбен в госпожица Сондърс. А и по-нататъшното развитие на нещата показва, че съм бил прав да не го правя.

— И сега какво? — заинтересува се Уайт, докато палеше пурата си. — У дома с подвита опашка, така ли?

— Боя се, че не. Колкото и дълбоко да съм подвил опашката си, никой няма да ме приеме в Прайъри. Мюриъл никога не е била от прощаващите. Най-добре да си седя тук, докато измисля нещо по-добро.

— Какво става с работата ти?

— На практика съм се оттеглил. Имам още няколко клиенти. Късмет е, че все още мога да използвам апартамента. Но не мога да остана тук безкрайно. Засега не е толкова лошо. — Той се усмихна. — Ходя непрестанно на концерти, слушам радио, хапвам от време на време...

— Не прекалено рядко, надявам се — прекъсна го Уайт. — Сърдечноболните трябва да се грижат за себе си.

— Внимавам, разбира се. Но малко пушена съомга към полунощ с шампанско след посещение в Албърт Хол ми идва добре.

Майкъл Уайт като че не беше твърде доволен от чутото.

— А дъщеря ти? Тя нали е в Лондон? Не се ли виждаш с нея?

— Тук е наистина — въздъхна Клифърд. — Но се боя, че възгледите ѝ за мен са твърде сходни с тези на майка ѝ. Което много ме натъжава. Все си мисля, че бихме могли да се утешаваме един друг.

— Защо трябва да бъде утешавана тя?

— Бракът ѝ не е това, което се предполагаше да бъде. Поне такива са моите подозрения.

— Малко бракове са както трябва.

— За съжаление. Но при Флорънс... Моля се да греша, а и нямам никакви реални основания да го мисля, тя категорично отрича и въпреки всичко подозирам, че става дума за домашно насилие.

Грейс беше позадрямала в градината, когато внезапно се събуди с усещането, че Шарлот я няма. Напоследък кученцето ѝ бе така предано, винаги и навсякъде я следваше. Грейс дори бе престанала да я следи с поглед. Повика я, почака малко, убедена, че всеки миг клоните на някой храсталак ще се размърдат и любимката ѝ ще се появи. Изправи се, отново извика и се надигна неохотно от градинския си стол — времето бе топло и тихо и тя правеше планове за стаята на бебето, оглеждайки се разсеяно за ръждивото на цвят малко създание. Но никъде не я виждаше. Дали не се беше прибрала на сянка в къщата? Не я откри там. Не я видя нито в кухнята, нито на любимото ѝ място на пода в дневната край френския прозорец, нямаше я и в леглото на Грейс.

Стомахът на Грейс започна да се свива на топка. Шарлот беше твърде малка, за да се разчита, че е усвоила всички уроци по домашна дисциплина. Като нищо можеше да се спусне след някой заек, да се промуши през оградата и да се загуби в полето. Правила го бе, но всеки път се връщаше.

Грейс отиде до долната част на оградата и повика няколко пъти кученцето — без резултат. Огледа тревожно пътя. Малко вероятно бе да е избягала и да е била премазана от минаващ автомобил. Ако някой съсед я бе забелязал, щеше да ѝ се обади. Само че... Май беше забравила да ѝ сложи каишката с телефонния номер на собственика. Грейс винаги я сваляше, когато си бяха у дома, защото любимката ѝ още не можеше да свикне с тази каишка. Слагаха я само когато я извеждаше, а днес не бяха излизали поради неразположението на Грейс. Още не ѝ беше минало. Точно така, откри я в чекмеджето в кухнята, където беше мястото ѝ.

Грейс гледаше тънката лентичка и усещаше как паниката постепенно я стисва за гърлото. Мислеше си за своето глупаво, любопитно кученце, което вероятно, тичайки по пътя след котка или заек, е било блъснато от кола, или не дай си боже от камион. Как можа да заспи, без да провери дали кучето е наоколо. Колко обичаше своята Шарлот! Сигурно вече беше мъртва, размазана от гумите на някой военен камион — нейното прекрасно, умно, любимо кученце.

Застанала наред кухнята, тя се стараеше да не изпадне в паника, но въпреки всичко...

Телефонът остро иззвъня и тя се спусна към апарата.

— Госпожа Бенет?

— Да. На телефона.

— Обаждам се от полицейското управление в Торп Магна, госпожо Бенет. Сержант Джонсън. Тук при нас е вашето куче. Така поне твърди госпожа Паркър от пощата. Намерили са го на пътя и го доведоха при нас.

— Слава богу! — краката на Грейс потрепериха от облекчение. — Много ви благодаря. Къде ли не я търсих. Съжалявам, че ви е създала затруднения.

— Ако имаше каишка... — продължи сержантът. — Нали знаете, че кучето трябва да има каишка?

— Разбира се, че знам. Просто я бях свалила, защото...

— Няма смисъл от каишката, ако я сваляте. Все едно. Трябва да ви предупредя, че тя е ранена.

— Сериозно? Как?

— Бутнала я е кола, предполагам. Според мен не е нещо сериозно, но единият ѝ крак виси някак особено. Вероятно е счупен. Не може ли да дойдете и да си я приберете?

— В интерес на истината — заекна Грейс, — не мога. Нямам кола.

Крайно време беше да се научи да кара както трябва. Особено след като щеше да става майка.

— Вижте, не зная какво да ви предложа — въздъхна сержант Джонсън. — Нямаме достатъчно бензин, за да разкарваме загубени кучета, да не говорим, че и половината от служителите ни са мобилизирани.

— Ще се обадя на ветеринарния лекар и ще го помоля да дойде при вас. — Мисълта, че Шарлот лежи там сама и ранена и то в резултат на нейната безотговорност, просто я ужасяваше. — Ще ви позвъня след малко, сержант.

— Добре. — Човекът отсреща видимо изпита облекчение, че някой пое отговорността.

Джон Робъртс, така се казваше ветеринарният лекар, беше зает.

— Замина за Хейуърдс за раждането на едно теленце, госпожо Бенет, а оттам ще се отбие на още три адреса. Ще видя какво мога да направя, госпожо, но не мисля, че ще успея да...

Жената на ветеринаря, която се казваше Одри, даде ясно да се разбере, че едно ранено кученце стои доста ниско в скалата на приоритетите на нейния съпруг.

— Е, добре. Не го безпокойте. Все нещо ще измисля. Благодаря ви все пак. Ако успея да я докарам при вас, дали ще може съпругът ви да я прегледа?

— Вероятно — процеди недоволно Одри Робъртс.

Грейс реши, че просто не ѝ остава нищо друго, освен да вземе колата. Да измине двете мили и половина до Торп Магна, за да вземе Шарлот и да я заведе до дома на ветеринаря. Мюриъл бе заминала при някаква приятелка в Корнуол, така че и да искаше не можеше да я помоли за подобна услуга. При самата мисъл за това приключение, Грейс потръпваше тревожно, но не можеше да остави Шарлот ранена в участъка. Чарлс ѝ бе дал няколко урока по шофиране, знаеше какво се прави по принцип, а и бе сигурна, че в колата има достатъчно гориво. Ако е много внимателна, не би трябвало да има проблеми. Само да не ѝ беше толкова лошо и да не беше така горещо навън.

Като си помислеше само, колко бесен щеше да бъде Чарлс, когато разбере, че е подкарала скъпоценната му кола и то по такава причина, на Грейс ѝ прилошаваше още повече — за щастие не беше в гаража, а на пътеката и то обърната в необходимата посока. Ако можеше да се вярва на баща ѝ, тя бе наясно с шофирането. Проблеми имаше с обръщането и паркирането. Но с малко късмет щеше да се справи и с това.

Грейс вдигна телефона и съобщи на госпожа Боскомб, че излиза и ще отсъства поне един час, в случай че Чарлс я потърси, пое дълбоко въздух, излезе навън и се качи в колата. Бързо преговори наум всичко, нагласи огледалцето, премести лоста за скорости, поне той можеше да е по-лек, и бодро завъртя ключа. Колата запали и Грейс мина на първа, подкара и плавно излезе на пътя. Насреща ѝ не се движеше нищо и

след дълбоко вдишване и издишване, тя натисна педала на газта и колата пое бавно напред. Чувство на огромна победа я завладя.

Стана лесно, наистина лесно. Автомобилът напредваше, бавно наистина, но какво значение имаше това. След няколко минути превключи на втора. По едно време насреща ѝ се зададе кола, чийто клаксон дружелюбно я поздрави и отмина. Взеха я за напълно равноправен шофьор, а не за поредния невеж самоубиец. Грейс се усмихна весело и посегна към лоста за скоростите, за да мине на трета, но този път не успя. Какво толкова. И втората си е много добра. Малко бавна, но в момента това нямаше значение. Стигна първите къщи на Лоуър Торп. До Магна ѝ оставаха още две мили. И тях щеше да глътне като едното нищо. Беше ѝ приятно. От години не се беше забавлявала така.

Неприятно ѝ стана само, когато трябваше да мине покрай Прайъри. Ами ако Мюриъл се бе върнала неочаквано и за беля бе излязла навън и я видеше? Самата мисъл така я стресна, че тя неволно натисна педала на газта, колата дръпна рязко напред и се наложи бързо да завърти кормилото, за да вземе завоя. Размина се на сантиметри от стълба с пощенската кутия. Но все пак успя. Оставаше ѝ да измине още само половин миля през селището, но тъй като бе рано следобед, по улиците нямаше хора и наоколо бе тихо и мирно. Скоро забеляза и сградата на полицейския участък. Успя! Беше се справила! Сега вече Грейс знаеше какво е изпитвал Линдбърг, след като бе прелетял над Атлантическия океан.

— Не разбрах, че имате кола — посрещна я сержант Джонсън.

— Взех на заем — смънка Грейс. — Как е тя? Искам да кажа кученцето.

— Не е толкова зле. Поставих я в килията.

— Господи! — въздъхна Грейс.

Жалостив хленч долетя откъм така наречената килия — малко квадратно помещение с решетки на прозореца, което преди служеше за почивка на дежурните, но след плъзналите слухове за шпиони, полицаите сложиха още една ключалка. Грейс влезе вътре и тутакси се отпусна на колене пред кутията, в която сержантът бе настанил нейната Шарлот. Кучето я видя, спря да хленчи и се опита да излезе от кутията. Изквича и веднага се отпусна обратно.

— Така е, кракът е счупен — обади се Джонсън зад гърба ѝ. — Най-добре да я закарате при ветеринаря Джон Робъртс, госпожо Бенет.

— Непременно — обади се Грейс. — Тя вдигна кутията и моментално получи одобрението на Шарлот, изразяващо се в близване по лицето. — Много ви благодаря, че сте я настанили така грижливо.

— Нищо чак толкова не съм направил — рече мъжът. — Просто нямам време да се занимавам с изоставени животни. На всяка цена ѝ сложете кашка, госпожо Бенет.

— Непременно. И отново ви благодаря. — Грейс се усмихна с най-нежната си усмивка, която накара човекът да пламне от смущение. — Какъв късмет, че сте имали кутия подръка. Да тръгваме, Шарлот.

Едва когато остави кутията на задната седалка, тя си даде сметка, че ще се наложи да направи обратен завой.

И с това щеше да се справи, ако госпожа Паркър не беше изскочила от пощата, за да ѝ помаха. Грейс бе така заета с ролята си на човек, който отдавна шофира, че не усети кога стъпалото ѝ натисна неволно педала на газта — колата отскочи назад и с трясък се спря в електрическия стълб на тротоара. Грейс остана с отметната назад глава, ужасена от случилото се, трескаво мислеше кой може да я спаси в този момент.

— Грейс, може ли да ти помогна с нещо? — проехтя до ухото ѝ познат глас. — Какво става?

Беше Робърт.

Клариса взе на бегом стълбите, водещи до дома ѝ в Кампдън Хил Скуеър, тананикайки си тихичко. Знаеше, че няма основания да си пее — Джак бе в непрестанна смъртна опасност, а всеки момент се очакваше немците да нахлуят в Лондон. Но денят бе чудесен и тя нямаше желание да се бори с прекрасното си настроение. Казаха ѝ, че има много шансове да я вземат доброволка, бе преминала през медицинския преглед, мина и на интервюто, където призна, че не знае да върши почти нищо с изключение на това да кара кола и за всеобща изненада — мотор: „Чичо ми ме научи в имението си в Шотландия — бе споделила тя с комисията. Такова удоволствие е, не можете да си

представите“. Казаха ѝ, че ако бъде приета, ще ѝ изпратят съобщение и ѝ връчиха огромно количество брошури, които тя сигурно никога нямаше да има време да прочете. Страшно я въодушевяваше идеята за новия обрат, който взимаше животът ѝ. Беше обядвала и с три стари приятелки, поклюкарстваха си от душа и което беше най-важно, успя да открие в Хародс страхотна бледосиня шапка за сватбата на старата си приятелка Лили Мейтланд. Цената ѝ беше ужасяващо висока, но все едно, това щеше да е последната ѝ подобна покупка до края на войната. Можеше да се окаже и последната ѝ шапка изобщо. Тъкмо бъркаше в чантата си, за да открие ключа, когато погледът ѝ беше привлечен от една фигура, сгушила се в сянката на стълбището към сутеренния етаж.

В първия момент си помисли, че трябва да се обади в полицията, решавайки, че това е скитник или крадец, сетне, ѝ се стори, че косата на човека е прекалено чиста, за да е на някой скитник и в този момент човекът вдигна лице и Клариса позна Флорънс.

— Клариса, слава богу, че най-сетне се прибра!

— Флорънс! Какво правиш там? Хайде, ела горе. Господи, колко ужасен вид имаш! Какво се е случило?

Приятелката ѝ наистина изглеждаше кошмарно — разрошена, с пепеляво на цвят изтерзано лице. Облякла бе шлифер и стискаше малък куфар в ръка. Няколко минути гледа втренчено, след което избухна в сълзи.

Клариса отключи и въведе хълцащата Флорънс вътре.

— Извинявай, но днес е свободният ден на Дороти, иначе тя щеше да те пусне да влезеш. Скоро ще се върне и ще ни приготви нещо за вечеря. Съдейки по вида ти, имаш нужда от нещо за хапване. Седни за малко, ще сложа вода за чай. Или може би искаш нещо по-силно. Джин например?

— По-добре чай — поклати глава Флорънс.

— Господи, скъпа, цялата трепериш. Студено ли ти е?

— Не. — Зъбите на Флорънс тракаха неудържимо.

— Ето, вземи си цигара. Май няма да е зле да повикам лекар? Зле ли ти е?

— Да. — С видимо усилие Флорънс спря ръцете си да треперят, запали цигарата, която ѝ предложи Клариса и вдиша дима.

— Не само ми е зле, а се чувствам ужасно. По цял ден. Но това е защото съм бременна.

— Бременна?! Но тогава защо се криеш под стълбището? Робърт знае ли?

— Не. Не още. Но когато узнае... Тъкмо затова се крия.

— Флорънс нищо не разбирам. Трябва да ми обясниш.

След известно мълчание Флорънс промълви:

— Детето не е от Робърт.

— Тъхъ — успя да отрони Клариса. — А чие е? Не, не е нужно да ми казваш...

— Напротив. Държа да ти кажа. Трябва да кажа на някого и предпочитам това да си ти. Не го познаваш. Казва се Джайлс. Джайлс Хенри. Музикант е.

— Скъпа моя! Колко е вълнуващо.

— Никак даже. Свири на пиано в нощен бар.

— Наистина?! Значи скоро ще го чуем и в Албърт Хол.

— Няма да се учудя. Много е добър. Искам да кажа, че е учил в консерватория... Заедно сме отскоро... от година.

— Това е значи причината за онази малка драма с моята кума по Коледа? Стори ми се още тогава, че историята, как си заболяла и е трябвало да отседнеш в хотел, е малко прекалена.

— Така е. Искам да се извиня, но реших, че е по-добре да не въвличам и теб в тази история.

— Друг път на всяка цена ме въвлечи. Истинско приключение! Каж ми само, онова другото бебе, не беше ли...?

— Не, за бога! То беше от Робърт.

— О, Флорънс, каква бъркотия! И какво ще правиш? Ще го махаш ли?

— Не мога, Клариса. Нямам никакви пари. Джайлс — също.

— Скъпа, ще ти дам тези пари назаем. Стига да искаш.

— Не мога. Наистина не мога да взема такава сума.

— Защо не? Само кажи.

— Работата е там, че според мен вече е късно. Става дума за три месеца и...

— Още утре ще намерим при кого да отидеш. При Бънти. Бънти Левнъс. Познаваш я, нали? Тя го прави вече три пъти. Ей сега ще ѝ се обадя. Но все още не разбирам какво правеше долу под стълбите.

— Робърт е в отпуската и е у дома — обясни Флорънс. — Снощи се прибра. Звънях ти. Сто пъти поне. Толкова бях отчаяна. Нямах ли те?

— Тук си бяхме. — Лицето на Клариса се разтегна в блажена усмивка при спомена за заниманията ѝ с Джек предишната вечер. Вероятно не сме чули телефона. Флорънс, много съжалявам, наистина. Къде прекара нощта?

— В един кошмарен хотел — отговори приятелката ѝ. — На сутринта тръгнах насам. Чаках тук. А ти къде беше?

— Имах такъв ден! Първо отидох да се запиша в Женската доброволна организация, имаше огромен списък с чакащи. После обядвах с едни приятели. След това се отбих в Хародс, за да си търся шапка за сватбата на Лили Мейтланд. Ще ходиш ли?

— Не зная — вяло отвърна Флорънс. — Едва ли. За бога, Клариса, толкова ме е страх. Къде мислиш, че е сега?

— Ти май наистина се страхуваш от него — попита Клариса, стискайки нежно ръцете на треперещата жена срещу нея. — Бедното създание! Не знам, скъпа. Вероятно е вкъщи.

— Ако дойде тук, нали няма да му казваш, че съм у вас? — Флорънс отново плачеше и отчаяно стискаше ръката на Клариса. — Закълни се, че няма да му казваш.

— Разбира се, че няма. Но наистина не разбирам защо толкова се боиш. Освен ако... — Тя втренчено гледаше Флорънс в очите. Почти се боеше да произнесе ужасното си предположение. — Той да не би... Удрял ли те е?

Флорънс издържа погледа ѝ, след което се изправи и отиде до прозореца.

— Да — промълви тя най-накрая. — Бие ме от самото начало. Избухва и удря. Когато загубих бебето, ме събори надолу по стълбите.

— Господи! — възкликна Клариса. — Всемогъщи боже! Защо не си казала досега. Флорънс?

— Не можех — гласеше простишкият отговор. — На никого не съм казала. И на Джайлс дори.

— Но защо? Не те разбирам.

— Просто не можех. Толкова ме е страх, а и се срамувам. Това е най-лошото. Имаш чувството, че ти си виновен. Пък и той е толкова хитър. Никой няма да ми повярва.

— Аз ти вярвам — Клариса я прегърна. — Винаги бих ти повярвала.

— Зная. Но... Трудно е да се обясни. Все имаш чувството, че ако не го споделиш с някой, то не се е случило. И в повечето случаи той толкова искрено съжалява, кълне се, че никога няма да се повтори, че обича само мен. Само дето много скоро след това отново избухва. И е направо страшен. Толкова ми се иска да знам къде е сега.

ГЛАВА 11

Лято — есен на 1940 г.

— Много мило от твоя страна — зарадва се Грейс.

Тя се усмихна на Робърт, който току-що беше довел Шарлот от кабинета на ветеринарния лекар. Кракът на кученцето беше в гипс и то заподскача из кухнята.

— Моля ти се, за мен е удоволствие да ти помогна. А и техникът ще дойде сутринта, за да вземе колата и да направи необходимото. Не е пострадала кой знае колко. Наистина съм впечатлен от шофирането ти.

— Стига, Робърт. Направо съм безнадеждна.

— Няма такова нещо. С малко практика скоро ще започнеш да караш съвсем прилично.

— Дано. Вечерята е готова. Надявам се, че би хапнал задушено.

— Обожавам го. Изобщо много обичам домашно приготвена храна. Флорънс е страхотна с екзотичните ястия, но никога не е сготвила нещо, което да мирише така прекрасно.

— Дано да е и също толкова вкусно — рече Грейс. — Заповядай, Робърт, седни. Да ти донеса ли нещо за пиене? Все нещо е останало.

— С удоволствие бих изпил един джин с тоник. Ще отида само да се измия.

— Разбира се. Нещата ти са в стаята до банята.

— Бог да те благослови. Наистина ли мислиш, че мога да остана тази нощ? Чувствам се като изпъден — Мюриъл и Флорънс заминали, а аз си идвам в отпуска. Такова тъпо недоразумение.

— Няма нищо. — Грейс му се усмихна с едва забележимо неудобство. Струваше ѝ се невероятно Флорънс да е заминала с майка си, но щом снаха ѝ е преценила, че това трябва да каже на Робърт, не беше нейна работа да прави оценка. Щастлива бе, че нямаше телефонния номер на тези приятели, при които бяха отишли, защото не искаше да се меси в семейните им дела. Неприязънта ѝ към Флорънс се удвои днес следобед, когато видя колко мил е Робърт, колко внимателен може да бъде, решавайки всичките проблеми, пред които

се бе изправила, включително и измъкването на колата от електрическия стълб. Явно бе, че той е много натъжен от отсъствието на Флорънс и че не може да прекара с нея тези скъпоценни часове.

Робърт се върна от банята и се настани с усмивка на масата.

— Бог да те благослови, Грейс — въздъхна той, след като тя му подаде чашата. — Наздраве и много ти благодаря за всичко.

— Аз ти благодаря. Не знам какво бих правила без теб.

— Удоволствието беше мое. Колко хубаво изглежда това. Не искаш ли да почваме? Прегладнял съм. А и от много време не съм слагал прилична храна в устата си.

— Дано да ти хареса — усмихна се Грейс, докато пълнеше чинията му. — Месото отдавна не е това, с което бяхме свикнали. Струва ми се, че войната е просто извинение за повечето снабдители.

— Сигурно си права. Но ти почти нищо не хапна.

— Не съм гладна.

— Не си болна, нали?

— Не, не. От горещината е.

След вечеря двамата се настаниха в дневната. Грейс се зае с ръкоделието си, а Робърт се зачете във вестника. Толкова беше хубаво да не е сама в къщата. Тя час по час поглеждаше своя гост и се усмихваше. Той се опита да открие жена си на още няколко места, но без успех.

— Може пък да не е заминала за Корнуол — извини се той.

Пробва и в дома на Клариса, но прислужничката отговори, че е извън къщи.

— Ще се върна утре сутрин в Лондон и ще продължа да търся. Страшно съм благодарен, че ме прибра и не се налага да шофирам обратно. Дано не застрашавам доброто ти име, като оставам тук.

— Не ставай смешен, Робърт. Аз и без това нямам име тук. Поне не такава, което трябва да се пази.

— Не можеш да ме убедиш.

— Но е така. — Грейс сама се изненада от горчивата нотка, която се появи в гласа ѝ. — Аз съм сред най-непопулярните жени в Уилтшър. Отхвърлена съм от обществото тук.

— Но защо? — Неговата изненада утеши до известна степен младата жена.

— Да кажем, че не принадлежа на племето и неговите членове ми отказват достъп.

— Продължавам да не разбирам.

Грейс го изгледа мълчаливо, чудейки се дали той говори това, което мисли или само се опитва да е любезен.

— Много е просто, Робърт. Омъжих се в съсловие, което е над моето и то прави живота ми доста труден.

— Но това е пълен абсурд...

— Мило е от твоя страна да се правиш на изненадан, но това е самата истина. Приятелите на Чарлс не смятат, че съм достойна да бъда канена в домовете им без него. Когато се налагаше да са внимателни и любезни, го правеха, но сега, когато той отсъства се държат така, както биха искали от самото начало.

— Направо нямам думи.

— Благодаря ти.

— Ако ми е позволено, с чиста съвест мога да заявя, че за мен ти струваш десет пъти повече от всеки един от тях.

— Наистина ценя това, което казваш.

— Струва ми се твърде несправедливо. — Робърт приближи стола на Грейс. От очите му се излъчваше нежност и загриженост. — Ако смяташ, че мога да направя нещо, с най-голяма радост бих...

— Нищо не може да промени нещата — засмя се Грейс. — Трябва да бъда госпожа Бенет поне петдесет години, за да започнат да ме приемат. Но дотогава...

Робърт се наведе и нежно целуна устните ѝ.

— Пак ти казвам, че за мен ти струваш далеч повече от всички тях. Ти си изключителна жена, Грейс. Изключителна!

Неочаквано Грейс си даде сметка, че двамата са съвсем сами в къщата, че тя страшно много харесва Робърт, а Флорънс я ненавижда. Усмихна се смутено и се изправи.

— Изморена съм, Робърт. Нали ще ме извиниш, ако отида да легна? Ако искаш още нещо, само кажи? Защото смятам да...

— Не — прекъсна я мъжът и въздъхна. — Искам само съпругата си. Но ти си лягай. Наистина имаш изморен вид. Отново ти благодаря. Лека нощ, Грейс.

Тя дълго лежа, мислейки си за Робърт, чиято стая бе срещу нейната, без да е съвсем наясно какво изпитва в момента. Като че най-отчетлив бе гневът ѝ срещу Флорънс.

Събуди се след няколко часа. В първия миг не можа да осъзнае каква е причината, и едва тогава усети болката. Познатата, кошмарна болка ниско долу в корема.

— Господи — промълви тя. — Само това не.

Боеше се дори да погледне и продължи да лежи. След известно време се наложи да стане. На чаршафа ѝ имаше голямо червено петно, нощницата ѝ също беше изцапана.

Болка стисна Грейс за гърлото. Тя изпита раздиращо усещане за загуба. Идеше ѝ да завие от яд. Не беше честно. Тя приседна на леглото и горчиво заплака. След известно време стана и отиде в банята, за да потърси санитарни принадлежности. Болката в корема продължаваше да я измъчва. Ала далеч по-неприятна бе болката в душата ѝ. Не помнеше да ѝ е било така тъжно някога. Ами ако е била бременна и това е признак за спонтанен аборт? При тази мисъл тя се разплака още по-безнадеждно. Ще трябва да отиде и да си приготви нещо топло за пиене и да вземе аспирин.

Тръгна колкото можеше по-тихо надолу по стълбите, Шарлот я следваше, подскачайки на трите си крачета.

В кухнята беше топло и приятно. Грейс сложи чайника и намери аспирин. Тъкмо гълташе хапчето, когато вратата се отвори бавно и предпазливо. Робърт влезе вътре.

— Здравей — рече той. — Не можах да заспя. Чух, че се размърда. Добре ли си?

— Да, нищо ми няма — отговори Грейс. — Просто малко ме боли глава.

— Съжалявам. — В този момент видя петната по нощницата ѝ.

Смутена и ужасена от този факт, Грейс пламна и седна тутакси с надеждата, че ще прикрие издайническите петна. Робърт се усмихна съчувствено, пристъпи до нея и помилва косата ѝ.

— Не ставай смешна — опита се да я успокои той. — Горкото момиче. Флорънс нарича тези неща „женски неволи“. Нека ти направя

чай. Какво ще кажеш за бутилка с топла вода, която да сложим на нещастното ти коремче.

Беше толкова внимателен и нежен, колкото Чарлс никога не е бил в подобни моменти. Обикновено той беше смутен и нетърпелив. Грейс отново се разплака.

— Гледай каква си. Защо плачеш? Пийни си малко чай.

— Мислех, че съм бременна. — Грейс послушно глътна от топлата течност. — Толкова се надявах, че съм бременна. Особено сега, когато Чарлс го няма. Щях да имам някой до мен. Да се грижа за него. А сега...

— Винаги има и следващ път — усмихна се Робърт.

— Ами ако не му дадат повече отпуска? По всичко личи, че няма да получи... Ох, Робърт, толкова съжалявам, че се държа като истинска глупачка. Какво ли ще си каже Флорънс?

— Ще каже, че съм изпълнил дълга си към своята мила снаха. Къде мога да намеря бутилка за топла вода?

Той откри термофора, напълни го с топла вода и внимателно го сложи на корема ѝ.

— Толкова си мил! — Грейс вече не се притесняваше от поведението на Робърт. — Страшно съм ти благодарна. Не знам какво щях да правя, ако днес не се беше появил. Как ще ти се отблагодаря?

— Няма нужда да ми се отблагодаряваш. На мен ми беше приятно да ти бъда полезен. Може да ми се обадиш, веднага щом научиш нещо за Флорънс. Ще го направиш, нали? Обещай ми.

— Разбира се.

Гинекологът на Бънти Левинсън приключи прегледа на Флорънс и ѝ каза да се облече. Когато бе готова, тя влезе обратно в кабинета му и го погледна с трепетно очакване.

— Много съжалявам, госпожо... Смит — започна той, — но нищо не мога да направя. Бременността ви е доста напреднала. Вероятно сте бременна в четвърти месец. Матката ви е вече в коремната кухина. Не се наемам да извърша такава операция. Съжалявам. — Мъжът ѝ се усмихна със съжаление. — Ще ви помоля да ме извините, имам друг пациент...

— Да, естествено — промълви Флорънс. — Разбирам. И въпреки това не бихте ли могли...

— Хонорарът ми за прегледа и консултацията е сто лири. Можете да ги оставите на сестрата в приемната. Всичко хубаво, госпожо Смит.

— Сто лири! — възкликна Клариса. — За нищо! Копеле!

— Съжалявам! — рече Флорънс.

— Няма нищо, скъпа. Не се тревожи. Просто се ядосах. Какво ще правим сега?

— Нямам представа — въздъхна Флорънс. — Наистина не знам.

— Робърт е звънял у дома тази сутрин. Пристигнал е късно вечерта и по всичко личи, че е заминал направо за Уилтшър. Един Господ знае откъде е намерил бензин.

— Робърт умее да намира всичко по всяко време — тъжно отбеляза Флорънс. — Сигурно е измислил някаква лъжа, пробутал е няколко купона. Казал е, че съм болна или нещо такова.

— Вероятно е пуснал в хода чара си. А той го има в изобилие. Все едно какъв. Горката Дороти излъга пряко сили, че съм отишла при приятелка за няколко дни. Но си мисля, че ще успеем да го удържим още един ден. Казал да ми предадат, че е на път за Лондон. Трябва да те скрием някъде на сигурно място. — Клариса погледна замислено приятелката си. — Какво ще кажеш за Грейс?

— За нищо на света. Не се държах много добре с нея. Тя не ме харесва много. Пък и последната Коледа се посдърпахме. Каза ми, че ме видяла с Джайлс в Лондон. Честно казано, не мисля, че ще ме скрие.

— Аз пък не вярвам да откаже. Горкото момиче. Наистина ми е мъчно за нея. Но сега не мога да мисля и за нея. — Неочаквано очите на Клариса светнаха. — Фло, какво ще кажеш за баща ти?

— Моят баща ли?

— Ами да. Това е най-сигурното място.

— Невъзможно! Едва ли ще ме разбереш.

— Скъпа, какво ти става? Как да не те разбирам? Просто той прави това, което и ти правиш? Какво толкова?

— Преди време... Казах му някои доста остри приказки — неохотно призна Флорънс. — Не мога да го моля за помощ сега.

Просто не мога.

— Разбира се, че можеш. За какво са родителите? Бих помолила моя, но милият старец е в Шотландия. Имаш ли телефонния му номер?

— Да. Той е в апартамента на Бейкър Стрийт, но...

— Каж ми го. Аз ще говоря с него. — Клариса беше категорична. — Флорънс, моментът е критичен. Трябва да опитаме всичко.

Клифърд стоеше на прага на Чилтърн Корт и когато видя двете жени да слизат от таксито, широко разтвори ръце. Портиерът се спусна напред, поздрави и взе чантата на Флорънс.

— Скъпото ми дете — посрещна я Клифърд. — Влизай. Флорънс, това е Джером. Джером — дъщеря ми и нейната красива приятелка Клариса Комптън Браун. Истински ангел на милосърдието.

Клариса се хвърли в прегръдките му и го целуна с огромна радост.

— Как ми е домъчняло за теб, порочни човече — възкликна тя. — Слава на Бога, че те има и че си тук и слава на Бога, че се сетих за теб.

— А къде е Робърт? Имаме ли информация?

— Насочил се е към моя дом. Според нас е прекарал миналата нощ в хотел. Бил е в Уилтшър да търси жена си. Обадил се няколко пъти, но не оставил телефон, на който да го търся. Не зная защо — добави тя.

— Този тип хора са много хитри — отбеляза Клифърд. — Вероятно си мисли, че ако знаеш къде е, можеш да се ориентираш за неговите планове и намерения.

— Какви хора имаш предвид? — обади се вяло Флорънс.

— Психопатите, скъпа. Ти се омъжи за един психопат.

— А, не — възрази Флорънс. Очите ѝ изразяваха тревогата и страхът, обзели я отново. — Не е психопат. Не разрешавам да го наричате така.

— Само не започвай да го съжеляваш, Флорънс — обади се Клариса, очевидно позагубила вече търпение. — Той е истински психопат. Прав е Клифърд. А твоето съчувствие с нищо няма да

помогне на Робърт. Клифърд, нали никой друг, с изключение на Мо, не знае този телефон?

— Убеден съм, че и тя е направила всичко възможно да го забрави. Само Грейс ми се обажда тук. А сега да вървим, качвайте се в асансьора. Джером, подай ми тази чанта...

— Грейс! Ами да, разбира се! Милата Грейс — разсеяно подхвърли Клариса. — Само че тя няма как да узнае, че Флорънс е тук. Докато не научи, няма смисъл да я въвличаме в тази история. Робърт ще трябва да се върне в своята част след... Чакай да помисля. След три дни. Всичко ще е наред, ако успеем да я опазим скрита дотогава. После ще мислим какво да правим. Има ли стая за нея, Клифърд? Тук ми се струва много закътано и сигурно.

— Така си е — потвърди възрастният мъж. — Никой не може да мине покрай Джером. Имам прекрасна прислужничка, която идва да чисти всеки ден — госпожа Патерсън. И сега е тук, за да приготви стаята ти. Ходих до Хародс и ти купих нови чаршафи, скъпа.

— Нямахше нужда. — Неочаквано Флорънс бе обзета от угризения и искрено съжаление за предишното си държане.

Когато Клариса си тръгна, двамата седнаха да поприказват и Клифърд предложи питие на дъщеря си.

— Дано не ти е забранено да пийнеш малко. Аз лично изпитвам огромна нужда от алкохол в този момент.

— С удоволствие ще пийна нещо — обади се Флорънс. — Благодаря. Малко шери, ако обичаш. А ти сам ли си тук, татко?

— Да. Съвсем сам. Лишен от илюзии и напуснат от илюзиите, както се казва.

— Разбирам.

— Най-вероятно не ти е много ясно — отбеляза Клифърд, — но по-добре да не задълбаваме в подробности. Колкото и скръбни да са обстоятелствата, скъпа, при които се срещаме сега, не мога да скрия, колко съм щастлив, че сме заедно.

Флорънс му се усмихна — нежно и топло.

— Прекрасно е наистина, че съм отново у дома. Моля те да ми простиш за грубите думи, които ти казах преди.

— Напълно те разбирам и вече съм ги забравил. Отдавна.

— Нямах право да говоря такива неща — продължи да настоява Флорънс. — Особено като се има предвид, че аз самата...

— Всичко ми е ясно, скъпа. Един баща не бива да има „слаб ангел“. Най-добре да не говорим за това. Имаме да обсъждаме далеч по-важни неща като теб самата и твоите проблеми.

— Прав си — съгласи си Флорънс. — И какво ще кажем на мама?

— Май ще е най-добре да възложим на Клариса тази тежка задача.

След като Робърт си замина, Грейс се отпусна и дълго плака. Все още се чувстваше твърде ощетена от съдбата за това, че ѝ бе отнела надеждата, че е бременна. Излизаше, че не само е фригидна, но е и неспособна да зачене. Щом в онези няколко дни не успя да забременее, значи никога няма да може. Умът ѝ не го побираше как ще преживее следващите месеци, а дори и години — без определена цел в живота, без компания, без същество, за което да се грижи, като изключим кученцето. И то кученце със счупен крак, помисли си тя и се усмихна на Шарлот през сълзи. И нея нямаше да има, ако не беше Клифърд.

Скъпият Клифърд, как ли беше той? Не смееше да му звъни много често, защото се боеше, че Чарлс отново щеше да провери сметките ѝ за телефон. Но той едва ли щеше да се прибере скоро. Сметките си бяха неин ангажимент, също както и снабдяването и всичко останало свързано с къщата. Не ѝ бе твърде ясно, откъде ще идват пари в нейната сметка, както ѝ беше обещал Чарлс, след като фирмата „Бенет и Бенет“ почти не функционираше. Сега Клифърд почти не работеше. Опитала се бе веднъж да повдигне този въпрос пред Мюриъл, но тя ясно бе дала да се разбере, че ще продължава да взима парите, които са ѝ необходими, а те никак не бяха малко. Ето защо Грейс реши, че е най-добре да не пита много и да прави каквото са ѝ наредили. Както обикновено.

Така или иначе, справяше се доста добре, помисли си тя не без известна гордост. Съвсем не беше толкова безпомощна. Успя да подкара колата сама. От тази мисъл Грейс се почувства значително по-добре. Трябваше да има нещо, с което да запълва времето си. Нещо, което Чарлс не беше забранил, нещо което Мюриъл нямаше да побърза да сподели с него. Къде за бога бе отишла гордостта на Грейс, ужаси се тя. В училище бе известна със своята независимост. Бракът с този

човек напълно я бе лишил от себеуважението ѝ. В този миг Грейс искрено пожела да не беше се женила.

Въздъхна тежко и включи радиото. Говорителят призоваваше всички млади момичета да се присъединят към Армията на жените земеделки в Бъкфастлей и околните села в Южен Девън. Земеделска армия. Може би тъкмо това щеше да е нейният шанс. Никога не беше говорила с Чарлс за това, ето защо със сигурност не беше забранено, а и звучеше подходящо. Вероятно щеше да работи във фермата надолу по пътя, щеше да прави сирене или да бие масло, или един Господ знае какво. Но положително щеше да има хора наоколо си, щеше да е забавно, щеше да е нещо полезно.

Майка ѝ щеше да дойде на обяд днес и щяха да обсъдят новата идея. Тя поне разбираше от тези неща.

Не може да се каже, че Бети приветства хрумването на дъщеря си.

— Там работата е много тежка, скъпа. Виждала съм тези жени, някои от тях са доста грубовати и изобщо не са компания за човек като... Като теб.

— Да не би разглобяването на машини, с което щях да се занимавам в женската организация към военноморските сили, да е подходящо занимание? Мамо, трябва да правя нещо. Иначе ще полудея.

Бети я изгледа внимателно.

— Не си ли се замисляла да имаш...

— Не — прекъсна я Грейс. — Не съм.

— Разбирам. — Тежка въздишка се откърти от гърдите на майка ѝ. — Толкова ми се иска да беше дошла да живееш при нас. Ще се чувстваш по-малко самотна.

— Не мога, мамо. Знаеш, че не мога. Тук е моят дом. Имам отговорности тук. — Към какво ли? Няколко пилета и едно кученце, помисли си с горчивина Грейс.

— Така е, скъпа. Добре, утре сутрин ще отида в Шафтсбъри с автобуса. Защо не се срещнем там? Ще прекараме чудесно, може да обядваме с баща ти и да попитам в общината какви са възможностите. Само не зная, дали Чарлс...

— Чарлс го няма тук — категорично отсече Грейс.

Множество плакати бяха окачени във фоайето и по коридорите и в приемната на общината. Всички обясняваха колко важна и полезна дейност вършат всевъзможните доброволни организации и естествено Армията на жените земеделки. Млади момичета излизаха от житна нива щастливо усмихнати на съответния плакат, който най-много допадна на Грейс. Тя определено пожела да бъде едно от тези момичета.

Настани Бети в чакалнята и застана пред стаята, където се провеждаха интервютата за нейната организация.

— Имате ли деца — попита служителката — изнервена домакиня, която искаше да се прибере час по-скоро при децата си.

— Не — отговори Грейс, стараяйки се да се усмихне полъчезарно. — Нямам деца.

Общо взето Грейс отговаряше на всички изисквания — беше висока над метър и петдесет, на възраст между седемнайсет и четирийсет и една, в добро здраве.

— Това последното е най-важно. И казвате, че нямате съпруг у дома.

— Не. Чака да получи назначението си. Точно затова искам да помогна.

— Да, разбира се. А не искате да се присъедините към женските военни организации или към Червения кръст, така ли?

— Не. — Грейс бе категорична.

Тя чудесно знаеше, че съпругите и майките на повечето приятели на Чарлс бяха в тези организации и самата мисъл да работи редом с тях я караше да изтръпва.

— Ами, вижте какво, наистина не зная...

— Само ми кажете какво трябва да правя и ще го правя. Не ме интересува какво, готова съм да чистя кочини, изобщо всичко.

— Естествено, че ще трябва да вършите всичко това, но не става въпрос да го правите тук, у дома.

— Защо не? — изненада се Грейс. — Струва ми се очевидно. Мъжете от всички стопанства наоколо са в армията.

— Известно ми е, но правилникът изисква да бъдете изпратени колкото се може по-далеч.

— Колко далеч? — пътуването всеки ден до мястото на работа и обратно й се струваше страхотна загуба на време.

— Най-вероятно ще трябва да заминете за Йоркшър, например. А момичетата от Йоркшър ще пристигнат да работят тук.

— Но защо? Това е нелепо. Не разбирам...

— Правилник, драга. Има се предвид, че някои момичета може да поискат да избягат, ако работата им дотежи.

— Искате да кажете, че ще трябва да спя на чуждо място?

— Очевидно. — В дрезгавия глас на жената зад бюрото вече се прокрадваха нотки на нетърпение. — В пансион с останалите момичета.

Грейс разбра, че поредният й план се сгромолясва. Не беше честно. Просто не беше честно. Но нямаше изход. Не можеше да затвори къщата, да изостави Шарлот. А и Чарлс щеше да побеснее. И дума да не става! Тя отправи плувнали в сълзи очи към жената отсреща.

— Моля да ме извините — промърмори тя и зарови в чантата за носна кърпичка. — Просто съм много разочарована. Толкова ми се искаше...

Внезапно жената прояви съчувствие.

— Има и друго, което бихте могли да вършите. Стига да ви се понрави. А и честно казано ми се струва по-подходящо за човек като вас... поне с вашето положение.

Вероятно си мисли, че съм твърде слабохарактерна, за да се занимавам с истински неща, помисли си Грейс, докато издухваше носа си.

— Шофирате ли?

— Да. Шофирам — уверено декларира Грейс.

— Предполагам имате и свободно време.

— Да, много свободно време.

— Имаме нужда от представители на АЖЗ.

— Представители ли?

— Да. Това е длъжност без заплащане, но е от изключително значение. Ще ви отпуснат дажби бензин, като предпочитаме, когато ви

е възможно да използвате велосипед. — Погледът ѝ стана необикновено строг.

— Да, разбира се.

— Нашите представители посещават момичетата в общежитията и стопанствата, проверяват, когато има оплаквания, следят условията за живот да са както трябва, такива неща.

— Значи ли това, че обикновено условията не са добри? — поинтересува се Грейс.

— Не, не е задължително. Макар да се случва от време на време — побърза жената да се коригира. — Понякога момичетата се затъжават за домовете си и започват да си въобразяват, че положението им е много лошо. Задълженията ви ще се състоят в това най-вече да ги разведрявате. Какво ще кажете?

— Мисля, че ще се справя — простичко заяви Грейс.

— Добре. Ще запиша името ви и районната инспекторка ще ви потърси. Нейна е последната дума при избора на нашите представителки. Убедена съм, че тя ще ви приеме с най-голямо удоволствие.

— Благодаря ви — стана Грейс. — Наистина много ви благодаря.

Малко след като се прибра вкъщи, Грейс чу телефонът да звъни. Обаждаше се госпожа Боскомб.

— Имаш ли време да те свържа с апартамента на Риджънт Парк, скъпа? Майорът също звъня. Ще ти се обади по-късно. Около седем. Звучеше много бодро. Не се тревожи за него.

— Добре — прие Грейс съобщението. — Благодаря.

Телефонът в дома на Клифърд звъня продължително. Вероятно беше излязъл. В края на краищата това бе обикновен апартамент, не му трябваше много време, за да стигне до апарата. Най-накрая някой вдигна слушалката и доста колебливо каза: „Ало“. Не беше Клифърд, нито Мери Сондърс. Грейс позна гласът на Флорънс.

Грейс бързо пусна слушалката, сърцето ѝ щеше да изхвъркне от вълнение. Какво да прави? Какво търсеше Флорънс в апартамента на баща си? След като напусна дома си, Клифърд чу от дъщеря си доста

горчиви думи, така поне бе заявила Мюриъл с известно задоволство. Флорънс се криеше, изведнъж прозря Грейс с отвращение и презрение. Криеше се от Робърт. Тя се боеше от него. Горкият Робърт, толкова тъжен и мил. Бе се държал с нея по-мило от всеки друг. Беше му обещала да му помогне. И щеше да го стори. Седя на оградата дълго време. Дължеше му го като отплата за помощта в онази вечер, а и искаше да му помогне. Флорънс напълно заслужаваше съдбата си. Напълно.

Телефонът в дома на Робърт иззвъня и тутакси някой вдигна, но това беше прислужничката.

Майор Грийг отсъствал, излязъл да вечеря навън с приятели, но ще се върне към девет и ще позвъни на всички, които са го търсили, докато го е нямало. Не би ли казала името си?

— Госпожа Бенет — спокойно съобщи името си Грейс. — Госпожа Чарлс Бенет. Той има телефонния ми номер.

— Благодаря ви, госпожо Бенет.

Чарлс се обади около половин час след това.

— Как си, скъпа?

— Добре, благодаря — отговори Грейс, а цялото ѝ същество копнееше да му каже, че всъщност никак не е добре и много ѝ се иска да му каже защо.

— Толкова ми липсваше.

— И ти на мен.

— Получих назначението си.

— Така ли? — Грейс усети как я обземат мрачни предчувствия.

— Заминаваме за Северна Африка. След около седмица. Нищо повече не мога да ти кажа.

— Господи, Чарлс. Не...

— Скъпа, трябва да си смела. Всички трябва да сме смели. Ще ми дадат трийсет и шест часа отпуска. Но няма да успея да стигна до дома. Нито време, нито бензин имам. Искам да дойдеш в Лондон и да се срещнем там. Ще успееш ли?

— Разбира се, че ще дойда. — В първия миг се засегна от категоричната му заповед. Все пак тя беше същата жена, която бе

шофирала по целия път от Торп Сейнт Андрюс до Торп Магна и обратно.

— Добро момиче. Не можем да преспим в апартамента, защото баща ми е там, но ще отседнем в хотел. Мислех си за онзи на Базил Стрийт. Много е приятен. Ще си прекараме чудесно. Все пак това ще е последният ни път.

— Прав си. Наистина ще е чудесно. — Грейс се постара да прозвучи възторжено.

— С нетърпение чакам да те видя, скъпа. Наистина копнея за теб.

Капитан Робърт Грийг пристигна у дома си в осем и четирийсет и пет. Прислужничката му предаде единственото получено съобщение.

— Телефонира госпожа Бенет. Каза, че знаете телефона ѝ.

— Да, разбира се. Благодаря, Кларксън. Ще отида в кабинета си.

Прелисти бързо бележника си с телефони и откри номера на Грейс. В този момент апаратът иззвъня остро.

— Робърт?

— Да. Мамо, здравей.

— Скъпи, просто исках да ти кажа довиждане. Знам, че пътуваш утре сутринта за Йоркшър. Грижи се за себе си, скъпи, и се опитай да ми пишеш. Знаеш ли назначението си?

— Не още.

— Нали ще ми съобщиш, когато го научиш?

— Разбира се. Когато се върна в частта си.

— Желая ти всичко хубаво, момчето ми. А и още нещо, Робърт. Изпратих ти чорапи, фланелки и няколко книги. Получи ли ги? Така и не разбрах какво се случи с тях.

— Да, мамо, получих ги и ти благодаря. Просто не успях да ти съобщя. Доста е напрегнато, нали разбираш.

— Много добре разбирам. Ние много се гордеем с теб. Как е Флорънс? Ще ми се да дойде при нас, далеч от Лондон. Там е най-опасно.

— Засега всичко е наред, мамо. Благодаря ти. Непременно ще ѝ предам. Тя сега е добре.

— Добре, довиждане, скъпи. Опитай се да ни пишеш от време на време. И се пази, моля те. Обещай ми.

— Да, мамо. Ще се пазя. Благодаря ти. Не се безпокой за мен.

— Ще се опитам, момчето ми. Довиждане.

Той остави телефона с чувство на благодарност. А сега — Грейс.

— Грейс? Здравей, мила. Как си?

— Добре съм, Клифърд, благодаря.

— Чуй ме, Грейс. Флорънс е тук при мен.

— Да, разбрах. Чух я по телефона.

— Тя има сериозни проблеми.

— Така ли?

— Да. Много сериозни. Робърт е... Как да кажа? С две думи не е това, което изглежда. От известно време имах подозрения.

— Не те разбирам.

— Трудно ми е да ти обясня. Няколко пъти се е държал доста грубо с нея. Сигнал е до побой.

— Господи! Клифърд, просто не мога да повярвам на ушите си.

— Но е истина. Можеш да ми вярваш. Флорънс е при мен и е от жизнено значение той да не узнае за това. Утре той трябва да замине за своята част и тогава тя ще е в безопасност. Така че, ако по някаква случайност ти се обади и те попита знаеш ли къде е тя, нали ще...

— Искаш да го излъжа ли? — Дори на Грейс ѝ се стори, че гласът ѝ прозвуча доста остро.

Известно време между двамата се възцари мълчание.

— Да, мисля, че точно това очаквам от теб — рече най-сетне Клифърд. — Не мога да му позволя да я намери тук. Прекалено опасно е. Моля те да уважиш молбата ми, Грейс, моля те.

Грейс се колебаеше. Който и да е друг да я бе помолил за подобно нещо, тя щеше да му откаже. Но тя обичаше Клифърд, а и му бе много задължена.

— Добре, Клифърд — промълви тя. — Няма да му казвам. Довиждане.

— Доскоро, скъпа. Много ти благодаря.

Телефонът иззвъня почти веднага, след като Грейс остави слушалката.

— Грейс! Как си? По-добре ли си?

— Да. Благодаря ти, Робърт.

Стори й се толкова внимателен и нежен; не беше възможно да е бил Флорънс. Направо немислимо...

— Чудесно — продължаваше Робърт. — И не забравяй, винаги има и следващ път.

— Да, разбира се.

— Много ми се понрави нашата първа среща насаме. Прекрасно беше.

— На мен също ми беше приятно. И отново ти благодаря за всичко.

— Моля ти се. За мен беше удоволствие. Търсила си ме?

— Да. Звънях ти.

— Имаше ли някаква специална причина?

Последва дълго мълчание. Грейс още се колебаеше. Толкова й се искаше да му помогне, да удържи обещанието си. Но само преди минути бе дала друго обещание на Клифърд. Просто не можеше да го подведе.

— Не — рече тя най-накрая. — Само исках да ти пожелаая всичко хубаво и да се сбогуваме. Нали ще ми пратиш картичка?

— Колко мило от твоя страна. — Ново мълчание. — Това ли е всичко, Грейс?

— Да. Само това.

— Никакви новини от Флорънс?

— За съжаление — никакви.

— Е, добре. Ще бъда тук до утре сутринта. С първия влак заминавам. Все още не е твърде късно. Толкова се тревожа за нея, боя се да не би да й се е случило нещо. Не мога да спя от тревога. Толкова я обичам, Грейс...

— Робърт...

— Кажй, Грейс?

В коридора Шарлот пицеше отчаяно. Очевидно се бе плъзнала по излъскания под и кракът я беше заболял. Грейс помоли Робърт да почака и отиде да успокои кучето. Имаше нужда от това време, за да помисли. Даваше си сметка, че не може да издаде Клифърд. Макар да не вярваше нито дума от тези глупости за насилие от страна на Робърт. Нищо чудно той да бе заплашвал Флорънс, особено, когато е схванал

какво става. Но да е вдигнал ръка — за нищо на света. Не му беше присъщо. Той обичаше Флорънс. Най-вероятно тя си го е измислила, за да извини поведението си. Но Грейс беше дала дума на Клифърд. А него тя обичаше най-много.

Върна се до телефона и вдигна слушалката.

— Извинявай, Робърт, нали знаеш, че имам ранено куче.

— Как е тя? Много сладко създание!

— Добре е. Ами друго няма. Пази се. И при следващата си отпуска нали ще ми се обадиш? Сигурна съм, че Флорънс е добре. Не се безпокой за нея.

— Добре, Грейс. Ще се опитам. Довиждане и Бог да те пази.

— Скъпи, скъпи! Слава богу! Къде си? Какво правиш?

Клариса стоеше в преддверието на своя апартамент и се опитваше да разбере къде е Джак, какво прави сам в своя мъничък самолет, ден след ден.

— Когато си горе разбираш какво значи самота и то самота, пълна с огън и куршуми — обясняваше Джак. — През деня е по-лесно, защото виждаш къде си и какво правиш. А те са все над нас. Не мога да разбера как става това. Но аз съм добре. Ето, все успявам да се измъкна. Най-сериозният ми враг е умората. И което е най-странно, започнах да се моля.

— Продължавай да се молиш. И то на глас. Не те ли е страх?

— Разбира се, че ме е страх. Направо губя разсъдък от страх. Командирът на ескадрона ни преди време каза, че който твърди, че не се бои, е отчаян лъжец. Но страхът те спохожда преди и след боя. По време на полета нямаш време за нищо, дори нямаш време да мислиш. Просто действаш.

— Господи, Джак, пази се, скъпи.

— Непременно, Клариса. Добре съм. Не се тревожи. Оказва се, че сме по-добри от тях. Пък и машините им са страшно тежки, нищо общо нямат с нашите.

— Надявам се, скъпи.

— Убеден съм в това. Знаеш ли, обещаха ми малко отпуска през август. Приеха ли те вече в женските служби към военноморските сили?

— Не, но очаквам всеки момент да ме повикат. Не се тревожи. Ще дезертирам, за да се видя с теб.

— Трябва да вървя. Довиждане, скъпа. Обичам те.

— И аз те обичам.

Отпуската на Чарлс не мина блестящо. За Грейс пътуването до Лондон бе истински кошмар. Атмосферата в града бе напрегната. Все още не бяха започнали бомбардировки, но напрежението витаеше във въздуха, на всяка крачка личаха следи от подготовка — скривалища, празни магазини. Прозорците на канцелариите и витрините бяха препречени с дъски, торби с пясък стояха натрупани пред вратите. В страничните улици играеха деца. Училищата бяха затворени.

Двамата с Чарлс вечеряха, потънали в напрегнато мълчание. Иначе храната беше чудесна, като опровержение на писанията, с които бяха пълни вестниците, че продуктите вече са дефицитни. Грейс не знаеше за какво да говори. Не се срещаше почти с никого, темата за майка му бе рискована, също и за Флорънс. За баща му не биваше и да споменава, не можеше да дискутира и своите планове. Опита се да го окуражи той да говори, което той и правеше, но тя откровено казано се отегчаваше от историите за войната. Над главите им тегнеше и мисълта за раздялата на другия ден.

— Чудесна вечеря — въздъхна Чарлс, когато пиеха вече кафето си. — Искаш ли бренди, скъпа? Имаш много изтерзан вид.

— Ами — усмихна се малко насила Грейс, — ти би трябвало да си по-изморен.

— Не е чак толкова страшно. Нали ти казах, защитавахме южните брегове, което в повечето случаи означава да разстиламе бодлива тел по брега и да следим въздушните боеве над нас. Нашите самолети са доста по-малки. Някъде там е и Джак. Моля се да е жив и здрав. Страшно смели са онези момчета.

— Така е — отбеляза лаконично Грейс.

— Скъпа, сигурна ли си, че си добре? Струваш ми се много мрачна.

— Добре съм, нищо ми няма. Извинявай.

Съвсем неочаквано Чарлс рече:

— Според майка ми ти се чуваш с баща ми.

— Така ли? — Грейс побесня. Откъде можеше да знае Мюриъл и защо го е казала на Чарлс, без да обели нито дума пред нея. — Да, вярно е.

— И защо?

— От време на време ми звъни по телефона. Просто да не губим връзка. Пита как съм. Малко хора го правят — додаде тя. — Пита и за теб. Безпокои се.

— Това е неприлично — отсече Чарлс. — Не мога да те виня. Но не е негова работа да се опитва да поддържа връзка със семейството чрез теб. Знам, че си му нещо като любимка. Използва добрата ти душа, Грейс, не бива да го позволяваш.

— Какво предлагаш?

— Няма да разговаряш с него, когато ти се обади следващия път. Не бива да имаш нищо общо с него, ясно ли е?

— Не съм убедена, Чарлс.

— И защо? Повтарям ти, че не искам да имаш нищо общо с него. Ще го тълкувам като най-скандалната нелоялност към майка ми и към мен, както и към Флорънс.

— Искаш да кажеш, че ми забраняваш, така ли?

— Да. Точно така. Но не вярвам да се стигне до там. Не допускам, че има причина да искаш да се чуваш с баща ми.

Грейс предпочете да замълчи. Убедена бе, че Чарлс е готов да изстреля още много аргументи против нейните контакти с баща му, но предпочиташе да си ги спести. Всичко това би имало значение, ако Чарлс не заминаваше.

Настъпи дълго мълчание. Най-накрая той попита:

— Дали да не отидем да чуем новините? Забелязах, че в стаята има радиоапарат.

В новините нямаше нищо окуражително. Продължаващи бомбардировки на южното крайбрежие на страната. Немски бомбардировачи били забелязвани почти навсякъде, а съвсем близо до Дувър немски самолет попаднал под обстрел. Чарлс завъртя копчето и се обърна към жена си.

— Е, това е. Малко секс?

— Да — отговори тя и се опита да се усмихне.

Лежеше на хотелското легло, мразейки секса, Чарлс и себе си. Щом свърши, той се обърна и мигом заспа.

На следващия ден Грейс се опита да поговори с него, да му обясни колко самотна се чувства, колко ненужен ѝ се струва живота ѝ. Подхвърли за пореден път идеята да се включи в дейността на доброволните организации, като внимаваше да не спомене Армията на жените земеделки. Той я изслуша с безизразно лице.

— Знаеш мнението ми по този въпрос — рече той. — Не разбирам защо продължаваш да настояваш. Може да съм далеч от вкъщи, Грейс, но ти все още си моя жена. Дните ми ще минат далеч по-мъчително, ако знам, че ти вървиш против желанието ми.

— Но мислиш ли, че не мога като твоя жена да бъда и полезна с нещо.

— Скъпа моя, твоят дълг е да ми помагаш, като си стоиш вкъщи, където искам да бъдеш. Струва ми се, че самотата е съвсем ниска цена, която трябва да платиш.

Грейс се предаде.

В неделя вечер тя отиде да го изпрати на гара Виктория. Чарлс се опита да я откаже, но тя бе категорична. Гарата гъмжеше от войници и приятелки и съпруги, които висяха на ръцете им. Грейс едва сдържа сълзите си при гледката на млад офицер от Кралските въздушни сили, който прегръщаше съвсем младичка жена и така упорито изследваше лицето ѝ, сякаш се опитваше да запомни всяка нейна черта. А когато се отдели от нея, за да се качи на влака, тя остана неподвижна, като че никога нямаше да помръдне оттам.

Чарлс целуна нежно жена си и я задържа в прегръдките си.

— Пази се, скъпа. Ще ти пиша често. Дано следващия път, когато се срещнем, войната да е свършила и да бъдем заедно, да направим истинско семейство.

— Да, Чарлс. Може би. Искрено се надявам. И ти се пази. Обичам те.

В този момент тя наистина го мислеше.

Влакът му закъсняваше. Той ѝ каза да си върви, защото не можел да понесе мисълта тя да стои тук незнайно докога.

— Ще отида да изпия чаша чай. Може да намеря и някой от моите приятели. Върви, скъпа. Така е по-добре.

Грейс наистина си тръгна. Дори не може да се каже, че се чувстваше нещастна. Какво ли ѝ ставаше?

По време на безкрайното пътуване с автобус през Лондон тя прочете във вестника, че летището в Кройдън било бомбардирано. Това беше съвсем близо. Като че ли бе по-добре, че не беше бременна. Този свят се оказа твърде жесток, за да доведеш и едно дете в него. Докато автобусът се влачеше към Уотърлу, тя забеляза на Слоун Скуеър един войник, седеше на парапета, заровил лице в дланите си. От цялото му същество се излъчваше безнадеждност и отчаяние. Той бе истинско олицетворение на собственото ѝ състояние. Гледката много ѝ напомни за Чарлс. Което направи нещата още по-болезнени.

— Исусе! Започна се! — възкликна Линда. — Нали!

Сирените започнаха да вият някъде следобед. Тя заедно с Нан и двете деца изтичаха в скривалището, което Бен бе изкопал в градината им. Докато копаеше, той беше казал: „Край на моите зеленчуци. Но няма значение. Заслужава си. Щом е за теб.“

Всички се изплашиха. Немските самолети летяха към града по протежението на Темза. Бяха толкова много, че небето беше почерняло. Трябва да бяха стотици, подредени в характерния квадрат. Противовъздушната отбрана стреляше по тях. Целта им очевидно бяха доковете при Актън, но ревят им беше ужасяващ, последван от избухването на бомбите в настъпилата тишина.

Стояха в укритието дълго. Привечер шумът спря за малко, после отново започна. Даниъл се разплака и каза, че му се пишка. Линда изтича в къщата и донесе гърнето. По-късно и Нан го използва. Експлозиите сякаш нямаха край. Линда се върна за малко в къщата и известно време съзерцава като в транс огромната гъба от дим, издигнала се в далечината. Тя взе още одеяла, направи термос с чай, освободи и своя пикочен мехур, след това се върна в укритието, защото

гърмежите отново започнаха. Прекараха цялата нощ под земята. Заспиха от време на време. Късно през нощта експлозиите се засилиха, очевидно бомбардировката се бе пренесла от доковете към Уест Енд.

— Всичко вън е в пламъци — прошепна Линда към Нан, над главите на момчетата.

Старата жена стисна пръстите ѝ и се усмихна неочаквано.

Старата чанта не е чак толкова лоша, помисли си Линда, докато отвърщаше на усмивката. Куражът на Нан, поддържаше Линда през цялата нощ. Призори адът отвън сякаш спря. Те излязоха навън, зажаднали за глътка чист въздух, сковани и измръзнали и като хипнотизирани се загледаха в огромното алено зарево в другия край на Лондон. Този път свърши, но щеше да се повтори. После отново и отново.

— Ще изпратя момчетата обратно — рече Линда. — Връщам ги в провинцията. Там ще са в по-голяма безопасност.

Дейвид тутакси избухна в сълзи. Даниъл попита само:

— Моето зайче, още ли е там?

— Разбира се. Дейвид, не плачи — опита се да успокои тя момчето. — Не можете да останете тук. Нали не искаш да прекараш още една нощ като тази?

— Какво толкова?

— На мен ми хареса — обади се и Даниъл.

— Все едно — отсече майка им. — Заминавате и толкова. Утре ще се срещна с онази жена от службите.

— Предупредихме ви да не ги взимате — посрещна я жената гневно. — Сега всеки иска да изпрати децата си, а места вече няма.

— Но те не могат да останат тук. Трябва да ми помогнете.

— Не е нужно да се държите по този начин, госпожо Лукас. Уверявам ви, че правим каквото зависи от нас.

— Извинете ме. — Линда беше страшно притеснена, както впрочем и всеки един от жителите на Лондон — шокирана и изплашена до смърт.

В нощта, последвала първата бомбардировка, отново пристигнаха немски самолети — над двеста бомбардировача започнаха да изсипват безмилостния си товар над Ийст Енд. Вече никой не можеше да направи сметка на броя на жертвите.

— На всяка цена трябва да ги изведе от града. — За свой ужас Линда установи, че сълзите неудържимо се стичат по страните ѝ.

— Къде бяха децата ви, госпожо Лукас?

— В Йоркшър — отговори Линда. — В Патли.

— Почти сигурно е, че не можем да ги върнем на същото място. Не може да очаквате хората да ги приберат обратно, все едно че нищо не се е случило. Знаете как реагираха, когато децата бяха взети от тях. След цялата им доброта. Ще видя какво мога да направя, но нищо не ви обещавам.

— Да, добре — кротко рече Линда и се усмихна мило: — Много съжалявам, че се държах грубо преди малко. Преживяхме тежки дни. — На всяка цена трябваше да привлече тази жена на своя страна. — Благодаря ви.

Представата, която Клариса бе имала за себе си като доброволка във военноморските сили нямаше нищо общо с действителността, печално си мислеше тя, докато пълнеше кофата си с топла сапунена вода. Бе си мислила, че ще я разпределят на голям разрушител, където облечена с елегантен костюм в тъмносиньо и бяло, ще стои на палубата до красив капитан. „Добра работа, първи офицер Комптън Браун. Току-що помогнахте да спечелим важна битка“, щеше да каже командирът на кораба.

А ето я сега облечена с отвратителен комбинезон (не им бяха дали дори униформи) в една от най-противните сгради в Северен Лондон. Спяха в още по-отвратителни и неудобни спални помещения. Нейната смяна започваше от четири сутринта и не включваше наблюдение на радара за откриване на вражи съдове или поне усвояване на морзовата азбука, за да е в състояние да предаде жизненоважни съобщения на други кораби. Нейно задължение бе да търка стълбите всеки ден и да буди останалите четирийсет и седем

момичета. Старата вещица, която разговаря с тях, бе казала на Клариса, че има вид на човек, който е в състояние да организира хората. Тогава на Клариса ѝ бе станало много приятно, но сега застанала до леглата на най-поспаливите би дала и мило и драго, за да бъде сред тези, които трябваше да бъдат будени. Тя първо извикваше спящите, после започваше да ги раздрусва, при което чуваше какви ли не слова по свой адрес. Повечето от момичетата бяха приятни, но имаше и такива, които бяха истинска отрова. Момичета от работнически семейства, за които бе въпрос на чест да направят живота на Клариса и такива като нея истински ад.

— Прощавайте! — подхвърли някоя си Мей Потър, която Клариса помнеше смътно от първото си интервю. Гласът на Мей бе наситен с целия сарказъм, на който момичето бе способно, когато видя, че Клариса бе оставила мръсната вода в умивалника, който бе определен за тях двете, без да го изчисти. — Толкова съжалявам, госпожо. Сигурна съм, че вашата прислужничка чисти след вас умивалника, когато сте си у дома.

— Няма такова нещо — усмихна ѝ се Клариса незлобливо. — Аз го върша. И аз оправям леглото си за през нощта. Естествено, когато тя има свободен ден.

Беше го казала като шега, но никой не схвана думите ѝ като майтап. От този миг нататък няколко момичета, предвождани от Мей, я наричаха Херцогинята. Имитираха акцента ѝ, навика ѝ да ръкомаха, когато говори, педантичността, с която всяка вечер преди лягане тя мажеше лицето си с нощен крем, препоръчан от госпожа Арден.

— О, Господи — проехтяваше в мрака на обширната стая. — Не успях да положа своя нощен крем. Бихте ли повикали прислужничката ми да ми помогне.

Следваше буен кикот.

Клариса през целия си живот не беше се срещала с грубостта, тъй като благият ѝ характер не ѝ бе създавал неприятности дори в училище. В първия миг се изненада, а после се засегна. Имаше още няколко момичета от средната класа и от добри семейства в тяхната „каюта“, но те не се набиваха така на очи и не привличаха подигравките на останалите. Като виждаха как напрежението около Клариса нараства, те започнаха да я отбягват, за да не станат покрай нея и те обект на присмех. Клариса се правеше, че не обръща

внимание, повтаряше си, че това е само временно, но всъщност бе дълбоко засегната.

Няма значение, повтаряше си тя всеки път, когато застанеше пред първото стъпало и тъжно поглеждаше всичките два̀сет и четири, които я чакаха още. Това ще трае само шест седмици. Щом Джак може да рискува живота си по няколко пъти всеки ден, тя пък ще се примири с тези досадници.

— Вие имате голям късмет — започна старшата офицерка към събралите се доброволки в приемната зала на Мил Хил в нощта на пристигането им. — Доброволните отряди към военноморските сили са най-престижната служба за млади жени. Трябва да го знаете. Това е чест и една добра традиция, която ще ви съпътства през целия ви живот, дори след края на войната.

Последва дълга тирада все в този дух, но нищо от казаното, тъжно си мислеше Клариса, докато изстискваше парцала, не може да се свърже с миенето на стълби. Единственото, което наистина ѝ доставяше удоволствие бе маршируването и отдаването на чест. Това единствено имаше някаква връзка с представите ѝ за ангажиментите ѝ в тези отряди. Даваше си сметка, че вероятно има повече късмет от някои момичета, които никога не бяха напускали домовете си, не бяха се отделяли от майките си и много тъгуваха. Често пъти нощем се чуваше нечий приглушен плач.

Поне Джак бе жив и здрав — засега. Нейният герой бе преживял Битката за Британия. За такива като него господин Чърчил бе казал по блестящия си начин, няколко думи, развълнували стотици хора. Беше получил орден за храброст и за малко бе преместен в сравнително по-спокойна част, имаха за задача да подготвят пилоти за други части.

Двамата бяха прекарвали зашеметяващи четирийсет и осем часа, почти без да напускат леглото в дома им на Кампдън Хил. Ставаха само за да си донесат храна и поредната бутилка шампанско от кухнята (шестте каси, които Клифърд им беше подарил за сватбата вече почти свършваха). След това се разделиха, той замина за Йоркшър, а тя — за новия си живот в Мил Хил. Някои от преживените мигове през тези два дена и две нощи бяха толкова дълбоки и разтърсващи, че само споменът за тях караше Клариса да потреперва.

Трябваше да приеме, че сексът ще бъде отложен за неопределено време.

— Ах, как съжалявам! — нейната мъчителка Мей Потър бе успяла да се плъзне и да ритне кофата и сега тя се търкаляше надолу по стълбите. — Бих ти помогнала да почистиш, но трябва да приготвя закуската.

Проклето момиче! Как бе успяла да се навре в Женските отряди, питаше се Клариса, след като ясно бяха дали да се разбере, че набират само качествени момичета, само най-добрите. Тя изгледа мило Мей, усмихна се сладко и усещайки, че търпението ѝ е изчерпано любезно изтърси:

— Да ти го начукам.

Мей се стъписа и за първи път в бледосините ѝ очи проблесна нещо като уважение.

— Дано не се сърдиш много — бе всичко, което тя успя да каже, но за Клариса бе ясно, че е успяла да завоюва някакво уважение. За първи път откакто беше тук, изпита макар и малко удовлетворение.

Наложи се Флорънс да сподели с Мюриъл поне част от проблемите си, след като щеше да ѝ се наложи да търси убежище, поне докато Робърт беше на фронта. Решила бе да не споделя за своята бременност; с дрехи все още нищо не личеше. Каза на майка си, че двамата с Робърт си имат проблеми, че я е заплашил и че тя иска да не се вижда с него известно време, поне докато не напусне страната. Мюриъл ѝ отговори, че не е нито сляпа, нито глупава, че ѝ е омръзнало да се държат с нея така. С огромна неохота Флорънс ѝ обясни, че е имала връзка с друг мъж, за което Робърт не знае, но връзката ѝ няма нищо общо с неговото поведение. С леден глас Мюриъл даде да се разбере колко дълбоко не одобрява поведението на дъщеря си, но се остави да бъде убедена да каже на Робърт, че е била с Флорънс в Корнуол. Той не ѝ повярва, но не можеше да стори нищо. Неговата част бе разпределена в Гибралтар и щеше да замине след десет дни. Повече отпуска не му се полагаше. Флорънс поговори с него по телефона, изрази съжаление за недоразумението и му заяви, че засега ще остане в Прайъри при майка си.

Робърт прие ситуацията, каза ѝ, че я обича, даде адрес на който да му пише, като обеща той също да пише често и изрази надежда, че ще се видят при следващата му отпуска. Поразмекнатата от липсата на обичайната му агресивност, Флорънс обеща да му пише, но въпреки всичко напусна Уилтшър, едва четири дни след като той отпътува.

Беше обзета от страхотна умора, дължаща се не само на бременността, но и на облекчението, че се е освободила от ужаса и напрежението, на мъката от раздялата с Джайлс. Неговият кораб щеше да отплува след седмица. Помолил бе за отпуска, но семейните офицери имаха предимство. Почти никаква надежда нямаше, че ще го види скоро, ако изобщо го видеше вече.

Три дни след заминаването на Чарлс Грейс получи писмо.

Скъпа моя, Грейс,

Пиша ти най-вече, за да ти кажа колко много те обичам. Моля те грижи се за себе си и за майка ми. Тя е далеч по-уязвима, отколкото изглежда на пръв поглед. Ето защо бих искал да повтора отново, че не бива да имаш каквито и да било контакти с баща ми.

Сигурно се чувстваш самотна и искрено ти съчувствам. Ама съм много по-щастлив от факта, че не си се записала в онези доброволни организации. Далеч по-спокоен съм, когато аз съм в опасност, да зная, че ти не си.

Пази се и ме чакай да си дойда у дома.

Чарлс

Писмото не успя да въздейства на Грейс по начина, по който се очакваше. Самодоволството, липсата на въображение и високомерието, които се излъчваха от писмото разочароваха Грейс и това се добави към отчаянието от несбъднатата ѝ бременност, от горчивината, която изпита от конфликта между Робърт и Флорънс.

— Това решава нещата — въздъхна тя, неспособна да спре парещите сълзи, по-скоро от гняв, отколкото от тъга, които замъглиха

думите на листа пред нея. — Армия на жените земеделки — идвам!
Освен това, ще прибера и евакуирани.

ГЛАВА 12

Зимата на 1940 г.

— Бременна? — възкликна Мюриъл. — Нищо не разбирам.

— Какво толкова има за разбиране, мамо. — Флорънс правеше всичко възможно, за да остане спокойна.

— Мислех, че вие с Робърт...

— Случват се такива неща.

— След като детето е на Робърт, не бих искала да...

— Естествено, че е на Робърт — уморено я прекъсна Флорънс.

— Тъй като го няма, мисля да дойда да живея при теб. Стига да си съгласна — додаде тя.

— Разбира се, че съм съгласна. От месеци те каня да се преместиш при мен. За мен ще е чудесно да имам компания. Едва ли някой си дава сметка, колко съм самотна. Дори някой да го е разбрал, с нищо не го показва.

Флорънс изпита остро чувство на вина. Винаги ѝ е било трудно да се разбира с майка си, да живее с нея, но съществуваше привързаност и в мигове на откровение (те не бяха от най-приятните) си даваше сметка, че не се отличава твърде от нея. Също като майка си бе в състояние дълго и упорито да работи, споделяше нейното черногледство, нетактичност, дръпнатото ѝ държане, както и липсата на дружелюбност, което всъщност бе параван на болезнена срамежливост. Флорънс завиждаше на лекотата, с която Чарлс и баща ѝ приемаха света. Онова, което я накара мигом да се влюби в Джайлс, бе подхвърленият от него въпрос: „Не разбирам защо толкова се боиш да си такава каквато си?“. По този начин той показа невероятно проникновение и разбиране на неспособността ѝ да се отпусне, да се приеме с всичките си добри и лоши качества, да повярва, че някой може да иска да бъде с нея и да чуе какво му казва.

Именно тези черти на характера ѝ и чувството на несигурност я накараха да приеме предложението за женитба на Робърт, макар да знаеше, че не го обича. Само по този начин щеше да се спаси от

положението на стара мома, към което стремително се беше насочила. Ако не беше бременна, тя вероятно щеше да си остане в Лондон, в своя дом, но страхът да не би случайно Робърт да се появи, а и предстоящите бомбардировки на немците я тласнаха да потърси досадното, но сигурно убежище на Уилтшър. Няколко пъти майка ѝ бе повторила колко малко бензин имат, храната е недостатъчно, а и не може да се разчита на никакви развлечения. Мисълта за дългите скучни дни, лишени от каквато и да е поносима компании или занимания, плашеше Флорънс почти толкова, колкото и перспективата за неочакваната поява на Робърт или немските бомбардировки. Така или иначе само след четири месеца щеше да има свое бебе. Заради него и заради Джайлс бе готова да понесе всякакви неудобства.

— Виж какво — рече Мюриъл, — ако ще идваш, по-добре го направи час по-скоро. Ще дойда да те посрещна на гарата в Солсбъри.

— Трябват ми няколко дни да затворя къщата — обясни Флорънс. — Смятам да пътувам в понеделник. Така добре ли е?

— Мисля, че да. Ще приготвя стаята ти. Не знам точно къде ще сложим бебето — добави тя, като че Прайъри бе малка колиба, а не къща с осем спални. — Нани, естествено, вече не работи, така че ще се наложи да се оправяш сама.

Флорънс я увери, че това няма да е проблем и затвори.

Без да е съвсем наясно защо го прави, тя опакова колкото се може повече неща. Кутиите и сандъците за опаковане бяха немислим лукс, почти като сметаната и пресните плодове, но тя измъкна от мазето всички куфари и натъпка в тях сребърните предмети и прибори, книги, картини, порцелан. Знаеше, че когато войната свърши, ще иска да се върне пак тук сред своя ред и своите вещи, стига къщата да не бъде разрушена. Точно тези няколко дни германците бомбардираха града почти непрестанно. Воят на сирените на пожарните коли и сгромолясването на стени станаха ежедневие, почти таткова, колкото и сирените за въздушно нападение. Най-страшно бе, че сред хаоса и нападенията, хората продължаваха да живеят спокойно, едва ли не небрежно, проправяйки си всекидневно път по изпотрошената настилка, надничайки през счупените витрини, бърбрейки, клюкарствайки. Това бе невероятна демонстрация на хладнокръвие. Флорънс им завиждаше от цялото си сърце и душа. Какво не би дала

да имаше работа, цел в живота, някаква дейност, която да отвлича вниманието ѝ. Скоро щеше да има, потупваше тя корема си.

Успя да премести куфарите в кухнята, зави мебелите с чаршафи, провери дали добре са затъмнени прозорците, дръпна завесите, като час по час спираше и се връщаше в миналото. Изненадващо много бяха хубавите ѝ спомени, свързани с тази къща: щастливите дни с Робърт, когато той се разкайваше за онова, което бе сторил, твърдеше, че я обича и че никога повече няма да вдигне ръка или да ѝ причини болка; събиранията, които организираха; приятелите; прекрасните лондонски вечери, когато седяха край прозореца, пиеха мартини и четяха; нейната първа бременност, преди да се появи Джайлс, когато тя бе толкова щастлива. Ала спомените не бяха само приятни. Спомни си побоите, страхът, денят, в който той я блъсна надолу по стълбите. Какво ли беше предизвикало неговата реакция? По-дълъг разговор с приятелка, престоляла вода във ваза, едно питие в повече? Сега вече почти не можеше да си спомни. А след това дойде и умопомрачителната ѝ връзка, тайнствените, кодирани телефонни разговори, първите срещи, дългите откраднати следобеди, изпълнени с любов. Всичко беше отминало, разпиляно, а останките — опаковани и затворени, също като къщата ѝ.

Вечерта преди заминаването си Флорънс седеше в кухнята на приземния етаж, отдала се на съжаление и облекчение. Странно как човек свикваше да живее в постоянна опасност и ставаше едва ли не равнодушен към страха. Всички казваха, че преживееш ли три бомбардировки и останеш ли жив, след това преставаш да се боиш. Вярно беше. Тя си направи сандвич, наля си голяма чаша уиски — откри солиден запас от питието в мазето и седна да почете. Докато седеше сама, се опитваше да не се интересува от новините — плашеха я. А помпозните слова на господин Чърчил, който се опитваше да я убеди, че това са най-прекрасните мигове от нейния живот, я караха да се чувства още по-мизерно.

Запита се какво би искала да прави, ако не беше бременна. Вероятно би станала доброволка като Клариса. Възхищаваше се от приятелката си. Под маската на нейната театралност и преиграване често пъти се криеше едно смело, добро, изпълнено с оптимизъм сърце. Нейната смелост по време на Битката за Британия, когато Джак можеше да бъде убит буквално всеки миг, бе направо изумителна.

Другите си мислеха, че е направо абсурдно Клариса да се тревожи толкова за дрехите, косата си, за събирането, на което беше поканена точно в този момент, но за Флорънс бе прекалено ясно, че това е само параван, зад който се криеше безумната тревога и страх на Клариса за съдбата на Джак.

Неочаквано усети някакво раздвижване в тялото си, заслуша се сепната, питайки се какво става. Ето отново.

— Господи! — възкликна тихо Флорънс. — Ами това е бебето! — и тя се втренчи в корема си, изумена и трогната, че в нея лежеше едно малко същество, създадено с любов, което шава с мъничките си крайници.

Докато седеше, заслушана в звуците на тялото си, тя долови някакъв шум откъм стълбите към подземния етаж. Звукът се повтори, последван от необикновено шумолене. Докато се опитваше да се убеди, че най-вероятно това е котка или плъх, до слуха ѝ стигна звук от изкашляне на мъж. Страхът стисна Флорънс за гърлото. Ти впи пръсти в дръжките на стола и задържа дъха си. Пот се лееше по челото ѝ, дланите ѝ овлажняха. Имаше чувството, че стомахът ѝ се е качил в гърлото. Робърт! Това беше само Робърт! Заминаването за Гибралтар е било номер и ето сега се е върнал, за да я убие. Тя се изправи бавно и взе първия по-тежък предмет, който ѝ попадна пред очите. Бавно и тихо запристъпва нагоре по стълбите към преддверието, където беше телефонът. Най-разумно бе да позвъни в полицията, само дано той да не бе прерязал жиците. Пристъпи бавно към вратата, хапейки устни до кръв.

Чу се лекичко почукване. Флорънс стоеше в очакване. Почукването се повтори, този път малко по-силно. Неволно вдигнала пръсти към устата си, Флорънс се боеше, че ще изкрещи от ужас. В този момент през процепа на пощенската кутия се промъкна малко бяло картонче — визитна картичка, на която... О, Господи! Краката на Флорънс се подкосиха от облекчение. На картичката пишеше: „Джайлс, Хенри. Пианист“.

Тя се спусна към вратата, започна да отваря една след друга бравите и резетата, разтърсвана от смях и плач едновременно. Отвори и се взря в човека насреща, без да може да повярва на очите си. Джайлс, нейният любим, единствен Джайлс.

— Отложиха заминаването с десет дена — рече той, докато целуваше лицето, ръцете, косите ѝ. — Пуснаха ме за двайсет и четири часа. Опитах се да ти телефонирам, но...

— Знам. Затворих... — Тя стискаше пръстите му между своите, целуваше ги, обливаше ги в сълзи. — Сигурна бях, че си заминал и се боях да не е Робърт.

— Но той замина, нали?

— Да. В Гибралтар. Но... Все едно. Господи, скъпи, ако беше закъснял с един ден, нямаше да се видим.

— Защо?

— Заминавам при майка ми. В затънтения Уилтшър.

— Много се радвам и благодаря на Бога, че рискувах да дойда. Нямаше как да знам дали той е тук. Но си помислих, има вероятност да е заминал. Доста време се оглеждах за някакви признаци на живот, преди да позвъня.

— Чух те. Едва не пометнах — усмихна се Флорънс.

— Ами, да, бебето. Нека да го пипна.

Тя дръпна полата си, седна направо на стълбите, за да покаже гордо вече значително набъбналия си корем.

— Той рита вече. Преди малко. Нищо по-въълнуващо не съм преживяла.

Джайлс погали нежно корема ѝ.

По-късно, когато лежаха прегърнати, а Джайлс не смееше да я притисне, за да не ѝ причини болка, Флорънс го успокои.

— Няма му нищо на бебето. Ето чуй. — Тя се пресегна и отвори голяма книга, която стоеше на нощното шкафче. — По време на второто тримесечие се разрешават сексуални контакти, стига да бъдат внимателни и майката да си почине след това.

— Каква е тази книга? — попита Джайлс.

— Нарича се „Бременност и раждане“. Всичко вътре е обяснено ясно и подробно. Вече всичко ми е ясно за раждането, кърменето и останалите неща. Чета я всяка вечер преди да заспя.

— Скъпа, страх ли те е?

— Ужасно — весело изчурулика Флорънс. — Но майка ми ще е наблизно, така че няма да мога да се глезя. Но сега съм тук и искам теб.

Тя лежеше гола, закопняла за този мъж. Той влезе в нея внимателно и нежно, питайки я през цялото време добре ли е? Боли ли я? А тя неспирно повтаряше, че е чудесно, че няма нищо, че го желае. По едно време чу странен вик, който най-вероятно се отрони от нейната уста. Сетне настъпи онзи най-блажен миг на отпускане.

По-късно, когато лежаха, усмихвайки се един на друг, тя усети как бебето отново подритна. Тя постави дланта на Джайлс на корема си с надеждата, че той също ще го усети, но движението бе толкова леко, че той нищо не разбра.

— На него му хареса — рече тя.

— Трябва да лежиш и да си почиваш, както пише в книгата — настоя Джайлс. — Да ти донеса ли чай или мляко?

— Пия уиски — отговори тя. — Предпочитам да продължа.

— Сигурна ли си, че е добре за бебето?

— Досадник! — възмути се тя. — Е добре, тогава топло мляко. С уиски.

— Така доволен ли си?

— Много. Никога не съм бил по-щастлив. Обичам те, Флорънс.

— И аз те обичам, Джайлс.

Рано на следваща сутрин той трябваше да замине. Тя седеше на стълбите, прегърнала колене и гледаше как Джайлс облича палтото и слага шапката си. Стараеше се да изглежда спокойна, да не се разплаче. Той седна на стълбите до нея и я прегърна, целувайки косата ѝ както миналата вечер.

— Когато тази абсурдна война свърши, ще дойда да те взема — рече той. — Ще се оженим и всичко ще бъде чудесно. Сега само трябва да сме търпеливи и да издържим.

— Да — въздъхна тя. — Така е.

— Пази се, моя единствена любов. А също и бебето. Нали ще ми се обаждаш от време на време?

— Разбира се.

— Трябва да вървя. — Гласът му бе дрезгав от вълнение. — Просто трябва да вървя, а не зная откъде да намеря сили.

— Ще намериш. Трябва. Гледай да не изпуснеш влака си, заради мен.

— Флорънс, Флорънс! Единствената причина да издържа всичко това си ти. Толкова много страх, безсмислие и самота има във войната.

Но бих направил всичко заради теб. Обичам те и ще бъда с теб. Обещавам ти. Ще се постарая да се върна. Довиждане.

— Довиждане — рече тя и се изправи рязко, защото, ако не станеше сега, щеше да си остане там вечно.

— Върви бързо. Обичам те, Джайлс. Остани жив.

Вратата се отвори и в този миг тя стисна очи, защото не можеше да допусне мисълта, че ще го види как излиза през нея. Запуши уши, за да не чуе стъпките му по стълбите. Когато бе сигурна, че вече е изчезнал в утринната мъгла, отвори очи и дълго съзерцава мястото, където той бе стоял за последен път. Сякаш можеше да го върне. За съжаление, това бе невъзможно и времето и пространството го отдалечаваха с всяка минута от нея, отдалечаваха и нея от неговата топлина, неговата нежност и любов. Остана сама.

— Госпожо Бенет?

— Да.

— При мен е записано вашето име като кандидат да приемете евакуирани. Поддържате ли кандидатурата си?

— Разбира се — усмихна се Грейс на телефонната слушалка, най-неочаквано се почувства необикновено нервна. — Мога да приема, да кажем двама души. Може би и трима. Това ще ви помогне ли?

— Много. Благодаря ви. Не мога да ви опиша дори колко трудна е моята задача — гласът на жената отсреща бе изпълнен с умора. — Толкова много жени изпратиха децата си в провинцията, после си ги прибраха, а сега отново искат да ги изпратят. Естествено никой не може да очаква, че хората ще изоставят всичко, за да подготвят за пореден път домовете си.

— Няма как — въздъхна Грейс. — Война е все пак.

— Така е, наистина, госпожо Бенет, но някои хора като че не си дават достатъчно ясна сметка за това.

Грейс си помисли, че ако хората решават да изпратят отново децата си в провинцията, сигурно си дават сметка, но предпочете да замълчи.

— Все едно, днес следобед очаквам цял влак с деца. Току-що ми го съобщиха, като че си нямам друга работа. Просто трябваше да ми съобщят навреме...

— Е, сигурно колкото по-скоро напуснат Лондон, толкова по-добре. Ужасно е това, което чуваме — кротко отбеляза Грейс, представяйки си какъв ужас са изпитали гражданите на Лондон по време на бомбардировките.

— Права сте, така е — малко сърдито се съгласи жената. — Ще можете ли да дойдете в Шафтсбъри днес следобед? Тук е най-големият център. Децата ще бъдат в общината. Ще можете да си изберете.

— Искате да кажете, че човек сам ги посочва, така ли?

— Точно така.

— Звучи ми малко като пазар на добитък. Горките хлапета.

— Така си е, госпожо Бенет, но сме във война. А и децата направо имат късмет, ако бъдат изпратени тук.

Двамата стояха със стиснати ръце и наблюдаваха влизащите. Не бяха толкова много, както миналия път, а и не бяха толкова мили. Дейвид започна да подозира, че този път май ще останат. Хората предпочитаха или големи момчета, които да помагат във фермата, или красиви малки момиченца. Висока дебела жена се приближи и го огледа кръвнишки.

— Не мога да взема двама — рече тя. — Но и не ми се виждат много стока, така че ще взема по-големия, за да помага в къщата. Този ще свърши работа.

— Искам да бъда с брат си, госпожо — почти проплака Дейвид. Пръстите на Даниъл се впиха още по-силно в дланта му. — Другата госпожа каза, че ще мога...

— Не й е работа на другата госпожа да казва каквото и да било. Това не е разходка — намеси се отговорничката. — Трябва да сте благодарни, че изобщо сте тук, далеч от бомбите. Хайде, ела да си вземеш нещата и кажи довиждане на брат си. Все някак ще можете да се видите на училище или някъде там.

— Но... — Нищо не можеше да спре вече сълзите на Дейвид. Как щеше да го преглътне — без майка си, без дома си, без приятелите, а сега и без Даниъл.

— Само не започвай сега да ревеш. Ела по-скоро да си намериш багажа.

— Извинете! — Един много красив, нежен и загрижен глас ги прекъсна.

Дейвид вдигна очи и видя много по-млада жена пред себе си. Тя се усмихваше, беше с прекрасна коса — червеникава и къдрава и с хубава рокля на цветенца. Не приличаше на майка му, но с нещо му напомни за нея.

— Бих могла да помогна като взема и двамата. И без това исках да взема две деца, а така те няма да са разделени.

— И дума да не става — възрази дебелият жена. — Аз вече избрах това момче. Вземете други две.

— Но те са братя. Искат да останат заедно. А и са толкова мънички...

— Аз първа го избрах. Вярно, че е дребен, но пък сигурно и ще яде по-малко. Бързам, защото всеки миг ще се стъмни и трябва да се прибирам.

Внезапно Дейвид избухна в ридания, не знаеше какво точно ще постигне, просто за всеки случай. Тайничко скрита брат си по глезена и той също изви глас.

— Ама, за бога — ядоса се дебелият, — не мога да слушам този рев. Ще взема ето тази — и тя посочи едро бледо момиче, което стоеше в ъгъла. — Дано тя поне не ми създава главоболия. А вие си ги вземете тия двамата.

Хубавата жена се усмихна победоносно към двамата братя.

— Добре се справихте — рече тя. — Как се казвате?

— Дейвид, госпожо. Дейвид Лукас. А това е брат ми Даниъл.

— На колко си години?

— На шест. Даниъл току-що навърши четири.

— Искате ли да живеете у нас, Дейвид?

— Да, госпожо. Може ли и Даниъл да дойде?

— Разбира се. Що за въпрос?

Отговорничката приближи.

— Ще можете ли да се справите и с двамата, госпожо Бенет? Защото госпожа Картър е готова да вземе по-малкия.

— Ще се справя. А и не бива да бъдат разделяни. Направо е нечовешко.

— Госпожо Бенет, във война сме. Трябва да се правят жертви. И от децата дори. Но щом смятате, че ще се справите... Ето

продоволствените им книжки.

Грейс улови децата за ръце и ги поведе навън. Нощта бе настъпила, но това, което успя да види от града, много се хареса на Дейвид. Приличаше му на книжка с картинки. Покрай общината минаваше стръмна улица, постлана с калдъръм и от двете ѝ страни нагоре бяха наредени бели красиви къщи.

— Какво ще кажете, да изпием по чаша чай ей там на ъгъла. Казват, че имали и хубави торти. А чух, че стопаните си имат и дух.

— Вярно? — попита Даниъл.

— Чудесно! — възкликна Дейвид.

— Лелее! — не издържа Дейвид, когато с леки подскоци колата навлезе в двора на Мил Хил. — Ами това си е дворец!

— Не съвсем — засмя се Грейс. — Ето там имаме и поток.

— А за какво служи?

— Сега почти за нищо. Но някога водата е въртяла едно колело, което е помагало да се смели жито. Така мисля.

Дейвид мълчеше. Целият този разкош му бе дошъл много.

— Това куче ваше ли е? — дръпна се Даниъл.

— Да, казва се Шарлот. Много е дружелюбна. Иди да ѝ кажеш здрасти.

Но той стоеше зад брат си и неспокойно надничаше.

— Виж, Дан. Пилета. Предишната госпожа също имаше пилета, но не ни даваше яйца.

— Защо?

— Казваше, че не били за такива като нас.

— Е, тук ще може да ядете яйца.

Децата бяха гладни. Тя им даде варени яйца, хляб и масло и ябълки от градината. Толкова беше хубаво някой да яде от това, което си сготвил. Буца заседна в гърлото ѝ.

— Вкусно е — рече Даниъл и ѝ се усмихна за първи път. — Имаш ли заек?

Грейс му се усмихна в отговор.

— Не. Преди идваха да играят на двора. Сега Шарлот ги гони. — Момченцето ѝ се виждаше съвсем дребничко. Трудно бе да повярва, че

е вече на четири години. Децата бяха красиви — с грамадни кафяви очи и гъста коприна коса, но много слабички и бледи.

— Къде живеете? — попита тя.

— Актън — лаконично отвърна Дейвид.

— С родителите си?

— Не. С мама и баба. Татко отиде да се бие с проклетия Хитлер.

— Браво на него. Моят мъж също е там. Дано да успеят.

— Имаш ли си момчета, госпожо?

— Момчета? Не. Нито пък момичета. Вие ще сте моите момчета сега, нали? Дали ще ви хареса?

По-късно същата вечер, тя дочу тих плач откъм стаята, която им беше отделила. Тя влезе. Даниъл спеше дълбоко, но Дейвид бе зарил лице във възглавницата, а малкото му тяло се разтърсваше от ридания.

Грейс приближи леглото му, погали нежно косата на момчето и то тутакси завря глава под възглавницата.

— Дейвид, не плачи.

Мълчание.

— Искаш ли да дойдеш при мен долу?

Отново мълчание.

— Ако искаш, ела. Ще бъда в кухнята. Мислиш ли, че ще успееш да намериш кухнята?

Той не слезе нито тази вечер, нито следващата, но плачът продължаваше. Денем момчето изглеждаше спокойно, малко разсеяно, но сравнително весело. Грейс реши, че ще ги изпрати на училище следващата седмица, за да имат време да свикнат. Децата я следваха по петите също като Шарлот. Грейс имаше чувството, че има три малки кученца. Всички мрачни предупреждения, които бе изслушала се оказаха напълно излишни. Децата казваха „моля“ и „благодаря“, служеха си с нож и вилица, използваша тоалетната и банята. Всяка сутрин оправяха леглата си и правеха всичко възможно да не пречат. На Даниъл страшно му харесваше да храни пилетата и когато Грейс му съобщи, че има намерение да вземе коза, изпадна във възторг. Изглеждаше по-спокоен и като че не тъгуваше толкова за дома, колкото Дейвид, който беше мълчалив и затворен. Колкото и да се опитваше

Грейс да го предразположи, той почти не говореше, освен най-необходимото.

Майка ѝ щеше да дойде да ги види в неделя, а Мюриъл и Флорънс засега се държаха настрана. По телефона свекърва ѝ за пореден път изрази несъгласието си да пълни къщата на Чарлс с хлапета от улицата. С Флорънс се бяха видели само веднъж от пристигането ѝ от Лондон, когато тя дойде да вземе малко яйца. Грейс бе твърдо решена да се държи приятелски и докато ги чакаше в кухнята, приготвяше чай. Когато зърна недвусмислената бременност на снаха си усети, че ще припадне. Значи това бе причината тя така упорито да се крие от Робърт — не защото се боеше, че той ще я бие, а защото е била бременна. Грейс усети, че ѝ се повдига. Снаха ѝ не сваляше очи от лицето ѝ. Трите жени почти не говориха, докато пиеха чай. Грейс бе любезна и хладна, Мюриъл — безцеремонно груба, като заяви, че градината била доста запуснатата, а Грейс била твърде отслабнала.

— Не ти отива — заключи тя. Сякаш Грейс нарочно пазеше диета, въпреки изобилието от храна. — Трябва да се погрижа за теб, преди Чарлс да си дойде. Защо не дойдеш на вечеря другата седмица. В сряда например?

— Не знам дали ще мога — любезно се опита да отклони поканата Грейс. — Не съм убедена, че мога да оставя момчетата сами.

— Кои момчета? А, да. Е какво ще им стане за няколко часа. — Тя очевидно възприемаше децата като зверчета, които биват затваряни в клетка. — Ще те чакам към седем. Не че ще има кой знае какво за ядене. Можеш да донесеш малко сирене или от твоите ябълки. Да вървим, Флорънс. Мери Дейвидсън откога ме моли да те заведе. Всички толкова се радват, че е тук — обърна се тя към Грейс. — Довиждане, скъпа. Наистина не е зле да завържеш това куче. Съсипва моравата на Чарлс.

Когато майка и дъщеря напуснаха къщата ѝ, Грейс се отпусна на един стол в кухнята и избухна в истеричен смях. Май това беше по-добро решение от сълзите.

На третата нощ след заселването на момчетата, тя чу отново приглушения плач и влезе в стаята. Дейвид за пореден път се бе завил

през глава и се правеше, че спи. Времето бе застудяло и тя бе затворила плътно прозорците и капаците. Поради липса на чист въздух в стаята определено миришеше на урина.

На сутринта тя изпрати Даниъл да търси яйца, седна на канапето пред прозореца и потупа мястото до себе си.

— Ела, седни до мен, да си поговорим.

— Да, госпожо.

— Искан да ти кажа, че ако някой от вас намокри нощем леглото, няма да се сърдя. За толкова малко момче като Даниъл раздялата с дома е много тежко нещо. Да ти призная и аз доста до късно намокрях леглото си... Май последния път бях на десет години. Ако мислиш, че това може да се случи на Даниъл, най-добре да ми кажеш, защото и без това днес ще сменям бельото и не е зле да сложим гумена подложка под чаршафа. За всеки случай. Всъщност исках да ми разкажеш за майка си. И ми се струва, че е добре да ѝ напишеш писмо. Убедена съм, че много ще се зарадва.

Дейвид кимна мълчаливо, но след миг мушна ръка в нейната и каза само:

— Благодаря.

— Кажи ми как изглежда майка ти — помоли Грейс, — а също и баща ти.

— Мама е много хубава. Казва се Линда. Много хубаво пее и все прави смешки. Мъчно ми е за нея — рече той и неочаквано избухна и сълзи.

— Ела да те гушна за малко — протегна Грейс ръце. — Хайде, ела.

Дейвид леко се придвижи по седалката към нея.

— Предишната госпожа... Тя много се сърдеше, когато Дан мокреше нощем леглото и го биеше. Беше много страшно. И тя беше противна.

— Няма да плескам никой от вас. Не се тревожи за това. Просто няма значение. Кажи ми какъв е баща ти.

— Ами твоят?

— Кой? Имаш пред вид съпруга ми ли? Ами той е много мил. И е весел и много хубаво язди.

— Имате ли кон?

— В момента — не. Да ти кажа правото, много не си падам по конете. Малко ме е страх от тях.

— Млекарят има кон — вметна Дейвид предпазливо. — Един такъв голям. Дава ми понякога да го храня. А как изглежда?

— Кой?

— Съпругът ти.

— Ами... С руса коса, сини очи. Висок е. Красив и много ми е мъчно за него. — Грейс въздъхна тежко. Истина беше.

— И моят баща е красив — обади се Дейвид. — Но косата му е тъмна като моята. Ще ти хареса — гледаше я той замислено. — Ще видиш. И той ще те хареса.

— Децата май са добре — рече Линда на Нан. — Получих тази сутрин писмо от Дейвид. И още едно от жената, при която живеят. Струва ми се мила жена. Казва се Грейс Бенет. Щяла да купи коза за нея и за Даниъл, а учи Дейвид да свири на пиано. Ето чуй какво пише: „Къщата е много голяма, а градината е като нива“.

— Уроци по пиано, големи къщи — презрително изсумтя Нан. — Скоро ще си навирят носовете. Бих си отваряла очите на твоє място, Линда. Къде отиваш?

— Излизам. И не ми говори глупости, Нан. Какво като си отварям очите? Ако питаш мен, децата имат дяволски късмет. Много съм благодарна на тази Грейс. Ще ѝ пиша. А сега отивам до кръчмата. Засвирят ли сирените, веднага се връщам.

— Ясно — смръщи вежди старата жена. В интерес на истината сега обединени от страха, те се разбираха много по-добре. Неудобствата, трудностите и решимостта да не се предават ги съюзяваха.

Линда не искаше да признае, но сега дните ѝ минаваха по-весело. Бен бе изпратен в Ливърпул и се знаеше, че там е в безопасност. Лондон бе пълен с войници в отпуски, повечето от които се чувстваха самотни и се радваха, когато им се удадеше възможност да почерпят някоя млада хубава жена, която им казва, че са смели, а те наистина бяха такива. Поне веднъж в седмицата отиваха с Джанис в

Уест Енд. Знаеха, че е опасно, дори граничеше с лудост, но както казваше Джанис, човек нищо не може да направи, когато неговият номер е изтеглен. Най-добре е да се забавляваш колкото можеш.

Атмосферата в кръчмите и клубовете там бе вълшебна. Всички бяха възбудени, дружелюбни, жадни за забавления, сякаш им бе за последен път. Водеха момичетата на танци, в барове, на кино. Много често след някое кино имаше концерт или танци. Момчетата очевидно се надяваха на нещо повече, но се задоволяваха и с една прегръдка или целувка. В началото Линда се чувстваше неудобно дори от тази малка измяна към Бен, но в крайна сметка успя да се убеди, че Бен няма как да страда за нещо, което не вижда. А и развеселявайки войниците, тя даваше своя принос за победата.

Във фабриката също ѝ беше приятно. След известна подготовка издържа изпита си и вече работеше на десетчасови смени, като две седмици бе дневна, а следващите две — нощна. Нощите ѝ се струваха дълги, когато беше на работа, но по време на едночасовата почивка за вечеря често слушаха концерти, изнасяни от професионалисти. Ако свиреше пианист, някое момиче ставаше и запяваше, а останалите танцуваха. Работата бе монотонна, но когато видиш пратка оръжие, изработена с твоя помощ, започваш наистина да се чувстваш част от войната. Момичетата бяха страхотни. Освободени от оковите на брака, те отново бяха станали млади и безгрижни. Странно се променя човек, когато животът му всекидневно е изложен на опасност. Завареше ли ги въздушно нападение в Уест Енд, с Джанис слизаха в някоя станция на метрото. Тогава също ставаше много весело. Някои хора твърдяха, че миришело, но то не беше нищо в сравнение с вонята в обществените скривалища където между набързо закачени одеяла поставяха две подвижни тоалетни. В края на нападението хората газеха в истинска река от мръсотия. В метрото хората си организираха танци, песни, имаше и окачени хамаци за децата и постоянните посетители си имаха места, където поставяха сгъваеми столове. Правителството не беше съгласно с използването на метрото за скривалище, но господин Уинстън Чърчил бе дал да се разбере, че няма нищо против.

Милият стар Уини, хората го обичаха и му вярваха с цялото си сърце и душа. Веднъж Линда го видя да минава през наскоро разрушен

от бомби район с небрежността на човек, тръгнал да разгледа нечия градина — с бомбе на главата, с неизменната си пура, с доста зачервено лице, той махаше на всеки, който го поздравяваше. Линда с изненада установи колко дребен бе всъщност. Съдейки по мощния басов глас, си бе представяла, че той е едър и висок. Но не се почувства разочарована, напротив стори ѝ се по-човечен и достъпен. Повече от всякога тя разбра, че са в добри ръце и че ако някой може да победи Хитлер, то това е само той.

И Клариса, и Джак получиха отпуска за Коледа. Въпреки опасностите и рисковете, бяха решили да прекарат тези няколко дни у дома в Лондон. Джак бе разпределен по това време на южния бряг в Кент.

— Ако има бомбардировки, толкова по-добре — казваше Клариса. — Тогава ще заминем за отвъдното заедно.

Тя искрено се забавляваше от своя живот. Разпределиха я в Портсмут като куриер и тя кръстосваше страната с мотоциклет, обути в бричове, с кожен жакет. Плащаха ѝ по тринайсет шилинга и половина всяка седмица и работеше в най-опасните райони, повечето пъти нощем. Беше се научила да не забелязва опасностите, намираще се в непрестанно превъзбудено състояние. Случваше се да не може да заспи и след най-уморителното пътуване. Едва сега разбираше как се чувства Джак след дългите часове в състояние на смъртна опасност. Странна сила се събуди в нея, която я държеше над страха, над умората. Една нощ светлините на мотоциклета ѝ угаснаха на девет мили от Саутхемптън и се наложи да си осветява пътя единствено с ръчното си фенерче. През цялото време докато стигна до казармите я придружава странен звук като хълцане. Едва когато изключи мотора, разбра, че това всъщност е била самата тя.

Централата на женския отряд към военноморските сили в Портсмут се помещаваше в голяма частна къща, реквизирана за техни нужди. Сега, когато всички имаха някаква работа, отношенията бяха станали по-поносими.

Приятелките на Клариса от цивилния живот бяха много учудени, че тя не е станала офицер.

— Не е толкова просто — търпеливо обясняваше тя. — Трябва да заслужиш правото да кандидатстваш. Пък и не съм убедена, че точно това е моето желание. Много по-интересно е да си с останалите момичета. Особено с Мей.

Когато научи, че Мей Потър е разпределена също в Портсмут, направо я втресе. Беше сигурна, че веднъж да напусне Мил Хил, Мей и цялата група, която я тормозеше толкова време, цялата история ще остане в историята. Но Мей беше готвачка.

— Да ти кажа правото — сподели с едно от новите момичета Клариса, — много се надявам, да не отрови храната ми или да не плюе в нея.

Мей продължаваше да се държи враждебно, но по всяка вероятност с течение на времето ожесточението бе намаляло. Беше пребледняла и погледът ѝ бе станал някак тежък. Когато се разминаваха по коридора към банята, на Клариса ѝ се струваше, че е плакала. Една нощ отиде до тоалетната и дочу приглушени ридания, каквито не бе чувала от времето в Мил Хил. Звукът я доведе до леглото на Мей.

Клариса, която може да беше всичко друго, но не и безсърдечна, приседна на ръба на леглото и постави ръка върху покритата през глава фигура.

— Изчезвай — изсъска отдолу Мей.

— Мей, не ставай смешна. Кажу какво става?

— Не е твоя работа. А и едва ли ще разбереш.

— Може и да успея. Кажу ми, за какви ли ти е мъчно?

— Не.

— Проблеми в работата ли имаш?

— Не.

— Хайде Мей, кажу ми какво има. Може да ти помогна.

С огромна неохота русата глава на Мей се подаде изпод чаршафа.

— Какво те интересува пък теб — попита тя раздражено и издуха носа си в кърпичката, която Клариса ѝ подаде.

— Можеш да го наречеш интерес — ведро отбеляза Клариса. В този момент от няколко легла наоколо започнаха да им шъткат. — Да отидем в банята. Там може да говорим спокойно.

— Добре. Имаш ли цигари?

— Мисля, че да. Ще отида да ги взема и ще се видим там.

Когато влезе в банята, Клариса завари Мей седнала на един стол, пребледняла и притиснала ръце към стомаха си. Взе предложената цигара и дръпна енергично дима.

— Нямах много здрав вид — отбеляза Клариса със съчувствие. Да не си в мензис?

— Не. Не съм.

Бавно и неохотно Мей започна да разказва своята история, а Клариса слушаше внимателно. Била в отпуската, прекарала чудесни часове с приятеля си, който веднага след това заминал за Египет и до този момент не бил драснал дори два реда.

— Ще види гадното му копеле, като се прибере.

— Може да не се прибере още години. Колко ти закъснява?

— Трябваше да ми дойде преди две седмици.

— Взимате ли някакви предпазни мерки?

— Разбира се, за каква ме мислиш.

— Гади ли ти се?

— Не.

— А гърдите болят ли те?

— Не. Защо е този разпит?

— Опитвам се да ти помогна, Мей.

— Извинявай.

— Обзалагам се, че не си бременна. Трябва да си направиш изследване.

— Какво е пък това?

— Тест за бременност. Много е просто. Трябва само да занесеш малко урина в някоя гинекологична клиника и те ще я инжектират в жаба.

— И как ще познаят?

— Мисля, че жабата започва да снася яйца или нещо такова. Все едно, резултатът е много точен. Много мои приятелки са го правили.

— Глупости — подсмихна се Мей. — Не мога да допусна, че хора като вас правят всичко това.

— Страдаш от прекалено много предразсъдъци, Мей — строго заключи Клариса.

Мей не беше бременна. След около седмица пристигна една вечер сияеща.

— Ти се оказа права — рече тя на Клариса. — Оказа се, че всичко е на психична основа. И докато се прибирах насам ми дойде. Искам да ти се извиня — смутено продължи Мей. — Доста гадно се държах с теб. А сега се чувствам отвратително. Ти се оказа истинска приятелка, без да го заслужавам.

— Не се притеснявай. Не съм злопамятна. Просто не ме прецени както трябва.

— Така е. Извинявай.

От този момент нататък двете с Клариса станаха добри приятелки. Мей продължаваше да дразни Клариса и да ѝ вика Херцогинята, но станаха неразделни и след време си признаха, че помежду им имаше далеч повече общи черти, отколкото между когото и да било друг.

Клариса пристигна в Лондон на 22 декември и прекара целия ден в пазаруване по претъпканите с хора Оксфорд Стрийт и Риджънт Стрийт.

— Беше прекрасно — сподели тя с Флорънс, когато ѝ се обади да ѝ пожелае весела Коледа. — Въпреки че почти няма какво да се купи. Все пак купих пуйка от Селфриджис, дадох луди пари. А и шоколадови бонбони с ликьор — направо не е за вярване. Малко странно меню, но какво да се прави. Не успях да намеря плодове за торта или сладкиш, но много важно. Ще отида да видя баща ти. Страшно самотен е. Поканила съм го на Коледен обяд.

— Къде е госпожа Сондърс? — попита изненадана Флорънс.

— Доколкото разбирам, тя отдавна е в историята. Той е толкова смачкан, че понякога се питам дали...

— Мама няма да иска и да чуе за такова нещо — побърза да я прекъсне Флорънс. — А и би било ужасно. Никой няма да иска да говори с него.

— Грейс ще иска — отбеляза Клариса. — Как е тя?

— Отвратително, поне според мен. Прибрала е две чудесни хлапета и работи като доброволка при Армията на жените земеделки. Да се ужаси човек, като я види колко е доволна от себе си. Изобщо не разбирам откъде се взима това нейно високо самочувствие. Според мен го прави от комплекс за малоценност.

— Звучи ми много снобско, мила. Щях да забравя. Джак ще ходи през февруари в Двореца, за да му връчат Кръст за особени заслуги. Вълнуващо е все пак.

— Направо прекрасно. Сигурно си много горда с него.

— Така е — въздъхна Клариса. — А как е бебето?

— Расте. Като всичко останало. Станала съм огромна.

— Колко хубаво. Нямам търпение. Кога се очаква да се роди?

— През февруари, доколкото разбирам. Не съм съвсем сигурна. Ще раждам в болница край Шафтсбъри. И честно да ти кажа, малко ме е страх. Не съм така смела като теб.

— Глупости — засмя се Клариса. — Изобщо не съм смела. Е, скъпа, приятно прекарване на Коледа.

— Не разчитам много на такова нещо. Досадните родители на Грейс ще дойдат, тя и онези двамата, които мама нарича бежанците.

— Нали каза, че са симпатични?

— Така е, но мама се държи с тях сякаш са болни от някоя срамна болест и изобщо не разбират английски. Говори с тях чрез Грейс.

— Не звучи много весело. Освен времето, през което ще бъдем с баща ти, останалите часове ще прекараме в леглото.

— Завиждам ти — въздъхна Флорънс.

— Много любезно е от твоя страна — рече Клифърд. — И то в момент, когато можете да си останете сами двамата.

— Има време и за това — рече Клариса. — Остават ни още цели четири прекрасни дни. Пък и на двамата ни е омръзнало да се гледаме, нали скъпи?

Джак кимна сънливо. Беше обърнал доста чаши от чудесното бренди, което Клариса бе успяла да измъкне от управителя на отдела за алкохолни напитки в Хародс. Според Клифърд младежът не се бе променил много, като се има предвид, че поне два пъти на ден срещаше смъртта. Поотслабнал, съвършеният му прав нос и нежната челюст бяха се поизострили и по-ясно се очертаваха, иначе си беше все същият забавен, очарователен младеж. Двамата с Клариса едва се въздържаха да не се докосват. Дори в момента, тя бе преплела пръсти с неговите, а красивата ѝ глава лежеше на рамото му. Нямаше по-

прекрасна двойка от тях, струваше му се прекалено хубаво, за да е вярно. За Клифърд те носеха заревото на оцеляването, на победата на любовта над войната. Моля те. Господи, нека поне те двамата да имат късмет. Какво ли правеше Чарлс? Само от Грейс разбираше, че е жив и здрав, че се справя с жегата и странностите на живота в Тунис, но иначе бил бодър.

Коледа е твърде мъчителен празник за разделените семейства и разделените влюбени. Клифърд съвсем целенасочено отклони мислите си от самотата и се усмихна на Клариса и Джак.

— Мисля, че е време да се оттегля. Старите ми кости дават знак. Благодаря и на двама ви за прекрасния ден. Ще се видим при първа възможност. Но ще взема остатъка от това чудесно уиски, нали? Последна глътка преди лягане.

— Разбира се, какво искаш още — обади се Клариса. — Ще слеза сутринта и ще ти приготвя закуска.

— Джак, ти си изумителен, прекрасен, направо блестящ в леглото — въздъхна Клариса и се отпусна на възглавниците. — А и извън него — додаде тя и прокара пръст по профила му. Надигна се и лекичко захапа устните му. — Толкова съм щастлива, такъв късмет имам с теб. Като си помисля, че можеше и да не те срещна, да не се познаваме дори, помисли си само какво щяхме да изпуснем...

— Ти ме намери, ако трябва да сме точни — изгледа я Джак сериозно. — И ето сега ме имаш. Завинаги.

— Не говори така — бързо го прекъсна Клариса. — Носи нещастие.

— Клариса, любима моя. Щом успях да оцелея при Битката за Британия, ще успея да мина през всичко. Просто съм омагьосан. Единственото, което може да застане между нас, е някой проклет, висок, мургав и красив морски офицер.

— Я не ставай смешен — възрази Клариса.

ГЛАВА 13

Зима — пролет на 1941 г.

— Наистина ми е трудно да повярвам. — Госпожа Лейси погледна строго Грейс. — Тези момичета, както знаеш, преувеличават.

Грейс въздъхна, започна да брое до десет, но стигна до шест и избухна.

— Госпожо Лейси, изобщо не е преувеличаване. Бях в стопанството и видях с очите си. Спят в хамбара. В хамбара! Не точно в самия хамбар, а на площадката за сено, нямат достатъчно одеяла, за чаршафи да не говорим. Чувстват се кошмарно. Ако се наложи нощем да отидат до тоалетната, излизат навън. Отвратително е. На всяка цена трябва да направим нещо.

Госпожа Лейси бе член на управата и отговаряше за местния клон на Уест Тори. Страшно напомняше на Грейс за Мюриъл, която не можеше, а и не искаше да приема света на другите, не желаше да излезе извън опита на своята класа. Именно този факт, даваше в момента кураж на Грейс.

— Просто не знам какво да мисля. На селяните им е много трудно в днешно време. Не смятам, че е наша работа да им даваме акъл как да си гледат работата...

— Не им казваме как да си гледат работата, госпожо Лейси. А и дори да им е трудно, в което малко се съмнявам, според мен с тези работнички те печелят много повече. Ето защо трябва да се държат добре с момичетата. И какво ще правим сега?

— Мога да му кажа, че ще ги преместя в общежитие. Макар умът ми да не го побира откъде ще го намерим.

— Не мисля, че подобно нещо ще даде резултат. Ако му кажете каква е причината, според мен той ще промени условията им на живот към по-добро. Направете го, госпожо Лейси. Моля ви!

— Е, добре, ще му пиша. Как се казва той?

— Господин Дръмънд. Ето адреса.

— Някакви други оплаквания?

— Не, нищо сериозно. Някои момичета искат да се намалят часовете им на работа, но те знаеха, че това са условията. А едно не може да се научи да дои. Посъветвах селянина да ѝ даде да дои стара крава, за да се упражнява. Това обикновено дава резултат. Милите животни стоят мирно и едва ли не ти помагат.

— Да, да — закима госпожа Лейси, която очевидно не проявяваше интерес към кравите. — Това ли е всичко?

— В последно време използвам само велосипеда си, а се налага да отида и по-далеч в Уелс. Бихте ли ми дали няколко купона за бензин? Не съм получавала купони, откакто започнах да работя за вас.

Госпожа Лейси изгледа Грейс така сякаш беше поискала кожено палто или цял килограм масло и с огромна неохота бръкна в чекмеджето си за драгоценните купони.

— Моля ви, не ги разхищавайте — отбеляза тя.

— Няма, госпожо Лейси.

Какво си мислеше тази стара кикимора, сякаш Грейс можеше да изпие проклетия бензин.

Въпреки страха за Чарлс и липсата на приятели, сега Грейс се чувстваше по-добре. Харесваше ѝ работата, приятно ѝ бе да изслушва момичетата с техните смешни и тъжни истории, да утешава онези, на които им е мъчно за дома, а някои от тях наистина искрено страдаха, да не говорим, че не бяха подготвени физически за подобна работа. Привлечени от обещание за събиране на сено, неочаквано се оказваше, че трябва да садят картофи, да хранят прасета, да садят разсад под ледения дъжд. Сега Грейс имаше за какво да живее, освен грижата да се нахрани и да подреди къщата си.

Малките момчета бяха истинска радост за нея, до такава степен, че на моменти се плашеше от привързаността си към тях. Предполагаше, че това се дължи на факта, че освен Шарлот нямаше кого друго да обича. И с тях имаше проблеми. Мокренето на чаршафите продължаваше. Даниъл мразеше училището и вечно имаше неприятности — биеше се с момчетата, които му се подиграваха за лондонския акцент. Въпреки дребния си ръст, той бе учудващо подвижен, отговаряше грубо на горката госпожица Мъртън. Дейвид пък все искаше да защити брат си и непрестанно му се караха, че се

бие с по-малки от него. Той беше много умен и си навличаше омразата на другите, защото знаеше повече от тях. Но когато трябваше някой да разкаже книга, децата нямаха нищо против това да бъде той. Госпожица Мъртън веднъж сподели с Грейс:

— Много обича музиката, сигурно сте забелязали? Онзи ден го чух да свири на пианото и то доста прилично.

— Така е — отговори Грейс. — Давам му уроци.

— Вие свирите?! Мисля да организирам уроци по танци. В колежа учех точно това. Много исках да стана танцьорка, но израснах прекалено висока. А не мога да правя и двете — и да свиря, и да танцувам. Не бихте ли искали да ми акомпанирате веднъж седмично?

— С най-голямо удоволствие — зарадва се Грейс. — Благодаря ви.

Уроците по танци се провеждаха в сряда следобед, когато госпожица Мъртън се опитваше да научи децата на някои основни стъпки от салонните танци.

Едрото тяло на госпожицата и полюляващите ѝ се бедра, привлякоха хлапетата в танцовата зала, но скоро им омръзна и един по един се отказаха.

Мюриъл, която не скриваше неодобрението си от заниманията на снаха си с работничките в стопанствата, окуражаваше горещо уроците по танци и пиано.

— Прекрасно е да внесеш малко култура в живота на тези хора.

Грейс я напушваше смях от подобни изявления, тъй като най-сериозното усилие на самата Мюриъл да бъде в контакт с културата бе да слуша по веднъж седмично неделния концерт на Палм Корт Оркестра, но замълча и се усмихна любезно.

— Нашето бебе се чувства много добре — рече госпожа Мероу, акушерката, докато преслушваше със специалната си слушалка корема на Флорънс. — Чудесни ясни тонове. Бих се обзаложила, че е момче.

— Надявам се — рече Флорънс.

— Главата още не е фиксирана, но това е нормално при всяко първо бебе. Така или иначе е в добро положение и не вярвам да имаме проблеми. — Тя се усмихна на Флорънс. — Някакви въпроси?

— След колко време мислите, че ще бъде раждането?

— Според мен след около шест седмици. А може да се появи и по-рано, но бебето е доста едро, малко необичайно за първо бебе. По-вероятно е да закъснее. — Жената потупа леко корема на Флорънс и се усмихна нежно.

Флорънс се ужасяваше от това колко едро можеше да е това нейно бебе. Сега, когато раждането приближаваше, беше още по-изплашена.

— А как ще разбере кога започва?

— Непременно ще разберете — засмя се госпожа Мероу. — Не се бойте. Първо изтичат околоплодните води. Това може да се случи в магазина, в черквата или на по-подходящо място. По-вероятно е да започне първо с болки.

— Ъхъ — въздъхна Флорънс. — А ще може ли да получи нещо против болките?

— Да, стига да искате. Дават ви да дишате един специален газ, смесен с въздух. Много е приятно. Човек се унася и не усеща почти нищо. Не се тревожете за болките, госпожо Грийг. Аз ще бъда при вас, ако успея. Или госпожа Фостър и лекарят, естествено. Безпокоите се, нали?

— Да, малко — отговори Флорънс.

— Съвсем естествено е. Но всичко ще мине добре. А когато го вземете в ръце, ще видите, че си е заслужавало. Повярвайте ми.

— Сигурно е така.

Само дето в този момент не беше чак толкова сигурна.

Господин Джейкъбс, последният старши съдружник в „Бенет и Бенет“, бе помолил Мюриъл и Грейс да го посетят в кантората на фирмата в Шафтсбъри. Каза само, че имал да обсъди с тях някои усложнения. Грейс последва свекърва си в просторния кабинет на господин Джейкъбс. Чувстваше се неспокойна.

— Седнете, господин Джейкъбс — великодушно разреши Мюриъл. — Надявам се разговорът да не продължи прекалено дълго. Много съм заета. Както ви е добре известно.

— Да, разбира се — отговори човекът, като естествено нямаше откъде да знае дали е заета Мюриъл. — Съжалявам, че трябва да отнема от времето ви.

— Е?

— Става дума за фирмата.

— Не вярвам да ни викате, за да обсъдим развитието на войната — изсъска Мюриъл.

На Грейс ѝ дожаля за господин Джейкъбс. Усмихна му се окуражително.

— Както знаете по време на отсъствието на вашия съпруг... на съпрузите и на двете ви... — Той за пореден път се прокашля.

— Моля ви, минете на въпроса.

— В тяхно отсъствие — човекът очевидно бе събрал кураж и заговори по-енергично — човекът, който управляваше фирмата, бях аз. Вярно, с доста затруднения.

— Сигурно — обади се Мюриъл, — война е все пак. Всички изпитваме някакви затруднения.

— Разбира се. Клиентите се броят на пръсти. А и финансовата дейност съвсем замря.

— Така ли? — Лицето на Мюриъл беше каменно.

— А в същото време... Боя се, че преводите, които ви бяха правени междуременно, източиха финансите на фирмата.

— Много неприятно — отбеляза Мюриъл, — но не виждам какво можем да направим.

— Ами... Препоръчително е сумите, които ви се изплащат да бъдат намалени... значително.

Изведнъж на Грейс ѝ се зави свят. Единственото нещо, за което изобщо не мислеше, откакто Чарлс бе заминал, бяха парите. Винаги можеше да посрещне нуждите си, да плаща заплатите на госпожа Бабидж, прислужничката, която идваше всеки ден и господин Блекстоун — градинарят.

— За каква сума става дума? — попита Мюриъл.

— Според мен, госпожо Бенет, поне с петдесет процента... всяка от вас.

— Петдесет процента! — възкликна Мюриъл. — Абсурд. Говоря за себе си, естествено. Снаха ми може би ще може да мине и с по-малко, но за мен е невъзможно. Дъщеря ми е при мен, ще трябва да издържам и внуче. Според мен, господин Джейкъбс, ще се наложи да помислите за друг вариант, с който да закрепите „Бенет и Бенет“. А сега, ако ме извините, ще трябва да вървя. Много съм заета.

— Госпожо Бенет, нещата не са толкова просии. — Човекът бе набрал смелост от нейното поведение. — Не става въпрос само за парите, които теглите. Постъпленията са нищожни. Каквото и да правим. Доходите на фирмата са почти нулеви. Ако не се налагаше да се пенсионирам след година, щях да съм много разтревожен, но аз имам своята пенсия и...

— Често казано, вашите планове не ме интересуват — сръза го Мюриъл. — Доколкото зная съпругът ми също има пенсионен фонд. Ние, тоест аз, мога да тегля от него, нали?

— Можете, разбира се, но едва ли си давате сметка колко малка е сумата там. При това е извън моята юрисдикция. Ще трябва сама да поговорите с него.

— Изключено — отсече Мюриъл. — Отново ви повтарям, господин Джейкъбс, потърсете друго решение. А сега, ако ме извините...

Човекът се изправи. Грейс само му се усмихна. Докато чакаше свекърва ѝ да излезе от тоалетната, Грейс се опита да утеша чиновника.

— Моля да извините свекърва ми. Тя не е много наясно с реалния живот. Може би мога да поговоря със свекър си.

— Опитах вече, госпожо Бенет. Обеща да помисли за някакво решение, но ми се стори някак разсеян.

Това е необичайно, помисли си Грейс. Твърде нетипично за Клифърд, който винаги се бе грижил за всички. Ще му позвъни, ще си поговорят.

И тя като Мюриъл не можеше да се освободи от мисълта, че вероятно има някаква грешка.

— Клифърд? Обажда се Грейс.

— Грейс? Здравей, скъпа. Как си?

— Благодаря, добре съм, а ти?

— Ами, как да ти кажа. В последно време като че поостарях малко. В Лондон не е твърде спокойно. Но ходя често на концерти, нямаш представа, какъв голям избор има, така че съм доста ангажиран. А и чета много...

— Клифърд, много ми е неприятно да те безпокоя, но тази сутрин се срещнахме с господи Джейкъбс. Съобщи ни, че имаме финансов проблем. Фирмата не може да печели.

— Да. И на мен ми каза същото. Клиентите са се разбягали. Не се изненадвам.

Странно, Грейс не беше очаквала такава реакция.

— Но, Клифърд, няма пари за Мюриъл. Нито за мен. Предполагам, че аз все някак ще се справя. Но тя? А сега и Флорънс е при нея, да не говорим, че всеки момент ще дойде и бебето.

— Права си. И бебето. Кога точно се очаква да се роди? Флорънс добре ли е?

— Да. Предполага се, че детето ще се роди другия месец. Те наистина имат нужда от пари и исках да те попитам дали си мислил, какво можем да направим?

— Честно да ти кажа, скъпа, не зная. Нямам представа.

— Какво става с лондонските партньори?

— С кое? А, да. Няма дял тук за мен. Има нещо съвсем мъничко. Доникъде няма да стигне. Имам късмет, че все още мога да използвам апартамента. Трудни времена, скъпа. Всъщност ти си съвсем наясно.

— Да. Разбирам. Клифърд, добре ли си наистина? — Тази негова разсеяност и вялост ѝ се сториха сто пъти по-тревожни от финансовото положение.

— Разбира се, че съм добре, мила. Не се безпокой за мен.

— Добре. Довиждане, Клифърд. Ще се грижиш за себе си, нали, скъпи?

— Непременно. Ти също.

— Не си съвсем при мен, нали? — попита Джак.

Бяха се излегли на леглото в един занемарен хотел в Кент. Джак бе получил два дни отпуска и Клариса успя да измоли двайсет и четири часа, за да успее да се види с него.

Толкова беше мечтала за тази среща, да бъде с него — нежен, сърдечен, обичащ я, а нещо не беше наред. Чувстваше се някак отчуждена, разсеяна. Сексът както винаги бе прекрасен, дори в известна степен по-добър, защото към нежността се прибавяше и нотката на отчаяние, обзела Джак. Напрежението се усети в самото

начало по време на вечерята (твърдо задушено с воднисти зеленчуци). Докато Джак разказваше, Клариса усети, че не успява напълно да се съсредоточи. Съзнанието ѝ непрестанно бягаше към двете нови момичета, за които трябваше да отговаря, които се чувстваха самотни и тъжни, и които в нейно отсъствие бяха оставени на грижите на своенравната Мей, към мотоциклета, който трябваше да изпрати на технически преглед, а в бързината не успя, към трудната задача, която ѝ предстои да изпълни на следващия ден, както и към проблема ще успее ли да бъде утре сутринта точно в девет в Портсмут.

— Извинявай. — Тя го целуна внимателно и отпусна тяло до неговото. — Извинявай.

— За какво мислиш?

— Нали знаеш.

— Не. Не знам. — Гласът му звучеше остро.

— Редно е да знаеш.

— Защо?

— Защото сигурно и ти си мислиш за някои други неща. Освен мен.

— Ако трябва да съм откровен, Клариса — личеше, че наистина е подразнен, — няма такова нещо. Въпреки всичко, през което минавам всеки ден, не мисля за нищо друго.

— Съжалявам, но...

— Но какво?

— Дори не си заслужава да говорим за това. Глупаво е.

— Според мен, никак не е глупаво. Край нас съществуват десетки неща, които са често пъти тъжни, неизбежни, но не и глупави. За мен нищо, което застрашава връзката ни, не може да бъде глупаво.

— Джак. — Тя отново го целуна, опитвайки се да заглади нещата. — Нищо не застрашава нашата връзка, просто се безпокоя за някои дреболии. Нищо повече.

— Какви дреболии? — упорстваше Джак. Седна в леглото, взе цигара, предложи и на нея.

— Служебни проблеми.

— Страшно важно — иронично отбеляза той. — Разбирам. Вероятно мислено продължаваш да разнасяш пратки.

— Ами, да — тя продължаваше да не оценява сериозността на положението, обзета от желание да му обясни. — Утре например ще

трябва да...

— Не искам и да знам. — Джак гневно загаси цигарата в пепелника и обърна гръб на Клариса. — Утре ще трябва да се върна в самолета си и да започна да тренирам нови млади момчета да летят, за да бъдат убити. И щом аз мога да спра да мисля за това, то положително и ти ще можеш да спреш да мислиш поне за малко за глупавите си пратки.

— Джак, как може да говориш така? — Клариса беше потресена и ужасена от желанието му да ѝ покаже какво представлява всекидневието му и срещите му със смъртта по няколко пъти на ден (нещо, което той правеше много рядко). — Нямах предвид...

— Зная какво имаш предвид — рече той. — И не ме интересува. Искам да спя. Страшно съм изморен. Лека нощ.

След известно време той се обърна към нея, любил я отново нежно и внимателно, помоли я да му прости за избухването, тя поиска извинение за това, че е била разсеяна. Така или иначе Клариса не можа да мигне до края на нощта, потресена, не само от промените в отношенията им, но и от промените, настъпили в самата нея, както и от неспособността ѝ да ги спре. А имаше и друго нещо — тя дори не желалаше да опита да ги спре.

Харесвалаше ѝ новата Клариса, харесвалаше ѝ живота, който вече водеше, колкото ѝ трудно да бе това за Джак.

Скъпа моя Грейс,

Преди всичко искам да те уверя в някои неща, които надявам се ти би искала да чуеш. Чувствам се много добре. Ние сме в Египет. Живеем при поносими условия, макар да е доста горещо. Тук сме под командването на Уейвъл. Духът ни е висок и ръководя група чудесни момчета. Колегите ми офицери също са прекрасни мъже. Естествено понякога е досадно или страшно изнервящо, при това никой не може да каже какво ще стане, но аз съм убеден, че ще бъдем от отбора на победителите. Както казва господин Чърчил, сме видели поне началото на края.

Военната служба ми харесва повече, отколкото съм предполагал. Усещането за приятелство, стремежът към

постигане на обща цел, опасностите и страхът, се оказаха доста полезни неща. Вероятно ти е трудно да разбереш тези неща, но мога да те уверя, че твоят съпруг е в добра форма!

Надявам се, че и ти си добре, скъпа. Постоянна утеха е за мен, както ти казах и преди, да си мисля, че си на сигурно място и поддържаш огъня в семейното огнище. Ето че стигнах и до втората цел на моето писмо. Майка ми писа, че си прибрала евакуирани. Според нея това не е редно и трябва да ти призная, че я подкрепям. Не биваше да го правиш, без да се посъветваш с мен. Ти сигурно си убедена, че го правиш за добро и е мило да искаш по някакъв начин да допринесеш за победата. Трябва обаче да те помоля да намериш нещо друго, което можеш да вършиш. Ако неочаквано получа отпуска, не искам да делея дома си с две гаменчета от Ийст Енд! Сигурен съм, че децата са добри, макар да чувам ужасни истории за подобни хлапета, но не е редно да стоят там против волята ми. Моля те при първа възможност да ги настаниш другаде. Сигурен съм, че има много хора, които с радост биха ги прибрали.

Майка ми пише също, че не се виждате често. Моля те, направи усилие и я посещавай по-често; с допълнителната отговорност за Флорънс и за бебето, сега тя има нужда от цялата подкрепа, която може да получи.

Пази се, скъпа, и помни, че те обичам.

Чарлс

Писмото хвърли светлина върху някои неща, за които Грейс бе убедена, че Чарлс не разбира, а и нямаше как да разбере.

Същия следобед тя се качи на велосипеда си и отиде до Прайъри. Завари Мюриъл свита пред слабия огън на камината.

— А, Грейс — рече тя. — Бих ти предложила чай, но готвачката си почива. Напоследък имам чувството, че започна да се възползва от затрудненото положение, в което ни постави Майрин с напускането си, и започна често да се оплаква от прекалено много работа.

— Няма нищо, Мюриъл — каза Грейс. Като си представи, че за всяка чаша чай жената трябва да изминава огромно разстояние, нищо чудно, че бе изморена. — Всъщност дойдох да видя Флорънс, но си мисля, че сигурно би искала да знаеш, че получих писмо от Чарлс. Добре е, в Египет са.

— В Египет! Колко интересно място — възкликна Мюриъл, сякаш синът ѝ бе заминал на разходка в чужбина.

— Сигурно. Той изглежда е разтревожен от присъствието на момчетата у дома. И очевидно е на едно мнение с теб по този въпрос.

— Предполагам — отговори свекърва ѝ.

— В интерес на истината, той настоява да се отърва от тях, да ги изпратя някъде другаде — продължаваше Грейс.

— Според мен идеята е добра.

— Те никъде няма да ходят. И ще ти бъда много благодарна, ако престанеш да се бъркаш в моите работи.

— Не беше ли му писала за тях?

— След като пристигнаха, му написах. И всичко си беше наред. Но ти очевадно си решила да побързаш и си писала преди мен, за да узнае от теб.

— Според мен си направила грешка. Трябваше да поискаш разрешението му. Все пак това е неговият дом.

— Мюриъл, това е нашият дом, не неговият. Бих искала да го разбереш. И докато Чарлс не е тук, аз ще решавам какво да става в него. А сега ще отида да видя Флорънс. Довиждане.

Грейс си позволи удоволствието да хвърли един последен поглед на свекърва си, преди да затвори вратата. Мюриъл не откъсваше поглед от нея, а устата ѝ бе закръглена в едно добре оформено „О“.

— Ще отида в Лондон, за да видя баща ти — каза Грейс на Флорънс.

— Защо? — попита Флорънс, надигайки се мъчително.

— По телефона ми се стори някак странен. Отнесен, разсеян, заяви, че бил добре, но...

— Клариса се видя с него по Коледа — обади се Флорънс. — Нищо не каза. Предполагам, че е много самотен и малко потиснат. Но е мило от твоя страна, защото там сега е страшно опасно. А майка разбере ли, много ще се ядоса.

— Напоследък не съм чула да е имало бомбардировки. Поне от известно време имало затишие. А изобщо не ме интересува дали майка ти ще се ядоса. Отивам. Все някой трябва да го навестява от време на време.

На сутринта звънът на телефона я върна почти от вратата.

— Грейс, обажда се Флорънс. Идвам с теб.

— Не бива, Флорънс. Ще раждаш скоро.

— Това няма да стане преди пет седмици, според лекаря и акушерката. Нали сама каза, че в последно време имало затишие. Все пак става дума за баща ми. Права си да се безпокоиш за него. Искам да дойда.

— Майка ти няма да те пусне.

— И да искам не мога да я попитам, защото не е тук. Замина при своя стара приятелка в Уелс, която била болна. Ще пренощува там. Ще се върнем утре, нали? Ако разбере, все ще измисля нещо.

— Не знам — колебаеше се Грейс.

Не ѝ се искаше и Флорънс да идва с нея. Отговорността бе твърде голяма, а и все още ѝ беше трудно да се държи добре със сестрата на Чарлс. Не ѝ се вярваше, че мотивът бе само предаността към баща ѝ. Вероятно Флорънс искаше да се види с онзи мъж, бащата на бебето ѝ.

— Моля ти се, Грейс. Вземи ме. Предполагам ще отидеш с колата до Солсбъри. Наистина искам да дойда. А и умирам от скука тук. Нека малко да се разнообразя.

— Не съм убедена, че пътуването ще бъде развлечение, но... Е, добре. Ще бъда при теб след петнайсет минути. След това ще оставя момчетата при майка ми.

Пътуването с влака не се оказа чак толкова голямо неудобство. Стигнаха гара Уотърлу към обяд. През целия път Флорънс чете „Вог“. Нямахме вид на човек, разтревожен за съдбата на баща си. Успяха да се качат на някакъв рейс, който въртеше из улиците по странен и непознат маршрут, за да може, както обясни кондукторът да се избегнат най-разрушените и рисковани места. Грейс и Флорънс гледаха изумени през прозореца и не можеха да повярват на очите си. Не си бяха представяли подобни поражения. Особено ги потресоха

изпочупените витрини на магазините. В центъра на Хайд Парк бе паднала бомба и ямата имаше сюрреалистичен вид.

— Господи какъв кошмар — въздъхна Флорънс. — Чудя се как всичко останало все още стои.

Когато стигнаха спирката, откъдето поеха към Бейкър Стрийт, всичко им се стори тихо и спокойно. Очевидно Хитлер не беше стигнал до този район на града.

— Добре ли си? — попита Грейс, преди да почукат на вратата на Клифърд.

— Нищо ми няма — отвърна Флорънс. — От седмици не съм се чувствала толкова добре.

Никой не отговори на почукването им. Повториха и потретиха.

— Той знае, че ще дойда — разтревожи се Грейс. — Обеща ми да е тук.

— Нека опитаме у съседите.

Отвори им висока и елегантна жена, която каза, че познава господин Бенет, толкова мил човек, но напоследък ѝ се сторил доста потиснат. Нямала представа къде е в момента, но снощи трябвало да я посети за партия бридж и се обадил да предупреди, че имал страшно главоболие и ще си легне рано. Но снощи нищо друго му нямало.

— Не смятате, че е болен, нали? — попита Грейс. — Преживя една сърдечна криза и много се безпокоим за него.

— Не, не мисля, че имаше нещо тревожно. — Жената се смути.

— Аз съм негова дъщеря — обади се Флорънс. — Ако смятате, че има нещо, което трябва да знам, моля не го крийте. Трябва да знам. Важно е.

— Напоследък пие твърде много — рече със запъване жената — Питрахме се дали не можем да направим нещо за него. А щом е имал и неприятности със сърцето, тогава...

Грейс и Флорънс се спогледаха с облекчение, ако само пиенето беше проблем, то те го предпочитаха пред депресията, от която Грейс се страхуваше.

— Няма ли друг начин да влезем вътре? — попита Флорънс. — Някакъв висок прозорец или нещо подобно?

— Не мисля, че бихте могли... — жената огледа със съмнение фигурата на Флорънс.

— Нямам предвид себе си. Но снаха ми би могла.

Грейс смръщи вежди от негодувание. Флорънс по нищо не отстъпваше на майка си.

— И въпреки това. Най-добре да телефонирате, нищо друго не мога да ви предложа. Често спи доста до късно...

В този момент асансьорът спря на втория етаж и Клифърд излезе от него, натоварен с торби от „Хародс“.

— Скъпите ми момичета — възкликна той, пусна торбите на земята и протегна ръце. — Колко се радвам, че ви виждам. Прекрасно е, че сте тук.

Клифърд наистина се беше променил. Грейс и Флорънс го наблюдаваха с обич и нарастваща тревога. От вниманието им не убягна огромното количество алкохол, което той погълна преди и след обяда, непрестанното забравяне къде какво е оставил, закъде е тръгнал, как отказваше да коментира неща по-сложни от това кога ще пият чай и дали да излязат на разходка. В отговор лицето му изведнъж ставаше тъжно. Старецът правеше неимоверни усилия да участва в разговора, да разпитва, да се интересува от клюки, да ги размива, но очевидно се бореше с дълбоката си депресия.

— Татко — престаши се да попита Флорънс, — мислиш ли наистина, че е разумно да стоиш в Лондон? Според мен е страшно опасно.

— Зная. — Лицето му изразяваше безмерна тъга. — Но не мисля, че има голямо значение, нали?

— Разбира се, че има.

— Защо?

— Ами... Защото не бих искала да те убият. Нали, Грейс? Ние те обичаме и не ни е безразлично какво става с теб.

— Зная, скъпа — отговори Клифърд, — и е много мило от твоя страна да се грижиш за мен. Но честно казано, бъдещето ми се струва доста мрачно. Не мога да се върна в Уилтшър. Настъпи краят на кариерата ми. Приятелите ми се разпръснаха. Няма за какво да живея. — Той отново се усмихна и си наля голяма чаша уиски.

Флорънс и Грейс се спогледаха.

— Имаш нас — обади се Грейс. — Скоро ще се появи бебето на Флорънс, Чарлс ще си дойде, ще дочакаме края на войната...

— Скъпо мое момиче, Чарлс никога няма да поиска да говори вече с мен. Може би само по делови въпроси. Едва ли ще имам

възможност да виждам често бебето на Флорънс. Дори и теб. Не, отказах се доброволно от голяма част от своя живот. Не бих казал, че съжалявам. Напротив. Но е тъжно. Около мен има само тъга. Няма защо да се боя от бомбите на Хитлер. — Усетил, колко ги натъжиха неговите думи, той искрено съжали. — Извинявайте. Не исках да прозвучи така мрачно. Трябва да знаете, че все още имам много начини да се забавлявам. Съседката ми госпожа Търнър Андрюс е очарователна жена, с която често играем бридж. Почти всеки ден ходя концерт. Мира Хес дава превъзходни рецитали в Националната галерия. Изключителна музикантка и смела жена. Както ти казах, Грейс, посещавам и клуба си. Не е чак толкова лошо. Но не мога да напусна града, почти всичко, което е останало от моя живот е в Лондон. И искрено се надявам, че няма да се опитате да ме убеждавате да пия по-малко. А сега, кажете какво ще правим тази вечер? Да отидем в храбрия Уест Енд? Изненадващо е колко много ресторанти все още не са затворили. Или да хапнем тук? Бих могъл да ви забъркам нещо. Магьосник съм на сухите яйца...

— Татко... — подхвана отново Флорънс. — А какво ще правим с финансовия ни проблем? Изглежда не са останали много пари. Имаш ли акции или нещо, което може би, би могъл да... продадеш.

— Акции ли, ангел мой? Не е време за продаване! Стоковата борса в момента не е в разцвета си. — Той си наля нова доза уиски. — Кажи на майка си, че спокойно може да тегли от пенсията ми, нямам големи разходи. Единствено за това — посочи той бутилката. — В магазините няма храна, нямам нужда от дрехи. Така че може да прехвърля сумите на нейна сметка.

— Да, но...

— Флорънс, скъпа, изслушай ме. — Неочаквано той стана сериозен и строг. — В момента се води война. Майка ти ще трябва да признае този факт. Всеки ще трябва да направи някаква жертва. Дори да продължава да живее в Уилтшър, щяхме да сме доста притеснени финансово. Нямам нищо против да й дам всичките си останали акции, ще пиша на Лари Джейкъбс и ще му съобщя решението си, но става дума за минимални суми. Чарлс има някакви пари, Грейс. Не зная, дали ще можеш да помогнеш на Мюриъл. Той има и наследство — значителна сума, оставена му от моя баща и тя е инвестирана. Предполагам ти е казал за нея...

— Не ми е казал — обади се Грейс доста изненадана.

— Така или иначе от тях може да дойдат известни доходи. И това да уреди положението ти.

— Да. Разбира се. Не се безпокой за мен.

— Винаги ще се безпокоя за теб, скъпо мое приятелче. — Той се пресегна през масата и потупа нежно ръката ѝ, гледайки я с огромна нежност. — Робърт е изключително богат човек, Флорънс. Предполагам, направил е необходимото, за да те осигури. Ако не, то тогава...

— Да — отговори Флорънс уклончиво. — Да, разбира се.

Излязоха от дома на Клифърд, за да посетят дома на Флорънс, като обещаха да се върнат към шест и половина за тиха лека вечеря. Небето беше облачно.

— Едва ли ще има нападение днес — рече Клифърд.

— Ще може ли да спим тук? — попита Флорънс. — Мога да си представя какъв студ е у дома.

— Разбира се. Всяка от вас може да има отделна стая, ще си извадя походното легло.

— И дума да не става — намеси се Грейс категорично. — Аз ще спя на походното легло. Настоявам.

Къщата на Слоун Авеню беше непокътната. Това си беше истинско чудо, като се има предвид, че престъпността в Лондон бе достигнала неимоверни размери. Дори покойниците не бяха пощадени. Току-що бомбардирани сгради и загиналите в тях хора бяха претърсвани от мародери за чанти, портфейли, бижута. Флорънс стоеше в центъра на дневната, оглеждайки покритите мебели, красивата камина, затъмнените прозорци.

— Толкова се вълнувах, когато Робърт купи тази къща, а сега ми се струва като част от лош сън.

Грейс мълчеше.

Легнаха си рано. Флорънс позвъни в Прайъри да предупреди Мюриъл, че всичко е наред, в случай че се е прибрала.

Клифърд бе изпил две бутилки вино, повече от половин бутилка уиски и няколко чаши бренди с кошмарните сухи яйца, които им бе сготвил. До последния момент бе успял да запази прилично поведение, говорът му се разбираше, питаше за новини за различни познати, прояви особен интерес към момчетата на Грейс.

— На всяка цена трябва да ми ги доведеш да се запозная с тях.

Накрая успя да се добере до стаята си, но там очевидно се спъна и къщата се огласи от шума на падащи предмети. Грейс влезе при него и го завари проснат по очи върху леглото, без да е свалил дрехите си.

— За нищо на света няма да чуе сирените на въздушната отбрана — рече тя на Флорънс. — Това е много опасно.

Флорънс я изгледа с изненадваща трезвост.

— Честно да ти кажа започвам да си мисля, че май е по-добре да не ги чуе. Като че се е отказал от живота.

Беше към два през нощта, когато Грейс се събуди. Флорънс я разтърсваше. Беше смутена, объркана.

— Какво има? Въздушно нападение ли има?

— Не. — Флорънс тежко се отпусна на канапето в стаята. Грейс чу как тракат зъбите ѝ. — Не... Грейс мисля, че раждането започна.

— Невъзможно!

— Защо да не е възможно? — раздразнено попита Флорънс. — Какви глупости говориш. Да не би да не съм бременна?

— Да, но...

— Виж какво, Грейс. Водите ми са изтекли. Госпожа Мероу каза, че обикновено изтичат в най-неподходящия момент и се оказа права.

— Боли ли те? — попита Грейс, която все още не можеше да се отърси от съня.

— Не. Още не. Гърбът ме боли малко. Но мисля, че е най-добре да отида в болница. Какво ще кажеш?

Грейс бе потресена от спокойствието ѝ.

— Да. Разбира се. Но в коя?

— Знам толкова, колкото и ти — въздъхна Флорънс. — Би ли звъннала на 999?

— Разбира се. Чудесна идея. Отивам. Иди да си прибереш нещата, Флорънс. Дали пък да не се обадим на лекаря на баща ти?

— Може. Не вярвам положението да е спешно. Аз... Оу — смръщи тя вежди.

— Боли ли?

— Да. Нищо сериозно. Чувала съм, че ще бъде много по-силно. — Тя се опита да се усмихне. — Събуди лекаря на татко. Номерът е в тефтера до телефона. Излишно е да будим баща ми.

Лекарят не вдигна телефона.

— Сигурно това е номерът в кабинета му и сега там няма никой — обади се Флорънс. — Ох!

Грейс я погледна разтревожено.

— Добре ли си?

— Да. Добре съм. Май по-добре да позвъниш на 999. Или пък на съседката...

— Не. Няма да губим повече време.

От Бърза помощ ги предупредиха, че нямат хора, че небето се е изчистило и най-вероятно ще започне въздушно нападение. На въпроса на Грейс, къде все пак биха препоръчали да се обадят, отсреща отговориха:

— Болниците са претъпкани, сладурче. Ако нямате някаква предварителна уговорка...

— Как не разбирате, тя ражда? — Грейс беше отчаяна. — Преждевременно.

— В наши дни няма нищо повече от раждания, сладурче. Самият аз изродих две деца миналата седмица в един навес.

— Но аз не мога...

Човекът очевидно усети ужасът, обхванал Грейс, защото се смили и каза:

— Е, добре. Ще видя какво мога да направя. Дай ми телефона си.

Един час след това още никой не беше дошъл. Флорънс броеше минутите между контракциите.

— Така пише в моята книга. — Болките бяха на всеки петнайсет минути. Не бяха непоносими, но ставаха все по-силни. Грейс я наблюдаваше с нарастваща уплаха. Вече се канеше да отиде и да

позвъни на съседката на Клифърд, когато телефонът иззвъня. Беше нейният познайник от службата за бърза помощ.

— Някой ще дойде при вас след пет минути, сладурче. Ще я откарате до Сейнт Джон във Виктория. Освободило им се легло.

— Много ви благодаря — сърдечно му благодари Грейс, залята от вълна на облекчение.

Мина половин час, докато линейката пристигне. Флорънс бе започнала да губи търпение.

— Не ми харесва това — мълвеше тя. — Никак не ми харесва. — Тя държеше ръката на Грейс и когато болката започнеше, тя я стисваше с двете си длани.

Санитарят от линейката весело ги поздрави.

— Нека да те настаня, драга. Хубаво удобно легло за теб. Ама каква късметлийка си. — Обърна се и към Грейс. — Идвате ли с нас?

— Не мисля, че...

— Разбира се, че идва — изсъска Флорънс.

— По-добре ела, сладурче. Може да нямат достатъчно хора. Ти се качи при шофьора, а аз ще седна при приятелката ти отзад. Добре ли си?

— Не съвсем — рече Флорънс. Тя внезапно се сви надве, а лицето ѝ се сгърчи от болка.

— На колко време са болките? — попита той.

— Всеки петнайсет минути — отвърна Флорънс през зъби.

— А, има да чакаш часове, докато започне раждането. Не се безпокой. Хайде, скачай вътре.

— Исусе! — възкликна шофьорът. — Дръжете се госпожице. Започваме състезание с Хитлер. Как сте отзад, Фред?

— Добре. Нали си добре, скъпа?

Грейс така и не успя да чуе отговорът на Флорънс.

Шофьорът включи сирената и светлините и здравата натисна газта. Небето се изпълни с гърмежи и бляскави светлини. Грейс се залепи за седалката и през цялото време си мислеше, че вероятно вече е умряла и е в ада. Единственото ѝ успокоение бе, че се движат в посока обратна на експлозиите и шумът и светлините оставаха зад гърба им. Линейката се носеше с такава скорост, че пътниците се мятаха от една страна на друга. Какво ли става с Флорънс отзад?!

— Още малко остава — рече шофьорът. — Само няколко минути. Боже... — думите му бяха заглушени от трясъка на бомба, която според Грейс падна непосредствено зад тях. Гумите жално изсвистяха. До слуха на Грейс стигна нечий писък, който се оказа нейният. Най-накрая спряха пред болницата Сейнт Джон и пътничките с ужас огледаха неприветливия вход.

Жената в приемната на спешното отделение нито им се зарадва, нито имаше вид на човек, който изгаря от желание да им помогне.

— Тук е спешно, а не родилно — отсече тя. — Къде е записана вашата приятелка?

— В провинцията. В родилен дом в Уилтшър — процеди Флорънс през стиснати зъби. Тя вече бе настанена в стол на колела и стискаше отчаяно дръжките.

— Какво правите тук, тогава?

— Не ставайте смешна — ядоса се Флорънс. — Тук съм и това е. Уверявам ви, че не е по мое желание.

Грейс се изплаши, че може след няколко минути двете с Флорънс ще се озоват на улицата и побърза да се намеси.

— Вижте, болките са много силни и ни казаха, че тук може да се погрижат за нея.

— Сега вие ме чуйте — с огромно презрение рече жената. — През последните няколко месеца тук минаха жени с истински болки — с ампутирани крака, със смазани крайници или лежали часове с мъртвите си деца и съпрузи под разрушените стени на домовете си. Изобщо не можете да ме развълнувате с вашите болки. Ще трябва да отидете в една кабинка, а аз ще предупредя в родилното отделение и ще видим какво мога да направя. Всеки момент ще започне въздушно нападение, така че ще се наложи известно време да се грижите за себе си. — Последните думи бяха произнесени с ледено презрение.

Грейс избута стола на колела с Флорънс на него до кабинката, помогна ѝ да се качи на леглото и се опита да говори оптимистично.

— Не вярвам да продължи дълго — обърна се тя към Флорънс. — В момента имат доста работа.

— О, Господи! — Очите на Флорънс внезапно станаха огромни, лицето ѝ пребледня. Тялото ѝ се изви от болка. Пръстите ѝ се впиха в ръба на леглото. — Боли ме... Господи, как боли.

Грейс се опита да помилва косата на Флорънс, но тя отблъсна ръката ѝ. Постепенно се отпусна, започна да диша по-леко, опита се да се усмихне.

— По-страшно е, отколкото си го представях — промълви тя.

Измина половин час, но никой не дойде при тях. Чуваха се експлозии, сирени на линейки, викове, плач.

— За бога, намери някой — извика Флорънс в най-болезнения миг на поредната контракция. — Не издържам. Ама ти си напълно безполезна, Грейс.

Грейс се спусна навън и застана лице в лице със съвършения хаос. Но той ѝ се видя приятна гледка в сравнение с безпомощната гледка на болките на Флорънс.

Внасяха ранени, някои от тях плачеха и стенеха, други — мълчаха, неспособни да излязат от шока. Някакъв мъж очевидно бе загубил едната си ръка. Малко дете се бе сгушило до майка си, а главата ѝ висеше в локва кръв. Всички бяха прашни, мръсни; лекари и сестри се движеха с мрачна решителност от носилка на носилка от кабинка в кабинка. Грейс стоеше като препарирана, нищо от онова, което бе чула за бомбардировките, не можеше да се сравни с видяното.

Поредният вик откъм кабинката на Флорънс я раздвижи. Приблужи жената на гишето и лекичко побутна ръката ѝ.

— Извинете... но моята приятелка...

— Какво? О, бебето. Ами ще се наложи да остане още малко тук. Ще им позвъня отново. Горے имаме още пет жени, които раждат в момента. Кажете ѝ да не вика толкова.

— Дали не бихте могли да ѝ дадете нещо за болката?

— Когато я качат горе — жената правеше видимо усилие да бъде търпелива, — ще ѝ дадат каквото трябва. Засега ще се наложи да се справя сама. Ще се опитам да намеря лекар, който да я види.

С бавни стъпки Грейс тръгна обратно към Флорънс. Завари я да люшка глава от болки; стенеше по-тихо, но сто пъти по-жално. След малко се успокои.

— Какво казаха? — попита тя.

— Ще дойдат всеки момент.

Мина близо час, преди някакъв млад доктор да мушне глава през завесите на кабинката. Усмихна се ведро на Грейс.

— Как е тя? Извинете ме за закъснението, но не успяхме да намерим дори свободна количка. Но вече идват да я вземат. Искате ли да я прегледам?

— Да... моля ви — Грейс всеки миг щеше да се разплаче.

Почака навън, докато лекарят свърши прегледа. Чу само викът на Флорънс по едно време.

— Внимавайте, за бога!

Мъжът излезе широко усмихнат.

— Добре е. Здрава кобила. Ще издържи. Разкритието е още малко. Накарайте я да се отпусне при следващата контракция. В родилното непременно ще й дадат нещо. О, боже... — той забеляза носилката, която вкарваха в момента. Жената на нея бе покрита с одеяло, напоено с кръв. — Трябва да вървя. Късмет.

Изминал бе само половин час, който се стори на двете жени цяла вечност. През определени интервали Флорънс се изпотяваше, стенеше, нагрубяваше Грейс, след което впиваше пръсти в ръката ѝ, молеше я да не ходи никъде, уверяваше я, че е загубена без нея. Грейс вече си мислеше, че няма да издържи повече, когато един санитар се появи със свободна количка.

— Тук имало някаква жена... Не може ли да почака малко? Горее има още цяла дузина, които викат та се късат. Горката сестра не знае накъде да се обърне по-напред.

Грейс го изгледа заплашително.

Тъкмо стигнаха асансьора, когато Флорънс отново изкрещя:

— О, Господи! Не издържам вече! — лицето ѝ се изкриви.

— Лекарят каза, че трябва да се опиташ да се отпуснеш — обади се Грейс.

— Ще му дам аз едно отпускане — изкрещя Флорънс. — Господи! — Изведнъж тя цялата се напрегна, тялото ѝ се опъна, крясъкът бе страховит.

— Леле, ама тя ражда — обади се санитарят. — Да вървим.

— Какво искате да кажете?

— Казвам, че изтласква бебето навън. Я да видя. Ами да, хайде, сладурче, бутай. Няма време.

— Трябва да ми помогнат. — Флорънс стисна ръката на Грейс. — Ужасно е! — В този миг тя се сгърчи цялата и нечовешки вик се откъсна от гърдите ѝ.

— Дръж се, сладурче. Сестра. Тази тук ражда. Бебето се е показало.

— По дяволите, нямаме свободна кушетка. Ще почакаш малко, докато намеря къде да те сложа — рече тя на Флорънс. — Дишай дълбоко. Тази вечер са по-шумни от всякога — додаде тя към санитаря. — Ама никакъв самоконтрол нямат тези жени.

— Дайте ми нещо за болката — изкрещя Флорънс. — Казаха ми за някакъв газ... О, Господи!

Последва силен вой, Флорънс не можеше да си поеме дъх.

— Браво, моето момиче. — Неочаквано сестрата се изпълни със съчувствие, действията ѝ станаха целенасочени. — Я да видя, ето я главата на бебето. Хей ти — обърна се тя към Грейс, — дръж ѝ ръката и се опитай да я успокоиш малко... Хайде, мила, дишай. Стой сега. Дишай. Добре. А сега напъвай. Напъвай силно. Знам, че боли, но не обръщай внимание. Само напъвай. Така! Ето главата на бебето. Чакай. Спри. Хайде пак — напъвай. Още малко и свършваме. Готово. Прекрасно малко момиченце. Браво, мила.

Грейс, която до този момент не можеше да откъсне очи от кървавата маса между краката на Флорънс, сега вдигна поглед към мъничкото прекрасно създание до краката на майка си, свързано с нея с тъмен пулсиращ кръвоносен съд. До края на живота си, когато чуеше думата „чудо“ тя си представяше този момент — кървав, болезнен, изумителен. Усети, как ръката на Флорънс се плъзва в дланта ѝ и до слуха ѝ достигна шепот.

— Грейс, много ти благодаря. Никога нямаше да се справя без теб.

Прекара остатък от нощта на походно легло в същия този коридор. Флорънс и мъничката ѝ дъщеря бяха откарани някъде, за да бъдат почистени и прегледани. Позволиха на Грейс да ги види. Завари Флорънс грееща, седнала в леглото с бебето в ръце.

— Ще я кръстя Имоджийн — рече тя. — Имоджийн Грейс. Хубаво е, нали?

— Чудесно! — отвърна Грейс, но ѝ прозвуча кошмарно.

— Отново ти благодаря за всичко.

— Няма защо. Не съм направила кой знае какво.

— Напротив. Никога няма да го забравя.
— Лека нощ — каза Грейс. — Много е красива, наистина.
Дори в този момент не успя да се насили и да целуне Флорънс.

На сутринта тя отново отиде в отделението. Флорънс хранеше Имоджийн с бутилка. В стаята лежаха още двама и четири жени и цялото пространство се изпълваше от грубия им висок говор с типичния лондонски акцент — обстановка немислима за Флорънс. Грейс очакваше зълва ѝ да изтърси някакъв нетактичен коментар, но тя каза:

— Чудесно е. Толкова е весело. Завързах много приятелства. Далеч по-приятно е тук, отколкото в самостоятелна стая. Мейси, това е Грейс, моята снаха. Разказах ти за нея, как снощи на практика тя изроди моето бебе.

Мейси бе с ярки изрусени букли и липсващ преден зъб.

— Много ми е приятно да се запознаем — обади се жената.

— Мейси ще ми покаже после как се преповива — изчурулика Флорънс.

— Трябва да се науча, защото няма как да намерим бавачка, нито дори жена за бебето.

Грейс примигна, боейки се, че този разговор едва ли е подходящ за подобно обкръжение, но Мейси само ѝ намигна над главата на Флорънс.

— Бива си я, нали? — рече само жената.

ГЛАВА 14

Пролет — лято на 1941 г.

Грейс заведе Клифърд да види бебето на следващата сутрин. Флорънс сияеше.

— Толкова е забавно — посрещна ги тя. — Никак не ми се иска да си тръгвам оттук. А Имоджийн е най-доброто и прекрасно бебе в отделението. Нали, Мейси?

— Така си е — потвърди Мейси.

— Съпругът на Мейси е в инженерните части, също като Робърт. Мейси я изписват утре. Толкова ще ми липсва. Бебето ѝ се казва Кларк, на името на Кларк Гейбъл. Според мен прилича на него и си мисля, Мейси, че...

— Стига, моля те — притесни се нейната нова приятелка.

— Говори ли с мама? Тя какво каза? Радва ли се? Ще може ли да дойде? Нямам търпение да ѝ покажа Имоджийн. А да знаете майката на Мейси какво ми подари — терлички за Имоджийн. Лелята на Мейси оплепа за Кларк десет чифта и те решиха, че могат да отделят за моята...

Грейс престана да слуша и се замисли как ли ще се чувства Флорънс, когато ще се наложи да събщи на Робърт. А дали ще събщи на бащата на Имоджийн? Изведнъж изпита непреодолимо желание да избяга.

Грейс остави Флорънс в Лондон. Решиха след изписването Имоджийн и Флорънс да останат при Крифърд известно време, докато се стабилизират. Тя не можеше да се отърве от усещането, че ги оставя на грижите на малко и твърде разсеяно дете, но нямаха голям избор. Време беше да се прибере при своите момчета, а и имаше чувството, че трудно издържа вече Флорънс в ролята ѝ на съвършената майка. Чудесно беше, разбира се, че Имоджийн дойде жива и здрава на бял свят, но въпреки всичко, Грейс бе на страната на Робърт. Искрено се

надяваше, че няма да се наложи да обсъжда въпроса с него. Помощта при раждането на детето на любовника на Флорънс бе едно, а да лъжеш съпруга на Флорънс, към когото тя искрено бе привързана — съвсем друго.

Прибирането ѝ вкъщи трая близо седем часа. Беше страшно студено. Осветлението във влака бе много слабо и дума не можеше да става да чете. Коридорите бяха претъпкани с хора и бе невъзможно да стигне до тоалетната. И въпреки всичко това не беше линейката в обсипвания с бомби Лондон, а Грейт Уестърн Рейлуей.

Скъпи мой Джайлс,

Моля се това писмо да стигне до теб скоро. Имам страхотна новина. Имаме си дъщеря. Най-красивото бебе, с руса коса и сини очи, също като баща си! Роди се малко рано и ме завари неподготвена, в коридора на една лондонска болница. За малко да се роди в линейка по време на въздушно нападение над Лондон. След години това ще е забавна история, която тя ще може да разказва. Тежеше близо три килограма и сестрата каза, че за първо бебе е съвсем добре. Всичко мина добре, болеше, разбира се, но в крайна сметка бебето е толкова прекрасно, че си заслужава. Снаха ми Грейс, която никога не съм обичала кой знае колко, беше прекрасна — не ме остави нито за миг и направи всичко възможно, за да ме успокои и да ми помогне. Страшно съм ѝ задължена.

Имоджийн се храни добре и вече наддаде няколкостотин грама. Това вероятно не ти се вижда много, но те уверявам, че е чудесно постижение. Чувствам се много добре и ми казаха, че утре вече ще мога да ставам. Когато ме изпишат ще остана известно време при баща ми, докато мога да се прибера при мама. Ще се наложи да кажа на майка ми, че съм останала при приятели. Тя продължава да се държи така, сякаш татко не съществува. Разбере ли, че съм при него, направо ще дойде и ще ни измъкне насила. А той е толкова мил, обожава бебето. Не си давах

сметка колко много ми е липсвал. Прекрасно е, че съм отново с него.

Умът ми не го побира какво ще стане с него, съвсем сам е в света. Грейс изглежда се чувства отговорна за него и тъкмо за това бяхме с нея в Лондон, когато бебето се роди. Грейс твърди, че татко бил много мил с нея, когато се запозна с Чарлс. От това също се чувствам доста зле. В началото се държах кошмарно с нея.

Скъпи, толкова ми се иска да можеш да зърнеш Имоджийн. С часове я съзерцавам и си мисля за теб и за това, колко те обичам. Страшно ми се иска да науча нещо за теб. Един Господ знае кога ще получиш това писмо. Предполагам, че то ще те чака в някое пристанище. Сега, когато имам Имоджийн, мога да съм по-силна и смела, колкото и да трае тази война. Благодаря ти за нея.

Изпращам ти цялата си, не, цялата ни любов,

Флорънс и Имоджийн

Телеграма до майор Робърт Грийг, Гибралтар:

Имоджийн Грейс се роди най-накрая на 14 януари, тежи 2.5 килограма. И двете сме добре.

С обич, Флорънс.

Дано само спомените на Робърт за последната пролет да са неясни, помисли си Флорънс, когато връчи на Клифърд двете послания.

След разговора с господин Джейкъбс Грейс направи няколко внимателни пресмятания и реши, че ще може да се справи с далеч по-малко пари, от сумите, които харчеше досега. Особено като се има предвид, че получаваше за Даниъл и Дейвид петнайсет шилинга, а кокошките ѝ започнаха да снасят повече яйца. Задаваше се и лятото и все нещо щеше да произведе в градината. Сдобила се беше най-сетне с коза, която до този момент се бе оказала по-скоро неприятност, отколкото помощ — изпоизяде всичко, включително и сладкия грах на Грейс и цяло въже пране, а мляко не даваше. Нарекоха я Флоси, защото на Даниъл тя му приличаше на Флорънс. Грейс бе свила вежди и каза,

че не е хубаво да се подиграва, но действително с начумерения си вид, черната козина и дългите мършави крака, животното напомняше на Флорънс. Дано само тя не се сетеше откъде идваше името на козата. Това бе малко вероятно, защото сестрата на Чарлс бе така обсебена от Имоджийн, че не ѝ оставаше време да мисли за друго. Грейс обясни на господин Джейкъбс, че все пак тя има къщата и колата, получава някакви купони за бензин и ще успее да се справи с половината от парите, които бе получавала досега. Много предпазливо го попита какво ще стане, ако Мюриъл не успее.

— Нищо, госпожо Бенет. Умът ми не го побира как ще се измъкнем от ситуацията.

— А пенсията на моя свекър?

— Не съм се чувал с него.

— Господи! — въздъхна Грейс. — Боя се, че той не е много на себе си. Обеща да ви пише. Ще го подсетя.

Когато позвъни на Клифърд, той не беше в най-добрата си форма.

— Не се безпокой, скъпа моя. Ще оправя всичко. Ти само не се тревожи — рече той и затвори телефона.

Очевидно нямаше намерение да направи каквото и да е. Грейс телефонира на Флорънс, която вече си беше у дома и ѝ каза, че трябва да се опита да внуши на Мюриъл необходимостта от икономии.

— Това е невъзможно — рече Флорънс. — За нея икономия означава да даде на готвачката допълнителен свободен следобед.

— Все пак опитай. Иначе ще се наложи да продаде Прайъри.

— Боже мили! — възкликна Флорънс. — Какво ще правим двете с Имоджийн?

— Ще се побъркам с тази жена — оплака се Флорънс, пристигайки у Грейс след като бе бутала количката с бебето повече от две мили и половина една сутрин с намерението да прекара деня при тях. — Опитах се, Грейс. Но тя не спира да говори против баща ми, все повтаря, че той трябвало да направи икономии, а не тя. Мисля, че има известно основание. Имам чувството, че няма да издържа още дълго и ще дойда при теб за известно време.

През ум не ѝ мина да попита Грейс, готова ли е да я приеме.

— О, Господи! Бен е получил назначението си — възкликна Линда.

— Къде? — попита Нан.

— В Северна Африка.

— Кога заминава?

— Чакай малко. Задръж така. Много скоро. Нан, след две седмици. Вече е сержант. Какво ще кажеш, а?

— И той като баща си — мрачно отбеляза Нан. — Ще се върне ли у дома преди това?

— Не. Казва, че е поискал, но всички момчета молели за отпуски и пускали в отпуски само при специални случаи.

— Какви например?

— Не зная. Може би, когато се ражда бебе или нещо такова. О, Нан. Струва ми се много далеч. Толкова искам да го видя. Поне за малко...

— Не говори така — прекъсна я свирепо Нан. — Война е.

— Добре де. Разбрах.

По-късно тя видя Нан да стои край прозореца, а сълзите се стичаха по бледото ѝ лице. Линда отиде до нея и я прегърна. Старата жена само потупа ръката ѝ.

— Винаги си била добро момиче с мен, Линда. И докато го нямаше, и по време на бомбардировките. Едва ли щеше да е по-добре, ако беше моя дъщеря.

— Я стига — рече Линда.

Джанис подхвърли пред Линда идеята да отиде в Ливърпул и да се опита да се срещне с Бен.

— И защо не?

— Не знам — колебаеше се приятелката ѝ. — Не съм мислила за това. Ами работата ми?

— Може да отидеш през почивните дни в края на седмицата. Ще го изненадаш. Ще видим какво ще каже.

— Не е толкова лесно да се свържа с него, Джан.

— Непременно си помисли. Ще дойдеш ли в Уест Енд в края на тази седмица?

— Ще видя. Може би — рече Линда. — Ако не ходя в Ливърпул.

Клариса имаше няколко дни отпуска и дойде да види Флорънс и бебето. Флорънс ѝ бе разказала за финансовите проблеми на Мюриъл и тя пристигна един следобед в Мил Хаус, за да види Грейс. Джак бил в Шотландия. Видели се веднъж през последните пет месеца и то за двайсет и четири кошмарни часа.

Грейс я изгледа внимателно. Клариса ѝ се видя променена. Беше подстригала косата си, стори ѝ се по-възрастна, по-улегнала, но бе все така ослепителна и раздаваща се. Грейс отдавна не беше виждала жена, която да изглежда модна, с яркочервената си копринена рокля, възкъса и с неподходящо разголени рамене, но на тънката фигура на Клариса тя стоеше шикозно. Носеше доста запазени бели обувки и бяла чантичка, а на главата ѝ се мъдреше сламена шапка в червено и бяло. Единственият знак, че съществуват ограничения по отношение на дрехите бе, че беше боса. Грейс я оглеждаше с жаден поглед и си помисли, че красивите дрехи са вече като вкусната храна — неясен, мечтан спомен.

— Харесваш ли работата си? — попита тя.

— Не можеш да си представиш колко много. Чудесно е всички да имат обща цел. Да работиш с хора в името на една и съща кауза. Не звучи много в мой стил, нали? Джак продължава да мърмори, че съм се променила. Но просто не мога да върна нещата назад. А той се е превърнал в един стар мърморко. — Тя се засмя, но част от безгрижието в смеха ѝ беше изчезнала. Побърза да смени темата. — Ти как си, скъпа?

— Добре — отговори Грейс. — Малко съм самотна, естествено... Чарлс много ми липсва.

— Разбира се. Имах огромен късмет, че Джак беше в Англия през всичкото това време. Поне имаш тези малки момчета. Наистина са чудесни.

— Наистина ли ти харесват? — изненада се Грейс.

— Естествено. Очарователни са. По-големият ще стане много хубав. И защо да не ми харесват?

— Мюриъл никак не одобрява присъствието им у дома. Струва ми се, че и Флорънс е на същото мнение. Чарлс ми писа и ми нареди да се отърва от тях...

— Не е възможно! Господи! Ама и той е... Надявам се, нямаш намерение да го послушаш, нали?

— Нямам.

— Добре. Не съм чувала по-високомерно нещо... Винаги е бил склонен към подобни неща. Истински абсурд. Не стига, че седиш тук сама и се бориш толкова успешно с всичко...

— Много мило от твоя страна — рече Грейс и си даде сметка, че никога досега не беше чувала някой да критикува Чарлс и за неин срам, доста ѝ хареса. За своя изненада се чу да казва: — Клариса, защо развалихте годежа с Чарлс?

Толкова отдавна ѝ се искаше да попита, а сега Клариса ѝ се стори доста близка, почти като приятелка. Грейс се облегна назад и погледна Клариса, обърнала прекрасното си замислено лице към градината. Гостенката ѝ свали шапката си и вятърът пое красивата руса коса, която покри лицето ѝ. Толкова е красива, помисли си Грейс. Как е възможно Чарлс да я остави да си отиде.

— Просто не се получи — промълви Клариса. — И преди ти казах, сигурно и Чарлс ти е споменал това-онова.

— Така е, но не разбрах причината. Не ми излизай отново с версията, че той е много свит, а ти предпочиташ компаниите. Просто не го вярвам, а и имах възможност да се уверя, че не е вярно. Странно е и защо той не ми спомена за теб от самото начало.

— Наранена гордост? Знаеш какви са мъжете.

— Не бих казала, че знам. — Може би изглеждаше глупава в очите на Клариса, а толкова не ѝ се искаше. — Живяла съм в твърде затворен кръг и не съм много наясно с мъжете.

— Скъпа, не бива да се подценяваш толкова. Това е глупаво, защото си много умна и си такъв прекрасен човек.

— Не се опитвай да сменяш темата — прекъсна я Грейс. — Искам да знам какво се е случило.

Клариса се изправи, разходи се в градината и стигна до оградата, зад която живееше Флоси. Извърна се и замислено се вгледа в Грейс.

— И двамата бяхме нещастни един с друг. В началото беше страхотно, направо влудяващо хубаво, но постепенно нещата се объркаха. Започнахме да се караме и виждах, че с всеки изминат ден става все по-лошо. Чарлс не е лесен човек. Не приема лесно несъгласието с него. Вероятно вече си научила недостатъците му не по-зле от мен, а трябва да признаем, колкото и да го обичаме, че той си ги има... Просто не мога да ти дам по-добро обяснение. Съжалявам.

Грейс я изгледа, знаейки със сигурност, че вероятно Клариса говори истината. Нямахме смисъл да я притиска, по въпреки безгрижния и уверен начин, по който се държеше, тя положително познаваше Чарлс по-добре от самата Грейс. До този момент и през ум не ѝ бе минало, но сега внезапно осъзна, че Клариса е спала с Чарлс по време на годежа им. Вероятно добре са си паснали, при тази мисъл, тя се почувства нещастна. Видя себе си по-занемарена от всякога, с тази провиснала пола, ниските обувки, неподстриганата коса. Мразеше Клариса пламенно и яростно. Копнееше да я изрита от градината си, с цялата ѝ красотата и блясък.

— Все едно — въздъхна тя накрая. — Сигурна съм, че има и друго, но ти очевидно няма да ми го кажеш. Това са тайни между теб и Чарлс, А сега, ако ме извиниш, имам работа. — Тя се обърна рязко, изненадана от сълзите, които бликнаха от очите ѝ.

Клариса догони Грейс и я прегърна. Тя страшно искаше да я отблъсне и да каже нещо много умно и сразяващо, но така и не успя да измисли нищо.

— Изслушай ме — нежно помоли Клариса. — Моля те, чуй ме. Има значение единствено, че Чарлс се ожени за теб, искаше да се ожени и е страшно щастлив с теб.

— Няма откъде да знаеш.

— Знам го, разбира се. Да не съм сляпа, а и много пъти ми го е казал.

— Наистина ли?

Грейс вече се обърка. Не знаеше трябва ли да е засегната, че са я обсъждали. Решила, че може би изглежда неблагодарна и невъзпитана, тя се усмихна плахо.

— Радвам се, че е щастлив с мен. Защото понякога се питам, както сигурно всеки се пита... С изключение на теб — додаде тя.

— Права си, не се питам често — съгласи се Клариса, — но това е защото, както много хора ме наричат, съм дебелоглава. Скъпата ми Нани. Почина миналата година. На погребението ѝ плаках повече, отколкото на погребението на майка ми. Не е ли ужасно? Мама беше прекрасна, стъписваща, блестяща и всичко, което може да бъде едно момиче, танцувало с принца на Уелс, но нямам чувството, че съм я познавала. Твоята майка е истинска майка. Нали?

— Има нещо такова — съгласи се Грейс. Трябваше да признае, че никога не се бе замисляла за това.

— И Флорънс ще бъде такава майка. Кой би го предположил? А сега, трябва да вървя, скъпа. Ще поговоря с Клифърд, когато се прибера в Лондон. Дано да успея да го накарам да направи нещо за финансите ви. За нищо на света не се разделяй с момчетата. Чарлс няма никакво право да иска подобно нещо от теб. — Неочаквано тонът ѝ стана сериозен. Грейс се стресна. — Той е... как да ти кажа... от хората, които взимат. Трябва да отстояваш правата си, Грейс. Свършила си чудесна работа тук. Не му позволявай да те разколебае.

Кафявите ѝ очи проблеснаха с искри, които изненадаха Грейс. Тя прочете в тях сериозност, граничеща с ярост. Миг след това се засмя високо, за да разведри атмосферата.

— Ние трябва да се поддържаме и да се браним от тия нещастници мъжете. Не трябва да им позволяваме да вземат надмощие. Довиждане, скъпа. Чудесно беше.

— Довиждане. — Грейс отвърна на целувката ѝ. Внезапно се почувства окуражена от приятелското отношение на Клариса. Тя се оказа съвсем неочакван съюзник. Ако ѝ потрябваше помощ, щеше да знае къде да я търси.

Батальонът на Бен тръгваше за Северна Африка на 12 юни. Линда му беше писала, че иска да отиде и да го види, но отговор така и не дойде. Очевидно не беше получил писмото. Тя се чувстваше разочарована, разтревожена, самотата още повече я измъчваше. Джанис ѝ предложи да замине без предупреждение, просто на късмет, но Линда отказа.

— Никога няма да го открия там, а и може да му навлека неприятности. Щом няма отговор, значи няма.

На 7 юни Джанис покани Линда и още няколко момичета на някакво събиране във Фрискос Клъб, недалеч от Пикадили.

— Сигурно ще е забавно, ще има много момчета от флота. Също и онзи пилот, когото срещнахме миналата седмица, помниш ли го?

— Страхотен беше.

— Е, какво ще кажеш?

— Джан, не мисля, че е редно да идвам. Нан не спира да ми натяква, когато закъснявам и се боя да не пише на Бен.

— Проклетата стара чанта — изсъска Джанис. — И какво да му пише. Нищо лошо не си направила. Хайде, Линда, ще се почувстваш по-добре. Доста смачкана ми се виждаш напоследък.

— Така е. Не съм във форма — въздъхна Линда. — Ще дойда, но за един час. Може да се разведрия.

— Разбира се, че ще се разведриш.

Реши да се приготви в тоалетната на фабриката, за да не си ходи до вкъщи. Каза на Нан, че ще работи извънредна смяна. От известно време се опитваше да си направи нова прическа. Беше си ушила нова блуза, Нан ѝ беше дала своя купон. Ами чорапи, помисли си тя. Наплеска краката си с фон дьо тен, добре че имаше поне хубави крака, и с молив за вежди начерта ръб. Обувките ѝ с високи токове бяха доста запазени.

Партито беше страхотно — много пиене, хубава музика и много внимание към нея. Възможно е причината да беше в прическата или защото танцуваше добре. Дансингът се изпразни около нея и партньора ѝ, онзи красив пилот. Напомняше ѝ на Бен — мургав със същите разтапящи те очи.

— Трябва да си вървя — рече тя на Джанис към десет часа. — Иначе ще изпусна автобуса си.

— За бога, недей. Защо не останеш? От седмици не съм те виждала толкова весела. Ще спим в някоя станция на метрото и ще се приберем на сутринта. Толкова ще е весело. А по-късно ще дойдат още кавалери.

Линда се колебаеше. Изкушението беше наистина голямо. Джанис беше права. Наистина се бе развеселила.

— Не — рече тя накрая. — По-добре да си вървя. Нан ще се тревожи. Ще ти позвъня утре сутринта.

— Много си глупава — засмя се Джанис.

— Разкошна е тази твоя приятелка — подхвърли един от пилотите, който проследи с поглед гъвкавата фигура на Линда и стройните ѝ крака, докато тя си пробиваше път през тълпата. — В състояние съм да си падна здравата по нея.

— Не се хаби напразно. Ангажирана е — предупреди го Джанис.

Тази нощ от много време насам имаше бомбардировка. Обсипаха със снаряди и Чизуик, и Актън. Малката къща, където Линда и Нан живееха, беше ударена, преди двете да успеят да излязат и да се скрият. Линда беше намерена под купчина развалини, здраво стиснала парче от нощницата на Нан.

ГЛАВА 15

Лятото на 1941 г.

Докато шофираше към дома, Грейс се питаше още колко време ще може да върши тази работа. Всичко беше чудесно, когато имаше много време и достатъчно пари. Но тези ангажименти гълтаха страшно много време, особено когато си съвестен.

Грейс намали часовете, които градинарят работеше при нея и пое част от неговата работа. Същото направи и с госпожа Бабидж и домакинската работа. Мокренето на чаршафите в леглото на Дейвид продължаваше, а с намаляването на продуктите готвенето ѝ отнемаше все повече време. Грейс бе станала истинска магьосница в ястията с яйца. Градината ѝ бе започнала да дава реколта, но нямаше масло. От млякото можеше да си прави и масло, но това изискваше твърде много време. Не можеха да се оплачат от липса на зайци и с месото имаха повече късмет. Грейс се бе превърнала в нещо като любимка на местните селяни, защото все успяваше да уреди отношенията им с нейните момичета, ето защо понякога си тръгваше от домовете им с по някой мършав заек или парче овнешко.

Наскоро се появи и нов източник на нелегални продукти. Една от ученичките в класа по танци на госпожица Мъртън — дребничко момиченце на име Елспет Дън показа, според Грейс, невероятни музикални способности. Беше започнала да я учи да свири на пиано след всеки урок по танци. След няколко седмици бащата на Елспет — як, начумерен мъжага, който идваше с камиончето си да прибира дъщеря си от училище, се приближи до Грейс и я попита тя ли учи детето му на пиано. Доста притеснена, Грейс си призна.

— Така не бива — изсумтя мъжът. — Не бива.

— Вижте, много съжалявам, но тя има такова голямо желание, а е и изключително музикална — обясни Грейс.

— Възможно е. На нея ѝ харесва, но не бива да го правите безплатно. Така че държа да вземете ето това. — Той бръкна в дълбоките джобове на увисналите си панталони и измъкна пакет, увит

в мазна хартия и пристегнат с ластици. — Вземете го. Като ви гледам, имате нужда да понапълнеете малко.

Мъжът си тръгна още по-начумерен. Когато отвори пакета, Грейс с изумление видя голямо парче прекрасно сирене чедър.

— Охо! — възторжено сподели тя с Дейвид, който търпеливо я чакаше да си ходят заедно. — Тази вечер ще имаме карфиол със сирене.

— На Даниъл няма да му хареса.

— Ако иска.

— Ами да — ухили се момченцето. — Тъкмо ще остане повече за нас.

— За теб има телеграма, Флорънс — рече Мюриъл.

Флорънс се бе излегла в градината и съзерцаваше с обожание своята Имоджийн, която махаше загорелите си от слънцето ръце и крака. Нежен русоляв пух беше покрил малката ѝ глава. Думите на майка ѝ нарушиха блаженото състояние, в което бе изпаднала. Робърт ѝ беше писал няколко пъти за бебето, изразявайки огромната си радост и гордост, пишеше, колко му липсва тя, как копнее да види дъщеря си и че живее за мига, в който ще бъдат заедно. Писмата му бяха безобидни, разумни и очевидно целяха да я накарат да се чувства в безопасност. Когато дълго време от него нямаше вест, нейното желание да се разведе нарастваше, но получише ли писмо, в този миг старите страхе я връхлитаха, чувстваше се хваната в капан и безпомощна.

Беше се опитала да го обясни на Клариса, единствената посветена в нейната тайна, и с типичната си ведрост и прозорливост приятелката ѝ бе резюмирала положението с две думи:

— Просто те държи за гушката, скъпа. Внимава да не му се изплъзнеш, държи да знаеш, че той контролира нещата. Каквото и да правиш — той е отгоре. Такива хора ти влизат в съзнанието и заемат доминираща позиция в него, точно като Робърт в началото на брака ви — и ти никога не успяваш да се изскубнеш от тях. Освен ако от самото начало не им се противопоставиш.

— Аха — кимна само Флорънс.

— Успял е да ти внуши, че за нищо на света не можеш да се справиш без него и каквото и да ти стори, ти имаш нужда от него. А

има и още нещо — тя замислено изгледа приятелката си. — Ти беше девствена, когато се оженихте, нали?

— Така е — с известна неохота призна Флорънс.

— Това също е много мощен фактор. Първият мъж в живота — много сериозна причина за здравата му хватка.

— Ужасно си умна, Клариса — рече Флорънс. — Като те види човек, никога не би го допуснал.

— Много ти благодаря, скъпа, за тези няколко наистина мили слова.

— Прощавай, нямах намерение да те засегна. И какво според теб трябва да направя?

— Да действаш, докато го няма. Просто е задължително. Общувай с прекрасния си и божествен Джеймс.

— Да, разбира се. Той също често го повтаря. Но докато е в открито море е малко трудно, нали знаеш? Ако все още е там... Не бива да мисля за това, нали?

— Не, не бива. Никоя от нас не бива да си го помисля. Но можеш да направиш първата крачка. Подай молба за развод. Толкова много такива случаи има сега. Няма от какво да се срамуваш.

— Тук при нас не е толкова често срещано.

— Така ли? Е, нали рано или късно ще се върнеш в Лондон?

— Не знам. Тук се чувствам в безопасност от всичко. Но ти си права и ще предприема нещо. Ще се видя с някой адвокат. Не с Джейкъбс, разбира се. Клариса... — Флорънс я погледна замислено. — Чарлс ли беше...

— Какво, първият ми мъж ли? Разбира се, че не, скъпа. Аз съм много лошо момиче, това ти е добре известно. Но знаеш ли? Джак е безсъмнено моят последен. Да ви се намира нещо за пиене в тази ледена къща? Имаш ли спомен какво е усещането за топлина? Аз нямам.

Флорънс пое телеграмата от майка си с видимо треперещи пръсти и я разкъса несръчно.

— О, Господи! — прошепна тя. — За бога, не!

Мюриъл взе листа от ръцете ѝ и прочете: Една седмица отпуска. У дома съм на 14 юни. Целувки и на двете. Робърт.

Грейс спря колата пред дома на викария, за да го попита ще има ли нужда от нея за репетицията на хора на следващия ден. Редовният органист беше взет войник и старият Джон Стоукс пътуваше непрестанно и не можеше да бъде навсякъде. Грейс не умееше да свири на орган, но в черквата имаше и пиано и я викаха често. Не само за репетиции на хора, но и при кръщенета или погребения.

Викарият имаше нужда от нея за репетицията на хора. Даде ѝ чаша силен чай и някакъв ужасно твърд сандвич, попита я как са момчетата, има ли вести от Чарлс и дали ще може да му помогне за празника. Когато се върна в колата си, малък военен камион я отмина. Толкова слабо бе движението по пътищата, като се изключат селските коли, че бе невъзможно да не го забележиш. Грейс пое по Хай Стрийт. Мислеше си, че ако Чарлс разбере, че тя кара скъпоценната му кола и то без да е минала както трябва шофьорския курс, той сигурно би... И тя не можеше да си представи какво би направил. Можеше да се наложи да я продаде, ако не успееше да се справи с парите за храна, така щеше да му се пада. Тази мисъл доста я ободри.

На шосето извън селището я спря стадо крави. Грейс спря и търпеливо изчака едрите животни да се изнижат покрай нея. Пое надолу по хълма към Мил Хаус. Вледеняващ страх сви сърцето ѝ, когато видя военният камион спрял в двора ѝ.

Излезе от колата с омекнали крака, загледана в мъжката фигура, излизаща от кабината на камиона. Беше сержант. Това съвсем я обърка. Висок, доста слаб и с тъмни очи, този човек ѝ напомняше за някого, но не можеше да се сети. Мъжът се отправи към нея с тежки стъпки, свали кепето си и подаде ръка. Ръкостискането му беше спокойно и силно. Докато я поздравяваше в очите му проблесна приветлива усмивка. Гласът бе тих с отчетлив лондонски акцент.

— Госпожа Бенет? Госпожа Грейс Бенет? — произнесе непознатият с очи впити в нея.

— Да, аз съм. — Грейс забрави да дръпне ръката си.

— Съжалявам, че ви безпокоя, госпожо. Казвам се Бен Лукас, бащата на Дейвид и Даниъл. Може ли да вляза за малко?

ГЛАВА 16

Лято — есен на 1941 г.

Той седна до масата в кухнята, пъкна дългите си крака отдолу и наблюдаваше как Грейс му налива бира.

— Много съжалявам — не спираше да повтаря той, — много се извинявам, госпожо Бенет. Не исках да...

— Не се извинявайте, господин Лукас. Моля ви.

— Просто трябваше да споделя с някого.

— Но, разбира се. Радвам се, че дадохте воля на чувствата си. Може би това ще ви помогне, поне малко.

Колко тъпо прозвуча. Да кажеш такава глупост на човек, който току-що ти е доверил, че жена му е загинала! Влезе в къщата ѝ, застана мирно в преддверието, хвърли разсеян поглед наоколо и попита къде са децата. Когато тя му каза, че са на училище, той съобщи, че иска да сподели с тях, че майка им е загинала по време на бомбардировка преди две нощи. Мъжът попита може ли да приседне някъде и се отпусна на последното стъпало на стълбището, сви се и впери пълни със сълзи очи в нея. Тъкмо очите, същите като на Дейвид, ѝ бяха подсказани, че може би го познава. Грейс седна на стъпалото до него и леко сложи длан на ръкава му. Мъжът правеше отчаяни усилия да се овладее.

Не мина много и той въздъхна тежко, усмихна ѝ се вяло и извади носна кърпа. В този момент тя му предложи да отидат в кухнята.

— А вашият шофьор? — попита тя. — Дали би искал да пийне нещо?

— Да, разбира се. Предполагам. Благодаря ви. Май е по-добре да...

— Няма нищо — спря го Грейс. — Аз ще му занеса една чаша.

— Линда ми писа, че сте била много търпелива с децата.

— Не се познавам с нея — отбеляза Грейс, осъзнавайки, че вече дори няма да има шанс за това.

— Твърдеше, че децата са привързани към вас. И то много.

— Аз също съм привързана. Може да се каже, че ги обичам.

Тя се изненада от това, което сама каза, уплаши се да не прозвучи много силно. Стори ѝ се, че заприличва на Клариса. На него обаче това му се стори нормално и ѝ се усмихна, когато тя се върна. Бен Лукас се беше изправил.

— Работата е там, че трябва да им кажа. А не зная как. Дали ще мога? Но трябва, нали?

— Да. Трябва. Освен ако... — сърцето ѝ се сви. — Освен ако не искате аз да им кажа.

— О, не. Не бива. Това е моя работа. Дали ще се върнат?

Тя хвърли поглед към часовника си.

— След около час. Или, о, Господи! Нали не е сряда?

— Не. — Бен Лукас се усмихна този път по-спокойно. — Днес е вторник. Защо, какво има в сряда?

Гласът на този мъж бе много красив — дълбок и спокоен и макар че тя рядко харесваше лондонския акцент, в неговата уста ѝ беше приятен, приятно ѝ беше и любезното му поведение и плахата му несръчност.

— Нищо особено — усмихна се тя отново. — Само че това е денят за танци. В училището.

— Дейвид и Даниъл ходят на танци? — Очевидно самата идея му се видя стъписваща.

— Не, не точно. Аз свиря на пиано в часа по танци, а те ме чакат.

— Линда ми писа, че давате уроци на Дейвид.

— Да, така е.

— Много любезно наистина.

— На мен ми е много приятно. Той е много музикален.

— Наистина ли? Всъщност в рода ни има музикални хора. Моят баща свиреше съвсем прилично на цигулка.

— Сериозно? А опита ли се да ви научи?

— Разбира се. Но нямаше много време, а и сили, когато станах достатъчно голям, за да започна. Беше обгазен по време на Първата световна война. Почина на четиридесет и четири години.

— Тъжно е наистина — въздъхна Грейс. — А майка ви... — Грейс замръзна, давайки си сметка, че майка му може би също е мъртва, но Бен Лукас не беше споменал нищо за нея. Знаеше, че двете живеят заедно в Актън.

Той схвана защо тя замълча.

— Да. Тя също е загинала с Линда.

— Не искате ли да отида и да прибера момчетата? Така ще можете... Сигурно е ужасно да чакаш така.

— Не. Това само ще ги разтревожи. А ако нямате нищо против, бих останал малко тук при вас. Нека да дойда малко на себе си и да измисля как да им го кажа.

— Нямам нищо против.

Предложи му нещо за хапване „само хляб, пръжки и домати“, за съжаление, но затова пък имаше в изобилие. Бен Лукас отказа, като предположи, че неговият шофьор сигурно би искал. Грейс го покани вътре. Капралът беше почти дете. Едва ли имаше и осемнайсет години. Личеше, че почти не е наясно с цялата бъркотия и ужас, в които го беше захвърлила войната. Беше родом от Дарбишър. Бяха го мобилизирали от Солсбъри, за да доведе Лукас, и всеки ден чакаше да го изпратят в Северна Африка.

— Така ли? — възкликна Грейс, която правеше отчаяни усилия и завърже разговор с младежа. — Съпругът ми е в Африка.

— И как се чувства там? — попита той.

— Доколкото разбирам, добре. — Толкова ѝ се искаше да му вдъхне кураж, че думите ѝ прозвучаха сякаш английските войници бяха заминали на курорт.

Дейвид и Даниъл връхлетяха през вратата на кухнята, развълнувани от присъствието на военния камион навън. Грейс наблюдаваше лицата им, когато видяха баща си — изумлението прерасна в недоверие и накрая се превърна в дива радост. Хвърлиха се в прегръдките му. Бен Лукас ги целуваше, милваше, уверяваше ги колко са пораснали, колко добре изглеждат. Заведоха го да види билетата, Флоси, Шарлот. Мъжът обърна безпомощно очи към Грейс. Тя го изпрати с поглед, изпълнен със съчувствие. Наблюдаваше как тримата седнаха на тревата. Тримата бяха с гръб към нея, но по начина, по който се превиха гърбовете им, тя усети за какво говорят. Изведнъж Даниъл, чието лице бе изпълнено с надежда към бащата, помръкна,

сви се и се хвърли в скута на мъжа. Малкото му телце се разтърси от ридания. Дейвид не каза и не направи нищо. Просто седеше, вперил очи напред. След няколко минути се дръпна, сви колене и опря чело на тях. Детето се залюля, а малката му тъмна глава приличаше отдалече на малко животно, уловено в капан.

Тримата дълго седяха така. Наоколо цареше тишина. Дори Шарлот се бе усмирила. Лежеше встрани от малката група, отпуснала нос между лапите си. Капрал Норис помоли да отиде до тоалетната. Изненадана от своята липса на гостоприемство, Грейс се засуети, показва на момчето откъде да мине и му даде пешкир. Върна се в кухнята и се замисли как да помогне на Бен Лукас в ужасната му задача.

Навън се свечеряваше. Слънцето току-що се бе скрило зад хълмовете. Птиците подхващаха вечерния си хор. Отдалече долиташе шумът на прибиращ се от полето трактор. Сети се, пилетата. Това беше добра идея. Тя вдигна тенджерата със смеската и торбичката с обелки и излезе в градината. Мина покрай бащата и момчетата и спря за миг.

— Хей, отивам да храня пилетата.

Даниъл вдигна очи, извади палеца от устата си.

— Нашата майка е умряла.

— Разбрах — въздъхна Грейс. — И много, много съжалявам.

— Как така? — попита Дейвид, от очите му се стичаха сълзи. — Ти не я познаваше. Защо ще ти е мъчно?

— Дейвид! — тихо се обади Бен.

— Няма нищо. — Грейс седна до тях, без да е прекалено близко. — Не я познавах, Дейвид, ти си ми разказвал за нея. Много ми е мъчно за теб, за Даниъл и за татко ти.

Момчето я изгледа, изправи се и отиде до живия плет, завря се отдолу с лице към полето. Бен стана, за да го последва, но Грейс го спря.

— Оставете го. Винаги отива там, когато животът започне да го притиска.

— Добре сте го опознали, нали?

Даниъл се бе свил отново в баща си, главата му лежеше в сгъвката на лакътя му.

— Така е, наистина — съгласи се Грейс. — От доста време вече живеем заедно. И се разбираме добре.

— Имат голям късмет с вас.

Бяха му дали една седмица отпуска, след което той трябваше да се върне в своята част в Ливърпул, откъдето щяха да заминат за Северна Африка.

— Ще трябва да отида до Лондон — обясни й той, — за да се погрижа за погребението. — Бен хвърли бърз поглед към Даниъл, но той очевидно не чу. — Налага се да замина утре, може би.

— Господи! — въздъхна Грейс, чиито очи бяха плувнали в сълзи. Тя бързо ги избърса и се усмихна смутено. — Извинете.

— Няма нищо. Мило е от ваша страна, че ми съчувствате.

— Какво смятате да правите сега?

— Ами ние с капрала май ще се върнем в казармата в Солсбъри.

— Как? Сега? — очите на Грейс се ококориха от ужас. — Как ще оставите момчетата толкова скоро? Ще бъде много жестоко към тях...

— Всичко е жестоко, госпожо Бенет. Най-жестока е войната. Но какъв избор имам? Да изпратя обратно само капрала и да отида в Лондон на сутринта. С влак. Може да стигна до гарата, ако имате велосипед и искате да ми услужите.

— Имам кола — рече Грейс, — а имам и купони за бензин. Получавам ги за дейността си в помощ на Армията на земеделките. Ще ви закарам.

— Не мога да искам такова нещо от вас — рече той.

— Защо не? С радост ще го направя. Толкова много ми се иска да сторя нещо, за да помогна.

— Страшно съм ви благодарен. — Той погледна към Дейвид. — Ще отида в кръчмата да постоя там или ще видя...

— Можете да останете тук — възрази Грейс.

— Госпожо Бенет, не мисля, че е редно. — В очите му проблеснаха весели искри. — Какво ще си помислят хората, моят капрал, за него не се съмнявам, съпругът ви... Все едно, не мога.

— Капралът ви може и да не узнае — започна да реди аргументите си Грейс. — Съпругът ми е на хиляди мили отук, а какво мислят хората, никак не ме интересува. Вие решете какво ще кажете на капрала, но държа да останете тук.

— Думи нямам колко съм ви благодарен. Не съм и мечтал за такава възможност. Не знам как да се изразя...

— А сега ще ме извините, защото трябва да нахраня кокошките си.

— Не искам да ти помогна — обади се Даниъл. — Искам да остана при татко.

— Разбира се, че ще останеш.

Вечерта мина тежко и много тъжно. Момчетата отказаха да ядат. Дейвид не обелваше дума. Изглеждаше съсипан от скръб и от разяждащ гняв, насочен предимно към Грейс. Бен, който в началото беше толерантен и търпелив, започна да се притеснява.

— Много се извинявам за държането му — рече той, когато Дейвид тресна вратата на кухнята и изтича нагоре по стълбите. Даниъл вече спеше свит на старото канапе в кухнята.

— Няма нищо — успокой го Грейс. — Не можеш да го обвиняваш за каквото и да било.

— Сигурно. Наследил го е от мен. Когато съм разстроен ставам гневен.

— Сега гневен ли сте? — попита предпазливо Грейс.

— Не, в момента не съм. Но бях. Искаше ми се да размажа лицето на полковника. Като взе да ми говори едни глупости... Извинявайте, госпожо Бенет, просто...

— Престанете да се извинявате — прекъсна го Грейс, — че аз ще се ядосам.

— Добре. — Той се усмихна едва-едва. — Бях сърдит и на Линда. Защо не е стигнала до скривалището? А и от толкова време не беше имало въздушно нападение. Направо откачих. Но сега вече съм по-спокоен. Просто се чувствам... Вероятно разбирате.

— Ужасно.

— Да. Точно така. Най-добре да отида при Дейвид.

След известно време Бен Лукас слезе. Видът му беше много нещастен. Отпусна се тежко на канапето.

— Не иска да говори с мен. Мушнах се е под завивките. Горкият малчуган. Така ми е мъчно! Просто не зная как да му помогна, госпожо Бенет. Наистина не знам.

— Не можете — отговори Грейс. — Поне не сега. Никой не може. Много я обичаше. Често говореше за нея, за това колко е хубава, колко е забавно с нея... — Тя погледна Бен с тревога. Дали не каза прекалено много? Мъжът срещу нея се усмихваше.

— Точно такава беше. Тя беше като живак. Поскарвах се с майка ми, но иначе се разбираха добре. Държала е... Парче от нощницата на майка ми. Мисля, че сигурно я е чакала. Майка ми не беше много бърза... — В този миг той се срина. Лицето му се изкриви, от гърдите му се откъртваха високи разтърсващи ридания.

— О, Бен — нежно се обади Грейс. И без да се замисля, тя стана, отиде до мъжа, прегърна го и опря главата му на рамото си. Той се обърна, впи пръсти в ръцете ѝ и продължи да плаче.

Даниъл се размърда на канапето, протегна мършавата си ръчичка и прошепна:

— Не плачи, тате.

Тримата седяха така дълго, докато небето съвсем потъмня и луната не се показа.

— Много се извинявам — промълви мъжът по едно време. Облегна се назад и я изгледа — Наистина съжалявам, че не успях да се овладея.

— Радвам се, че бях тук.

— Аз също. — Той извади носната си кърпа и я погледна.

— Ще ви донеса чиста — обади се Грейс.

Тя отиде до гардероба на Чарлс и извади няколко от неговите ленени носни кърпи с инициал ЧБ, подарък от майка му.

— Заповядайте — подаде ги тя на Бен. — Можете да ги задържите. Тук и без това не вършат никаква работа.

— Страхотни са — рече Бен. — Много са елегантни. Цялата ви къща е много величествена. Поне на мен ми се струва така.

— Голяма е наистина — съгласи се Грейс. — Даже прекалено. Тъкмо затова съм благодарна, че Дейвид и Даниъл са с мен.

— А вие самата нямате деца, така ли?

— Не — отговори Грейс. — Още не.

— Жалко. Щяха да ви правят компания, нали?

— Така е, но човек не може да си ги поръча.

— Вярно. Нашите дойдоха като по часовник. Линда зачена веднага. Дейвид е рожба на медения месец, а Даниъл се роди две

години след това, веднага щом решихме, че е време за следващо.

— Имали сте късмет — рече Грейс, но в същия миг се сепна, усетила горчивина в собствения си глас.

Той я изгледа внимателно.

— Проблем ли имате? Искам да кажа да имате деца?

Според Грейс разговорът взе твърде интимен обрат, но събитията през този ден очевидно ги бяха сближили.

— Не зная. Не сме женени от дълго.

— Така ли?

— Да. Само две години.

Настъпи продължително мълчание.

— Най-добре да отнеса този малък човек горе — наруши тишината Бен Лукас. — Къде спи той?

— Ще ви покажа — рече Грейс.

Скоро вече всички бяха по леглата. Грейс не успя да затвори очи до късно през нощта. Мислеше си за този мъж, от който я делиха само няколко метра. Искаше ѝ се да е в състояние да облекчи болката му. Но чудесно знаеше, че това е невъзможно.

Събуди се много рано на следващата сутрин. Когато слезе в кухнята, го завари вече там. Носеше само хавлиена кърпа около кръста.

— Моля да ме извините, госпожо Бенет. Имах намерение да се измия набързо. Надявам се, нямате нищо против. Чух, че кученцето ви скимти и слязох да му отворя.

— Няма нищо — усмихна се Грейс. — Защо не се изкъпете? Има много топла вода в бойлера.

— Искате да ми кажете, че имам нужда от баня? — ухили се той насреща ѝ. За първи път го виждаше да се усмихва истински и установи, че е заразително. Ъгловатото му лице се изкриви приятно и се разкриха удивително бели, макар и малко криви зъби.

— Не, разбира се, но...

— А вероятно имам. Пък и ще бъде истински пир за душата ми. Наистина ли е удобно?

— Да, разбира се. Ще направя чай.

Грейс го изпрати с поглед и не можеше да не отбележи колко добре сложен бе — слаб, със загоряла от слънцето кожа и изключително дълги и мускулести крака. Май наистина имаше нужда от баня. След него остана дъх на пот, мъжка пот. В нейната типично женска къща това не бе неприятна миризма.

— И двете момчета спят. Искам да поговорим за тях — каза той.

— Нямате намерение да ги вземете, нали? Искам да кажа да ги оставите да живеят някъде другаде? — Гласът ѝ звучеше така тревожно, че той не се сдържа и отново се усмихна.

— Надявам се, че няма да се наложи. Тъкмо за това исках да поговорим, въпреки че заминавам. И то задълго, предполагам. Готова ли сте, да ги оставя при вас? Искам да кажа, че сега, когато нямат никой друг, ако нещо се случи, те ще ви увиснат на врата.

— Искам да ги задържа тук — отговори Грейс. — И то много.

— Вероятно ще стават на моменти трудни. Съжалявам, че няма да съм наоколо, за да помогна.

— Ще се справя. — Грейс не на шега беше изплашена от това, че ще се наложи да успокоява две деца, израснали без майка, лишени от своя дом, а скоро и баща им щеше да замине. Наистина ли щеше да се справи?

— Много сте мила — въздъхна той.

— Често го повтаряте — засмя се Грейс.

— Повтарям го, защото е вярно. — Бен Лукас не сваляше кафявите си, замислени очи от нея. — За нищо на света нямаше да се справя вчера, ако не бяхте вие.

— Знаете ли, трябва да напишете нещо.

— Какво например?

— Нещо като декларация, че ме определяте за настойник до края на войната.

— Защо?

— Ами... Не зная. Всичко се случва. Може да дойде някой от властите и да каже, че те ще се грижат за тях. Малко вероятно е, но все пак...

— Щом мислите така — нерешително рече Бен.

— Стига вие да нямате нищо против.

— Нямам, разбира се.

— Ще донеса хартия.

Грейс се изненада от пестеливостта на написаното. „Декларация — пишеше на белия лист. — *Определям госпожа Грейс Бенет за законен настойник на двамата ми сина Дейвид и Даниъл Лукас, докато трае войната.*

Подпис: сержант Бенджамин Лукас“

— Ще го прибера на сигурно място — каза Грейс.

— С какво се занимава съпругът ви в мирно време — попита Бен.

— Адвокат е. А вие?

— Най-обикновен служител в осигурителна фирма. Но исках да стана учител. Много исках.

— Какво стана?

— Наложих се да напусна училище — простичко съобщи той, — когато баща ми почина.

— О! — внезапно Грейс се засрами от себе си.

— Продължих да посещавам вечерно училище. Учех, взимах си изпитите. Ако не беше войната, вероятно щях да постигна целта си.

— Вероятно някога това ще се случи — каза тя, потресена от куража му.

— Едва ли. Вече е много късно.

— Никога не е късно.

Всички отидоха да изпратят Бен. Ясно бе, че няма сила, която да накара децата да отидат на училище. По целия път до гарата в колата цареше пълно мълчание. На перона разплаканият Даниъл се вкопчи в баща си, Дейвид отказа дори да слезе от колата.

— Е — обади се Грейс, когато влакът пристигна. — Надявам се, че всичко ще бъде наред. Доколкото може да бъде. Ще се отбиете ли още веднъж, преди да заминете?

— Не зная. Ако мога. Но не ми се вярва да успея. Отново ви благодаря за всичко.

— Тогава довиждане — протегна ръка Грейс.

— Довиждане — каза мъжът и пое ръката ѝ.

Внезапно Грейс бе връхлетяна от огромна тъга. Въпреки ужасните обстоятелства, запознанството им ѝ се стори толкова приятно и мило. Сълзи изпълниха очите ѝ и се застинаха по лицето ѝ.

— Много се извинявам — промълви Грейс. — Много глупаво от моя страна, наистина. Просто...

— Хубава работа — обади се Бен. — Ето и аз ще се разрева. Моля ви не плачете, госпожо Бенет.

— Наричайте ме Грейс — помоли Грейс през сълзи, като правеше отчаяни опити да се усмихне.

— Добре, Грейс. Недей да плачеш. И не се извинявай. — Сетне внезапно той протегна ръце и я прегърна. Притисна я нежно и там, на обляния в слънце перон, тя за първи път се почувства на сигурно място, до човек, който мисли за нея.

Вдигнала на ръце разплакания Даниъл, тя махаше на Бен Лукас и едва сега разбра какво значат толкова често повтаряните думи „момент на истинско щастие“. Този миг ще ѝ помогне да издържи в миговете на самота и страх.

— Намирам го за много необикновено — промърмори Мюриъл. — Изключително.

— Но защо? — попита Грейс.

— Защото ти ги обесва на врата. Все трябва да има още някой, при когото да ги заведе.

— Възможно е — отбеляза разсеяно Грейс, — но никой не ми ги е обесил на врата и не искам друг човек да се грижи за тях.

— Доста самонадеяно от твоя страна. Ами ако Чарлс се прибере у дома, какво ще правиш?

— Искрено се надявам, че Чарлс няма да бъде против да се грижа за две нещастни малки момчета, които си нямат никого на този свят.

— Е, точно това ми е малко трудно да повярвам — каза Мюриъл. — А и знаеш колко категорично против беше той относно тяхното присъствие и съм на мнение, че...

— О, майко, за бога! — прекъсна я Флорънс. — Остави момичето на мира. Според мен това, което прави е страхотно. Прави ѝ чест.

— Но, Флорънс, в дома на Чарлс...

— В момента това не е домът на Чарлс — намеси се Грейс, а гласът ѝ се повиши, — а мой. Аз живея в него и се грижа за всичко в него. Домът е мой. Моля те, престани Мюриъл.

Мюриъл изхвърча от стаята. Флорънс изгледа Грейс и се усмихна.

— Опитай се да не ѝ обръщаш внимание.

— Благодаря ти за подкрепата.

— За нищо. Как са момчетата? Съсипани, предполагам.

— Смазани са.

Смазани беше твърде меко казано. Скръбта на Даниъл бе дива, шумна, предвидима и като че постепенно започваше да утихва. Плачеше често, нощем имаше кошмари, рядко можеше да го видиш без палеца в устата.

По-страшен ѝ се виждаше Дейвид: мълчалив, мрачен, враждебен.

Първата нощ Грейс го чу да плаче и влезе в стаята, сложи ръка на рамото му, но той я отхвърли и изкрещя яростно:

— Остави ме на мира! Не се опитвай да бъдеш тя. Разбра ли. Да не си посмяла. Никога няма да станеш.

Тя го остави с надеждата, че след няколко дни ще се укроти и в крайна сметка ще отиде при нея, за да търси утеха. Но вече трета седмица нямаше контакт с нея. Ходеше с каменна физиономия, отказваше дори и уроците по пиано.

Бен не се върна, не беше успял. Докато организираше погребението, неговата част вече трябвало да замине. Вечерта, преди корабите им да отплуват, доста разтревожен той се обади, за да ѝ каже, че заминава. Може би не беше чак толкова лошо, че не успя да се върне да види децата си. Те все още бяха много нещастни.

— Ще им пиша, разбира се — обеща той. — И на теб също, ако нямаш нищо против.

— Разбира се, че нямам — отвърна тя. — Ние също ще ти пишем.

— Добре. Довиждане... Грейс — с видимо затруднение изрече той името ѝ. Това я разсмя.

— Довиждане, Бен. Пази се. — След което за своя изненада промълви. — И нека Бог е с теб.

Рядко произнасяше подобни неща. Просто ѝ се стори подходящо за случая.

Флорънс притискаше дъщеря си в преддверието на къщата в очакване на Робърт. Трябваше да му отвори и да го поздрави с детето, което той положително нямаше да повярва, че е негово. Струваше ѝ се, че никога не е била толкова изплашена.

Нямаше никаква представа какво ще прави. Всеки път, когато се опиташе да си представи тази среща или да си подготви стратегия на поведение, мозъкът ѝ като че се затваряше в безпросветен мрак. Всичко би дала да можеше да поговори няколко минути с Джайлс. Да го попита... Какво ли щеше да го пита? Щеше да поиска може би съвет, помощ или подкрепа? Обещания, може би? Какво ли изпитваше той? Как си представяше отношенията им по-нататък? Бе получила от него писмо два месеца след раждането на Имоджийн. Писмото бе наситено с толкова много любов, нежност и възторг от вестта за раждането на бебето. Беше я заредило със сила да издържи всичко. Но при вестта за завръщането на Робърт цялата ѝ смелост и решителност се бяха изпарили. Сменяше решенията си на всеки час: ту решаваше да признае всичко на Робърт и да поиска развод, ту да остане с него, да се опита да издържи, да се опре на уверенията му, че я обича, че съжалява за стореното, да се опита да му прост и. Клариса ѝ бе казала, че трябва да го напусне, че няма друг начин, дори бе предложила да бъде с нея, когато Флорънс реши да говори с Робърт. Но Флорънс бе отказала, трябваше сама да се справи с проблема, още повече че се отнасяше за нейния брак, за нейния живот, за кашата, в която сама се бе забъркала.

— Както решиш, скъпа. Но нищо не е така просто, както изглежда на пръв поглед. Готова съм да дойда с теб, ако промениш решението си. Все ще намеря начин да се измъкна.

Най-много се тревожеше за Имоджийн. Ами ако Робърт, узнавайки, че детето не е от него, насочеше гнева си към бебето? Дали нямаше да го удари? Да нарани нейната златиста главица, да я изрита, докато тя лежи на пода разплакана? Не, абсурдно бе да остане при него и да изложи детето си на подобен риск. Колкото повече срещата приближаваше, толкова по-бързо се стопяваше нейната решимост. Флорънс постепенно се свиваше вътре в себе си, изплашена, готова да

лъже, да му се подчини, да се превърне отново в покорна безмозъчна твар.

Тя не уточни в писмата си до Робърт подробности около раждането на Имоджийн, нито времето на нейното зачеване. Спомена, че е родена преждевременно, най-добре бе на първо време да поддържа легендата, че бебето е негово. Но ако решише да скъса с него, щеше да разкрие истината, за да направи нещата по-болезнени и да го държи настрана. Мислите ѝ се въртяха като диви животни, уловени в клетка, неспособни да се измъкнат, да намерят решение. Флорънс загуби съня си. Заспиваше късно, измъчваха я кошмари и обляна в пот се будеше призори. Съзнанието ѝ се вцепеняваше от предстоящия страх и много скоро Флорънс вече беше убедена, че губи разсъдъка си. Най-сетне така очакваният шум по ситните камъчета на пътеката пред входа се разнесе; стомахът ѝ се надигна неудържимо, тя изтича по коридора към кухнята, бутна бебето в ръцете на готвачката и се скри в тоалетната. Коленичила на пода тя повръща отново и отново. Щом свърши и се изправи, чу гласът му да я вика от преддверието.

— Тук беше, Робърт, допреди минута — чу да казва Мюриъл.

Флорънс се появи при тях с вяла усмивка.

— Извинявай. Вълнението ми дойде малко в повече. Как си, Робърт?

— Добре.

Изглеждаше добре — по-слаб, по-стегнат, загорял от слънцето, може да се каже, че дори беше хубав. Белезникавите му очи, както винаги бяха неразгадаеми. Той се наведе да я целуне. Флорънс положи неимоверно усилие да не се отдръпне и да не измъкне ръката си от неговата.

— Изглеждаш прекрасно — отбеляза Робърт. — Но имаш малко уморен вид и си отслабнала. Много си отслабнала, Флорънс.

— Гледането на бебе е тежък физически труд, Робърт.

— Тъкмо нея съм дошъл да видя. Къде е моята дъщеря?

— Имоджийн е в кухнята при готвачката.

— Преди секунда я изведе в градината — обади се Мюриъл. — Плачеше. Както обикновено — додаде тя. — Боя се, че бебето е много капризно, Робърт.

— Така е, но пък е красива — отговори Флорънс. Дори в този момент на нервно напрежение не търпеше критика по отношение на

детето си. — И е много развита за възрастта си.

— Сигурно — усмихна се Робърт, но очите му оставаха все така безизразни.

— И може да сяда — не млъкваше Флорънс. Подхванеше ли се любимата ѝ тема, тя нямаше задръжки. — Наскоро започна да пълзи, вика „Мамммм“ и се смее, когато я гъделичкат. Прилича на мен на нейната възраст. Разбира се, като повечето бебета е руса, със сини очи, но нали всички бебета имат сини очи...

— Флорънс — тихо и настойчиво я прекъсна Робърт. — Може ли да я видя?

— Ами, да. Извинявай. Да отидем в градината.

Тя го поведе навън, стараейки се да заглуши тракането на зъбите си. Готвачката бе оставила Имоджийн на земята и тя се опитваше да достигне групичка маргарити, пъшкайки тихо от усилието. Тишината в градината просто гърмеше от напрежение. От главата на Флорънс не излизаше мисълта, че бебето е там само, незащитено, така уязвимо. Изтръпваше от ужас, че той ще го сграбчи, ще го удари, ще го нарани. Робърт не мърдаше. Просто стоеше с напълно неразгадаемо лице, стиснати устни и вперени в детето очи. Флорънс усещаше, че ако това продължи още малко, ще му каже всичко, ще грабне детето и ще побегне.

— Робърт... — промълви тя.

— Тихо — съвсем нежно я прекъсна той, поглеждайки я с усмивка. — Много е красива, Флорънс, наистина. Но не мисля, че прилича на теб. Ще ти кажа на кого прилича. — Робърт въздъхна. — Като ме гледаш сега какъв голям, груб и противен съм станал, никога няма да повярваш, но тя прилича абсолютно на мен. Не разбирам как е възможно, но е истина.

— Госпожо Бенет, мила — имам съобщение за вас.

— Кажете, госпожо Боскомб.

— Бихте ли се обадили в Риджънт Парк, на телефона на госпожа Търнър Андрюс. Каза, че било важно. Казах ѝ, че не зная, кога ще се приберете. Тия хора си мислят, че ние тук нямаме никаква работа.

— Благодаря ви. Ще ме свържете нали?

Грейс стоеше в преддверието и изведнъж си даде сметка колко е изморена.

— Госпожо Бенет, колко мило, че се обадохте. Предишния път бяхте така настоятелна, че реших да ви позвъня. — Гласът на госпожа Търнър Андрюс бе страшно любезен.

— Да, разбира се. Случило ли се е нещо със свекър ми?

Оказа се, че Клифърд, не само пиел неудържимо в последно време, но започнал да заспива, където му падне — на улицата, в някой вход.

— Снощи го намерили пред един от складовете на Селфриджис — продължи госпожа Търнър Андрюс, — и колкото и да го обичам, просто не мога да поема такава отговорност.

— Разбира се — успокои я Грейс. — Оставете на мен. Ще измисля нещо и пак ще ви се обадя. Много ви благодаря за всичко, което направихте за него.

— Скъпа моя, правех го с радост. Толкова ми е приятно с него, а и той беше толкова добър партньор на бридж.

Грейс затвори телефона и отиде в кухнята. Момчетата ядяха хляб и слушаха по радиото детския час.

— Здравсти — поздрави я Даниъл.

— Здравей. Здравсти, Дейвид — отговори Грейс. — Как мина денят?

— Всичко е наред — отвърна неохотно и лаконично Дейвид.

Понякога, въпреки дълбокото си съчувствие към него, ѝ идваше да го раздруса яко.

Тя си приготви чаша чай, настани се колкото може по-близо до бойлера и се опита да си събере мислите, за да реши какво да прави с Клифърд. Най-сетне с огромно нежелание отиде да се обади на Флорънс.

— Имаме проблем — съобщи тя на снаха си. — Можеш ли да говориш?

— Не точно сега. — Гласът отсреща звучеше напрегнато. — Робърт току-що пристигна и... Да ти се обадя по-късно?

— Да, естествено — отговори Грейс.

— В градината е с Имоджийн. Мама също. Нещо с татко ли?

— Да.

— Добре. — Очевидно обзета от внезапен порив да продължи разговора Флорънс попита: — И знаеш ли какво направи Имоджийн днес? Поставих една играчка така, че да не може да я стигне. Тя се напрегна страхотно и я хвана. Много е умна, не мислиш ли?

— О, боже — въздъхна Грейс. — Изключително умна.

Трябваше да признае, че вътрешната ѝ съпротива към Флорънс, съвсем без всякаква причина се бе прехвърлила и върху Имоджийн. Русите къдрици, които покриваха малката ѝ глава, големите сини очи, светлата кожа, всичко говореше в подкрепа на факта, че бащата е всеки друг, освен мургавия тъмнокос мъж, за когото майката на бебето се бе омъжила.

Флорънс не се обади. Грейс не беше изненадана. Опитваше се да си представи какъв кошмар цари в Прайъри. Обаждането дори не беше толкова важно, защото тя вече беше решила какво да предприеме. Щеше да прибере Клифърд и да се грижи за него. Все някой трябваше да го направи, защото не бе изключено той да попадне под колелата на някой автобус или в яма, изровена от снаряд. Тя не си правеше илюзии за трудностите, пред които щеше да се изправи. Единствено я тревожеше отношението на Чарлс. Но сега той беше далеч и толкова рядко пишеше, че започна да ѝ се струва, че той не съществува, че бракът ѝ с него е нещо, за което са ѝ разказвали или е чела някъде.

Горе-долу това каза и на майка си, когато ѝ съобщи за решението си. Жената беше потресена.

— Според мен идеята ти е неразумна, Грейс. Ще бъде много трудно за горката госпожа... искам да кажа за Мюриъл. Не бива да ѝ нанасяш такъв удар. Просто не разбирам как ти е дошло наум.

— Дойде ми, мамо, защото много обичам този човек.

— Не разбирам защо го обичаш. А и какво ще каже Чарлс? Баща ти е съгласен с мен, че това, което си намислила е изключително неразумно.

Грейс започна да губи търпение.

— Първо, Чарлс не е тук, а що се отнася до чувствата на Мюриъл, те не ме интересуват. Досега тя с нищо не показва, че я интересуват моите чувства. Толкова унижения съм преглътнала. Мислех си, мамо, че преди всичко ще се загрижиш за това, колко много ще се натоваря с идването на Клифърд у дома. Не вярвах, че чувствата на Чарлс и Мюриъл са по-важни за теб.

Клифърд категорично отказа. Заяви, че никъде няма да ходи, че няма да легне на нейните ръце и да се превърне в повод за тревоги и напрежение. Предпочита да си заmine мирно и незабележимо от този свят.

— Добре, Клифърд — опита се Грейс да изясни нещата. — Но няма да стане мирно и незабележимо, особено за горката госпожа Търнър Андрюс. При това и бомбардировките се разрешиха. А и аз съм ужасно самотна, имам нужда от човек край себе си. Просто пристигаш. Ако се тревожиш за Мюриъл, трябва да знаеш, че тя и без това не стъпва в Мил Хаус; що се отнася до приятелите ѝ и тези на Чарлс и с тях не се виждам.

Клифърд помълча известно време, след което заключи:

— Загубата е тяхна, Грейс. Само тяхна.

— Много съм изморен, скъпа — рече по едно време Робърт. — Да се качваме вече горе, а?

Очите му замислено наблюдаваха Флорънс. Тя се опита да се усмихне, докато сърцето ѝ спря от страх... или може би от отвращение.

— Ти върви — продума тя най-накрая. — Сигурно си капнал от умора. Но аз трябва да остана за последното хранене на Имоджийн.

— Ами добре. Ще постоя с теб.

Флорънс се запъти към кухнята, изтръпвайки от мисълта какво я очаква след малко.

Седнала срещу Робърт с бебето на колене, тя за кой ли път премисли възможността да побегне. Докато го беше наблюдавала как се занимава с момиченцето, как го разглежда и гушка, си беше представяла какво стои зад такава нежност и привидна преданост. Дали не ѝ готвеше един от неговите жестоки капани? И какъв ли щеше да е този път? Флорънс не помнеше да е била някога толкова изплашена. Не оставяше Имоджийн с него, дори когато ѝ се наложеше да отиде до тоалетната или да приготви питие за Робърт.

— Ще я взема с мен. Нямаш представа колко е непредвидима. Човек трябва да си отваря очите на четири. За част от секундата се

изскубва от теб. Само мама и аз можем да реагираме достатъчно бързо... — Чуваше се да говори припряно и възбудено, знаеше, че той го забелязва и се молеше той да го отдава на нейната нервност и на изопнатите им отношения.

— Колко време ще останеш вкъщи? — попита тя ни в клин ни в ръкав.

— Седем дни — гласеше спокойният му отговор. — Но ще трябва да отскоча до щаба. Възможно е да ме прехвърлят в Шотландия в един тренировъчен лагер. В Гибралтар се оказа, че ме бива в подготовката на войниците, казаха ми, че имат нужди от такива офицери. Нали ще е прекрасно, скъпа? Ще можем да се виждаме често.

— Да — прошепна Флорънс. Не беше изненадана. Открай време знаеше, че Робърт е човек, способен да се справи с всичко — със съдбата, с войната, с всичко, само и само да не я изпусне от очи. Той беше невероятно умен. Умен и опасен.

Качиха се в спалнята си. Бебешкото легло на Имоджийн бе в единия ъгъл.

— Не знаех, че ще имаме компания — обади се Робърт.

— Така е. Тя не може да спи сама.

— Не виждам защо да не може.

— Защото е още бебе.

— Когато сестра ми роди, нейното дете спеше в отделна стая от самото начало. Убеден съм, че така е по-добре.

— Робърт не може да е по-добре. Поне за мен. Ще се тревожа, няма да съм спокойна...

— Но за мен ще е. — За първи път откакто си беше дошъл, тя долови следи от познатата заплаха в гласа му. — Искам те за себе си, Флорънс. Моля те отнеси я в детската стая. Сигурен съм, че ще се чувства добре там.

Флорънс се подчини.

Тя стоеше до леглото, плътно завита с халата си, ужасена, че трябва да легне до него. Робърт бе гол, докато тя трепереше от студ, въпреки топлата нощ.

— Скъпа моя, Флорънс — Той протегна ръка към нея. — Толкова ми липсваше през тези месеци.

Тя се опита да се усмихне, надявайки се, молейки се горещо, той да не усети вътрешната ѝ съпротива и ужасът, които бяха свили сърцето ѝ. Предпазливо свали халата си и се мушна под завивките. Робърт улови ръката ѝ и нежно я целуна. После целуна лицето, устните ѝ. Флорънс отчаяно се молеше той да не почувства горчилката в устата ѝ. Ръката му се плъзна към гърдите ѝ.

— Свали нощницата си — прошепна той. — Желая те, Флорънс. Толкова отдавна мечтая за този миг.

Тя бързо се дръпна, за да изпълни желанието му. Щастлива бе, че макар и за миг може да е встрани от него. Робърт загаси лампата, обърна Флорънс към себе си и отново започна да я целува. Членът му се опря в тялото ѝ и тя изтръпна. Ръцете му бяха на гърдите ѝ, милваха ги и дразнеха зърната. Колко хубаво беше, че той я целуваше, защото само така викът, който се бе надигнал в гърлото ѝ, можеше да бъде спрял. И въпреки това приглушен стон се промъкна, но той го изтълкува като признак на нейното желание.

— Сладка — прошепна Робърт, — сладка моя, Флорънс. — Устните му покриха зърното на гърдата ѝ.

Тя се опита да насочи вниманието си към дърветата навън. Преговори си азбуката в обратен ред.

— Обичам те — достигна до слуха ѝ. — Толкова много те обичам. Теб и нашето бебе.

Въобразяваше ли си или той нарочно формулира по този начин израза си, за да ѝ даде да разбере, че той е наясно с всичко. Че опасенията ѝ не са били напразни. Силна тръпка на страх разтърси тялото ѝ.

— Недей, Флорънс — тихичко помоли той. — Всичко ще бъде наред.

В следващия миг вече беше над нея.

— Отпусни се, моля те. Скъпа, нека вляза в теб. Позволи ми да те обичам.

За своя изненада тя наистина се отпусна. Усещаше неговите тласъци дълбоко в себе си, все по-бързи и по-настойчиви, докато с огромно отвращение от себе си установи, че се възбужда и всеки миг ще стигне до оргазъм. Опита се да го спре, да откаже на Робърт това

удоволствие, с риск да го вбеси, но нищо не можеше да направи. Единственият начин да се спаси от него бе да му се подчини — напълно и безусловно.

ГЛАВА 17

Зимата на 1941–1942 г.

— Чувствам се напълно скапана — рече Клариса.

— И изглеждаш така — отбеляза Мей.

— Благодаря ти.

Двете вървяха през двора по посока на мястото, където всяка сутрин се провеждаше оперативката им. Клариса страдаше от тежък махмурлук.

— Какво значение има как изглеждаш? — продължаваше Мей.
— Да не би да отиваш на официален коктейл?

— Не, за съжаление — въздъхна Клариса. — Макар че многоуважаемият ни първи офицер едва ли ще се съгласи с теб. Нали го знаеш, това бил цветът на армията и какво ли не още. Знам, че обувките ми плачат за малко боя, че косата ми има нужда от подстригване. По-важно е как се чувствам. Трябва да откарам няколко души до проклетия Гринуич и изобщо не знам как ще издържа да не заспя.

— Защо си толкова изморена? — внимателно я погледна Мей. — Доколкото знам снощи не си излизала?

— А ти?

— Я престани. Голяма си многознайка. Попитах те нещо. Излиза ли?

— Ами... — Клариса заекна. — Малко.

— Стига, Херцогиньо. Не може да си излизала малко. Или си била навън или не.

— Е, добре. Излизах. Бях на едно събиране. В една къща.

— И после?

— После — нищо. Честна дума, Мей. Не ме гледай така. Хубав, очарователен, много забавен.

— И много красив. Много добре знам колко нападателна ставаш, стане ли въпрос за хубав външен вид.

— Слушай, Мей — рече Клариса с високо вирната глава, — аз съм една много щастливо омъжена жена. И не си мисли, че мога да залитна по някой заради едното приятно лице.

— За нищо на света. И все пак е доста вероятно. А къде е командирът на ескадрона в момента?

— В Шотландия. Горкият. Изпратили са го на нещо като почивка. Страшно скучае там. Непрестанно му обещаваха да го изпратят на фронта, но нещо все отлагали.

— Глупости — презрително подсмръкна Мей. — И да го изпратят, да не мислиш, че ще е благодарен. Има хора, които вечно са недоволни от нещо.

Клариса си мислеше, че би предпочела да върши нещо по-активно в момента. Тя крачеше към гаража с автомобили, за да вземе колата си. Беше станала шофьор и бе прикрепена към ръководния състав на своята част. Пращаха я да пренася провизии или да развежда с колата офицери и високопоставени личности. Честно казано предпочиташе времето, когато пътуваше със своя мотоциклет, въпреки физическото натоварване. Тогава поне непрестанно я съпътстваше вълнението и усещането, че върши нещо смислено и полезно. Да разхождаш напред-назад важни персони с големите американски автомобили, създава усещане, че си шофьор на такси. Тъгуваше страхотно по Джак. По време на редките им срещи нещата между тях все така вървяха трудно. Той беше отегчен и раздражителен, ядосваше се, че бездейства. Все по-трудно им беше да разговарят. Той все повече не одобряваше ангажиментите ѝ.

— С нищо не си по-добър от Чарлс — му бе казала тя веднъж в изблик на раздражение. — Дори в известен смисъл си по-лош. Той не позволява на Грейс да се залавя за каквото и да било. В началото ти се съгласи, а сега се отмяташ. Просто не е честно.

— Ами може би щеше да е по-добре да се омъжиш за него — подхвърли Джак, след което потъна в мрачно мълчание, от което тя не успя да го измъкне въпреки усилията си.

После горчиво съжали за глупавите си приказки. Напомни си, че не бива да забравя през какво беше минал Джак по време на Битката за Британия. Естествено е да се промени. Само че не беше толкова лесно

да свикне. За пореден път се бе върнала към своето всекидневие с голямо облекчение.

В този момент обаче бе много потисната.

Пътуването до Лондон с една от американските коли, които тя ненавиждаше, беше истински кошмар. Имаше мъгла. На два пъти едва не направи катастрофа. Първия път пътниците ѝ, заети с разговора си, не забелязаха нищо, но втория, когато се наложи да удари спирачки и хората на задната седалка здравата се раздрусаха, някой от тях почти изляя в ухото ѝ:

— Случи ли се нещо?

— Не, сър. Нищо не се случи. Има гъста мъгла, сър.

— Забелязахме. Много продължи това пътуване. Не може ли да натиснете малко?

— Ще се опитам, сър.

Тъпи копелета, помисли си Клариса. Заслужават да ги забия в някоя канавка. Тя почти се надяваше да успее.

Връщането беше още по-тежко. Напуснаха Гринуич чак към шест вечерта и тя се прибра в Портсмут към десет, готова да се разплаче от изтощение. Лежеше на леглото си унесена, когато Мей приближи.

— Хайде, Херцогиньо. Изпратиха ме да те повикам. Както обикновено. Отиваме в града.

— Не, Мей. Невъзможно. Изтощена съм до смърт.

— Не се занасяй. Няколко питиета и ще се почувстваш чудесно. Какъв е смисълът да лежиш тук? Стотици момчета имат нужда от утеха и повдигане на духа.

— Аз съм, която има нужда от утеха и повдигане на духа — отговори Клариса.

— Мисля, че и това може да се уреди. Между другото, имаш писмо.

— Ама защо не каза по-рано? Сигурно е от Джак.

— Не ми прилича да е от него. По-скоро е служебно.

— Господи! О, Господи! — Клариса не разбра как се озова в седнало положение. — Дръж ми ръката, Мей.

Тя разкъса нервно плика, но минаха няколко минути, преди думите да спрат да танцуват пред очите ѝ. Написаното не приличаше на телеграма, нито на съобщение от вида „с голямо съжаление ви съобщаваме, че...“ Само няколко реда.

— О, Мей — прошепна Клариса, — викат ме да се явя пред комисията за даване на звание. — Клариса избухна в радостен кикот. — Чуй само: „Неуморимата ви работа и добро поведение, ви спечелиха честта...“

— Боже мили — въздъхна Мей. — Какво ще правя без теб. Надявам се да откажеш.

— Ами аз без теб? Но това е ужасно.

— Кое е ужасно?

— Следващата седмица трябваше да съм в отпуска, за да се срещна с Джак. Дано успее да я смени.

— Защо ти не смениш своята?

— Не ставай смешна, Мей. — Изведнъж тя се стъписа от факта, че и през ум не ѝ мина за подобна възможност. — Не, това е важно. Не мога да го отложам. Все пак е война, нали?

— Не може да бъде.

— Е, ако не може, не може. Сигурна съм, че ще ми влезе в положението. Божичко, Мей! Аз — офицер?!

— По дяволите! — изсумтя Мей. — Тя вече откачи. Да отидем да налеем малко джин в немоцното ти тяло.

Бен бе написал дълго писмо на Грейс от Северна Африка, в което подробно докладваше за условията на живот, които ѝ се сториха истински ад — адска горещина, безброй мухи.

Благодареше ѝ отново за всичко, което бе сторила за него и момчетата и я молеше да им предаде да са послушни. В края на писмото заключаваше, че благодарение на тежките условия, човек затъпявал, което било добре дошло за скръбта, защото и тя била притъпена. Подписът бе малко служебен: „Твой, Бен Лукас“.

Грейс бе вперила разплакани очи в листа. Куражът и страхотната болка я разтърсиха, срамуваше се от своите оплаквания, от това, че ѝ е скучно и е самотна. Веднага седна и му написа отговор. Писа за всичко, което ѝ дойде наум: че Дейвид е поуспокоен, почти щастлив,

подновили са уроците по пиано, Даниъл е оправил бележките си в училище, че Флоси се откъснала един ден и прекарала няколко часа в романтични отношения с козела на съседите и сега се надявали, че тя ще бъде майка. Даниъл спасил едно малко зайче от Шарлот и сега го отглежда в клетка, която сковали двамата с Клифърд. Написа за присъединяването на Клифърд към тяхното семейство. Момчетата много го харесали. По всичко личало, че именно той бе помогнал на Дейвид да стъпи на краката си. („Започнаха да се обръщат към него със «сър», а когато им каза да му викат Клифърд, Даниъл нещо не разбра и продължи със «сър Клифърд», от което Клифърд е много щастлив. Твърди, че винаги е мечтал да получи титла!“)

Писа, че организират за Коледа малък концерт в училището, на който нейните ученици ще свирят, а децата от групата на госпожица Мъртън ще танцуват (добре че Бен не може да си представи, колко страшна е гледката). Дейвид изучава един простиък валс от Шопен, на който го научи Клифърд. В началото всичко беше чудесно, но напоследък взе да става доста досадно, защото пианото има нужда от акордиране, което засега е немислимо. Старият Джон Стоукс обеща да предаде няколко урока на Дейвид по орган. Дейвид обожава музиката, но шумът понякога става нетърпим. Трудно ѝ беше да пише за такива подробности, толкова малко познаваше Бен, нямаше представа какво знае той и много се боеше думите ѝ да не прозвучат прекалено покровителствено или високомерно.

Завърши с няколко весели истории за нейните момичета.

Дълго се чуди как да се подпише, но накрая се спря на „Твоя Грейс“, което ѝ се стори едновременно сърдечно, без да е прекалено фамилиарно. След като пусна писмото, към което прибавиха написаното и от двете момчета, тя си даде сметка, колко по-голямо удоволствие бе изпитала да пише на Бен, отколкото на Чарлс.

— Никога не съм спал с офицер — заяви Джак.

— Драго ми е да го чуя — засмя се Клариса. Тя прокара пръст по очертанието на профила му. — Има ли разлика?

— О, да. Нивото е далеч по-високо.

— Мисля, че това е малко обидно. Толкова обикновено ли беше преди?

— Твърде необикновено — заяви той с усмивка и след миг продължи: — Всеки път е все по-необикновено от предишния. Често си мисля, че това е единственото смислено нещо в бъркотията, наречена мой живот.

— Джак, наистина ли ти е толкова противно?

— Наистина. Най-отвратителното е, че трябва да изпращам съвсем млади момчета, почти деца на смърт.

И преди ѝ беше казвал.

— Не говори така — примигна смутено Клариса.

— Защо? Вярно е.

— Звучи така сякаш касапницата е неизбежна.

— Но тя е.

— Не е вярно. И ти няма да си там. Сигурна съм.

— Бих искал да съм. — Тежка въздишка се откърти от гърдите му. — Господи, колко бих искал!

Отново беше Коледа, но още по-тъжна от предишната. Отново бяха заедно в дома, който така обичаха. Само че този път дистанцията помежду им бе станала още по-голяма. Дължеше се на задълбочаващата се депресия на Джак и на новото усещане на Клариса за самата себе си. Животът ѝ придоби смисъл, цел, различна от тази да доставя удоволствие на себе си и на Джак, да върви по утъпканата от поколения пътека на момичетата от нейната класа — да поддържа един задоволителен брак, дом и домакинство и в крайна сметка да роди и отгледа няколко деца. Нещо, което ѝ се струваше сега доста празно и като че без особено удовлетворение. Това, което много ѝ харесваше в сегашния ѝ живот, бе усещането за задоволство от свършената работа, от преследването на някаква цел, способността ѝ да насочва и дори вдъхновява хората. Разбираще, че войната ѝ предоставя една изключителна възможност и оттук нататък няма да може да живее без това усещане за определена посока и постижение. Тя поглеждаше онази Клариса, която бе намирала удовлетворение в пазаруването, клюките, забавленията, удоволствията, и вече не я разбираше. Продължаваше да харесва всички тези неща, но сега те ѝ приличаха на стъклените топки, които бе закачила на малкото коледно дърво в дневната — блестящи, красиви, но само украшения.

Опитала се бе да обясни всичко това на Джак, да му разкаже за предстоящия кратък курс, преди да я произведат в офицерско звание в Гринуич, за това какво означаваше той за нея. Ала Джак се бе нацупил, нарочно се правеше, че не разбира и накрая я попита наясно ли е, че животът не е игра за възрастни. Тя се предаде и се върна към поведението на старата Клариса. Тогава нещата между тях тръгнаха по-добре. Тя си обеща след края на войната да помисли добре и да направи преоценка на промените, настъпили в нея и да поеме новия си път. Въпреки всичко сянката, настанила се между тях, не можеше да бъде заличена. Единствено когато се любеха, когато двамата политаха в магията на усещанията, на съвършения си синхрон, тя имаше чувството, че бракът им отново е онова вълшебно преживяване, което беше и преди.

Последната вечер отново се скараха и той я остави в дневната, изпълнена с угризения и съпротива и отиде в спалнята. Тя поседя известно време, очаквайки Джак да се върне. Питаше се защо самата тя не се извини, знаеше, че той я чака. Докато се бореше със себе си, Клариса заспа. Събуди се часове по-късно, схваната, замръзнала, нещастна. Изтича горе, мушна се в леглото до Джак, събуди го, за да му каже колко го обича, разплака се, разкайна за това, че пропиляват скъпоценните си часове в безсмислени кавги. Той я прегърна и нежно я любя. Въпреки всичко радостта от удоволствието бе изчезнала. Докато го наблюдаваше на сутринта как си събира нещата и отпива от застоялото кафе, тя се питаше дали Джак си отива или любовта.

Тя за стотен път му каза колко го обича, за стотен път се извини и го помоли да ѝ прости. Той я целуна, каза, че я разбира и знае какво изпитва. Само дето Клариса не беше съвсем сигурна в това.

Обикновено се разделяха у дома. Тя седеше на последното стъпало на стълбата, водеща към горния етаж, стараяйки се да запази образа му, да спре времето, защото чудесно знаеше колко самотна ще се почувства, когато той хлопне вратата и я остави сама с отчайващия страх, че може да бъде убит. Този път се боеше от самотата както никога досега. Всички казваха колко е смела, изпълнена с оптимизъм. Само дето никой не знаеше какво ѝ коства да поддържа тази илюзия, колко отчаяно се бореше със задушавания страх, боеше се от самия страх, от това какви следи оставяше в душата ѝ.

Когато най-накрая той затвори вратата, Клариса помисли, че ще се спусне след него, за да се опита отново да уреди отношенията им, да го увери, че не се е променила, че нищо друго няма значение освен него. Но остана неподвижно на стъпалото, викайки в съзнанието си неговия образ, високото му елегантно тяло, изумително красивото му лице, сините очи, които я пронизваха, дълбокият му глас. Не мина много и сълзи се застичаха по страните ѝ, тя искрено тъгуваше за това, което им се беше случило, за това, че той си беше отишъл. Бавно пое нагоре по стълбата, за да се приготви за пътуването си към онова, което колкото и странно да ѝ се стори в първия миг бе нейният истински живот.

Египет

Скъпа моя Грейс,

Пиша ти набързо, само да ти благодаря за писмото и да ти съобщя, че тук всичко е наред. Имахме доста тежки дни и ни изтласкаха към египетската граница, както сигурно вече си узнала от вестниците. Войниците и командният състав се държат страхотно, духът им е наистина на високо ниво. Почти сигурен съм, че много скоро отново ще настъпим. Хората копнеят за действие, чакането е много мъчително, да не говорим, че неизбежно те обзема и чувство за вина, когато бездействаш.

Условията не са чак толкова лоши, макар горещината да е много неприятна. Лагерът ни се намира в пустинята, спим в палатки, подът е от гола пръст. Сериозна опасност представляват скорпионите. Но не се тревожи, скъпа, ако успея да преживея бомбите, пушките и танковете на врага, все ще успея да се справя с няколко скорпиона.

Пустинята е много красиво място, твоята романтично млада душа сигурно би била във възторг. Особено красиви са сутрините, когато слънцето се появи на хоризонта. Звездите нощем са невероятни. През нощта е студено. Много често мисля за теб и се надявам, че си в добро

здраве. Разочарован съм, че упорито отказваш да настаниш момчетата някъде другаде, но доколкото разбрах, много от тези деца вече се прибират по домовете си, защото бомбардировките са спрели. Без съмнение нещата ще се наредят от само себе си, преди да се прибера. Надявам се поне да е така!

Що се отнася до баща ми се чувствам раздвоен. В началото бях потресен, като си представих какво ще причини това на майка ми, но получих писмо от Флорънс, в което тя представя своето виждане за твоето положение и за неговото и виждам, че отново твоето добро сърце е причина за всичко. Когато войната свърши и се прибера, надявам се, че ще мога да се погрижа отново за всичко. Ще намеря някакъв дам за него. Флорънс ми обясни, че в момента съществуват материални затруднения. Естествено не мога да допусна да живея под един покрив с него. Щом нещата се върнат в обичайния си ред, той ще си отиде. Макар и неохотно сега съм готов да приема пребиваването му в Мил Хаус. Трудни времена — трудни решения.

Мисля си толкова често за теб, липсваш ми невероятно много. Моля те, продължавай да пишеш прекрасните си писма, те са всичко, което имам тук. Майка ми също пише често и писмата ѝ са забавни и пъпни с информация. Би ли изпратила няколко снимки, ако имаш разбира се. Флорънс ми изпрати само няколко на Имоджийн, но други нямам.

С много любов, скъпа моя

Чарлс

Грейс се почувства доста странно, когато стигна до края на писмото, което бе едновременно доказателство за искрена, неподправена обич и за неотстъпната воля на Чарлс да ръководи живота ѝ, и тотална незаинтересованост за трудностите и проблемите ѝ около грижите за собствения му баща, който пиеше до среднощ, къпеше се в три часа сутринта, имаше огромен апетит и отказваше да се съобразява с дефицита на храна. Високомерната позиция на Чарлс,

който дава своето разрешение баща му да обитава временно дома им и настоява двете сирачета да бъдат изпратени при някой роднина, в първия миг я ядоса, но после я разсмя.

Тя му написа отговор — ведър и изпълнен с топли чувства. Съвсем целенасочено отбягна темата за своите подопечни. Нямаше намерение да се съгласява с него за каквото и да било, свързано с бъдещето, нито пък желаше да се кара с Чарлс, при условие че животът му всеки ден е поставен на карта. Най-малкото, което можеше да стори, докато той се биеше, бранейки нея и нейната родина, бе да го уверява в своята обич и привързаност. Когато всичко свършеше и той се прибереше у дома, щеше да има достатъчно време да се безпокои за подробностите.

Телефонът иззвъня и Флорънс се събуди. Погледна часовника си — показваше шест сутринта. Сигурно е нещо важно, иначе кой ще звъни по това време, за да си побъбрят или да я покани на чай. Тя лежа известно време, без да става, надявайки се, че е грешка и скоро звъненето ще престане, но най-накрая се предаде и отиде да вдигне слушалката. Мюриъл с положителност нямаше да се събуди — тя спеше все по-дълбоко и по-дълбоко, а готвачката, на която се възлагаха всевъзможни задачи, ставаше все по-избирателна в онова, което чуваше. Тази нейна глухота я спасяваше от много задачи — миенето на съдовете (в такива моменти тя решаваше да поседне малко, след като е сервирала вечерята, и до следващата сутрин никой не я виждаше), чистенето или отглеждането на Имоджийн. Но никога не пропускаше да чуе някоя похвала, колкото и тихо да бе изречена, молба за определено ястие или мармалад, нещо, което тя обичаше да прави, или сестра си по телефона.

Флорънс хвърли поглед към детското легло, докато минаваше покрай малката ѝ стая. Момиченцето спеше спокойно, с изритани завивки, широко разперени ръце и невероятно ведро лице. През деня се смееше, крещеше, гневеше се, но никога не бе ведра. Флорънс изтича по стълбите и вдигна слушалката.

— Седемстотин двајсет и четири — рече лаконично тя.

— Флорънс?

Всичко пред очите ѝ се завъртя. Подът под краката ѝ започна да се люлее, а картините по стената първо полетяха към нея, а после постепенно започнаха да отстъпват. Силен шум изпълни ушите ѝ.

— Да? — промълви тя. — Аз съм.

— Скъпа. В Англия съм. До вечерта ще бъда в Лондон, в отпуската съм. Цели три седмици. Можеш ли да дойдеш? Или аз да дойда?

— Господи! — възкликна Флорънс и приседна на пода.

— Не — засмя се той. — Не е Господ. Аз съм Джайлс. Джайлс, който те обича.

— Джайлс — прошепна Флорънс, — не е възможно!

— Разбира се, че е възможно. Но ми звучиш някак странно, скъпа. Всичко наред ли е?

— Да — отговори тя, преглъщайки с мъка. — Просто съм много изненадана. Добре съм.

— Ще успееш ли да дойдеш? Или да се опитам да взема пътен лист.

— Не — каза Флорънс. — Недей. Аз ще дойда при теб. Но не днес. Наистина не мога. Утре. В къщата. Вечерта. Може да се наложи да ме почакаш. Ще видя какво мога да направя.

— Скъпа, чакал съм близо две години. Мога да почакам още дни. Но сигурна ли си, че си добре? Имоджийн добре ли е?

— Да. Много. Ще се опитам да я доведа.

— Много бих искал. Обичам те, скъпа.

— Да — промълви Флорънс, която с ужас установи, че гласът ѝ започва да трепери. — И аз също. До утре.

Тя избухна в сълзи на радост и облекчение. Най-сетне имаше с кого да сподели вледеняващия си страх от Робърт, неспособността да вземе решение, щеше да се зареди с обичта и смелостта на Джайлс. Не си беше давала сметка до този момент, когато чу гласа му, колко беше отчаяна и самотна. Последните няколко месеца бяха истински кошмар. Робърт беше в Шотландия и макар да не си беше идвал, мисълта, че може да се появи, я караше да изтръпва при всеки шум отвън. Беше се справила някак. Робърт се бе държал мило и внимателно, продължаваше да твърди, че детето прилича на него на тази възраст, никога не се поинтересува за времето на раждането. Опитваше се да поеме малко от грижите за Имоджийн. Флорънс продължаваше да не

ги оставя сами, но към края на едноседмичния му престой поне вече не се боеше толкова, че той може да стори нещо лошо на бебето ѝ.

Робърт я любеше всяка нощ, с необяснимо нарастващо желание, сякаш за да наложи все по-категорично своята власт над нея. А тя самата, борейки се да се отдалечи от него, все повече отвърщаше на ласките му. Клариса беше права — властта му над нея бе здрава и страхът бе неразделна част от нея. Когато си замина с джипа, тя продължаваше да се пита дали той бе решил да спази обещанието си и се беше променил и няма нужда вече да се бои толкова много от него. Спомни си обаче заплахата, прокраднала се в гласа му, когато ѝ бе наредил да премести Имоджийн от тяхната спалня. Не се беше променил.

Прекара деня в подготовка на пътуването си до Лондон. Провери разписанието на влаковете и рейсовете и внезапно ѝ хрумна идеята да позвъни на нани Бейнс в селото, която един-два пъти бе седяла при бебето. По-добре беше да се видят първо насаме с Джайлс. Той щеше да види Имоджийн по-късно. Тя изми косата си, изглади единствената си по-прилична рокля и почисти колкото можа палтото си. Изрепетира внимателно подготвената за пред майка си лъжа.

Домъчня ѝ, че не показва малко повече радост и възторг при обаждането на Джайлс, дори не успя да му каже, че го обича, че е страдала за него... но имаше време. Утре ще бъде с него, ще прекарат заедно часове, дни, седмици. Ще имат достатъчно време за нежност, клетви, обещания. А може би ако вземат решение какво да правят, ще може да го доведе и в Уилтшър и дори ще бъдат макар и за кратко като семейство. Флорънс бе радостно възбудена, трепетна от предстоящата среща. След обяда тя усети, че Имоджийн е особена, плаче без повод и отказа да яде сладкиша, който иначе обичаше.

Детето ѝ се стори горещо и неспокойно. Флорънс ѝ премери температурата. Беше малко над 38 градуса. Телефонира на лекаря, който предположи, че става дума за някое зъбче и поръча на Флорънс да я окъпе с хладка вода. Докторът се появи едва към шест вечерта. Имоджийн вече видимо не беше добре, а малкото ѝ лице се бе покрило с червен обрив.

— Я да погледна гърлото — рече лекарят. — Така си и мислех, дребна шарка. Неприятно. Дръжте я в леглото, в затъмнена стая. Очите са изложени на риск. Обтрийте я с влажна гъба. Кризата ще мине след няколко дни.

Няколко дни! Сърцето на Флорънс подскочи. Как щеше да отиде до Лондон сега, да остави бебето си. Имаше пълно доверие на нани Бейнс, но това ѝ се видя немислимо. От друга страна беше обещала да отиде. Джайлс щеше да я чака на стълбите пред дома ѝ в Лондон. Нямаше начин да му съобщи за промяната, да му изпрати съобщение. Не знаеше къде е отседнал, нито пък имаше човек, комуто да има достатъчно доверие, за да го изпрати на срещата, за да го предупреди.

Разтревожена Флорънс позвъни на нани Бейнс с молба да дойде в Прайъри да поседи при Имоджийн, защото детето не е много добре. Нищо страшно, най-обикновена дребна шарка, но било важно да замине за Лондон. Нани не пропусна да отбележи, че детето ще се чувства по-добре, ако е при нея, но обеща при първа възможност да отиде. Флорънс се върна при детето. То беше заспало, но се мяташе в съня си. Децата се оправят толкова бързо, успокояваше се тя. До утре сутринта вече ще е по добре.

Към два през нощта Имоджийн се влоши. За кратко температурата беше спаднала, но сега вече беше почти 39 градуса. Тя седеше в малкото си легло възбудена, крещеше на своя неразбираем език, а очите ѝ се рееха невиждащи. Изплашена до смърт Флорънс отново потърси доктора. Той ѝ обясни, че при дребната шарка не е изключено болният да има халюцинации и подчерта детето да бъде държано на тъмно.

— Обадете ми се пак, ако температурата продължава да се покачва. През другото време я обтривайте с мокри кърпи.

Нощта беше безкрайна. За щастие Мюриъл спеше непробудно, но стоенето сама в мрака, обзета от тревога за следващия ден и за това ще успее ли да се види с Джайлс, ѝ дойде много. Флорънс имаше чувството, че ще полудее. Призори детето заспа за малко, но скоро се събуди, скочи в леглото и заплака. Флорънс ѝ премери температурата и с ужас видя, че термометърът показва 40 градуса. Опита се да даде

вода, но детето запищя още по-силно. Флорънс се обади за пореден път на лекаря, който дойде след десет минути.

— Скарлатина — заключи той. — И то в остра форма. За съжаление тя дава поражения в гърлото. Много съжалявам, но трябва да постъпи незабавно в болница. Ще повикам линейка.

Имоджийн бе настанена в изолатор. Не позволиха на Флорънс да остане при нея. Тя стоеше от другата страна на стъклената преграда и с ужас наблюдаваше как детето ѝ плаче. Сестрите проявяваха съчувствие, но имаха много работа и бяха доста резки с нея. Лекарят взе да губи търпение и да се дразни от непрестанните ѝ въпроси, изисквания за внимание и молби да я пуснат да постои при детето.

— Госпожо Грийг — каза той категорично. — Искрено ви съветвам да си отидете у дома. Така те бъде много по-добре и за вас, и за детето ви. Няма да пречите на мен и на персонала ми да се грижим както трябва за момиченцето ви.

— Да си отида вкъщи?! — възкликна Флорънс. — За нито на света! Искам да знам какво става с детето ми, толкова много ли искам? Там е моето дете, което има вид на умиращо — ето защо трябва да ми кажете какво е положението. Трябва.

Лицето на лекаря бе хладно и изразяваше открита неприязън. Очевидно бе отвикнал да дава подробни обяснения на пациентите си.

— Детето ви има остра форма на скарлатина, която се характеризира със сериозна инфекция на гърлото и потенциална възможност за увреждане на бъбреците. Сега по-добре ли се чувствате? Ще минат дни, преди да започне някаква промяна. Не можете да останете тук дотогава, а и известно е, че децата се подобряват по-бързо, когато майките им не са в болницата до тях. Свикват с обстановката, отпускат се и следва подобрение. Моля ви най-искрено, оставете ни. Уверявам ви, че правим всичко, което е по силите ни.

— Ще спра да ви се меся — рече Флорънс, — но няма да си отида. Не можете да ме принудите.

— Госпожо Грийг, това е моята болница и мога да правя тук каквото пожелаю.

— А това пък е моето дете и ви казвам, че не можете. Баща ми е адвокат, ще му позвъня и ще го попитам какви точно са правата ми в случая.

— Добре де, добре — отговори сопнато лекарят. — Нямам нито сили, нито желание да споря с вас. Щом имате желание да прекарате дни наред в чакалнята на болницата, моля. Ваша работа. Много скоро ще се изморите, ще огладнеете и вече няма да можете да сте полезна на детето си. Не мога да позволя да останете в отделението, където пречите на работата. Уверявам ви, че знам и правните основания за това. Приятен ден, госпожо Грийг. Чакалнята е на първия етаж 1.

Флорънс се обърна да хвърли последен поглед към Имоджийн. Детето лежеше застрашително спокойно, само празният ѝ поглед се рееше безцелно в затъмненото помещение. Флорънс бе обзета от отчаяние, докато крачеше по коридора към асансьора, имаше усещането, че доброволно оставя детето на смъртта. Докато крачеше по коридорите, видя надпис „Към параклиса“. Влезе в малка стая с олтар и няколко стола. Тя се моли дълго, стори ѝ се, че е прекарала тук часове. Накрая направи нещо, което никога досега не бе вършила. Сключи сделка с Всевишния. Ако той ѝ запази Имоджийн и не позволи тя да умре, Флорънс щеше да остане при Робърт. Никога вече нямаше да се види или да говори с Джайлс.

Мюриъл седеше с Флорънс същата вечер в чакалнята на болницата, докато малкото и крехко тяло на Имоджийн се бореше с болестта. В Прайъри готвачката спеше мирно под въздействието на няколко аспирина и две чаши от шерито на Мюриъл и за нищо на света не можеше да чуе звъненето на телефона. Ако госпожа Боскомб бе дежурна, тя щеше да помогне на мъжа, който се обаждаше от Лондон. Щеше да обясни, че госпожа Грийг е в болницата със своето момиченце и щеше да приеме съобщението, че три седмичната отпуска на лейтенант Хенри е била прекъсната, че той трябвала се върне на кораба си на следващата вечер. Но съпругът на госпожа Боскомб се бе заразил от грип и тя се грижеше за него.

Някъде към полунощ лейтенантът напусна своя пост пред дома на Слоун Авеню и престана да се обажда по телефона на ъгъла. Отправи се с тежки и бавни стъпки към казармите, като се стараеше да се убеди, че странното поведение на Флорънс по телефона и невяването ѝ на срещата им не означава, че вече не го обича.

ГЛАВА 18

Пролет — лято на 1942 г.

Онова, по което Флорънс разбра със сигурност, че Бог е чул молбата ѝ, бе съвсем дребно — не беше усмивката, с която я посрещна сестрата, нито по-спокойното дишане на малките гърди, нито подобрият цвят на лицето, а характерната за бебето съпротива да му сменят пелената. До този момент Имоджийн бе лежала вяло, главата ѝ се люшкеше, телцето ѝ бе отпуснато. В един миг, когато сестрата се готвеше да смени пелената, момиченцето сви юмручета и се опита да блъсне ръката, която придържаше тънките ѝ крачета. Флорънс изпита истинска, неподправена радост. Тя стоеше от другата страна на стъклената стена и наблюдаваше своя малък тиранин. Когато видя жеста, тя се засмя от все сърце. Сестрата, която вече беше на края на силите си, направи усилие и се усмихна на майката. Не след дълго дойде лекарят, за да ѝ съобщи, че кризата е минала.

— Зная — кратко промълви Флорънс. След което за нейна огромна изненада, защото не бе жена, която лесно показваше чувствата си, тя прегърна лекаря.

— Добре, добре — смути се той, но личеше, че също се радва.

Няколко дни след това той разреши на Флорънс да прекарва известно време с детето си, да го храни, да го къпе и да сменя пелените му. Останаха в болницата още две седмици, Имоджийн укрепна и Флорънс бе вече способна да мисли. Преоценявайки живота си, тя си даде сметка, че я очаква много трудна и болезнена стъпка. Мисълта, че ще трябва да прекара остатъка от дните си без Джайлс, бе непоносима. Животът без него ѝ се струваше празен, студен, суров и единственото, което ѝ оставаше, бе да погледне смело такава бъдеще, без да се обръща назад. Не спираше да си повтаря, че след време усещането колко е нещастна ще се притъпи, само дето все още не можеше да повярва сама на себе си.

Най-сетне се прибраха у дома. Но докато Имоджийн се възстановяваше бързо и с лекота, Флорънс, която бе изтощена до смърт

от емоционалното напрежение, мъчително и трудно идваше на себе си. Не можеше да се храни, сънят ѝ бе напълно разбит, животът ѝ се струваше непоносимо тежък. След болестта Имоджийн бе станала още по-нетърпима и капризна. Мюриъл се караше с дъщеря си, укоряваше я, че е разглезила детето. Флорънс се чувстваше страшно самотна. Ако в този момент Джайлс позвънеше и поискаше да се срещнат само на половин миля от дома ѝ, тя едва ли щеше да събере сили да измине толкова кратко разстояние. Само че такава възможност не съществуваше, защото той бе убеден, че тя не го обича повече. Кратката бележка, която пристигна по пощата три дни след завръщането им от болницата, недвусмислено говореше за това. Тя не виждаше смисъл дори да му отговори, след като бе дала своя обет. Сляпо вярваше, че наруши ли дадената дума, нещо ужасно ще се случи с детето ѝ.

Една сутрин Флорънс се опитваше да накара Имоджийн да хапне малко овесена каша. Главата я болеше, а болката стана още по-силна от непрестанното мърморене на Мюриъл.

— Чу ли ме какво ти казах? — попита майка ѝ.

— Не, боя се, че не — отговори Флорънс — Хайде, миличко, още една лъжичка. Браво, добро момиче. Сега ще пийнеш и малко портокалов сок.

Овесената каша не беше сред най-любимите закуски на Имоджийн.

— Не — отсече детето.

Флорънс доближи лъжицата до малката стисната уста. Детето вдигна юмручето си и удари лъжицата. Кашата опръска Флорънс, стената и готвачката.

— Имоджийн, това което направи е много, много невъзпитано — вяло въздъхна Флорънс. — Извинявай, мамо, и какво е толкова нетърпимо?

— Да се хвърлят бомби над Бат — отговори Мюриъл. — Лондон е едно — все пак столица е. Може да се очаква такова нещо, но Бат... Те разрушават националното ни наследство. Това вече не е редно.

— Мамо, цялата война е нередна.

Имоджийн бе пъхнала юмурици в купата с каша и размазваше храната по лицето и косата си.

— Флорънс, крайно време е това дете да бъде оставено на грижите на една добра бавачка — отбеляза Мюриъл, наблюдавайки внучката си с отвращение. — То е вече извън всякакъв контрол.

— Моля ти се, не ставай смешна — възрази Флорънс. — Няма такова нещо. Едва не я загубих неотдавна и не си мисли, че ще я дам в ръцете на една грубиянка.

— Моли Бейнс не е грубиянка — категорично я отрязва Мюриъл. — И тя ще направи за детето далеч повече от това, което ти си въобразяваш, че вършиш.

Флорънс погледна майка си с нарастващо желание да я раздруса хубавичко. Стига да имаше сили, сигурно би го направила.

Робърт се бе прибрал да види Имоджийн, докато тя бе в болницата. Беше измолил два дни отпускане за посещение на болен член от семейството. Флорънс бе озадачена и в същото време изплашена от посещението му. Тя все още не знаеше дали привидното приемане на детето бе искрено или част от лукавия му план да я хване в своя капан. Бе телефонирал една вечер в Прайъри и Мюриъл му бе съобщила, че Флорънс е в болница с детето. Два дни по-късно той се появи, разтревожен и изпълнен със съчувствие, стоя пред стъклената стена и наблюдава детето, което лежеше безпомощно в стъкления си кафез, настоя Флорънс да си отиде къщи, като обеща, че ще остане да дежури вместо нея, за да може тя да си откъдне. Все още изплашена, че той може да нарани детето ѝ, Флорънс категорично отказа, но очевидната му преданост ѝ направи впечатление. Към изтощението и страха за живота на детето се добавиха и ужаса от този човек и объркването, което всяваше в душата ѝ. Тя така искрено желаше да може да му вярва, че има надежда, но не можеше.

Тъгата ѝ по Джайлс като че нямаше нищо общо с отношенията ѝ с Робърт. Тя нямаше усещане, че с приключването на нейната връзка, бракът ѝ ще укрепне. Двете неща бяха свършено и напълно различни. Сигурно някой ден щеше да успее да ги съпостави и да ги намести в съзнанието си. Но сега само се бореше. Ту с едното, ту с другото.

Флорънс вдигна Имоджийн от високото ѝ столче и я понесе към градината, за да предотврати нейния крясък, обичайно поведение в последно време, с което вбесяваше Мюриъл и ставаше повод за

дългите и яростни разправии между двете жени. Флорънс съзерцаваше прекрасната утрин и си мислеше, че съжителството с майка ѝ е нетърпимо.

— Добро утро, госпожо. Чудесна сутрин, нали?

— Наистина — усмихна се Клариса. — Чудесна е.

Тя харесваше американците, нахлули в страната с техните спокойни маниери, с усмивките и с парите си. Официални съюзници, те преливаха от пари и от желание за секс. Човек можеше да ги срещне на всяка крачка. С тях бе приятно да пофлиртуваш, да поседиш, да похапнеш някъде. Мъжете ги гледаха с неприкрито неодобрение — очевидно ревнуваха, но Клариса не познаваше жена, която да има нещо против присъствието им. В този момент, когато всички отдавна бяха забравили какво значи да имаш пари, дрехи, прилична храна, когато меко казано патриотизмът бе почти на нулева позиция и краят на войната бе несбъднат блян, перспективата да прекараш известно време с хора, които все още не са загубили напълно вкус към живота, бе безценен дар.

Нещо, от което Джак бе напълно лишен в този момент. Ако още веднъж ѝ се обадеше, за да ѝ съобщи, колко отегчен и омерзен се чувства, тя направо щеше да закрепци. Бяха говорили по телефона предишната вечер и от десетте минути разговор, в осем той бе хленчил. През останалите две тя се бе опитала да му обясни, че ще я изпратят в Дартмът, факт, към който той прояви скандална незаинтересованост.

Клариса прекара чудесно краткия си престой в Гринуич като кадет. Освен всичко останало, красивата природа и обстановката ѝ помогнаха да си отдъхне от мизерията и ужасите на военното време. Хранеха се в просторен ресторант, заниманията се водеха в чисти и светли зали, движеха се по широки коридори. Единственото неудобство бяха спалните помещения, които с оглед на сигурността бяха разположени в скривалища. Клариса се чувстваше в тях притисната и задушена.

Но иначе животът ѝ в този кратък период бе поредица от срещи с морски офицери, безкраен низ от събирания и флиртове. През по-

голяма част от времето тя имаше усещането, че е младо момиче, което се наслаждава на първите си стъпки в света на възрастните.

След дълги дискусии с офицера, който отговаряше за нея, тя бе определена да замине за Дартмът, където щеше да отговаря за организацията на служби на Женската спомагателна служба на военноморските сили. Клариса нямаше никакво притеснение, защото знаеше, че организаторските ѝ способности и умение да общува ще намерят чудесно приложение. Някои от момичетата кандидатстваха за задгранични райони — Сингапур, Цейлон, Индия.

Ако не беше омъжена и тя щеше да кандидатства за такова място. Кой можеше да предположи, че чудесното приятелство и наситената с радост връзка, която имаха с Джак допреди две години, ще се превърне в такова трудно, досадно общуване. Дали се дължеше само на войната, или на неумолимото влияние на времето? Може би и на двете. Забелязала бе, че интересът ѝ към привлекателни и хубави мъже нараства, растеше и желанието ѝ да пофлиртува с тях.

Даваше си сметка, че Мей ѝ липсва повече от Джак. Скъпата Мей, с нейната ведра непосредственост, острото ѝ чувство за справедливост и неумолимата жажда за забавления. Двете приятелки трябваше да се срещнат след две седмици в Лондон. Клариса изгаряше от нетърпение.

„Трябва да ти призная, пишеше Мей, че тук е страшно скучно без теб. Зная, че ще се надуеш страшно, но е факт. Единственото приятно нещо останаха момчетата от снабдяването. С тях наистина е приятно. Една вечер с тях и те забравям за известно време, Херцогиньо. А как танцуват, особено цветнокожите! По-добри са дори от Фред Астер. Не съм убедена, че той знае всичките им стъпки.“

Клариса напрягаше мозъка си да измисли начин да прехвърли Мей в Дартмът. Тя беше толкова добър шофьор.

Една вечер тъкмо се канеше да напусне тесния си кабинет, когато някой надникна през вратата.

— Добър вечер трети офицер Комптън Браун.

— Добър вечер, сър.

И двамата се засмяха. Официалните отношения бяха обичайната им шега. Лейтенант Джери Фортескю бе пристигнал за кратък курс в Гринуич и също като Джак копнееше да го пратят на фронта. Беше много забавен и Клариса го харесваше. Той беше онова, което се случва толкова рядко — флирт на щастливо омъжена жена, допадаха си и имаха весело приятелство, което ги стимулираше и забавляваше.

— Заета ли си тази вечер?

— Не.

— Ами да отидем да изпием по едно питие? В някоя кръчма. Копнея да се измъкна за малко отгук. По-късно ще има едно парти в офицерската дупка. Ще бъде приятно, ако дойдеш.

— С удоволствие бих те придружила, Джери. Но няма да се бавя. Трябва да се върна. Снощи не се държах много добре с любимия си и прекрасен съпруг. Искам да се опитам да му се обадя и да позагладя малко нещата.

— Добре. Ще се опитам да те накарам да промениш намеренията си. Да се срещнем след пет минути. Имам и кола на разположение.

Ако някой ѝ беше казал преди войната, че ще седи в английска кръчма сред представители на държави от половината свята — поляци, норвежци, канадци, чехи, американци (черни и бели), французи и дори един стар бразилец, тя никога не би повярвала. Мястото приличаше повече на Лигата на нациите, отколкото на бар. Тя седеше сред всичките тези мъже с чаша водниста бира пред себе си, усмихваше се и се опитваше да различи думите на Джери, който викаше с все сила, с надеждата, че ще надвие глъчката наоколо. Очите ѝ вече сълзяха от дима на цигарите. Чудеше се какво да измисли, за да си тръгне, когато някой се блъсна силно в гърба ѝ и чашата в ръката ѝ се изля върху нея.

— По дяволите — изруга Клариса. Страшно се ядоса. Съвсем скоро бе взела куртката си от чистене.

— Извинявайте, госпожо! Толкова съжалявам! Ето сега ще ви помогна...

Някакъв мъж смутено се опитваше да попие течността с носната си кърпа. Клариса вдигна очи към него и раздражението ѝ тутакси започна да се стопява.

Американец с чисто нова, превъзходно изгладена униформа, добре опъната назад червеникаворуса коса и лунички, със сини очи и приятни черти на лицето — едва ли е англичанин, помисли си тя.

Човекът ту се усмихваше нервно, ту придобиваше отчаяно изражение, когато погледнеше към куртката ѝ. Стори ѝ се толкова тъжен, че тя се разсмя високо, взе кърпичката от ръцете му и го успокои, че нищо страшно не се е случило. Изведнъж си даде сметка, че в старанието си да почисти дрехата, той се е приближил застрашително близо до гърдите ѝ.

— Вижте — обади се мъжът, чийто глас ѝ прозвуча съвсем английски, — мога да ви откарам до вас, за да се преоблечете. Джипът ми е отвън и за мен няма да е никакъв проблем, дори ще се почувствам по-добре. С най-голямо удоволствие ще ви...

— Не, няма нужда — опита се да възрази Клариса. — Честна дума... — Но и да стои така с вонящата на бира куртка, наистина би било глупаво. Намираха се на двадесет минути пеш от Гринуич, а Джери едва ли би искал да си тръгне точно сега. — Защо не? Благодаря ви — усмихна се тя.

— След това ще ви върна при приятелите ви. Така добре ли е?

— Разбира се. Клариса Комптън Браун — представи се тя и подаде ръка.

— Марк Туинъм. Да вървим.

Живее в Вашингтон, баща му бил адвокат, естествено той — също. Беше на трийсет и две години, завършил в Йейл и сгоден. Тя бе чувала само за този вид американци — от тяхното висше общество.

— Охо — възкликна тя. — Звучи внушително. И какво, за бога, правите в Куийн Виктория, Гринуич?

— Трябваше да посетя военна част в Блекхийт. А вашите английски кръчми много ми харесват и реших да пообиколя няколко, преди да се прибера в Лондон.

— Разбирам. Ето пристигнахме. Ще се върна след малко.

— Ще ви чакам — рече той. — И ще ви върна обратно — усмихна се той. Лицето му изведнъж изгря. Той тутакси се изкачи нагоре в скалата на Клариса. Тя оценяваше високо красивата усмивка и хубавите ръце. Естествено погледна и тях и установи, че дланите са доста едри, но пръстите бяха издължени и покрити с лунички. Също като лицето. Много приятно.

— Не, няма нужда... — тя се канеше да обясни, че възнамерява да си остане вкъщи, че трябва да позвъни на съпруга си, но мисълта за

още един час в компанията на Марк Туинъм ѝ се стори по-привлекателна от оплакванията на Джек по телефона.

— Благодаря — усмихна се Клариса. — Тъкмо ще мога да ви представя на британската флота.

Тя облече другата си, доста по-извехтяла куртка. Започнала бе да мечтае за цивилните си дрехи, но за предпочитане е в крчмата да бъдеш с униформа. И то с тази на женските отряди към флотата. Служителките в тези отряди се ползваха със специално отношение. На два пъти бе обядвала с момичета от службите и благодарение на униформите им, собствениците опростиха сметките им. Знаеше, че подобни случки са често срещано явление. Друг по-забележителен факт, свързан с тези специални отряди, бе декларацията на лорд Нъфийлд да поеме разходите на ангажираните жени по техните дамски превръзки. Клариса бе решила, че това е шега, но сетне се увери, че е истина. Така човекът засвидетелстваше своето уважение към техния принос за победата.

— Много харесвам униформата ви — отбеляза Марк Туинъм, когато тя се върна след двайсетина минути.

— Благодаря — усмихна се тя. Бе освежила грима си и направи с косата си един трик, на който я беше научила Мей — изчетка я енергично, а тя бухна, все едно че скоро я беше мила.

— Разкажете ми за себе си.

— Няма много за разказване — небрежно отвърна Клариса. — Омъжена, необичайно щастливо. За пилот...

— Къде е частта му?

— В Шотландия. Моли се да го преместят на фронта.

— А вие молите ли се?

— И да, и не. Тревожа се за него, когато лети, но когато бездейства е толкова нещастен и тъжен, че сърцето ми се къса за него.

— Къде живеете със съпруга си в мирно време?

— В Лондон. В един чудесен дом, който много ми липсва.

— Други роднини имате ли?

— Само баща в Шотландия. Бедно малко сираче, това съм аз.

— Нямате вид на толкова нещастна — ухили се той насреща ѝ. — Имате ли някаква друга професия?

— Не. — Клариса се изненада от въпроса му. Дали пък всички американки не ходят на работа, запита се тя. Чувала бе, че са доста

независими и еманципирани. — А годеницата ви работи ли?

— Не. Но вие ми се струвате някак... Как да кажа? Много делова и организирана. Сякаш сте свикнала да отговаряте за нещата.

— Какво да се прави, вероятно това е резултат от работата ми сега. Но наистина съм решила след войната да се заловя с нещо. Ще мина курс за секретарки и ще се опитам да създам нещо като фирма за секретарки. Не мога да допусна, че отново ще се върна към подреждането на градината и приборите за маса.

— Значи животът по време на войната ви харесва?

— О, да. Наистина.

Двамата с Марк седнаха на една маса в кръчмата. Посетителите вече се бяха поразотишили. Разговаряха спокойно, споделяха весели истории, спомени, вицове за войната. На Марк му направи силно впечатление нейният опит като куриер.

— Звучи ми направо като филм. Ти не си случаен човек, нали разбираш?

— Не знам — засмя се Клариса. — Най-обикновена военна работа. Правиш каквото ти наредят и внимаваш да се свърши както трябва.

— Вероятно. Нямам голям опит, честно казано. Мобилизирах ме наскоро.

— Мъчно ли ти е за дома?

— Малко. — Той не сваляше от нея замисления си поглед. — А би ли вечеряла някоя вечер с мен? Само да разведриш един затъжен за дома човек.

— Стига да мога да взема пропуск. Всеки момент чакам да ме изпратят в Дартмът.

След две вечери те отидоха да вечерят. Той предложи да ѝ изпрати кола, но тя категорично отказа, обяснявайки, че ако има въздушно нападение, за нея ще е стократно по-безопасно да бъде в метрото. Оставаше да се уговорят само къде ще се срещнат.

— Не познавам добре Лондон — леко несигурно рече той. — „Савой“, добре ли е?

— Дори много добре — рече Клариса.

За хотел „Савой“ заедно с повечето други луксозни хотели в Лондон, сякаш войната не съществуваше — скандал, за който правителството дълго дава обяснения. Марк и Клариса си поръчаха

пушена съомга, пиле, плодов шербет и хубаво вино. Клариса си бе донесла в чантата една от вечерните рокли, които бе взела в Гринуич „за всеки случай“ и се преоблече в тоалетната на хотела. Роклята бе от черно кадифе, с дълбоко деколте на гърба. Обилно се напръска с последното си скъпоценно шише Шанел 5. Самият факт, че съзнаваше, колко добре изглежда и колко изискан е ароматът, който се излъчваше от нея, я караше да се чувства съблазнителна. Марк бе с униформата си, но на нея ѝ се стори много секси. След вечерята танцуваха. Отдавна Клариса не се бе чувствала така развълнувана и неразумна. Той танцуваше добре, движеше се спокойно и с лекота по дансинга.

— Танцуването е много важен признак — рече тя, когато се върнаха на масата си и тя се наведе напред, за да запали той цигарата ѝ и да надникне в деколтето ѝ.

— За какво? — попита той.

— Няма човек, който да е зле на дансинга и да е добър в леглото — засмя се тя, облягайки се назад в стола си.

Той се направи, че не е чул забележката ѝ.

— За мен ти си голямо изключение.

— Защо?

— Защото съм чувал, че англичаните са много сдържани.

— Искаш да кажеш студени — уточни Клариса. — Не си единствен. Но това не е вярно. Ако не бях почтена омъжена жена — тя неочаквано си даде сметка колко е пияна, — щях да ти докажа колко не си прав.

— Няма нужда. — Марк я гледаше спокойно. — Сам виждам, че изобщо не си студена. Ти си прекрасна и вълнуваща жена.

И двамата замълчаха. От много време Клариса не се бе чувствала толкова възбудена емоционално и физически. В ресторанта се разнесоха акордите на следващото музикално парче. Марк протегна безмълвно ръка и тя се изправи. Миг по-късно се озова в прегръдките му на дансинга.

Две вечери по-късно тя отново беше на вечеря с него, този път той беше избрал ресторант в Гросвенър Хаус. Това бе една от малкото нощи, в които това лято имаше въздушно нападение и Клариса и Марк прекараха нощта с още петдесетина души в ресторанта.

Същата нощ Джак Комптън Браун телефонира безброй пъти в Гринуич с напразната надежда да се свърже с нея и да ѝ съобщи, че

най-накрая го изпращат на фронта, в Северна Африка и иска да се сбогува с нея.

Грейс често си мислеше, че е странно и Чарлс, и Бен да са на едно и също място. Четейки между редовете техните писма, тя разбираше, че условията в този район са отвратителни. Освен физическото изтощение, те бяха обезверени от продължителното отстъпление. Всички вече имаха усещането, че макар и да не бе напълно загубена, войната едва ли някога ще бъде спечелена, а за край да не говорим. Падането на Тобрук бе последният удар по тяхното самочувствие.

Тя си даваше сметка, че вече почти е свикнала с тревогата, страха и с непрестанното очакване на известие. Страхът бе навсякъде, навсякъде имаше дефицит на стоки и храни, усещаше се умора и отегчение. Най-голямата тревога на Грейс бе, че тя не будуваше по цели нощи от страх. Чарлс ѝ липсваше много, но тя толкова отдавна не го беше виждала, не беше чувала гласа му, че той бе започнал да придобива нереални измерения. Това я караше да се чувства виновна и смутена сякаш бе безчувствена жена. В такива моменти си казваше, че ако бяха имали дете, ако наистина бяха едно цяло, нещата щяха да бъдат по-различни. Все пак беше уверена, че когато войната свърши и Чарлс се прибере у дома, нещата щяха да бъдат по-различни.

Тя разчисти масата от закуска, нахрани Флоси и прекрасното малко козле и седна да пише писмо на Бен. Обичаше да му пише, да рови в съзнанието си, за да измъкне весели и смешни истории от ежедневието на домочадието си. Писмата до Чарлс бяха по-трудни — за твърде много неща трябваше да внимава — нищо за момчетата, нищо за Клифърд, съвсем малко за селяните, защото той я беше предупредил да не се сближава твърде с тях, щяло да стане трудно да общуват след войната. Понякога ѝ се струваше, че освен за градината и Имоджийн, не ѝ остава нищо друго, за което да пише. Това съвсем не беше достатъчно според нея. Поне не си беше представяла така семейния живот.

— Толкова ми е мъчно — сподели Клариса с Мей.

— Сериозно?

— Да. Точно така. Не ме гледай по този начин. Бях само в скривалището, за бога.

— Да, в едно скривалище.

— Ако не бяха засвирили сирените, щях да се прибера в Гринуич. Господи, Мей, какво ли си е помислил?

— Каквото трябва — отговори Мей, но като видя сълзите в очите на приятелката си, потупа ръката ѝ. — Не се разстройвай, Херцогиньо. Нали му писа и му обясни. Сега вече той знае всичко. А и не си направила нищо лошо. Или си направила?

— Не, разбира се. Обичам Джак, той е мой съпруг. Никога не съм му изневерявала.

— Тогава всичко е наред — отговори Мей. — А пък и ако не се беше държал така глупаво и твърдоглаво през последните няколко месеца, ти нямаше да излезеш с онзи янки, нали?

— Не, разбира се — ентузиазирано отговори Клариса. — Мей, напълно си права. Марк ме покани отново на вечеря следващата седмица, но мисля, че е най-добре да му откажа. Какво ще кажеш?

— Че защо? Като седиш вкъщи и се самосъжالياваш няма да върнеш времето назад. А и той не може да страда за нещо, което не знае. Ако съм на твое място, ще се държа както досега.

— Боже, Мей, какво щях да правя, ако те нямаше теб? Защо не вземеш да подадеш молба да те прехвърлят в Дартмът? Аз ще подкрепя молбата ти. Какво мислиш?

— Че ще е много забавно — отвърна Мей.

През август Робърт си дойде в едноседмична отпуска. В деня преди да си замине за Шотландия, се обади на Грейс и попита може ли да отиде да я види.

— Така и не успях — рече той — да ти благодаря както трябва за това, което направи за Флорънс в онази нощ. Искам да го направя лично.

Грейс харесваше Робърт и беше поласкана от вниманието му.

Денят бе чудесен и когато Робърт пристигна, Грейс бе все още в градината. Човек трудно можеше да повярва, че в цяла Европа, а и в голяма част от света, вилнее отчаян конфликт. Новините бяха ужасяващи: нещата вървяха от зле по-зле. Европа бе под властта на нацистите, опасността от нахлуване на немците на острова бе съвсем

реална и повечето плажове по крайбрежието бяха покрити с бодлива тел. Ала тук в Уилтшър тревата растеше висока и сочна, живите плетове край домовете — също, а житните поля бяха осеяни с яркочервени макове.

Някъде високо в клоните Грейс чуваше песента на чучулига, Шарлот лежеше на огряно от слънцето място и дишаше тежко от горещина.

— Ама че си глупава — засмя се Грейс. — Няма ли да се научиш да се скриваш на сянка?

Една от местните котки мина покрай нея, стиснала между зъбите малка полска мишка. Грейс бе прекарала целия си живот в провинцията и се бе научила да приема логиката на живота, включително и това, че внимателно и с любов отгледаното домашно животно може да бъде убито, за да бъде изядено, и това че едно диво животно може да убие и изяде друго диво животно, но така и не престана да изпитва милост към жертвите на котките и да се дразни, че биват подложени на този тормоз, преди да бъдат убити.

— Здравей, Грейс. — Към нея приближаваше Робърт — изглеждаше спокоен и в добро настроение и дори й се стори хубав. Минал бе през къщата.

Клифърд нарочно бе завел момчетата за риба. Той никога не можа да проумее защо Флорънс да продължава да търпи мъжа си. Беше станал свидетел на страданието на дъщеря си, беше я крил от съпруга й и многократно бе повтарял, че тя трябва да подаде молба за развод. Никога не разбра, кой точно бе бащата на Имоджийн, но уважението му към чувствата на хората и правото им да имат свои тайни, не му позволи да зададе подобен въпрос. Ала здравият му разум и способността да брои, а и видимата разлика в чертите на детето и баща му, подсказваха, че едва ли Робърт е баща на внучката му. Убеден бе, че няма друг човек, когото така искрено да ненавижда и че остане ли насаме с него, няма да има сили да се сдържи да не го удари. От друга страна Грейс бе дала ясно да се разбере, че държи да се види с Робърт. Доброто й отношение към него и откритата й неприязън към поведението на Флорънс в миналото, нежеланието й да повярва, че Робърт е способен на насилие, бе една от малкото области, в които Клифърд си позволяваше мълчаливо да не е съгласен със снаха си. Ето защо отиването за риба му се стори подходящ изход.

— Няма да се бавим — неспокойно я увери той, преди да тръгнат към езерото. — Ще се справиш, нали?

— Разбира се, Клифърд — категорично заяви Грейс, знаейки много добре какво има той предвид. Напушваше я смях. — Приятно прекарване и не позволявайте на Даниъл да цопне във водата. Гледайте и да донесете нещо. За вечеря нямаме нищо освен остатъци от онзи заек.

— Знаеш ли Грейс — рече Клифърд, — ако отида на небето, едно от божиите създания, които никога не бих искал да виждам, е заекът.

— Добре, донесете малко пъстърва тогава — засмя се Грейс.

Тя наблюдаваше Робърт и за кой ли път си мислеше, че приказките за него ѝ се струват направо абсурдни. Макар в последно време да бе започнала да изпитва известна дружелюбност към Флорънс, не искаше да повярва, че Робърт е вдигнал ръка да я удари. Пък и самата Флорънс никога не беше споделяла с нея подобно нещо. Ако беше вярно, защо ще продължава да стои с него. Щеше да подаде молба за развод. Кой не би го направил при такива обстоятелства? Най-вероятно Робърт е загубил търпение. С Флорънс кой не би загубил търпение. Сигурно му е тежко да вижда как жена му е загубила ума си по Имоджийн. На всеки мъж би му било трудно да се справи с подобна привързаност, да не говорим, ако към това се прибави и тайно подозрение или ревност.

— Здравей, Робърт — поздрави тя. — Колко се радвам да те видя. Добре изглеждаш.

— Така е. Боя се, че за мен в момента войната е доста леко занимание. Никаква опасност, никакви трудности — усмихна се той. Сетне по-сериозно продължи: — Не бих те обвинил, ако изпитваш известна враждебност към мен, при условие че Чарлс е в онази проклета пустиня.

— Не, няма такова нещо. И през ум не ми е минало такова нещо. Пък и да подготвяш хора за битките е нещо много важно.

— Някакви новини от Чарлс?

— Добре е. Беше добре, когато получих последното му писмо. Всяко известие пристига с месеци закъснение. Изглежда там има много добри приятели...

— Тревожиш ли се много за него?

— Да, разбира се. Но човек и с това свиква. То е като разстройството — не е приятно, но от него не се умира.

— Ти тук вършиш чудесни неща — изгърси той неочаквано. — Колко хубаво е това, че прибра тези момченца. Сигурно не ти е лесно.

— Напротив — заяви Грейс. — Те са чудесна компания, при това са много интересни деца. Дейвид, по-големият, е изключително музикален, а Даниъл е много интелигентен. Клифърд го учи да играе шах и той взе да става доста добър.

— Стига, Грейс, просто си скромна. Положително около тях има много работа. Едва ли е само нежност, светлина, шах и музика. Не се съмнявам, че на моменти ти създават трудности. Сигурно тъгуват за дома си и други подобни.

— Така е. Особено след като майка им загина.

— Сериозно?

— Флорънс не ти ли каза?

— Тя разказва твърде малко неща — с мрачна усмивка отбеляза Робърт. — Освен ако не се отнася до Имоджийн, естествено. Обичам това малко момиченце, но наистина започнах да се тревожа за него. Боя се, че е страшно разглезена. Когато войната свърши и отново съм си у дома, ще се наложи да създам по-строга дисциплина.

— Мисля, че причината за това е тежката болест, през която мина детето. — Грейс бе съгласна с Робърт, но се опитваше да бъде тактична.

— Разбира се. И е съвсем естествено Флорънс да е толкова привързана. Но не е честно спрямо детето. Никой няма да я харесва, нито пък ще има приятели.

— Може и да си прав. Дори Клифърд забеляза...

— Добрият стар Клифърд. Как е той? Жалко, че няма да успее да го видя днес. Чудесен човек. Макар да се държа малко дръзко по едно време. Направо ти се възхищавам. Особено за куража да го прибереш при теб. И не само заради неодобрението на Мюриъл. Флорънс твърди, че пиел много.

— Сега е много по-добре. Сигурно защото в днешно време трудно можеш да откриеш нещо за пиене, но и той се опитва да се ограничава. Пък и момчетата много му помагат. Обожават го, а и той ги обича.

— Все пак си мисля, че ти си основната причина за всичко — усмихна се Робърт. — И както ти казах и преди дойдох най-вече, за да ти благодаря за това, което си направила за Флорънс в нощта, когато е родила Имоджийн. Тя не спира да повтаря, че без теб не само е нямало да издържи, но и че едва ли е щяла да оживее. Искам официално и неофициално да ти благодаря за всичко. За кой ли път ще го повтора — ти си най-прекрасното допълнение към това семейство. Правиш толкова много за тях, а получаваш толкова малко подкрепа, за благодарност, да не говорим. Струва ми се, че никак не ти е лесно.

Грейс се трогна дълбоко, изпита известна утеха, подобно на измръзнал човек, комуто подават топло меко одеяло и го настаняват пред разпален огън.

— Робърт, дори не си даваш сметка, колко мило е от твоя страна да ми кажеш всичко това. Човек не очаква благодарности, но понякога имаш нужда и от...

— От признание. Зная. Изпитвал съм го. Когато... — Той я погледна, усмихна се отново. — Излишно е да говорим, прилича на самосъжаление. Но това, което тогава направих, изобщо не може да се сравни с поведението ти. — Грейс мълчеше и го наблюдаваше. — Не бих говорил всичките тези неща, ако... Често пъти ми е доста трудно. Много обичам Флорънс и не разбирам защо тя охладня. Нищо не мога да направя, но много ме боли. Разбираш ли какво имам предвид?

— Да — отвърна Грейс. Почти шептеше, не смееше да вдигне очи.

— Така е от самото начало — продължи той. — Аз бях влюбен в нея, а тя никога не е изпитвала същото. Давам си сметка, че се омъжи за мен, без да ме обича истински.

Грейс мълчеше.

— Не искам да кажа, че се е омъжила за мен заради парите ми, както хората подмятаха. Тя е човек с достатъчно самоуважение и е достатъчно интелигентна. Готов съм да направя за нея всичко. За нея и за Имоджийн. Но имам усещането, че тя не иска да отвърне на чувствата ми по същия начин.

— Според мен отговаря на чувствата ти.

— Грещиш. Не съм сляп. Все едно. Не искам да те натоварвам с моите проблеми. Просто не е честно.

— Не говори така, Робърт. Не искам да допусна мисълта, че... — Тя прехапа устни, изплашена, че може да се изпусне и да каже повече от онова, което беше редно. Не харесваше Флорънс, не ѝ вярваше, но за нищо на света нямаше да издаде тайната ѝ.

— Каква мисъл не искаш да допуснеш, Грейс? Каж ми.

— Нищо, Робърт. Нищо.

— Трябва да зная, Грейс. Така ще ми бъде по-лесно. Ако няма шансове за мен, ако е излишно да храня някаква надежда, ако има някой друг например, просто ще си замина.

Грейс се почувства като хваната в капан — изплашена до смърт, без шанс за спасение. Робърт искаше отговори. Тя седеше до него, стараейки се да изглежда изненадана, невинна, нищо незнаеща. Само че колко ли щеше да издържи в тази роля? Как копнееше телефонът да иззвъни в този момент, или Клифърд да се върне, каквото и да е. Усети, че струйки пот се стичат по гърба ѝ.

— Макар че сега с Имоджийн — подхвана отново Робърт, — нещата доста се променят. Толкова я обичам. Независимо, че продължавам да твърдя, че е доста разглезена. Толкова е сладка. Истинска английска розичка. Никой няма да повярва, но като бебе съм бил рус.

— Сериозно? — попита Грейс. Това беше кошмар. Младата жена не знаеше какво да прави, какво да каже, къде да се дене. В този момент Робърт се засмя.

— С удоволствие бих изпил обещаната чаша чай.

Грейс се спусна като отвързана към къщата. Робърт я последва и седна до масата в кухнята. Внимателно следеше всяко нейно движение, докато пълнеше чайника и запалваше печката, докато извади кейка от тавичката.

— Нищо особено — опита се да се извини Грейс, — прилича по-скоро на хляб. — Много е трудно без плодове или масло да направиш каквото и да било. Но все пак е кейк. На момчетата като че им харесва.

— Не се съмнявам в това. — Той се усмихваше. — Благодарение на теб тази къща изглежда много хубава. Има чудесна атмосфера. Имаш талант да създаваш дом, Грейс. Какъв късметлия е Чарлс. — Робърт помълча, след което подхвърли: — Грейс, ти беше с Флорънс, когато раждаше Имоджийн, нали?

— Да, бях.

— Тя беше дребна, нали?

— Много малко бебе беше наистина. Два килограма и половина.
Защо?

— Открих картона ѝ от родилното снощи и ми направи впечатление колко е мъничка. Чудех се дори, дали не е грешка. Знам, че се е случило в една толкова напрегната нощ и като нищо са можели да направят грешка.

— Не мисля, че е станала грешка. Нормално е да е дребничка, особено като се има предвид, че се роди месец по-рано. За месеците си беше дори едра.

— Месец по-рано — повтори Робърт. — Ама разбира се. Изобщо го бях забравил. Благодаря ти, Грейс.

ГЛАВА 19

Есен — зима на 1942 г.

Клариса си мислеше, че никога в живота си не е била толкова щастлива, както тази есен в Дартмът. Градът ѝ хареса от първия миг, когато слезе от влака и фериботът я отведе до Дарт. Градът бе построен на нива нагоре по склона; червено-белият Кралски морски колеж се извисяваше над сгради в бяло, синьо, кремаво, зелено, виждаше се и крепостта над града. Въздухът бе солен и миришеше на море, крясъци на чайки се носеха отвсякъде. Настаниха Клариса в общежитие, помещаващо се на върха на хълма, във викторианска сграда, с името Уорфлийт Хаус — очарователна с широки просторни стаи и камини. Стаята ѝ гледаше към Уорфлийт Крик. Всяка вечер, напускайки малкия си кабинет в центъра на града, тя щеше да се изкачва нагоре по тесните улички. За първи път, откакто бе тръгнала на работа, имаше чувство, че ще живее в дом, а не в общежитие.

Животът ѝ се стори наситен с удоволствия — навсякъде се усещаше недостигът на жени. Колежът бе превърнат в база на американски военни и човек можеше да ги срещне навсякъде. Те сякаш бяха хиляди — в добро разположение на духа, с много пари. Разполагаха с невероятни красиви предмети — найлонови чорапи, парфюми, цигари Кемъл, Честърфийлд и Лъки Страйк, дъвки, бонбони. Известно беше, че в джобовете на децата на Дартмът винаги могат да се открият любимите им лакомства, особено на тържествата за рождените им дни. В града живееха и много английски офицери — на служба и в отпуски. Организираха се всевъзможни събирания и тържества, балове в колежа, на които неизменно присъстваше донесеният от американците специалитет — пържола, сама по себе си невероятен лукс, печена на открит огън. Буйни вечери прекарваха посетителите на прочутите кръчми в Дартмът — „Дартмът армс“ и „Черъбин“; в почивните си дни военните имаха възможност да се качат на ферибота и да отскочат до покритите със зеленина райони на

Грийнуей, място прекрасно за пикник или да се разходят нагоре по плажовете на Торби.

Мей бе разквартирувана там в „Роял Дарт хотел“.

На Клариса всичко ѝ харесваше. Работата — също. Налагаше ѝ се да работи много, защото отговаряше не само за управлението на Уорфлийт, но и за решаването на личните проблеми на жените от организацията — отношенията с приятелите им, молби за отпуски, мъка по дома, назначение и какво ли не още. Работният ѝ ден траеше често по дванайсет — четиринайсет часа, които излитаха, без да ги усети и въпреки опасността, чувството за умора, тъгата по Джак, тревогата за него и усещането за вина, което изпитваше, тя често се улавяше, че изпитва желание това положение да трае вечно.

И в този миг всичко спря.

Грейс седеше в кухнята и се мъчеше да подбере най-подходящите коледни песни за тържествата. В този момент телефонът иззвъня. Стана, за да види кой се обажда, но бе стигнала до средата на коридора, когато чу, че Клифърд вече е вдигнал. След като месеци наред той се бе крил от телефона, напоследък бе придобил внезапен интерес и при всяка възможност се обаждаше. Това не бе от голяма помощ за Грейс, защото той бе далеч по-невнимателен от госпожа Боскомб, на която можеше да се разчита за всяко съобщение, а и се наемаше да взема решения от името на снаха си, когато тя отсъстваше, но те невинаги бяха удачни. Тя се бе опитала да го отклони, но той така се засегна, че го лишава от възможността да помогне с нещо, че Грейс се предаде. Днес обаче трябваше да заведе Дейвид на зъболекар и на всяка цена трябваше да изпревари Клифърд.

Забърза към телефона и завари свекър си в момента, в който оставяше слушалката. Той вдигна очи към нея и тя видя, че лицето му силно е пребледняло. Само очите му напомняха огромни сини ями. Първата ѝ мисъл бе за Чарлс и коленете ѝ омекнаха. Клифърд, чувствителен както винаги, разбра страха ѝ.

— Не. Не е Чарлс.

— Кой беше, Клифърд? Кой се обади?

— Флорънс. — Мъжът едва-едва произнасяше думите.

Грейс усети, че стомахът ѝ се надига към гърлото.

— Нещо с Имоджийн ли? — пророни тя. — Дано да не е вярно. Особено след...

— Не, не е Имоджийн. Тя е добре. Ами... Джак. Клариса се е обадила в Прайъри. Самолетът му е бил свален. След толкова време късметът му изневери.

— Господи! — възкликна Грейс. — Мъртъв ли е?

— Не. Но е много тежко ранен. Със сериозни изгаряния. Това е всичко, което знаем. Горкото момче! Бедното момче! — Той се отпусна на най-близкия стол и зарови лице в ръцете си.

Грейс стоеше като вкаменена, не знаеше какво да направи, за да го утеши. Не може да се каже, че познаваше Джак и не изпита кой знае каква скръб за него, но бе потресена и изплашена заради Клариса и за Клифърд. Обичаше и двамата. А и всяка смърт по своеобразен начин приближаваше друга. С всеки загинал, за когото научеха, усещането им, че следващият ще е Чарлс се засилваше, че прибирането му у дома е още по-невъзможно. Божичко, мислеше си тя, загледана към чистото мразовито небе, което само на няколкостотин мили оттук бе изпълнено с огън и опасности, кога ще свърши всичко това? Колко души още трябва да загинат, преди да се сложи край на този ужас. Тя потрепери, усетила студът да пронизва костите ѝ. Наведе се и прегърна Клифърд.

— Не се отчайвай — прошепна тя. — Може и да не е толкова безнадеждно.

Но тя и сама не вярваше на думите си.

Клариса седеше в кабинета си в Дартмът и се опитваше да работи. Беше ѝ извънредно трудно да се съсредоточи, но трябваше да прави нещо, за да отвлече вниманието си. Измъчваха я не само страх и болка, но и непреодолимо чувство за вина. Споменът за удоволствието от работата, която вършеше, и приятно прекараното свободно време, засилваха още повече угризенията ѝ. Държала се бе отвратително с Джак, бе му изменила, бе се забавлявала с друг човек по време на последната му отпуска, когато той се е опитал да се свърже с нея преди заминаването си за Северна Африка. Потопила се бе в своите егоистични занимания, дори не му бе писала достатъчно често. А сега той лежеше тежко ранен, вероятно умираше и сигурно си мислеше, че тя вече не го обича. Самолетът му бил свален и той бе полетял с него

надолу. Парашутът не се е отворил или просто Джак не бе успял да се измъкне от машината. Все пак бяха успели да измъкнат Джак от полесражението. Бил все още жив, дишал, известно време бил между живота и смъртта, но сега вече имало някаква надежда.

Раните му били много сериозни. „Когато“, винаги за предпочитане пред „ако“, се стабилизира, щели да го транспортират до Англия в болницата Аденбрук, недалеч от Кеймбридж. Тогава тя щеше да се наложи да застане лице в лице с него — да види раните му и да се опита да му вдъхне увереност, да го увери, че все още го обича.

Флорънс бе дълбоко потресена от вестта за случилото се с Джак. Тя много го обичаше, а и бе твърде близка с Клариса. Не успяха да се видят, но говориха по телефона и Флорънс бе усетила болката и страданието на приятелката си.

— Как можах, Флорънс — не спираше да повтаря тя. — Как можах да изляза точно тази вечер, когато той ме е търсил, за да се сбогуваме? Обичам го, толкова много го обичам. А той сигурно си е помислил, че вече съм го забравила. Не се прибрах цяла нощ, Флорънс, цяла нощ. Представяш ли си как изглежда това отстрани? Господи, иска ми се аз да бях умряла. Не знам как ще понеса всичко това.

Пред такова тежко самообвинение беше безсмислено да изтъкваш каквато и да е логика, да посочваш, че Джак вероятно си е помислил, че Клариса е била дежурна, да твърдиш, че естествено той много добре знае, че тя го обича, че ето бяха заедно на Коледа, че само една нощ е отсъствала.

Флорънс се опита да каже всичко това, но Клариса с натезжал от сълзи глас и цялата разтреперана отговори, че не, Флорънс не разбираше, че тя се държала кошмарно с Джак по Коледа и записана в своята работа, не му обърнала достатъчно внимание. Не била достатъчно търпелива, не изслушала всичко, което искал да сподели с нея. Той знаел, че тя не е дежурна, дежурният офицер му го казал.

— А сега е много късно да поправя нещата — разрида се Клариса. — И сигурно никога няма да имам тази възможност.

Флорънс затвори телефона, сърцето я болеше от съчувствие. Мислеше си и за Джайлс и колко го разочарова. Тя също в известен смисъл го предаде. Така и не седна да му напише, да му обясни,

струваше ѝ се, че няма смисъл. Мислеше си колко ужасно щеше да бъде, ако получи известие, че е загинал, смятайки, че тя не го обича повече, че нарочно го бе оставила да виси и да я чака пред къщата в Лондон. Реши, че трябва да му обясни.

Дължеше му поне това.

Отиде да потърси хартия и завари скъпоценната си дъщеря в този момент да вдига една от скъпоценните вази на Мюриъл и с израз на огромно задоволство да я запокитва към камината, където предметът се разби на стотици парченца.

— Съжалявам, мамо. Какво повече да кажа.

— Крайно време е да направиш нещо за това дете. Да я дисциплинираш малко — рече Мюриъл.

— В трудна възраст е — опита се да се оправдае Флорънс.

— Няма лесна възраст. Ти изглежда не искаш да осъзнаеш този прост факт. Ако ме питаш и трийсет и две, на колкото си ти в момента, не са никак лесна възраст.

— Струва ми се, че е малко неразумно да оставяш скъпи порцеланови предмети на достъпно място, когато знаеш, че в къщата има малко дете.

— Според мен — язвително започна Мюриъл, — по-скоро детето трябва да свикне с къщата, а не цялата къща да се приспособява към него. Какво прави пък сега? Господи, Флорънс, хванала е котката за опашката и тегли нещастното животно. Направи нещо, за да не предприема аз необходимите стъпки.

Същия следобед Флорънс отиде да говори с бавачката Бейнс.

Бавачката Бейнс не само посрещна с радост възможността да се справи с проблема на Имоджийн, но се почувства в известна степен и възмездена. Може да се каже, че тя очакваше това посещение от момента, в който Флорънс донесе бебето вкъщи. Жената с ужас наблюдаваше какво става.

— Тя изобщо не отглежда това дете — споделяше тя с госпожа Бабидж, нейна доверена приятелка от много години. — Тя просто го влачи насам-натам. Нещастната госпожа Бенет, ще се поболее, като гледа какво става. Какви са тези глупости сама да си гледа детето. Виж само какви са резултатите.

Госпожа Бабидж не само напълно се съгласи, но и отиде подалеч.

— За жени като нея, това дори не е естествено — рече тя. — Липсва им инстинкт, госпожице Бейнс, в това е проблемът. Май само младата госпожа Бенет е изключение. Как чудесно се справя с двете момченца.

— Ти го каза. Но не бива да се забравя, че те не са нейна плът и кръв. Пък и тя... Как да кажа? Не говорим за един и същи тип човек. Нали? Много е мила, разбира се. Но знам, че според старата госпожа Бенет, господин Чарлс се ожени за жена от малко по-нисше потекло. Съвсем малко.

— Не мога да се съглася — упорстваше госпожа Бабидж.

— Просто реших, да направя нещо, с което да подпомогна нашите войници — рече Флорънс. — Чувам, че вече мобилизирали и жени. Аз самата няма да мога да се запиша заради Имоджийн, но пък мога да се включа с нещо.

— С какво по-точно? — попита бавачката Бейнс. — Надявам се няма да последваш госпожа Комптън Браун, нали?

— Не. Няма да мога. Не бих искала да се разделям с Имоджийн за толкова дълго. Ще отида да работя във фабрика.

— Значи във фабрика! — отрони се от гърдите на бавачката Бейнс. Тя не можа да продума нищо повече. Но за нея вече беше ясно, че няма как Имоджийн да бъде друга, щом майка ѝ е готова да работи във фабрика.

За всеобща изненада Мюриъл напълно подкрепи дъщеря си. Флорънс бе очаквала дълга тирада за поддържането на стандарта и естеството на хората, с които трябва да се срещат хора от тяхното съсловие, но Мюриъл само отбеляза, че според нея това е много добре за Флорънс, че в тези трудни за всички времена, човек трябва да е готов да върши всичко. Флорънс за малко да подхвърли, че точно Мюриъл не ѝ се вижда много готова да се занимава с каквото и да било, тя дори не желаше да погледне тигана, камо ли да работи във фабрика.

Идеята на Флорънс неочаквано се оказа неосъществима. Най-близката фабрика бе прекалено далеч от Прайъри. Автобусният транспорт беше вече толкова рядък и несигурен, че правеше пътуването немислимо. Тогава Грейс предложи на Флорънс да си помисли за включване в работата на Организацията на жените доброволки.

— Моята отговорничка, твърди, че там имат крещяща нужда от хора. Аз самата исках да се запиша, но съм твърде заета. Работи се естествено без заплащане, но това няма да е проблем, пък така ще можеш и да се виждаш с Имоджийн.

И така Флорънс отиде да се представи в подразделението на Организацията на жените доброволки в Уесторн, където бе посрещната с буен ентузиазъм от едра гръмогласна жена, облечена в костюм тип „Чърчил“. Фигурата ѝ излъчваше авторитет, а и тя доста умело се разпореждаше с жените, присъединили се в подкрепа на нейната кауза.

— Вършим всяко нещо, което трябва да се свърши — рече тя на Флорънс. — Никакво кръшкане от работа.

— Не, разбира се — съгласи се Флорънс.

— Шофирате, предполагам.

— О, да. Шофирам.

— Чудесно. Засега имаме работа в стола. Там винаги не ни достигат хора. Имам един голям стол в Солсбъри за военните части, които минават оттам на път за Саутхемптън. Да ви запиша ли там? — Флорънс кимна в знак на съгласие. — Имайте предвид, че е тежко. Случва се по дванайсет часа да не подгънеш крак. Ще получите и купони за бензин.

Работата в стола хареса на Флорънс — между работещите там цареше дух на приятелство. Тя изпитваше почти първерзно удоволствие да вари огромни казани с фасул и една противна риба, да маже хиляди филии хляб с мас, да разнося стотици чаши тъмен чай. Когато тази работа свършеше, Флорънс и останалите жени запълваха времето си, приготвяйки пакети от дрехи, най-вече детски дрешки, изпратени от Америка, които се раздаваха на семействата, чиито домове бяха пострадали от бомбардировките. Търсеха и подслон за тези семейства.

— Много е трудно — споделяше Флорънс с майка си. — Знаеш ли, че има деца, които имат само това, което е на гърба им, и го носят,

докато им омалее.

Флорънс вършеше и нещо, което тя наричаше Купидонови задачи. От фронта пристигаха писма до Организацията, писани от мъже, които молеха да бъдат изпратени картички до семействата им за рождени дни, да се изпратят цветя до съпруги по случай годишнини, а и такива, със сърцераздирателни молби да бъдат издирени любимите им момичета. „*Не съм получил нито ред от момичето си — пишеше обикновено, — бихте ли се свързали с нея? Адресът е «Куинс авеню» № 7. Просто искам да знам дали е добре.*“ В повечето случаи момичето беше повече от добре. Отегчено от чакане, то се залавяше с доста съмнителни занимания в полза на войниците в отпуска. Флорънс успяваше да изкопчи обещание, че поне ще пишат на своите любими, за да повдигнат духа им. Знаеше, че това не влиза в задълженията ѝ, но ѝ беше трудно да си отиде просто така.

Най-много ѝ харесваше да шофира големите товарни камиони на Нейно Величество. Оказа се, че е не само добър, но и доста смел шофьор. Камионите бяха натоварени с дрехи и помощи за хората, останали без дом след въздушно нападение — обикновено рейсовете ѝ бяха до Саутхемптън. Тези курсове често бяха доста рисковани. Често Флорънс седеше в кабината и наблюдаваше раздираното от светлини и прожектори небе и с ужас слушаше невероятния грохот, питайки се дали ще се измъкне жива и този път.

— Тези помощи са безценни — сподели веднъж с нея една от доброволките в Солсбъри. — Хората ги чакат с огромно нетърпение и надежда.

— Толкова са отчаяни и нещастни — казваше Флорънс на Грейс. — Просто не знаеш какво да им кажеш. За това предпочитам да мълча.

Като познаваше таланта на зълва си да говори неподходящи неща, Грейс си помисли, че това е най-доброто решение.

В началото на декември Джак бе транспортиран до болницата в Аденбрук. Клариса се качи на влака до Кеймбридж, разтреперана от ужас пред онова, което я очакваше. На два пъти ѝ се наложи да си пробива път през претъпканите коридори, за да стигне до тоалетната и да повърне от напрежение. Представяше си Джак умиращ, увит в бинтове, сърдит, враждебен, не желаещ да я види.

Тя каза на рецепцията коя е. Младичката сестра ѝ предложи да се срещне първо с лекаря, преди да види Джак.

— Съпругът ви е забележителен човек — рече тя. — Толкова е смел и бодър. Всички смятаме, че е страхотен.

Лекарят бе припрян, но прояви съчувствие.

— В известен смисъл той е в доста добра форма. Удивително здрав е и се бори упорито. Няма съмнение, че ще се възстанови напълно.

— Охо! — въздъхна Клариса. Сърцето ѝ подскочи и тя се усмихна. Не беше очаквала да чуе толкова оптимистични слова.

— И все пак трябва да се пригответе за немалък шок. Съпругът ви е получил много тежки изгаряния. Може да не успеете да го приемете в първия момент. От жизнено значение е да прикриете чувствата си. Предстоят му дълги месеци на болезнени операции и лечение. Той се нуждае от вашата подкрепа. Усети ли, че сте изплашена или ужасена от външния му вид, това може да възпрепятства възстановяването му.

— Той самият не знае ли? — попита Клариса. — Може би...

— Госпожо Браун — започна лекарят след кратко мълчание, — не му позволяваме да се докосне до огледало.

Клариса пристъпи бавно в стаята, където лежеше Джак. Подпрян бе с няколко възглавници, двете му ръце бяха бинтовани, а единият му крак бе на екстензия.

— Скъпа! — обади се Джак с учудващо силен глас. — Клариса, скъпа, ти ли си?

Две едри сълзи се спуснаха по страните му. Клариса приближи, усмихна му се и го целуна нежно по челото.

Поседя при него близо час. Изслуша как са го свалили.

— Летях страшно ниско. Онова копеле ме следваше по петите с изстрелите си. Изведнъж чух силно тропане, усетих остра миризма на бензин и тогава до ушите ми стигна гласа на моя наблюдател, че имам дупка в корпуса. Реших да не го оставям да си отиде току-така, успях да се вдигна и да стрелям. Уцелих го. Разнесе се експлозия, но аз самият вече бях закъсал. Доста неща ми се губят, но помня, че не виждах нищо. В болницата като че не се държах много добре.

— Напротив — с пресъхнало гърло промълви Клариса. — Всички ме уверяват в обратното.

— Разбира се, че всички ще ти казват какъв герой съм бил — рече Джак. — Скъпа, просто не мога да повярвам, че си тук. Първо те сънувах, после започнах да се моля да дойдеш. Надявах се да стане някакво чудо и внезапно да се озovesш в болницата. Сигурен бях, че ще мога да го понеса по-леко.

— Щях да дойда, ако ми бяха позволили да стоя при теб — прошепна тя.

— Зная. — Джак отново се усмихна. Затвори очи, изтощен от усилието. — Случваше се да чувствам, че си там до мен и си толкова дяволски красива. Отварях очи и... теб те нямаше.

Клариса стисна клепачи. Сълзи канеха върху ръцете ѝ. Тя преглъщаше с мъка.

— Винаги така става — прошепна тя. — Никога не съм там, където съм нужна.

— Напротив. Просто невинаги това е възможно.

— Ох, Джак. Недей. Моля те, недей.

Той протегна превързаната си ръка и докосна нежно мокрите ѝ страни. Бинтът я одраска. С огромно усилие тя извърна лице и го целуна.

— Все те сънувах — продължаваше Джак. — Заспя ли, което не се случваше често, защото не ми давах достатъчно приспивателни, все ти ми беше пред очите. Господи, колко болеше! Но те сънувах такава, каквото беше преди войната — в прекрасни дрехи, бърбеше смешни и глупави неща, а не умните, които бяха в главата ти. Често те сънувах пред олтара. Колко беше красива тогава! След това черквата избухваше в пламъци и Господи, Клариса, извинявай.

Сега вече Джак плачеше, разтърсван от ридания. Тя се опита да го прегърне, но превръзките и екстензията ѝ пречеха. Той се опитваше да изтрие сълзите, мигаше смутено и правеше отчаяни усилия да се усмихне.

— Скъпа, извинявай. Много съжалявам. Би ли ги изтрила от лицето ми. И носа също.

Клариса не помнеше да е имала по-трудна задача през живота си. След време Джак се унесе и Клариса остана до него.

По едно време сестрата прошепна тихо в ухото ѝ:

— Все още е много слаб. Лекарят поръча да не се заседявате дълго. Може да дойдете утре пак или да се върнете на дежурствата си.

— Имам една седмица отпускат — отговори Клариса. — Отседнала съм в хотела наблизо.

— Чудесно. Това ще му е от полза. Непрестанно говори за вас.

По-късно Джак се събуди, беше неспокоен и постоянно блъскаше купата с храна, докато тя се опитваше да го храни.

— По-добре да си вървите сега — посъветва я сестрата. — Не трябва да се изморява. Състоянието му сега е чувствително по-добро от това, в което пристигна преди два дена. Бори се мъжки.

— Вярвам — отговори Клариса. — Това винаги му е било проблем.

Когато му каза, че трябва да си върви, Джак се впи в ръката ѝ и страшно се разстрои.

— Моля те, не ме оставяй. Толкова се страхувам, че отново ще те загубя.

— Не те оставям — опита се да го успокои Клариса. — Утре отново ще дойда. Не се тревожи, скъпи. Обещавам ти. — След което пое дълбоко дъх. Просто не можеше да се сдържа повече: — Джак, когато преди да заминеш си ме търсил в общежитието и не ме намери, трябваше да прекарам нощта в скривалище. Имаше въздушно нападение. Исках само да знаеш, че...

— Клариса — промълви тон, а очите му не се отделяха от нейните, изпълнени с любов, — убеден бях, че има някаква причина. Просто бях ядосан и нищо повече. Знаеш колко избухлив съм понякога.

— Да — усмихна му се тя през сълзи — Много добре ми е известно.

— Как не разбираш? — Високите нотки в гласа на Клариса, докато говореше с Флорънс по телефона от студеното фоайе на хотела, показваха, че всеки момент ще изпадне в истерия. — Това е истински кошмар! Представа нямам как ще го понесем. Лицето му, прелестното

му лице... А той не си дава сметка дори... Лицето му го няма, Флорънс. Обгоряло е цялото.

На следващия ден военният лекар поговори с нея по-дълго.

— Съжалявам, че не ви подготвих, госпожо. Но какво ли можех да ви кажа. Шокът е страшен, зная.

— Направо е ужасно. И ако той знае истината, направо ще се самоубие.

— Едва ли си давате сметка, колко хора избягват да говорят за смъртта, ако трябва да избират. Доста неприятна алтернатива е. А съпругът ви е истински борец. При неговото положение досега да е мъртъв. Той е изключително смел и гледа трезво на нещата. Ще мине през това изпитание.

— И за какво? — не се сдържа Клариса. — Обяснете ми защо да мине? За да живее и в очите на всеки срещнат да четете колко е противен. Няма да може да се появи на улицата, без някой да се втренчи в него или бързо да извърне очи. — Тя беше гневна и сърдита и на доктора, и на всички наоколо. Беше готова да го удари.

— Чак пък противен. — Лекарят очевидно бе свикнал с подобни изблици. — Мисля, че преувеличавате.

— Ни най-малко. — Клариса бе повишила тон. — Съпругът ми беше изключително красив мъж. А сега е отвратителен. Как ще се примири с това?

— С какво се занимаваше той преди войната?

— Беше борсов посредник.

— Не мисля, че красотата е необходимо изискване за борсовите посредници.

— Не е, разбира се. Но кой ще иска да седне срещу човек, от чието лице ще трябва да извърза очи?

— Госпожо Комптън Браун, струва ми се, че е несправедливо да предричате как биха реагирали всички хора. Уверявам ви, че всеки от нас има и по-благородни чувства. Съпругът ви е бил ранен, защитавайки родината си. Той е изумително смел мъж. Спечелил е високо отличие за храброст. Наистина ли допускате, че хората са неспособни да запомнят тези неща и да променят реакцията си?

— Майор Норис — не се предаваше Клариса, — аз съм реалистка. Считам, че живеете в измислен свят. Хората ще помнят тези неща най-много шест месеца след края на войната. А след това... Обичам съпруга си. И то много. Но намирам, че е противен. Думите ми сигурно ви отвращават, но се опитвам да бъда честна. Искам да му помогна, а не зная как.

Майор Норис я наблюдава известно време мълчаливо, след което каза:

— Мисля, че разбирам какво изпитвате. Давам си сметка и какъв удар е било за вас да го видите в това състояние. За мен честността ви е достойна за уважение, но продължавам да мисля, че нещата не са толкова безнадеждни. Ще се оправи. Много от тези мъже изпращаме при Арчибалд Макинду, предполагам сте чували за него.

— Не съм.

— Той е пластичен хирург. Буквално прекроява лицата на хората. Мисля, че командирът на ескадрила Комптън Браун ще привлече вниманието му.

Прилив на надежда полази по гърба на Клариса.

— Смятате, че той ще може да върне лицето на Джак? Такова каквото беше?

— О, не. Не искам да ви заблуждавам. Но ще го направи далеч по-добро от това, което виждате сега. Никога лицето на мъжа ви няма да бъде онова, което вие познавате.

Седмицата ѝ се стори безкрайна. Клариса имаше чувството, че живее в отворотен кошмар. Всеки ден ходеше при Джак, усмихваше му се, правейки се, че всичко е наред. С невероятно усилие на волята го целуваше, уверяваше го колко го обича и всеки път, когато погледнеше изкривените останки от лицето му получаваше силни пориви за повръщане. Не спираше да се надява, че ще свикне, че ще престане да вижда грозотата, ще започне да ѝ обръща по-малко внимание. Не можеше да се отърве от мисълта, че е лекомислена и недостойна. Убедена бе, че Грейс надали би се държала така, ако Чарлс бе така обезобразен. И Грейс, и Флорънс сякаш можеха по-леко да минават през грозотата и страданието.

На третия ден най-неочаквано Джак сподели с нея.

— Скъпа, знаеш ли, че присъствието ти ме прави някак неспокоен.

— Какво искаш да кажеш? — попита Клариса.

— Искам да кажа, че те желая. Отчаяно. Сетивата ми се оказаха в невероятно добро състояние. Снощи например се замислих за теб и получих грандиозна ерекция при мисълта как миришеш и как изглеждаш, когато влезе в стаята. Доста окуражително е нали? Не зная как ще издържа, докато си дойда у дома. Дали не бихме могли да...

— О, разбира се, че не можем — побърза да го спре Клариса. — Сестрата може да влезе всеки момент, а и ще останат следи.

След малко се извини и излезе в градината да изпуши една цигара. Идеята, че може да лежи до Джак и да се люби с него в този му вид, направо я караше да губи разсъдък от ужас. Най-страшното, разбира се, беше колко самотна се чувстваше в този момент. Как ли можеше да сподели с когото и да било, че съпругът, когото толкова бе обичала, сега ѝ се струва отблъскващ и противен?

Прибра се в Дартмът с чувство на огромно облекчение, сякаш бе избягала от стая, изпълнена с гниещи трупове, на широка поляна сред чист свеж въздух. Джак се бе разстроил от заминаването ѝ, но го прие. Клариса бе офицер от Женската спомагателна служба на военноморските сили и един ранен съпруг не беше основание да напусне. Това бе просто факт от живота. Всеки ден биваха ранявани мъже и хората посрещаха действителността, както това се прави по време на война. Клариса се хвърли с ентузиазъм в работата си, благодарна, че има нещо, което да я ангажира до изнемога. Поемаше допълнителни задачи, допълнителни дежурства, а когато се добереше до леглото си, падаше в него като труп. Спеше по няколко часа в денонощието. Но дори тогава нямаше мир. Лицето на Джак бе непрестанно пред очите ѝ. Понякога сънуваше, че той е все още добре, че това е някаква грешка, че е полегнал на възглавниците си и ѝ се усмихва. Друг път сънуваше как новото му лице с цепки вместо очи, липсващият нос и странно изкривената уста се приближават неумолимо към нея. В такива моменти тя се събуждаше и крещеше: „Не! Не, не.“

Но дори това не беше така страшно, както онзи другият кошмар, от който не можеше да се събуди.

Когато първия ден от своето завръщане тя се стовари на стола пред бюрото си и усети как съзнанието ѝ се връща към най-непосредствените, най-наболелите ѝ проблеми, лицето на Мей се появи през вратата.

— Добре дошла, Херцогиньо. Снощи те търси някакъв мъж. Красив, бих казала. Казва се Хенри. Капитан трети ранг Джайлс Хенри, ако искаме да сме точни. Ако нямаш време да го приласкаеш, аз съм насреща.

— За бога, Мей. Прекрасно. Знаеш ли, най-добре да си го поделим.

— Видиш ли го — обади се Мей, — няма да имаш никакво желание за това. С никого. Познавам те добре, Херцогиньо.

ГЛАВА 20

Есента на 1942 г.

Клариса дълго не можеше да разбере дали успява да прикрие отвратителното си самочувствие, двойствеността, която я разяждаше. Докато изпълняваше задълженията си хвърляше поглед на отражението в огледалото — беше си все същата: хубава, забавна, често пъти скандална, популярна сред колегите, все така ѝ се възхищаваха, търсеха съветите ѝ, не само по служебни, но и по лични въпроси. Хората ценяха компанията ѝ.

Но дълбоко под очарователната външност, зад милата ѝ усмивка и изпълнените със съчувствие очи, под маската на изисканата делова жена се криеше нещо съвършено различно. Една фалшива, измамна жена с двойствен живот, невярна, виновна, без всякаква стойност. Тази нейна втора същност изпълзяваше нощем, тревожеше сънищата ѝ. Караше я да се буди, плувнала в пот, със свит на топка стомах. Клариса от все сърце ненавиждаше тази своя втора същност, но така или иначе не можете да се отърве от нея. Тя просто се нуждаеше от нея и не би оцеляла, без нея.

Всичко започна толкова приятно, толкова мило. Телефонира на капитана, който я бе търсил, остави съобщение и той я бе поканил да изпият по едно питие на следващата вечер.

Когато влезе в бара, все още потисната и съсипана от спомена за Джак, погледът ѝ срещна неговия и искрата пламна. Това не беше любов, а мощно, изумително привличане, при което и двамата от първия миг знаеха, че това, което единият очаква от другия, е точно това, което и другият чувства, и са готови да приемат ситуацията и да я преживят заедно.

Потанцуваха малко, правеха се, че се срещат само да прекарат заедно няколко часа, да облекчат поне малко самотата си. Седяха в офицерския клуб, дълго бърбиха, споделяха преживявания от войната,

която ги бе поставила пред всевъзможни изпитания, говориха за бъдещето, за Флорънс.

— Тя е най-добрата ми приятелка — заяви по едно време Клариса може би малко по-категорично, отколкото възнамеряваше, но това беше истината.

— Какъв ужас трябва да е изживял той — въздъхна Джайлс, когато стана дума за раняването на Джак.

Така беше, но защо тя продължаваше да седи с този красив мъж, да го наблюдава, да го желае. А той наистина бе красив и изключителен, не в този смисъл, в който бе Джак, и това би трябвало да я спре по някакъв начин, да я накара да осъзнае какво точно прави, но той бе опасно различно красив — с руси коси, и тъмни очи като нея, с музикален глас и грациозно тяло.

— Знаеш ли? — попита тя, когато и третият джин бе проникнал достатъчно дълбоко в съзнанието ѝ и се бе почувствала застрашително отпусната. — Спокойно можем да минем за брат и сестра.

— Така ли? — изненада се той. — Интересна идея.

— В какъв смисъл?

— Ами има нещо Шекспирово в подобна забележка — рече той, поднасяйки ѝ кутията си с цигари. Тя прие и запали, обгръщайки ръцете му с шепи, докато палеше. Даваше си ясна сметка, че така той ще успее да усети аромата на парфюма ѝ, косите ѝ ще докоснат кожата му.

— Извинявай — засмя се тя и се облегна назад. — Трябва да знаеш, че съм стъписващо недообразована. Ще трябва да ми обясниш.

— Едва ли — усмихна се той. — Имах предвид пиесите на Шекспир с братята и сестрите, близнаците, които си разменят дрехите и ролите и други момичета се влюбват по погрешка в сестрите.

— Нямах предвид толкова развратно нещо. Искях да кажа, че и двамата сме русокоси и с кафяви очи. Доста необикновено, не мислиш ли?

— Така е, само дето ти си по-красива.

— Глупости — възрази Клариса. — Аз те намирам много хубав. — Мина ѝ през ум, че почти не е за вярване Флорънс да привлече вниманието на такъв мъж. Тя бе интересна жена — с черна коса и бяла кожа на лицето, с чувствени устни и чудесна фигура, особено хубави бяха краката ѝ. Беше олицетворение на жената шик. Но определено не

можеше да бъде наречена хубава, а и с нейната откровена непосредственост не можеше да се нарече очарователна по общоприетите стандарти.

След миг тя пропъди тази мисъл.

— Знаеш, нали, колко много те обича Флорънс. — Произнесе го категорично сякаш да си докаже, че интересът ѝ към него е продиктуван единствено от факта, че жената, която той обича, е нейната най-добра приятелка.

— Не съм много убеден, че това е така. — От гласа му струеше безкрайна тъга. — Мисля, че тя ме извади от живота си твърде категорично. И доста жестоко, ако трябва да съм честен. Ти сигурно си чувала тази история.

— Така е — отговори Клариса. — Знам какво се е случило в онзи ден, когато си я чакал, но...

— Не помня по-голям кошмар... — въздъхна той. — Но нека ти донеса още едно питие. Или бързаш?

— Не. Имам още около половин час.

Клариса проследи с поглед високата му фигура, докато приближаваше бара — дългите крака, полегатите рамене, извинителната усмивка, с която я изгледа, за това, че се налага да почака. Каква усмивка само! На всяка цена трябва да му обясни защо Флорънс не е успяла да отиде на срещата, преди тази история да се задълбочи.

— Изслушай ме — започна тя в мига, в който той се настани до нея. Гласът ѝ бе припрян и думите се лееха една през друга, сякаш Клариса се стараяше да се спаси от нещо. — Много е важно да го знаеш. Флорънс не успя да дойде на срещата в онзи ден, защото Имоджийн беше болна. Много тежко болна и се наложи да постъпи в болница. Тя наистина нямаше как да отиде на тази ваша среща.

— О! — въздъхна той и дълго мълча. — В такъв случай мислиш ли, че тя все още ме обича?

— Разбира се — категорично отсече Клариса. — Съвсем сигурна съм.

Ето направи го. Вече всичко е наред. А и този израз на тъга и самота в очите му, така съвпаднаше с нейното настроение и душевно състояние, така красноречиво говореше, че и той я желае толкова, колкото и тя него. Имаше няколко готови извинения, че има работа

(което си беше вярно) или че е изморена (пълен абсурд, кой би могъл да е изморен при наличието на толкова много сексуално желание?), сетне се огледа да види някой познат, та да не е толкова нещастна, когато той си тръгне.

Но нещата се развиха доста по-различно.

— И все пак не мога да го приема напълно — обади се Джайлс. — Естествено не е могла да дойде онази вечер, при условие че детето е постъпило в болница. Но можеше да ми пише и да обясни какво се е случило. Щяхме да намерим начин да се видим друг път. А до този момент тя мълчи. Ужасно, страшно мълчание.

Клариса не сваляше очи от него.

— Джайлс — започна тя, призовавайки всичките си сили и кураж. — Флорънс преживя изключително трудни моменти. Този неин брак е истински кошмар. Сигурна съм... Напълно съм сигурна, че тя те обича. Защо не ѝ пишеш? Защо не ѝ позвъниш?

Ето и това каза. Какво повече да направи?

— Не — отсече мъжът насреща. — Не мога. И не искам. По-добре нещата да останат такива, каквито са. Постепенно... Постепенно започнах да се преборвам. При това вече ѝ писах. Тя дори не ми отговори. Нито ред. Така че, нека вече не говорим за нея. Страшно се натъжавам. Нека говорим за теб. За теб и твоя Джак.

— Това пък разстройва мен — без да се замисли, Клариса отклони темата. — Най-добре да говорим за нещо съвсем различно. Като например какъв бе животът ти преди войната. Обичам да слушам такива неща. За театри, прослушвания, първи срещи...

— Среци на кея, неплатени сметки, възрастни дами, матинета... — продължи Джайлс през смях. — Добре. Но нека да вечеряме някъде.

— Не мога. — Клариса се колебаеше. — Не и тази вечер, съжалявам.

— А утре? Или в четвъртък?

— Четвъртък е добре.

Тя беше загубена. Без никакво съмнение.

Естествено в началото нищо не се случи. А и нямаше как. Каквото и да си мислеше, той все пак бе мъжът, когото най-добрата ѝ приятелка обичаше. От друга страна Клариса бе отчаяно влюбена в

съпруга си. Той се нуждаеше от нея, както от никой друг. И дума не можеше да става да спи с него. Те просто прекарваха заедно свободното си време. Не им оставаше много да са заедно. След около месец той щеше да отпътува. И двамата бяха самотни и нещастни. Щеше да е нелюбезно, дори престъпно да престане да се вижда с него, да го развеселява, да му създава преживявания, за които той после да си спомня с радост. Това бе вярата, философията, към която почти всеки в това време се придържаше. Хората си го дължаха един на друг. Това можеше да са последните им спомени. Беше зимата на 1942 година, самият разгар на войната. Никой не можеше да си позволи да отделя прекалено много внимание на утрешния ден.

Тя го харесваше. Много при това. Не беше точно нейният тип, тъй като твърде много приличаше на самата нея. Подхвърлената реплика, че са почти като брат и сестра, имаше много общо с действителността. И двамата бяха забавни, малко преиграваха, обичаха да са в светлината на прожектора. Взаимно се стимулираха, разказвайки си забавни истории, падаха си по незлобливата клюка и интригата. Бяха изключително недискретни, дотолкова, че, както Клариса отбеляза една вечер, едва ли някой може да ги заподозре в нещо.

— Ако има нещо, което трябва да крием — рече тя, целувайки Джайлс нежно по бузата, — просто нямаше да сме тук. И да се държим по този начин.

— Няма какво да крием, нали?

— Разбира се, че нямаме. Всъщност, почти нищо.

Той се усмихна, вдигна ръката ѝ и я целуна.

— Почти нищо. Целувам те тук и сега, за да е ясно на всички, че не те целувам другаде.

В събота отидоха до Дитишъм и пиха малко повече вино, после взеха ферибота до Грийнуей, за да се разходят в гората. Клариса усети как я обзема пристъп на палавост и веселие. Тя грабна ръката на Джайлс и възкликна възторжено:

— Това е прекрасен, вълшебен епизод. Направо го обожавам. Всеки миг от него.

Той само въздъхна в отговор. Направи го доста театрално.

— Какво беше пък това? — сепнато го попита тя.

— Това съм аз за теб, Клариса, нали? Само един епизод. Не бих казал, че е твърде ласкателно за един мъж. Епизод.

— Джайлс, не ставай глупав.

— В този миг съм готов да се хвърля във водата. Така поне ще сложа край на всичко.

— Стига, Джайлс — засмя се Клариса. — Едва не си помислих, че говориш сериозно.

— Наистина говоря сериозно. — Той се отпусна на влажната земя и зарови лице в длани.

Клариса се изплаши не на шега, отпусна се до него и обгърна раменете му.

— Джайлс, моля те. Недей. Не исках да те засег... Аз просто...

Той вдигна лице и очите му искряха от смях.

— Не съм загубил напълно форма, а?

— Грубиян! Направо съсипа бедното ми невинно сърце — смееше се и тя. Улови раменете му и го разтърси с престорен гняв.

Джайлс вдигна ръце, за да се предпази от нея, и политна назад, при което тя падна отгоре му.

Загледа се в лицето му — толкова прекрасно, желано. За част от секундата дори помисли, че това е Джак, но образът на осакатената му глава бързо измести мислите ѝ в друга посока. Джайлс също бе престанал да се смее и я гледаше сериозно. Тя бавно сведе лице надолу и го целуна в началото съвсем леко, а после жадно и още по-жадно. Притисна тяло до неговото, усещайки как с всяка измината минута той се стяга и втвърдява под нея. Отвъръщаше на целувките ѝ с подобаваща жар, но в същото време нежно. По едно време прошепна:

— Господи, това е ужасно. Съжалявам, Клариса.

Здравият разум и някакво чувство за достойнство я накараха да се овладее, като съзнанието ѝ услужливо се настрои да вярва, че първият порив за подобна интимност е дошъл от него. Тя се отдръпна, борейки се отчаяно с желанието си, поприглади косата и дрехите си и го помоли за цигара.

— Работата е там — обади се Джайлс, докато дръпваше от цигарата си, — че прекалено силно те желая. Намирам, че си прекрасна, но...

— Така е, разбира се. Но аз съм омъжена за човек, който има нужда от мен.

— И когото обичаш.

— И когото обичам. Да. А твоята... Флорънс е най-добрата ми приятелка. И каквото и да ми говориш, мисля, че нещата между вас може и да потръгнат отново. Така че...

— Права си, това между нас е немислимо.

— Така е.

— Да си вървим, а?

— Най-добре.

Той се изправи, подаде ѝ ръка и тя също стана.

— Но продължавам да не съм съгласен да бъда наричан епизод — през смях отбеляза той. — Не съм ли нещо малко повече?

— Нищо повече — убедено заключи Клариса.

Същата вечер той беше дежурен. Тя отиде да се види с Мей.

— Имаш вид на много доволна от себе си, Херцогиньо — отбеляза приятелката ѝ. — Изглежда добре се разбираш с капитана.

— О, да. Доста добре. Очарователен е. Много мил. Но е просто флирт, Мей. Нищо повече.

— Да, разбира се.

Джак бе видял лицето си. Бе изпаднал в тежка депресия, а и не само в депресия. Завладян бе от мрачна лошотия.

— Ударът бе страшен — каза лекарят на Клариса. Тя бе заминала за два дни в Кеймбридж. — Истински шок. И реакцията му бе тежка. Опитайте се да бъдете търпелива.

Тя наистина се опита. Беше ѝ извънредно трудно. Той бе ту сърдит, ту враждебен, ту обзет от неудържимо самосъжаление, след което внезапно и застрашително, се вкопчваше в нея.

— Ако ме напуснеш — впи се той в ръката ѝ, докато сълзите обилно се стичаха по страните му, — ще се самоубия! Толкова е просто. Не ме напускай, моля те!

— Разбира се, че няма да те напусна — опитваше се да се усмихне Клариса и целуваше ръцете му. — Никога! Никога!

— Целуни ме — внезапно изгърси той. — Целуни ме! Хайде. По устните.

— Джак, аз...

Смелостта ѝ измени. Той скочи на крака, отиде до другия край на стаята и застана там с гръб към нея.

— Отвращавам те, нали? — попита той тихо. — Противен съм. Не се изненадвам. Самият аз не мога да се гледам.

— Джак, любими.

— Не ми казвай нищо — извърна се той с гняв. — И никакъв любим да не чувам. Не можеш да поправиш нещата с думи, Клариса. Отвратена си и това е. Върви си. Просто си върви в Дартмът. Не искам да стоиш тук. Хайде, махай се, да те няма...

Той вече крещеше, целият разтреперан. Клариса стоеше в недоумение, напълно безпомощна. За единственото, което трябваше да направи, нямаше нито сили, нито воля.

— Вън — изрева Джак. — Не искам да те виждам.

Тя се прибра в хотела. Дълго лежа будна, опитвайки се да сложи някакъв ред в този ужас, наречен неин живот. На следващия ден отново отиде в болницата, но той отказа да я види.

Върна се в Дартмът напълно отчаяна. На следваща вечер бе в леглото на Джайлс Хенри.

Естествено не бе имала точно това предвид. Просто искаше да поговори с него, да се опита да се разтовари от мъката и угризенията си.

— Горкото ми момиче — промълви Джайлс и докосна бузата ѝ. Бяха излезли на разходка към Уорфлийт, съзерцаваха красивото устие на Дарт. Нощният въздух бе чист, луната — пълна. Дори звездите се виждаха съвсем ясно.

— Виж как стеле се небето — обади се той внезапно.

— Моля? — разсеяно попита Клариса.

— Шекспир, скъпа моя. „Венецианският търговец“. „Виж как стеле се небето, обсипано с искрящо злато.“

— О, Джайлс! — възкликна тя. — Каж ми го пак.

— Виж как стеле се небето, обсипано с искрящо злато...

— Не, не това. Каж ми отново „скъпа моя“.

— Скъпа моя — той се усмихна. — Според мен Шекспир го е казал по-красиво, но всеки има право на избор.

— Чудесно е, наистина, но...

— Знаем. „Скъпа моя“ е по-адекватно.

Отново настъпи мълчание.

— Господи, Джайлс. Какво ще правя?

От очите ѝ потекоха сълзи, които тя бършеше раздражена. Той протегна ръка и докосна една сълза.

— Прекрасна си — промълви той. — Прекрасна и толкова, толкова сладка. Голям късметлия е твоят Джак. Въпреки всичко той има късмет, че си с него.

— Не, не. Не е вярно, защото аз съм отвратителна, противна, и за него — напълно непотребна.

Той помълча, след което се наведе бавно и докосна с устни нейните.

Десетки мъже бяха целували Клариса, но никой не я бе поразил с нежността и топлотата си, с разбирането си, както Джайлс. Устните му бяха внимателни и в същото време жадни, а целувката им — бавна, невероятно възбуждаща и едновременно с това успокояваща, утешаваща. Тя отговори първоначално колебливо. Първо я обзе облекчение, а после — щастие, последвани от раздиращо желание. Неочаквано за нея в момента бе от значение само желанието да има този мъж. Не бе забравила Флорънс, нито Джак. Тя просто ги остави малко настрана. Джайлс имаше значение в момента, неговото красиво лице и прекрасно тяло. Той също я искаше и това бе напълно обяснимо.

— Има едно място, където можем да отидем — промълви тя едва чуто, разбрала, че за него моментът също е настъпил. — Има една малка хижа в залива. През лятото я използваме, за да се преобличаме, когато искаме да поплуваме. Ще е малко студено, но...

— Ще се топлим — рече той, без да откъсва очи от лицето ѝ. — Има ли ключ?

Ключът бе скрит под един камък. Тя отвори и пусна Джайлс разтреперана. Вътре бе чисто, но наистина много студено.

Той съблече палтото си и откри още няколко хавлиени кърпи, които метна на леглото. Прочете ѝ стих, който, естествено тя не само не бе чувала, но и авторът ѝ бе непознат.

— От Дън, скъпа моя невежа.

— Никога не обиждай жена, която се готвиш да съблазниш — възрази Клариса. — Би трябвало да ги знаеш тези неща, защото аз...

— Защо не помълчиш, за бога? — нежно попита той и започна да разкопчава блузата ѝ. — Остави ме да те любя. Също Дън.

— Е добре — въздъхна тя.

Преживяването беше божествено. Тя не само бе зажадняла за секс, тя трескаво копнееше за освобождение. А ръцете му — умели и нежни, направо я подлудиха. Той влезе в нея бързо, предусещайки желанието ѝ. Клариса се надигна да го посрещне и щеше да свърши страшно бързо, ако той не я бе предупредил строго:

— Не мърдай. Стой мирно.

Тя се подчини и цялото ѝ съзнание се насочи към движенията на мъжа над нея, усещайки с всяка своя клетка приближаването на оргазма. Най-неочаквано през съзнанието ѝ пробяга репликата на Джак, че единственото нещо, което може да застане между нея и него, е някой висок, тъмнокос и красив морски офицер.

Само дето Джайлс беше рус.

— Смятам да пиша на Джайлс — рече Флорънс — Дълго мислих и реших.

Тя седеше в градината на Мил Хаус при Грейс и наблюдаваше като в транс всяко движение на Имоджийн, която висеше между ръцете на Даниъл и Дейвид.

— Тези двамата наистина я обожават.

— Така си е — машинално отговори Грейс. — И за какво ще пишеш на Джайлс? Че си променила мнението си ли?

— Не мога да пиша подобно нещо, защото не е вярно.

— Тогава? — Грейс бе започнала да се дразни. — Не виждам смисъл да го правиш.

— Разбира се, че има — не по-малко подразнена отвърна Флорънс. — Ти сякаш никога не можеш да схванеш същността, Грейс. Той все още не знае защо не съм отишла при него в деня на срещата ни. Продължава да мисли, че това е било номер. Не отговорих и на писмото му.

— Но защо, Флорънс? — попита Грейс. — Наистина не разбирам.

— Смятах, че така е по-добре. Че ако знае колко много го обичам, и че го напускам заради Имоджийн, ще се опита да ме убеди да се срещаме отново. А това няма да мога да го понеса.

— Не разбирам защо го напускаш заради Имоджийн. И престани да повтаряш, че съм глупава. Не ми харесва.

— Добре, де. Но обещавай, че няма да ми се смееш.

— Как бих могла? — удиви се Грейс.

— Дадох клетва пред Бог, че ако детето оживее, ще се разделя с Джайлс завинаги. Сега знаеш причината.

— Разбирам, наистина. — Откровената смелост на тази толкова проста и доста примитивна сделка я трогна дълбоко.

— След време обаче реших, че все пак мога да му пиша и поне да му кажа, че продължавам да го обичам. Като си помисля, че това, което се случи на Джак или Лорънс, може да се случи и на Джайлс, а той няма да знае колко държа на него... Никога няма да си го простя. Какво ще кажеш, значи ли това, че нарушавам обещанието си?

— Не — отвърна Грейс. — Според мен не значи.

Оставаха им само две седмици. Клариса никога нямаше да забрави всяка минута от тях. Тя се люшкеше между радостта и тъгата, между смеха и самообвиненията, между предпазливостта и безразсъдството. Двамата с Джайлс се любеха на всевъзможни и напълно абсурдни места — в бараката на плажа, в гората, където умираха от студ, в нейния кабинет. Страхът да не ги открият привнасяше особено удоволствие в преживяването им. Правеха го и на други, по-удобни места: в един луксозен хотел в Ексетър, в романтична странноприемница в Дартмур. Разбира се, Мей знаеше. От мига, в който бе зърнала капитана, тя продължаваше да го нарича така, бе разбрала какво ще стане. Приятел на Джайлс го прикриваше всеки път, когато той се измъкваше нелегално. Но трябва да се признае, че и съдбата им помагаше. Никой никога не ги откри.

С всеки изминат ден те се опознаваха по-добре и по-добре, и още повече се харесваха. Не хранеха никакви илюзии за любов или по-дълбоки чувства. Знаеха, че се събират заради удоволствието — чисто

егоистично, неусложнено от нищо. А и заради вината. Клариса лежеше в прегръдките на Джайлс, съзерцаваше лицето му, слушаше гласа му и отчаяно се бореше да отстрани едно друго лице и един друг глас, които се намесваха във всеки един момент и по странен, почти перверзен начин засилваха удоволствието ѝ. След първия ден в бараката на плажа те престанаха да говорят за Джак и Флорънс.

Корабът на Джайлс щеше да отплува и това щеше да е краят на всичко. Джайлс категорично бе дал да се разбере, че повече никога няма да се срещнат.

— Това беше истински пир — бе казал той. — Пищен пир на наслади. Нещо, което никога няма да забравя.

— Аз също — отговори Клариса трезво. — И ти благодаря за тези дни от цялото си сърце.

— Скъпа моя, ставаш все по-поетична.

— Така се чувствам. Ти ме спаси от най-страшния период в моя живот. Един Господ знае какво щеше да се случи с мен, ако не се беше появил. Не зная какво ме очаква през следващите петдесет години, нито през следващите петдесет дни, но сега знам, че ще се справя. Въпреки чувството за вина.

— Аз поне не изпитвам чувство на вина — додаде Джайлс.

На следващата сутрин вината просто го задушаваше.

— Защо? — удивляваше се той с подрезгавял от вълнение глас. — Защо не го направи по-рано? Защо не ми писа? Не разбирам.

— Не дава ли някакво обяснение? — попита Клариса. Собственото ѝ чувство за вина бе станало още по-силно от новината, че Флорънс му е писала, че все още го обича и го моли да ѝ прости.

— Искане ми прошка? — Вълнението бе стиснало Джайлс за гърлото. Той нервно прокараше пръсти през косата си. — А аз как да поискам прошка от нея?

— Чуй ме, Джайлс — категорично рече Клариса, усетила, че нещата взимат опасен обрат. — Няма да молиш Флорънс за прошка, защото тя не трябва да знае, че има нещо за прощаване.

— Как не разбираш, че при тази нейна безкрайна честност, аз не мога да оставя лъжата да стои между нас.

— Но, за бога, Джайлс — Клариса вече губеше търпение, — за каква лъжа става дума? Какво значение има, щом тя не знае? Това, което направихме, беше прекрасно, невероятно удоволствие. Беше

извънредно полезно и за двама ни и утре то ще бъде само един божествен спомен. Който направи и двама ни само по-щастливи. Не съсипвай всичко.

— Ти също изпитваш чувство за вина — с укор я изгледа Джайлс.

— Разбира се. И много се срамувам. Но не можем да върнем времето назад. Не забравяй собствените си думи: „Небрежно казани слова могат да костват човешки живот.“ Видя ли, успях дори да запомня цитат. Кажеш нещо, де?

— Добре — въздъхна той вяло и извади табакерата си. — Една истина, изречена със зли намерения е по-лоша от всички лъжи, които можеш да измислиш.

— Браво, а сега ще довършим ли последната си нощ заедно или не?

— Щом няма да се обръщаме назад — да. А и се чувствам божествено, щом тя все още ме обича. Чудо ще направя, но ще си я върна.

— Чудесно. — Клариса се постара да изтика от съзнанието си и най-дребната троха ревност.

Последната нощ, която прекараха заедно, наистина си заслужаваше да бъде запомнена.

По страните на Клариса се стичаха сълзи, докато наблюдаваше как корабът на Джайлс „Вигър“ напускаше пристанището. Тя изпрати кратка молитва за неговото оцеляване, като не забрави да спомене и надеждата си, че той ще успее да запази мълчание за онова, което се случи между тях, независимо дали ще се събере отново с Флорънс. Прибра се в малкия си кабинет и поглеждайки протритото килимче на пода, придобило неочаквано друго съдържание, тя си даде сметка, че е време да се върне към истинския си живот, че е време да се залови с прекосяването на пропастта, разтворила се между съпруга ѝ и нея. Странно, но сега сякаш тя го обичаше по-силно и по-нежно.

— Дейвид, зная, че не искаш да бъдеш Йосиф, но просто нямам изход — говореше Грейс. — Робърт Грос си счупи крака и няма кой да

научи ролята за толкова кратко време. Остават десет дни. Знаеш думите чудесно. Дейвид, моля те, не се инати.

— Защо Робърт да не може да излезе с патериците си? — упорстваше момчето. — Кой е казал, че Йосиф не може да си счупи крака по пътя за Витлеем? Ако е паднал например от магарето или нещо такова?

— Не може да пренаписваме Библията — настояваше Грейс. — А и счупването на горкото момче е толкова лошо, че то не може да идва дори на училище.

— Ами Даниъл? И той знае думите.

— Не искам — обади се Даниъл.

— Даниъл е твърде малък. Доста по-нисък е от Гуен. Как Мария ще е по-висока с десет сантиметра от мъжа си?

— Ами намери си друга Мария тогава. И без това Гуен не може да пее.

— Не е вярно. Гуен има хубав глас. Знам, че според теб трябваше да дам ролята на Елспет. — В този момент Дейвид пламна като догат. — Но тя беше Мария миналата година и не е редно.

— Защо да не е? — не мирясваше момчето.

— Дейвид, моля те! Омръзна ми! — Грейс рядко губеше търпение, но беше много изморена, а и нямаше писмо през последните седмици, нито от Чарлс, нито от Бен. Битката при Ел Алмейн, толкова важна за развитието на войната на Западния фронт, бе спечелена, но и загубите бяха значителни. Здравият разум ѝ подсказваше, че ако нещо се е случило с някой от двамата, тя вече щеше да знае, но и липсата на каквато и да било вест я подлудяваше. — Ще бъдеш Йосиф и точка по въпроса. А ето и пощаджията. Иди да прибереш писмото, преди Шарлот да го е сторила.

— Аз ще отида — провикна се Даниъл. Той се върна с плик, носещ клеймо на военната поща.

— От татко ми е.

Грейс го пое, прочете го бързо, сетне отново, този път по-бавно и накрая седна.

— Лицето ти има особен цвят — обади се Дейвид. — Татко добре ли е?

— Да — отговори Грейс. — Добре е. Идва си вкъщи. Баща ти ще си дойде.

ГЛАВА 21

Пролет — лято на 1943 г.

— И къде е в момента? — попита Дейвид.

— Наблизо. В един санаториум.

— Това болница ли е?

— Не. Там те изпращат, когато вече си започнал да се оправяш.

— Не ми харесват болниците — обади се Даниъл. — Там е страшно. И на татко не му харесват.

— Естествено — обади се Дейвид. — На кой му харесва да е на място, където те режат, за да ти извадят куршум от гърба и само те боли.

— Тази болница, в която е баща ви, е съвсем друга — категорично рече Грейс. — В нея е хубаво.

— И все пак е ужасно, нали? Всички тези хора с бинтове, а и някои от тях са без крака...

— Така е, но за това болницата няма вина.

— Виновен е скапаният Хитлер.

— Даниъл, внимавай какво говориш.

— Защо? Той също използва такива думи.

— Не вярвам. Той говори немски — обади се Дейвид.

— Значи ги казва на немски.

Грейс се предаде.

Грейс така и не се съгласи с момчетата по въпроса за болницата „Уингфийлд Морис“ край Оксфорд. Тя завинаги бе свързана в съзнанието ѝ с обагрено с вина чувство за щастие и облекчение и напълно лишено от логика усещане, че войната е свършила.

Ранен край Ел Алмейн, Бен бил докаран в Англия през февруари. Раните му подложили на сериозно изпитание уменията на лекарите и в полевата болница, и във военната болница в Кайро. „Тук лекарят твърди, че съм истинска напаст — пишеше той на Грейс. — Един куршум заседна в рамото ми и всички смятаха, че това не е кой знае колко сериозно. Само дете е много близо до гръбначния стълб. Костта

се е разцепила и те не могат да го измъкнат. На всичкото отгоре раната се инфектира и не се чувствам много добре.“

Оказа се, че Бен значително е омаловажил положението. Съществувала е опасност да остане с трайни увреждания в централната нервна система и се налагало сложна хирургическа намеса. Седмици наред се борили и с инфекцията. Бен не само имал страхотни болки, но за малко да получи и отравяне на кръвта. Грейс, която го посети десетина дни след транспортирането му в Англия, бе поразена от промяната в него — слаб, само кожа и кости, някога бронзовият от слънцето цвят на лицето, сега бе прозрачно жълт и тъмните му очи приличаха на две грамадни дупки.

Лежеше в дъното на стаята. Грейс бавно измина разстоянието, надничайки смутено в почти всяко легло, докато го открие. Бен спеше. Тя му носеше букет кокичета и ранни иглики, набрани от градината. Приседна до леглото, стиснала букета в скута си. Бен лежеше настрани с лице към нея и когато след десетина минути се размърда и повдигна бавно клепачи, я видя. Чертите му се разтегнаха бавно в познатата лъчезарна усмивка.

— Здравей — тихичко поздрави той.

— Здравей, Бен.

Настъпи мълчание, след което очите му обиколиха лицето ѝ.

— Радвам се да те видя.

— И аз се радвам, Бен. — Необяснимо защо тя се почувства много щастлива. — Как се чувстваш?

— Отвратително — ухили се ѝ той. — Извинявай, отвикнал съм от дамска компания.

— Предполагам. Искам да кажа, предполагам, че се чувстваш зле. Сега по-добре ли си?

— О, да — отговори той и се опита да промени положението си. Очевидно движението му причини болка и той сбърчи вежди. — Искам да кажа, че се разминах с парализата и няма да умра. Едва ли ще мога да употребявам тази ръка, но засега това ми се струва малка грижа.

— Така си е. А боли ли те?

— Здравата ме боли — отговори той. — Но не може да се сравни с предишните болки. Тук ми дават успокоителни, а и ги няма непоносимата жега и мухите.

— Честно казано, за първи път от седмици не ми е студено. Тази година зимата бе невероятно сурова.

— Така ли? Никога повече няма да се оплаквам от студ.

— Колко време прекара в болницата там? — попита Грейс. — Не успях да разбера от писмото ти.

— Близко десет дена лежах в полевата болница, после ме преместиха в Кайро. Най-страшно беше пътуването дотам. Първо с линейка, някаква стара костотрошачка, а после със санитарен влак. Само името му е благозвучно, иначе си беше влак за превоз на добитък, но приспособен за ранени. — Той се усмихна с лека горчивина. — Сега звучи забавно. Добре че поне стигнах жив.

— Болницата беше ли добра?

— Да, много. И сестрите си ги биваше. Някои бяха дори хубави. Това също помага. — Той отново се усмихна. — Там ми направиха две операции, но нямаше резултат. Най-накрая хирургът, най-великият там, погледна огромната дупка на гърба ми и... Останалото го знаеш.

— Да.

— Как са момчетата?

— Добре. Много са пораснали. Чудесни деца. Страшно искаха да дойдат с мен, но не им разреших. И лекарите препоръчаха да не идват. Може би следващия път ще ги взема с мен.

— Едва ли е толкова лесно да пътуваш дотук.

— Не е сложно. Пътят е малко дълъг, но тръгнах рано с колата. Дават ми купони за бензин заради работата ми с момичетата по селата, така че мога да спестявам моите купони.

— Дошла си с онази малката кола?

— Да.

— Хубава машина. На съпруга ти е предполагам.

— Така е. — Грейс си представи колко ужасен щеше да е Чарлс, ако разбере за какви цели използва тя скъпоценната му кола.

— А той как е?

— Добре, доколкото знам. Получих писмо миналата седмица. В момента са в Тунис с Монтгомъри.

— Късметлия. Трябва да призная, че аз също извадих късмет. Според някои, дори много голям. Най-вероятно няма да ме върнат вече на фронта.

— Тъхъ — отрони Грейс. Фактът някак бавно стигна до съзнанието ѝ, а в душата ѝ се настани приятно топло усещане за спокойствие. — Страшно ли беше?

— Дяволски зле, ако питаш мен. При Ел Алмейн стана голяма бъркотия. Раниха ме още първия ден, но доколкото разбрах, победата е била страхотна.

— Повратна точка във войната, така поне твърдят — уточни Грейс.

— Най-добрият ми приятел загина пред очите ми. Заедно с още неколцина. Трудно ми е да се зарадвам на повратната точка и на победата.

— Сигурно си прав. — Сведе очи и погледът ѝ спря на букета, който все така стискаше в скута си.

— Красиви са — обади се неочаквано Бен. — За мен ли са?

— О, да. Ще отида да потърся нещо, в което да ги поставя.

— Благодаря ти. Сестрата има специален шкаф за вази.

Грейс намери въпросния шкаф и извади от него единствената ваза, която откри там — грозна и голяма, в нея дребните полски цветя придобиха съвсем жалък вид. Когато се върна до леглото на Бен, видя, че пред него е дръпнат параван. Тя спря колебливо. Не знаеше какво да прави. В този момент иззад плата се появи сестра, която държеше в ръка някакъв съд, покрит с парче плат — очевидно подлога. Грейс се смути още повече. Седна отново до леглото на Бен, който също я изглежда, изпълнен с неудобство, но усмихнат.

Настъпи дълго мълчание. Тя така и не можеше да измисли тема за разговор. Това посещение беше грешка, мислеше си тя, обзета от нещо подобно на паника. Не познаваше добре този мъж, нямаха много общи теми за разговор, трябваше да почака, докато може да доведе и децата. Истинска дързост бе да си мисли, че ще може и тя като Клариса да общува с непознати мъже. Тъкмо се чудеше какво извинение да измисли, за да си тръгне час по-скоро, когато нечия ръка се отпусна нежно върху пръстите ѝ. Вдигна очи и срещна погледа на Бен. Той я следеше изключително сериозно. След миг отдръпна дланта си.

— Нямах представа колко се радвам да те видя — промълви той. — Мислех си за теб през всичкото това време, Грейс. Писмата ти много ми помогнаха да преодоля ужасите, с които се срещам всяка

минута. За мен бе от огромно значение, че те има някъде. Просто исках да ти го кажа.

— Ти вече го спомена в писмата си — усмихна се тя. Изведнъж ѝ бе олекнало.

— Знам, но сега е друго. Искаше ми се да ти го кажа и лично. С писмата е някак по друго — като през втора ръка, нали разбираш?

— Мисля, че да. Наистина разбирам.

— Разкажи ми повече за момчетата. Искам да зная всичко. Какво правят, с какво се занимават, изобщо всякакви подробности.

— Ами, да започнем с Дейвид... — Тя говори дълго и подробно за двете деца, за това колко умни и добри са те, каква чудесна компания са. За това как Дейвид всеки ден пали печката, а Даниъл дои Флоси сутрин и вечер, за музикалните занимания на Дейвид, за шаха на Даниъл, за това, че Дейвид ще се готви за изпит за стипендия за гимназия.

— Ти наистина си привързана към тях, нали? — обади се внезапно той.

— Да, така е. Те означават много за мен.

— Късмет имат моите момчета с теб.

— Е — предпазливо възрази тя. — Аз също имам късмет, те са изключителни момчета. Има деца, които не могат да свикнат.

— Но те сякаш са се сраснали с теб. Какво мисли мъжът ти за това? Не възразява ли?

— Не, разбира се. Защо ще възразява? — Грейс се почувства като хваната на местопрестъпление.

Бен мълчеше. Само я съзерцаваше. Имаше нещо в дълбините на тъмните му очи, което я караше да се чувства неспокойна. Но на нея ѝ бе приятно. Тя сведе очи към прекалено силно стиснатите си пръсти, отпуснати в скута.

— Просто не мога да повярвам, че те има, че си тук — рече той по едно време и отново замълчаха, докато най-накрая пристигна една сестра.

— Време е да сменим превръзката ти, сержант Лукас — каза тя. — А след това си на рентген. Много съжалявам — обърна се тя към Грейс, — но ще ви помоля сега да си вървите. Сестрата ви разреши един час, а вие останахте доста повече от час.

— Права сте, така е — отговори Грейс. Тя се изправи. — Довиждане, Бен.

— Благодаря ти за посещенията. Сега вече всичко има друг смисъл и ще ми е много по-лесно да се справя.

По целия път към дома последните му думи звучаха в съзнанието на Грейс.

Следващия път тя заведе Дейвид и Даниъл. Бен имаше доста по-здрав вид и дори бе качил един-два килограма. В началото момчетата бяха смутени, но после бързо се отпуснаха. Настаниха се на леглото, бърбеха, кикотеха се, разказваха му смешки за Клифърд, за училище, за мис Метрън.

— Толкова е дебела — говореше Даниъл, — че цялата се люлее, когато се смее. Дейвид продължава да ходи на часовете ѝ по танци. Той е женчо.

— Не съм — цапардоса го в отговор брат му.

— И си влюбен в Елспет Дън — додаде Даниъл.

— Не съм — Дейвид пламна като домати.

— Женчо.

— Момчета, веднага спрете, иначе няма да има втори път. — Оказа се, че Грейс може да бъде и строга. — Защо не излезете да се поразходите. Видяхте ли колко е красива градината?

— Имаш ли нещо против, тате? — Дейвид очевидно искаше да се измъкне.

— Не, разбира се.

— Понякога са доста трудни — усмихна се Грейс, когато момчетата излязоха. — А ти ми се виждаш изморен.

— Малко. Чудесно е да ги видя отново, въпреки че направо е срамота да се оплаквам.

— Не се извинявай. Сигурна съм, че още много те боли.

— Права си, но пък имах страхотен късмет.

— Наистина е така — въздъхна Грейс. — Приятелка на съпруга ми, и моя в известен смисъл — Клариса, чийто съпруг е пилот, ми се обади преди време. Мъжът ѝ е ранен в главата. Лицето му е силно обгорено и са му правили няколко пластични операции. Това вече ми

се струва ужасно. Клариса казва, че понякога ѝ се иска по-скоро да бе загинал.

— Горкият! Извинявай, Грейс! Наистина съжалявам...

— Не се извинявай!

— Добре. Един приятел ми разказа, че срещнал на улицата човек, който почти нямал нос и брадичка. Всички го зяпали. Знам, че по-скоро бих загубил крак или ръка. Странно е защо точно това не е от толкова голямо значение. В душата си ти си същият. Но лицето е това, което показваш на света. То сякаш е твоята същност, нали?

— Сигурно си прав — спокойно се съгласи Грейс. — Ти си доста мъдър.

— Не е вярно. Просто имам много време за мислене. Между другото — той се усмихна широко, — сестрата ме попита дали си моето гадже.

— И ти какво каза?

— Че не бих имал нищо против.

През май го преместиха в санаториум в Лейк Дистрикт.

— Като че не можах да намерят някое по-удобно място — сърдеше се той по телефона. — Твърдят, че природата била изключителна.

— А след това — попита Грейс.

— Нямам представа. Казват, че ще ме освободят от военна служба, но аз ще се опитам да се запиша в курс за шифровчици или нещо подобно. Има една голяма школа в Тидуърт, край Солсбъри. Поне се надявам, че ще ме приемат. Така ще мога да виждам по-често момчетата. И теб — добави той предпазливо.

Тя знаеше, че той се опитва да е любезен, но въпреки всичко ѝ стана приятно.

Скъпа моя, любима Флорънс,

Не мога да ти опиша колко щастлив съм от твоето писмо. Препрочитах го десетки пъти. В началото си мислех, че сънувам или халюцинирам. Да, разбирам какво искаш да ми кажеш и какво си имаш предвид, но не можеш

да искаш от мен да се примиря и да не се опитам да те убедя да промениш решението си. Когато аз те обичам толкова силно, а зная, че и ти ме обичаш така, когато имаме нашата дъщеря, когато животът ни заедно би могъл да бъде чудесен! Как ми се иска да можех да съм с теб по време на болестта и! А не да седя, да се сърдя и да ти пиша глупави писма.

Флорънс, трябва да погледнеш фактите такива, каквито са. Всичко щеше да изглежда различно, ако ти беше омъжена за някой почтен и добър човек, с когото би могла поне от време на време да бъдеш щастлива, при условие че решиш да останеш при него и да ме забравиш. Но той е грубиян и садист и не ме убеждавай, че ще се промени, защото това няма да стане никога. Не се самозалъгвай, че той смята Имоджийн за своя. Сигурен съм, че това е част от много добре планирана игра. Не ми се мисли дори, че той може би е все още в Англия или на място, откъдето лесно може да стигне до теб. Трябва да си много внимателна, скъпа, да се грижиш за Имоджийн и за себе си. Господи, колко те обичам! Когато чета писмото ти, имам чувството, че отново си в ръцете ми, както първия път и че те откривам за първи път. Извадих снимките, които не бях поглеждал, откакто съм се върнал, и дълго ги разглеждах, като си спомнях как пада косата ти, какъв е нейният аромат, как се променя цветът на очите ти, когато сме в леглото. Спомням си устните ти, тялото ти, цялата теб. И също като доктор Фауст съм готов да продам душата си, но не за познанието на света, а за двама и четири часа с теб.

Надявам се в края на това лято да получа отпуска. За мен не се тревожи. Ще се прибера жив и здрав. Особено сега, когато зная, че ме обичаш. Много ти благодаря, скъпа моя Флорънс, че ми писа. Пази се много, Имоджийн — също, вярвай, че един ден ще бъдем заедно. Дори не си помисляй, че ще те оставя да ми се измъкнеш отново. Просто това няма да се случи повече. Обичам те.

Джайлс

Флорънс бе прочела писмото толкова пъти и имаше усещането, че хартията се е износила от четене. Държеше го нощем под възглавницата си, а през деня го носеше със себе си.

— Но не мога да живея с него — сподели тя с Клариса, единствената посветена. — Трябва да остана при Робърт.

— Флорънс — категорично заключи Клариса. — Ти просто си загуби разума.

— Не съм. Това беше обет. Не мога да го наруша.

— Глупави предразсъдъци. Ако изобщо Господ съществува, в което аз лично се съмнявам, той няма да допусне едно невинно малко дете, макар че не бих казала, че Имоджийн е невинна, да страда, защото ти си била в леглото с любовника си. А ако го допусне, то тогава той изобщо не е онова мило и благо същество, което съм си въобразявала, че е.

— Виждам, че не можеш да ме разбереш.

— Не мога наистина. Но се радвам, че най-накрая си щастлива и че успя да направиш и нещастния Джайлс по-щастлив. Някакви новини от Робърт?

— Не. Непрестанно заплашва, че ще се прибере, но така и не идва.

— Това е тактиката му — рече Клариса, — с която иска да те накара да си на нокти. Колко пъти да ти казвам — този човек е опасен. Просто трябва да стоиш далеч от него.

— Не мога. Нека да не говорим за това. Как вървят нещата при теб, Клариса? Ще ми се да чуя за някакво радостно вълнение и при теб. Тук е толкова скучно. Все си мисля, че при вас нещата са блестящи и опасни.

— Всичко е наред — отвърна Клариса. — Опасни — може би, но блестящи — категорично не.

— Въпреки множеството красиви морски офицери? Те поне могат да ти държат ръката и да те разведряват.

— Флорънс, имаш доста странна представа за живота във флота — почти я срязва Клариса. — Работим страшно много.

— Вероятно, но на теб ти се отразява чудесно. Сигурно се дължи на морския въздух.

— Да, предполагам. — И двете замълчаха. Клариса се изправи и взе табакерата си. Запали припряно цигара.

— Случило ли се е нещо? — изглежда я Флорънс с любопитство.

— Не. Не. Ами... всъщност — да. С Джак. — Гласът ѝ беше необикновено дрезгав.

— Господи, Клариса, колко съжалявам. — Флорънс се стъписа. — Изобщо не се сетих. Как е той?

— В страхотна депресия е. Най-лошото обаче е, че не спираме да се караме. Знам, че е грозно от моя страна, Фло, но ми се вижда толкова отвратително. Просто не мога да се преодоляя. Лицето му е направо отблъскващо. И той го знае. А това не помага на никого.

— Права си.

— Така или иначе, ще го преместят следващата седмица в болницата на Макинду, за да направят пластичната операция. Чудесен човек е този хирург. Не мога да ти опиша колко много направи той за мен. С поведението си искам да кажа. Хората там направо го боготворят. Но какво ще успее да постигне с лицето на Джак...

Клариса и Джак бяха склучили крехко примирие. Тя го бе посетила още веднъж, този път по-уверена и по-смела, особено след преживяното с Джайлс. Този път ѝ се видя по-лесно да го погледне, да му се усмихне.

И въпреки всичко беше изтезание. Умът ѝ не побираше как ще може да го пожелае отново.

Джак Комптън Браун щеше да бъде приет, по думите на членовете, в най-елитния клуб в света — Клуб „Морско свинче“, с главна квартира отделение № 3 на болницата „Куин Виктория“ в Ийст Гринстед. Необходимите качества за приемане в клуба бяха точно и ясно формулирани: да си тежко обгорен по време на службата си в Кралските военновъздушни сили. Председател на клуба бе почитаемият Арчибалд Макинду, който не само възстановяваше изумително пострадалите лица, но успяваше да укрепи и духа им. Ръководен принцип на сдружението бе, че винаги има човек, който е в по-тежко състояние от теб. Режимът в санаториума бе твърде необикновен.

Джак, обзет от мрачно отчаяние, безнадеждно деморализиран, изплашен от настоящето и от бъдещето, бягаше от новия си образ, от хората, които се стъписваха при среща с него. Сигурен бе, че Клариса

ще избяга от него. Напуснал традиционната атмосфера на болницата Аденбрук, сега той се чувстваше почти като в университетска читалня или студентско общежитие. Мъжете от отделението имаха пълна свобода, правеха каквото си пожелаят, носеха каквито дрехи имат, не съществуваха определени часове за посещение. В дъното на коридора стоеше бъчвичка с бира, която се зареждаше редовно. На пациентите не само се разрешаваше, но и биваха окуражавани да ходят до градчето, да ядат и пият в ресторантите, да ходят на кино. Жителите на града подкрепяха усилията на гениалния Макинду да върне тези изстрадали мъже към живота. Добри и толерантни, хората нито зяпаха изумени, нито потръпваха от отвращение при вида на „Морските свинчета“, изобщо приемаха ги като съвършено нормални хора. Терапията се оказа от най-висока проба. Пациентите в отделение № 3, повечето млади, енергични мъже, често изпадаха в буйно веселие. Нещо обичайно бе да ги видиш да се кискат край бъчвичката с бира и дори да се поливат с нея, след като са се прибрали пияни от града или от Лондон. Пристигнаше ли нов пациент, комуто предстоеше да мине през процедурите на „транжорната“, както обичаха тук да наричат операционната зала, той неизменно биваше заобиколен от внимание, грижи и любов.

Медицинските сестри на отделението наред с другите си качества на всяка цена трябваше да са и красиви. Една от важните им задачи бе да повдигат духа и самочувствието на мъжете. Част от пациентите се свързваха с някои от сестрите за цял живот.

Един от основните таланти на Макинду бе неговата честност — той никога не преувеличаваше, нито даваше напразни надежди. Обсъждаше спокойно страховете и тревогите на своите пациенти, обясняваше им какво има намерение да прави, настояваше да научат повече за своята анатомия и за процедурите, да присъстват по време на работата му с другите болни.

Когато първия ден Клариса остави Джак, той седна на леглото си, изпълнен с тъга и самосъжаление. Чувстваше се извънредно самотен и изоставен и се опита да избистри чувствата си и отношението си към останалите хора в отделението. Трудно му беше да свикне с веселяшкия дух наоколо, особено като го сравнеше с тишината и реда в болницата в Аденбрук.

Изправи се и отиде в банята. Спря пред огледалото на стената. Беше потресен от собствения си образ. За първи път имаше време добре да се разгледа. В гърдите му се надигна отвращение по-силно от всякога. Повече от всеки друг път му стана мъчно за него. Приседна на ваната и остана така, скрил лице между дланите си.

Когато се върна в стаята, видя, че тя е почти празна. Денят бе хубав и повечето мъже бяха навън. Ако се съдеше по виковете и смехът, които кънтяха, те добре се забавляваха. Джак се почувства непоносимо самотен и отново зари лице между дланите си.

Чу, че вратата се отваря и някой влезе.

— Здравей — поздрави мъжки глас. — Добре дошъл в отделение номер три.

— Благодаря — отвърна Джак, без да вдига глава.

— Мъри Брукс.

— Джак Комптън Браун. — Той подаде само ръка, забил очи в пода. След минута-две изненада, че никой не поема дланта му, той най-сетне вдигна глава. Мъжът, който стоеше пред него, се бе усмихнал широко. На лицето му не само липсваше едно око, но и значителна част от скалпа. Освен това мъжът нямаше ръце.

От този миг Джак започна дългото си пътешествие към себеуважението.

— Ще се почувствате далеч по-добре с нов нос — обясняваше Макинду. — А и ще изглеждате съвсем различно. Не се съмнявайте. Това ще е само началото. Вече се настанихте, нали?

— Да. Малко или много.

— Чудесно. Наблюдавахте ли вече някоя от операциите ми?

— Не, не още.

— Опитайте. Интересно е, а и ще ви бъде от полза. Започвам да работя върху вас към края на седмицата.

Нощта преди да влезе за първи път за операция в „транжорната“, Джак не можа да заспи. От него се очакваше да вземе участие в някаква лудешка игра, която му се видя доста глупава и той бързо се отказа. Никой не му досаждаше след това и когато всички вече бяха по леглата, продължиха да си говорят тихо.

Джак лежеше и си мислеше за Клариса: колко много я обича, колко много му липсва. Знаеше, че колкото и да отрича, тя се отвращава от лицето му. След катастрофата, тя така и не можа да се насили да го целуне истински. Джак се ужасяваше при мисълта, че може да я загуби, но си даваше сметка, че всъщност желяеше точно това, така поне страховете му щяха да са зад гърба му. През цялото време дълбоко в него напираше някаква странна енергия, вероятно от потиснатата му сексуалност. Не можеше да си представи, че отново ще има нормален сексуален живот и това също го подлудяваше. Липсата на нормален секс за него бе по-страшна дори от втрещените погледи на минаващите по улицата деца, които дърпаха майките си за ръка, за да го посочат, по-лошо от наситените с фалшив ентузиазъм усмивки на старите приятели, които го канят да ги посети, щом намери време и в същото време изтръпват от ужас, че това наистина ще им се случи и бързат да се спасят час по-скоро, по-страшно от подмятания като това на майка му, че какво пък, има толкова хубави тихи места в страната, където може да се засели.

— Обречен съм до края на дните си да плета кошници — яростно бе изгърсил пред Клариса. — Какво ще кажеш?

Той погледна часовника си. Беше само два през нощта. След дванайсет часа щеше да лежи на операционната. Мислеше си дали все пак си заслужава? Ами ако нещо се обърка? Изведнъж усети, че му се повдига и той изтича до банята. Когато се върна, дежурната сестра го чакаше край леглото му. Момичето беше много красиво — с тъмночервени коси и големи зелени очи. Казваше се Каролайн и по нещо му напомняше за Грейс.

— Повръщайте ли — попита тя съчувствено. — Не се тревожете, всеки го прави. Да ви донеса ли нещо топло за пиене, за да не се чувствате толкова зле?

— Може.

Тя се върна с чаша димящ чай.

— Няма да започнат преди следобед, така че спокойно можете да изпиете това. Джак, не се тревожи, това е най-неприятният период.

— Така ли? — В гласа му се долавяше горчивина. — Мислех, че занапред всеки миг ще е неприятен.

— Значи си изпълнен със самосъжаление — заключи тя бодро. — Не, не си прав. Ще изглеждаш далеч по-добре, след като шефът

свърши с теб. Няма да повярваш на очите си.

— Така ли? Наистина ли мислиш така?

— Уверена съм. Да ти кажа правото, ти съвсем не си най-тежкият случай. Запазил си структурата на лицето си, като се изключи носът, разбира се. Имаш зрение, имаш ръце и крака.

— Зная, зная. Не ме карай да се чувствам виновен. До тази вечер успях да мисля позитивно, но сега направо съм напълнил гащите от страх.

— Нищо по-нормално от това. В Трето отделение лежат най-смелите мъже на тази страна и всички те умират от страх в нощта преди операцията си. Искаш ли приспивателно?

— С удоволствие.

— Ще ти донеса.

Тя седна на стол до леглото му и взе да попълва някакви картони, докато хапчето започне да действа. За своя огромна изненада, Джак видя, как ръката му се вдига и докосва нейната.

— Благодаря ти, Каролайн. Благодаря.

— Удоволствието е мое.

— Толкова е приятно да можеш да поприказваш отново с красиво момиче.

— Жена ти е изключително красива — отбеляза момичето.

— Зная, но тя ще ме напусне.

— Откъде ти хрумна пък това?

— Ще видиш. Не може да допусне мисълта да я докосна.

— Съвсем нормално е в началото. Ще види, че всичко ще си бъде като преди. Честна дума.

— Защо си толкова сигурна? — попита Джак.

— Наречи го опит — рече тя. — Освен това, трябва да ти призная, че лесно бих си паднала по теб, ако не беше женен.

— Просто си любезна — промълви той сънливо.

— Не го казвам от любезност, наистина го мисля. Питай Фенела, ако не вярваш. — Фенела също беше сестра и най-добрата приятелка на Каролайн.

— Непременно ще я питам. Не обичам такива флиртаджийски глупости. И като стана дума за глупости...

Тя се наведе неочаквано и целуна устните му.

— Не искам да слушам мръсни приказки в това отделение. Заспивай, Джак. Веднага.

Той послушно се отпусна и заспа.

Първата операция не беше успешна, втората — също. Присаждането се оказа сложно нещо. Клариса го завари мрачен и начумерен.

— Джак трябва да мислиш позитивно.

— Да бе, да — кипеше той от гняв. — Опитай се ти да мислиш позитивно. Защо не пробваш? По дяволите! Иди си намери някой красив адмирал и си мислете двамата позитивно. Хайде, върви си.

— Джак...

— Казах, разкарай се!

Тя напусна стаята, а той влезе в банята и се заключи. Когато излезе след известно време, видя, че до леглото му седи Мъри Брукс.

— Голям задник си, да знаеш — посрещна го той. — Засрами се.

— Благодаря — отговори Джак. — Когато искам да чуя мнението ти, ще те попитам.

— То ще е същото, като сега, бъди сигурен. — Брукс се усмихна малко кисело. — Извинявай, мисля, че просто ревнувам. Ти поне имаш жена.

— За бога! — възкликна Джак. — Извинявай, Мъри.

Съвсем наскоро Мъри беше получил писмо от жена си, че го напуска.

С течение на времето духът на Джак започна да се повдига. След третата операция, организъмът му като че се примири.

— Е — въздъхна Макинду. — Май вече има на какво да стъпим. Сега ще ти дам малко почивка и ще те изпратя в „Марчуд парк“. Гледай да изкараш малко пари там.

„Марчуд парк“ бе санаториум в Хампшър. В същото градче бе разположен и завод за производство на самолетни части. „Морските свинчета“ бяха горди с постиженията си там. Знаеше се, че онова, което излизаше от техните ръце, бе с чувствително по-високо качество от производството на здравите хора.

— Ще ми липсваш — каза му Каролайн в нощта преди заминаването.

— Ще се върна — успокои я Джак. — И гледай да не се забъркаш с някой друг междувременно.

— Няма. Но какво става с жена ти?

— Тя винаги ме е разбирала.

В отношенията му с Клариса се усещаше вече известна лекота. Направи ѝ впечатление, че той се шегува и флиртува с Каролайн, и това я подразни. На раздяла тя го целуна по-продължително, но пак не както трябва.

— Ти си женен човек, Джак Комптън Браун — рече тя горчиво. — Не бива да забравяш.

— Наистина ли смяташ, че е удобно да остана няколко дена?

— Бен, казах ти, че няма никакъв проблем.

— Страшно съм благодарен. След това трябва да замина за Тидуърт. Как да не повярваш в добрия си късмет. Чудесно ще е, ако мога да прекарам няколко дни с момчетата.

— Как се чувстваш?

— Добре съм. Мислиш ли, че сър Клифърд няма да има нещо против?

— Разбира се, че няма.

— Все пак е баща на съпруга ти.

— С нетърпение очаква да се види с теб. Кога пристигаш?

— След няколко седмици. Така добре ли е? Казаха, че ще ме изпратят до влака. А оттам ще мога да взема автобус.

— Ще можеш, разбира се, но аз ще те чакам на гарата.

— Започнах доста да досаждам, не мислиш ли? Извинявай.

— Не се извинявай! — отговори Грейс.

— Трябва да те предупредя, че мама е извадила томаховката на войната — рече Флорънс. — Твърди, че това е отвратително, че домът е на Чарлс. Заплашва да те повика в Прайъри, за да дадеш обяснение.

— Господи, Флорънс! Как е научила?

— Грейс, живееш в Торп достатъчно дълго, за да ми задаваш такъв въпрос. Сега трябва да бягам, за да заведа Имоджийн при Нани. Налага се до обяд да намеря квартири за нови шест семейства. В две от тях има бременни. Как е положението при теб? Имаш ли място в Мил Хаус?

— Ами, как да ти кажа... — замънка Грейс.

— Няма ли да свикнеш с моите шегички, Грейс. Все още не можеш да разбереш кога те занасям.

Не, помисли си Грейс. А и няма да спра да се разстройвам, когато ме обиждаш. Толкова ѝ се искаше да има смелост и да го каже! За стотен път сърцето ѝ полетя към Бен.

— Не мога да крия такова нещо — кипеше Мюриъл. — Ще пиша на Чарлс.

— За какво по-точно?

— За това, че прибираш и забавляваш възрастни мъже в дома на сина ми. И то напълно непознати.

— Не става дума за мъже, Мюриъл. Един мъж — уточни Грейс. — А и не може да се нарече непознат. Той е баща на Даниъл и Дейвид. Беше много тежко ранен. Чудесно го знаеш.

— И си остава в страната, нали? — Мюриъл говореше, сякаш Бен бе пристигнал с кораба „Куин Мерили“ бе играл тенис на палубата.

— Да, остава тук.

— Не разбирам как е възможно смели мъже като Чарлс да са все още в чужбина и да рискуват живота си, докато някои се крият у дома.

— Комисия го обяви за негоден, за да се върне на фронта.

— Не е тайна колко лесно се уреждат такива неща.

— Нямам впечатление, че господин Лукас има такива възможности — отговори Грейс и побърза да затвори телефона.

Отидоха с колата до Солсбъри, за да посрещнат Бен. Нужно ѝ беше известно време, докато го открие. Гарата бе пълна с войници и всички носеха униформи. Изплашена, че няма да го открие, а и че

може би не е пристигнал, тя изпрати момчетата да го търсят и приседна на една пейка.

— Здравей, Грейс. Ето ме и мен.

Усмехнат, той стоеше пред нея. Отново беше със слънчев загар на лицето и нямаше и следа от онзи измъчен немощен пациент.

— Здравей — протегна тя ръка. Усетила колко неподходящо официален е този жест, бързо я дръпна и се засмя сконфузено. — Извинявай, не исках да прозвучи толкова официално.

— Не се извинявай — рече той. — За бога, тази фраза започва да става нещо като наша парола, нали?

— Да, май има такова нещо. — Неясно защо ѝ стана много приятно, че двамата вече имат и фраза, която ги свързва.

— Никъде не го открих... О, татко! — Дребното телце на Даниъл се спусна като ураган върху баща си. Бен го прегърна, но присви леко чело.

— Спокойно, Дан. Все още ме боли.

— Дейвид! — провикна се момчето през рамо. — Той е вече тук, при Грейс.

— Значи сте минали на Грейс, така ли? Не трябва ли да се държите малко по-почтително?

— Много сме почтителни, татко. Татко, ще може ли да пориташ с нас утре? Сър Клифърд обеща също да се включи. Ще направим два отбора.

— Да, разбира се — отговори Бен. — Ще бъде чудесно, Дан.

Беше чудесна лятна вечер. След чая останаха в градината. Момчетата бяха необикновено тихи, очевидно им харесваше да поседят в компанията на баща си. Бяха се настанили от двете му страни, опрели рамене в него, без да свалят очи от лицето му, сякаш още не можеха да повярват, че е тук при тях.

— Колко е приятно днес — въздъхна Клифърд. — Господин Лукас, вие...

— Бен.

— Добре, Бен, обичаш ли уиски? Успях да измъкна една бутилка от хотела в Уестхорн.

— Клифърд — обади се Грейс. — Ставаш дързък. Как я донесе тук?

— Млекарят ми помогна.

— Обожавам уискито — побърза да го увери Бен.

— Страшно добри деца — подметна Клифърд, когато Грейс най-сетне успя да убеди момчетата да си легнат и отиде да ги целуне за лека нощ. — Можеш да се гордееш с тях.

— Гордея се. Но голяма заслуга за това има Грейс. А също и ти. Почти не съм ги виждал през последните три години.

— Да, прав си. Грейс има заслуга.

— Голяма при това, нали? — простичко отбеляза Бен. — Чудесен човек. Синът ти е голям късметлия. Убеден съм, че си дава сметка за това.

— Но аз не съм, ако трябва да бъда честен докрай — отговори Клифърд, който вече бе порядъчно пиян.

— Надявам се, че той... Че вие нямате нищо против, че съм тук. Става дума само за няколко дена.

— Така и така нищо не може да направи. Пък и не виждам защо ще има нещо против.

— Но аз виждам — спокойно отговори Бен.

Клифърд го изгледа кротко.

— Вероятно, но за мен е голямо удоволствие, че ще прекараш тук тези няколко дни. Грейс също се радва. От седмици те чака.

— Така ли? — попита Бен. — Мило е от нейна страна.

След известно време се преместиха вътре и се настаниха в кухнята. Клифърд също си легна. Грейс кърпеше чорапи.

— Имаш ли нещо против да включа радиото? В момента предават чудесен концерт на Моцарт. Обичаш ли музиката, Бен? Извинявай. Трябваше и сама да се досетя.

— Не се извинявай. Разбира се, че обичам. И то много. Но ти как можеше да знаеш. Едва ли знаеш много неща за мен? И аз не зная

много за теб.

— Така е.

— Едно е сигурно — това, което ми е известно, ми харесва. Искаш ли да ти помогна с кърпенето? Научих се на фронта.

Той взе един чорап, малко прежда и заслушани в музиката двамата продължиха да кърпят.

Изведнъж Грейс избухна в смях.

— Какво те развесели толкова много?

— Това, че и двамата седим тук с игла в ръка. Съвсем домашна атмосфера.

— Нищо й няма на домашната атмосфера. Тя движи света.

На следващия ден той заяви, че би искал да се разходи.

— Едно от нещата, за които мечтаех в пустинята, бе да направя една истинска английска разходка.

— Тъхъ — рече Дейвид.

— И аз „тъхъ“ — обади се Даниъл.

— Ще ви придружа — обади се Грейс. — Клифърд, ти какво ще кажеш?

— Не. Благодаря ви. Изморен съм. Предпочитам да изпия още едно уиски и да си подремна.

— Но само една чашка — строго предупреди Грейс. — Хайде, Шарлот, на разходка.

Прекосиха нивата пред къщата и навлязоха в горичката.

— Тук е убежището на Дейвид — отбеляза Грейс.

Под сенките на дърветата бе прохладно, само тук-там слънцето се процеждаше между клоните и листата. Шарлот се спусна напред, лаейки яростно след блатните птици.

— Глупаво животно — въздъхна Грейс. — Чарлс казваше, че трябва да си взема лабрадор и започвам да си мисля, че е бил прав.

— Той липсва ли ти? — попита неочаквано Бен.

Въпросът му я свари неподготвена и тя изтърси спонтанно:

— Не много. — Сетне пламна, ужасена от казаното, и побърза да обясни: — Не исках да кажа това. Разбира се, че ми липсва, но

просто...

— Разбирам те — прекъсна я Бен. — Просто не биваше да те питам. Моля да ме извиниш.

— Не се извинявай.

И двамата се засмяха.

— Имам чувството, че те познавам от толкова дълго време — рече той след кратко мълчание.

— Но ти наистина ме познаваш.

— Имам предвид истински да те познавам.

— Аз също.

— А може ли да ти задам и друг въпрос?

— Да. Този път ще съм по-подготвена.

— Можеш ли да си спомниш как изглежда съпругът ти?

— Не. Не съвсем.

— И аз имам същия проблем — въздъхна Бен. — Искам да кажа, че не помня добре Линда. Обичах я, беше всичко за мен, но не мога да си спомня лицето ѝ. И това ме кара да се чувствам тъпо.

— Мен също — отговори Грейс. — Нелоялно е.

— Точно така — Бен отново замълча. — Можем ли да се качим по този хълм?

— Как? На върха ли? Значи се чувстваш доста добре?

— Да. Ще ми се да преодолявам препятствията.

Те пое нагоре по склона. Слънцето вече приличаше и Грейс усещаше как лицето ѝ гори от усилието и топлината. Бен крачеше пред нея. Тя неволно огледа тялото му — дълги, твърде дълги крака, тесен ханш, висок гръб и тъмнокоса глава. Имаше нещо в това тяло... Не толкова елегантно, колкото съразмерно. Той неочаквано измъкна ризата от колана си и я завърза отпред на кръста — гърбът му бе силно загорял и мускулест. Най-неочаквано в съзнанието на Грейс изникна споменът от онази сутрин в нейната кухня, когато го бе заварила само по хавлиена кърпа около бедрата. Това я смути.

Стигнаха върха и той се отпусна на тревата.

— Ох! Зави ми се свят! Май попрекалих.

— Няма откъде да ти донеса дори малко вода.

— Ще се оправя. Само да поседя няколко минути.

Грейс се отпусна до него, но не сваляше разтревожен поглед от лицето му. Не след дълго той се извърна към нея и се взря в очите ѝ.

Нямаше сила, която да я накара да извърне лице. Имаше чувството, че я докосва физически, прониква в нея и тя отговаря на допира му.

Лицето му се изкриви в нещо като усмивка, на която тя не отговори. Продължаваше да се взира в този мъж, да вкухва мига, да анализира усещанията си. Бен протегна ръка и докосна лакътя ѝ. Нежно, внимателно. Пръстите му бавно тръгнаха нагоре. Два чифта очи внимателно следяха всяко тяхно движение. Върховете на пръстите му достигнаха ръба на късия ѝ ръкав и бавно и плавно се плъзнаха под материята, докато стигнаха почти до мишницата ѝ. Подейства ѝ необикновено еротично. В първия миг Грейс се стъписа, поразена от мощния отклик на тялото си.

— Имаш красиви ръце — промълви Бен. — Красиви и елегантни. Това бе едно от първите неща, които ми направиха силно впечатление.

На пръв поглед, нито в думите му, нито в жеста имаше нещо кой знае колко еротично или нещо, което да наподобява любовно излияние, но Чарлс никога не я бе вълнувал така. Грейс продължаваше да не сваля очи от Бен, боейки се да проговори, боейки се от онова, което тя самата можеше да направи.

В следващия миг Бен бе вече на крака.

— Вече съм добре — каза той. — По-добре да се връщаме.

Грейс го последва надолу по склона в пълно мълчание, чувстваше се ужасно глупаво, отхвърлена. С всички сили се мъчеше да спре напирещите сълзи.

Момчетата и Клифърд ги чакаха за началото на обещания футболен мач. Грейс се прибра в стаята си и се присъедини към тях покъсно, за да вечерят заедно. Веднага след като се нахраниха се прибра отново, извинявайки се с главоболие. Лежа будна дълги часове, вперила очи в тъмнината, обвинявайки се в изневяра, за това, че е изглеждала глупаво и най-вече, че не е Линда, която той бе обичал толкова силно, че продължаваше да ѝ е верен.

На сутринта валеше. Грейс обяви на своите мъже, че се налага да посети едно от нейните момичета недалеч от Шафтсбъри и пътьом ще

посети още няколко души в района.

— След това ще пазарувам и ще се отбия в библиотеката. Ще се прибера за чая.

— Добре — обади се Бен. Той я разглеждаше внимателно и следеше всяка нейна дума. Точно сега това много я дразнеше. — Да свърша нещо, докато те няма?

— Може да нахраниш кокошките. Момчетата ще ти покажат как.

— Добре.

— Има хляб и други неща за обяд.

— Добре. При теб всичко ли е наред?

— Да, разбира се — кратко отвърна тя. — Какво може да има?

— Не зная, просто питам.

Тя позвъни в Прайъри и попита Флорънс дали да й купи нещо от Шафтсбъри. От време на време двете пазаруваха заедно.

— Не, благодаря. Купих почти всичко в събота. Може би малко сапун. Ако видиш, разбира се. Какво прави онзи загадъчен мъж?

— Той не е загадъчен — раздразнено отвърна Грейс.

— Чух, че бил много хубав. Внимавай, Грейс!

— Кой ти каза?

— Госпожа Бабидж. Какво ли ще си каже Чарлс, наистина?

— Стига за бога.

— Може ли да дойда и да го видя?

— Той не е изложбен експонат, Флорънс.

— Много докачлива си станала.

Момичето, което посети, я посрещна настръхнало. Започна с това, че отдавна е болна и положително е от отвратителната храна. Съпругата на фермера я помоли да разменят няколко думи насаме.

— Вижте — започна жената, — аз не съм глупачка и не съм сляпа. Тя излиза с някакви американци. Рядко се задържа вкъщи. Най-добре да си ходи в любимия си Ливърпул.

Грейс се върна в стаята на момичето и направо го попита:

— Мислиш ли, че си бременна?

В първия момент то се възмути, че няма такова нещо, и известно време отрича, но сетне изведнъж капитулира.

— Да, май има такова нещо.

— С колко време ти закъснява?

— Три месеца — момичето избухна в сълзи.

Бащата наистина бил американец, само дето не било ясно кой точно. Не можела да се прибере вкъщи, защото баща ѝ щял да я пребие.

Грейс успя да я убеди все пак да отиде на преглед, даде ѝ адреса на агенция за осиновяване, където можеха да ѝ помогнат. Положението на момичето не беше розово. Сякаш нейното беше много добро! Но какво ѝ ставаше? Питаше се тя, докато пазаруваше. Не успя да намери нищо друго, освен сапуна за Флорънс. Това още повече я ядоса. С напълно смачкано настроение пое към къщи.

Бен беше в кухнята и четеше, когато тя влезе в къщата.

— Здравей.

— Здравсти — лаконично поздрави Грейс.

— Как мина?

— Средно.

— Защо?

— Едно от момичетата, за които отговарям, е бременно. Твърди, че не може да се прибере у дома, няма къде да отиде.

— От кого е детето, от стопанина ли?

— Не. — По непонятни причини Грейс се обиди заради своите селяни. — Един от офицерите, разквартирувани наблизко.

— Тъх — кимна Бен.

Настъпи тишина.

— В особени времена живеем — промълви той след известно мълчание.

— Какво искаш да кажеш?

— Всичко е нагоре с краката. Никакъв ред. Стойностите се объркаха.

— Така е — съгласи се Грейс. — Прав си.

— Сложно стана за хората, не мислиш ли?

— Не зная. — Тя продължаваше да се чувства отвратително.

Клифърд и момчетата заведоха Бен за риба. Когато се върнаха, всички бяха много изморени. Вечеряха рано. След това Клифърд и децата седнаха да поиграят дама на кухненската маса. Грейс взе кошничката с ръкоделието си и се настани в дневната. Бен седна до нея.

— Какво има?

— Нищо.

— Линда ми отговаряше така — отбеляза той. — По абсолютно същия начин. Обикновено това означаваше, че нещо се е случило — обикновено, когато направех някаква грешка и тя не беше съгласна. Тогава започвах да я разпитвам, за да изгладя нещата.

— Наистина? — Грейс се засегна, че я сравняват с Линда.

— Да. Ето защо е най-добре сега да пробвам да разбера. Работата е там, че предполагам каква е причината, а в това отношение нещата не са прости.

— В такъв случай — недей — посъветва го Грейс. — Щом знаеш.

— Не. Не обичам да оставям неизяснени неща.

— Бен, няма нищо, което да можеш да изгладиш. Просто забрави. — Грейс усети, че така още повече се заплита, а чувството ѝ за неудовлетвореност се засилва.

— Добре. Щом предпочиташ така. — Гласът му звучеше както преди безгрижно.

— Наистина предпочитам. — Грейс подреждаше усърдно кълбетата и конците, след което се опита да вдене една игла, но все не се получаваше.

— Дай, да опитам аз.

— Много е тънка иглата и краят не иска да мине.

— Нека опитам. — Огромните му кокалести пръсти сръчно промушиха рошавия връх на краищата през тънкото ухо.

— Благодаря. — Грейс наведе глава над подгъва на някаква пола.

Бен поседя известно време, наблюдавайки я. След това стана.

— Ще отида да поиграя дама в кухнята, щом не искаш да говориш — въздъхна той.

— Най-добре. Ще слушам едно състезание по радиото.

— Е, добре, щом е състезание. Да вървя в кухнята тогава.

Той ѝ се усмихна спокойно и напусна стаята. Грейс го проследи с поглед, усещайки, че го е засегнала с намека, че той едва ли ще се интересува от радио състезание.

На следващия ден пристигна Флорънс с Имоджийн в спортната количка. Бен белеше грах в градината с Клифърд.

— Здравейте — поздрави тя. — Здравсти, татко.

— Здравей, скъпа моя. Здравсти, Имоджийн. Как е моята прекрасна внучка?

— Много добре, благодаря — отговори момиченцето.

— Гледай ти — възкликна Клифърд. — Откъде се взеха тези добри маниери?

— Заслугата е на Нани — въздъхна Флорънс. — Имам чувството, че мама ще се окаже права — малките деца имат по-скоро нужда от бавачки, а не от майки. Много по-добре се храни вече, използва и гърнето. — След това се обърна към Бен. — Аз съм Флорънс, снахата на Грейс.

— Бен Лукас. Много ми е приятно. — Бен пое подадената ръка. — Хубаво момиченце имате. Много прилича на вас.

— Наистина ли така мислите? — Флорънс неохотно му се усмихна. — Вие сте първият, който го казва, но според мен сте напълно прав.

— В повечето случаи децата са смесица от двамата — продължи Бен. — Сигурно има нещо и на съпруга ви.

— Не бих казала — рече Флорънс. — В интерес на истината изобщо не прилича на него, въпреки че той е убеден в обратното.

— На колко години е тя?

— На две и половина.

— Изглежда доста голяма за възрастта си — отбеляза той.

— Така е. Говори изключително добре и знаете ли, може да брои до двайсет. И знаеш ли татко, когато снощи започнах да ѝ чета приказка, тя ме изпревари и каза: „Имало едно време“. Нали е мило?

— Очарователно. — Клифърд намигна на Бен. — Днес нямаш работа май?

— Не. Свободна съм цялата седмица. Изморих се и без да искам направих няколко бъркотии, ето защо Драконът — госпожа Хавърфорд,

каза, че за всички ще бъде по-полезно, ако си остана вкъщи няколко дена. Къде е Грейс?

— Вътре — отговори Клифърд.

Грейс приготвяше салата в кухнята. Видя Флорънс и ѝ се усмихна вяло.

— Здравей.

— Да ти кажа, Грейс — развълнувано започна Флорънс, — този мъж е изключително привлекателен.

— Така ли? Никога не съм го възприемала от тази му страна.

— Дори ти трябва да си го забелязала — упорстваше Флорънс. — В негово лице виждам истински Мелорс.

— За какво говориш, не те разбирам.

— Сецаш се кой е Мелорс. От „Любовникът на лейди Чатърли“. Ловецът. Страхотно привлекателен. По същия начин е привлекателен и този мъж.

— И какъв е този начин?

— Земен. Разбираш ме. Той е истинска класа.

— Не, да ти кажа...

Някакъв шум долетя откъм преддверието. Грейс вдигна очи към Флорънс и забеляза, че Бен стоеше зад гърба на зълва ѝ. Миг след това мъжът се обърна и изчезна.

— Бен — обърна се Грейс към него, след като Флорънс вече си беше отишла. — Разменихме си ролите. Не ме гледай така. Много съжалявам, за думите, които чу от Флорънс...

— Няма значение — отговори той. — Грешката не е твоя.

— Все едно чия е. Тя е една глупава безчувствена жена. Никога не съм я харесвала.

— Аз пък я харесах — засмя се той.

— Наистина ли? — Тя бе искрено изненадана.

— Да. Смятам, че е много приятна. Непосредствена. А е и привлекателна. Може би няма да е зле да отида при нея и да изиграя ролята на Мелорс. Чел съм книгата и зная историята. Ти вероятно не предполагаше, че ми е известна — ухили се той насреща ѝ.

— Бен, моля те, не се шегувай с тези неща.

— Защо да не се шегувам? Смешно е. А е и вярно.

— Кое е вярно?
— Как да ти кажа... Различен съм от теб. И от нея — също. Излишно е да го отричаме. Доста неща научих днес.
— Например?
— Ами че бебетата имат нужда от бавачки, а не от майки. Но само при условие че искаш да бъдат добре възпитани.
— Флорънс ли го каза?
— Да.
— Глупава кучка — просъска Грейс.
— Ти май наистина не я харесваш много?
— Никак. Има чудесен, мил съпруг, а тя... Е, няма значение.
— Разкажи ми.
— Не мога.
— Хайде де. Много ме бива да пазя тайни.
— Той не е баща на детето й. А си мисли, че е.
— Ами!
— Не смяташ ли, че е доста противно?
— Зависи — отговори Бен.
— Какво искаш да кажеш?
— Колко мил и чудесен е съпругът й. Няма откъде да знаеш истината. Никой не знае какво става действително между двама души. Не знаеш какъв е бил моят брак, нито аз — твоят.
— Не. Не знаеш.
— Онова, което каза Флорънс, се отнася за неделните дни — неочаквано изтърси той. — Поне отчасти. А и защото не зная нищо за брака ти.
— Не те разбирам.
— Когато си отидох.
— Тъхъ — неуверено промълви Грейс.
— Изслушай ме — той улови дланите й между своите. — Това, което става между нас, е доста опасно.
— Моля те, изслушай ме. Ти си... Как да кажа? Самотна. Поне така мисля. Аз — също. Мъчно ми е за Линда и бих могъл... А мисля, че и ти си склонна. Но съпругът ти е далеч. Отсъствал е твърде дълго време, за да знаеш какво изпитваш. Останало е единствено усещането за самота. Прав ли съм?
— Прав си — въздъхна Грейс. Гласът й трепереше леко.

— На всичкото отгоре не приличам на вас. От друга среда съм, както правилно отбеляза Флорънс. Това още повече влошава нещата. Прави ги по-трудни. Не е ли така?

— Не зная.

— Така е, Грейс. Убеден съм в това.

— Бен, моля те, нека ти... — искаше да каже „обясня“, но той постави пръст на устните й.

— Не, недей. Колкото по-малко кажеш, толкова по-бързо ще мине, обичаше да казва майка ми. Оригинално е. — Той се усмихна. — Имаме чудесно приятелство с теб, Грейс. Според мен такова нещо рядко се среща. И аз държа на него.

— Така е — въздъхна Грейс. — Аз също. — Тя успя да се усмихне и бързо напусна стаята. Въпреки изявлението му, че е прекрасна и нещата между тях са опасни, тя се чувстваше нещастна и глупава и неясно защо лишена от надежда.

— Бен...

ГЛАВА 22

Зимата на 1943 г.

На влизане с колата в парка на болница „Куин Виктория“ Клариса се погледна в огледалото. Добре изглеждам, рече си тя и по навик нанесе няколко слоя червило, пръсна си облаче „Джой“ и си сложи шапката. Беше ѝ дотегнало да се гледа в униформа.

Погледна си часовника. Отдавна минаваше девет, ала тя внезапно бе получила четирийсет и осем часа отпуск, пристигна в Лондон от Дартмът и в миг на вдъхновение реши да иде при Джак. Обади се на приятелката си Бънти Левинсън, попита дали може да вземе колата ѝ. Бънти винаги разполагаше с неизчерпаем запас полезни неща, включително и купони за бензин, и я преотстъпи. Без да губи време, Клариса се бе отправила към Ийст Гринстед. Джак щеше толкова много да се зарадва, че я вижда, а тя все щеше да намери някъде хотелска стая и закуска.

Джак току-що бе приключил успешен курс на лечение. Духът му се повдигаше с всеки изминал ден. Клариса виждаше с очите си, че видът му няма много общо с някогашния, ала подобрението бе достатъчно, за да го подтикне да предложи вечеря в Лондон, не в Ийст Гринстед, следващия път, когато получи домашен отпуск. Носът му поне приличаше на нос — не беше някогашният изящен орлов нос, ала все пак изглеждаше поносимо; пластиката върху горната устна спомагаше за цялостния ефект. От друга страна, тя бе свикнала с вида му и се чувстваше подготвена; вече не изпадаше в шок, който преди при всяка среща се изписваше върху нейното лице.

С нетърпение очакваше да го види, толкова осезаемо усещаше липсата му напоследък; чувството бе хубаво. Седмиците в Дартмът, прекарани с Джайлс преди година, сякаш бяха се превърнали в сладък непонятен сън. Случваше се чувството за вина да я прободде, ала през повечето време си спомняше тези дни с удоволствие.

Клариса влезе в Трето отделение; стори ѝ се пусто, само двама мъже кротко лежаха в леглата си и четяха. Тихичко се измъкна в

коридора, долови странен шум откъм страничните стаи; не неопределен шум, по-скоро отчетливо ритмично думкане. Поколеба се за миг, но подтикната от смътната тревога, че някой от пациентите се нуждае от помощ, тя отвори вратата.

Върху тясна количка в малката стая лежеше съпругът ѝ. Тялото му, наметнато само с горнице на пижама, току се повдигаше и полягаше върху голото тяло на една от сестрите. Дългата ѝ червеникава коса бе разстлана по покритата с книжна салфетка възглавница, а зелените ѝ очи, срещнали очите на Клариса, говореха за смесица от смущение и триумф.

До края на живота си Клариса така и не престана да се удивява на думите, които произнесе в този момент.

— Джак — рече тя, — веднага стани от леглото и се облечи, прибираме се у дома.

— Не зная — засмя се тя и целуна изтерзаното му, внезапно разхубавено и обично лице. Протегна се щастливо, натежала от спомена за удоволствието, изпитано през последния час. — Нямам представа защо просто не си тръгнах. Знаех единствено, че те искам повече от всякога. И трябваше да те имам. Не да те оставя на онова нещастно окаяно момиче.

— Нито е нещастна, нито окаяна — рече Джак. — Има си татко, пълен с пари, а и животът в Трето отделение страхотно ѝ харесва.

— В това се уверих и сама. Колко пъти си я чукал?

— Нито веднъж. Днес беше първият път.

— Лъжец.

— Казвам ти истината. Но пък тя се отнасяше с мен... повече от добре.

— А, не се съмнявам — отвърна Клариса.

И си спомни с благодарност и топло чувство за лейтенант Джайлс Хенри, който също се бе отнесъл към нея повече от добре, а всъщност и към Джак, дори без да го съзнава.

— Беше чудесна — рече той.

— О, не. Бях... как да кажа, по-скоро ужасна. Не мога да те виня... за това, че си решил да я чукаш.

— Знаех как се чувстваш. Едва когато за пръв път видях лицето си в огледалото, осъзнах колко смела си била.

— Това не е смелост — отвърна Клариса, — знаеш каква съм страхливка. Просто ме беше страх да те погледна. Опитах да се прикрия, но...

— Съвсем естествено е, тъй каза Каролайн.

— Наистина ли?

— Ами да — отсече Джак. — Напълно естествено. Не бива да изпитваш угризения.

— По-силно е от мен. Джак?

— Да?

— Направи го пак. Моля те, моля те, искаш ли пак?

Този път бе още по-хубаво — сладко и бавно. Тялото ѝ, закопняло за неговото, бе поутолило жаждата си и сега можеше да му се наслади, да го приласкае и вкуси. Усети как я изпълва с лекота и нежност, а тя самата го прие с радост като носещо се към нея цвете. Върховното блаженство дойде бавно. Тялото ѝ се изви като струна, подета от ликуваща наслада, ала минути по-късно някаква ужасна мъка я сграбчи и тя се отпусна разтърсена от ридания. Вкопчи се в Джак и заплака неудържимо. Мъжът на свой ред зарови глава във възглавницата и също заплака.

Часове по-късно двамата седнаха пред бутилка кисело алжирско вино, което тя бе открила в Дартмът.

— Душа давам за шампанското на Клифърд — рече тя.

— Защо се разплака? — попита Джак.

— Не зная. Просто ми беше мъчно. За онова, което си отиде, за онова, което е изгубено. Не само за нас, но и за другите. Ами ти?

— Причината трябва да е същата. Господи, колко те обичам, Клариса...

— Да, Джак?

— Искам отново да полетя, Клариса.

Би било грешка да спори с него, да се опита да го спре. За него това бе крайната победа, за него, за Макинду, за нея самата.

Доказателство, че от болката, ужаса и унижението бе избуял куражът отново да рискува докрай.

— Естествено, че трябва да отидеш — насърчи го тя.

Италия бе капитулирала. Грейс, убедена, че Чарлс е там, четеше вестниците, слушаше новините по радиото за настъплението откъм Сицилия, за тежките боеве и със страх се питаше докога ще може да разчита на късмета си. Поне до този момент не бе пристигнала нито телеграма, нито лоша вест. Постепенно тя се върна към обичайното си състояние, в което потискаше чувствата си. Било голям обрат, така твърдяха всички. Италия, най-уязвимото място на Европа, както го наричаше Чърчил, бе паднала. Предстоеше немците да бъдат изгонени от страната, 60 000 военнопленници бяха освободени. Това действително бе началото на края, така твърдяха всички. Вече нямаше да се говори (отново фраза, изречена от Чърчил) за края на началото.

Джайлс се прибираше у дома. Не за кратка отпускат, а на дългосрочно назначение със своя кораб в Саутхамптън.

„Няма причина, разбира се — бе писал на Флорънс, — просто си идвам у дома. Триседмичен отпуск на сушата, след което... е, Саутхамптън не е толкова далеч от теб. Време е, скъпа ми Флорънс, да бъдем заедно. Глупости не ми се слушат, никакви възражения. Трябва да оставиш Робърт и да доведеш Имоджийн при мен. Ще пристигна пред твоя дом на снежнобял крайцер, а може и на обикновен влекач и ще те отведа.“

Флорънс прочете това писмо през насълзени очи. Копнежът по този мъж, подсилен от съзнанието, че не може да наруши обещанието си, ѝ причиняваше болка. Нямаше смисъл да му праща отговор, той нямаше да го получи навреме. Трябваше да се види с него и да го убеди. Горчиво съжаляваше, че го бе потърсила повторно. Просто трябваше да се примири, да го остави да си мисли, че вече не го обича. А ето че се бе подложила на нова, още по-тежка мъка. Тъкмо бе устроила живота си наново, харесваше работата си в Организацията на жените доброволки, планираше да се присъедини към Червения кръст след войната, дори да учи за сестра, стига да е възможно. Да изгради

свой собствен живот, който да ѝ вдъхва себеуважение и кураж, ето това щеше много повече да ѝ помогне да се справи с Робърт. Беше готова да остане при него, да опита отново, ала сега се чувстваше по-силна, а не безпомощна жертва, попаднала в капан.

Оставаше ѝ единствено да убеди Джайлс, че му е казала истината. Колкото и трудно да бе това.

19 септември. Италия (Не е зле, рече си Грейс, закъснението е само два месеца.)

Скъпа моя Грейс,

Пиша ти само няколко реда, тъй като ние тук сме доста заети. Искан да знаеш, че съм жив и здрав. Сигурно си прочела за настъплението, беше много вълнуващо — 600 оръдия, насочени към ботуша на Италия. Имаше тежки сражения, много хора изгубихме, но за себе си мога да кажа, че нямам и драскотина. Ще ти пиша повече, когато намеря време.

Сега вече напредваме чувствително. Настроението общо взето е оптимистично, духът висок. Наистина започвам да вярвам, скъпа моя, че ще се прибера при теб у дома... някой ден. Няма да е скоро, но не се съмнявай, че ще стане. Много да се пазиш. Обичам те.

Чарлс

Това бе първото писмо, което я караше да вярва, че той наистина я обича. Безпокоеше я собствената ѝ хладна реакция.

Джайлс пристигна в Саутхамптън в края на ноември. Когато се обади, Флорънс къпеше Имоджийн.

— О, Господи! — пророни, когато чу гласа му. — Джайлс, Джайлс, моля те върви си, върви си и ме остави на мира.

— Не, Флорънс, няма да те оставя. Ще те открия и ще дойда при теб. Утре.

— Не. Не бива, не можеш.

— В такъв случай просто трябва да дойдеш с мен. Така добре ли е?

— Не, не е добре.

— Флорънс, можеш ли с ръка на сърцето да ми кажеш, че не ме обичаш?

Флорънс се поколеба за миг.

— Не. Не мога — отвърна.

— В такъв случай тръгвам към теб. Цяла година мечтая за този миг. Откакто получих писмото ти. Не можеш да ограбиш мечтите ми.

— Не, Джайлс, не. Аз... сама ще дойда при теб. Кажи ми как да те намеря.

— Ще те посрещна на гарата. И после ще те заведа в хотел. И ще те обичам.

— Добре. Да, ще дойда. Не утре, вдругиден. Обади ми се утре и ще ти кажа кога ще пътувам.

— Този път няма да ме измамиш, нали?

— Не, Джайлс.

Бавачката Бейнс се съгласи да гледа Имоджийн ден-два. Флорънс й каза, че се налага отново да пътува до Саутхамптън, за да потърси сведения за семейства, разделени по време на бомбардировките. Бавачката хранеше уважение към работата й и безкрайно се гордееше с нея.

Флорънс успя да си издейства два дни отпуск от Организацията на жените доброволки. Беше го заслужила с невероятното си усърдие, отбеляза госпожа Хейвърфорд.

Предаде Имоджийн на бавачката Бейнс и тръгна към гарата. Скоро след като излезе, Робърт се обади да съобщи, че същата вечер се прибира в седемдневен отпуск. Разтревожена, Мюриъл му съобщи онова, което знаеше: че Флорънс заминава по работа, свързана с Жените доброволки.

— Ще се върне след четирийсет и осем часа, Робърт.

— Не е ли възможно да й се препрати съобщение, за да отложи пътуването?

— Боя се, че не — отвърна Мюриъл, а в гласа й пролича несъгласие. — Тя се отнася много сериозно към работата си, Робърт.

— Добре тогава — рече той. — Не ми остава друго, освен да изчакам завръщането й, нали? Ще мина през Лондон, да видя къщата,

тъй че ще пристигна утре. Така добре ли е?
— Напълно — отвърна Мюриъл.

Бен бе отседнал в Мил Хаус за четирийсет и осем часа, за да се види с момчетата. Отскачаше при всяка възможност, а това се случваше често. Грейс очакваше с нетърпение посещенията му. Приветливото добронамерено отношение към нея, а и към всичко и всекиго, бе разтоварило напрежението, бе разсеяло чувството за надвиснало нещастие от първото му посещение. Що се отнася до него, бе я уверил той, смятал, че са приятели — „най-добри приятели, тъй ми се иска да вярвам“. О, да — бе отвърнала тя — съвсем точно казано. И се бе постарала да се убеди, че е така.

В много отношения определението отговаряше на истината: той беше истински приятел, тъкмо човекът, от когото се нуждаеше. Не само ѝ помагаше, не само я насърчаваше и допринасяше да се изразходва невероятната енергия на момчетата. Беше приятна компания, интересен събеседник, умееше да ги разсмива. С Клифърд се спогаждаха чудесно, играеха шах, ходеха на разходка, пиеха уиски. Грейс се чувстваше задължена да изрази неодобрение единствено от пиенето. Клифърд, самотен и жаден за компания от толкова дълго време, отново бе станал весел и енергичен, дори подхвърли, че ще се присъедини отново към хора в „Сейнт Андрюс“.

— Не мога вечно от всички да страня — рече той на Грейс. — Пък и ми се струва, че мнозина от тях вече са забравили защо изобщо напуснах.

Грейс не бе убедена в това, ала се престори, че е на същото мнение.

Бен умееше и да готви. Често окупираше кухнята и сътворяваше чудесни ястия от зеленчуци, яйца на прах и лъскаво сирене, както му казваше Даниъл. В това време Грейс седеше наблизо, заета с плетка или с безкрайните писма, свързани с работата ѝ за Армията на жените земеделки. Наблюдаваше го и се отдаваше на забранени мечтания. Той често вдигаше очи, ухилваше се и питаше:

— Добре ли си?

Тя му се усмихваше в отговор, да, добре съм, уверяваше го и в ума си като някаква мантра повтаряше „чудесно приятелство“.

Във всеки случай, казваше си тя, дори да не съществуваха другите непреодолими препятствия помежду им, трябваше да признае колко невероятно красива трябва да е била Линда, красива и страдна. Върховно нахалство бе да си въобразява, че е възможно да заеме мястото ѝ. Подобни мисли я измъчваха през безсънните нощи, когато той бе в къщата и Грейс болезнено долавяше присъствието му в съседната стая.

— Няма да остана — произнесе Флорънс в прегръдките на Джайлс, усещайки лицето си пламнало от целувките му. — Няма да остана. Трябва да се върна. Тази вечер.

— Не, не трябва. Наел съм стая в едно чудесно хотелче в Ню Форест. Леглото е направо величествено. И съм си наумил да те любя, докато не чуя виковете ти за милост.

— Не, Джайлс, няма да остана. Добре, само мъничко.

Виковете на Флорънс, необуздани и някак неземни, огласяха тъмната стая през целия ноемврийски следобед. Когато накрая тя се отпусна смълчана, Джайлс се взря в тясното ѝ изразително лице и прошепна:

— Обичам те, Флорънс.

— И аз те обичам. Но сега трябва да си ида у дома.

— Не, не трябва. Та това бе само началото. Не можеш да ме изоставиш точно сега. Не можеш.

— Добре тогава... ще остана до сутринта. Бездруго вече е твърде късно. Сигурно ще се изгубя в тъмното.

— Да — рече той, — ще се изгубиш. Остани при мен, тук си на сигурно място.

— Време е да тръгвам — заяви Флорънс на сутринта. — Трябва да се прибера.

— Можеш и по-късно да се прибереш. Сега си само моя. Ще останеш при мен, нали, Флорънс? Обичам те и ще бъдеш само моя.

Тя го погледна напрегнато.

— Не мога да повярвам, че ми казваш това, след като знам как се отнесох към теб, не мога да повярвам, че си все още тук и чакаш решението ми. Щеше да е напълно справедливо, ако си беше намерил някоя друга и себе влюбил в нея.

— Никога няма да обичам друга — пламенно отсече той.

— Мога да ти се доверя — рече тя и отново се сгуши в прегръдката му. — Ето това най-много обичам в теб. Това е най-важно за мен, доверието. Доверието и честността. За да се чувствам сигурна. В безопасност.

— Но да, разбира се — рече той и я целуна. — И скоро ще напуснеш Робърт и ще се омъжиш за мен.

— Не мога, Джайлс. Просто трябва да го проумееш. Сега съм тук, защото исках да знаеш, че все още те обичам. Но не мога да се омъжа за теб. Длъжна съм да се върна при Робърт.

— Защо, Флорънс? Не те разбирам.

— Защото той е моят съпруг — сериозно отвърна тя. — Обещах да остана при него. Пък и той има нужда от мен. Колкото и да е объркан, той има нужда от мен.

— Грейс, аз съм, Мюриъл. Виж, бавачката Бейнс е болна. Отровила се с някакво развалено месо тая глупачка.

— Много съжалявам.

— Въпросът е, че тя бе поела ангажимент да се грижи за Имоджийн. Флорънс замина по работа.

— О, така ли?

— Изпратили я в Саутхамптън да търси квартири за някакви хора. Добре, че поне не ги води у дома си.

— Мюриъл, моля те...

— Както и да е, на мен ми е невъзможно да взема Имоджийн, прекалено заета съм, тъй че казах на бавачката, че ти ще я вземеш, докато Флорънс се върне.

— Но, Мюриъл, аз...

— Нали и другите деца са при теб, няма да се затрудниш чак толкова. Пък и си една от малкото, които разполагат с бензин. Тя те очаква. Моля те, побързай, бедната жена никак не е добре.

— Трябва да се засмея — рече Грейс на Бен, когато му предаде разговора, — иначе ще се разплача.

Робърт пристигна в Прайъри по обяд с бутилка шери за Мюриъл.

— Някакви новини от Флорънс?

— Не, но сигурно ще си дойде до сутринта, както е обещала.

— Да, разбира се. Къде е Имоджийн?

— Грейс се грижи за нея.

— Колко мило.

— Е, поне това може да направи, тъй мисля.

Робърт преглеждаше вестника, когато на вратата се позвъни. Мюриъл се бе оттеглила да подремне, тъй че той отвори вратата.

Жена с внушително телосложение в зелената униформа на Жените доброволки се усмихна насреща му, притиснала към огромните си гърди две одеяла.

— Здравейте — поздрави тя, — аз съм Джоун Хейвърфорд. От Организацията на жените доброволки. Госпожа Грийг тук ли е?

— Не — отвърна Робърт, — заминала е. Всъщност по работа, възложена ѝ от Организацията на жените доброволки. Утре ще се върне.

— Не ѝ е възлагана работа от Организацията на жените доброволки, уверявам ви — сопна се жената. — Дадох ѝ двудневен отпуск. Както и да е, тия одеяла са за нея. За евакуираните, които пристигнаха от Бристол. Предполагам, ще можете да ѝ ги предадете. Много ви благодаря. — След което махна в знак на благодарност и си тръгна.

Грейс беше в кухнята и готвеше супа, когато се появи Робърт. Бен седеше край камината и четеше на Имоджийн. Клифърд и момчетата бяха в училище на репетиция за коледния концерт. Грейс бе успяла да ги придума да заемат нейното място тази година. Каза им, че просто не е в състояние да се справи, миналата Коледа ѝ се струвало, че е отминала едва вчера. Клифърд се произнесе, че щом за някого Коледа идва тъй скоро, то това било признак, че остарява.

— Здравей, Робърт — рече тя, като отвори задната врата. — Каква чудесна изненада.

Чувстваше се неловко, някак тревожна от последното му посещение. Безпокоеше се и от отсъствието на Флорънс.

— Най-неочаквано получавам едноседмичен отпуск и реших да си дойда, а ето че Флорънс е заминала. Много неприятно ми стана, но какво пък, нали е за благото на страната, не мога да се оплаквам.

— Е, да... — промърмори Грейс. — Да ти предложи ли чаша чай?

— Да, ако обичаш. Къде е малката ми дъщеричка? Разбрах, че е при теб. Бог да те благослови, Грейс, задето си я приютила.

— В дневната е, Бен ѝ чете.

— Бен ли каза?

— Да, той е... мой приятел. Бащата на двамата ми повереници.

Робърт вдигна вежди, което не се хареса на Грейс, но той ѝ се усмихна и излезе да потърси Имоджийн.

Върна се с детето на ръце. Момиченцето яростно се съпротивляваше, сърдито, че непознат човек бе прекъснал приказката. Бен вървеше след тях.

— Е, какво ще кажеш за нея? — попита Робърт.

— Много е сладка — отвърна Грейс, след което любезно добави: — И много умна.

— Това го зная. Голяма умница е. Иска ми се да можех да я виждам по-често, толкова бързо се променя. Не смяташ ли, че не е много хубаво Флорънс да я оставя на бавачката?

— Категорично не — отвърна Грейс. Канеше се да изтъкне благотворната промяна у детето благодарение на грижите на бавачката, ала Робърт не ѝ даде възможност.

— Та какво стана с обещанието за чай?

— Аз ще го направя, Грейс — рече Бен. Робърт мълчаливо го проследи с поглед.

— Благодаря — каза гостът. Възцари се напрегнато мълчание.

— Бен беше изпратен в Западната пустиня. Също като Чарлс — отчаяно подхвърли Грейс.

— Тъй ли? — рече Робърт.

— Ами да, там бил ранен и го докараха у дома, а сега е в Тидуърт.

— Грейс, мога и сам да говоря — с усмивка се намеси Бен.

— Раната трябва да е била сериозна, щом ви е осигурила връщането у дома — отбеляза Робърт и хладно го изгледа.

— Така беше — не се смути Бен. — Раниха ме в рамото. В рамото и гърба. Повече от шест месеца прекарах в болница.

— Разбирам. А често ли идвате при Грейс?

— При всяка възможност, за да се видя с моите момчета. Съпругата ми загина по време на бомбардировка. Грейс ни приюти всички накуп.

Бен се усмихна на Имоджийн, която се опитваше да се покатери на коленете му, размахвайки книжката в ръка. Робърт я вдигна и се опита да я застави да стои мирно при него.

— Татко ще ти почете, миличко.

— Не — отсече детето. — Бен чете.

— Бен трябва да си ходи — каза Бен след нова напрегната пауза.

— Наистина ли, Бен? — попита Грейс. — Толкова рано?

— Няма как, утре в шест трябва да съм там. Извинете. Отивам да си взема нещата.

— Видях, че използвате военна кола — отбеляза Робърт.

— Да, пътем направих няколко доставки. За което имам разрешително, можете да попитате командващия офицер, ако желаете.

Грейс го зяпна изненадано. Не беше го виждала да се държи враждебно или грубо с някого.

— Всемогъщи боже, не е нужно — рече Робърт. — Просто бях изненадан, това е всичко. Хайде, Имоджийн, да идем в дневната да ти прочета приказката, за която настояваш. Връщам се след минута, Грейс.

— Вървете.

Грейс последва Бен по стълбите.

— Какво има? — попита.

— Нищо.

— Не е нищо, Бен.

— Няма смисъл да го обсъждаме. Присъствието на този човек ме изнервя, не съм забравил какво ми разказа за Флорънс.

— Ами децата?

— Ще мина през училището да им кажа довиждане. А също и на сър Клифърд. Довиждане. — Бен се спря нерешително. — Всичко наред ли е? Този човек... не ми харесва.

— Ще се справя, разбира се. Аз го харесвам. Винаги се е отнасял добре към мен. — Гласът й звучеше, сякаш се отбранява, което не бе далеч от истината.

— Добре тогава. Ще ти се обадя. Довиждане, Грейс. Благодаря ти, че отново ме приюти.

— Довиждане, Бен.

След малко той надникна в дневната.

— Довиждане, Имоджийн.

— Довиждане, Бен. Целувка? — добави детето с надежда.

Бен пристъпи напред, след което се спря. Робърт решително му обърна гръб.

— Не ставай глупава, Имоджийн — скара се на детето, — нали четем приказка.

— Е, тогава да тръгвам — заключи Бен. Беше си облякъл униформата. — Довиждане... сър. — Обръщението прозвуча като обида.

Робърт го изгледа студено през рамо.

— Довиждане, сержант.

Бен излезе и тръшна вратата, потегли рязко и гумите застъргаха по чакъла.

Грейс се върна в дневната. Робърт седеше до камината, детето го нямаше.

— Искаш ли още чай? — попита Грейс колебливо.

— Не. Не, благодаря ти. Седни при мен, Грейс.

— Къде е Имоджийн? — попита тя, като изпълни молбата му.

— Отнесох я горе. Сложих я в креватчето ѝ. Изглеждаше уморена.

— Но защо? Не ми се стори уморена. Пък и е рано да си ляга.

— Нищо де. Дадох ѝ играчки да се забавлява. Искях да поговорим.

— Изчакай само минутка, да отида...

— Грейс, знаеш ли къде е Флорънс?

— Не — отвърна Грейс, а сърцето ѝ вече биеше тревожно. — Не зная. Заминала е по поръчка на Организацията.

— Не ми се вярва.

Жената усети топла вълна да зачервява страните, шията ѝ. Преглътна.

— Не трябва да се съмняваш, Робърт.

— Не спори с мен. Дойде една жена от Организацията на жените доброволки, каза, че ѝ дала два дни отпуск.

— О! — едва отрони Грейс. Усещаше, че ѝ призлява. — Тогава е отишла да се види с някоя приятелка. Аз трябва да съм се объркала. Клариса, навярно е отишла при Клариса...

— Не мисля, а ти? Погледни ме, Грейс.

Тя вдигна очи и онова, което видя, никак не ѝ хареса — непознатият Робърт имаше белезникави очи с метален блясък и здраво стиснати устни. Някаква вена на шията му запулсира, като да бе придвижващо се влечуго.

— Знаеш ли нещо за приятеля на Флорънс, Грейс?

— Не. Разбира се, че не. Не зная, тоест... сигурна съм, че тя няма приятел.

— Аз пък си мисля, че знаеш. И не само това, сигурно знаеш и че той е бащата на Имоджийн. Прав ли съм? Имаш ли представа как се чувствам аз? Да ме правят на глупак, че и да ме мамят на всичкото отгоре!

— Робърт, кълна ти се...

— За бога, Грейс. Та ти си била с нея, когато се е родила Имоджийн. Не ми казвай, че заедно сте преживели това и тя не ти се е доверила. Сторила го е и още как.

— Това не е истина, Робърт. Не зная нищо за личния живот на Флорънс, повярвай. Винаги съм се старала да не задавам подобни въпроси.

— Сега разбирам. Внезапно ми хрумна, Грейс, че вие двете навярно сте в заговор. Ти си я насърчавала, предлагала си ѝ помощта си, за да ме измамите да приема бебето, което си ѝ помогнала да роди. Но направи огромен гаф миналия път, когато бях тук. Пусна котката от торбата.

— Какво искаш да кажеш?

— Изтърва се, че Имоджийн се родила преждевременно. А Флорънс положи толкова усилия да ме убеди, че била преносила детето.

— О... сигурно съм се объркала, аз...

— Престани най-сетне, Грейс! Поне не ме вземай за пълен глупак. Ти ме разочарова. Не си такава, каквато те мислех. Но пък си добър съюзник за Флорънс, това не отричам.

— Моля? Не разбирам за какво говориш, Робърт.

— Престани вече. Разбираш, естествено. Мъничката госпожица Мяу-Мяу, тъй чиста и непорочна. Ама че шега...

— Робърт, спри!

— И през цялото време си приемала този... това нищожество. Някакъв негодяй от бордеите на Лондон с противните му синчета. И на всичко отгоре го заварвам да прикотква дъщеря ми. Направо се погнусих, Грейс.

— Моля те, Робърт, върви си!

— Тихите води наистина са най-потайни. Качи се с него горе, преди да си тръгне, да му угодиш набързо, нали? До стената ли те изправяше? Не ще и дума, тъй правят там, където се е родил.

Грейс се изправи.

— Вън — тихо рече тя. — Напусни моя дом.

— Стана вече твой, а? Горкият наивник Чарлс. Не стига, че носи рога, ами от прост войник на всичко отгоре. Поне офицер да беше. Всемогъщи боже! Какво ли би си помислил той? И то докато е на фронта и защитава родината.

— Отвращаваш ме — рече Грейс.

— Тъй ли? — Мъжът направи крачка към нея, сграбчи я за ръцете и внезапно я дръпна към себе си. — Е, Грейс, нека видим доколко се разпростира щедростта ти. Винаги съм те харесвал. Знаеш какво казват за тихите води.

Дъхът му вонеше отвратително. Тя извърна глава, ала той я блъсна в стената и притисна устни в нейните. Тя усети езикът му да шари по устните ѝ, по зъбите. Понечи да извика, ала устата му я задуши.

Внезапно се отдръпна, изгледа я и се усмихна.

— Да се качим ли горе? Където си приемала него? Или да го направим тук, до камината? Обичам да правя секс на пода, а ти? Толкова е... примитивно.

— Робърт, моля те, върви си. Не искам да...

— Искаш, разбира се. Не, по-добре да останем тук, Имоджийн може да ни чуе. Достатъчно неподходящи наблюдения ѝ се събраха за един ден. Не стига, че я видях да седи на коленете на приятеля ти, ами той се опита и да я целуне. Каква гадост!

Грейс запази мълчание.

Мъжът я дръпна назад, без да пуска ръцете ѝ, повлече я към килимчето на пода пред камината. С една ръка я държеше, с другата посегна към копчетата на роклята ѝ. Притисна гърдата ѝ, опитвайки се да достигне зърното.

Грейс извърна глава и захапа китката му. Робърт ѝ се ухили, но не престана да я мачка.

— Ето че отново изпълзя невинната ларва — просъска той. — О, Грейс, взе да става забавно.

— Моля те — проплака тя. — Моля те, Робърт, пусни ме. Просто си върви. На никого няма да кажа. Кълна ти се. Просто си иди. Чуй, Имоджийн — тя плаче.

— Добре тогава — внезапно рече той. — Много добре. — Пусна я, отдръпна се и я изгледа. — Ще те оставя, щом така искаш.

Тя го зяпна от удивление пред внезапната промяна в настроението му.

— Искам само да чуя къде е Флорънс, Грейс. Кажи ми къде е тя. С кого е.

— Не мога, Робърт. Казах ти, че не зная.

Мъжът вдигна ръка и я стовари в слепоочието ѝ. Зашеметена, тя не помръдна, просто не откъсваше очи от нападателя си.

— Кажи ми къде е! Ти знаеш и ще ми кажеш, нали?

— Не, не зная.

Той отново я удари, този път по-силно. Попаднал бе близо до окото и болката бе непоносима.

— Аз пък мисля, че знаеш. Хайде, Грейс, най-добре ще е да изплюеш камъчето.

Това приличаше на някакъв зловещ сън. Тя не бе в състояние да се движи, да измисли изход от ситуацията. Чувстваше се напълно безсилна, хваната в капан, далеч от всички. Чуваше плача на Имоджийн откъм горния етаж, а от кухнята — музика, предавана по радиото, ала тези звуци не бяха реални, те съществуваха далеч от нея, извън онова, което ѝ се случваше. Тя погледна Робърт и ето че той ѝ се усмихна, познатата нежна приятелска усмивка. За част от секундата тя си помисли, че може би сама е измислила всичко това, че просто сънува.

— Хайде — рече мъжът и седна на канапето. Потупа мястото до себе си. — Ела тук и седни. Много си бледа, Грейс. Добре ли си?

— Да — предпазливо отвърна тя, — добре съм.

— Това е добре. Съжалявам, че те изплаших. Просто бях длъжен да те попитам, за да я открия. Толкова много я обичам, опитай се да разбереш. Ела тук, ела и седни до мен.

Без да откъсва очи от неговите, тя пристъпи като в транс, седна на канапето и придърпа роклята си. Мъжът се облегна назад.

— Така е по-добре — рече той. — След малко ще ти направя чай.

— Благодаря — пророни тя тихо.

Може би в крайна сметка сега всичко щеше да свърши, той ще я остави на мира, защото се е засрамил. Изглеждаше съвсем нормален и спокоен.

— Робърт, мога ли да отида...

— След минута. Хайде сега — подкани я тихо, — искам да чуя, къде е тя?

— Честна дума, не зная.

И тогава мъжът отново вдигна ръка и я удари, този път по челюстта, а когато тя се сви, се хвърли към нея и зверски раздра роклята ѝ, сетне бельото, за да открие гърдите ѝ.

— Знаеш — просъска застрашително. — Кажи ми. Кажи ми.

— Не мога.

— Лъжеш. Нищожна мръсница. Я да видим тогава какво ги чака продажните мръсници, а? Какво им правят простите войници...

Стовари още веднъж ръката си върху слепоочието ѝ. Главата ѝ клюмна и тя се свлече на пода. Мъжът коленичи над нея, чу го да разкопчава панталоните си, докато в същото време я разсъбличаше. Членът му също я удряше сляпо, напосоки. Тя стисна бедра, опита се да го отблъсне.

— Разтвори си краката — заповяда ѝ той. — Хайде! Иначе пак ще те ударя.

Последната ѝ мисъл, когато направи поредния отчаян опит да го отблъсне и потъна в гнусна надигаща се тъмнина, бе колко безкрайно съжалява, че не бе повярвала на Флорънс.

— Гадно копеле! Махни се! Пусни я!

Това беше Бен. Беше стиснал Робърт за врата със здравата си ръка и го дърпаше нагоре, като в същото време го удряше с коляно.

Сетне го обърна към себе си, бутна го към стената и заби юмрук в лицето му.

Разтърсвана от ридания, Грейс се поизправи, опита се да смъкне полите на роклята си, смътно осъзнала, че момчетата са спрели на прага и я зяпат пребледнели от ужас. Чу и гласа на Клифърд, който се обаждаше в полицията от телефона в коридора. Дори през болката и унижението тя осъзна, че не бива да го прави.

— Клифърд, недей. Моля те.

Той остави слушалката и обърна очи към нея.

— Защо?

— Просто недей. Моля те.

Припъзля до канапето, успя да седне, заровила лице в ръцете си.

— Татко, спри да го удряш — чу да казва Дейвид, а Даниъл мълвеше:

— Не плачи, Грейс, не плачи.

— Хайде, Бен. — Това бе гласът на Клифърд. — На твоє място бих го оставил. Той е страхливец като всички побойници. Сега вече нищо не може да направи.

Бен свали едната си ръка, ала с другата все още държеше Робърт за гърлото.

— Пусни го — каза Грейс. — Просто го пусни.

Робърт се отръска като куче, бутна косата си назад и попи кръвта от носа си с носна кърпа. След което погледна към Клифърд;

— Ти знаеш ли къде е тя? — попита. — Знаеш ли къде е жена ми?

Клифърд забави отговора си, след което проговори:

— Махай се отгук, Робърт, и да не си посмял да се доближиш до Флорънс, Имоджийн или до някой от нас. Иначе, кълна се в Бога, ще те тикна в затвора.

Робърт напусна стаята. Всички чуха как джипът изрева отвън по алеята.

Грейс все тъй сгушена на канапето видя как напрегнато я гледа Бен. Не просто със загриженост, не и просто с възмущение — имаше и нещо друго.

Нещо, с което в момента не бе в състояние да се справи.

— По-добре ще е да се кача горе — изрече шепнешком. — Извинете ме.

— Да дойда ли и аз? — попита малкият Даниъл, а тя му отвърна:
— Не, Даниъл, всичко е наред. Трябва да се погрижиш за Имоджийн, Бен. Не е спряла да плаче.

— Той нарани ли те? — попита Дейвид.

— Не много. Не, добре съм. Наистина.

Бавно излезе от стаята, прикрила гърдите си с ръце, избягвайки да срещне очите на Бен.

Дълго лежа във ваната, за да отмие миризмата, полепналия по тялото ѝ, навлече стара нощница и се отпусна в леглото си, сгуши се като бебе в утробата на майка си. Чувстваше се изтощена, уморена до смърт, болеше я цялото тяло, не само главата, където бяха попадали ударите му, но всеки мускул, всяка фибра, сякаш дни наред бе крачила безспир.

На вратата се почука.

— Аз съм, Бен. Мога ли да вляза? Нося ти чаша чай.

— Заповядай, влез.

Изправи се с мъка.

— Добре ли си? — попита Бен, като затвори вратата.

— Да, добре съм. Вече съм добре.

— Окото ти е подуто.

— Сигурно. Там беше последният удар.

— Трябва да повикаме лекар.

— Не, не трябва — остро рече тя. — Нищо ми няма.

— Грейс...

— Не искам лекар. Нито полиция. Клифърд разбра ли...

— Не се тревожи, всичко е наред. Няма да се обади.

Бен седна на леглото, взе ръката ѝ в своята.

— Съжалявам, че не го убих. Наистина. Негодник. Гадно гнусно копеле. Заслужава да го вържат...

Обикновено толкова кротък, сега той жадуваше за възмездие и това я шокира.

— Не говори така, Бен...

— Просто не мога да се примиря... като си помисля само какво би се случило, ако не бяхме се върнали. — Той направи ли ти... нещо,

нали не... — Гласът му изневери. Не съумя да произнесе думите, толкова силно бе смущението му.

— Не — с равен тон изрече Грейс. — Не стигна дотам. А ти... пристигна като американската кавалерия. — И се усмихна колебливо.

— Слава богу, Грейс! — Беше пребледнял, видът му не по-малко изтерзан от нейния. — Хайде, изпий си чая. Сложил съм ти мед. Полезно е, когато човек е преживял шок. По пътя към Кайро все подсладен чай ми даваха. — Успя да ѝ се усмихне.

Помогна ѝ да се изправи, за да изпие чая си. Сетне тя отново се отпусна върху възглавниците и го погледна.

— Длъжна си — отново поде той, — длъжна си да съобщиш в полицията, за да го затворят. Този мръсник е опасен...

— Не мога — отвърна Грейс с тих гробовен глас, който сякаш не бе нейният. — Не мога, защото се чувствам толкова... ужасно. Срамувам се.

— Ти се срамуваш? Не разбирам защо, от къде накъде...

— Не се съмнявам, че и Флорънс е изпитвала същото. Сега вече я разбирам. То е нещо като зараза. Чувстваш се отговорен по някакъв начин. Сякаш грешката е твоя, все едно сам си си го изпросил.

— Това вече е глупаво, Грейс. Ние бяхме тук, видяхме какво стана, никой не би си помислил това, което казваш.

— Напротив, точно това ще си кажат. И тогава ще стане непоносимо за всички — за всички от семейството, за децата, за... Чарлс. — Тя произнесе, името колебливо, сякаш бе някаква трудна дума.

— Ами ти? А за Флорънс помисли ли, за онова, което би могъл да стори на нея, на Имоджийн?

— Не мисля, че има такава опасност. Струва ми се, той няма да се върне, сега вече не. Горката Флорънс, толкова се срамувам от думите, които ѝ наговорих, от неизказаните думи още повече.

— Побъркала си се — с внезапно избухнал гняв рече Бен. — Просто не разбирам. Питам се дали не трябва аз да го откроя и да се разправа с него. И съжалявам, че не го довърших, така че никога повече да не може...

— Не говори така, Бен. Моля те. От думите ти се чувствам още по-зле.

— Съжалявам, не мога да се сдържам. Толкова ми е гадно, сякаш ще повърна. А и се боя за теб. Моля те, Грейс, моля те, съобщи в полицията, нямаш право да го прикриваш.

— Не мога. Би било ужасно за семейството. А ще се наложи да говоря, да повтарям какво се е случило, пък и кой би ми повярвал? Той на всички ще разправя, че грешката е била моя. И всички ще му повярват. И за теб, и за всичко останало.

— Какво за мен? — сепна се Бен.

— Каза... е, каза, че то било очевидно, нали разбираш, че аз и ти...

— Боже мой!

— Толкова ужасно ли звучи? — Грейс се усмихна. След преживяния шок се чувстваше странно замаяна, дезориентирана.

— Не — отсече той и извърна очи. — Разбира се, че не. Не това исках да кажа.

Възцари се мълчание, продължително, изпълнено с напрежение. Накрая тя го наруши.

— Имоджийн добре ли е? А момчетата?

— Момчетата я пазят в банята, което за нея е огромно забавление. Но те са доста разстроени, което ме притеснява.

— О, Бен, безкрайно съжалявам — възкликна Грейс и отново избухна в сълзи. Риданията я разтърсваха, задушаваша я. Сълзите се застинаха по лицето ѝ.

— Недей — помоли я той. — Не казвай, че съжаляваш. Вината не е твоя, това е немислимо. Глупаво е да разсъждаваш по този начин.

— Но аз точно така си мисля. — Гласът ѝ се извиси, което бе знак, че е на ръба на истерията.

Бен внезапно се озова до нея, обгърна я с ръка.

— Хайде, успокой се. Всичко е наред, не бива повече да се тревожиш. Наплачи се, ще ти олекне. Поплачи си, мила, поплачи...

Обгърна я и с другата си ръка, притисна я към себе си. Тя се почувства защитена, приласкана, и ето че склони глава на гърдите му. Постепенно сълзите се уталожиха, ужасът намаля. Усецаше главата си натезала, болезнена от ударите на Робърт. Размърда се, за да отслаби натиска; сетне се сгуши още по-плътнo. Почувства се удобно, олекна ѝ. И започна да се унася.

— Ще трябва да нагледам момчетата — обади се Бен, като я положи върху възглавниците. — Сигурно имат нужда от мен.

— Разбира се, върви. След това ще си тръгнеш ли?

— Не, ще тръгна рано сутринта. Тази нощ няма да те оставя сама. Дори на сър Клифърд не разчитам.

— Ще се оправя, Бен.

— Не. Предпочитам да остана. Искам да бъда до теб.

В огромното легло на хотелската стая в Ню Форест Флорънс се вкопчи ридаеща в Джайлс.

— Не мога да го понеса — повтаряше тя през сълзи. — Просто не мога.

— То не е и нужно, стига да проявиш разум.

— Не мога да остана при теб, Джайлс. Робърт полага големи усилия, прие Имоджийн, тъй че и аз трябва да опитам отново, да му дам шанс. Аз съм негова съпруга и му дължа това.

— Няма да те пусна. Няма да те пусна да си отидеш. Твърде много те обичам.

— Трябва да ми помогнеш — настоя Флорънс. — Трябва да ме пуснеш да си отида.

Беше много късно, когато Бен се върна. Замаяна от съня, пропъждан от болката, тя долови смеха на Имоджийн, необичайно тихите гласове на Даниъл и Дейвид, гласа на Бен, който им четеше, след което стъпките му, последвани от стъпките на Клифърд. Накрая настъпи тишина.

Беше се примирила, че няма да се появи отново, и тъкмо се канеше да стане и да потърси аспирин, когато вратата се отвори.

— Грейс? Мога ли да вляза?

— Да. Би ли ми донесъл аспирин или някакво друго хапче?

Бен се появи с лекарството и чаша горещ чай. Тя започна да отпива на бавни глътки, поглеждайки го над ръба на чашата. Нещо в отношенията им се бе променило, ала тя не можеше да го определи точно, нито кога се бе случило.

— Всички ли заспаха?

— Всички. Дори сър Клифърд.

Той протегна ръка и докосна подутото ѝ око.

— Бедната. Много ли боли?

— Доста.

— Изглежда ужасно.

— На всички ще трябва да разправам, че Флоси ме е ударила, без да иска.

— О, Господи, пак започваш. Защо да не кажеш истината?

— Казах ти вече защо.

Той я погледна нерешително и рече предпазливо:

— Не зная какво щеше да се случи, ако те бе изнасилил. Нямах да издържа. Щях да полудея.

После той отново излезе и затвори вратата.

Грейс знаеше какво се крие зад думите му. И въпреки преживяния ужас и болката тя заспа усмихната.

Събуди се в четири сутринта. Усещаше си тялото схванато, охлузено, болеше я глава. Много тихо слезе на долния етаж, направи си чай, взе още аспирин. После приседна, сви се в халата си и се замисли.

През последните няколко часа за нея бе настъпила коренна промяна. Чувстваше се нова, променена. Не бе наясно каква бе промяната, ала противно на всякаква логика тя се чувстваше по-силна, по-смела. Има два начина да изживееш живота си, мислеше си тя: като шофьор или безучастен пътник. А тя по склонност и възпитание бе пътник, не възразяваше на онова, което ѝ се казваше, постъпваше както диктуваше благоприличието, подчиняваше се на правилата, никога не прекрачваше границите. Посегателството на Робърт обаче с целия потрес и ужас бе подложило на съмнение всичко, към което се придържаше. То по някакъв начин ѝ бе вдъхнало куража да надникне отвъд познатите граници, в забранените територии.

ГЛАВА 23

Коледа 1943 г.

Флорънс се появи на следващия ден да вземе Имоджийн. Изглеждаше уморена и бледа.

— Съжалявам — безизразно рече тя. — Извинявай, че се наложи да се грижиш за нея.

— Няма нищо — отвърна Грейс.

— Изглеждаш ужасно — разсеяно отбеляза Флорънс. — Направо отвратително. Какво си правила, за бога?

— Виж, Флорънс...

Как можеш да кажеш на една жена, че съпругът ѝ се е опитал да те изнасили, че те е пребил? Дори тя да не го обича, дори да не го харесва вече.

Както винаги Флорънс не я слушаше.

— Имоджийн изглежда малко странно — подхвърли тя. — С какво е облечена, за бога?

— Със стар пуловер на Даниъл — отвърна Грейс. — Не ми останаха чисти дрехи.

— Не можа ли да изпереш някоя от нейните дрехи?

— Не, Флорънс. — Макар да изпитваше необяснима радост, Грейс не успя да овладее раздражението си. — Не можах.

— Няма значение. Грейс, искам да говоря с теб.

— Да, добре. И аз искам да говоря с теб. Може би е по-добре аз да започна. Знаеш ли...

— Това, което трябва да ти кажа, е важно — прекъсна я Флорънс. — Така че моля те, изслушай ме. Знам, смяташ, че не биваше да... имам любовна връзка. С Джайлс. И беше права, беше напълно права, не биваше. Единственото ми оправдание е, че бях много нещастна, но... Е, бягството не е изход. Работата е там, че бях с Джайлс през последните два дни.

— Да, зная.

— Откъде знаеш? — втренчи се в нея Флорънс.

— Флорънс, ако ме оставиш да ти обясня...

— След малко. А и това вече няма значение. Просто исках дати кажа, че го оставих. Напуснах Джайлс. Връщам се при Робърт. Той наистина полага големи усилия да обърне нова страница. И ми се струва доста привързан към Имоджийн. Освен това е много търпелив и лоялен. Така смятам да постъпя... всъщност вече го сторих. — Тя замълча и вдигна поглед към Грейс. На лицето ѝ бе изписана решителност, очите ѝ плуваха в сълзи.

— Флорънс... — започна Грейс. — Флорънс, има...

— Не, не искам съчувствие. Не го заслужавам, а и не бих могла да го понеса. Не желая да говоря повече за това, искам просто да продължа напред. Не мислиш ли, че това е животът? Да продължаваш напред. — Тя силно се намръщи в стремежа си да спре сълзите, преглътна мъчително и затвори очи. Имоджийн дойде при тях и се изкатери в скута на майка си; стискаше нещо в мъничкото си юмруче. Флорънс я притисна към себе си, сякаш се вкопчваше в нишката на живота.

— О, миличка, толкова се радвам да те видя. Дори в този ужасен пуловер. Какво си донесла?

— Змия — отвърна Имоджийн и се усмихна. — Змията на Дан.

— Е, добре, Дан ще си я получи обратно — рече Флорънс. — Какво е това? О, Господи, какъв огромен червей. — Тя го взе от детето и с тръпка на отвращение го изхвърли през прозореца. — Наистина, Грейс, тия момчета са кошмарни, не знам как ги издържаш.

— Флорънс...

— Изглеждаш наистина ужасно. Какво каза, че си направила с лицето си?

— Нищо не съм казала — отвърна Грейс.

— Е, поне трябваше да се опиташ да го прикриеш малко. Както и да е...

— Флорънс — отчаяно започна Грейс, — Флорънс, за бога, изслушай ме.

— Добре, добре, няма нужда да викаш. Какво е станало? Имаш ли някакъв алкохол вкъщи? Бих се задоволила дори с онова гадно вино от бъз, дето го правиш сама.

— Не — отвърна Грейс. — Баща ти го изпи всичкото, както винаги. Флорънс, просто седни и млъкни, моля те.

Флорънс я погледна изумено и седна. Грейс ѝ разказа какво се е случило. Когато свърши, Флорънс стана, очите ѝ блестяха, по бледото ѝ лице бе избила червенина.

— Мога ли да ползвам телефона?

— Да, разбира се.

Грейс я чу да иска от госпожа Бабидж някакъв номер в Саутхемптън, а после се опита да не слуша как приятелката ѝ обяснява на мъжа от другата страна, че го обича, че иска завинаги да бъде с него, че не желае да има нищо общо със съпруга си. Беше много дълъг разговор.

Радваше се, че Флорънс е щастлива, но си помисли, че щеше да е хубаво, ако зълва ѝ бе казала поне, че съжалява за държанието на Робърт и се бе поинтересувала от състоянието ѝ.

Бен щеше да си дойде за Коледа. Грейс осъзна, че с нетърпение очаква празника, сякаш отново бе дете. С помощта на момчетата украси къщата с хартиени гирлянди, направени от оцветени ленти от вестници, изкорени малко борче от гората и го окичи с голямо старание. Имаше много дрънкулки и украшения от училищния склад, но макар Клифърд да се стара цяла вечер, не успя да поправи лампичките. Борчето изглеждаше доста мрачно, но ето че госпожа Бабидж се появи с няколко стари свещника за елха, в които бе закрепила свещички.

Бащата на Елспет се отби няколко дни преди Коледа, по-печален от всякога, пъхнал под палтото си голямо пиле.

— Умря — тъжно рече той. — Три умряха. Снощи. Не знам как. Не можах да разбера.

— Много ви благодаря, господин Дън — рече Грейс.

Бе чула, че доста пилета в селото са умрели загадъчно в седмицата преди Коледа.

Както винаги подаръците бяха проблем, но тя успя да намери на Даниъл влакче и около метър релси от една коледна разпродажба. Боята бе доста олющена и избеляла, но влакчето вървеше и Грейс си помисли, че Бен би могъл да го пооправи малко. Подаръкът за Дейвид

се оказа по-голям проблем. Всъщност тя се бе отчаяла, но три дни преди Коледа, докато ровеше на тавана за одеяла, се натъкна на странно приспособление, оставено върху училищния сандък на Чарлс. Отнесе го на Клифърд.

— Какво е това?

— Господи — възкликна той и го пое от ръката ѝ, сякаш беше безценно съкровище. — Старо радио с контактна пружина. Бях забравил за него.

— Мога ли да го дам на Дейвид, как мислиш?

— Разбира се. Чудесна стара вещ. Спомням си годината, в която го подарих на Чарлс. Той беше толкова... — Клифърд внезапно замълча, ясните му сини очи помръкнаха.

Грейс мълчаливо го прегърна. Сигурно е ужасно, помисли си тя, любимият ти син да е далеч от теб, животът му да е в постоянна опасност, а той да не пише и да не общува с теб.

Мина ѝ през ум, че Чарлс би могъл да си вземе отпуск за Коледа. Шокирана осъзна, че това е само мисъл, а не надежда, ала си каза, че се чувства така, защото щеше да ѝ бъде толкова трудно с момчетата, Бен и Клифърд. За стотен път се зачуди, ала не посмя да си отговори, какво ли ще изпитва към Чарлс, изобщо как ли ще се чувства, когато войната свърши.

Две седмици преди Коледа получи писмо от него: той бе все още в Италия, пишеше за ужасяващия хаос там, казваше ѝ, както винаги, че я обича, че му е мъчно за нея, потвърждаваше, че няма да се върне вкъщи за Коледа. „Може би догодина — завършваше той. — Смятам, че краят вече се вижда.“

За него това беше почти поетично писмо, помисли си Грейс. Явно се беше променил. Тя умишлено потисна чувството на облекчение, че няма вероятност той внезапно да се върне вкъщи, съсредоточи се изцяло върху приближаващия празник и се постара да не размишлява за по-далечното бъдеще.

Отпуската на Бен започваше на 23 декември. Той щеше да пристигне с влака, а Грейс и момчетата щяха да го посрещнат. Не беше

го виждала от деня, в който Робърт я нападна. Бен няколко пъти се бе обаждал по телефона, за да провери дали тя е добре и дали момчетата са се отърсили от шока. Цялата случка вече бе избледняла като отминал кошмар. Грейс обаче осъзнаваше, че я дебне коварно някъде дълбоко в съзнанието ѝ, затова твърдо си наложи да не го забравя, а да си даде сметка какво е значението му за нея и за живота ѝ занапред: повратна точка, гранична линия. Не ѝ беше лесно, но ѝ помогна да се отърси от ужаса.

Беше обаче по-неспокойна, страхуваше се, че Робърт ще се върне. Шумовете я стряскаха, заключваше почти маниакално, тревожеше се за момчетата, ала не можеше да сподели с Клифърд или Бен, защото сигурно щяха да известят полицията.

Няколко дни момчетата бяха доста потиснати. Сериозна бе травмата от неочакваното им сблъскване със събитията, за които бяха подочули от хихиканията и неясните обяснения в училище, събития, засегнали силно обичан от тях човек. Бен ги бе успокоил, честно и спокойно бе говорил с тях през онази нощ. Този разговор, както и привидно нехайното отношение на Грейс към случилото се, им помогнаха, ала въпреки това те изгубиха отчасти невинността и доверчивостта си — факт, който изпълваше Грейс с тъга и безпокойство.

Флорънс се появи в Мил Хаус рано на следващия ден, изглеждаше притеснена и засрамена, леко побутваше Имоджийн пред себе си.

— Не мога да повярвам, че съм толкова отвратителна — рече тя. — През нощта изведнъж осъзнах, че след всичко, което си направила за мен, Грейс, след като ми разказа какво ти е причинил съпругът ми, единственото, което сторих, бе да увелича телефонната ти сметка.

— О, не ставай глупава — подхвърли Грейс, като се престори, че такава мисъл изобщо не ѝ е минала през ума. — Аз съм добре.

— Но можеше и да не си — рече Флорънс. — Чувствам се ужасно. Толкова съжалявам, Грейс. Сигурна ли си, че не искаш да те прегледа лекар? Или пък да отидеш в полицията?

— Не — отвърна Грейс. — Наистина не искам. Добре съм... Той не... всъщност нищо... не се случи. Слава богу. Просто искам...

— Да се престориш, че не се е случило — мрачно довърши Флорънс. — Трябваше да се досетя. Години наред само това правя.

Най-лошото е унижението. Усещането, че си мръсна и презряна. Знаеш ли, дори сега, когато реших да се разведа с него, ще го накарам да посочи Джайлс като ответник по делото. Така е по-бързо и лесно. Не бих могла да се изправа в съда и да говоря за това, което е сторил. Просто не бих могла.

— Не ти ли... се е обаждал? — попита Грейс.

— Не. Предполагам, че или е в къщата в Лондон, или в казармите. Очевидно се е върнал до Прайъри, събрал си е нещата, казал е на майка ми, че не може да чака повече и е заминал. Мама каза, че изглеждал нормално. Той наистина е луд. Клариса бе убедена в това. Най-лошото е, че той ме караше да се чувствам така, сякаш аз съм лудата.

— Да, разбирам — рече Грейс.

— Е, щом си добре, значи всичко е наред — отбеляза Флорънс, сетне се взря в Грейс. — И все пак изглеждаш ужасно. Синините са станали жълтеникави. Добре, че Бен не може да те види в момента.

— Флорънс — с привидно безразличие започна Грейс, — Бен е просто приятел. И баща на Дейвид и Даниъл.

— Е, добре — сви рамене Флорънс. — Хубаво е да имаш такъв приятел, Грейс, само това мога да ти кажа.

А сега Бен идваше за няколко дена. Тя се боеше, стесняваше се от тази среща.

Той очевидно се чувстваше по същия начин. Твърде небрежно слезе на перона, усмихна ѝ се и стисна ръката ѝ, без да я погледне в очите, прегърна момчетата прекалено възторжено.

Подкараха към къщи по тъмните тихи улици, без да говорят. Не беше нужно: Дейвид и Даниъл бърбеха безспир за Коледа, за училищния концерт, за футболния мач, в който бяха победили с четири гола, за пилето, което щяха да хапнат на коледната вечеря, за бутилката уиски, която Клифърд бе намерил за себе си и за Бен, за джинджифиловата бира, която бяха приготвили, за това колко хубаво изглеждала къщата и за най-вълнуващото събитие — че Шарлот ще си има кученца.

— Всеки момент — рече Дейвид. — Коремът ѝ е огромен, ще се пръсне... ако имаме късмет, ще се появят за Коледа.

— Надявам се да почакаат малко — обади се Грейс. — Имам достатъчно работа и без да сме превърнали кухнята в родилно отделение.

— Господи, и кой е щастливият баща? — попита Бен.

— Не питай — отвърна Грейс. — Измъкнала се навън, а господин Тъкър я намерил заедно с овчарското си куче в обора. И двамата изглеждали много доволни от себе си.

— Сигурно ще са много хубави — подхвърли Бен. — Аз самият предпочитам мелезите. Не си падам много по чистите породи.

Усмихна ѝ се за първи път и тя се почувства по-добре.

— След чая трябва да отида в църквата — рече тя. — Ще свиря при благославянето в яслата. Съжалявам.

— Няма за какво — отвърна той. — Може ли да дойда?

— Да, щом искаш. Дейвид ще дойде, нали, Дейвид?

— Да, защото Елспет има някакво глупаво соло — обади се Даниъл.

— Млъкни — сопна се Дейвид и цапна брат си по главата.

— Ти млъкни — ощипа го на свой ред Даниъл.

— Момчета, не на масата — намеси се Клифърд.

Бен срещна погледа на Грейс.

— Изглеждат ми добре — рече той.

— Да — отвърна младата жена, мигновено разбрала какво има предвид Бен. — Като че ли го преодоляха. Не изглеждат разтревожени.

— Разтревожени за какво? — попита Даниъл.

— Дали ще ви дам подаръци или не — отвърна Грейс. — А сега разчистете масата, след малко тръгваме.

Литургията беше много приятна. Както винаги. Грейс усети как очите ѝ се пълнят със сълзи, когато песните бяха изпети, откъсите от Библията прочетени и децата се скупчиха около яслата, а въображението им бе пленено от простичката умиротворителна магия на историята.

Клифърд бе дошъл с тях и стоеше до Бен, пееше силно и хубаво: няколко души му се усмихнаха, макар и хладно. Коледният дух,

помисли си Грейс, независимо дали вярваш в него, е най-мощната сила, подтикваща към доброто.

Елспет изпя солото в „Посред зима“, а Дейвид слушаше, целият изчервен, свел очи към пода. Забелязал реакцията на сина си, Бен срещна погледа на Грейс и дяволито ѝ намигна.

Беше много тъмно, когато се прибираха към къщи. Светеха си с фенерчетата, ала нощта бе студена и облачна. Дейвид вървеше напред с Клифърд, а Грейс, пъхнала ръце в джобовете си, крачеше далеч от Бен.

— Ще паднеш в канавката — подхвърли той. — Хвани се за мен. Искаше ѝ се да вървят така часове наред.

Клариса и Джак пристигнаха да прекарат Коледа с Флорънс. Беше ги помолила да дойдат, защото иначе празникът би се превърнал в обикновен безрадостен ден. На Джайлс не му бяха дали отпуска. „Нали си бях взел онези три седмици — пишеше той, — а и отсега нататък няма да се разделяме. Ще преживеем последната Коледа, в която няма да бъдем заедно.“

На Бъдни вечер всички се отбиха да пият чай в Мил Хаус.

— Обичам Коледа — възкликна Клариса, — прекрасно, вълшебно време. Знаеш ли, понякога почти вярвам, че Дядо Коледа е там някъде с шейната си, теглена от северни елени с пеещи звънчета.

— А нима не е? — невинно попита Бен.

Клариса се разсмя.

— Той е божествен, скъпа — рече тя по-късно в кухнята, докато помагаше на Грейс. — Абсолютно божествен. И толкова привлекателен!

— Така ли? — попита Грейс.

Клариса я стрелна с поглед и смени темата.

Джак беше много весел; връщаше се на служба през януари в Реднал, Шропшър, за да тренира млади пилоти, ала се надяваше и да действа. Грейс се вгледа в обезобразеното му лице и се възхити на смелостта му. Сетне премести поглед към Клариса; тя седеше до него на канапето, хванала ръката му, която обгръщаше раменете ѝ. Изглеждаше чудесно с аления пуловер и черните панталони, светлата ѝ коса бе вдигната, устните ѝ бяха с яркочервено червило в тон с

пуловера. Грейс, облечена с многократно кърпена блуза и леко провиснала пола, както винаги се чувстваше невзрачна до нея. Клариса преливаше от клюки и истории за Лондон.

— Има напаст от плъхове в канализацията, сериозно, не ме гледайте така, разгоряла се е малка война, казват, че са убили милион само за последните няколко седмици... Знаеш ли, че Сузи Реншоу се омъжи миналия месец, помниш я, Флорънс...

Говореше повече от всякога, твърдо решена да поддържа веселото настроение; да не позволи разговорът да се насочи към нещо мрачно и сериозно. Грейс си даваше сметка, че Бен е завладян от нея, смееше се на най-абсурдните ѝ забележки, разменяше глупави шеги с нея. Сигурно Линда е била като Клариса, помисли си Грейс, блестяща и съобразителна; и сексапилна без съмнение, невероятно изобретателна в леглото. Беше разстроена, старите остри зъби на ревността отново се впиха в нея. Усещането я накара още повече да се свие в черупката си.

— Значи очакваш с нетърпение да се върнеш? — обърна се Бен към Джак.

Чувства се толкова добре в тяхно присъствие, помисли си Грейс и за хиляден път се намрази. Нима имаше причина да не бъде така?

— Да, с нетърпение. Чувствам се така, сякаш съм бил в клетка през последната година и половина. Безполезен, ненужен.

— Бих дал всичко да се върна — рече Бен.

Грейс изумено се втренчи в него; нямаше представа за това му желание.

— Наистина ли? — попита Джак.

— Да. Чувствам се като някоя жена, седейки тук в Тидуърт. Изпращам и получавам някакви тъпи безполезни сигнали, докато другарите ми са все още там и правят нещо.

— Бен, на жените не им възлагат вече безполезни задачи — намеси се Клифърд. — Погледни тези трите, всички те правят прекрасни неща. Гордея се с тях.

Ала всъщност само Клариса се занимаваше с нещо полезно, помисли си Грейс, нещо вълнуващо. Участваше в най-класическата дейност на женската спомагателна служба на военноморските сили,

отразена във всички филми — проследяваше движението на корабите в морето:

— Много е вълнуващо. Всички стоим като крупията с тия дълги щеки и бутаме малките корабчета по дъската, а от време на време „бърканите яйца“ слизат на инспекция.

— Какви, за бога, са тия „бъркани яйца“?

— Командири и началници. Трябва да тръгваме — рече Флорънс, — Имоджийн вече заспива. Вижте колко е сладка. От три ноци е закачила чорапчето си. Бедното ангелче, почти нямаше какво да сложа вътре.

— Донесла съм й шоколад — обади се Клариса — от американците. И малко портокали.

— Портокали! — възкликна Дейвид, който мълчаливо слушаше в ъгъла. — Преди време обичах портокали, нали, татко? С мама се състезавахме по бързо белене.

— Тогава ще получиш портокал — рече Клариса. — Ще ти донеса след Коледа. За всички. Грейс, скъпа, ето малко подаръци за вас и една бутилка за утрешния обяд.

— О, Клариса, аз нямам нищо за теб — притеснено рече Грейс. Чувстваше се съвсем като бедна роднина.

— Но пък ни даде прекрасно начало за Коледа — отвърна Клариса. — Хайде, Джак, скъпи, трябва да окача чорапите.

Когато си тръгнаха, Грейс отиде в кухнята. Стоеше до умивалника и пиеше вода, когато влезе Бен.

— Каква смешна жена — подхвърли той и се усмихна.

— Ти като че ли я хареса — рече Грейс. Съзнаваше, че не е най-разумното, което би могла да каже, но не можа да се сдържи.

— Наистина я харесах. Мисля, че е прекрасна. И очевидно много умна. Но и смешна. Харесах и него. Какъв мъж! След всичко преживяно се връща отново към летенето. Без глупости, без излишен шум. Господи!

— Да. Да, той е много смел.

— Какво има?

— Нищо.

— Има нещо. Хайде, не може да си нещастна на Бъдни вечер. Не е позволено.

— О, не зная. Май съм уморена.

— Наистина изглеждаш уморена.

— Благодаря ти.

— Не ставай глупава. Това не пречи да изглеждаш хубава. Много хубава. Наблюдавах те. Косата ти изглеждаше великолепно на светлината от огъня.

Грейс не знаеше какво да отвърне. Вдигна поглед и той ѝ се усмихна.

— Понякога си толкова глупавичка — подхвърли той. — Много глупава, бих казал дори. Е, ще отида да поиграя малко с момчетата. После ще се върна да ти помогна за вечерята. Става ли?

— Става.

Тъкмо щеше да си ляга, след като бе напълнила чорапите, когато чу скимтене откъм кухнята. Влезе и зърна Шарлот да диша тежко, легнала на една страна, вдигнала едното си краче. Нещо черно и мокро се подаваше от задните ѝ части.

— О, Господи, кученце! — възкликна Грейс.

Кученцето се появи, все още като зародиш в торбичката си. Шарлот го разгледа, подуши го, отвори торбичката, прегриза пъпната връв, изяде плацентата, свърши всичко, сякаш внимателно е била обучавана какво да прави. С обич облиза кученцето и го настани до гърдите си. Тъкмо бе свършила, когато тялото ѝ се напрегна отново и се появи ново кученце. Не изглеждаше измъчена от раждането.

— Много по-добре измислено, отколкото при нас — рече Грейс. Наблюдаваше със страхопочитание и нежност. Погали Шарлот по главата, увери се, че има достатъчно вода, както ѝ бе казал ветеринарят и се приготви за дълго бодърстване.

До два часа всичко свърши. Девет кученца, три червеникавокафяви, пет черно-бели и едно много сладко с червеникавокафяви и бели петна, и много мъничко („Теб ще си те оставим“ — рече му Грейс), лежах до майка си. Грейс подпъкна голямо одеяло около тях, каза на Шарлот, че я обича и си легна.

Слезе долу рано сутринта. Шарлот беше будна, душеше бебетата си, които вдигаха голям шум.

— Гладни са — строго рече Грейс. — Трябва да ги нахраниш.

Грейс коленичи и премести кученцата по-близо. Изведнъж забеляза, че едно липсва. Мъничкото с червеникавокафяви и бели петна.

Намери го в ъгъла на кутията, студено и безжизнено. Вдигна го и го задържа в ръцете си; козината му бе копринена, мъничката му муцунка изглеждаше много решителна в смъртта.

— О, Господи — прошепна Грейс. — Толкова съжалявам.

Тя приближи до бойлера, сякаш топлината можеше да помогне на бедното съзнание и нежно го погали. Беше все още коленичила, когато вратата се отвори и Бен влезе в кухнята.

— Боже мой! — възкликна той. — Болнично отделение. Много подходящо за коледното утро. Кога се появиха?

— Снощи — отвърна Грейс.

Мъжът приближи и ги погледна, нежно им се усмихна.

— Какво държиш?

— Още едно. Не е оживяло.

— Дай да видя. — Той погледна кученцето, сетне вдигна поглед към нея. — Ти плачеш!

— Да. Толкова ми е тъжно. Бедното създание, дошло тук толкова за кратко и умряло съвсем само в ъгъла на голямата студена кутия. Съжалявам. Толкова е глупаво от моя страна, след като милиони хора продължават да умират. Съжалявам, Бен.

— Няма за какво да се извиняваш. — Той я погледна и отново се усмихна. — Не смятам, че нещо от това, което правиш, е глупаво. — Бен коленичи до нея и изтри сълзите ѝ, сетне изпитателно се втренчи в лицето ѝ също както през онзи ден на хълма. Само че този път се наведе към нея и я целуна. Отначало нежно и внимателно докосна устните ѝ, сетне бавно, почти боязливо ги разтвори с език и тя почувства как я завладяват усещания, по-силни от всичко, което си бе представяла, нахлуваха в съзнанието ѝ, а той все още не я бе докоснал. Сетне седна на пети и продължително се взря в лицето ѝ, очите му я поглъщаха, сякаш никога досега не я бе виждал, косата ѝ, челото, очите, носа, събудените от целувката устни и подхвърли весело, докато тъмните му очи блестяха от удоволствие, нежност, наслада:

— Е, това беше. Най-сетне го направих, нали?

До вечерта тя не беше на себе си: от насъбраното вълнение и удоволствие, от копнежа, който не бе и подозирала, че е способна да изпита. Повече така и не останаха насаме. Бе прекарала деня далеч от него, не се осмеляваше дори да го погледне, чувствата я заливаха. Момчетата се втурнаха в кухнята малко след като Бен се бе отдръпнал, крещяха, възкликаваха, завладени от страхопочитание при вида на кученцата. Клифърд влезе след тях, добродушно недоволствайки от шума. После трябваше да отиде и да се погрижи за Флоси и билетата, да приготви голяма закуска за Шарлот. „Да благодарим на Бога за млякото на Флоси“, рече Грейс — а после невероятно щастливият ритуал на Коледа: закуската, подаръците — лицето на Дейвид, когато зърна радиото и изражението на Клифърд, който го наблюдаваше, бе нещо, което щеше да запомни за цял живот — а после църквата и обяда.

Бети и Франк дойдоха за обяд. Франк донесе бутилка портвайн, подарена му от благодарен клиент.

— Господи — възкликна Грейс, — тази Коледа имаме повече алкохол от обикновено дори за празник.

Бети бе малко мълчалива. Докато помагаше на Грейс след обяда, тя рече:

— Надявам се, той няма да е тук много често, скъпа.

— Кой? — попита Грейс.

— Господин Лукас, скъпа.

— Няма, тъй като е назначен в Тидуърт, но какво лошо има в това? Той е баща на момчетата, а те нямат майка...

— Именно, скъпа. Точно това имах предвид. Какво ще си помислят хората, да кажем, ако нещо стигне до Чарлс? Той е твой съпруг, Грейс, и това е неговата къща. А и какво да си мисли Мюриъл?

— Аз... нямам представа какво си мисли — отвърна Грейс.

— Е, боя се, че мога да се сетя — рече Бети. — И ми се струва, че трябва да бъдеш много по-внимателна, Грейс.

Грейс замълча.

— Нямам намерение да критикувам господин Лукас. Той е много мил, разбира се. Макар да е малко необработен диамант. Не ме гледай така, Грейс, вярно е. Просто чувствам, че ситуацията е доста сериозна. А така смята и баща ти.

— Добре, мамо, ще внимавам. Не се тревожи. Боже мой, виж, време е за речта на краля.

Преди време щеше да се разстрои много, а сега просто ѝ стана забавно и си каза, че ще сподели с Бен.

След вечеря, когато родителите ѝ си отидоха, тя най-сетне запали свещичките по коледното дърво и угаси всички останали светлини. Дейвид засвири коледни песни на пианото, четиримата седяха, втренчени в борчето и мъничките пламъчета, танцуващи в тъмнината. Даниъл приближи, прегърна я и рече:

— Благодаря ти за прекрасната Коледа, Грейс.

А тя си припомни целия ден и през остатъка от живота си, когато си помислеше за щастието, си представяше топла, почти тъмна стая, изпълнена с мирис на дим от дърва, огряна от коледно дърво, тихичко се чува как едно малко момче свири на разстроено пиано. Най-сетне момчетата си легнаха. Клифърд, който бе заспал над чашата си с уиски, се изправи и рече:

— С ваше извинение, скъпи, трябва да си легна. Пътем ще погледна кученцата.

— Да, добре, Клифърд, благодаря ти — рече Грейс.

— Господ да те благослови, скъпата ми — рече той и я целуна.
— Благодаря ти за всичко. Лека нощ, Бен.

— Лека нощ, сър Клифърд.

— О, недей, какво смешно обръщение — рече Клифърд и се отдалечи със смях.

Бен погледна Грейс и протегна ръце, както седеше на канапето.

— Ела, време е да понаваксаме.

Тя се разсмя и се настани до него.

— Ще го сториш ли, Грейс? — попита той след малко, заровил лице в косите ѝ.

— Не зная. Наистина не зная — отвърна младата жена, мразейки се, задето се чувства притеснена и нервна, задето изпитва угризения и вина.

— Тогава недей и не е нужно да казваш, че съжаляваш. Ще чакаме, докато почувстваш, че си готова и ако това никога не стане, аз пак ще бъда много щастлив.

— Ще бъдеш ли? — недоверчиво попита тя.

— Да, ще бъда. Обичам те, Грейс.

— Наистина ли? — попита тя. Не можеше да повярва, че го е чула, искаше да го чуе пак.

— Разбира се. Обичам те от първия миг, в който те видях. Спомням си го съвсем ясно — беше облечена със синя рокля на цветя, косата ти беше по-къса и разбъркана от вятъра, лицето ти изглеждаше бледо и уплашено. Спомням си какво каза и колко мила беше, как ме прегърна, когато заплаках, и... е, ти ми помогна да го преодоля. — Той се усмихна. — Дълга реч. Отдавна я мисля. Но както и да е, сигурен съм, че те обичам.

— Но, Бен, ти...

— Зная какво ще кажеш. Не както обичах нея, разбира се. Тя беше едно и я обичах по един начин, ти си друго и те обичам по различен начин.

— Струва ми се — започна Грейс, като говореше много бавно и с усилие, — струва ми се, че никога не съм обичала Чарлс.

— Не бива да говориш така — тревожно рече мъжът.

— Не, истина е. Мислих много. Смятам, че наистина обичам теб, а това, което изпитвам към него, е съвсем различно.

— Той е много далече и не си го виждала отдавна — каза найсетне Бен. — Може би си забравила.

— Не съм. Нищо не съм забравила.

— Е, само ти знаеш това.

— Да. Само аз. И знам, че те обичам. Но...

— Да, зная — рече той. — Все още си омъжена за него и той все още е твой съпруг, нали така?

— Да.

— И е там някъде, бие се за теб и за мен, Господ да ми е на помощ, за мен и за момчетата, за всички нас. И ти не можеш да му обърнеш гръб.

— Не, не мога. Все още не мога. Съжалявам.

— Не казвай, че съжаляваш.

Дълго време лежаха на пода до огъня и не се любиха, но Бен събуди у Грейс усещания и копнежи, за които не бе подготвена — силни, топли, всепроникващи. Не я целуваше като Чарлс с почти безстрастно умение, което бе първата умишлена стъпка към възбудата, а замислено, бавно, внимателно, наслаждавайки се на удоволствието от самата целувка. Често се отдръпваше и се взираше в нея, изучаваше лицето ѝ, сякаш я виждаше за първи път; питаше я дали се чувства добре, какво изпитва, дали е щастлива, казваше ѝ отново и отново, че я обича. Грейс осъзна, че досега не бе познавала желанието, не бе усещала неудържимата му сила, не бе подготвена за изкушенията му, за способността му да заглуши мислите, разума, съвестта. И въпреки това, което бе казала и в което вярваше, въпреки страха си, че ще се провали, тя би се отдала на страстта в цялата ѝ сила, ако Бен не се бе отдръпнал неочаквано. Той се подпря на лакът, въздъхна тежко и се втренчи в огъня.

— Мисля, че е по-добре да си лягаме — рече. — Поотделно, имам предвид.

— О, Бен — въздъхна Грейс, — може би греша, може би сме глупави. Все пак...

Ала той нежно запуши устата ѝ, бавно прокара пръст по устните ѝ.

— Не, любов моя, не грешаш. Не бива да правиш нещо, което не желаяш.

— Желая го. Повече от всичко на света желая...

— Не си го представях точно така — усмихна се той и се наведе да я целуне, — пък и за мен също не е лесно. Никога не съм изневерявал на Линда, и двамата бяхме девствени, когато се оженихме. Все едно я отмествам встрани. Като че ли се сбогувам с нея.

— Да — рече Грейс, шокирана, че не е помислила за това. — Да, разбира се. Всъщност не бях...

Замълча, объркана, а той се наведе и отново я целуна.

— Струва ми се, че майка ти не ме хареса много — рече.

— Не — рече Грейс. — Всъщност предполагам, че те хареса, но не ѝ се понрави фактът, че си тук. Каза, че трябва да внимавам, че все още съм омъжена за Чарлс и какво щяла да каже Мюриъл.

— Права е — въздъхна Бен. — Не мога да я виня. Не ми се ще да си мисля какво би казала моята майка. Вече щеше да ми е свалила панталоните и да ме е напляскала. Знаеш ли, че когато бях на шестнайсет и ходех на работа, тя все още ме налагаше с четката си за коса, ако закъснеех. А аз ѝ позволявах да го прави, стоях засрамено и повтарях: „Съжалявам, мамо.“

— Е, не ти се е отразило зле — усмихна се Грейс. — Разкажи ми за родителите си, Бен. За детството си, за всичко.

И двамата останаха до камината и разговаряха за детството му в малката къща в Актън, за строгата му, взискателна майка — „Тя не ме разбираше много“, за баща му, когото обичал толкова много — „Не разбираше и него“; за малката сестричка, починала на пет години от дифтерит. „Наистина я обичах много, Сали се казваше. Още си спомням как я откараха с линейката, цялата улица гледаше. Чувствах се виновен, задето не съм аз болният.“ А после за осуетените му амбиции да стане учител.

— Можеше и да успея — рече той, — ако бях получил стипендия на единайсет. Тогава може би щях да завърша училище. Но аз се провалих, в началното училище нямах добър успех и мама просто реши, че нямам право да продължавам, след като татко е толкова болен. И предполагам, че беше права. Така че напуснах. Отидох да работя.

— И как беше?

— Потискащо — отвърна той за нейна изненада, — наистина отегчително и потискащо. По цял ден зад бюрото в огромна стая с още десетки други като теб. Тогава намразих всичко. Живеех с мама и татко — като си дете, всичко е наред, не забелязваш и всички сте заедно, но когато пораснах — просто имах чувството, че продължава вечно. Сиво и скучно. И после срещнах Линда. А тя направи всичко... по-светло. По-хубаво.

— Разкажи ми за нея — тихо рече Грейс и потисна ревността си.

— Тя беше прекрасна — простичко каза той — и хубава, с руса коса, стройна фигура. Беше забавна, винаги се смееше и се шегуваше. Баща ми я обичаше. Наричаше я неговото слънчице.

— О — насили се да се усмихне Грейс.

— Обичах я толкова много и тя ме обичаше. Карахме се от време на време, но тя правеше живота хубав. Това беше нейното призвание,

да прави живота хубав. Когато нещо не потръгнеше, тя казваше: „Съвземи се, Бен, изтрий тая тъжна физиономия“.

Грейс не каза нищо. Бен се усмихна и нежно хвана ръката ѝ.

— Струва ми се, че зная какво си мислиш — каза той, — но не си права. Ти си много по-различна от нея, но това е хубаво. Хубаво е, защото мога да те обичам различно. Без да ми се струва, че ѝ изневерявам.

— Разбирам — колебливо рече Грейс. Не мислеше само за Линда, а и за живота на Бен, за лишенията, за липсата на пари, сравняваше го със златното съществуване на Чарлс, израснал в голяма къща, обграден от готвачки и бавачки, яздил понита, играл си с кученца, добре облечен, образован — и се запита какви следи оставят тези неща върху човека, как го оформят за добро или за лошо. И се зачуди също къде ли се вмести тя между тези две крайности, как бе възможно да въплъщава нещо, което и двамата обичат — или поне казваха, че обичат — и двамата искаха. Почувства се много странно.

— Давам цяло пени да науча мислите ти — рече той.

Беше го казвал и преди: на хълма, под горещото слънце. Тя се усмихна на спомена.

— О, мислех си за Чарлс — отвърна бързо. — Колко разглезен е бил. Как някой е трябвало да го налага с четка за коса, както е правела майка ти с теб.

— Предполагам, че са го правили. Какво ли не се случва в скъпите училища наш?

— Да, така е — отвърна Грейс, спомнила си думите на Лорънс на сватбата. — Сигурно е така. Само дето е по-лошо от четка за коса. Много по-лошо.

— Какво... другите момчета ли имаш предвид? Случва се често на такива места, наш?

— Ами... не зная. Може би... Никога не съм го питала.

— Защо?

— Не можех — отвърна тя, искрено шокирана и изненадана. — Невъзможно беше. Беше... прекалено лично.

— Струва ми се странно, много странно. Че можеш да се ожениш за някого, да се любиш с него, а да не си в състояние да разговаряш с него. При нас с Линда... никога не е било така. Не мога да си представя, че е възможно да съществува нещо за нея, което да ме

знам, за което да не попитам. Дори всички тези... женски работи, и когато не ме искаше, и когато ме искаше, говорехме за всичко.

— О! — промълви Грейс. Гласът ѝ прозвуча странно и безизразно. Притеснено отметна косата от лицето си.

— Не ставай глупава — усмихна се Бен. — Изпитвам същото и към теб, няма нищо, за което не бих те попитал или което не бих ти казал. Това е едно от първите неща, които харесах у теб. Че не бягаш от трудностите. Слушай, любима моя, трябва да си лягаме. Или ще започна да откривам повече, отколкото би трябвало. Хайде, ела да видим бебетата ти.

Тя заспа усмихната, по-щастлива, отколкото си представяше, че е възможно, наслаждавайки се на спомена за гласа му, когато я нарече любима. И се събуди с тежко чувство за вина, притиснало сърцето ѝ.

Денят след Коледа започна добре, съвсем добре. Бен спа до късно, а тя и Клифърд отидоха на дълга разходка. Когато се върнаха, Клариса седеше до масата в кухнята и разговаряше с Бен, смееше се, накланяше глава към него, не откъсваше очи от лицето му. Ала щастието на Грейс бе толкова голямо, че нищо не бе в състояние да го засенчи.

— Здравей, Клариса — рече тя. — Извинявай, забравих, че ще идваш.

— Донесох портокалите, скъпа, и честно казано, щеше ми се да се измъкна за малко от Мо. Тя е трудна работа, нещастната старица... О, толкова съжалявам, Клифърд, скъпи, не помислих...

— Няма нищо, Клариса. Та нали живях с нея повече от трийсет години. — Той се усмихна, ала лицето му остана тъжно, а след малко се извини и излезе от стаята.

— Горкият — рече Клариса, измъчвана от угризения. — Колко съм глупава. Сигурна съм, че тя все още му липсва, независимо от всичко. Но тя никога не спира да бърби, започна тази сутрин с Робърт, колко тъжно било, че не е тук, колко много ѝ липсвал. Грейс, скъпа, Флорънс ми разказа какво се е случило, колко ужасно е било...

— О, няма нищо — бързо каза Грейс. — Поне някои неща се изясниха.

— Господи, ти си светица! — Клариса замислено я изгледа. — Тъкмо казвах на Бен колко много сме ти задължени всички, как нямаше да се справим без теб.

— Съвсем не съм светица — отвърна Грейс, мислейки си колко старомодно определение е това. Отново се почувства невзрачна и безинтересна. Мина ѝ през ума, че никой не би нарекъл Клариса светица.

— Е, май е време да си тръгвам. Оставих Джак да се възхищава на Имоджийн, докато тя брой до седемдесет. А преди това трябваше да се възхищаваме как си мие съвсем сама зъбите. Надявам се Джайлс да умее да се възхищава.

— Сигурна съм, че умее — отвърна Грейс.

Клариса я целуна, сетне се извърна към Бен.

— Мога ли да целуна и теб? — попита.

— Да, ако искаш.

— Наистина искам.

Той се наведе да я целуне, сетне я изпрати до колата. Щом Клариса запали мотора, мъжът се облегна на прозореца и тя му каза нещо. Грейс ги наблюдаваше, преднамерено нехайно, повтаряше си колко е чудесно, че това изобщо не я засяга.

Известно време всичко беше наред. Обядваха, сетне изслушаха един концерт, Бен поигра с Даниъл и влакчето му.

— Хайде да изядем един портокал — рече Даниъл. — Клариса е толкова добра. И толкова хубава.

— Да, много е добра — рече Бен. — И много хубава. — Той намигна на Грейс. По-късно, когато Даниъл се качи с Дейвид да слушат радиото, Бен подхвърли: — Клариса навремето е била сгодена за Чарлс, нали?

— Да — смаяно отвърна Грейс. — Тази сутрин ли ти го каза?

— Да. Разказа ми за него.

— Разбирам. — Нямаше представа защо, но се раздразни, като си представи как двамата обсъждат съпруга ѝ.

— Струва ми се точно такъв, какъвто си го представях.

— Така ли?

— Да. Типичен англичанин, който никога не пада духом, не се оплаква.

— Да, такъв е. Това не е престъпление, нали? А също така е много мил и благороден. И смел.

— Разбира се. Никой не се съмнява в това. Не ставай глупава, любов моя.

Тя замълча за момент, сетне попита:

— Каза ли ти защо е развалила годежа?

— Донякъде. Каза, че просто не се получило. Това ми разкри много и за него.

— Тъй ли? И какво точно ти разкри?

— Ами... не зная.

— Клариса изисква да се покажеш достоен за нея, нали? А аз не. Това ли имаш предвид?

— Не, разбира се. Грейс, какво ти е? — Той погали ръката ѝ, ала Грейс рязко я отдръпна.

— Скъпа, искаш ли да седнем до огъня?

— Не, не искам.

Изведнъж загуби желание да краде подобни мигове на удоволствие; мислите я терзаеха. От доста време беше сама, чувстваше се толкова самотна, че искаше някой да бъде тук през цялото време, някой, с когото да говори, да се смее, да споделя. Бен нямаше да бъде този човек. Невъзможно бе.

Той сви рамене.

— Добре. Ще отида да почета. Имаш ли нещо против?

— За бога, нямам нищо против — отвърна раздразнено Грейс.

По-късно, след леко скованата вечеря, Бен дойде при нея.

— Хайде, ела да те прегърна. Момчетата и сър Клифърд вече спят. Ще ти се отрази добре. Искам отново да ти кажа, че те обичам. Новината още не е остаряла.

Тя му се усмихна някак пресилено, пое ръката му и го последва в гостната. Бен седна на овехтялото канапе, притисна я в прегръдките си и я изгледа сериозно.

— Наистина те обичам. Не искам никакви недоразумения за това.

— Зная — уморено отвърна тя. — Зная. Съжалявам.

— Недей. Изглеждаш чудесно, Грейс. Клариса каза, че присъствието ми сигурно ти се отразява добре. Никога не те била виждала толкова красива.

Грейс рязко се отдръпна.

— Клариса е казала такова нещо! Какво е имала предвид? Каза ли й, че ти... че ние...

— Не, разбира се. Успокой се. Тя просто каза... е, каза го. Знаеш, че се изразява много по-добре от мен.

— Не желая да разговаряш с нея за мен — рече Грейс. — Нито за Чарлс. Чу ли?

— Да, добре. Хайде, искам да те целуна.

Той започна да я целува, ала Грейс бе някак резервирана, отчасти защото с целувката се събуди и копнежът, пулсиращото неудовлетворение. И тя изведнъж си даде сметка, че ако не вземе решение, положението няма да се подобри; щеше да става все по-лошо. Нямахше да го има приятното дълго ухажване, което бе имала с Чарлс, невъзможно бе, тя вече не беше девствена, а връзка, която отричаше сексуалното опознаване и сексуалното удоволствие, бе просто невъзможна. Или трябваше да се впусне в нея, в тази прекрасна любовна история, да поеме към това забранено място или да му обърне гръб. Не можеше да има и двете. Или трябваше да обърне гръб на Чарлс, който беше неин съпруг, или трябваше да приключи с Бен, преди да е нанесена истинска вреда, да му каже, че всичко това е немислимо и нередно. И в двата случая трябваше да вземе решение, да поеме отговорността.

А тя не беше готова. Отдръпна се от него и рече бързо:

— Съжалявам, Бен, не мога... просто не съм настроена за това. Не точно сега.

Той се облегна назад и я погледна.

— Защо?

— Просто не съм в настроение.

— Объркана си, нали?

— Не мисля така. Не. Искам да кажа, едва ли смяташ, че се чувствам безкрайно щастлива от всичко това. Прекалено сложно е. Сигурна съм, че разбираш.

— Естествено.

Тя замълча за миг, сетне подхвърли:
— Може би избързваме прекалено много.
— Едва ли.
— Какво би трябвало да означава това? — обидено рече тя.
— Нищо. Точно това, което казах. Споменах, че ще чакам, че ще
бъда търпелив. Така и правя. Не виждам нищо сложно.
— Е, за теб може и да е просто.
— Да, съзнавам това. Ела при мен, позволи ми да те любя.
— Не. Съжалявам, Бен. Лягам си.
— Ставаш глупава понякога.
— Бен, не започвай да ме съдиш, моля те. Лека нощ.
— Лека нощ. — Беше се зачел в нещо и дори не вдигна поглед.

На следващия ден Бен замина, отношенията им бяха все още обтегнати. Тъкмо бе тръгнал, когато Грейс чу скърцане на гуми по чакъла навън и въздъхна. Не искаше да вижда никого. Беше Клариса. Най-малко пък нея, помисли си Грейс.

— Скъпа! Сама ли си? Къде е прекрасният ти мъж?
— Върна се в казармата — рязко отвърна Грейс. — И не е мой мъж.
— Вчера съм си забравила палтото — рече Клариса, без да обръща внимание на думите ѝ. — Ето го. След малко ще заминаваме.
— Тя изпитателно се взря в Грейс. — Плакала ли си?
— Не.
— Напротив, плакала си. Какво има?
— Нищо. — Сетне изведнъж повиши тон. — Нищо, нищо, нищо.
Не се намесвай, Клариса, моля те.
— Влюбена си в него, нали?
— Не. Не, разбира се.
— Напротив. И той е влюбен в теб.
— Той... той ли ти каза?
— Не съвсем. Но ако мъжете изобщо могат да обичат, той е влюбен. Само за теб говори. Не откъсва поглед от теб. Скъпа, аз не съм глупава.
— Зная, че не си — въздъхна Грейс. Усети как очите ѝ отново се пълнят със сълзи и яростно ги преглътна.

Клариса я прегърна.

— Недей — рече Грейс. — Иначе пак ще заплача.

— Какъв е проблемът? — попита Клариса и запали цигара.

— О, Клариса, не зная. Чувствам се толкова зле заради Чарлс, предполагам. Изпитвам вина, ужасно е.

— Ти... спа ли вече с Бен?

— Не — тихо отвърна Грейс, твърде изтерзана, за да се подразни от такъв личен въпрос. — И нямам намерение да го сторя. Просто не мога. Струва ми се нередно.

— Бих казала, скъпа — спокойно започна Клариса, — че трябва да го сториш.

— Какво? — Грейс бе искрено шокирана.

— Смятам, че трябва да спиш с него. И то по-скоро. Да се свърши с това, да отmine. Слушай, Грейс. Ти си влюбена в Бен. Всеки го вижда. И той е влюбен в теб. Само това е важно. Или ще провали брака ти, или ще го запази. Дали ще правиш секс с Бен е без всякакво значение.

— Не разбирам как можеш да говориш така.

— Е, вече го казах. Виж какво... — Тя се поколеба. — Искам това да си остане между нас. Но е много важно. Разбрахме ли се?

Грейс кимна.

— Когато... когато Джак беше в болницата, аз не можах да го понеса. И знаеш ли какво ме излекува, какво ми помогна да го преодолея?

Грейс само поклати глава.

— Заварих го в леглото с една сестра. Скъпа, не бъди толкова шокирана. Аз просто осъзнах колко много го обичам. Това изобщо не се отрази на брака ни, защото връзката помежду ни е много силна. Обичам Джак толкова много, че любовта ми е недосегаема. Разбираш ли?

— Ами ти?

— Какво аз?

— Ти някога... спала ли си с друг?

— О, ти ме познаваш, аз съм от лошите момичета. Някоя бърза авантюра може да се появи от време на време. При определени обстоятелства. Живеем в странни времена все пак — усмихна се тя.

Грейс я погледна и за секунда дълбоко в очите ѝ зърна като че ли сянка от нещо недоловимо, нещо забранено. А сетне то изчезна и тя насочи мислите си към думите на Клариса.

— Важното е кого всъщност обичаш, Грейс. А ми се струва, че ти не си сигурна. Виж какво, трябва да тръгвам. Джак сигурно вече е много ядосан, задето съм го забавила. — Тя прегърна Грейс. — Късмет, скъпа. Мисля, че твоят Бен е божествен и смятам, че го заслужаваш. Чао. Честита Нова година.

— Много си мълчалива — подхвърли Джак, докато изкарваше колата на Бънти на пътя за Лондон.

— Извинявай — рече Клариса. — Мислех си за нещо. Дадох доста категоричен съвет на Грейс, държах се доста покровителствено. Надявам се само всичко да свърши добре.

— На нея ѝ трябва някой да я покровителства — рече Джак. — Бедното създание.

— Всъщност не бих казала, че е бедно създание.

Ала наместо да я улесни, съветът на Клариса подложи Грейс на още по-големи мъчения. Тя почти през час сменяше решението си: ще легне с Бен; няма да легне; ще му разкаже какво я е посъветвала Клариса и ще го попита за мнението му; няма да му каже, но ще го попита какво мисли, като представи идеята за своя.

Страхуваше се от толкова много неща: как ще се отрази изневяратата на отношенията ѝ с Чарлс, какво ще се случи, ако Мюриъл научи, какво ще стане после. Ами ако забременее? И дали смяташе да се обвърже с Бен за постоянно или това щеше да бъде авантюра, каквато би подела Клариса? Но тя не беше като Клариса, ни най-малко не приличаше на нея; продължеше ли да изпитва такива чувства към Бен, щеше да поиска да остане с него завинаги. А как би могла? Нима бе възможно? Тя бе омъжена за Чарлс. Ала като че ли най-много се страхуваше да не разочарова Бен в леглото, като разкрие колко е безнадеждна, напълно лишена от сексапил. Беше сигурна, че Линда е била чудесна в леглото. Колкото повече научаваше за Линда, толкова повече ѝ заприличваше на Клариса. Това наистина я плашеше.

На моменти, когато изпадаше в пълно униние, решаваше да приключи с всичко това. Ала сетне си даваше сметка, че не би могла.

Или пък решаваше да легне с Бен и после да сложи край, съзнавайки, че поне са извлекли всяка възможна капчица на радост и удоволствие; а в най-безумните моменти решаваше да изостави Чарлс, да избяга с Бен, като вземат момчетата със себе си.

Накрая съдбата взе решение вместо нея.

— Изяж си вечерята, Даниъл — рече Грейс.

— Не съм гладен.

— Така каза и последния път, когато ядохме същото. После те открих да ровиш в шкафа с храна. Изяж я.

— Не искам. Боли ме коремът.

Грейс го погледна. Изглеждаше й добре, цял следобед бе играл навън.

— Тогава си лягай — сопна му се. Нерешителността и терзанията се отразяваха лошо на настроението й.

— Но, Грейс... Мога ли да си получа десерта?

— Не. Не, след като не искаш да си изядеш вечерята.

Тя самата реши да си легне рано; чувстваше се непрестанно уморена.

Дочу тих стон от стаята на момчетата. Отвори вратата. Даниъл лежеше превит, притиснал ръце към корема си, но успя да се усмихне, като я видя.

— Наистина ли ти е зле? — разтревожено попита Грейс.

— Малко. Наистина боли.

— И е горещ — обади се Дейвид.

Грейс му измери температурата, беше трийсет и девет градуса. Обезпокоена, младата жена повика лекар. Докато чакаха, Даниъл повърна.

Лекарят постави диагноза възпален апендицит, каза, че момчето трябва да бъде откарано незабавно в болница.

— Ще повикам линейка. Ще го откараме в общата болница Солсбъри, не ми харесва тая работа.

— Искам татко. Искам татко — запищя Даниъл.

— Не ставай глупав. Татко ти замина, знаеш това.

— Искам да дойде. Боли ме, гади ми се. — Той повърна отново. — Мразя те, Грейс, мразя доктора, искам татко.

Без да храни големи надежди, Грейс се обади по телефона в казармите в Тидуърт; Бен трябваше да е все още там. Остави

съобщение, че по-малкият син на сержант Лукас е откаран в болницата в Солсбъри, че трябва да бъде опериран спешно от апендицит, че няма сериозна опасност, но би било добре, ако сержант Лукас успее да си вземе отпуска и да дойде.

Линейката пристигна бързо; в десет часа бяха в Солсбъри. Лекарят в болницата прегледа Даниъл, каза, че апендицитът трябва да бъде опериран спешно и нареди на сестрата да подготви детето за операцията. Даниъл се разпищя.

— Изненадана съм, че болката е толкова силна — обърна се сестрата към Грейс. — А трябва да му направя и клизма. Мислите ли, че ще се справи?

— О, да — отвърна Грейс с пресилен оптимизъм.

Сестрата приближи към Даниъл с гумен маркуч и нощно гърне, като се усмихваше колебливо.

Той спря да пици за момент.

— За какво е това?

— Ами... това е... за да ти изпразни коремчето — отвърна смутено сестрата.

— Как?

Жената потърси помощ от Грейс; тя хвана ръката на Даниъл и се опита да му обясни механизма на клизмата.

Даниъл изпадна в истерия, бореше се с тях, блъскаше сестрата, маркуча, Грейс.

— Не! Не! Няма да им позволя, няма! Оставете ме. Искам татко, искам моя татко.

— Не зная какво да правя — рече сестрата. — Без клизма не могат да оперират. Даниъл, хайде, бъди смело момче...

— Не — изкрещя Даниъл. — Не, не, не...

— Даниъл, моля те! — намеси се Грейс. — Няма да боли, обещавам. Моля те, Даниъл. Заради мен.

— Не.

— Даниъл, дръж се прилично — обади се мъжки глас. — Когато аз бях в болницата, непрекъснато ми правеха клизми. Сестрата се опитва да ти помогне. — Беше Бен.

Даниъл покорно се предаде на мъченията на клизмата.

— Горкото дете — рече Грейс по-късно, докато седяха до леглото му, а той все още беше в безсъзнание. — Чувствам се толкова ужасно, Бен. Скарах му се, пратих го да си легне, задето не си изяде вечерята. Не му дадох десерт.

— И по-добре — рече Бен, — иначе щеше да повръща още повече. Не се обвинявай, любов моя.

— Слава богу, че дойде. Не знам какво щях да правя.

— Струва ми се, че тя щеше да се справи с него — кимна Бен към сестрата в края на коридора.

Тя беше старшата сестра; дама с такива пропорции, че в сравнение с нея госпожица Мъртън приличаше на нимфа.

— Да, може би. Но той беше толкова разстроен. Трудно ли беше да излезеш?

— Не. Взех си два дена отпуска.

— О! — промълви тя. Надяваше се да не е издала объркването и чувствата, които я заляха.

— Господин и госпожа Лукас? — Беше старшата сестра.

— А... да — отвърна Бен. (По-късно обясни на Грейс, че му се сторило по-лесно да я остави да мисли така.)

— Не можете да останете тук през нощта. Това е болница, не хотел.

— Да — унило рече Грейс.

— Малкото ви момченце е съвсем добре. Операцията мина нормално. Ще се наспи през нощта и ще се оправи. Можете да дойдете утре, между два и три.

— Да. Но какво ще стане, като се събуди и открие, че е съвсем сам?

— Госпожо Лукас, като се събуди, няма да бъде сам. Ние ще бъдем тук.

— Но той може... да поиска да види мен. Нас.

— В такъв случай — строго рече сестрата, — ще му бъде обяснено, че ще бъдете тук между два и три. Наистина не виждам никакъв проблем. Той не е сериозно болен. А сега, моля ви, приберете се и си легнете. Струва ми се най-разумно.

— Ами...

— Хайде, Грейс — рече Бен. — Чу какво каза сестрата. Трябва да си лягаме. Това е най-разумното.

Военният му камион беше отвън. Той шофираше прекалено бързо по тъмните улици. Не каза нищо, Грейс също не проговори. Когато стигнаха Мил Хаус, Клифърд и Дейвид ги чакаха в кухнята.

— По дяволите — промърмори Бен, щом влязоха, а сетне им се усмихна. — Няма причина за тревога. Дан е добре. Утре всички можем да отидем да го видим.

— Чудесна новина — рече Клифърд. — Видя ли, Дейвид, нали ти казах.

— Честно?

— Честно. А сега отивай да си лягаш, ще дойда да те завия.

— И аз си лягам — обади се Клифърд. — Уморен съм.

— Ще дойда да завия и теб, Клифърд — рече Грейс. — И ще ти донеса топъл пунш.

— Наистина ли, скъпа? Ще ти бъда благодарен.

Измина цял час, преди къщата да утихне. Бен срещна погледа на Грейс и се усмихна.

— Ето че отново ти благодаря.

— Няма защо — отвърна тя. — Съжалявам, че трябваше да стане така.

— Не съжалявай, вината не е твоя.

Настъпи продължително мълчание.

— Ще седнем ли при огъня? — попита най-сетне Бен.

Грейс го погледна и се зачуди защо се бе терзала толкова. Изведнъж всичко ѝ се стори съвсем просто.

— Не — отвърна. — Нека се качим горе.

— Обичам те — рече той, докато Грейс лежеше до него, взряна в лицето му, стиснала ръката му. — Знам, че си изплашена, аз също се страхувам. Но те обичам. Не го забравяй. Това е важно. Всъщност само това е от значение.

Беше нежен и успокояващ отначало, когато тя бе уплашена и напрегната, неспособна да повярва, че е възможно да я желае такава, каквато е. Говореше през цялото време, казваше ѝ, че я обича, че е красива, прекрасна. Тялото му бе едновременно настойчиво и нежно, силно и нетърпеливо да достави удоволствие, а нейното тяло, обзето от желание, откликваше на неговото по напълно непознат за нея начин. Сърцето ѝ, съзнанието ѝ, цялото ѝ същество се бе отдало на насладата. Тя чуваше тихите си стонове, сетне виковете на удоволствие (които той заглуши с длан) и осъзнаваше, че това е тя. Невероятното удоволствие, което изпита накрая бе тъй силно и разтърсващо. Тя не си бе представяла, че съществува подобно изживяване; сетне сладките сълзи, когато насладата премина; и последното нещо, което чу, преди да заспи бе гласът на Бен, който ѝ казваше, че я обича.

Събудиха се рано, слязоха долу и дълго пиха чай, погледаха Шарлот и кученцата ѝ. Те щъкаха насам-натам, преобръщаха всичко, претърколваха се едно върху друго, неспокойна малка армия, която побъркваше майка си.

— Благодаря ти за снощи — рече внезапно Бен, усмихна се на Грейс и хвана ръката ѝ.

— Наистина ли всичко беше наред? — попита тя. — Бях толкова нервна, толкова се страхувах, че няма да мога... да го направя. Мисля, че това беше половината от проблема.

— Беше чудесна — сериозно отвърна той. — Благодаря на Бога за апендицита.

— Клариса ми каза, че трябва да го сторя — рече Грейс. — Каза, че така е редно.

— Благодаря на Бога и на Клариса тогава.

По-късно отидоха да видят Даниъл, който бе кисел, непрекъснато негодуваше и се оплакваше. Изпълнени едновременно с вина и облекчение, че часовете за свиждане изтекоха, двамата си тръгнаха, но не се прибраха вкъщи, тъй като там бяха Клифърд и Дейвид, а излязоха извън града и поеха на дълга разходка в гората. Беше много студено, ала не ги беше грижа, дори не забелязаха; имаха да си кажат толкова много неща (освободени най-сетне от задръжките, свенливостта, неудобството), толкова много да открият, да питат, да разкажат. Земята

бе твърда като камък, дърветата бяха съвсем голи, ала Грейс имаше чувството, че се разхожда на топло бляскаво място, изпълнено с цветя и птичи песни. Хвана Бен подръка и се притисна към него, повтаряше му отново колко много го обича, а той ѝ се усмихваше и ѝ казваше, че също я обича. Нямаше място за нищо друго, нито за вина, нито за тревога за бъдещето и дали ще могат да бъдат заедно. Щастieto бе обсебило всичките им чувства.

Той си тръгна рано сутринта след още една прекрасна нощ, върна се в Тидуърт и бе незабавно изпратен в Йоркшър, оставяйки Грейс сама. Тя се опитваше да не мисли много за това, което ѝ се бе случило, просто да му се наслаждава, тъй като за първи път, откакто се бе омъжила, се чувстваше ценена, уважавана, желана. Радваше се дори, че Бен не е при нея, за да може на спокойствие да осъзнае безпристрастно чувствата си към него и отражението им върху живота ѝ. Мислеше за него непрекъснато, чуваше гласа му, виждаше лицето му, усещаше прегръдките му, целувките му, удоволствието от допира на тялото му с невероятна яснота. Чарлс от друга страна се бе превърнал в далечен призрак, сянка на човек, когото едва си спомняше. Сядаше с писмата му, със снимките му, опитваше се да го извика в съзнанието си, да направи по-справедливо сравнение, да балансира везните, ала напразно: образът му оставаше неясен, далечна мъглява фигура, лишена от същност и качества.

Зимата бе невероятно студена. Животът изглеждаше безрадостен. Заради сушата през изминалото лято и силния зимен студ зеленчуците бяха голяма рядкост. Войната сякаш щеше да продължи вечно, депресията бе почти осезаема. В края на януари имаше бомбено нападение над Лондон и само седмица по-късно още едно. Господин Чърчил отбеляза с обичайния си хумор, че всичко е като в доброто старо време. Когато дните се удължиха и времето леко се позатопли, напрежение обгърна страната. Плъзнаха слухове, че настъплението, което толкова отдавна се чакаше, най-сетне ще започне. Отзовани бяха мъжете на фронтовете в Египет, Тунис и Италия за интензивно

обучение с младите попълнения. Месеци наред се събираха кораби в пристанищата по южните брегове.

Грейс, уморена като всички останали, не забеляза, че Клифърд е невероятно потиснат, докато не го чу късно една нощ да обикаля на долния етаж и уплашена, че може да е болен, слезе да разбере какво става. Завари го да пие уиски, сгущен в овехтялата си пижама. Приблужи до него, прегърна го и осъзна, че очите му са пълни със сълзи.

— Скъпи Клифърд, какво има? Какво се е случило?

Отначало той не пожела да ѝ обясни, каза, че се чувства малко отпаднал; а сетне изведнъж заговори. Каза ѝ, че е самотен; отчаяно и напълно самотен. Липсваше му стария начин на живот, старите приятели и може би най-изненадващо от всичко, липсваше му Мюриъл.

— Зная, че не е лесно да се живее с нея, често е груба, че не се държеше добре с теб и това ме натъжава много. Но аз толкова я обичах. Живяхме заедно над трийсет години, Грейс, имахме деца, отгледахме ги, оженихме ги. Това е много силна връзка. Почти неразрушима, бих казал.

— Да — тихо отвърна Грейс. Седеше неподвижно, заслушана в уморения глас на Клифърд, който обясняваше, че ужасно съжалява, задето се е отказал от всичко и е наранил дълбоко Мюриъл.

— Можех да бъда по-благоразумен. Много е важно да останеш верен на това, което винаги си познавал, на начина, по който си живял. Лицемерно може би си има цена, но понякога си заслужава да я платиш. — Той внезапно ѝ се усмихна. — Наистина не знам какво щях да правя без теб, скъпа, без теб и момчетата. Сигурно ти се струвам ужасно неблагодарен. Не обръщай внимание на брътвежите на един глупав старец. Много глупав. Е, лягам си. Пих достатъчно. Лека нощ, Грейс.

— Грейс — рече Флорънс, — зная, че това не е моя работа, но... имаш ли любовна връзка с Бен?

— Права си — ядно отвърна Грейс. — Не е твоя работа. Как въобще се осмеляваш да ме питаш?

— Добре, добре. Едва ли имам право да те критикувам, нали? Изобщо не бих те обвинила.

— О, нима? — Грейс рязко седна до кухненската маса.

— Той е много привлекателен, наистина. А Чарлс го няма толкова дълго. Честно, Грейс, няма причина да си толкова шокирана, война е все пак. Не е както преди.

— Не е. Клариса ми каза нещо подобно.

— Е, няма да кажа на никого. Със сигурност не и на Чарлс, когато се върне вкъщи.

— Но... откъде ти хрумна все пак?

— Просто се чудех.

— Майка ти не е...

— Господи, не. За нея би било немислимо, никога не би й хрумнало подобно нещо.

— Защо да е немислимо?

— Ами защото... защото...

— Защото не е ходил в частно училище ли? Защото не е офицер? От друга класа е, нали така?

— Ами да, нещо такова. Не че...

— О, не, Флорънс, ти не би си помислила такова нещо, нали? Сигурна съм, че твоят любовник е с достойно социално положение, нали? С Бен може да имаш кратка авантюра, да преспеш с него, нали така? Но очевидно това е всичко. Искам да кажа, нищо повече от това, нищо трайно, нали?

— Ами да — отвърна изумено Флорънс. — Не бих си и помислила. Как е възможно? Нима би се получило нещо? Освен ако не заминеш веднага, ако не отидеш да живееш в неговите среди, но и там няма да се чувстваш на мястото си, нали? Не ме гледай така, Грейс, вярно е. О, за бога, нека говорим за друго.

Негодуванието на Грейс изведнъж се уталожи. Флорънс бе прекалено искрена, по детски прозрачна. И в думите й имаше много повече от това, което бе изрекла. До този момент Грейс не бе разглеждала връзката си с Бен в тази светлина. Бе изцяло погълната от емоционалните си проблеми, от изневярата, от безпокойството до какво би могло да доведе това. Вярно беше: ако се обвържеше трайно с

Бен, а тя още не бе готова дори да обмисли подобно нещо, щеше да срещне много трудности и щеше да се наложи двамата да открият неутрална територия, върху която да изградят съвместния си живот. За момента всичко беше наред, всички се държаха приятелски или се преструваха, но ситуацията бе необичайна. Собствените ѝ преживявания при излизането извън нейната класа и трудностите, на които се бе натъкнала, бяха все още ярки и болезнени. Трудностите изведнъж се стовариха върху ѝ, многократно засилени.

— О, Господи — промълви Грейс, — какво ще стане с мен?

Но Бог остана безмълвен. А като че ли нямаше кого друго да попита, с изключение може би на Клариса. Но Клариса се бе върнала в Дартмът и не можеше да ѝ помогне.

Чрез националния Червен кръст от пленнически лагер в Южна Германия пристигна новината за смъртта на британски офицер. Подробностите за откриване на тялото му в доклада, направен от ефрейтор Брайън Мередит, самият той взет в плен близо до границата, бяха малко неясни. Ала плочките за идентифициране разкриваха без всякакво съмнение, че става дума за майор Чарлс Бенет.

ГЛАВА 24

Ранната пролет на 1944 г.

Най-лошото нещо беше да не знаеш какво да изпитваш.

Шок, мъка (слава богу, тя наистина изпитваше искрена мъка, а толкова се боеше, че няма да скърби), ужасна вина, че е изневерила, че е влюбена в друг мъж, много вероятно бе дори да се е любила с него точно когато Чарлс е загинал, защитавайки нея и страната си. И сред всичко това нежелано, ужасяващо, предателски мъничко чувство на облекчение.

Постепенно отделните парченца бяха сглобени. „Убит при опит за бягство“ бе фразата, използвана в телеграмата заедно с неизбежните съболезнования. Повече подробности нямаше. Последното, което се знаеше със сигурност, бе, че е участвал с взвода си в тежка улична престрелка в малък италиански град и е бил пленен заедно с няколко други мъже, натоварен в камион с въоръжена охрана и откаран най-вероятно към немски лагер за военнопленници. В Италия бе настъпил истински хаос, държавата официално бе капитулирала пред Съюзниците, но големи части от армията все още бяха верни на Мусолини и водеха откъслечни, но тежки сражения. Събирането на достоверна информация бе почти неизпълнима задача. По непотвърдени сведения майор Бенет бил видян да бяга от камиона близо до френско-италианската граница, но после следата се губеше, а сега той бе мъртъв, трупът му бил идентифициран и погребан от немските власти. Съобщиха им, че за точното място на гроба ще бъдат уведомени, когато му дойде времето.

В писмо от командира му Грейс бе осведомена, че Чарлс е бил смел войник, от нищо не трепвал, често излагал живота си на опасност, подчинените му се възхищавали, колегите му го уважавали. Смъртта му била голяма загуба за родината и полка и бил предложен за медал.

Грейс четеше и се питаше колко други подобни писма с банални фрази са били пропити от сълзите на вдовици като нея.

Клифърд бе ужасно разстроен; полагаше трогателни усилия да бъде силен, но тя няколко пъти го бе заварила да плаче. Седеше до късно нощем, пиеше, четеше и препрочиташе малкото писма, които Чарлс му бе написал, гледаше старите му снимки. Тя си даваше сметка, че най-лошото сигурно бе отчуждението, фактът, че Чарлс го бе отблъснал и Клифърд го бе загубил два пъти. Усещаше и самотата му, неспособността му да сподели мъката си бе ужасяваща. Бе се обадила в Прайъри, щом получи новината и на сутринта бе отишла да се види с Мюриъл. Тя бе шокирана, затворена в себе си, отказваше всякакви думи на утеха, но прояви необичайна нежност към Грейс, хвана ръката ѝ, каза ѝ, че трябва да бъде много смела и сетне съвсем неочаквано попита как е понесъл вестта Клифърд, дали всичко е наред.

Флорънс бе съсипана, плачеше непрестанно. Грейс не си бе давала сметка, че Флорънс толкова обича Чарлс. Самата тя бе единствено дете, трудно ѝ бе да си представи връзката между брат и сестра.

По-късно дойдоха родителите ѝ. Майка ѝ — грижовна и внимателна, дори предложи да вземе за няколко дни момчетата при себе си, баща ѝ — разумен и практичен, запознат с неприятните формалности по издаването на документите за смъртта на Чарлс.

Всички бяха много мили. Момчетата бяха болезнено мълчаливи и послушни, ходеха на пръсти из къщата, изпълняваха домашните си задължения, приготвяха ѝ чай. Освен това с трогателна пряма чувствителност, която смътно напомняше на Грейс за баща им, изглежда осъзнаваха, че трябва да помогнат на Клифърд, и предлагаха безкрайни партии шах, намираха му по радиото концерти, настояваха да излезе на разходка с тях, Шарлот и останалите ѝ две червеникавокафяви кученца, които никой не бе готов да вземе.

Госпожица Мъртън притисна Грейс до огромния си бюст и без да се притеснява я държа в прегръдките си по време на първия ѝ и единствен истеричен плач, а сетне тихичко се увери, че всички деца разбират какво се е случило. Когато на следващата сутрин Грейс влезе да посвири, на пианото имаше множество букети от иглики, кокичета и

върбови клонки. Намина бащата на Елспет, пребледнял от смущение и състрадание, носеше голямо парче сирене под палтото си и каза на Грейс, че ако има нужда от помощ в къщата или градината, той с удоволствие ще се отзове. Госпожа Бабидж идваше всеки ден в продължение на две седмици, за да почисти, да изпере и изглади, като не прие никакво заплащане за труда си.

Къщата бе заляна от съболезнователни писма от старите приятели на Чарлс и техните родители, същите хора, които най-много бяха пренебрегвали Грейс, докато съпругът ѝ беше жив. Тя бе по-скоро изненадана, отколкото разгневена. Клариса също ѝ писа с такава чувствителност и разбиране, че трогна Грейс най-много от всички. Писмото завършваше с думите: „Ако имаш нужда от мен или пък от нещо, което бих могла да сторя за теб, ще дойда на всяка цена заедно с Джак“.

Грейс нямаше представа какво да прави с погребението; обичайната процедура очевидно не можеше да се приложи, но тя чувстваше, че е необходима официална церемония като открит израз на скръб, потвърждение на смъртта на Чарлс, което да придаде значимост и на живота му. Грейс се посъветва с викария и той предложи възпоменателна църковна служба. Идеята ѝ допадна, даде ѝ цел, върху която да се съсредоточи. Тя се зае с организирането, с избора на музиката и четенията. Искаше някой да каже няколко думи за Чарлс, но не можеше да реши кой: Лорънс би бил най-добрият избор, но той също бе мъртъв, ясно бе, че това не е по силите на Клифърд, а нямаше намерение да моли никого от старата гвардия. Сетне се сети за Клариса: беше необичаен, странен избор, пък и подобни речи рядко се държаха от жени, ала колкото повече се опитваше да я прогони, толкова по-добра ѝ се струваше идеята. Грейс прати телеграма на Клариса в Дартмът, защото се боеше, че писмото няма да пристигне. Клариса веднага ѝ отговори също с телеграма: „Трогната, голяма чест, ще се постарая да я заслужи. С любов. Клариса.“

Един от най-трудните проблеми беше Клифърд. Той трябваше да присъства на службата, ала съществуваше опасност Мюриъл открито да прояви враждебност. Накрая, след няколко почти безсънни нощи, изпълнени с видения как Мюриъл се хвърля към гърлото на Клифърд, Грейс потърси съвет от Флорънс.

— Не се тревожи — рече тя. — Аз ще се оправя с нея. Тя обикновено ме слуша. Пък и много от старите ѝ приятелки ще са там, едва ли ще иска да направи нещо недостойно.

Радваше се, че има толкова много неща, за които да мисли, че беше толкова заета; така беше по-лесно да не мисли за Бен. А ако все пак мислеше за него, обикновено когато лежеше будна в мрака, тя се чувстваше ужасно зле, изпълваха я вина, срам и копнеж, който потискаше така решително, че ѝ секваше дъхът. Не се осмели да му пише.

Беше ясен ветровит мартенски ден, когато Грейс седна на предната пейка в църквата, родителите ѝ се настаниха от двете ѝ страни, момчетата и Клифърд — до тях. Мюриъл бе от другата страна на пътеката с Флорънс и Имоджийн, седеше изправена като глътнала бастун, с каменно изражение. Клариса и Джак, и двамата в униформа, седнаха отзад.

В малката църква имаше страшно много хора, а старата гвардия се появи с цялата си мощ, поколението на Мюриъл и Клифърд, както и приятелите на Чарлс, повечето млади жени. Всички се усмихваха мило и леко смутено на Грейс. Озоваха се сред доста по-широк кръг представители от местното общество, отколкото бяха очаквали, голяма група деца от селското училище под строгия надзор на госпожица Мъртън, няколко фермери от далечни села, придружени от съпругите си, бащата на Елспет Дън, пребледнял и много по-притеснен от обикновено в неудобния си костюм, госпожа Лейси и още няколко членове на окръжния комитет на жените земеделки, както и няколко от самите момичета, госпожа Бабидж заедно с господин Бабидж, приготвил в ръка цели три носни кърпички, госпожа Боскомб от

телефонната централа, оставила работата си на грижите на новоназначената си помощничка.

Всички бяха тук, защото обичаха Грейс и искаха да ѝ покажат обичта си. Тя поглеждаше наоколо от време на време, присъствието им ѝ даваше утеха и смелост. Щом викарият влезе в църквата и Джон Стоукс засвири на органа, Грейс се изправи, протегна ръка през майка си и стисна дланта на Клифърд, опитвайки се да му предаде тези чувства.

Службата не беше дълга, изпяха „Господар на всички надежди“, викарият каза няколко молитви и кратка реч, сетне пъх хорът. А после Клариса стана, приближи до стъпалата към олтара, вгледа се за миг в хората. Виждаше се, че е искрено трогната. В тъмните ѝ очи блестяха сълзи и тя с мъка заговори. Ала щом започна, набра сила, увереност и Грейс се заслуша в нея едва ли не със страхопочитание.

— Някои от вас познаваха Чарлс Бенет, други — не — започна тя. — Всички сте тук, за да почетете паметта му, а също и живота му и това е единственото, което има значение. Аз го познавах много добре през по-голямата част от живота му: в един момент щях да се омъжа за него. — Тя замълча и леко се усмихна. — Това, че останахме приятели, при това добри приятели, макар да не се оженихме, доказва прекрасният позитивен подход на Чарлс към всичко. Днес тук има няколко души, които го познаваха и обичаха много: родителите му Мюриъл и Клифърд, сестра му Флорънс и разбира се, съпругата му Грейс. На тях трябва да изразим нашите най-искрени, най-нежни съболезнования. Другите, които го познаваха като малко момче, които го обичаха, учеха, наблюдаваха го как расте, също ще понесат трудно загубата. В момента има толкова много жертви, толкова много болка, толкова много млади мъже умират в разцвета на силите си. Това не намалява болката от загубата на всеки един. Но най-важно е качеството на живота, а качеството на живота на Чарлс беше чудесно. Щедър приятел, любящ съпруг, прекрасен и смел офицер, изключително предан син...

Тук тя замълча, тъй като Мюриъл внезапно се бе изправила, лицето ѝ изразяваше скръб, нежност. Тя погледна Клариса, сетне се извърна, забърза по пътеката и излезе от църквата със стиснати юмруци, опитвайки се да възвърне самообладанието си. Настъпи кратко мълчание и преди Флорънс да успее да я последва настъпи

раздвижване на пейката на Грейс, отекнаха стъпки и Клифърд бързо излезе след нея. Флорънс понечи да стане, но Джек я спря и Клариса продължи:

— Едва ли има какво още да се каже. Но смятам, че едно нещо е особено важно. Мнозина от присъстващите изобщо не са познавали Чарлс и са тук заради Грейс, за да я подкрепят. Смятам, че това ще бъде утешение за нея, както и фактът, че през краткия си брак с Чарлс, тя бе най-добрата и любяща съпруга. Зная, че той се гордееше с нея, и с право.

Тъмните ѝ очи спряха на Грейс, усмихнаха ѝ се толкова мило и съучастнически, че част от вината и болката се стопиха; а когато Джон Стоукс засвири най-хубавия погребален химн и паството се изправи да запее, Грейс коленичи и заплака от облекчение и благодарност, че Чарлс никога няма да научи за прегрешенията ѝ. Поне това, макар и не по нейна заслуга, щеше да му бъде спестено.

И когато най-сетне излезе навън и разтревожено потърси Мюриъл, зърна прекрасна и неочаквана картина: Мюриъл стоеше в ъгъла на гробището, очевидно все още завладяна от скръб, ала човекът, който я успокояваше, утешаваше и нежно попиваше сълзите ѝ не бе Флорънс. Беше Клифърд.

След три дни Грейс получи писмо от Бен.

Скъпа ми Грейс,

Момчетата ми писаха и ми съобщиха за Чарлс. Съзнавам колко си нещастна и наистина съжалявам. Мисля за теб и силно се надявам, че си добре. Нищо не бих могъл да направя, но знаеш, че съм тук.

С любов, Бен

— Благодаря ви, че сте писали на баща си — рече тя. — Много сте мили.

— Смятахме, че би искала той да знае — отвърна Даниъл.

— Да, така е.

Тя му отговори, благодари за писмото, изпрати му поздрави; само толкова. Знаеше, че той ще разбере; и решително, внимателно, сякаш опаковаше нещо за съхранение през дълга зима, го прогони на дъното на съзнанието и сърцето си, докато настъпеше момент, когато щеше да бъде готова да помисли какво да прави.

Когато се измъкна от дълбоката и искрена скръб по Чарлс, Флорънс най-сетне реши да помоли Робърт за развод. Нямаше представа защо това решение ѝ бе отнело толкова време и защо дори отиването при адвокат я плашеше толкова. Нито нежното настояване на Джайлс, нито собственото ѝ желание да започне нов живот с него, нито дори още по-тежкия натиск от страна на баща ѝ, а нападението на Робърт върху Грейс, ѝ бе дало смелост да действа. Обърна се към адвокатска фирма в Солсбъри, които не знаеха нищо за нея и семейството ѝ, и със сигурност нищичко за Робърт. Адвокатите, инстинктивно усети тя, бяха сплотени също като лекарите и биха обединили сили, когато се наложи, а тя доста се боеше какво би могъл да стори с нея Робърт с помощта на колегите си, ако се бе обърнала към някоя малка провинциална фирма.

Името на адвокатата беше Додс. Сивокос и енергичен, лицето му остана учтиво безизразно, когато го запозна с подробностите.

— Искам да се разведе — твърдо рече тя, — заради изневяра.

— Заради изневярата на съпруга ви?

— Не — отвърна тя. — Заради моята.

Господин Додс издържа първата проверка, дори не мигна.

— Разбирам. Значи всъщност съпругът ви иска развод?

— Не — рече Флорънс. — Аз искам развод.

— А той изразил ли е желание да се разведе с вас?

Флорънс се поколеба.

— Ами... да.

— Това е много важно, госпожо Грийг.

— Разбирам. Да, разбира се, че желае.

— И вие ще осигурите необходимото доказателство?

— Да.

— Можете ли да назовете някого?

— Да, мога — бащата на детето ми.

Лицето на Додс си остана все тъй безизразно.

— Аха. И има ли неоспоримо доказателство за тази роднинска връзка?

— Само визуална прилика. Имам предвид, че не е записано в свидетелството ѝ за раждане.

— Ясно. Налага се да се изпълнят някои процедури, ако искаме това да бъде прието за доказателство. Кръвни тестове и така нататък.

— Мога да докажа, че съпругът ми е бил далеч от вкъщи по времето... по време на зачеването ѝ.

— Това може да е от полза — каза господин Додс.

— Какво ще стане после?

— Ще пиша на майор Грийг, ще го уведомя, че сте ми дали инструкции, както и на какво основание сте сторили това. Сетне ще изчакайте отговора му. Имали ли сте някаква връзка с майора през последните няколко месеца?

— Не пряко — отвърна Флорънс.

След десет дни тя получи писмо от Робърт.

Скъпа ми Флорънс,

Отделям време да се свържа с теб заради необикновеното писмо от господин Кенет Додс от „Додс и партньори“ в Солсбъри.

Трябва да ти кажа, че нямам намерение да се развеждам с теб; твърде много те обичам.

Разбира се, зная, че бракът ни не е идеален и смятам, че ако сме честни, трябва да признаем, че и двамата не сме се държали съвършено в някои случаи. Но целият смисъл на брака е, че той е нещо, върху което да се работи в съдружие с партньора. Никой не очаква бракът да е лесен; и ако ти си очаквала това, мила моя, значи си била много наивна. Но смятам, че все още имаме основа за щастлив съвместен живот, и мисля, че трябва да продължим напред, търсейки това щастие.

Бих искал да те уверя, че наистина считам Имоджийн за свое дете.

Обичам я много и искам да я доведа заедно с теб в нашия общ дом. И бих искал разбира се, да имам още деца. Тази война наложи ужасно напрежение върху всички връзки, дори най-щастливите. Но ако в раздялата ни изобщо имаше нещо положително за мен, то е, че ме накара да осъзная колко много те обичам.

Смятам, всички знаем, че краят се вижда, макар все още да не е съвсем близо още година и може би ще бъдем заедно в нашия собствен дом, ще градим бъдещето.

Ако успееш да приемеш и простиш недостатъците ми, Флорънс, аз със сигурност бих могъл да приема и простя твоите.

Надявам се да бъда пуснат в отпуск през следващите няколко седмици и тогава сигурно бихме могли да обсъдим всичко заедно и да открием път напред.

Дотогава оставам твой любящ,

Робърт

— О, Господи — прошепна Флорънс, остави писмото и се взря през прозореца, усетила как старият ужас засяда в гърлото ѝ. — Мили, мили боже, какво да правя?

Повече от всичко на света Грейс искаше да види Бен; ала повече от всякога чувстваше, че това е забранена територия. Вината все още я преследваше; вината и напълно нелогичният суеверен страх, че по някакъв начин е станала причина за смъртта на Чарлс, че в известен смисъл това е наказание за нея. Знаеше също така, че трябва да мине много време, преди да може да се види с Бен, че всички биха били шокирани и биха я отхвърлили от обществото, ако го стореше по-рано. Прибавено към вината, това съсипваше Грейс още повече. Спеше лошо, беше раздразнителна и нещастна през деня, чувстваше се неспособна да работи, не бе в състояние дори да дава уроци по музика в училището.

В желанието си да предложи лечение, госпожица Мъртън я помоли да ѝ помогне в организирането на танците за Петдесетница.

Грейс доста равнодушно отвърна, че ще помогне, ако има време. Елспет Дън взе отлично изпита си по пиано във втори клас, а Грейс само каза на госпожица Мъртън, че много се радва, но не направи опит да се види със самата Елспет. Единствените чувства от седмици наред показва, когато Дейвид Лукас разбра, че е получил гимназиална стипендия; тогава избухна в сълзи, притисна го към себе си и повтори няколко пъти:

— Баща ти ще бъде толкова радостен, ужасно радостен.

Дейвид и Даниъл непрестанно питаха кога Бен ще дойде да ги види. Като се опитваше да не бъде рязка, Грейс им отговаряше, че няма представа, че той сега е далеч в северната част на Англия. Знаеше, че не е справедливо спрямо тях, че сега те се нуждаят от обич повече от всякога, ала осъзна, че не е способна да им я даде. Запасите ѝ бяха изчерпани.

Флорънс, която също бе нервна и раздразнителна, мина да я посети, уж под предлог да я поразвесели, но всъщност да се освободи от товара за напълно провалилия се опит да се разведе с Робърт. Каза на Грейс, че изглежда ужасно.

— Благодаря ти — рязко отвърна Грейс.

— И тази рокля ти стои отвратително, направо виси по теб. Трябва да я стесниш или нещо подобно.

— Флорънс, когато реша, че се нуждая от съвета ти за каквото и да било, включително и за външния си вид, ще ти го поискам — рече Грейс.

— Добре. Не е нужно да се държиш така.

— Напротив. Флорънс, време е някой да ти каже да мислиш, преди да говориш. А не да си отваряш устата и да разстройваш хората. Ти си точно... точно като майка си.

— Наистина ли? — Флорънс бе по-скоро изумена, отколкото разстроена.

— Да, понякога.

— Колко ужасно. Много съжалявам.

Дори скъпата госпожа Бабидж, която продължаваше да идва да чисти Мил Хаус и понечи да ободри Грейс със забележката, че краят се вижда, я раздразни непоносимо.

— Вече бягат — подхвърли тя, докато търкаше пода на кухнята. — Макар че все още ни предстои нападение, разбира се, трябва да сме подготвени за това. — Сетне започна да изрежда какво са преживели, как нощем бомбардирани селата и големите градове в Англия, заключавайки, че британците винаги са успявали да се справят. Грейс не особено учтиво ѝ каза, че за в бъдеще смята да се справи сама с почистването и много ѝ благодари за помощта. Сетне цял час плака, обзета от угризения при спомена за обидата, изписана по лицето на госпожа Бабидж, когато си събра нещата и ѝ каза, че се радва, задето е по-добре.

Ала накрая Дейвид я измъкна от това състояние, накара я да осъзнае колко зла е станала. Клифърд я бе поканил в неделя на концерт с него в катедралата. Грейс му отговори, че съжалява, но няма настроение да излиза и го помоли той да заведе Дейвид.

По-късно Дейвид дойде при нея.

— Това беше отвратително — рече той. — Сър Клифърд специално осигури билетите. Помоли Флорънс да ги купи като изненада за теб.

— Е, не е трябвало да го прави, без да ме пита.

Дейвид я погледна.

— Вече изобщо не си такава, каквато беше — рече той.

Този следобед тя излезе на дълга разходка, за да помисли за себе си и всичко останало. Мисли за Чарлс и си каза за хиляден път, че той поне никога няма да научи, че го е предала. Мисли за Бен и как е сигурна, че все още го обича. Мисли за вечерта, когато Робърт я нападна и как тогава бе решила, че за в бъдеще ще поеме живота си в свои ръце и ще гледа позитивно на нещата. Алтернативата — да бъде негативно настроена и неприятна за всички, не бе от полза нито за нея, нито за паметта на Чарлс. Тя застана на хълма, където Бен бе погалил ръката ѝ в онзи горещ следобед толкова отдавна, погледна надолу към къщата и щастието, което бе успяла да намери там, и реши да го открие отново.

Когато се прибра вкъщи, седна и написа две писма; кратка извинителна бележка на госпожа Бабидж и доста неуверено писмо до Бен.

Не беше дълго, но ѝ отне много време. Бюрото и кошчето за боклук се напълниха с изписани листове. Думите не идваха. Грейс се чувстваше странно, изпитваше вина, сякаш Чарлс я наблюдаваше. Освен това я мъчеха мислите за Бен. Беше ли арогантно да смята, че той чака, обезумял от нетърпение, да бъде повикан от нея и ще изостави всичко, за да дотича в мига, в който получи писмото? Дали ще сметне постъпката ѝ за прибързана, отвратителна, безчувствена? И възможно ли бе да се е уморил от чакане, да съжалява за това, което е казал и сторил?

— О, за бога — рече Грейс и посегна за нов лист, — стегни се.

Накрая му написа само, че ѝ липсва, че мисли за него през цялото време, че когато си вземе отпуск, тя ще се радва, ако дойде в Мил Хаус да „ги види всички“. Добави: „С голяма любов, Грейс“.

В мига, в който го пусна, се почувства по-добре.

В едно слънчево априлско утро Флорънс бе събудена в шест часа от звъна на телефона: обаждаше се Джоан Хавърфорд.

— Флорънс, след час трябва да посрещнем влак с пострадали. Снощи в Южен Лондон е бил ударен от бомба голям жилищен блок. Трябва да помогнем в настаняването на хората. Би ли могла да дойдеш до Солсбъри в девет?

— Да, разбира се — отвърна Флорънс.

Дванайсетината жени, които слязоха от влака, последвани от децата си, бяха шокирани и раздразнени.

— Сигурно са ти много благодарни — казваха ѝ хората и не можеха да повярват, когато им обясняваше, че всъщност нямаше и помен от благодарност, напротив, те като че ли обвиняваха нея за нещастията си, тъй като им беше под ръка.

Заведоха ги в чакалнята, дадоха им горещи напитки, топли дрехи, чисти пелени и мляко за бебетата.

— Колко дълго ще седим тук? — попита едно момиче, стиснало за ръката сопозиво дете. — Трябва да се връщам, чака ме работа.

— Не зная — търпеливо рече Флорънс, — но ако няма къде да живееш, не можеш и да работиш, нали? Поне за известно време.

Момичето я погледна, преценявайки акцента ѝ, вълнения ѝ костюм, който очевидно бе много скъп, и подхвърли:

— Е, да, ти си добре.

— Какво работиш? — попита Флорънс, без да обръща внимание на забележката.

— Във фабрика — отвърна момичето.

— А къде е съпругът ти?

— Нямам.

— Ами кой... чие... — рече Флорънс и кимна към бебето.

— Какво те интересува?

— Трябва да зная. Заради документите. След като се налага да ти намеря квартира.

— Да вървят по дяволите документите — подсмръкна момичето, готово да се разплаче. Бебето неочаквано се усмихна и протегна ръка към Флорънс; беше много сладко, въпреки отвратителните си сополи, с огромни кафяви очи и черни копринени къдрици. Очевидно бе едно от „каки бебетата“ на американските войници, помисли си Флорънс, увеличаваща се армия от невинни жертви на американското нашествие.

— Много е сладка — рече тя. — Колко е голяма?

— На девет месеца.

— Хубава е. Как се казва?

— Мейми — отвърна момичето, спечелено незабавно от този израз на възхищение. — На госпожа Айзенхауер. Баща ѝ е пилот. Ще се оженим след войната — добави, по-скоро с надежда, отколкото с убеждение в гласа. — Той има голяма къща с басейн там и всичко останало.

— Колко хубаво — рече Флорънс. Бе слушала това и преди. — Е, добре, сигурно би желала нещо временно, просто докато се върнеш в Лондон. Има ли там някой, с когото би могла да живееш? За известно време?

— Не, няма — отвърна момичето. — Баща ми ме изхвърли, когато... е, когато разбрах, че Мейми е на път и бях отседнала при приятелка, но... тя умря снощи. А също и трите ѝ деца.

Тя изведнъж избухна в сълзи; Мейми я последва и засъхналите сополи се смесиха с нови. Флорънс извади носна кърпичка от чантата си и нежно избърса личицето ѝ.

— Иди седни ей там — рече тя. — Ще ти донеса още една чаша чай и ще видя какво мога да направя.

В края на уморителната сутрин, бяха намерили квартири на всички, с изключение на момичето с малкото американско бебе.

Флорънс погледна към девойката и трескаво заразсъждава. Бавачката Бейнс вече не можеше да се справя с Имоджийн; оплакваше се много и имаше нужда от почивка. Къщата бе мръсна и разхвърляна, готвачката бе излязла в пенсия. А бебето щеше да развесели Имоджийн.

— Искаш ли да отседнеш при мен? — попита Флорънс. — Само за няколко седмици?

— Не зная — отвърна момичето. — Каква е уговорката? Колко ще ми струва?

— Ти да ми помагаш в домакинската работа и да се грижиш за дъщеричката ми, докато аз съм тук. Пет дни в седмицата. Няма да ти струва нищо. Но няма и да мога да ти плащам много. Ще имаш хубава голяма стая, а и градината ни е приятна. О, и трябва да се държиш добре с майка ми. С нея малко трудно се общува.

Момичето я погледна и изведнъж се ухили, имаше хубава весела усмивка.

— Едва ли е по-лоша от моята — рече.

Щом настани Джанет и Мейми в колата, Флорънс изведнъж бе обзета от паника. Не беше в неин стил да действа толкова импулсивно, не знаеше нищо за Джанет, би могла дори да има криминално досие, Мейми можеше да се окаже кошмар и да плаче през цялото време, а Мюриъл без съмнение щеше да получи припадък. Е, вече бе твърде късно, помисли си тя, съвсем ясно бе дала да се разбере, че става дума за няколко седмици, а и за Имоджийн би било добре да има компания. Пък и война бе в края на краищата.

— На път към къщи трябва да се отбия при адвоката си — рече тя на Джанет. — Няма да се бавя.

— Можем да пишем отново — каза господин Додс, — да потвърдим намерението ви да поискате развод. Но както разбирате, вие

сте тази, която го моли за развод. Той може да продължи да отказва.

— Да.

— Доколкото ви разбрах, госпожо Грийг, вие казахте, че той имал желание да се разведе с вас.

— Да, така мислех.

— Изглежда не сте преценили правилно. Сега той има право да откаже. Ако той беше ищецът, нещата щяха да са по-различни. Няма ли някакви доказателства по отношение на майор Грийг?

Адвокатът изглеждаше доста оживен: очевидно се бе въодушевил от задачата. Сигурно не е свикнал с такива сложни случаи, помисли си Флорънс; пък и хонорарът му доста щеше да скочи. Тя въздъхна и бавно отвърна.

— Не. Не мисля.

— Госпожо Грийг... — Мъжът се поколеба. — Трябва да подчертая колко е важно да ми кажете всичко. Ако разполагам с повече информация, бих могъл да предложа друг подход. И разбира се — той прочисти гърло, — всичко между нас е съвсем поверително.

Той се взря в нея и леко се изчерви, щом срещна погледа ѝ.

— Няма причина да се притеснявате, госпожо Грийг. Уверявам ви, твърде малко неща могат да изненадат или шокират човек с моята професия.

Господи, помисли си Флорънс, той смята, че Робърт е някакъв извратен тип. Че е перверзен или пък се облича в женски дрехи. Мисълта я накара да се усмихне.

Сетне осъзна, че господин Додс всъщност е прав и че Робърт наистина е извратен. И изключително опасен. Дотолкова, че да се върне, да я открие и да я преследва до края на живота ѝ, ако тя проговори, заклейми го в съда и съсипе кариерата му. Не би могла да стори това, беше твърде опасно. Той можеше да се върне, да я открие и да си отмъсти. И на нея, и на Имоджийн. Където и да бяха.

— Не — отвърна тя. — Няма нищо, което да не съм ви казала.

Мюриъл бе ужасена от пристигането на Джанет и Мейми.

— Съжалявам, Флорънс — рече тя, — не мога да се примиря с това. Едно е Грейс да пълни къщата на Чарлс с всякаква паплач, и

съвсем друго — ти да го сториш в моята. Момичето може да остане тази нощ, но на сутринта трябва да си тръгне.

Имоджийн влетя сияеща в стаята, притиснала яростно борещата се Мейми към гърдите си.

— Бебето се изака на пода — обяви тя.

— Мисля, че се разболявам — рече Мюриъл.

— Майка ми ще вечеря в стаята си — каза Флорънс. — Чувства се много уморена.

— По-скоро не иска да седи на масата с мен — весело подхвърли Джанет. — Дъщеричката ви е много умна. Толкова е малка, а знае текстовете на всички песни. И може да брои чак до осемдесет и четири.

Всички съмнения на Флорънс относно правилността на решението ѝ да приюти Джанет изчезнаха.

Тя отнесе подноса с вечерята на Мюриъл до стаята ѝ, почука и го остави до леглото ѝ.

— Каквото и да си донесла, не ми се яде — рече Мюриъл. — Прекалено съм разстроена.

— Донесох ти малко супа — отвърна Флорънс. — Джанет я приготви. — Бог знае какво е сложила, но ухае много по-хубаво от всички ястия, които е правила някога готвачката.

— Може да я опитам — рече Мюриъл, — но съм сигурна, че няма да е хубава. Тия хора нямат представа какво е прилична храна.

— За разлика от готвачката, имаш предвид — отбеляза Флорънс. Когато се върна за подноса, купичката със супа беше празна.

— Беше чудесна — рече тя на Джанет и си сипа още супа. — Какво си сложила?

— Най-вече картофи. И разни други неща. Обичам да готвя. Мама работеше в кухнята на „Савой“, преди да я уволнят — добави тя.

— Защо я уволниха? — притеснено попита Флорънс.

— Свиваше разни неща.

— Мисля, че е по-добре да не го споменаваш на майка ми — рече Флорънс.

Мейми не плака през нощта, а когато сутринта Флорънс слезе да закуси, долови миризмата на прясно изпечен хляб.

— Оставих го да втаса, намерих малко мая. Много по-хубав е от заводския, дето мирише на мръсни крака.

След три дни с вкусни супи, зеленчукови яхнии и прекрасни омлети, приготвени от изсушени и пресни яйца, Мюриъл неохотно заяви, че Джанет може да остане до края на месеца „стига готвачката да няма нищо против“.

Флорънс не ѝ предаде точните думи на готвачката, които гласяха, че няма да съжалява, ако изобщо не види госпожа Бенет до деня на Страшния съд.

— Мислиш ли, че Чарлс е оставил завещание? — обърна се Грейс към Клифърд една вечер. — Защото ако е така, бих искала да го видя. Не разбирам много от тези неща, но знам, че трябва да се плати данък по наследството и така нататък. Ненапразно съм дъщеря на управител на банка.

— Сигурен съм, че е оставил — отвърна Клифърд. — Малко вероятно е за адвокат да не остави всичко в пълен ред.

— Претърсих бюрото му, а и навсякъде, където смятах, че може да го е сложил, но не го открих. Къде може да е?

— Може би в банката или е депозирано при друг адвокат. А може и да е в Прайъри. Всъщност... аз утре ще ида дотам за малко. Мюриъл има проблеми с градината. Бих могъл да потърся из старите му документи, ако искаш.

Лицето му беше безизразно, отбягваше погледа ѝ. Грейс му благодари, ала се спусна към телефона в мига, в който Клифърд излезе на разходка. Накара Флорънс да обещае, че ще ѝ докладва на следващия ден.

— Бяха седнали в градината като съпрузи — съобщи Флорънс. — Мама изглеждаше малко нацупена и плетеше съсредоточено, татко я питаше за думи от кръстословицата. Идилия, както би казала Клариса.

— Наистина е идилия — рече Грейс, мислейки си, че ако смъртта на Чарлс бе станала причина да се постигне нещо, което досега бе

изглеждало невъзможно, значи все пак не е била напълно безсмислена.

Клифърд бе намерил завещанието: Чарлс оставяше всичко на Грейс, къщата, всичките си авоари. Тя ставала доста състоятелна жена, с независими средства, каза ѝ Клифърд. Опитвайки се да свикне с тази мисъл, Грейс се почувства по-виновна от всякога заради Бен. Виновна и смазващо потисната.

Седмици наред не бе получавала вести от него; бе решила, че сигурно е изпратен някъде другаде, или още по-лошо, може би не бе сигурен как да постъпи. Всяка сутрин вземаше писмата, преглеждаше ги, като се преструваше, че ръката ѝ не трепери, оставяше ги в антрето, качваше се в стаята си и се взираше с все по-натежало сърце навън към алеята, където го бе видяла за първи път да слиза от джипа. Чудеше се дали някой ден ще го види отново там. Казваше си, че е абсурдно, нелепо да се чувства по този начин, че има война и всички са на фронта; че писмата закъсняват със седмици, цензурират се и може би никога не пристигат на местоназначението си, но нямаше полза; всекидневното мъчение продължаваше.

И накрая една сутрин, когато напълно бе загубила надежда и всичко бе тръгнало наопаки, когато се бе успала и се бе събудила с главоболие, Дейвид бе разлял чая върху домашните си, а Даниъл се бе сетил, че има футболен мач, след като бе забелязал, че Флоси здраво е надъвкала шортите му, когато Клифърд три пъти я бе попитал дали се чувства добре и бе забелязал, че изглежда много отслабнала, когато Мюриъл бе настояла Грейс да поговори с Флорънс за Джанет, когато госпожа Лейси ѝ изпрати с бележка, че вече имат три оплаквания от момичето, за което се бе застъпила, когато се бе погледнала в огледалото и бе установила, че косата ѝ е мръсна, а на носа ѝ се е появила пъпка, когато Флорънс се бе отбила на път за работа, за да я помоли да приеме доставка от няколко десетки одеяла и да ги изпере вместо нея, когато пощальонът изобщо не дойде — изведнъж на алеята се чу скърцане на гуми, Грейс се изправи, разля чая си върху последната филийка хляб и раздразнено рече:

— Ако това са скапаните одеяла, ще...

Сетне изведнъж млъкна и Клифърд забеляза как тя рязко пребледня, а сетне се изчерви; и когато стана да погледне през

прозореца, зърна на алеята джип, а от него се подаде строен мъж и после...

— Бен! — с разтреперан глас промълви Грейс, а сетне повтори по-високо: — Това е Бен! — Втурна се навън и се хвърли в обятията му. Дватамата останаха на алеята прегърнати, Грейс се бе повдигнала на пръсти и бе притиснала глава към гърдите му, Бен бе заровил устни в косите ѝ.

— Боже мой! — възкликна Клифърд, загледан доволно в двойката. — Значи съм бил прав.

Той мило поздрави Бен („А сигурно никак не му е било лесно — отбеляза по-късно Грейс. — Сигурно изпитва известна ревност и предубеждения към теб.“), сетне каза, че има нужда от разходка и че ще вземе момчетата от училище, за да им съобщи новината.

— Защо се забави толкова? — попита Грейс, загледана щастливо в Бен. — Защо поне не ми се обади по телефона? Какво стана? Толкова се уплаших, толкова се разтревожих...

— Получих писмото ти едва преди два дни — отвърна мъжът. — Непрекъснато бях в движение, а и се наложи да излъжа, за да ми дадат отпуск, казах, че Дан пак е болен. Не мога да остана дълго.

— Колко?

— До утре, но поне ще знаеш, че те обичам.

— Да, ще зная, че ме обичаш. А ти ще знаеш, че аз също те обичам.

Тя погледна през прозореца; високата фигура на Клифърд се отдалечаваше по алеята.

— Ела — рече Грейс и протегна ръка, — имаме малко време. Малко време, за да ти покажа колко много те обичам. — И без повече думи го поведе нагоре по стълбите към стаята си.

Никога нямаше да забрави това преживяване. Никога не се бе отдавала така пълно и безрезервно на удоволствието, пропило цялото ѝ съществуване. Ръцете, устните, гласът на мъжа я водеха към неznайни висини, тялото му се движеше в унисон с нейното по дългия път през високи ослепителни върхове и сладостни долини, през разкъсващ възторг и блажено спокойствие.

Странното диво пътешествие стигаше почти до ръба, сетне се връщаше назад, за да приближи към следващия, а сетне към следващия, и после, да, този път със сигурност към мощното пълно освобождаване.

— Обичам те — прошепна той, докато лежаха отпуснати и се усмихваха, изумени от преживяното. — Обичам те толкова много. Повече от всякога.

— И аз те обичам — отвърна Грейс. — Повече от всякога.

— Сигурно не ти е лесно — подхвърли Бен, загледан замислено в нея. — Сигурно се чувстваш поне малко... зле.

— Да, Бен, чувствам се много зле. Изпълнена с вина и угризения и често съм доста неприятна. Боя се какво ще кажат и ще си помислят хората. Но работата е там, че единственият човек, за когото това би имало значение и който щеше да бъде наранен, е мъртъв. Всичко това му е спестено. И никога не е знаел. Слава богу. Ужасно противно е да мислиш по този начин, ала все пак това не може да му навреди.

Загледан в нея, Бен протегна ръка и отмести немирна къдрица, паднала върху очите ѝ.

— Мисля, че си съвършена — прошепна той. — Съвършена.

— Бен, не съм — засмя се Грейс на абсурдното твърдение. — Разбира се, че не съм. Имам пъпка на носа, а и косата ми е мръсна...

— За мен си съвършена, това имах предвид — прекъсна я мъжът. — Обичам те такава, каквата си. За мен си съвършена.

— Значи вие двамата сте влюбени? — попита Даниъл.

— Ами... да. Да, мисля, че е така — предпазливо отвърна Бен и се усмихна на Грейс.

Момчетата се бяха върнали с Клифърд и се бяха хвърлили да прегръщат Бен. Сетне всички пиха чай в градината, защото бе горещо, наистина доста горещо за майски ден, а сетне Бен и Грейс бяха седнали на пейката пред френските прозорци, той бе прегърнал младата жена през раменете и се бе усмихнал малко глуповато.

— Гадост — рече Даниъл. — Също като Дейвид и Елспет.

Дейвид бе необичайно мълчалив. Грейс се обърна към него и Бен проследи погледа ѝ.

— Дейв, искаш ли да се поразходим малко? — предложи той.

— Не особено — отвърна рязко Дейвид.

— Аз бих се радвал. А после може да поиграем футбол.

Дейвид го изглежда доста хладно.

— Добре.

— Ще дойда и аз — обади се Даниъл.

— Ти трябва да дойдеш с мен в Прайъри — твърдо рече Грейс.

— О, не в Прайъри — изхленчи Даниъл. — Не искам да виждам Имоджийн!

— Е, тя сигурно ще е там. Но Джанет има нужда от помощ. Обади се по телефона. Дера заек.

Даниъл грейна. Дрането на зайци беше едно от постиженията, с които най-много се гордееше.

— Добре тогава. Сър Клифърд, а вие какво ще правите?

— И аз имам ангажимент там — отвърна Клифърд. — С една черна мушица — намигна той на Грейс.

Бен и Дейвид поеа мълчаливо през полето.

— Значи през септември започваш в гимназията? — подхвърли Бен.

— Аха.

— Браво на теб. Гордея се с теб. А как върви музиката?

— Добре.

— Искаш ли да учиш още някой инструмент в училище? Например цигулка като дядо ти.

— Не знам. Може — отново сви рамене момчето.

— Дейвид.

— Какво?

— Дейвид, погледни ме.

Момчето вдигна поглед и Бен зърна в очите му болка и враждебност.

— Какво? Заради Грейс ли? Заради нас двамата с Грейс?

— Не.

— Това е, нали?

Настъпи мълчание. Сетне момчето припряно изрече:

— Не разбирам как си могъл. Би трябвало да обичаш мама. Какво мислиш, че щеше да каже тя, ако знаеше?

— Смятам... — предпазливо започна Бен. — Според мен щеше да каже, че се радва.

— Защо? За какво би могла да се радва?

— Че вече не съм самотен.

— Самотен ли си?

— Да, бях самотен. За теб не беше чак толкова лошо, ти имаше Грейс, която да те обича и да се грижи за теб. Аз си нямах никого.

— Но ти обичаше мама. Как можа да я забравиш?

— Дейвид, ти забравил ли си я?

— Не, разбира се.

— Ето, видя ли. И аз не съм. Не съм забравил нищо. Помня как изглеждаше, колко беше красива, как ни размиваше, как ни командваше, вкусните ястия, които готвеше, помня как се караше на баба ти, а и на нас, както и колко много ни обичаше. Не съм забравил абсолютно нищо. Честна дума.

Дейвид не каза нищо. Взираше се безизразно пред себе си.

— Майка ти беше изключителна жена. Имахме голям късмет, че беше с нас. Но вече я няма. Няма я от дълго време. Не можем да я върнем обратно.

Дейвид изведнъж се отпусна на земята и покри лицето си с длани.

— Липсва ми — сподавено прошепна той. — Още ми липсва. Искам да споделя с нея толкова много неща. Искях да ѝ кажа за стипендията, за спечелването на футболното първенство, исках да ѝ покажа как обучих кученцата и как научих Имоджийн да играе на „Три слепи мишлета“.

— На мен също ми липсва — рече Бен, бавно седна до сина си и го прегърна. — И на мен още ми липсва. Не обичам Грейс вместо нея. Просто обичам и нея. Зная, че е трудно за разбиране, но е истина. И мама би харесала Грейс, нали? Би я харесала много.

— Да — неохотно призна Дейвид. — Предполагам. Да.

Настъпи продължително мълчание, сетне момчето вдигна поглед към баща си.

— Значи ще се ожениш за нея? За Грейс?

— Може би — отвърна Бен. — Някой ден, може би. Ако нямаш нищо против.

Отново настъпи мълчание. Сетне Дейвид рече:

— Да, добре — и се ухили малко глупавото на баща си. — Нямам нищо против.

ГЛАВА 25

Ранното лято на 1944 г.

Беше изключително красиво лято. Дните ставаха все по-топли и слънчеви, всички казваха, че това е предзнаменование за близкия край на войната. Духовете се повдигнаха, хората престанаха да се оплакват от оскъдицата и мизерията. Грейс бе по-щастлива от всякога, в главата ѝ се оформяха планове, ала тя се стремеше да се съсредоточи върху настоящето. Бен беше в Тидуърт и не знаеше кога пак ще му дадат отпуск. По някакъв странен начин това ѝ бе добре дошло; тя бе едва ли не радостна, че не го вижда. Той я обичаше, тя също го обичаше; за известно време това трябваше да бъде достатъчно. Все още не бе готова да продължи напред, все още бе обърквана, все още изпитваше вина, за своя изненада все още скърбеше за Чарлс. Ако не друго, имаха време и тя щеше да се възползва от него по най-добрия начин.

За нея щастието сякаш беше навсякъде. Клифърд бе непрестанно зает, подсвиркуваше си, пееше всеки ден и прекарваше все повече време в Прайъри. „Честна дума, все едно живея със седемте джуджета“ — през смях сподели Грейс с Флорънс. Клифърд се бе присъединил към църковния хор. Ставаше рано всеки ден, за да се погрижи за градината в Мил Хаус, преди да се качи на разнебитения си стар велосипед и да се отправи към Мюриъл. Той често оставаше за обяд, а веднъж-дваж и за вечеря, макар според Флорънс да бе изкушен от готварските способности на Джанет не по-малко, отколкото от чара на Мюриъл. А самата Флорънс бе необичайно спокойна, упорито придвижваше нещата по развода си, смелостта ѝ нарастваше от любовните писма на Джайлс. Нейният адвокат изпрати още едно писмо до Робърт, в което потвърждаваше желанието на Флорънс да получи развод. Този път той поне не написа отказ.

Тя работеше все повече в Доброволната женска организация. Джанет почти изцяло бе поела домашните ѝ задължения. Госпожа Хавърфорд често казваше, че не може да си представи как са се справяли без нея. Флорънс бе очарована от работата, от новооткрития

си организационен талант; говореше безспир и с възторг за работата си, както навремето за Имоджийн. Не можеше да си представи да се върне към стария си начин на живот, към вечерните партита и домакинството. Плановете ѝ се променяха, варираха между политическа кариера и бизнес управление. Също като Грейс тя допускаше само най-мъгляви мисли за собственото си бъдеще; също като Грейс и тя го смяташе за забранена територия. Настоящото бе достатъчно.

Клариса бе прекалено заета, за да може изобщо да мисли, за което бе безкрайно благодарна. Дартмът бе забранена зона, никой не можеше да напуска или влиза, освен по официална задача, свързана с флота. Градът вече бе толкова претъпкан, че в един от редките си разговори с Джак една вечер, тя бе споделила, че все едно се намира непрестанно в метрото в пиков час.

— Американците седят по тротоарите из целия град и чакат да потеглят. Хиляди отегчени, обзети от носталгия по родината войници, изпълнени с желание да правят нещо. Направо да ги съжали човек.

— Остани си със съжалението — рече Джак. — Не ми се ще да прогонваш носталгията им.

В края на април при Слаптън Сандс имаше ужасяващо много жертви: по време на учебна тренировка, симулираща нахлуването в Нормандия, бяха нападнати от немски моторници. Имаше стотици убити и тежко ранени. През следващите дни кръчмите и танцовите зали в града бяха стихнали от скръб и шок, които никой не можеше да признае открито. Имаше такава строга секретност, че всеки, разкрил какво се бе случило, щеше да бъде изправен пред военен съд.

В такъв кошмарен свят ѝ се струваше сравнително лесно да потисне безпокойството и страха си за Джак.

Грейс се бе съгласила да намери подходяща музика за училищния празник за Петдесетница и да свири на събитието. Заниманието бе добре дошло, тъй като отвличаше вниманието ѝ от капризните доброволки и избухливите фермери. Колкото повече

работеше с децата, толкова повече ѝ харесваше. Един от плановете ѝ за бъдещето бе да открие музикална школа.

В Шотландия майор Робърт Грийг бе помолил за извънредна среща с командващия офицер.

— Съжалявам, че трябва да ви моля за това, сър, но имам нужда от двацет и четири часов отпуск. Съпругата ми никак не е добре, може да се наложи да влезе в болница. Някаква женска болест, сър. Чудех се дали...

— Да, да. Смятам, че може да се уреди, майор Грийг. Вземете четирийсет и осем часа, ако ще ви бъде от полза. Струва ми се, че няколко дни ще бъде спокойно. Свършихте чудесна работа. Съжалявам за болестта на съпругата ви.

— Благодаря ви, сър.

Робърт си уреди разрешение за заминаване на следващия ден, а сетне се обади на свой приятел в Лондон.

— Имам нужда от кола и бензин за утре, Бънти, и не ме интересува колко ще струва. Трябва да отида до Уилтшър да се видя с жена си. Имаш ли връзки, които да подръпнеш?

— Робърт! Че кога не съм имал?

— Джанет, тръгвам — рече Флорънс. — Ще се върна чак за следобедния чай, а може и по-късно. Ще бъда последна смяна в столовата. Имаш ли някакви възражения?

— И да имах, пак щеше да отидеш — весело подхвърли Джанет. — А вие госпожо Би? Заета ли сте днес?

— Да, заета съм — хладно отвърна Мюриъл. На няколко пъти ясно бе показала на Джанет, че не ѝ е приятно да я наричат госпожа Би, но без резултат. „Отива ви — бе отвърнала Джанет. — Старата ми баба бе позната по цялата улица като госпожа Би. Напомняте ми за нея.“ Мюриъл бе затворила очи в израз на непоносима болка.

— Значи ще бъдеш сама, Джанет — рече Флорънс. — Ако имаш някакви проблеми, каквито и да било, просто се обади на Грейс в Мил Хаус, чу ли? О, следобед ще има репетиция на танца за Петдесетница

и Грейс ме убеди Имоджийн да участва. Така че ще можеш ли да я заведеш до училището в три часа?

— Да, добре. Вие какво ще правите, госпожо Би? Имоджийн, кажи „бла“, ако искаш още.

— Бла.

— Добро момиче.

— Думата е „благодаря“, Имоджийн — рече Мюриъл. — Ще подреждам цветя в църквата, Джанет. Ще бъда там почти през целия ден. Петдесетница е голям християнски празник — добави тя, сякаш Джанет бе от някаква примитивна страна, до която християнството все още не бе достигнало.

— Да, чувала съм. Имоджийн, изведи Мейми навън. Но не приближавайте до езерото.

— Клифърд, следобед в училището ще репетираме танца за Петдесетница — рече Грейс. — Искаш ли да дойдеш? Ще се радвам да имам заместник на пианото, а госпожица Мъртън има нужда от помощ в хореографията. Джанет ще доведе малките, Флорънс не ме остави на мира, докато не се съгласих да включа Имоджийн в танца. Ще бъде толкова сладко. Стига госпожица Мъртън да не получи сърдечен удар.

— Прекрасна идея. С удоволствие ще дойда.

— Добре. Ако искаш, можем да отидем по-рано, за да прегледаш нотите.

— Чудесно.

— А кой ще изпълнява ужасната песен по време на танца? И кой ще я гледа с гадно глупава физиономия? Гадост!

— Даниъл, престани веднага. Върви си измий лицето. Ти също, Дейвид. И двамата изглеждате така, сякаш сте били влачени по живия плет.

— Така е — рече Даниъл. — Само защото казах, че Елспет е такава... Ау! Дейвид, престани. Ау!

Джанет беше на горния етаж и чистеше банята, когато чу колата по алеята. Погледна през прозореца. Беше доста голяма кола, очевидно човекът имаше пари. От автомобила слезе мъж в офицерска униформа.

Погледна към къщата, приближи до вратата и позвъни. Джанет слезе да отвори.

— Добро утро — поздрави мъжът, свали шапка и се усмихна. Беше доста привлекателен, но може би прекалено мургав за нейния вкус.

— Добро утро.

— Госпожа Грийг тук ли е?

— Не, отиде в Доброволната организация.

— О, да, разбира се, колко глупаво от моя страна. Кога ще се върне?

— Късно.

— О, Господи. Тя очевидно е забравила.

— Какво е забравила?

— Уговорката ни. По дяволите. А госпожа Бенет тук ли е? Или тя... — Той погледна часовника си. — Да, сигурно е така.

— Какво?

— Сигурно си почива.

— Изглежда добре я познавате — рече Джанет.

— Да, аз съм зет ѝ. Майор Грийг. Съпругът на госпожа Грийг. Извинете, трябваше да се представя. А коя сте вие?

— Казвам се Джанет. Джанет Маркс. Грижа се за Имоджийн и къщата. Сега ви познах наистина — добави тя, — от снимката в стаята на госпожа Би.

— О, така ли? Това нова идея ли е... да се грижите за Имоджийн? Къде е госпожица Бейнс?

— Вкъщи, предполагам — отвърна Джанет. — Вече не можела да се справя с детето.

— Е, така ми е много трудно. Явно съпругата ми не ви е казала.

— Какво да ми каже?

— Че трябваше да взема Имоджийн днес следобед. Да я заведа на чай с майка ми.

— Не, не ми е казала. Къде е тя? Майка ви?

— О, не е далече. Отседнала е у приятелка в Солсбъри. О, Боже. Днес е рожденият ѝ ден. За нея щеше да бъде голямо удоволствие да види Имоджийн.

— Да, би било хубаво, разбирам.

Изведнъж Имоджийн и Мейми се появиха иззад ъгъла на къщата, Мейми беше в дървената ръчна количка на Имоджийн. Лицицето и ръчичките ѝ бяха покрити със зелена тиня. Момиченцето плачеше с пълно гърло.

— Имоджийн! — извика Джанет. — Какво си ѝ направила?

— Падна в езерото — отвърна Имоджийн.

— Имоджийн, казах ти да не приближавате до езерото. Наистина те предупредих. Какво ще си помисли баща ти?

— Здравей, Имоджийн, миличка — рече Робърт, наведе се и опита да целуне момиченцето. То се извърна. — Толкова е тъжно. Виждала ме е три пъти за три години. Ето какво причинява войната на семействата. А вашият съпруг къде е?

— Още не сме се оженили.

— Разбирам. Вижте, ще ми позволите ли да взема Имоджийн? Само за няколко часа. Ще я върна преди Флорънс... преди съпругата ми да се прибере.

— Ами, не зная. Трябва да попитам — отвърна Джинет.

— Наистина ли? Та аз съм ѝ баща. Искате ли да ви покажа документ за самоличност? — Изглеждаше обиден и разстроен. — Но ако желаете да проверите... да, това би било съвсем правилно.

— Бих могла, предполагам. Но не знам кого да попитам. Следобед трябваше да ги заведе до селото за някакъв танц. Но Мейми не изглежда в настроение за танци...

Тя погледна Мейми, която продължаваше да пици. Няколко часа спокойствие щяха да ѝ се отразят добре, не гореше от желание да измине осем километра до селото и обратно.

— Знаете ли какво, ще говоря с младата госпожа Би. Тя ще каже дали е редно Имоджийн да пропусне танца и всичко останало.

— Чудесно. Аз ще остана тук с Имоджийн, а вие вземете малката с вас.

— Да, добре.

Госпожа Боскомб тъкмо ѝ каза, че всички в Мил Хаус са излезли и са отишли в училището, когато изведнъж чу запалването на мотора на колата. Джанет разтревожено се втурна навън, но мъжът все още седеше там, Имоджийн се усмихваше до него. Тя обичаше колите.

— Ще карам — рече тя. — Брум-брум.

— Госпожа Бенет не е там — рече тя. — Всички са в училището в долната част на селото.

— Ами добре, ето какво ще направя, за да не се тревожите. Ще отида дотам, ще попитам Грейс дали бих могъл да взема Имоджийн. Сетне ще я заведа при майка ми. И ще я върна до... четири и половина. Така добре ли е?

— Да, добре — отвърна Джанет. — Мейми, млъкни. Сега идвам.

Той потегли бавно, махна за довиждане и се усмихна. Русата главица на Имоджийн се подаде през прозореца.

— Бай-бай — рече тя. — Брум-брум.

Всичко ще бъде наред, помисли си Джанет. Все пак той ѝ е баща.

— Джанет закъснява много — рече Грейс. — Ще трябва да започнем без нея. Боя се, че Имоджийн и без това само ще пречи. Поне ще имам извинение да не я включа в танца.

Репетицията беше трагична както винаги, децата грешаха и стъпките, и темпото.

— Няма значение — философски рече госпожица Мъртън. — Нали знаещ какво казват за лошите репетиции. Всичко ще бъде чудесно на Петдесетница, сигурна съм. Елспет, скъпа, беше чудесно. Дейвид, би ли помогнал на Елспет с тези панделки?

— Заслужихме си чаша чай, струва ми се — продължи госпожица Мъртън. — Господин Бенет, ще изпие ли чаша чай с нас?

— С най-голямо удоволствие — отвърна Клифърд. — Дай да ти помогна с панделките, Дейвид. Имаш прекрасен глас, миличка — обърна се той към Елспет. — Голям талант. Слушал съм много за музикалните ти успехи от младия Дейвид.

Дейвид стана аленочервен. Даниъл продължи да издава звуци като от повръщане.

— Е, да пийнем по чаша чай тогава — рече Грейс. — Господи, почти пет часът е. Трябва да се връщаме. Чудя се какво ли се е случило с Имоджийн. Може би Джанет се е отказала заради дългия път.

— Къде е Имоджийн? — попита Мюриъл.

— При баба си — отвърна Джанет. — С баща си.

— С кого?

— Казах ви, при баба си.

— Баба й е чак в Северна Англия.

— Не и днес — рече Джанет. — Днес е в Солсбъри.

— Колко необичайно. А какво каза за баща й?

— Баща й дойде да я вземе — търпеливо отвърна Джанет и тревожно хвърли поглед към часовника, който показваше пет без петнайсет. — Заведе я на чай при баба й.

— Но майката ма Робърт никога не идва тук — възрази Мюриъл. — Станала е някаква грешка.

— Той ми обясни съвсем ясно. Каза, че била отседнала при приятелка. Спомена, че днес имала рожден ден.

— О, така ли? — колебливо рече Мюриъл. — Е, Флорънс със сигурност не знае това. Надявам се... Сигурна ли си, че беше баща й? Майор Грийг?

— О, да. Познах го по снимката в стаята ви — отвърна Джанет. — Много е хубав. И Имоджийн със сигурност го позна. Той каза, че ще я върне в четири и половина.

— Смятам, че си постъпила погрешно, като си я пуснала — строго заяви Мюриъл. — Но се надявам, че всичко ще бъде наред. Майор Грийг е очарователен човек.

— Да, така е — рече Джанет.

Малката група вървеше нагоре по алеята в меката пролетна вечер, когато колата на Флорънс се спусна по хълма. Младата жена рязко натисна спирачките, изскочи от колата и се втурна към тях. Вкопчи се в ръката на Грейс, сякаш се давеше.

— Грейс, Грейс — извика тя. — О, Грейс, виждала ли си Имоджийн?

— Не — отвърна Грейс. — Не сме я виждали. Те така и не дойдоха. Съжалявам, Флорънс...

— Робърт не я ли доведе?

— Робърт! Не, разбира се. Флорънс, какво се е случило, за бога?

— Робърт я е взел — промълви Флорънс и избухна в истерични ридания. — Взел я е, Грейс, и много добре знам защо. За да ми

попречи да се разведа, да ме накара да остана завинаги с него. Какво да правя, Грейс, какво да правя?

— О, Господи — рече Грейс. — Флорънс, той не би...

— Напротив. — Гласът на Флорънс се извиси в писък. — Точно така би постъпил.

— Добре, виж, опитай да се успокоиш. Така няма да помогнеш на Имоджийн. Ела с нас в Мил Хаус, ще се обадим на полицията.

— Не, не, трябва да се върна. Може да има някакви новини. Моля те, моля те, обади се веднага, ако научиш нещо.

Тя бързо се качи в колата, завъртя волана, зави и пое обратно по алеята.

— Не бива да шофира — обади се Клифърд. — Не и в такова състояние. Опасно е.

Единственото чувство, завладяло Флорънс, бе пълно недоумение как е могла да бъде толкова глупава. Да остави Имоджийн на някого, да не се увери, че е в безопасност, да не предупреди Джанет, че съществува опасност да се случи нещо.

Трябваше да стои при Имоджийн през цялото време, наместо да се мотае из Уилтшър и да си придава важност с работата. Какво би казал Джайлс, какво биха казали всички, когато научат, че дъщеря ѝ е била отвлечена?

А сетне я споходи и друга мисъл, толкова ужасна, толкова страховита, че паниката я заслепи и се наложи да спре колата. Нима Робърт ще спре дотук? С отвличането? Ами ако я пребие... или нещо още по-лошо? Той беше напълно способен да го стори. Невъзможно бе да вярва, че тя е негова дъщеря, вероятно за него тя бе живо доказателство за изневярата на Флорънс. Може би дори в момента я удряше, нараняваше я. Имоджийн бе абсолютно беззащитна, толкова мъничка и уязвима, нищо не би могла да направи. Картината изникна пред очите на Флорънс — малката руса главица на Имоджийн, блъскана ту на едната страна, ту на другата, големите ѝ сини очи, изпълнени с безнадежден ужас, мъничкото ѝ телце лежи на земята потрошено. Тя се измъкна от колата и започна да повръща върху живия плет.

— Флорънс? Флорънс, какво има, за бога? Добре ли си?

Беше гласът на Робърт. Флорънс се извърна много бавно, сигурна, че халюцинира и го зърна зад волана на голяма кола. Усмиваше ѝ се. Беше сам.

— Робърт — изпищя Флорънс, — Робърт, къде е Имоджийн? Какво си ѝ направил?

— Флорънс, скъпа, успокой се. Заведох я на чай при майка ми и една нейна приятелка. Всъщност още е с тях. Обясних това много внимателно на отвратителната жена в къщата. Която между другото не смятам за особено подходяща да се грижи за дъщеря ми.

— Къде? Майка ти е в Йоркшър. Каква приятелка? Къде е тя? Искам да ми я върнеш, Робърт, веднага.

— Това е нелепо — спокойно заяви мъжът и се усмихна. — Тя е в Солсбъри с две изключително почтени възрастни дами. Можеш да им се обадиш веднага щом се върнем в Прайъри. Съжалявам, че закъснях малко, но Имоджийн толкова се забавляваше, че си помислих да я оставя още малко. Да те откарам ли обратно? Изглеждаш ужасно.

Флорънс бавно подкара към Прайъри след Робърт. Почти не виждаше, завладяна от задушавач страх.

Мюриъл чакаше на прага.

— Слава богу, че те е открил — рече тя. — Толкова е абсурдно да тичаш така, Флорънс.

— Трябва ми телефона... искам да говоря с Имоджийн.

— Флорънс, тя е добре — рече Робърт. — Колко пъти да ти повтарям?

— Искам да говоря с нея.

— След малко. Влез. — Той я избута в гостната. Мюриъл съвсем неуместно прояви тактичност и изчезна. — Седни — нареди Робърт. — Изглеждаш ужасно. Ще ти наляя питие.

— Не искам да пия.

Робърт я погледна с отвращение и съжаление.

— Мисля, че искаш. — Отиде до шкафа, намери бутилка шери и напълни една чаша. — Изпий го.

— Робърт, не искам.

— Изпий го, Флорънс.

Флорънс го изпи. Мъжът седна, втренчил поглед в нея.

— А сега — бавно започна той. — Сега, Флорънс, трябва да поговорим.

Познатият леден страх пропълзя по гърба на Флорънс. Тя преглътна и стисна здраво чашата.

— Робърт...

— Млъкни. Изслушай ме. Много внимателно. Не желая, повтарям, не желая да се развеждам с теб. Ти си моя съпруга. Искам да останеш такава. Искам да изоставиш тази абсурдна история. Разбра ли?

Флорънс безмълвно се взираше в него.

— Щом веднъж приемеш това, всичко ще се оправи. Нали? Нали, Флорънс?

— Да — промълви тя.

— Така че искам да седнеш и да напишеш на абсурдния си адвокат, че случаят е приключен. Разбра ли?

— Да. Да, добре, Робърт. — Чувстваше се изтощена, смъртно уморена.

— Искам да го направиш сега. Ей там на бюрото съм приготвил листове и пликове.

Флорънс отиде до бюрото и се отпусна тежко на стола.

— Има още няколко неща — рече Робърт.

— Да?

— Не ми се нрави идеята това момиче да се грижи за дъщеря ми. Никак не ми се нрави. Изглежда ми гротескно неподходяща. Майка ти е съгласна с мен. Искам до една седмица да се махне от къщата. Ясно ли е?

— Да — отвърна Флорънс. Изпитваше презрение към себе си.

— Добре. Ще чакам с нетърпение да чуя, че си е отишла. Майка ти обеща да ме уведоми.

— Сега мога ли да говоря с Имоджийн?

— Щом напишеш писмото и ми го дадеш.

Когато свърши, Флорънс вдигна поглед към мъжа.

— Нещо друго?

— Не. Ще се обадя на майка ми и приятелката ѝ, ще говориш с тях и Имоджийн, а после ще отида да я взема.

— Аз ще я взема — яростно рече Флорънс. — Ако мислиш, че съм...

— О, не, аз ще я доведа. Какво, за бога, си мислиш, че ще направя? Че ще избягам с нея? Абсурдно е. Вече се чувствам по-добре.

Разбира се, ако чуя, че не си ми изцяло вярна и не ми оказваш подкрепа през следващите няколко месеца... Е, кой знае? Не беше много трудно да я взема за няколко часа. Съвсем лесно бих могъл да го сторя пак. Дори за малко повече. Малка сладурана. За своя изненада, открих, че съм привързан към нея. И ми се ще да мисля, че ще имаме още деца. Ти и аз.

Тя говори с Имоджийн. Детето беше весело, дори изпълнено с възторг. Робърт излезе и се върна след час. Имоджийн се втурна в къщата.

— Карах кола — рече тя. — Карах колата на татко.

Флорънс я прегърна и дълго я държа в обятията си. А след като я сложи да си легне, слезе долу и написа писмо на Джайлс. Даваше си сметка, че е загубила битката.

ГЛАВА 26

Юни 1944 г.

Майор Робърт Грийг, който в продължение на месеци бе участвал в строго секретна и важна мисия, най-сетне бе върнат на действителна служба. Трябваше да замине със своята част до остров Уайт за последни учебни тренировки и да се подготви за заминаване в началото на юни към неизвестно местоназначение. Това наистина бе краят на войната, последният разгром на хитлеровата армия. Съюзниците навлизаха мащабно във Франция.

Капитан трети ранг Джайлс Хенри беше на кораба си, чакаше заповед за собственото си заминаване за Франция, обзет от агонията на нетърпението. Депресията му бе толкова дълбока заради полученото от Флорънс писмо, в което тя му обясняваше, че не го обича вече, не иска да го вижда и е решила да остане с Робърт. Всичко, което му бе приготвила съдбата, бе добре дошло, включително смъртта.

Водачът на ескадрила Джак Комптън Браун беше отново на любимия си изстребител, рееше се из смъртоносното небе, поел на мисия, която щеше да подготви пътя за голямото настъпление в Нормандия. Ден след ден беше в смъртна опасност, под директния обстрел на немските самолети. Именно за това бе мечтал, за това бе копнял през дългите месеци в болницата. Беше спечелил своята собствена война.

На 6 юни Клариса се събуди сред зловещата тишина на Дартмътското пристанище. През последните месеци бе свикнала да е претъпкано с всякакви кораби и самолетносачи, както и с безкрайния рев на самолетите в небето. Тя изпрати кратка молитва за Джак, а сетне така я погълна работата, че престана да забелязва глада, жаждата, умората, докато не се събуди една нощ в тоалетната и не осъзна, че е спала там може би повече от час. Беше благодарна за работата, защото смазваше страха ѝ.

Заминаването на корабите бе станало в продължение на няколко дена. Хората мълчаливо им махаха, знаеха къде отиват и какво ги очаква. Години по-късно, когато тя сподели с един американец, че е била там през този ден, очите му се напълниха със сълзи и той ѝ каза, че група военнослужещи в английската женска спомагателна служба към военноморските сили е давала със семафора сигнали „Довиждане“ и „Успех“, когато са напускали Дартмът.

Сутринта на 6 юни тя чу силен рев откъм морето. Знаеше какво означава това. Настъплението бе започнало.

През следващите седмици корабите непрекъснато се връщаха за припаси, муниции, войници. Връщаха ранените, които трябваше да бъдат настанени в болници. Жертвите бяха безброй.

Английската женска спомагателна служба към военноморските сили беше част от операцията: шофьори, ездачи, готвачи, телеграфисти, шифровчици и екипажи на лодки, които бръмчаха из претъпканите води, носеха съобщения, заповеди и припаси на корабите. Клариса си представяше как морският десант преминава Ламанша и по-късно поема от Средиземно море.

Триумфът беше голям, трагедиите също. В нощите преди да отплават, тя се взираше в лицата на мъжете, повечето почти деца, някои възторжени, други — изпълнени със страх, и ѝ се искаше да заплаче. Четеше за жертвите, за размаха на смъртта в началото на победата и се чудеше отново и отново кога ще свърши всичко това. Знаеше само, че си заслужава. Трябваше да си заслужава.

Грейс, виновно усещайки, че няма лично за какво да се страхува, се чувстваше безполезна, изключена от всичко това. Предложи на Флорънс — жестоко измъчената Флорънс, очите ѝ изпъкваха рязко на бледото лице — да помогне в Доброволната организация, но ѝ бе казано, че само ще създава бъркотии, че е твърде късно, да се била сетила по-рано, наместо да си губи времето със земеделките. Грейс знаеше причината за нещастията и тя прие спокойно отказа и се зае да прави супа за Клифърд и за другите членове на Доброволната охрана

по време на нощните им наблюдения. Едва ли бе жизненоважна работа, но поне беше нещо практично.

Джанет, пощадена от изгонване заради новината, че Робърт е зад граница, също правеше супи в огромни количества, които Флорънс носеше в столовата, и играеше своята малка роля в усилията за победа, като повдигаше морала на войниците, които срещаше в кръчмите и баровете в Солсбъри през свободните си дни.

Робърт Грийг заедно с хората си бе част от мощното почти невъобразимо достижение — изграждането на пристанищата Мълбери, големи плуващи мостове, които щяха да станат един от най-важните спасителни въжета за британската армия.

Флорънс бе по-заета от всякога, работеше по цели дни, а някога и нощем. Войските непрекъснато се изливаха в столовата по пътя към Портсмът и Саутхемптън; влакове, препълнени с жени и деца, пристигаха от Лондон, търсейки убежище от отмъщението на Луфтвафе, което според всички щеше да последва нашествието. Също като Клариса и тя бе твърде уморена, за да мисли или да чувства, и бе благодарна за това. Че Робърт бе във Франция, в опасност, след като толкова време бе на сигурно място, странно я разстройваше. Не само Грейс бе открила, че не познава себе си и чувствата си. Колкото до Джайлс, Флорънс не можеше да повярва, че той ще оцелее: следеше напредването на корабите по новините, във вестниците, знаеше, че той трябва да е участвал в дебаркирането през първите и най-ужасни дни, когато смъртта бе надвиснала заплашително.

Беше сив, почти мъглив юнски ден. Добър старомоден английски летен ден, помисли си с усмивка Грейс. Почти толкова студено, че да ти се иска да запалиш камината. Само дето нямаше дърва, а все пак не й беше достатъчно студено, че да излезе да нацепи. Потършува из килера и откри голямо дебело палто на Клифърд. Загърна се с него, замислена за Бен и за това колко е щастлива.

Изведнъж телефонът звънна. Грейс вдигна от преддверието. Обаждаше се Бен.

— Добре ли си, любов моя? — попита той.

— Съвсем добре. Момчетата също.

— Искрах да ти кажа, че те обичам. Това е всичко.

— Достатъчно е.

— И да ти кажа, че ще си взема четирийсет и осем часова отпуска в края на тази седмица. Но предполагам, че няма да имаш време да ме видиш, нали?

— О, не — отвърна тя. — Нямам никакво време за теб, Бен.

Той пристигна в Солсбъри с влак и Грейс го посрещна. Поразходиха се, хванати за ръце и много се целуваха. А сетне се прибраха вкъщи и пиха чай с момчетата, а после играха домино.

Клифърд беше в Прайъри и щеше да вечеря с Мюриъл.

— Вече стои дълго там — обади се Даниъл. — Мисля, че пак ще се ожени за нея.

— Така ли мислиш?

— Да. И смятам, че ще бъде добре. Той беше самотен. Не е хубаво да си самотен.

— Прав си, не е хубаво.

— Грейс също е самотна, нали, Грейс?

— Мммм... малко. Понякога. Но не както преди, когато вас ви нямаше.

— Би трябвало да си имаш свои момчета — рече Даниъл. — Защо нямаш?

— О... не зная — бързо отвърна Грейс. — Просто... не ми се струваше добра идея заради войната и всичко останало.

— Флорънс не мисли така.

— Флорънс е по-различна от мен.

— Как? Как е различна? Искаш да кажеш, че обича бебетата повече от теб?

— Дан, съсредоточи се в играта. Не е учтиво да се задават лични въпроси.

По-късно Бен рече през смях:

— Искаш ли да имаш свои момчета? Ако... ако се омъжиш отново.

— Може би, а може би не.

— Аха. — Изглеждаше леко засегнат.

Тя се разсмя, наведе се напред и го целуна нежно.

— Може би искам свои момичета — подхвърли. — Тук вече има твърде много момчета.

— Бих искал да имаме бебета с теб — рече Бен. — Можем да поговорим някой ден за това. Но не още.

— Не — отвърна Грейс. — Още не.

Непрекъснато се изненадваше колко добре усеща той нещата.

На следващия ден се изкачиха на хълма.

— Тук за първи път разбрах, че те желая — рече Грейс. — Много силно. Когато хвана ръката ми, помниш ли?

— Разбира се, че помня. Но нима е имало толкова силно въздействие върху теб?

— О, да. Седях и едва се удържах. Искаше ми се сваля всичките си дрехи и... е...

— Господи! — засмя се Бен. — Какъв страхотен мъж трябва да съм. По-привлекателен от Ерол Флин.

— Не си навирвай носа, че ще те зарежа.

— О, Грейс, нима бих могъл да си вирна носа. С такава красавица като теб.

Точно преди обяд Флорънс се появи в градината с Имоджийн. Изглеждаше уморена и бледа, косата ѝ беше разбъркана и полата ѝ висеше; крещеше на всички, сопваше се на детето и дори го зашлеви. Сетне избухна в сълзи.

— Как можах да го направя?

Бен ѝ подаде кърпичка, вдигна хленчещата Имоджийн и я гушна в скута си.

— Добре ѝ се отрази — рече той. — Трябва да знаят, че понякога възрастните са нечестни.

— Господи — рече Флорънс, — ти си голям умник.

— Всъщност не съм.

— Просто всички останали са така гадно щастливи — рече тя. — Не е честно. Вие двамата сте щастливи, Клариса и Джак са щастливи, а сега дори мама и татко са щастливи. Не мога да го понеса. Грейс, не стой като влюбена птичка, а ми донеси нещо за пиене, за бога. Всичко

ще свърши работа, дори онова отвратително питие от бърз, дето го правиш.

Грейс погледна през прозореца, докато се мъчеше да отвори бутилката с вино и видя, че Флорънс говори напрегнато с Бен. Когато гостенката си тръгна, тя го попита какво му е казала.

— О, все същото. Просто е нещастна. Кой може да я обвини? Свързана с такъв негодник. Все още ми се иска един ден да му отрежа топките.

— О, Бен, недей. Какво толкова ще постигнеш?

— Много — мрачно отвърна Бен. — Знаеш ли, и двете сте откачени.

— Ти просто не разбираш — рече Грейс. — Не мога да си представя нищо по-лошо от това. Няма изход. Мисля, че аз щях да избягам.

— Не, нямаше да избягаш, мила — възрази той и я погали по ръката. — Нищо подобно нямаше да сториш. И ти щеше да се примириш. Познавам те.

— Да, може би си прав. Но ако имам късмет, няма да бъде подложена на подобна проверка.

Когато си легнаха, Грейс се чувстваше напрегната, нещастна, боеше се от заминаването му, някак перверзно нямаше желание да се любят и да бъде такава, каквато той я иска.

— Какво има, любов моя?

— Не зная. Мисля, че съм уморена, това е всичко.

— Възможно е. Но не това е проблемът. Не искаш ли... не искаш ли да се любим, Грейс?

— Не — тихо отвърна тя. — Не, не искам. Не зная защо, просто не искам. Съжалявам.

— Не съжалявай — усмихна се той. — Няма значение. Просто следващия път ми кажи, това е всичко.

— Не бих могла — шокирано го изгледа тя. — Не бих могла.

— Защо? Това е глупаво. Няма смисъл да се преструваш. Ще почакам. Предполагам, че е трудно за теб да се включваш и изключваш

по заповед. Целуни ме и да заспиваме.

Тя заспа легнала настрани, сгушена в прегръдките му. Сетне се събуди в тъмнината, изпълнена с желание. Бен спеше дълбоко. Грейс внимателно се отдръпна от него, протегна ръка зад себе си и нежно започна да го гали. Желанието нахлу в съня му. Той помръдна, протегна се леко, пенисът му започна да се втвърдява. Грейс се извърна с лице към мъжа, започна да го целува нежно и той се събуди, откликна сънено на целувките ѝ, първо по лицето, сетне по гърдите.

Грейс тихо изстена, копнежът се разля като гореща течност по вените ѝ.

— Така е по-добре — промълви той развеселен. — Много по-добре.

Бен се обърна по гръб и тя легна върху него, потапяше се в плътта му, усещаше го да прониква дълбоко в нея. Усети как леко я побутва и седна, почти усетила болка от дълбочината на удоволствието.

Съмваше се. Грейс вече го виждаше, очите му се плъзгаха по тялото ѝ с обич, лека усмивка трептеше на устните му, ръцете му галеха корема ѝ и на нея ѝ се искаше това да продължи вечно.

Преди да тръгне, той рече:

— Обичам те толкова много, Грейс. Просто не мога да повярвам.

— Аз също. Искам да кажа, и аз изпитвам същото.

— Засега това сигурно е достатъчно?

— Да, точно така. Засега е достатъчно. Съвсем достатъчно.

Всичко изглежда твърде хубаво, за да е истина, помисли си тя, изпълнена едновременно с радост, вина и страх.

Беше 19 юни. Най-ужасната лятна буря, втората след онази, разбила Армадата. Бушуваше във Франция, заплашвайки ценната конструкция на пристанищата Мълбери. Не само пристанищата, но и мъжете на тях, бяха в смъртна опасност. Високи по три-четири метра вълни удряха мостовете в продължение на три денонощия. Ремонтна работа бе практически невъзможна. Единствено малки лодки обикаляха непрекъснато пристанищата, спасявайки хората.

Като участник в тази мисия, демонстрирайки спокойна, почти шеговита смелост в тъмнината и виещия вятър, Робърт Грийг отново и

отново рискуваше живота си.

ГЛАВА 27

Краят на лятото на 1944 г.

Мюриъл погледна дъщеря си над масата за закуска. Ноздрите ѝ едва забележимо се разшириха, сигурен знак, че твърдо е решена да извоюва онова, което е намислила.

— Флорънс, наистина е време.

— За какво, мамо? — вяло попита Флорънс. Чакаше я дълъг ден, а предишната вечер се бе прибрала късно. Главата я болеше, очите ѝ пареха. Беше се погледнала за малко в огледалото и си бе помислила колко хубаво е, че Джайлс не можеше да я види сега — отслабнала, пожълтяла и с увиснала като слама коса.

— Време е това момиче да си отиде. Заедно с детето си. Проявих всичкото търпение, на което съм способна...

— Мамо, за никакво търпение не може да става дума. Ти се наслади безропотно на множество обилни обеда и вечери и на една подредена и чиста къща — уточни Флорънс.

— Да, вероятно, а също така се наслушах и на десетки глупости, споделих дома си и с едно сополиво хлапе, което на всичкото отгоре ме нарича и Старата баба — допълни Мюриъл. — Никак не е смешно, Флорънс.

— Според мен е направо смешно — рече Флорънс. Потръпването на ъгълчето на устната ѝ бе изчезнало и лицето ѝ гореше, очите ѝ мятаха светкавици. — Смешно е, че си въобразяваш, че трябва да свикваш с нещо, което е само в твоя услуга. Като си помисля само за истинските трудности, с които се срещам всеки ден, Джанет ми се струва чудесно решение за нас. Тя е вече като член на семейството, привързах се към нея, Имоджийн — също. Казах ѝ, че щом си намери друго място, ще трябва да си върви. Но няма да я изгоня на улицата.

— Не става дума за това, Флорънс.

— Не те разбирам.

— Робърт държи тя да напусне. В противен случай заяви, че ще вземе Имоджийн.

— Няма да успее — категорично заяви Флорънс. — Той е във Франция сега, а и ще се наложи да измисли къде да я заведе.

— Майка му ще я прибере. Тя вече ми писа.

— Стара кучка! — изсъска Флорънс. — Как смее? Надявам се, казала си й да не си вре носа в нашите работи. А ако не си го направила, искам да знам защо? И защо досега не си ми казала.

— Флорънс, имах най-добри намерения. А и не в това е работата. Робърт е силен и волеви човек...

— Той е грубиян — отсече Флорънс.

— Това го казваш ти. аз не съм забелязала и следа от подобно поведение.

— Майко! — не издържа Флорънс. — Ти наистина... Защо мислиш, че аз... — тя се спря наскре изречението. Липсата на лоялност към Робърт нямаше да й помогне ни най-малко. Щеше да се наложи да се примири с неговото присъствие, дори само заради Имоджийн. Длъжна бе да мисли позитивно и да има кураж.

— Е, добре — рече тя внезапно. — Ще говоря с Джанет днес. Просто ми дай възможност...

— За какво става дума? — попита Джанет, която току-що влезе в стаята. — Ако става дума за одеялата, просто не мога да ги изсуша в това време. Още чай, госпожо Би?

— Не, благодаря — промълви Мюриъл с леденостуден глас. — И без това е прекалено силен за мен. Знаеш, че го предпочитам съвсем слаб. Казала съм ти го поне десет пъти.

— Съжалявам, невинаги успявам да го уцеля. Е, Флорънс, за какво става дума? А и ще имаш ли нещо против, ако изляза тази вечер? Тед Милър ме покани на кино...

Тед Милър работеше във ферма от другата страна на Торп Магна. Двамата с Джанет излизаха вече повече от месец. В околността той минаваше за щастливец, защото бе ходил на фронта, но го бяха върнали (клюките мълчаха по въпроса за причините). На Джанет пък гледаха като на пример за модерна жена с нейните боядисани огнени коси, ярко червило и останалия без конкуренция талант да танцува джаз.

— Да, разбира се — отговори Флорънс. — Аз ще се прибера рано, но не за това исках да говоря с теб... Всъщност исках да те помоля да...

— Знаеш ли, ще оставя къщната работа за по-късно, а ще заведа децата на пикник край потока, до дома на Грейс — прекъсна я гласът на Джанет. — Като поиграят във водата, ще се освежат и настроението им ще се оправи. Хайде, Флорънс, изплуй камъчето, оставила съм Мейми на лехата с ягоди, а прекали ли с тях, непременно ще получи разстройство...

— Флорънс, ако не го направиш, ще го направя аз — обади се Мюриъл.

— Какво по-точно? — попита Джанет.

— Възнамерявах да те помоля...

Отвън на пътеката се разнесе мощен рев на мотор, последван от забързани стъпки и силно чукане по вратата.

— Ще отида да видя кой е — скочи Флорънс с видимо облекчение.

Когато се върна, Флорънс беше бледа като платно, отпусна се тежко на един стол и потънала в мълчание известно време не откъсваше поглед от Имоджийн.

— Прощавай, Джанет. Не беше нещо важно — обади се тя. — Най-добре да изведеш децата. Оказа се, че имам да върша много важни неща днес.

— Флорънс — обади се майка ѝ. — Какво се е случило, за бога?

— Получи се телеграма. Робърт е загинал.

Чувстваше се ужасно. Никога не бе предполагала, че може да изпитва такова силно чувство за вина. Изпитваше почти физическа болка. Мъчеше се да върне в съзнанието си побоите, болката и страха, изрази, изписал се на лицето на Робърт; когато блъскаше главата ѝ в стената, усещането от ритниците му, всепоглъщащата скръб от загубата на бебето, психическия тормоз, на който я беше подложил, но нищо не се получаваше. Мислеше само за това, че му беше изменила, че бе обичала друг мъж, родила бе дете от този мъж, преди малко бе заявила на майка си, че Робърт е грубиян, а той вече е бил мъртъв.

Загинал бе като герой, проявявайки небивала смелост. По-късно научиха, че е паднал във водата от лодката по време на силна буря, докато спасявал хората си. Дни наред не могли да открият тялото му,

докато вълните не изхвърлили трупа на брега на няколко мили от мястото на нещастieto. Предадох ѝ, че поддържал духа на хората си, бил пример за изряден войник и роден водач. Всичко това я караше да се чувства още по-зле, да си мисли, че вероятно тя е била причина за неговото държане с нея, че дълбоко в душата си, той е бил добър и нежен човек. Какво ли си е мислел за нея в последните си мигове? Дали не е смятал, че тя никога не се окажа жената, от която той се нуждае. Флорънс откри последното писмо, което бе получила от него и обляна в сълзи го препрочете. Той пишеше, че я обича и се надява, че след края на войната ще започнат нов живот заедно. Дали наистина си го е мислел? Реши, че тя е била недостойната, безползната съпруга. Бе се омъжила за Робърт с ясното съзнание, че не го обича истински, а бе получавала само прекрасни неща в замяна. Не изпита никакво облекчение, че е дошъл краят на онзи кошмар, който всъщност бе бракът ѝ. Изпитваше единствено разкаяние и дълбока искрена скръб.

— Флорънс — остро каза Грейс. — Време е да престанеш. Направи всичко по силите си за Робърт.

— Не, не е вярно.

— Напротив. Той те биеше, за бога. А ти не го издаде, на никого не каза.

— Да, но имах връзка с друг мъж. Родих дете, което не беше негово. И той го знаеше.

— Е, добре. Но кой можеше да те упрекне?

— Ти. Ти ме упрекуваше.

Грейс цялата пламна.

— Права си. Съжалявам, че съм си го помисляла. Не бях права. Въпреки всичко ти се върна при него. Най-вероятно е умрял щастлив. И е време да престанеш да се самоизтезаваш.

— Добре, разбрах — въздъхна Флорънс. — Ще се опитам. Но чувството за вина е страшно нещо. Няма откъде да го знаеш.

— Зная — въздъхна Грейс. — Дори не знаеш колко добре. Въпреки че Чарлс вече е мъртъв. Мисля си, че никога няма да се освободя напълно от това усещане.

— Има една съществена разлика — Чарлс никога не узна.

— Има и още нещо, което ме прави много по-голяма грешница от теб — Чарлс никога не е бил жесток към мен.

Настъпи дълго мълчание.

— Трябва да отида в Лондон. Да взема от къщата документите и всичко останало. Ще дойдеш ли с мен?

— При всяко идване тук — въздъхна Флорънс, докато стояха в призрачната дневна, с покритите с калъфи мебели — се удивлявам, че заварвам къщата невредима.

— Колко е голяма наистина! — възкликна Грейс. — Направо е величествена.

— Искан ми се час по-скоро да се отърва от нея. Пълна е с ужасни спомени. — Тя отново въздъхна, спомнила си нощта, прекарана тук с Джайлс. — С изключение на един-единствен спомен. Така или иначе не искам точно това.

— А какво искаш?

— И аз не зная. В едно съм сигурна — нямам желание да изтичам при Джайлс и да му кажа да се върне, въпреки че го обичам.

— Но защо да не го направиш, още повече че той те обича толкова много. Кой знае колко нещастен се чувства. — Още докато произнасяше тези думи си помисли колко лесно е човек да дава съвети, да намира прости отговори за неща, които в твоя живот ти се струват неразрешими.

— Трудно ми е да ти обясня. Правила съм го вече веднъж. Не мога да го направя пак. Струва ми се нахално.

— Не мисля, че той вижда нещата по този начин — рече Грейс. — Според мен ще е щастлив. В противен случай може да реши, че не го обичаш. Което е много по-лошо.

— Може би. Но си мисля, че вероятно не се интересува от мен вече. Подложих го на толкова много изпитания. Обичам те, не те обичам; искам те, не те искам. Горкият човек, какво ли си мисли? Не е честно, защото той винаги е бил пределно почтен, търпелив и лоялен. Просто не го заслужавам.

— Флорънс — тихичко каза Грейс, — моля те, не започвай пак отново. Моля те.

— Добре. Права си, това няма връзка в момента — съгласи се Флорънс, която внезапно бе станала делова и спокойна. — Нямам и най-малка представа къде може да е Джайлс в момента. Не знам добре ли е? А сега да се залавям за работа. Едва ли ще се бавя много. Само да намеря документите на Робърт, брачното ни свидетелство. Мисля, че трябва да взема и малко дрехи, стига молците да не са ги изяли вече. Нищо чудно да са малко демоде, но едва ли жителите на Торп ще забележат.

— Почти сигурно е, че няма.

Денят бе горещ. Сега, когато военните части се бяха изнесли и почти всички кафенета и ресторанти — затворени, Лондон бе заприличал на призрачен град. По улицата се движеха само празни такситата, духът на отчаяние бе почти осезаем. Все още не бе отминала напълно заплахата от въздушни нападения, а оттам и заплахата от нови разрушения на сгради и улици. Изтощени и вече някак примирени с войната, хората продължаваха да се държат смело.

Същата вечер двете седяха в кухнята и вечеряха хляб и някаква доста противна рибна консерва, която Грейс бе успяла да купи. В замяна на това пиеха превъзходно вино от избата на Робърт.

Флорънс напълни за пореден път чашите.

— Господи, Грейс, чувствам се значително по-добре тук. Като си помисля само колко отвратителни часове съм прекарала в този дом. Но сега, когато видях отново къщата, нещата сякаш станаха по-реални. Благодаря ти, че дойде с мен. За нас. За нас и за бъдещето. Какво мислиш, че ще ти донесе?

— Не зная — въздъхна Грейс. — Наистина не зная. Боя се да си помисля дори.

— Но защо?

— Защото съм толкова щастлива, а все още има толкова много „ако“... — Гласът ѝ заглъхна. Боеше се да споделя всичко с Флорънс. Харесваше я далеч повече от преди, но все пак бе нащрек.

— Мислиш ли, че ще можеш да продължиш да живееш с Бен?

— Не зная. И как ли бих могла?

— Защо, какво иска той? Да ти сипя ли още вино?

— Не, благодаря ти. Не обичам вино. Не зная какво иска Бен.

— Сигурно няма да е никак просто — продължи мислите си Флорънс. — Вие двамата сте толкова различни. Не ме гледай така, Грейс, вярно е. Глупаво е да го отричаш.

— Сигурно си права — въздъхна Грейс. — Като начало майка ми ще получи удар.

— Ето виждаш ли? Я пийни още малко вино. Честно казано изпи достатъчно за човек, който не обича вино.

Легнаха си рано. Грейс, която не бе свикната да пие какъвто и да е алкохол, да не говорим за тежкото кларе, се събуди посред нощ с адско главоболие и напълно разбъркан стомах. Лежеше със здраво стиснати очи.

И мечтаеше стаята да спре да се върти пред погледа ѝ.

Довлече се до банята, коленичи пред тоалетната чиния и се замисли откъде ще събере сили, за да се върне до леглото, когато Флорънс дойде при нея.

— Добре ли си? Чух, че нещо се размърда — каза тя.

— Не, никак не ми е добре — простена Грейс.

— Хайде, ще ти помогна да си легнеш. На това му се вика махмурлук, Грейс. Не съм усетила кога си изпила толкова много.

— Не ме карай да се чувствам като някоя глупава ученичка — изсъска Грейс.

— Извинявай. Хайде, ще ти дам вода. Имаш нужда от много вода.

Тя седна на леглото до Грейс и я накара да изпие пълна чаша.

— Студено ми е — потрепери Грейс.

Флорънс отиде до гардероба.

— Имам тук някои стари пуловери и сака. Преместила съм ги от моята стая, защото там вече нямаше място. Като си помисля колко излишни дрехи съм купувала. По онова време това като че ли ме утешаваше. Виж какъв прекрасен лисичи жакет. Почти не съм го носила, а струваше стотици лири. О, боже!

— Какво има? — попита Грейс.

— Костюм на Чарлс. Бях забравила, че е още тук. Все едно, наметни се с кожения жакет. Ще те стопли.

— Благодаря ти. Но какво прави тук този костюм?

— Държеше го тук заедно с няколко ризи, в случай че поиска да се преоблече, ако не може да използва жилището на Бейкър Стрийт. Наистина е стар. Отпреди войната.

— Аха — кимна Грейс.

Тя облече жакета от лисица и полегна назад на своята възглавница. Стори ѝ се неприличен разкош да лежи в просторен лондонски дом, с тежък махмурлук, облечена в кожено палто, макар и миришещо на нафталин. Тя почти се развесели. Погледът ѝ отново се върна върху костюма на Чарлс, който стоеше все така закачен в гардероба. Обзе я усещането, че вижда привидение, което я наблюдава и следи.

— Чарлс често ли идваше тук? — попита тя.

— Не. Робърт не го окуражаваше много. Но след като татко освободи Бейкър Стрийт, дадохме ключ на Чарлс, просто за всеки случай. Не помня да го е използвал, знаеше колко ме притеснява това. Искаш ли чаша чай или нещо друго?

— О, да. Бих пила един чай — рече Грейс.

Флорънс слезе долу да приготви чая и Грейс стана, извади сакото и го взе при себе си в леглото. То също миришеше силно на нафталин.

— Много романтично — изкиска се тя.

Стори ѝ се странно, че държи в ръце къс от миналото му. Бе събрала дрехите на Чарлс от Мил Хаус в голям сандък и когато събереше сили, щеше да ги изпрати в службата на Флорънс.

Тя машинално попипа джобовете. Чарлс винаги правеше истинско представление от изпразването на джобовете си всяка вечер. Това бе част от неговата маниакална подреденост. Очевидно последната вечер, когато бе носил този костюм не го бе направил. Тя намери половин шилинг, носна кърпа и трамваен билет. Във вътрешния джоб прошумоля лист хартия.

С известна боязън Грейс разгъна листа, имаше нещо неприлично в любопитството ѝ. Хартията бе много стара, леко пожълтяла на местата, където бе сгъната. Дано само да не е любовно писмо, помисли си тя.

Писмото бе до Чарлс. Грейс различи екстравагантния силно наклонен почерк на Клариса.

Скъпи Чарлс,

Не зная какво повече мога да ти кажа. Освен това, че не можем, а и не бива да променяме решението си. Аз поне мога да го кажа със сигурност за себе си. Независимо от това, което заяви, че възнамеряваш да направиш, ти също не бива да го променяш. Нито за миг не мога да повярвам, че ще изпълниш заканите си.

Нещата между нас не вървят и е време да го приемеш. Много те обичам, но не мога да се омъжа за теб. Да оставим всичко друго настрана, аз просто не те заслужавам. Ти сам се увери в това и би трябвало да се почувстваш по-добре сега. Не бива да прекараш живота си в напразни ядове по недостоен човек като мен. Така че, скъпи, престани с глупостите. Убедена съм, че ще намериш едно мило прекрасно момиче, което ще те направи щастлив. Но това положително не съм аз. Моля те, Чарлс, нека да си вървя. Кълна ти се, че няма друг мъж, а най-малко — Монти... това си е чиста глупост. Кълна ти се. В едно съм сигурна — оженим ли се, и двамата ще бъдем много нещастни. И ще е истински жестоко от моя страна.

С обич,

Клариса

Грейс препрочете няколко пъти писмото. Чувстваше се страшно обърквана. Очевидно Чарлс е бил извън кожата си от края на техния годеж. Внимателно поднесената ѝ история, че двамата са решили да се разделят, нещо не се връзваше с прочетеното тук. Внимателно представената ѝ версия, че са стигнали до съгласие, че не са подходящи един за друг, нещо не се връзваше. А и какво ли трябваше да означава това „недостоен човек“? Клариса обичаше да повтаря, че тя е лошо момиче, но дали това значеше, че е изневерявала на Чарлс, докато са били сгодени?

Грейс усети, че започва да се дразни. Щом той е бил толкова отчаян от раздялата си с Клариса, това означаваше, че за нея, за Грейс, са останали трохи. Че тя именно се е явила в ролята на „милото прекрасно момиче“, което можело да го ощастливи. Момичето, което

ще го обожава и ще се подчинява на всичко. Той това ли търсеше? Това ли беше обяснението защо изборът му е паднал върху нея? А не върху някое друго по-уверено в себе си създание, което би могло да му се противопостави и в крайна сметка да го изостави заради друг?

— Много разстроен ли беше Чарлс от раздялата си с Клариса? — подхвърли Грейс небрежно, когато Флорънс се върна с чая.

— Доста — отвърна Флорънс. — Но решението до голяма степен бе взето и от двамата. Защо питаш?

— Просто ми е интересно.

Грейс лежа дълго, мислейки за Чарлс, за себе си, за Бен. Може да се каже, че сега вече поне не изпитваше толкова силно чувство за вина.

ГЛАВА 28

Есен — зима на 1944 г.

— Клариса, работата е там, че ти изобщо не познаваш Джайлс — разпалено говореше Флорънс. Бледото ѝ лице бе зачервено от възбуждане, тъмните очи блестяха. Имаше моменти, в които Грейс наистина си мислеше, че Флорънс е красива.

— Естествено — отговори Клариса, — давам си сметка за това. Но...

— Така че не се опитвай да ми казваш какви може да са неговите чувства. Не мога да разбера защо всеки се опитва да ми казва какъв трябва да бъде моят живот. Сякаш самата аз не съм наясно.

— Няма такова нещо — кротко, почти смирено отвърна Клариса. Това бе толкова нетипично за нея.

— Не мога да го подложа отново на това изпитание. Просто не е честно. А дори не съм сигурна, че го искам — додаде тя почти сърдито. — Всичко е толкова объркано и ужасно! Чувствам се ужасно виновна пред Робърт! Така че моля те, оставете ме на мира. И двете.

— Добре. Както кажеш — в един глас се съгласиха и Грейс, и Клариса.

Трите се бяха настанили в градината на Прайъри. Беше чудесен септемврийски ден. Клариса бе дошла на гости за няколко дена. Беше отслабнала много, но бе както винаги блестяща. Грейс я погледна едновременно с неприязън и възхищение. Разяждащата ревност, която изпитваше към нея, се бе увеличила, сега, когато намери писмото до Чарлс.

— Как е Джак? — обади се тя, подтиквана от желание да промени темата.

— Чудесно — отвърна Клариса. — В момента е в почивка и следователно в безопасност. Не мисля, че е възможно гръмотевицата да го поразии два пъти, но за всеки случай държи в джоба си дървена макара, за да мога, щом се сетя за него да пипна дървен предмет.

— Ставаш смешна понякога — сръза я Флорънс.

— Възможно е. Но има резултат.

— Ами няма да е зле и Чърчил да има по една макара в джобовете си. Тогава може би и войната щеше да свърши по-бързо. А, ето я Джанет с Имоджийн. Трябва да поговоря с нея за утре. Ще имам малко работа.

Тя се изправи и протегна ръце към дъщеря си, която се хвърли към нея със скоростта на ракета, обви врата ѝ с ръчички и покри лицето ѝ с буйни целувки.

— Толкова е сладка — въздъхна Клариса и изви лице към топлите слънчеви лъчи, — макар да ме плаши от време на време. — Сетне се прозя. — Колко съм изморена. Нещастният ми мозък е като обвит в пластове с памук и изобщо не може да работи.

— Защо не отидеш да подремнеш — предложи Грейс. — Мисля, че си заслужила малко почивка. Имоджийн е много красива, нали? Прилича малко на Чарлс като бебе.

— На Чарлс? — Клариса се усмихна сънливо на златистия въздух наоколо. — Не бих казала. По-скоро прилича на баща си.

— Никога не си виждала баща ѝ — подразни се Грейс, без да знае защо.

— Разбира се, че не съм — отвърна Клариса сепнато. Изведнъж се разсъни. — Виждала съм негови снимки. Ти не си ли?

— Не — отвърна Грейс. — Никога.

— Така ли? Е, все едно, смятам, че е логично да прилича на баща си. Не съм се и замисляла, честно казано. Знаеш ли, по-добре да не се отпускам, защото заспя ли, никой няма да може да ме вдигне. По-добре да отида да взема един душ и да се раздвижа малко. Доскоро, скъпа.

— Както искаш.

Грейс искаше да поговори с Клариса за Чарлс и за писмото, което бе намерила, но очевидно моментът не беше подходящ.

Мей Потър се бе излегла на върху леглото си в Кингсуеър, на отсрещния бряг на Дартмът и четеше списание, когато Сали Бишъп, нейна колежка и приятелка, връхлетя в стаята.

— На телефона. Мъж. Красив глас, но много пиян — додаде тя.

— О, Господи! Само това ми липсва... Младши офицер Потър.

— Мей, скъпа, аз съм.

— Така ли? Браво на теб, но ще трябва да уточниш малко.

— Джайлс Хенри. Приятелят на Клариса. Сигурно си спомняш — гласът му бе станал умолителен.

— О, да, разбира се. Нещо случило ли се е?

— Не, добре съм, слава богу. Върнах се за няколко дена, след което заминавам отново за Ливърпул. Къде е Клариса?

— В отпуска. Отиде при... — Мей се замисли. Клариса я бе уверила, че тази история е приключена, но знае ли човек? А и бяха се разбрали, че няма да се предават съобщения на никого, освен на нея. — Отиде при майка си — предпазливо додаде тя.

— При майка си ли? Мислех, че майка ѝ е починала.

— Не мисля. — Каква глупава грешка, Потър. Редно е да внимаваш малко повече. — Става въпрос за майката на мъжа ѝ. Но може ли да знае човек, нали си я познаваш? Така или иначе ще отсъства две седмици.

— О, Господи! Не. — Гласът му бе така отчаян, че тя почти го съжали. В този момент си спомни, че той е музикант, а майка ѝ я бе предупредила никога да не вярва на хора от артистичния свят.

— Може да ми се обади — рече Мей. — И ще ѝ предам нещо, ако искаш да оставиш съобщение.

— Мей, скъпа, много ще ти бъда благодарен. Да знаеш, че животът ми зависи от това.

Този наистина си беше лика-прилика с Клариса. Просто нейна мъжка версия.

— Хайде, казвай. Какво да предам?

— На всяка цена трябва да говоря с нея. За Флорънс. Ще може ли да остави телефонен номер, на който да я търся?

— А аз къде мога да те открия?

— Остави съобщение в офицерското кафене до четвъртък. След това заминавам.

— Прието.

— Бог да те благослови, Мей. Ти си истински ангел.

Тя погледна часовника си. Късно беше да звъни на Клариса. Ще почака до сутринта.

Мей се върна към своето списание и проблемите на домашната фризура. Дали да не се опита да пробва, соленият въздух съсипваше косата ѝ.

Джайлс имаше тежка служба. Вероятно в сравнение с някои други, бе имал късмет — не беше раняван, но бе станал свидетел на смъртта на хиляди хора. Техният кораб бе обстрелвал с торпеда вражи кораби. Изпращал бе приятели, за които знаеше, че може би никога няма да се върнат; бе стоял често лице в лице със смъртта; бе прекарал три дена на сал посред ледените води на Атлантика, след като потопиха кораба им. В Нормандия бе видял сцени, които никога нямаше да забрави — стотици мъже се давеха, без да могат да стигнат брега, влачени и дърпани от свои приятели войници, самите те едва момчета. Отдавна бе престанал да мисли за това, справедливо и правилно ли е това, което върши? Бе престанал да вярва в каквото и да било. Потънал бе в абсолютна безчувственост и мислеше само за края — една почти невъзможна, но жизненоважна мечта. Флорънс също бе част от тази мечта. На практика тя я изпълваше цялата. А ето че сега я беше загубил завинаги. Струваше му се, че това е нещо, което едва ли ще може да преживее. Последното ѝ писмо — мрачно и безнадеждно, го очакваше в Дартмът. Пишеше му, че е убедена, че трябва да остане при Робърт, защото има опасност да загуби Имоджийн, ако се опита да се види с Джайлс. Това го съсипа. Даваше си сметка, че за сигурността на детето, Флорънс ще е в състояние да издържи всякакво страдание и скръб. Не можеше да се бори с това. Нямаше желание да рискува и да ѝ се обади. Робърт можеше да си е у дома. Но Клариса можеше да свърши работа и да влезе в ролята на посредник.

— Много съжалявам, Клариса, но се налага да отида на работа тази сутрин — рече Флорънс на приятелката си по време на закуската. — Няма да скучаеш, нали?

— Не, разбира се. Може да отида при Грейс и да видя онези две божествени момченца. Обожавам малките момченца.

— Ти обожаваш всички момченца, независимо от възрастта им. Ще се върна следобед. Искаш ли нещо от Солсбъри?

— Само десет метра червено копринено кадифе и два чифта обувки с много високи токове. А също и огромен флакон „Шанел“. Като си помисля как естествено приемахме тези неща преди войната.

Клариса взе на заем велосипеда на Мюриъл, за да отиде до Мил Хаус. Срећна Клифърд и момчетата да потеглят нанякъде с рибарските си принадлежности.

— Грейс е вътре — обади се Клифърд, — ако искаш да се видиш с нея. Прекрасно изглеждаш, скъпа моя.

— И се чувствам прекрасно — отговори Клариса. — Така добре съм се наспала!

— Добре. Ще се опитаме да донесем някоя и друга пъстърва за обяд. Тогава може да се почувстваш още по-добре.

Тя разцелува и тримата и се запъти да търси Грейс.

Грейс не изпита особено удоволствие, че вижда Клариса. Сама не можеше да си обясни защо. Вероятно причината бе, че трябваше да разбере защо бе развалила годежа си с Чарлс, а това съвсем не бе най-приятната тема.

Тя приготви кана кафе и я занесе в градината. Времето бе доста топло — един прекрасен септемврийски ден. Мъглата се бе вдигнала и моравата бе потънала в златиста светлина. Огромни паяжини, по които тук-там висяха капки, се простираха между клоните на живия плет и розовите храсти, Флоси се опитваше да си хапне от листата им.

— Ама че глупаво животно — засмя се Клариса. — Как си, скъпа?

— Добре, благодаря.

— А прекрасния Бен?

— Той също е добре — малко прибързано приключи Грейс темата. — Благодаря ти.

— Тук наистина е божествено. Точно от това имам нужда. Да можеше и Джак да е тук, тогава щастието ми щеше да е пълно. — Тя погледна Грейс и се засмя. — Всъщност и без него ми е много добре. Той все още създава доста проблеми. Спре ли да лети започва да се тревожи за лицето си.

— Нищо чудно, предполагам... По дяволите, телефонът. Извинявай, Клариса.

Беше междуградски разговор от Дартмът. Обаждаше се някаква жена с подчертан кокни акцент, видимо бързаше и искаше да говори с Клариса.

— За теб е — провикна се тя през френския прозорец. — Някоя си Мей Портър?

— Една приятелка от службата. Надявам се не се е случило нещо извънредно. Благодаря ти, Грейс. Къде да се обадя?

— Иди в кабинета, ще чуваш по-добре — рече Грейс. — Госпожа Бабидж ще започне да се обажда посред разговора ти.

Тръгнала бе с чашите за към градината, когато забеляза, че телефонът в кухнята не е затворен. Запъти се натам, когато прозвуча мощният и малко грубоват глас на Мей Потър.

— И така, Херцогиньо, познай кой те търси? Капитанът.

— Джайлс ли!? Господи, Мей, кога е пристигнал?

— Мисля, че вчера.

Грейс мислено си заповяда да затвори.

— Държи да се види с теб. Направо е отчаян. Смята, че от това зависи живота му. Честно да ти кажа, той е твое истинско копие.

— Милият! — въздъхна Клариса разсеяно. — Мей, дай му този номер. Ще бъда тук до обяд. След това Флорънс ще е тук и той не бива да звъни. Разбра ли ме? И го поздрави от мен с любов.

— Не се съмнявай, че ще го направя.

Грейс изплакваше чашите за кафе, когато Клариса влезе в кухнята, и тя не посмя да се обърне.

— Извинявай, скъпа — обади се Клариса. — Флотски работи. Може пак да се обадят, нали нямаш нищо против? Откакто съм тук, не мога да вляза в банята спокойно. Все някой ме търси.

— Сериозно? — Грейс не смееше да я погледне.

— Ами да. А ти добре ли си? Гласът ти е някак странен.

— Нищо ми няма, добре съм. Клариса, да отидем в градината, искам да поговоря с теб.

— Разбира се. Сигурна ли си, че си добре?

— Да, напълно.

Грейс тръгна напред. Тя все още бе толкова поразена от чутото, и от онова, което то означаваше, че се движеше като насън. Отпусна се

тежко на стола.

— И за какво искаш да говорим — започна първа Клариса, усетила, че нещо не е наред.

— За Чарлс — кратко обяви Грейс. Засега не можеше да повдигне темата за Джайлс.

— Чарлс ли? Какво за него?

— Защо развалихте годежа си? Но този път искам да чуя истината? Не разбирам защо това винаги е забулено в тайна.

— Грейс, скъпа, да не започваме отново. Вече ти обясних...

— Не, не си. Не вярвам на нито дума от казаното досега. Намерих писмо. В дома на Флорънс. От теб за Чарлс. От него става ясно, че работата не е била само в малки неразбирателства.

Настъпи продължително мълчание. Най-сетне Клариса каза:

— Предполагам, че вече наистина няма значение. Макар да съм му обещала да не казвам никога на никого.

— Какво да не казваш? — Грейс усети невероятна и съвършено необяснима нервност.

— Не, няма нищо страшно. Тогава той го преживя тежко. Но всъщност не беше нещо кой знае какво. Нещата наистина не вървяха между нас. Никога нямаше да сме щастливи заедно. Спряхме да се разбираме, спряхме да се радваме един на друг. Една вечер излязох на вечеря с друг, Чарлс бе дошъл в Прайъри. Срещата ми беше съвсем невинна. Просто един стар приятел ме покани. Но... знаеш ме каква съм... не пропускам възможност да пофлиртувам. Малко се понапихме и отидохме в моя апартамент... и... Тогава най-неочаквано се появи Чарлс.

— А вие бяхте в леглото, нали?

— Ние просто... — Клариса срещна погледа на приятелката си, но бързо го отмести леко поруменяла. — Е, добре, да. Позна. И можеш да си представиш какво последва.

— Мога, естествено.

— В интерес на истината бях се опитвала няколко седмици преди това да скъсам с Чарлс. Но той и дума не даваше да се издума. Все повтаряше, че нещата ще се оправят, че сме били много напрегнати. Бях започнала да откачам, това е вярно. Но тази нощ свърши работа.

— Предполагам.

— Сигурна бях, че няма да иска да се омъжи за мен. Но той съвсем загуби контрол, започна да крещи, да вика, да ме заплашва, заяви, че ще убие Монти, така се казваше онова другото момче, после, че ще се застреля. Истински ужас. Като се поуспокои, обърна другата страна. Започна да плаче, което бе още по-страшно, молеше ме да се омъжа за него, вече не го интересувало какво съм правила, прощавал ми и...

— Но защо? — попита Грейс. — Защо? Просто не разбирам... След като ти си...

— Гордост, скъпа. Мъжка гордост. Чарлс има... извинявай, имаше в изобилие от нея. И според мен имаше патологична нужда всички да имат високо мнение за него. Просто не можеше да съобщи на хората за разваления годеж. Обявен бе във вестниците, датата на сватбата бе определена за близо шест или седем месеца след това, но той вече бе успял да избере шафери. Според него щеше да изглежда като пълен глупак. Ако аз го напусна, хората щяха да си помислят, че ме отегчава и ми е омръзнал или нещо му липсва, а ако той ме напусне, ще трябва да признае, че му кръшкам. Което отново го поставя в глупава ситуация. Ето защо предложих да обявим, че двамата сме взели това решение. Той поиска да си помисли и си отиде. А аз реших, че вече съм свободна.

— И не беше ли?

— Не съвсем. На сутринта той пъкна бележка под вратата ми, в която съобщаваше, че не може да развали годежа. Твърде много ме обичал и ако не съм се омъжила за него, щял да се застреля. Знаех, че това е глупост и че той никога няма да направи подобно нещо, просто защото не беше в характера му. Дори му го казах. Така или иначе думите му показаха колко отчаян е бил всъщност.

— От любов по теб — тихичко вметна Грейс.

— Не, скъпа, отново не си разбрала. Към себе си.

— Да, разбирам.

— Дано. Защото нямаш вид на много убедена. Но всеки мъж, който завари годеницата си в леглото с друг и въпреки това държи да се ожени за нея, нещо ми е малко странен. Какво ще кажеш?

— Да, странно е наистина. Също толкова странно е, че тя е в леглото с друг. Не мислиш ли? — Грейс долови остротата в собствения си глас. — И тогава ти го изпрати да намери някое мило приятно

момиче, което да го направи щастлив. Струва ми се това беше фразата в писмото ти. За предпочитане да е скучна, срамежлива, миловидна, защото само така ще е сигурно, че няма да създава проблеми. Ще е сигурно, че тя няма да си легне с някой чужд мъж, защото просто такъв няма да се намери. Това беше целта, нали? И аз бях тази, която изпълняваше всички изисквания. Милата, сигурна Грейс. Имаше ли преди мен и друга? Която да е била предложена от теб например? Или доста се потрудихте докато ме откриете?

Сълзи се стичаха вече по лицето на Грейс.

— Ами Джак, той знаеше ли, Клариса? На него каза ли му, защо Чарлс ме е избрал? Може да се е смутил, след като е бил сгоден за теб? Ами Флорънс? И тя е била посветена... — Грейс едва сега си спомни за Джайлс, за Джайлс и Клариса. Новото доказателство за сексуалния прагматизъм на Клариса направи историята ѝ с Чарлс още по-противна. Без нея, предишната история можеше да ѝ се стори малко съмнителна.

— Грейс, ставаш смешна — рече Клариса, — никой не се учуди, че Чарлс иска да се ожени за теб, защото беше очевидно, че те обича и ти си напълно подходяща за него.

— Да бе — горчиво кимна Грейс.

— Скъпа, прекаляваш. А и Флорънс наистина нямаше представа за нашите отношения. Тя повярва в официалната версия, както и всеки друг.

— Тя май няма нищо против да вярва? — попита Грейс. — И на теб това ти идва добре дошло.

— Какво искаш да кажеш? — Очите на Клариса внезапно заблестяха, а страните ѝ пламнаха.

— Казах, че имаш голям късмет с доверчивостта на Флорънс.

— Не разбирам за какво говориш.

— Без да искам чух разговора, който води по телефона с онази жена. Просто не повярвах на ушите си. За Джайлс. А Флорънс е най-добра ти приятелка. Това е направо...

— Грейс — заекна Клариса, която бе пребледняла като платно, пот бе избила по челото ѝ. — Не разбираш...

— Напротив. Разбирам много добре. Сега вече всичко идва на мястото си. Усещах, че става нещо. Още на Коледа. Видях колко неспокойна беше ти. А и вчера изпусна една забележка по отношение

на Имоджийн колко приличала на Джайлс. Не те разбирам, Клариса. А вероятно би трябвало...

— Няма да кажеш на Флорънс... — промълви Клариса.

— Това ще реша аз — отвърна Грейс. — Мисля, че е редно да знае. Ако той иска да се върне при нея, а тя все така е лудо влюбена в него... ще бъде ужасно. Мисля, че трябва да знае.

— Говориш като дете — опита се да я вразуми Клариса. — Не разбираш и половината от тези неща...

— Мисля, че разбирам. Не струваш колкото една проститутка. Не можеш да се въздържиш в присъствие на която и да е пишка...

Грейс замря. Думата се изплъзна от устата ѝ.

Клариса се засмя.

— Какви ги говориш, скъпа?

— Не се дръж така покровителствено. — Грейс се изправи и удари плесница на приятелката си. Клариса се сви в стола си, ръката ѝ машинално се вдигна към ударената буза.

В този миг се появи Флорънс.

— Какво става тук, за бога? — попита тя. — Грейс, видях те да удряш Клариса. Защо?

— Просто я ядосах — побърза да обясни Клариса. — Изтърсих нещо глупаво за Бен. Не бях права, Грейс, моля те да ми простиш.

Грейс бе така стъписана от бързината, с която Клариса превключи и от сръчността, с която излъга и то с единственото, на което Флорънс щеше да повярва, че занемя, неспособна да отдели очи от Клариса.

— Така ли? — вяло попита Флорънс. — Аз също непрестанно я дразня с неуместните си забележки за него. Опитвам се да ѝ внуша, че с този различен произход ще им е много трудно. Наистина ли не разбираш това, Грейс? Това телефонът ли беше? Да отида ли да видя кой е?

В продължение на един дълъг миг Грейс и Клариса не можеха да помръднат от местата си, само очите им си разменяха послания.

— Не — първа се съвзе Грейс. — Аз ще видя.

— По-добре да видя аз — обади се и Клариса. — Най-вероятно отново е колежката ми от Дартмът Мей Потър...

Никоя от двете не отиде навреме и госпожа Бабидж им предаде, че някакъв мъж се обаждал за госпожа Комптън Браун. Не оставил

име, казал, че тя ще се досети.

— Трябва да е бил моят Джак — рече Клариса. — Извинявайте.

След време тя се появи привидно спокойна и усмихната. Бе напудрила бузата си, която Грейс удари. Застана така, че Грейс да вижда другата.

— Беше Джак. Домъчняло му и искал да си поговорим. — Сетне се обърна към Грейс: — Наистина страшно съжалявам, че те разстроих, скъпа. Моля те само за едно — не прави прибързани неща. Ще се прибера с Флорънс. До скоро.

Тя побърза да се мушне в колата на Флорънс. Грейс видя само как ръката ѝ помахаша за сбогом от прозореца.

— Грейс — въздъхна Бен. — Не чу и дума от това, което ти казах, нали?

— Моля? — примигна Грейс.

— Казах, че... Е, няма значение. — По гласа му личеше, че дори той е подразнен.

— Прощавай. Много се извинявам, бях се замислила. Какво искаше да ми кажеш?

— Няма значение.

— Извинявай — повтори тя.

— Случило се е нещо, нали? Не искаш ли да ми кажеш?

— Не, честна дума. Не е важно.

— А на мен ми се струва, че е.

— Не. Няма особено значение.

— Добре.

Двамата замълчаха. Грейс се опита да подреди мислите си. Ето, Бен имаше проблеми. Знаеше това. Той се тревожеше какво да прави след войната, предстоеше да вземе решение. Имаше си тревоги и с Дейвид, който все не можеше да свикне с училището. Изморяваше се от дългото пътуване всеки ден, а имаше да яде все повече домашни.

— Ако си мислиш за Дейвид — обади се Грейс, — не се тревожи. Той е много умен и ще се справи. А и най-накрая намерих гуменките, за които се вдигна толкова голям шум...

— Грейс, престани — прекъсна я Бен. — Честно казано гуменките на Дейвид не ме интересуват. Или поне не в този момент.

— А би трябвало — засегна се тя. Бе прекарала дълги часове да обикаля пазари и магазини, докато открие бели гуменки и то в Солсбъри, за които така безсмислено се бяха заинадили от училището. Наложил се да се раздели с няколко от личните си купони, за да ги вземе. — Твой син е в края на краищата.

— Зная това. — Бен се наведе през масата и решително целуна устните ѝ, за да я накара да замълчи. — Просто замълчи, любов моя, и ме изслушан, за бога.

— Виж какво, сетих се — не мирясваше Грейс.

— Така ли?

— Да. Тревожи те с какво ще се занимаваш след войната, нали? Аз също си мислех за това. Ако искаш да учиш в колеж, ще оставиш децата тук, докато свършиш обучението си. Нямам нищо против. Всъщност...

— Да, позна този път. Но ще трябва да си намеря и работа, това е част от проблема. Има и друго. Знаеш, че те обичам, ти също ме обичаш. Но ще имам големи проблеми, ако останем заедно. Не мислиш ли?

— Не зная, не съм мислила. — Неочаквано стомахът ѝ се сви болезнено. Ето, сега щеше да ѝ каже, че всичко е свършило. Че ще я напусне.

— Редно е да помислиш — гласът му звучеше вече сърдито. — В момента всичко е много хубаво, всички се правят, че няма проблеми. Аз пристигам в твоята голяма красива къща, правейки се, че сме равни, а не сме. Моите момчета също не са. През всичките тези години, те живяха със съзнанието, че са част от твоето общество, че принадлежат на тази голяма къща, а не е така. И онова, което трябва да направим, е да се разкараме оттук. Да се махнем от пътя ти. Поне след като свърши войната.

— Аха. Разбирам — безизразно измънка Грейс.

— Ще се върна на работа и те ще се наместят в старата си кожа. Ще свикнат.

— Да, сигурно.

Толкова я болеше, имаше усещането, че болката пронизва стомаха ѝ. Тя сложи там ръка с надеждата, че ще я прогони.

— Какво ли би си казала майка ми, ако ги види сега? Разглезили сте ги, ще каже. Надули са се, защото се мислят за нещо повече. И ще е

права.

Грейс усети как в нея се надига раздражение. Толкова много сили бе отдала на момчетата. Не ѝ харесваше, че някой я критикува.

— Много съжалявам — понечи да каже тя.

— От друга страна — продължи Бен, — баща ми би бил щастлив. И за музиката, и за училището, и за всичко.

— Ами Линда, тя какво би казала? — Грейс се стараеше да изглежда спокойна.

— Да ти кажа правото, мислил съм, но не мога да кажа със сигурност. Може би... може би щеше да бъде изненадана.

— Бен, извинявай, но трябва да вървя. — Грейс знаеше, че остане ли още миг и ще се пръсне.

— Къде? — Вдигна въпросително вежди Бен.

— В черквата. Да свиря. Вероятно майка ти не би одобрила и това. Наместо да седя тук и да ти наливам чай...

Не успя да довърши изречението и избяга от кухнята. Изтича нагоре по стълбите към стаята си, тръшна вратата, метна се на леглото и захлупи лице във възглавницата, за да не чуе Бен риданията ѝ. Това бе краят, нищо нямаше да излезе. Щом свърши войната, той ще си замине с момчетата и ще я напусне.

Чу, че някой чука на вратата. Кратко, но категорично.

— Грейс, любов моя. Пусни ме. Искам да ти кажа нещо.

— Каза вече достатъчно — отвърна тя. — Не ми се слуша повече.

— Това точно, мисля, че ще искаш да чуеш.

— Няма.

— Държиш се като дете. — Той също се бе ядосал вече.

Това я вбеси. Тя скочи от леглото и с рязко движение отвори широко вратата.

— Слушай, Бен, май няма да е зле да ти обясня някои неща. Винаги съм си мислела, че за разлика от другите мъже, ти си с почувствителен, но очевидно съм грешала.

— Много съжалявам — промълви той, извисил се над нея и видимо притеснен.

— Добре, че поне го каза. Години наред се грижа за тези деца. Много ги обичам, но и работата ми с тях никак не беше лесна и се боя, че нямах нито време, нито сили да проследя дали в главите им не минават някои странни идеи. Вярно е, че нямах време да ги водя периодично по някоя от малките тесни улици на Солсбъри, за да им покажа мястото, на което те наистина принадлежат. Много глупаво от моя страна, разбрах. И много съжалявам, че научих Дейвид да свири на пиано. Какво трябваше да е според теб, Бен? Банджо или нещо друго? Ами шахът? Това направо беше непростимо от страна на Клифърд. Неочаквано започна да се тревожиш за тях. Ето защо, по-добре да вземеш и да си ги отведеш, за да не се влошат нещата още повече. Вземи да ги заведеш в казармата. Там поне, там поне...

— Престани да викаш. — Той нежно обгърна лицето ѝ с ръце и започна да я милва. — Замълчи. Не ме разбра. Опитвах се само да ти кажа...

— Добре де, успя... — Грейс скри лицето си с длани.

Бен се усмихна и ѝ подаде носната си кърпа.

— Вземи това, че носът ти протече.

— Махай се — извика Грейс. Никога не беше се ядосвала толкова много. Никой не я беше карал да се чувства толкова нещастна. — Просто си върви. Не искам да те виждам повече.

— Господи, как обърках всичко — въздъхна Бен. — Нямах намерение да те разстройвам. Честна дума.

— Добре де, успя. Какво си мислеше, че трябва да изпитам? Да се зарадвам? Да се почувствам щастлива? Благодарна?

— Ако само ме оставиш да се изкажа, може и да не изпиташ благодарност, но вероятно ще се зарадваш.

— Защо? Какво можеш да кажеш, за да ме направи щастлива? Особено след като ми наговори тези глупости.

Бен се изкашля, очевидно за да събере сили.

— Исках да те помоля да си помислиш дали би искала да се омъжиш за мен. Само да си помислиш спокойно. Не се получи както трябва. Много съжалявам. Грейс. Моля те да ми простиш.

— О! — успя само да се отрони от гърдите на Грейс. Най-неочаквано усети, че ѝ прималява и се подпря с длан на стената. — Разбирам.

— Май изобщо не биваше и да опитвам. Трябваше да предвидя, че идеята е абсурдна. Само дето така те разстрои. И най-добре да си...

— Не се извинявай — бавно изрече тя. Протегна ръка и леко докосна лицето му. — Идеята изобщо не е абсурдна, а дори е прекрасна. И на мен много ми допада. С най-голямо удоволствие ще помисля.

— Наистина ли? — Издълженото му кокалесто лице грейна и се разля в щастлива победоносна усмивка. — Наистина?

— Да. А и не виждам какво толкова има да мисля. Всичките тези неща, които ми наговори, са доста глупави и ти им придаваш прекалено голямо значение.

— Добре де, може и да си права...

— Бен, сега е мой ред. Млъкни. — Тя се надигна на пръсти и целуна устните му. В началото нежно, след това настойчиво и страстно. Грейс улови ръката му и го дръпна в стаята, затвори вратата и завъртя ключа. — За всеки случай. Да не вземат да се върнат неочаквано.

— Къде са?

— За риба. С Клифърд. Това подходящо ли е за тях?

— Я престани. Остави ме да те любя.

За разлика от всеки друг път, сега го направиха бързо. Сякаш той изгаряше от желание да ѝ покаже колко много я обича. Сега тя го желаше пламенно.

— Обичам те, Бен. — Грейс бе сигурна, че никога и никъде няма да е толкова свършено щастлива.

След време, когато лежаха отпуснати един до друг, все още замаяни от бързата смяна на чувства, през която бяха преминали, той попита:

— Сега по-добре ли се чувстваш?

— О, да! Разбира се.

— Ти наистина не ме разбра — Бен се наведе и я целуна нежно.

— Прав си — въздъхна тя. — Никога не спирам да помисля, преди да реагирам.

— Забелязах.

— Бен, искам да те питам нещо. Няма нищо общо с нас, но много ме разстрои.

— Разбира се, питай.

Грейс, улови ръката му и разказа какво се бе случило между Клариса и нея. Разказа всичко, което знаеше за Джайлс и Клариса.

— Какво мислиш, че трябва да направя? — попита тя най-накрая.

— Нищо. Абсолютно нищо. За бога, Грейс, не прави нищо!

— Но...

— Чуй ме. Първо, не знаеш какво точно се е случило.

— Напротив, зная.

— Не знаеш, любов моя. Вероятно, тя наистина го е направила.

— Бен, разбира се, че са го направили. А Флорънс е нейната най-добра приятелка и...

— Грейс! Ти пак изключи. Добре, спали са и какво от това?

— Как какво от това? — Грейс беше стъписана.

— Невинаги това има толкова голямо значение.

— Така ли?

— Добре е да се опиташ да видиш нещата от тяхна гледна точка. Изслушай ме. Какво мислиш, че ѝ е на Клариса да вижда Джек в този му вид? Ужасно е. Кошмарно е. Толкова жени биха изчезнали и отдавна да са го забравили. А тя остана. Обича го. И мисля, че това е чудесно.

Грейс се обърна и го разгледа с интерес.

— Ти я харесваш, нали?

— Да, намирам, че е страхотна. Много е секси. Наистина я харесвам. При това е смела, мила е и е далеч по-вярна, отколкото си мислиш.

— Бен, само не и вярна. Тази дума ѝ е напълно непонятна.

— Не е така, тя просто не притежава сексуална вярност. То е по-силно от нея. Чука се, извинявай, прави любов с...

— Чука се е по-добре — мрачно отбеляза Грейс.

— Е, добре, чука се, както повечето хора се целуват. Тя колекционира мъже. Харесват ѝ трофеите.

— Опитала ли се е да те включи в колекцията? — попита неочаквано Грейс. Толкова ѝ беше интересно, че дори не изпита ревност.

— Не точно. Подходът ѝ беше малко силов. Тази Коледа, когато ти беше излязла някъде и бяхме останали сами в къщата, тя дойде при мен и поиска да се качим горе. Нищо повече. Искаше да пробва само.

— И успя ли?

— Може да се каже, че е доста трудно да ѝ устоиш. При други обстоятелства не бих казал, че имам шансове.

— Бен, как можа да го кажеш дори.

— Замълчи. Разбира се, че не бих легнал с нея. Просто се опитвам да ти обясня. Предполагам, че са били сами в Дартмът, била е разстроена от случилото се с Джак. Джайлс е бил нещастен, че Флорънс го е напуснала. Всеки момент е можел да замине там, където като нищо може да го убият. Защо да не си легнат? Кому са причинили зло?

— Много дълго бих мислила, преди да предприема такова нещо.

— Сигурно. И за теб това би означавало страшно много. Но не и за Клариса. Скъпа, ти отново не искаш да ме чуеш.

— Напротив.

— Не, не искаш. Нали си представяш какви неприятности ще създадеш, ако сега изтичаш и разкажеш всичко на Флорънс? Не бива, Грейс. Просто не бива.

— Нямах такова намерение, но не мога да спра да мразя Клариса. Да не говорим, че ѝ нямам и никакво доверие. А и се чувствам толкова неудобно в присъствието и на двете.

— Има много по-неприятни неща от това, да се чувстваш неудобно. Много по-неприятни. Хайде целуни ме. И най-добре да се облечеш, че не знам какво бих направил след малко.

Двамата решиха да не казват на никого. Твърде скоро бе след смъртта на Чарлс.

— Особено силно ще засегнем Клифърд — каза Грейс. — А и няма за какво да бързаме, нали? Искам да кажа, кога мислиш, че ще можем истински да...

— Няма да е толкова скоро. Следващата година, вероятно. Нека да стъпя малко на краката си. Просто исках да знаеш какво искам. Важно е и аз да зная, ти какво мислиш.

— Искам, разбира се — отговори Грейс. — Обичам те, Бен.

— И аз те обичам.

За стотен или по-скоро за хиляден път тя си помисли, че всичко това е прекалено хубаво, за да е вярно.

Клариса се обади на Флорънс, за да ѝ съобщи, че вероятно скоро ще получи по-дълга отпуска и я кани да прекара няколко дена с нея в Лондон.

— На теб ще ти се отрази добре, а и ще се позабавляваме.

— Не зная — отговори Флорънс. — Не зная ще имам ли сили. По-добре се чувствам тук с майка. Добре си скучаем и двете тук с Грейс.

— Срещаш ли се с Грейс напоследък? — попита Клариса небрежно.

— Не. Тя, като че ме избягва. Вероятно съм ѝ казала нещо неподходящо. Знаеш колко съм нетактична.

— Да, разбира се, че зная. Но ще дойдеш да ми погостуваш, скъпа. Ще ти се обадя за точните дати. Довиждане засега.

Тя остави телефона замислено. Очевидно Грейс нямаше намерение да каже каквото знае. Не вярваше да го направи, но въпреки всичко тревогата я мъчеше. Каква малка формалистка беше тази Грейс! Колко я обичаше въпреки всичко. Клариса си мислеше, че може би Бен ще тури малко ред в главата ѝ, но очевидно все още бе рано. И способна както винаги да отложи и избута настрани неприятните факти от своя живот, Клариса отвори дневника си и започна да го прелиства. След това вдигна телефона и набра номера на офицерското кафене в Ливърпул.

— Може ли да поговорим, скъпа моя — рече една вечер Клифърд, след като момчетата вече си бяха легнали.

Стори ѝ се малко превъзбуден и в същото време изморен. Бяха се борили с отчаяния Дейвид, с десетичните дробни и с латинските склонения. Момчето не пропускаше да спомене, че горчиво съжалява, че е спечелило проклетата стипендия и сега се мъчи с това трудно училище, вместо да си живее живота със старите си съученици.

— Разбира се — отговори Грейс. — Сега ще направя чай.

Той изпи чашата си, остави я и се изкашля, за да прочисти гърло. Грейс му се усмихваше окуражително.

— Какво има, Клифърд? Хайде кажи ми, има нещо, не можеш да ме излъжеш.

— Да, скъпа, права си. Ами... Ние с Мюриъл...

— Клифърд! — възкликна Грейс и се хвърли в прегръдките му. — Искате да се съберете отново, така ли? Колко е прекрасно това!

— Наистина ли, Грейс? Не смяташ ли, че ще направя поредната грешка?

— Не, разбира се. Според мен е направо чудесно. Нищо не може да ме зарадва повече от това.

— Грейс — въздъхна старецът с огромно облекчение, — какво прекрасно момиче си ти! Мислех, че може да не си съгласна.

— Как може да съм против, Клифърд! От погребението на Чарлс, когато ви видях двамата заедно, си мисля за това. Толкова глупаво ми се струва да сте и двамата така самотни, след като можете да бъдете заедно. Искам да кажа, че тя очевидно ти е простила.

— Дотолкова, доколкото може да прости Мюриъл — усмихна се Клифърд.

— Нито тя, нито аз сме го споменавали конкретно. Но ще се справя с това.

— Привързан си към нея, нали? — попита Грейс.

— Да, разбира се. И обичам Мюриъл. На теб вероятно ти се струва малко странно. За нищо на света не искам да си помислиш, че по някакъв начин ще омаловажа онова, което направи за мен. То беше извънредно мило от твоя страна и бе проява на истинска смелост. Страхотно съм ти задължен. Може би някой ден ще успея да ти се отплатя.

— За мен бе истинско удоволствие — отговори Грейс. — Говоря съвсем искрено.

Когато Бен й се обади в края на седмицата, тя му разказа за Клифърд.

— Прекрасно е да виждаш колко е щастлив. Не знам как може човек да иска да живее с Мюриъл. Но това значи, че най-много след

година ще разполагаме изцяло с Мил Хаус. За нас и момчетата. Кое то ще бъде чудесно.

— Да, предполагам. — Бен ѝ се стори малко въздържан.

— Бен, не ставай смешен. Клифърд е чудесен, но...

— Виж. Грейс, налага се да свършваме. Ще се видим скоро — обеща той и добави: — Обичам те.

— И аз те обичам.

Грейс затвори със странното чувство, че са я отрязали. Почувства се леко отблъсната и разтревожена.

ГЛАВА 29

Есен — зима на 1944 г.

Бен и Грейс се връщаха от разходка. Бяха обикаляли в гората на Дейвид, както обичаха да я наричат.

— Красиво е нали? — възкликна щастливо Грейс, загледана към Мил Хаус, потънала в малка долчинка. Високите прозорци отразяваха златистите лъчи на късното есенно слънце, а от двойния комин нагоре се виеше тънка струйка дим. — Толкова обичам тази къща! Тя е един щастлив дом. Въпреки всичко. Щастлива бях в нея. Всички бяхме щастливи.

— Така е — въздъхна Бен.

Грейс го изгледа подозрително.

— Какво има?

— Къщата наистина е чудесна — рече той след дълго мълчание, — но не мисля, че можем да останем тук.

— Но защо? — изненада се тя. — Много е подходяща. Момчетата вече я възприемат като свой дом. А и няма проблем с парите, защото Чарлс я остави на мен.

— Точно така. Тя е твоя. Преди е била къщата на Чарлс, а сега е твоя. Няма нищо общо с мен.

— О, Бен, не ставай смешен. Как да няма?

— За мен няма и не искам да живея в нея.

— Но защо?

— Казах ти, защото е твоя. Оженим ли се, ще живеем в мой дом. Това поне мисля, че можеш да разбереш.

— Бен, това е абсурдно. Държиш се вироглаво.

— На мен ми се струва напълно нормално. Съжалявам, Грейс, много харесвам Мил Хаус, но не мога да живея в нея с теб. Винаги ще имам усещането, че те използвам. Нещо, което не мога да понеса.

— Добре. Ще помисля — рече Грейс.

— Няма за какво да мислиш. Ще потърсим друга къща.

Ето една страна на Бен, която Грейс не познаваше — егоистичния горд мъжкар. Винаги до този момент ѝ се бе струвал нежен и извънредно лесен за общуване. Тя беше поразена. Толкова обичаше Мил Хаус. Привързаността ѝ към този дом бе почти физическа. В каква къща щеше да иска да живее той? Такава, в каквата бе живял с Линда ли? Малка, схлупена, в града? В ушите ѝ прозвуча гласът на Флорънс: *Няма да се получи, ако останете да живеете тук, няма да се получи и ако отидеш да живееш сред неговите близки.*

За първи път си даде сметка какво значи да се омъжиш за човек, който не е от твоята среда. Дали пророкуванията на Флорънс щяха да се сбъднат? Нещо подобно се бе опитал да ѝ внуши и Бен в деня, в който направи своето предложение. Ами ако се окажеше, че тя е по-голям сноб, отколкото искаше да признае? Всичко вървеше добре, докато тя въвличаше Бен в своя живот. А как ли ще бъде, когато попадне в неговия?

Стана рано на другата сутрин и започна да обикаля къщата, спирайки на любимите си места — верандата, цялата обрасла с глициния, кухнята с големите просторни шкафове и каменен под, дневната с високите прозорци и капаци, извитата стълба и дългото леко перило, красиво извито накрая. Мисълта, че ще се наложи да обърне гръб на този дом, я потопи в дълбока скръб, едва не се разплака. Това е само сграда, опита се тя да си внуши, тухли и хоросан. И все пак това беше нейният дом, единственият дом, който бе имала. Източник на утеха, на сила и сигурност.

Грейс си приготви голяма чаша чай и излезе навън. Посрещна я утринният мраз. Огледа градината, потока и полето отвъд. Шарлот се промуши между краката ѝ и излетя навън, последвана от Пъпи. Така и не дадоха име на това куче. Какво щяха да правят те без истинска градина? Ами Флос и пилетата? Колкото и ужасно да бе, сълзи изпълниха очите ѝ. Тя премигна няколко пъти, за да ги пропъди и в този момент почувства, че ръката на Бен се отпуска върху рамото ѝ.

— Знам за какво мислиш и много съжалявам — рече той. — Но трябва да ме разбереш, не мога да бъда господин Грейс Бенет. Просто не мога.

— Значи искаш да заминем оттук, така ли? Да отидем другаде, в град например?

— Не е задължително да е в град. Макар че не знам какво бих правил в провинцията. Но действително бих искал да заминем оттук. Докато стоим тук, аз ще бъда придатък. Не искам и не мога да го изтърпя. Поне не до края на дните си. Мислиш ли, че хората от околността, твоите приятели, ще ме възприемат?

— Тук почти нямам приятели. И ти го знаеш.

Той се направи, че не я чува.

— А как ме виждаш на тези приеми или партита да стоя с чаша в ръка, да усещам погледите, които ме следят как се държа, какво говоря? Не, не мога.

— Никога преди не си казвал всичко това — обади се тя.

— Опитах се. Опитах се да те накарам да се замислиш за всичко това в деня, когато ти предложих да се омъжиш за мен. Преди това само мечтаехме, любов моя. Виждахме го така, както ни се искаше да го видим. Войната обърна всичко надолу с главата. Кой се интересуваше от това, че съм сержант, а съпругът ти — майор. При все че бях напуснал училище на четиринайсет, а той е учил в Оксфорд. Това нямаше значение, но много скоро ще има, Грейс. Ако започнем да живеем истински живот, ако се оженим, всичко това ще има значение.

— Но, Бен...

— Не, Грейс. Съжалявам. Не мога да живея тук, заобиколен от хора, които ще ме оглеждат, за да преценят колко съм мил и да повтарят колко смело от твоя страна е да се омъжиш за мен. Трябва да заминем някъде другаде и да започнем сами нов живот.

— Добре, разбирам — тихичко промълви Грейс. Не искаше да спори в момента. Нужно ѝ бе време да свикне с тази мисъл.

След няколко дни тя вече мислеше, че е готова да приеме неговите аргументи. Бен може би бе прав. Спомни си колко пъти бе страдала, че приятелите на Чарлс се държат с нея по подобен начин. Колко ли по-страшно е това за един мъж. Много грубо би било от нейна страна, да се опитва да го принуди да понесе унижението и просто да се настани в Мил Хаус. Беше готова да напусне този дом, който все пак бе само тухли и хоросан, и обичаше Бен достатъчно, за да приеме това.

И тогава получи писмо от него.

Скъпа Грейс,

Има и още нещо, за което бих искал да говорим, но ти беше така разстроена за къщата, че усетих колко неподходящо би било да подхващам и тази тема. Не бих искал да се връщам на чиновническата работа. Освен всичко останало, обичта ми към теб ме направи и по-амбициозен. Това поне, мисля, ще ти хареса. Винаги съм мечтал да стана учител, както знаеш, и от доста време си мисля, че мога да опитам отново. Но ще бъде много трудно. Ще трябва да ходя в колеж поне няколко години, а не го виждам как ще стане на практика. От друга страна инженерната работа в армията ми допада и може би няма да е зле да опитам и нещо такова. Има вероятност да изкарам един курс в някой от техническите колежи, който се спонсорира от армията. Което ще означава да остана в армията още известно време и ти още доста време ще бъдеш жена на сержант и никой не знае къде ще ни изпращат. Искам да помислиш много внимателно за всичко това, Грейс. Много те обичам.

Твой Бен.

Грейс не знаеше какво да мисли. Внезапно я обзе чувство на несигурност за всичко в този живот.

Флорънс се реши да прекара няколко дена с Клариса, която бе проявила удивителна настойчивост. Определила бе точна дата за пристигането ѝ в Лондон — първия петък на декември.

— Държа да останеш поне една седмица. Доведи и Имоджийн, но мисля, че ще ти дойде много добре, ако малко се откъснеш от всичко.

— Не знам — колебаеше се Флорънс. — Не ми се иска да бъда дълго разделена от нея.

— Дойдеш ли веднъж тук, скъпа, ще ти хареса толкова, че ще забравиш всички тревоги. Намислила съм хиляди неща, с които да се забавляваме. Ще се видим с поне сто души, а и ще можеш да обявиш къщата за продан. Нали искаше да го направиш? Пък и време е да

започнеш да правиш планове. Не вярвам да искаш да прекараш остатъка от живота си в Прайъри.

— Не, разбира се — с известно колебание промълви Флорънс. — Просто не съм сигурна дали ще се оправя в Лондон сега. Загубила съм връзка с толкова много хора, боя се, че ще изглеждам като тъпа провинциалиста.

— Но ме разсмивай, моля те. Какво стана с плановете ти да управляваш света?

— Отдавна съм ги загърбила. Не вярвам светът да има голяма нужда от мен.

— Естествено, че има. Просто трябва да мислиш позитивно. Да чуеш само какви планове чертае Джак. Ще го оставя да ти ги каже лично. Довиждане, скъпа. Значи до следващия петък. И не приемам никакви извинения.

Флорънс попита Джанет дали ще се справи с Имоджийн за една седмица и Джанет отвърна, че няма проблем, но не може да остане с нея точно този петък. Тед я поканил на танци и тя имала предчувствие, че ще ѝ каже нещо важно. Ето защо Флорънс се обади на Клариса да ѝ съобщи да я чакат в събота, но за нейна изненада, приятелката ѝ заяви, че е организирала вечеря в нейна чест и всички я чакали.

— Майка ти няма ли да се справи? — попита тя.

— Не и с двете. Пристигам в събота.

Не мина и час и Грейс се обади по телефона. Клариса ѝ позвънила и тя с най-голямо удоволствие ще вземе двете деца да спят при нея в петък вечер, ако Джанет е готова да постои при тях в събота, за да може тя да отиде с Бен на концерт в катедралата.

— Така ще можеш да присъстваш на вечерята, организирана от Клариса.

— Да ти кажа, не разбирам защо всички са така загрижени за моето заминаване за Лондон и вечерята на Клариса. — Флорънс бе започнала да се дразни. — Като че съм на специален режим. Но щом настояваш, Грейс...

— Наистина настоявам — отговори снаха ѝ.

— И да вземеш няколко наистина красиви дрехи — бе допълнила Клариса.

— Ще бъде много елегантно събиране. С черни вратовръзки.

— Кой ли, за бога, ходи на вечеря с връзка в наши дни?

— Най-различни хора — отвърна Клариса. — Например моя приятел американското аташе, Бънти с нейния проклет мъж, Джак — също. Много държа да присъстваш. Нали няма да ме подведеш? Искам да си във върховна форма.

— Клариса, стига вече. Ще дойда и то без униформата си. Повече от това не мога да ти обещавам.

Тя се настани в леденостудения влак за Лондон, който запълзя едва-едва. Флорънс се опита да мисли позитивно, да бъде по-бодра и весела. За какво ще говори с приятелите на Клариса? Най-вероятно ще заспи над супата. В последно време не можеше да се отърве от постоянна умора, от всепоглъщащо я усещане за безполезност, което дори Имоджийн не успяваше да разпръсне. Не можеше да си представи, че ще пожелае някога да върши нещо. Струваше й се невероятно усилие. Провалила се бе във всичко — катастрофа като съпруга, съсипа живота на друг мъж, докара на този свят едно незаконородено дете, нямаше професия, нито таланти, нито каквато и да е квалификация. На всичкото отгоре изглеждаше далеч по-възрастна от своите трийсет и три години.

В този момент искрено съжали, че не е отказала поканата. Когато стигна на гара Ватерло, вече бе решила, че ще се прибере на Слоун Стрийт и оттам ще се обади на приятелката си, за да й съобщи, че е болна. Докато местеше вяло крака по перона, видя насреща си усмихнатото лице на Джак, който я чакаше. Не можеше да свикне с новото му лице — мъничък тъп нос, лъскава, опъната кожа и съвсем малки очи. Щом той може да се усмихва, значи и Флорънс трябва да може.

— Изглеждаш ми изморена — посрещна я той и докато я целуваше, пое куфара й. — Изобщо не се опитвай да ми се сърдиш. Виновна е Клариса. Тя ти ангажира час при фризьорката си, защото си имала нужда малко да се освежиш. Така че ще те заведе първо там, а после ще дойда да те взема.

— Много мило от нейна страна, но съм сигурна, че имаш и по-приятни занимания през отпуската си, от това да се мотаеш по улиците, за да ме прибереш от фризьор.

— Хайде де. Става дума за един следобед. А и така ще мога да се отбия за малко в клуба. Да изиграя една партия бридж.

— Нали знаеш, че няма да избягам — Флорънс бе започнала да кипи вътрешно, забравяйки напълно какви бяха плановете ѝ, малко преди влакът да спре на гарата. — Ще бъда готова за вечерята.

— Знам, но Клариса ми подреди програмата и нали знаеш какво означава, ако се опитам да се измъкна.

— Да, представям си. Добре, да вървим.

Трябва да се признае, че тя доста се забавлява този следобед. Разгледа няколко броя на „Вог“ с публикувани снимки от освобождаването на Париж, включително и как генерал Де Гол минава покрай офиса на „Вог“.

След това Джак я заведе да пият чай в „Риц“.

— Думи нямам — развесели се Флорънс.

Сандвичите бяха безвкусни, а тортите — леко вкиснати, но затова пък обслужването бе както винаги безупречно.

Джак говореше за плановете си.

— Смятам да стана пластичен хирург — рече той простишко. — Не ме интересува колко време ще е необходимо, защото ще трябва да започна всичко от самото начало, от първите стъпки в медицинския факултет. Но толкова ми харесва, че съм убеден, че ще се справя. Пък и сигурно ще успея сам да сътворя някое от чудесата, които направиха със самия мен. Клариса смята да продължи да работи. Двете с Мей са решили да основат фирма.

Флорънс го гледеше със страхопочитание.

Когато се прибра, Клариса я изгледа с искрен възторг.

— Косата ти е направо божествена, скъпа. Какво ще облечеш? Покажи ми.

Тя се съгласи, че тъмночервената копринена рокля е напълно подходяща.

— Изобщо не е демоде, но ще ми позволиш да ти дам на заем едни обувки. Тези не стават. Извинявай. — След това я изпрати в банята. — И недей да слизаш, докато не те повикам. Няма да се оправя, ако се мотаеш в краката ми. Полежи си с някаква маска на

очите. Изобщо измисли нещо. Ще намериш парфюми на тоалетката ми. Ще се видим след няколко часа.

Флорънс, за която банята в последните години бе кратко преминаване под изстиналата вода на душа, между къпането на Имоджийн и излизането, или късно вечер, когато водата бе още постудена, се отдаде на удоволствието.

В седем и половина седна пред огледалото и се огледа. Усмихна се приятно изненадана. Леко подкъсена, косата ѝ се виеше на меки вълни над челото и омекотяваше чертите ѝ. Очите ѝ, подчертани от черния туш, изглеждаха още по-големи, а устните бяха очертани от тъмночервено червило — сториха ѝ се драматични. Дори гърдите ѝ, които в последно време съвсем се бяха смалили, сега изглеждаха малко по-едри с плисетата отгоре. Добре, че поне краката ѝ бяха същите — дълги, тънки, „крака на състезателен кон“, както бе отбелязал веднъж Джайлс. Тя изхвърли с огромно усилие на волята мисълта за Джайлс и обилно се обля с парфюма на Клариса. Когато чу, че на външната врата се позвъни, бавно напусна стаята си.

Очакваше да завари тълпа от хора, но с изненада установи, че дневната е празна. Вътре светеха само една от красивите лампи в стил „Тифани“ и две свещи от двете страни на камината. Всичко тънеше в сумрак. Огънят в камината хвърляше златисти отражения по стените.

Тя се отпусна на канапето, свила озадачено вежди; докато се чудеше какво да прави, посегна да си вземе цигара от кутията. В този миг дочу нечий стъпки в стаята. Светлината от преддверието, очерта силуета на мъж, който спря за миг на прага.

— Джак! — възкликна тя с облекчение. — Не знаех какво...

Не, това не беше Джак. Фигурата бе прекалено висока, косата — прекалено светла, раменете — възтесни. Тя се отпусна назад, невярвайки на очите си — не бе възможно и в същото време, просто нямаше кой друг да е. Да, това беше Джайлс. Със сериозно изражение на лицето, само очите му нежно я наблюдаваха. Разстоянието помежду им ѝ се стори огромно. Той пристъпи бавно напред и протегна ръка, тя се изправи и тръгна бавно напред, с всяка крачка като че се освобождаваше от някаква страховита опасност, устремила се към

двете протегнати ръце. След миг бе вече до него. Лицето му се зарови в косите ѝ, чу как произнася тихо името ѝ, сетне пак и пак.

— Ние излизаме — като на сън чу тя гласа на Клариса.

Някой затвори внимателно външната врата. Двамата стояха дълго така, без да се движат, потънали в усещането за щастие, което познаваха и сега отново вкусваха.

ГЛАВА 30

Зимата на 1944 г. — пролетта на 1945 г.

— Приемам да продам Мил Хаус — започна сериозно Грейс. — Съгласна съм да напуснем Торп. Това вече са достатъчно сериозни отстъпки. Не точно отстъпки — додаде тя, забелязала предупредителните светкавици в погледа на Бен, — а разумни ходове. Но за нищо на света няма да приема да останеш в армията.

— Защото не си убедена, че е добре за мен ли?

— Точно така.

— А не защото не желаш да си съпруга на сержант?

— Бен, моля те! — нова вълна на раздразнение връхлетя Грейс. — Защо ми нямаш доверие? Наистина не искам да бъда съпруга на сержант. Не искам да съм жена на никакъв военен, ако искаш да знаеш. Нито искам ти да си в армията и да се занимаваш с онези инженерни работи. Ще бъдеш чудесен учител и съм убедена, че с това трябва да се занимаваш.

— Говорихме вече за това, Грейс, и то много пъти. Нямам диплома за завършено училище. Не покривам дори предварителните изисквания за постъпване в колеж.

— Учил си във вечерните курсове, така че утре можеш да се явиш. Ще вземеш изпитите и ще получиш документа за завършено училище. Просто си изоставил нещата и сега само ме дразниш.

Той й метна един гневен поглед, след което изведнъж, както много често се случваше, чертите му омекнаха и той й се усмихна.

— Права си, може би наистина така се получава. Продължавай.

— Според мен, можеш да свършиш това още сега през лятото. Поне опитай. Ще попиташ където трябва. Кажеш, че ръката те боли много, че имаш главоболия, което си е самата истина. Като нищо могат да ти дадат някаква степен на инвалидност и да те уволнят. Струва ми се, че родината вече може да мине без твоята подкрепа. — Тя побърза да го целуне, за да покаже, че се шегува. Налагаше се да е много внимателна.

— Но дори да напусна армията, какво ще правя?

— Ще кандидатстваш в колежа.

— А с какво ще живеем, докато съм в колежа?

— Бен, аз имам пари. От продажбата на къщата ще получим още.

И ти ще вземеш някакви компенсации за твоята, нали?

— Няма да е достатъчно. А нямам намерение да живеем разделени. Достатъчно ми беше. Не разбирам защо продължаваш да настояваш?

— Бен, става дума само за три години. Глупаво е. После ще живееш с мен до края на дните си.

— Може и да си права. — Той като че наистина се замисли над думите ѝ. Това я обнадежди. — Кога според теб мога да започна в колежа?

— Защо не още тази есен? Тогава войната ще е свършила.

— Получила си информация, така ли?

— Да. Четох във вестниците.

— Нещо, което аз не правя. Думите ми се струват доста дълги.

— Бен, престани.

— Извинявай — той протегна ръце. — Ела при мен. Наистина съжалявам. Малко ми е трудно, така изведнъж да се пренастроя.

— Не те разбирам. Толкова лесно решаваше всичко преди. — Тя се намести в прегръдките му. — Защо така изведнъж всичко стана трудно?

— Защото наближи времето да се взимат решения — промълви той. — Време е да обявим официално отношенията си. Всички вече ще знаят, че аз се грижа за теб и аз действително ще го направя. Мисля си какво ще кажат хората, как ще се справя...

— Как ще се справим ние двамата — поправи го категорично Грейс.

— Да, права си. Но основната тежест пада върху мен.

— Бен, не съм съгласна.

Те отново се скараха, запрепираха се, започнаха да се гледат враждебно. Тя си спомни онзи предишния, внимателен и благ човек, какъвто го помнеше. Къде ли изчезна този човек?

— Грейс — попита един ден Даниъл, — чух, че смяташ да продаваш къщата?

— Може би...

— Но защо?

— Ще видим... — тя се колебаеше. — Баща ти държи да го направя. Искан да живее някъде другаде.

— Вярно? С нас? И без теб? — Момчето имаше изплашен вид. Готвеше се да се разплаче всеки миг.

Грейс се замисли.

— Не, няма да бъдете без мен — рече тя предпазливо.

— Ще се жените ли?

— Вероятно. Но трябва да попиташ баща си.

Даниъл подскочи весело, яхна перилото на стълбите и се спусна стремглаво надолу. Дейвид се появи на горната площадка, на лицето му бе изписано, че е ядосан.

— Какво става?

— Грейс и татко. Ще се женят.

— Даниъл, аз не...

— Известно ми е — изтърси Дейвид. — Татко ми каза.

— Кога ти каза? — Грейс зяпна.

— Много отдавна. Когато се върна, а после пак замина.

— Аха. — Грейс не знаеше какво да каже.

— Татко иска да се местим — обади се Даниъл, — да живеем другаде.

— Това е тъпо — заключи Дейвид. — Ще говоря с него.

При следващото идване на Бен, те двамата наистина се скараха и то още от вратата. Както обеща, Дейвид събщи на баща си, че според него търсенето на друг дом е тъпо. Бен попита кой му е казал, а и него какво го засяга. Дейвид отговори — Грейс и че ако те възнамеряват да се женят, то това сериозно го засяга. Бен попита Грейс защо, по дяволите, настройва децата срещу него и ги привлича на своя страна, а Грейс отрече да прави такива неща и на свой ред го попита защо е казал на Дейвид, че ще се женят, след като са се разбрали да не казват на никого. В този момент Даниъл се разплака и заяви, че ако те искат да напуснат Мил Хаус, то това ще стане без него, защото той оставал.

И тогава Дейвид излетя навън от къщата и не се върна толкова дълго, че те започнаха наистина да се тревожат да не му се е случило нещо.

Сдобриха се в леглото. Прекараха един необикновен час в яростна и страстна любов, по време на който Бен беше гневен и разкаян, властен и настойчив. Подлуди я и накрая я остави изтощена до смърт.

— Толкова много те обичам — рече той, когато отново се бе върнал към обичайната си нежност. — Ти си толкова прекрасна, ти си всичко онова, от което имам нужда, че не мога да се справя. Просто нещата трябва да се сложат в ред.

Не бе поискал да му признаят някаква инвалидност. Според него това намалявало шансовете му да получи финансова помощ. Не му харесвала тази идея и не било редно.

— Но, Бен, ако рамото продължава да те боли толкова силно, ти и без това няма да можеш да останеш повече.

— Предпочитам да оставя те да вземат решение.

— Добре. Помисли ли за това, което ти казах за преподаването?

— Да. Реших, че не желая да се занимавам с това.

— С учителстването ли или причината е в това, че ще трябва да си зависим известно време от моята издръжка?

— И двете.

— Знам, че това не е вярно — категорично заяви Грейс и напусна стаята, като силно тръшна вратата.

Докато разказваше на Флорънс случилото се, си мислеше как странно се обърна животът и ето сега тя се чувства по-близка с Флорънс и може да иска мнението ѝ за толкова деликатни неща. Фактът, че толкова се е променила, също я тревожеше. Флорънс се държеше съчувствено, но предпазливо.

— Имаш сериозен проблем, Грейс, отдавна го очаквах. Бен е много горд мъж. И е нормално да е. Това е въпрос на класова принадлежност. Сигурно ти звучи снобско и отвратително и вероятно е точно така, но ще трябва да го приемеш. И да направиш необходимите отстъпки.

Нищо не помогна. За първи път Грейс се улови, че мисли за Линда. Питаше се какъв човек е била? И как тя, Грейс, толкова очевидно различна от нея, би могла да я замести?

Отношенията им се движеха стремително надолу. Каквото и да направеха, нещата се влошаваха. Случайна забележка от страна на Дейвид, че обяснява много добре и е трябвало да стане учител предизвика такава буря от обвинения, че тя е насадила тази мисъл в главата на сина му. Един ден Даниъл се разплака, че трябва да се раздели с Флоси, в резултат на което и Грейс се разплака и това породило в нея такава враждебност, че не позволи на Бен да я докосне през нощта. Когато Флорънс връхлетя един ден в Мил Хаус, за да съобщи, че двамата с Джайлс ще се женят при следващата му отпуската, предизвика само едно „О“ от страна на Бен, без да продума за техните планове. Грейс бе започнала да оглежда малки спретнати къщи в околностите на Солсбъри, но това също го вбеси.

— Двамата ще правим тези неща — заяви той. — Няма да взимаш сама толкова важни решения.

Тя започна да чувства липсата на Чарлс в този момент.

Знаеше, че не бива да се съгласява с всичко, което казва и иска Бен. Това беше погрешно. Така Чарлс бе ръководил изцяло живота ѝ и тя не желаше това да се повтори. Беше много по-мъдра сега и съзнаваше, че не бива да прави втори такъв компромис.

— Как разрешавахте споровете си с Линда? — дръзна тя да попита една вечер.

— Зная защо питаш — каза той и се затвори в себе си. — Но бих предпочел да не ми задаваш такива въпроси.

— Защо?

— Защото не е честно. Към никой от нас.

— Бен, защо?

— Защото имаме свършено различни проблеми, ето защо. — Бен нито обясни, нито продума повече. Нещо, от което Грейс се страхуваше най-много.

Постепенно тя започна да си задава въпроса, разумно ли е всичко това, с което смята да се залови. Заслепена от любов, от желание, от щастие, тя бе обърнала гръб на действителността. Опита се да си представи следващите няколко години, когато радостта, че живее заедно с Бен и е негова съпруга, ще отmine. Дали разликите между тях бяха по-съществени, отколкото тя си представяше? Дали новите качества, които в момента откриваше — потребността да доминира и да бъде видян, че доминира, не само над нея, но и над всяка ситуация, всепоглъщащата му гордост, силната воля, водеха началото си от неговия произход, различен от нейния? Дали в понятието класова принадлежност нямаше и нещо повече от акцент, образование и глупави неща като начин на изразяване?

Наранена от своя собствен опит в миналото, тя отказваше да приеме тяхното съществуване. Бен бе мъжът, който единствено можеше да хареса, да я стопли, мъжът, когото искаше. Нито за миг не се бе почувствала притеснена в негово присъствие, или в присъствието на семейството ѝ. Напротив винаги се бе чувствала страхотно щастлива и горда с него и всеки път се бе изненаждала колко подходящ е той за нея във всяко отношение. А ето че сега едно след друго изникваха фатални противоречия. Тя предвиждаше, че ще дойде време, когато ще възникнат конфликти за пари, за приятелства, за нейния собствен живот и независимост. Дали нямаше да започне да се държи собственически с нея, да възприеме стереотипа на мъжа от работническата класа. Чарлс носеше различен стереотип, но също толкова наситен с характеристиките на неговата класа, нещо, което тя ненавиждаше. Въобразявала си бе, че с Бен ще се спаси от подобно нещо. Тя се опитваше да свърже всичко това с онзи внимателен, либерален мъж, който бе извинил поведението на Клариса с Джайлс, и не можеше да проумее.

Кризата настъпи, както обикновено става с кризите, по съвсем незначителен повод. Беше събота сутрин и Бен бе пристигнал късно предишната вечер. Рамото го болеше и беше изморен.

— Тези лехи трябва да се оправят — каза той, когато погледна през прозореца.

— Зная — отговори тя. — Господин Блекстоун няма да може да дойде тази седмица.

— Ще видя мога ли аз да се оправя с тях.

— Не, Бен. Недей. Рамото те боли. Аз ще ги оправя, когато имам време.

— Не искам ти да се занимаваш с това.

— Защо? — Той сви само рамене. — Бен, защо да не ги поправя? Мога да го свърша.

— Може и да можеш, но това не е женска работа.

— Бен, сериозно ли говориш? Спомни си, че в продължение на близо пет години тази страна се управлява предимно от жени. Що за глупав и старомоден начин на разсъждение.

— Добре. Аз съм старомоден. И не обичам да гледам как жени размахват мотики и лопати.

Грейс побърза да каже, че никога не е чувала нещо по-глупаво, той ѝ отговори, че тепърва има да чуе много глупави неща и за това е най-добре да започне да свиква.

— Остава сега да ми кажеш, че мястото на жените е само в кухнята. — Грейс се надяваше, че репликата ѝ е прозвучала шеговито.

— Какво искаш да кажеш?

— Нищо — побърза да отговори тя.

— Не е нищо. Искаш да намекнеш, че такива неща могат да се чуят от устата на работническата класа. Нали? Не и от либерално настроените мъже от висшето общество, като Чарлс и Джак.

— Чарлс никога не е бил либерален, Бен. И не ставай смешен, моля те.

— Щом не мога да кажа нещо, в което вярвам, без да побързаш да намекнеш за моя произход, то тогава не разбирам какво изобщо правим заедно.

— Бен, започваш да страдаш от параноя. Изобщо не съм имала това предвид. Много добре знаеш. Просто си търсиш кавга и се чудиш за какво да се заловиш.

— Радвам се, че така добре четеш мислите ми. — Той излезе в градината, но преди това здраво тръшна вратата.

Грейс трепереше цялата, колкото от страх, толкова и от гняв. Бе привършила с разчистването на масата, когато той отново влезе в кухнята. Сигурна бе, че ще ѝ се извини.

— Най-добре да се прибера в Тидуърт — изтърси той за нейна изненада.

— Защо?

— Както изглежда няма да прекараме приятно тази два дена. А и имам нужда да остана насаме, за да помисля.

Паника стисна Грейс за гърлото. Тя усети, че всеки миг ще повърне от притеснение.

— За какво да мислиш?

— За нас. Какво ще правим по-нататък.

Грейс реши да не спори. Поне толкова самоуважение бе запазила. Той си тръгна почти веднага, като на прага едва докосна бузата ѝ с устни. Не ѝ се обади до следващата неделя, когато позвъни, за да се извини, че има нужда от още време за размисъл. Че макар да я обича много, не е убеден, че те са наясно, какво им предстои.

Без вест от него измина още една седмица. След това той дойде и с наведена глава започна да ѝ обяснява, че според него трябва да отложат взимането на каквото и да било решение, свързано с бъдещето им, защото нещата очевидно са доста по-сложни, отколкото той си е представял, че ще са. Нямало да идва да вижда момчетата поне няколко седмици, а дотогава най-добре двамата да не се виждат и чуват.

Грейс бе сигурна, че той няма да издържи и ще се обади, но телефонът мълчеше упорито. Упорито като самия Бен.

Тъгата и тревогата я караха да се чувства и физически зле. През по-голяма част от деня ѝ се виеше свят, често я болеше глава, чувстваше се изцедена и без сили. Непрестанно ѝ се спеше, отпускате се на давана след обяд, а след вечеря очите ѝ се затваряха.

— Изглеждаш отвратително — отбеляза Флорънс, която се отби да я види. Самата тя бе щастлива и цялата грееше. — Добре ли си?

— Нищо ми няма, просто съм разстроена.

— От какво?

— Заради Бен. Нещата взеха да стават много трудни. — Грейс отказа да сподели повече.

— Трябва да ядеш — плахо се обади Дейвид на масата, докато я наблюдаваше как побутва храната в чинията си. — Станала си ужасно

слаба.

— Не съм гладна — отговори Грейс.

— И не изглеждаш добре — обади се Даниъл. — Страшно си бледа. Да не си болна?

— Не, не съм. Просто боледувах малко напоследък. Нищо повече.

— Трябва да отидеш на лекар. Сигурно имаш апендицит като мен.

— Само не ми говори за апендицит — възкликна тя. После си спомни за радостта, която изпитаха, когато сестрата им каза за първи път, че нещата са овладени и те могат да си вървят вкъщи.

— Но защо?

— Просто така. — Сълзите бликнаха ся очите ѝ и тя изтича към стаята си.

Двете момчета се спогледаха.

— Според мен тя наистина има апендицит — рече Дейвид. — Изплашена е и затова плаче. — Чух я онзи ден да повръща, също като теб.

— Дали да не кажем на татко?

— Да, ще му напиша писмо.

Бен стоеше в малката си стая в казармите в Тидуърт и четеше писмото на Дейвид, с което му съобщаваше, че Грейс е болна — непрестанно повръща, не се храни, все е изморена и често плаче. За това те смятат, че тя има апендицит и той трябва да дойде и да я заведе на лекар. Буря от чувства го връхлетя, а когато понечи да прочете отново кратката бележка, редовете се размазаха пред погледа му.

На следващата вечер той се появи в Мил Хаус. Грейс седеше пред кухненската маса и се мъчеше да съчини едно доста трудно писмо до майката на едно от нейните момичета. Тя вдигна очи и цялата пламна.

— Здравсти. Какво правиш тук?

— Дойдох да те видя. Нищо повече.

— Аха. — Стори ѝ се твърде изморен и доста различен от онзи враждебен и тромав мъж, с когото се бе разделила последния път. Това я изненада.

— Не би трябвало да идвам. Може да си имам големи неприятности. Но...

— Нека само да свърша с това — рече тя, стараяйки се да изглежда колкото се може по-спокойна и да не проличи, колко е разтревожена от внезапното му появяване. — Ей сега ще дойда да ти приготвя нещо за пиене.

— Не искам да пия — отговори той.

Да, ето това е. Сега ще ѝ съобщи окончателното си решение.

— Ако обичаш да идем оттатък. Искам да поговорим.

— Добре. — Тя послушно го последва и се настани на канапето до него, изтръпнала от ужас. Пое си дълбоко въздух, и с нечовешко усилие потисна паниката, която се надигна в гърдите ѝ. Нямаше намерение да се излага.

— Получих писмо от Дейвид — започна Бен. — Той смята, че имаш апендицит.

— Няма такова нещо.

— Сигурна ли си? Той твърди, че си спряла да се храниш и се чувстваш зле.

— Да, така е, но с положителност не е апендицит.

Бен сложи ръка на корема ѝ.

— Боли ли те?

— Не. Не ме боли.

— Каза ми също, че си повръщала.

— Така е. Но не е от това. Не съм толкова тъпа.

— А може и да си. Тъпа искам да кажа. — Той се поколеба, след което попита: — Грейс, кога за последен път беше в месечното си неразположение?

— Не помня точно. — Бе започнала да се дразни. — Някъде... Някъде около... — Гласът ѝ затихна, тя ококори очи, изчерви се, а очите ѝ заблестяха от вълнение. — О, Господи! — тихичко промълви Грейс. — Беше на Коледа, много добре си спомням. Тъкмо си казвах, че само това ми липсва.

— А вече сме месец март. — Той отново натисна леко корема ѝ. — Струва ми се, че е леко подут, съвсем малко, разбира се. Вътре сега има предимно течност.

— Защо винаги трябва да си толкова дяволски досетлив — възкликна Грейс и избухна в сълзи.

Внезапно, сякаш по чудо, всичко изведнъж започна да се подрежда. Бен заяви, че трябва да се оженят час по-скоро, защото не иска в това семейство да се раждат незаконородени деца. Усмихна ѝ се и я целуна, докато го казваше. Той мигом се бе превърнал в онзи тих, самоуверен и щастлив мъж.

Заяви, че продължава да държи да напуснат Мил Хаус, но не иска да живеят в град, защото за децата било по-добре да живеят в провинцията, пък и било далеч по-евтино. Дейвид вече се чувствал достатъчно уверено в училище, така че може да потърсят къща в селище от другата страна на Солсбъри. Спомена също така, че доста мислил и стигнал до заключението, че за семеен мъж, учителската професия е доста подходяща, така че ако Грейс е готова да го спонсорира, докато учи в колежа, той обещава да ѝ се издължи до края на живота си. Грейс заяви, че няма проблеми.

Тя лежеше в леглото и го наблюдаваше, докато говореше. Направо не можеше да повярва на щастието си.

— Обичам те — каза тя. — Толкова много те обичам.

— Аз също. И те моля да ми простиш, че бях такъв грубиян напоследък.

— Не се извинявай — промълви Грейс.

Той се засмя и погали гърдите ѝ.

— Болят ме — сбърчи тя чело.

— Колко много промени ни чакат.

— Но си заслужава, нали?

— О, да! Напълно! — възкликна Бен.

Тяхното бебе — неговото бебе — предизвика удивително голяма промяна. Сякаш изведнъж всичко отново дойде на мястото си. Той отново придоби себеуважението си. Вероятно причината се коренеше в някакъв първичен нагон, защото тя носеше в утробата си неговото дете и по този начин тя безсъмнено бе неговата жена. Грейс изобщо не се интересуваше от обяснението, защото той отново бе предишният Бен — нежен, загрижен, спокоен, уверен в себе си. Бременността бе нещо, което той познаваше, а тя — не, и той щеше да ѝ казва какво да прави, значи щеше да има водеща роля. Всичко беше изключително сложно и в същото време твърде просто; тя знаеше, че е напълно щастлива.

— Мисля, че няма да е зле да организираме едно празненство — рече Грейс. — Само семейството. За да им съобщим едновременно. И да отпразнуваме всички хубави събития в последно време. Всички щастливи развръзки — нашата, на Флорънс и Джайлс, на Мюриъл с Клифърд, а също и постъпването на Джак в медицинския колеж — както виждаш той изобщо не шуми за това, че жена му ще го издържа. За малко да забравя — и на Джанет и Тед Милър. Той очевидно вече е задал важния въпрос. А според Даниъл Шарлот отново е бременна. Не успявам да се справя със задържането ѝ у дома по време на ония рискови периоди. А и не съм убедена, че трябва да празнуваме и това събитие.

— Разбира се, че трябва — възрази Бен. — Първото раждане на Шарлот ни събра, не помниш ли? Организирай своето парти, както си решила. Скоро цялата страна ще има повод за празнуване.

За своя изненада Грейс се почувства значително по-добре. Усети прилив на енергия, престана да ѝ се гади.

— Казах ти, тринайсет седмици и край — обясни Бен.

Той продължаваше да се държи със собственическо задоволство, очевидно възприемайки я по-скоро като свое завоевание. Тя нямаше нищо против.

— Какво ще кажеш да ги поканим първия понеделник от Великден на обяд?

Така и така всички щяха да са свободни — Клариса беше преместена в Гринуич, значи лесно щеше да вземе отпуска, Джак бе в Норфолк, но предупреди, че нищо не може да го спре, за да дойде, Джайлс щеше да успее да пристигне от Ливърпул навреме, а Клифърд, естествено, заяви, че за него няма да има нищо по-приятно.

Когато покани родителите си, Бети ѝ се стори леко разколебана.

— Има ли някакъв специален повод, скъпа?

Грейс се чудеше дали да ѝ каже, но реши, че рано или късно ще трябва да мине и през това, и реши да не отлага повече.

— Да, има.

Те го понесоха доста добре. Франк заяви с видимо удоволствие, че винаги е харесвал Бен, че за него той е от ония родени джентълмени и че с радост би доверил дъщеря си в ръцете на такъв човек. Бети си поплака малко, каза, че се надявала да е за добро, но че Бен ѝ се струвал някак... странен. Грейс предпочете да не уточнява, че бракът ѝ с Чарлс беше не по-малко странен в очите на родителите и приятелите на Чарлс. Тя само им каза, че е безкрайно щастлива и че след време Бети ще стане баба.

— Ти наистина беше много търпелива, мамо. — Тя я целуна нежно. — А ако се преместим в Солсбъри, ще бъдем и много по-близо до вас.

— Преместването ми се вижда много разумна идея — неочаквано отбеляза Бети. — Това е домът на Чарлс и винаги ще бъде. Никога нямаше да уважавам истински Бен, ако се бе съгласил да остане тук.

Грейс ѝ каза, че той е настоявал за това, а не тя. Че се е опитала да се възпротиви, от което благосклонността на Бети към бъдещия ѝ зет нарасна значително.

Настъплението към Берлин, все по-голямата психическа нестабилност на Хитлер, публичните екзекуции на немските дезертъори, които вече разбираха какъв ще е изходът от войната, отчаяните боеве в цяла Германия, бавно промъкващата се информация за ужасите на Холокоста, всичко това изглеждаше толкова далеч от сънливото очарование на Шафтсбъри, от тихата прелест на Торп Сейнт Андрус, където Грейс подготвяше своето великденско парти.

Напълнила бе къщата с цветя. Набрала бе пълни кошници с иглики и нарциси, намерила бе дори няколко ранни камбанки, накъсала бе и много клони, отрупани с ябълков цвят от градината. Повикана бе и госпожа Бабидж, за онова, което тя наричаше чистене между пролетното и обикновеното. Жената излъска златистите дървени подове в цялата къща, лъсна красивите прозорци, изтърка до бяло каменните плочи в кухнята и скоро цялата къща светна, обляна в светлина и в нахлудата от градината свежа зеленина. Джанет пристигна от Прайъри, за да приготви храната и кухнята се изпълни с прелестни аромати на току-що опечен хляб, вкусни супи, на ситен лук, магданоз и чесън („Джанет ще влезе в историята с въвеждането на чесъна в менюто на Южен Уилтшър“, гордо бе заявила Флорънс).

Джанет обичаше докато работи да има музикален фон и ако радиото не осигуряваше необходимата музика, тя се справяше със собствени средства, като тананикаше удивително вярно, при това доста силно.

Вечерта преди партито, Грейс позвъни в Прайъри и поиска да говори с Клариса.

— Скъпа? Колко ми е драго да те чуя — изчурулика тя с обичайния си безгрижен тон. — Всичко наред ли е?

— Да. Благодаря ти. Искам да те видя за малко. Имаш ли нещо против да се разходим?

— Не, разбира се. Чудесна идея. Да се срещнем след около половин час, добре ли е?

— Да, чудесно.

— Искам да се извиня — започна Грейс, докато двете крачеха една до друга през моравата, — че бях толкова груба. Не бях права. Говорих с Бен и той ме накара да проумея, че в това наистина няма нищо толкова лошо, колкото аз си мислех.

— Колко е умен — с леко смущение в гласа отбеляза Клариса. — Още повече че той наистина не знае какво точно се е случило.

— Така е, но той ми припомни колко тежки моменти си имала след раняването на Джак, че двамата с Джайлс сте знаели, че той е скъсал с Флорънс, а аз се държах като някоя луда пуританка. Моля те да ми простиш. Не биваше да те удрям.

Клариса се усмихна и улови ръката ѝ в своите.

— Скъпа, спри вече да мислиш за това. Много мило е от твоя страна да ми се извиниш. Разбира се, че не постъпих добре, независимо от това какво с изтъкнал милият Бен като аргументи. Нищо лошо не е станало. Флорънс никога няма да узнае. Така че нека го забравим, а ти мисли за своето прекрасно малко бебе. Как мислиш, че би я кръстила? Защото ще е момиченце, нали? А нали знаеш какво обичам най-много в този свят, да бъда кръстница. Какво ще кажеш?

— Мисля, че идеята е прекрасна — усмихна се Грейс и за своя изненада установи, че наистина го мисли. — Все пак ще трябва да говоря и с Бен.

На другата сутрин, щом се събуди, Грейс се измъкна тихичко от леглото, за да не безпокои Бен и да се наслади първа на топлата вода от бойлера. Това бе единственото време през деня, когато човек можеше да разчита на истински топла вода. Лежеше във ваната и наблюдаваше наедрелите си гърди, засега единственият признак за нейната бременност, когато Бен влезе в банята и сънливо разтри очи.

— Много си красива — отбеляза той.

— Питам се дали ще кажеш същото след пет месеца, когато ще съм огромна и противна.

— Няма да си огромна и противна, а огромна и красива. — Той се наведе и я целуна.

Джанет се появи след около час, повела със себе си Имоджийн и Мейми, и двете вече превъзбудени до крайност.

— Тед ще дойде да ги вземе след малко, за да ги разходи.

— Много любезно от негова страна.

— Не е зле да свиква отсега — весело отбеляза Джанет. — Иначе всичко ще свърши, преди да е започнало.

— Много разумно — обади се Бен. — Добра тактика.

Грейс му направи муцунка.

Към единайсет най-неочаквано се появиха Клариса и Джак.

— Там не може да се стои повече — започна Клариса. — Мо откри някаква болест по розите си и неясно защо приносителят ѝ се оказа Клифърд и в момента той е в немилост. Кажете какво да правим, не сме дошли да седим, а да помагаме, нали, Джак? Бен, скъпи, колко се радвам да те видя! Хайде, целуни ме. Чакай, разбирам, че двамата с Джак ще ставате студенти. Страхотна новина, наистина.

Грейс позволи на Клариса, докато се смее, да нарежда чашите и прибра шампанското, което двамата с Джак бяха донесли.

— Не ми благодарете — чуруликаше Клариса. — То е от онази порочна моя приятелка Бънти.

Едно от нещата, които Грейс твърдо бе решила, че ще има в новия си дом, бе хладилник.

Флорънс и Джайлс пристигнаха с Клифърд и Мюриъл. Видно бе, че Клифърд е почерпил кураж от няколко питиета предварително. Мюриъл подаде палтото и шапката си на Бен.

— Можеш да ги сложиш някъде — благородно позволи тя. — И искам нещо за пиене веднага. Не помня да съм имала по-ужасна сутрин. Направо съм на края на силите си.

— В какъв смисъл бе ужасна тази сутрин? — попита Бен.

— Във връзка с градината. Едва ли ще разбереш, много е объркано. Но така или иначе за всичко е виновен Клифърд.

Бен погледна Клифърд и му намигна съучастнически.

— Ще донеса нещо за пиене и на теб.

Грейс и Бен бяха решили да направят своето съобщение, преди да седнат да обядват, когато всички ще са изпили вече по едно-две питиета и са се поотпуснали. Денят беше чудесен и всички бяха в градината.

— Бих искала времето да спре — прошепна Грейс на Бен. Застанала до френския прозорец, тя наблюдаваше групата, това бяха всички хора, към които се бе привързала през всичките тези години. Имоджийн и Мейми, гонеха нещастната Шарлот, двете момчета седяха на оградата, а Тед и Джанет се смееха на нещо под клоните на върбата. Джайлс седеше до Флорънс на тревата, обгърнал с ръка раменете ѝ. Джак обясняваше нещо на Мюриъл, докато Клариса, мушнала ръка под лакътя на Клифърд, го размиваше, с някоя история. — Виж, ето това е щастие, Бен. Щастие за всички нас.

Бен ѝ се усмихна и взе ръката ѝ.

— Целуни ме и да вървим да им кажем.

В този миг телефонът иззвъня.

Първа я видя Клариса. Тя забеляза, че Грейс стои като вцепенена в дневната, пребледняла като платно, с издължено и странно лице. Нещо се беше случило, нещо много необикновено. Клариса бе тръгнала вече към къщата, когато пред смаяния ѝ поглед Грейс се свлече на пода, сякаш в тялото ѝ не бе останала никаква сила, която да

го държи. Червеникаворусата ѝ коса се бе посипала около лицето и върху затворените очи.

— Какво има, Грейс — изкрещя Флорънс. — Какво се е случило? — Тя вече тичаше към нея. — Джак, бързо се обади на лекаря, Джайлс донеси вода. Къде е Бен? Бен, ела бързо тук.

В този миг Грейс се размърда, опитвайки се да седне. Коленичил до нея, Бен я прегърна и ѝ помогна да се поизправи.

— Кажи ми какво стана? — попита той. — Да не би...

— Не — промълви Грейс едва чуто. — Не е това. Добре съм.

— Кой беше на телефона? — попита той. — Нещо лошо ли ти съобщиха?

— Чарлс — каза Грейс. — Той е жив.

ГЛАВА 31

Лятото на 1945 г.

Грейс загуби бебето. Казаха, че било резултат от шока. Тя лежеше в болницата, без да усеща физическа болка, толкова силна бе скръбта ѝ по загубеното бебе. Бебето на Бен ѝ бе отнето, а заедно с него и щастието.

Освен всичко останало, тя бе изплашена, изплашена до смърт от завръщането на Чарлс. Един непознат щеше да влезе в дома ѝ, да нахлуе в живота и в леглото ѝ. Мина ѝ лудата мисъл да избяга с Бен и момчетата или да откаже да се срещне с Чарлс, или просто да му съобщи, че го напуска. Всички наоколо се объркаха. Единствено Мюриъл и Клифърд бяха на върха на щастието си. Кой можеше да им се сърди за това. Флорънс се разкъсваше между загрижеността за Грейс и радостта, че брат ѝ отново ще бъде сред тях. Клариса беше като в шок. Тя отиде в стаята при Грейс, седна до нея, прегърна я и седя така дълго време, след което тихо, но твърдо каза:

— Ще направя всичко, всичко, което е по силите ми, за да ти помогна.

Родителите ѝ бяха силно разстроени и в същото време практични.

— Ще вземем момчетата, скъпа. Ще стоят при нас, колкото е необходимо — заяви Бети на раздяла. — Предай на Бен, че може да идва и да ги вижда, винаги когато иска.

Към три часа всички си отидоха, взимайки си смутено довиждане. Все още трепереца Грейс слезе долу, единствените видими следи от несъстоялото се тържество бяха цветята. Дейвид и Даниъл, отегчени от суетнята и смущението, които настъпиха и които не разбираха, отидоха за риба.

— Искаш ли да поговорим — попита Бен. В гласа му наред със загрижеността, съчувствието и необичайната нервност се усещаха нотки и на гняв.

Грейс знаеше, че това не е насочено към нея, а към съдбата, към живота, който му поднесе такъв номер.

— Не, не още. Много съм объркана.

— Кажи ми, къде е той сега?

— В лагер на Съюзниците, някъде в централните райони на Германия. Ще ги транспортират със самолети. До няколко седмици. Нищо повече не мога да ти кажа. Поне не сега. Човекът, който се обади, бе от военните служби, не ми каза име и предаде, че ще се обади пак.

— Но не може да има грешка, нали?

— Боя се, че не може.

— Много си спокойна — отбеляза той.

— Зная, но една ли ще трае дълго.

Така и стана; след няколко часа тя изпадна в истерия, плачеше, впиваше ръце в него, молеше го да я отведе. И тогава, внезапно започна болката.

Постепенно започна да се изяснява как бе станала грешката. Чарлс не бе избягал сам. Тръгнал с друг един офицер лейтенант полковник Барлоу, който бил прострелян, и по-късно по пътя починал от раните си. Без да знае какво официално му се е случило, Чарлс бе се придвижвал бавно и мъчително през южните райони на Франция, докато накрая стреляли по него и го закарали в лагер във Виши. Прекарал няколко седмици в болница, под разпореждането на немците, след което отново бил откаран в германия задно с оттеглящите се части и бе минал през няколко пленнически лагера. Едва след пристигането на съюзническата армия в Северна Германия бил преместен в транзитен лагер и едва оттам успял да помоли да се обадят у дома му. В момента се намирал във въздушна база на съюзниците и чакал да го транспортират до Англия. Бе преминал през тежки изпитания. Грейс вече знаеше, че когато той се прибере, тя ще бъде в Мил Хаус. Дължеше му поне това.

Грейс се прибра след два дни от болницата, бледа и крехка. Трябваше да мисли не само за Чарлс, но и за Бен и момчетата. Просто не можеше да се размине с всичко това. Оказа се, че с момчетата е трудно да се пребори, защото бяха стъписани, объркани и несигурни за

бъдещето си. Децата бяха шумни, неспокойни, капризни. Налагаше се Бен да се върне в Тидуърт, което само по себе си бе вече някакво облекчение и тя остана сама с тях. След няколко дни прие предложението на Флорънс да ги пусне да постоят в Прайъри.

— Тук ще са добре, Джанет ще ги храни, а и познават Клифърд много добре...

— А майка ти?

— Остави аз да се справя с нея.

И така тя остана сама, насаме със страховете си, с мислите си, с възможностите за решение.

И тогава той се обади. Беше в Кент, в Лимпни.

— Грейс? — проехтя в слушалката. — Скъпа, здравей. Аз съм Чарлс.

— Здравей. — Гласът на Грейс бе тих и пресеклив. Тя се изненада, че изобщо нещо излезе от гърлото ѝ. Стискаше здраво апарата, мъчеше се да бъде спокойна.

— Скъпа, добре ли си?

— Да, добре съм. Благодаря ти. Ти как си?

— В интерес на истина съм доста добре.

Настъпи мълчание. Доста странен разговор, помисли си тя, все едно разговаряш с привидение. Привидението на мъжа, за когото се бе омъжила, когото смяташе за умрял и на когото беше изменила. Всяко усещане за реалност я напусна.

— Мислехме, че си загинал — промълви тя. — Всички ние.

— Да. Да, зная. Много съжалявам. Наистина.

Ново мълчание.

— Кога смяташ, че ще можеш да се прибереш?

— Утре. Поне така мисля. Господи, струва ми се толкова нереално. Ще взема влак до Лондон и там ще го сменя с друг до Солсбъри. Може би ще взема такси...

— Ще те посрещна — каза тя.

— Как?

— С колата. — Изненада се, че изобщо я пита. После се сети, че той дори не знаеше, че тя умее да шофира. Толкова много промени бяха настъпили. Как щяха да започнат да свикват?

— Скъпа, колко разумно, наистина. Тогава ще ти позвъня, когато стигна в Лондон, става ли?

— Да, разбира се.

— Така мечтая да се видим — завърши той.

Влакът щял да пристигне в Солсбъри някъде около четири. Тя се приготви да тръгне. Старателно се вчеса, облече най-приличната си рокля, гримира леко лицето си, за да не изглежда прекалено бледна, но през цялото време усещаше, че ѝ се гади.

Влакът закъсна. Тя седеше в колата на паркинга и си спомняше. Спомняше си всичките онези пъти, когато бяха стояли тук с Бен. Денят, в който той си бе заминал след смъртта на Линда и я бе прегърнал за първи път; когато се върна след болницата; Коледата, в която ѝ бе казал, че я обича. Спомените се нижеха един след друг, а тя седеше здраво стиснала клепачи, в отчаяни опити да ги прогони, да ги изтика дълбоко в съзнанието си. Купи си вестник и прегледа последните събития — падането на Берлин, смъртта на Хитлер, пълната капитулация на немската армия, но всичко това ѝ се стори без всякакъв смисъл — най-обикновени думи. Чу пристигането на влака: шум на парата, писък на спирачки, тропане на врати, които се отварят, и отчаяно се мъчеше да е спокойна. Най-сетне намери сили и излезе от колата. Приблужи до бариерата, боейки се дори да го види.

Перонът бе зает от хора, повечето войници. Грейс не видя Чарлс; обзе я дори безумната надежда, че той няма да пристигне и че съдбата ѝ е подготвила неочакван подарък. В този миг го съзря. Не може да се каже, че беше неузнаваем, но промяната бе значителна — слаб, почти мършав, накуцващ, с тебеширенобяло лице, скулите му бяха така изпъкнали, че цялото лице бе променено — някак по-остро, по-твърдо. Очите му ѝ се сториха чувствително по-светли. Той също я видя и се усмихна, помахаше ѝ с ръка, свали шапката си. Косата му бе потъмняла и късо подстригана. Дълбок белег започваше от челото и стигаше до самата челюст. С голямо усилие на волята, Грейс му се усмихна в отговор. Чарлс застана до нея, пушна торбата си на земята и я прегърна, притискайки я плътно до себе си.

— Направо не мога да повярвам, че си тук — каза той през сълзи. — Не мога да повярвам, че най-сетне съм си у дома.

Тя кара извънредно внимателно по пътя обратно, за да не си помисли той, че колата му е застрашена.

— Караш съвсем прилично — отбеляза той с изненада. — Кога се научи?

— Много отдавна — побърза да отговори Грейс.

— Всичко е толкова прекрасно тук — въздъхна Чарлс. — Бях забравил колко красива е Англия.

— Къде беше точно?

— Скъпа, що за въпрос? По-добре попитай къде не съм бил. Няма да искаш да слушаш сега.

— Напротив. Разбира се, че искам. Как иначе ще започна да разбирам, ако не ми...

— Грейс, никога няма да разбереш — кратко отсече той.

— Аха.

— Извинявай, не исках да прозвучи грубо. Но наистина ми е много трудно... Бил съм на десетки забравени от Бога места. В последно време във Франция, Ардените, а после и в Германия.

Тя го изгледа под вежди, но той бе вперил очи в пътя.

— Беше ли... Много тежко ли беше? Или може би не ти се говори точно сега?

— Да, не ми се говори. Поне не сега. И беше наистина много тежко. С изключение на болницата, може би.

— Куцането в резултат на раната ли е?

— Да.

— А белегът на лицето?

— Да, скъпа. Нека да отложим за друг път.

— Извинявай.

Когато стигнаха Торп Магна, той попита:

— Как е майка ми?

Грейс се изненада, че едва сега зададе този въпрос.

— Добре. Дори много добре. Баща ти се върна да живее в Прайъри с нея.

— Боже! Значи го е прибрала. Изключително благородно. Е, ето поне едно нещо, за което не се налага да се притеснявам.

— Какво е то?

— Срещата с него.

— Ясно. Помолиха ме да ти предам, че биха искали да те видят, но ако си изморен, можеш да го отложиш за утре...

— Да, разбира се. Ще видя. Как е Флорънс? А Робърт?

Грейс бе поразена колко много неща не знае той.

— Роберт загина, Чарлс.

— Господи! Горката Флорънс.

Грейс предпочете да не обяснява някои подробности. Ужасът се надигаше с все по-голяма сила в гърдите ѝ. Неочаквано Чарлс попита:

— Онези момчета, не са у дома, нали? Надявам се, отървала си се от тях.

— Не, не са у дома.

— Браво. Малко се притеснявах да не ги заваря там.

— В интерес на истината те са в Прайъри — отбеляза тя. Не издържа, можеше да отложи съобщението, но бе толкова сърдита от неговото отношение към любимите ѝ момчета, към нейните момчета, че той трябваше да разбере.

— Какво, за бога, правят там?

— Все някъде трябва да са, Чарлс. Те нямат друг дом.

— Крайно време е да им се намери — кратко отсече той и отново млъкна.

Най-сетне стигнаха. Облегнат назад, Чарлс мълчаливо наблюдаваше през прозореца на колата. Излязоха и приближиха вратата. Грейс отключи. Той прекрачи прага и започна да обикаля и да оглежда нейната къща, нейното убежище. По едно време се обърна и ѝ се усмихна.

— Изглежда чудесно, скъпа. Много добре си се грижила за дома ни.

Грейс успя да изкриви лице в подобие на усмивка и отиде да приготви чай. Сетне изтича нагоре по стълбата и се заключи в банята. Приседна на ръба на ваната и дълго стоя така със стиснати юмруци в отчаяни опити да се успокои. Когато най-сетне слезе долу, завари Чарлс да се разхожда в градината.

— Доста е занемарено тук — отбеляза той, — но не е много страшно. Какво е станало с моравата? Прилича на разорана нива.

— Момчетата играят футбол на нея.

Той не каза нищо.

Шарлот се появи с цялото си бременно великолепие.

— При кое расово куче я заведе за оплождане?

— Мисля, че бащата е колито на селото — усмихна се Грейс с надеждата, че и той ще се усмихне; Но не се получи.

— Скъпа, наистина ли? Е, ще удавим повечето от кученцата. Задръж само няколко, за да не получи млечна треска. Трябва да я държиш под око, Грейс, щом не искаш да я оплождаш както трябва. Ами това какво е?

— Това е Пъпи. Дете от предишен брак.

— Боже мили! — Този път поне направи опит да се усмихне. — Виждам, че нещата са излезли от контрол.

— Не много — отвърна тя.

Тя рано приготви вечерята. Атмосферата бе изключително напрегната. Имаше толкова много неща да се кажат и в същото време толкова малко от тях ставаха за казване. Тя се опита да сподели нещо за работата си при жените земеделки, за заниманията на Флорънс, Клариса и Джак, но това очевидно не го интересуваше. Единственото, към което прояви интерес, бе кога и при какви обстоятелства е загинал Робърт, какво смятала да прави Флорънс. Грейс не можа да се насили да му каже за Джайлс, територията ѝ се стори твърде опасна. Другото, което го бе развълнувало, бе жестът на майка му да прибере Клифърд.

— Предполагам историята с онази другата жена е била едно кратко кривване — заключи той. — Случва се понякога.

Той не се заинтересува дори за Джак и раняването му, нито за плановете му за бъдещето. Вниманието му заслужаваха единствено Мюриъл и Робърт.

Настъпи моментът да си лягат. Грейс хиляди пъти бе премисляла какво ще трябва да прави. Лекарят в болницата я бе предупредил, че в продължение поне на около месец трябва да избягва интимни контакти, но как да обясниш на един мъж, който е отсъствал цели четири години, че току-що си направила спонтанен аборт и не е добре за теб да спиш с него. Решила бе да издържи. Тя легна до него; цялото ѝ тяло бе стегнато като топка. Той се наведе над нея и я целуна, съвсем нежно.

— Грейс, толкова отдавна не съм бил с теб. — След това загаси лампата и започна да я целува.

Грейс реши да брой. Никога не траеше дълго. Ще преброи до петстотин и щеше да е приключило. При това той бе неин съпруг и преди време тя го беше обичала и желала, поне си беше мислила, че го желае. Какво пък, може и сега да успее. Тя лежеше, чувствайки ръцете му върху себе си, в себе си, усети го как се възбужда, как желанието го завладява все повече. Продължаваше да брой, дишаше дълбоко, стараяйки се да отпъди спомена за Бен, но не успяваше. Всичко това ѝ приличаше на изнасилване. Напомни ѝ за Робърт. Викът се надигаше в гърлото ѝ. Не го ли спреше, щеше да излезе навън. Внезапно тя се дръпна и седна в леглото, стискайки колене. Измърмори, че не е готова още. Той запали лампата. Лицето му бе строго, а очите — гневни.

— Скъпа — думата едва се отрони от устата му, — струва ми се, че заслужавам по-сърдечен прием.

— Чарлс. — Ужаси се от това, което очевидно се готвеше да направи — да му каже. Беше решила да отложи това за по-късно. — Чарлс, има нещо, което трябва да знаеш.

Разказа му с няколко изречения. Излишно беше да влиза в големи подробности. Той я гледаше преbledнял, с широко отворени очи, в пълно мълчание. Щом тя свърши, той стана, грабна халата си и слезе долу. Тя почака известно време, след което го последва. Намери го в дневната. Седеше и пушеше. Изобщо не вдигна очи, когато тя влезе.

— Виж какво — започна тя тихо. — Трябва да поговорим...

— Не желая да говоря. Поне не сега. Просто ме остави сам.

Тя излезе.

Събуди се много рано на следваща сутрин. Учуди се, че изобщо е спала. Стана и отиде да го потърси. Откри го дълбоко заспал в стаята за гости, с няколко изпушени цигари в пепелника и една празна чаша. Остави го да спи и слезе долу, оправи къщата, нахрани кучетата и Флоси.

— Много те моля, гледай да не родиш точно днес — обърна се тя към Шарлот. — Денят никак не е подходящ.

Кучето помаха леко с опашка и отново заспа.

Изведнъж се сети, че днес бе ден за уроци по танци. Обади се по телефона на госпожа Мъртън, за да ѝ съобщи, че няма да може да отиде.

— Няма нищо, госпожо Бенет, разбирам ви. Вероятно сте много... много объркана. — Жената се чудеше как да ѝ го каже по-деликатно. — А другата седмица?

— Другата седмица няма проблеми — обеща Грейс.

— За какво няма проблеми? — обади се Чарлс зад гърба ѝ. Тя се обърна и видя, че видът му е ужасен.

— Свиря на пиано, докато траят уроците по танци в училището. Обадох се, за да съобщя, че няма да отида днес, защото си пристигнал.

— Тук в селското училище ли?

— Да. Нещо лошо ли има? На някои от децата давам уроци.

— И те тук ли идват? — попита той. — В тази къща?

— Някои от тях. Има едно малко момиченце Елспет Дън, което...

— Не ми харесва да идват тук. Ако обичаш за в бъдеще ги ограничи в училището.

— Добре, ще видим — отговори Грейс.

— Няма да видим, Грейс. — За първи път от много време насам тя го видя в светлината, в която го познаваше — надменен, егоистичен. — Не желая селските деца да нахлуват в тази къща.

— Не бих го нарекла нахлуване.

— На мен ми се вижда точно това. Селянчета, бежанци от лондонските бордеи... Бог да ми е на помощ. — Той прокара пръсти през късата си коса. Налага се да говорим, веднага.

— Добре. — Тя го последва покорно в кухнята.

— Този мъж — започна той, — историята с този мъж...

— Да?

— Всички ли знаят за нея?

— И да, и не.

— Грейс, или знаят, или не знаят. Отговори ми, ако обичаш! — Гласът му бе гневен, около устните му се бе оформила бяла линия. За първи път Грейс се изплаши.

— Мисля, че хората знаят, че сме близки. Не сме го крили.

— Но може би като приятели?

— Не зная. Не бих казала. Има ли значение?

— Има и то голямо. От това зависи дали съм станал за посмешище, или не.

— Това ли е най-голямата ти грижа? Да не станеш за смях?

— Грижа е, разбира се. Макар да не е единствената. Мисля, че би трябвало да се досетиш.

— Аха — бе нейният отговор.

— Опитвам се да разбера дали всички знаят, че ти... Господи, че си спала с него?

— Нямам представа какво знаят. Но ако имат малко здрав разум, би трябвало да се досещат. Флорънс знае, Клариса... Баща ти също.

— Какво? И Флорънс ли? И какво казва тя за това?

— Тя... Най-добре попитай нея — отговори Грейс. — Единственото, което мога да ти кажа, е, че станахме много близки напоследък. Минахме през много неща заедно, Чарлс. Ако само ме изслушаш...

— И Клариса, значи? — прекъсна я той. — Предполагам много се забавлява от това, нали? Вероятно добре сте се посмели, вие двете?

— Чарлс, моля те. Само влошаваш ситуацията.

— Доколкото разбирам, едва ли може да стане по-лошо ся това. Ами тази бременност... и тя ли е всеобщо достойствие?

— Не — отговори Грейс.

— Слава богу!

Той мълча известно време, разглеждайки я, изпълнен с гняв. Тя отвърна на погледа му и издържа, замислена за своето бебе. Бебето на Бен, което тя загуби и за което не се говореше, сякаш можеше да се пренебрегне с лека ръка. Изведнъж тъгата отстъпи място на гнева. Връхлетя я страхотен яд. Грейс се изправи и го удари; в следващия миг отстъпи изплашена и стъписана от собствената си постъпка.

— Не си позволявай да ми говориш така. Никога! Бебето ми беше много скъпо. Ти очевидно не разбираш нищо. Нямаше те тук цели четири години. През цялото време бях сама. През последната година знаех, че си мъртъв. Всички бяхме убедени в това. Не смей да ми говориш така, сякаш съм се държала като проститутка...

— Мери си думите...

— Ще говоря каквото си искам. — Грейс бе снишила гласа си. — А ти ще ме изслушаш. Толкова ми е мъчно за това, което се случи, толкова много, че едва ли можеш да го проумееш. Разбира се, че не ти

е било лесно, дори напротив. Напълно го разбирам. Ужасно е било. Но се налага да влезеш и в моето положение. Аз обичах Бен. Смятах да се омъжа за него. Изпитвах страхотна вина, дори след като научихме, че си мъртъв. Опитай се да си представиш какво ми е било и на мен. Ако не се опиташ, то тогава за нас с теб няма надежда.

— Излизам да се поразходя — неочаквано заяви той.

Когато се върна, вече изглеждаше далеч по-спокоен и дори направи опит да ѝ се усмихне.

— Защо не отидеш в Прайъри? Толкова искат да те видят! Особено майка ти.

— Мисля, че все още няма да мога да се изправа срещу тях. Особено след като зная всичко това, а и за тяхното участие...

Грейс заби пръсти в дланите си, за да се възпре да каже каквото и да било.

— Струва ми се, че най-много ме засяга поведението на Флорънс — каза той. — Това, че е толерирала подобно нещо. Да бъдеш тук с някакъв чужд мъж и то в моя дом...

— Ти просто не си чул абсолютно нищо от това, което ти казах — въздъхна Грейс. Изведнъж усети, че я обзема ледено спокойствие. Качи се в стаята си и започна да вади дрехи от шкафа и да ги пъха в една чанта.

Чарлс влезе след малко при нея.

— Какво правиш? Оставяш ме, така ли? Отиваш при своя войник, предполагам.

— Не зная — рече Грейс. — Не съм решила. Но не отивам при моя войник, както го наричаш. И от това най-много те боли, нали, Чарлс? Това, че дори не е офицер, друго е да се влюбиш в офицер.

— Къде отиваш в такъв случай?

— Казах ти, че не зная. При родителите ми, вероятно. Просто за няколко дена.

— Не те разбирам. Мога да си представя как са се стекли събитията. Това, че искаш да си отидеш сега, ми се струва ужасно. Шокиран съм.

— Как е възможно?

— Шокиран съм от това, че си лишена от всякакво чувство за чест. Ние сме женени, Грейс. Ти си моя съпруга. Изминалите пет години бяха истински кошмар за мен. И когато те свършват и се

прибирам у дома, очаквайки да заваря любяща жена, какво да видя... Бог да ми е на помощ!

Грейс се отпусна на леглото. За първи път тя изпита искрена жалост към него. Съжаление и разкаяние. Тя се пресегна и улови ръката му.

— Съжалявам. Много съжалявам. Не мисля, че съм направила нещо лошо, но искрено ми е мъчно за това, което си преживял.

Той погледна надолу към сплетените им пръсти и промълви глухо.

— Най-лошото нещо, което можеш да направиш, е да ме напуснеш. Това е грешно и безчестно.

Малко по-късно го чу, че говори по телефона с майка си.

— Да — казваше той. — Чудесно. Много хубаво е да се върне човек у дома. Моля? Да, с удоволствие. Малко съм изморен днес, може би утре. На обяд? Да, благодаря ти. Сигурен съм, че с удоволствие ще дойде. Как е татко? Добре. Поздрави го от мен. Утре. Флорънс ще бъде ли там? Да, разбирам. Не, не се безпокой за нищо. В добра форма съм, наистина. Да, съгласен съм, че къщата изглежда много добре. Довиждане, мамо.

— Къде съм щяла да отида с удоволствие? — попита Грейс.

— На обяд. Утре в Прайъри.

— Не мога да дойда. Съжалявам. На работа съм.

— Не може ли да се обадиш, че няма да отидеш?

— Не, не мога. Просто трябваше да ме попиташ, Чарлс. Мисля си, че ще се чувстваш по-добре, ако отидеш сам.

Той бе преместил нещата си в стаята за гости. Цялата вечер прекараха в четене, без да разменят нито дума. Тя намери някакъв концерт по радиото, но той я помоли да го спре. Никой не се обаждаше по телефона. Къщата бе противно тиха.

Тя се върна на следващия ден към четири и го завари да седи в кухнята. Имаше извънредно измъчен вид.

— Как са там? — попита тя. Беше изморена. Цял ден бе въртяла педалите на колелото. Имаше да обиколи няколко селища край Уесторн. Можеше да вземе колата, но той бе намекнал, че може да му трябва и тя реши да не спори.

— Добре са. Голяма бъркотия цари в онази къща. И каква противна жена! Не разбирам как я издържа майка ми. А пък и ония двете малките — без никаква дисциплина. Флорънс трябва да е загубила ума си, за да позволи Имоджийн да ѝ се качи на главата.

— Видя ли се с момчетата?

— С кого? А, да, за кратко. Не ми се видяха много отчайващи. Нямахме какво да кажат за себе си.

— Сигурно.

— Майка ми изглежда страхотно. Татко ми се видя доста остарял.

— Така е. Горкият, през колко тежки моменти мина само!

— Не бих казал, че заслужава каквото и да било съчувствие. — Последва ново мълчание. — Какво представлява този Джайлс?

— Много мил — лаконично определи Грейс. — Музикант е.

— Да, схванах. Свири по нощните клубове или нещо такова, нали? Изумително!

— Изумително! — повтори тя. Той изобщо не схвана иронията.

Същата нощ Шарлот роди. Грейс седя до нея, милваше я, говореше ѝ, болката от спомена за предишното ѝ раждане бе почти непоносима. Този път се родиха само четири — всичките бяха с черни и бели петна, здрави и големи. Нито едно не умря.

На сутринта Чарлс заяви, че ще трябва да се отърват от поне две от тях, но тя категорично отказа. Той очевидно се подразни, но реши да не спори. Очевидно се стараеше да я задържи.

На следващия ден каза, че ще замине за Лондон. Имал важна среща във Военното министерство.

— С какво мислиш да се занимаваш сега? — попита Грейс. — В кантората ли ще се върнеш или...

— Разбира се, че в кантората. — Чарлс бе видимо изумен от това, че тя му задава подобен въпрос. — Знам, че фирмата е в тежко

положение, но мисля, че бих могъл да я вдигна отново на крака. Не съм сигурен за офиса в Лондон, но ще видим.

— Искан ми се да мина едно редовно обучение по музика, за да стана учителка — рече Грейс.

— Защо ти е това, скъпа? — полита той разсеяно. Откакто му бе казала за Бен, той за първи път я наричаше „скъпа“.

— Казах, че искам да стана учителка по музика.

— Не разбирам защо?

— Защото искам да върша нещо в този живот.

— Грейс, доколкото виждам има много неща, върху които да поработиш в този живот.

Когато се върна от Лондон, Чарлс ѝ се стори доста предпазлив. Носеше голям букет цветя.

— За теб са — каза той.

— Благодаря ти, прекрасни са. — Тя се надигна на пръсти и го целуна леко.

— Срецнах се с Клариса, докато бях там.

— Така ли?

— Да. Доста си поговорихме. Изясни ми доста неща и сега разбирам... — той смутено местеше поглед, — разбирам, че никак не ти е било лесно. Държах се така преди, защото... Защото за мен това бе голям удар. За теб също, доколкото разбирам.

— Да, разбира се. Зная.

— Горкият Джак. Ужас. Виждам съм подобни случаи в болницата.

— Разкажи ми — предпазливо помоли тя по време на вечеря. — Разкажи ми за болницата. И за всичко.

Чарлс очевидно нямаше голямо желание да говори за преживяното. Бяха го пленили в Италия по време на уличните боеве. Хаосът бил невъобразим. Повели ги на север. Наближили френско-германската граница, когато спрели за почивка и тогава той с още един офицер, Колин Барлоу, избягали.

— Беше някъде към два сутринта, настъпи объркване при смяната на конвоите и ние се измъкнахме. Стреляха след нас и раниха Барлоу в крака, но успяхме да се измъкнем и в продължение на три дни и три нощи се движихме, докато почти стигнахме границата. Нямахме никакви сили, бяхме смъртно гладни и жадни, но поне си

мислехме, че имаме шанс да се измъкнем. И тогава той започна да се влошава. Раната му се беше инфектирала. Силите го напускаха. Нямах представа какво да правя. Тогава ни срещна някакъв местен селянин и ни скри в един хамбар...

— Италианец ли беше?

— Да, разбира се — раздражено отвърна Чарлс.

— Извинявай.

— Беше добър човек, обеща да помогне, донесе одеяла и каза, че ще повика лекар. Аз продължих. Барлоу настояваше да тръгна, за да не рискуваме и двамата да бъдем заловени отново. И беше прав. Пък и доколкото виждах, той щеше да се оправи. Така поне се надявах. — Месеци наред Чарлс се промъквал, прекосявайки южните части на Франция, спял по хамбари, в плевни, понякога добри хора му помагали, случвало се и да открадне, да проси. Изобщо налагало се да е много съобразителен. — За мой късмет беше лято и беше топло. Един селянин ми даде обувки, друг — сако, с което да скрия униформата си.

Най-накрая стигнал до Виши във Франция, където отново го пленили немци.

— И тогава ме раниха в крака и получих това — той посочи белега върху лицето си. Седмици наред прекарал в болницата. — Вече не ме интересуваеше нищо. — После го изпратили в лагер за военнопленници, който се движел с отстъпващата армия. — Навсякъде цареше пълен хаос. На два пъти бях сигурен, че ще ни разстрелят само за да се отърват от нас. Бяхме стотици, пленени по време на най-отвратителните битки в Ардените и на други места. Нямахме никакъв начин да ти изпратя вест, че съм жив.

— Много добре разбирам. А как беше името на другия човек?

— Барлоу.

— Очевидно той е починал и те са решили, че това си ти.

— Да. Най-вероятно. Той беше в такъв район, че сигурно са го намерили. И тъй като се знаеше, че сме избягали заедно, не бяхме много различни на външен вид, пък и тази бъркотия, която стана с идентификационните карти. У него беше моята...

— Не те разбирам. Защо да е в него?

— Един Господ знае. Мислех, че съм я загубил. По това време го влачих доста време. Най-вероятно се е откачила от врата ми и може да

се заплела в дрехите му...

— А неговата?

— Тя беше в мен. Той ми я бутна в ръцете. Разбрахме се, че ако тръгна сам, по-добре да имам някаква карта, за да не решат, че съм шпионин. И едната и другата страна разстрелваше за такова нещо.

— Да, разбирам — въздъхна Грейс. — И значи горката госпожа Барлоу си мисли, че нейният съпруг е жив.

— Боя се, че да.

— И ти нямаш представа какво се е случило с него после, така ли?

— Не, разбира се. Но както ти казах, оставих го на грижите на някакъв човек. Дано да се е оправил.

— Но ти преди малко спомена, че е намерен мъртъв. Убит при бягство. Никакви подробности? И щом е бил толкова зле, как е тръгнал да бяга?

— Грейс, намерили са го група немци, които са пътували с джип, пълен със затворници. Не можеш да очакваш, че са били много внимателни. Представа нямаш какъв хаос цари в такъв момент. Няма нищо общо с това, което гледате на кино тук.

— Разбира се — покорно се съгласи тя, — но все пак...

— Не може ли да свършваме вече? Нямам настроение за проклетия ти разпит.

— Извинявай.

Същата нощ той дойде в стаята ѝ. Тя беше почти заспала. Светлината от коридора осветяваше силуета му, застанал до леглото. Когато свикна с тъмнината, тя успя да забележи израза на лицето му — странна смесица от гняв и тъга. Изплаши се. Позагърна завивките около себе и попита:

— Не можеш да заспиш ли?

— Не мога — промълви той с дрезгав глас — По дяволите, не мога.

От него лъхаше на уиски и цигари. Приседна на ръба на леглото, наведе се напред и се опита да я целуне. Тя извърна глава.

— За бога! Още колко време ще трябва да търпя всичко това, Грейс? Прибирам се у дома и имам нужда от теб.

Издърпа завивките настрани, вдигна нощницата ѝ и се отпусна върху нея. Тя усети как членът му я докосва грубо.

— Недей — помоли тя. — Моля те недей!

— Напротив, ще го направя. — В гласа му звучеше жестокост, която я изплаши. — Ще го направя!

Всичко свърши много бързо. Той влезе в нея и след няколко удара — свърши. Сетне се изтърколи настрани и замря.

— Изглежда не можеш да разбереш някои неща. Грейс — рече той след известно време. — Дори не се и опитваш. Направо съм отвратен от това, което ми стори. От това, пред което ме изправяш сега.

— Но...

— Не започвай отново, моля те. Зная, че нямаш вина. Знаем, че и ти си преживяла много. Но все пак си моя жена, за бога. Нима не изпитваш нищо към мен?

Тя мълчеше.

— Поразен съм — продължи той. — Поразен съм от липсата на каквото и да е чувство към мен. Преминала си през много тежки изпитания, но си загубила всякакво чувство за лоялност. Дори и за чест. Лека нощ.

След това напусна стаята, оставяйки я насаме с чувството ѝ за вина.

Войната свърши или поне войната в Европа. Хитлер — мъртъв, Германия обяви капитулация. Навсякъде по улиците хората празнуваха, на всеки хълм горяха огньове, хората захвърляха тъмните завеси, с които покриваха години наред прозорците си. Четвърт милион британски войници загинаха по бойните полета, също толкова бяха ранени, над сто хиляди цивилни граждани бяха убити. И още милиони и милиони немци, руснаци, американци, французи. Цената бе неизмерима, но войната беше спечелена.

За Грейс дните се нижеха мъчително. На моменти се чувстваше непоносимо нещастна, сигурна бе, че не може да издържи, а в други я обземаше тъпо примирение. Все още бе много потисната от

спонтанния си аборт. Момчетата ѝ липсваха страшно. Момичетата, за които се бе грижила толкова време едно по едно си отиваха по домовете. Единственото ѝ занимание освен утихналата къща, бяха следобедите с часовете по танци и уроците по пиано. Флорънс прекарваше много време в Лондон, търсеше да купи къща и да намери училище за Имоджийн. Клариса чакаше да бъде демобилизирана всеки момент и преливаше от планове за секретарската агенция, която възнамеряваше да създаде. Грейс с болка си мислеше, че вероятно Флорънс и Клариса се виждаха често, обсъждаха бъдещето и я съжаляваха, но не можеха да ѝ помогнат. Не им се сърдеше, но това я потискаше още повече. С все по-голяма болка си даваше сметка, че Бен чака мълчаливо решението ѝ. Решение, което нито имаше сили, нито бе способна да вземе.

Сякаш усетила какво става, Клариса ѝ се обади по телефона и каза, че настоява Грейс да ги посети за няколко дена. Щяло да им бъде много приятно, а и за нея ще е добре.

— На Чарлс няма да му хареса — предпазливо отбеляза Грейс.

— Ще се наложи да го преглътне — бързо реши приятелката ѝ.
— Ти ела.

И тя отиде.

— Струва ми се, че не бива да продължаваш да живееш с Чарлс — внимателно предложи Клариса, — освен ако не искаш да му дадеш още една възможност.

— В момента не мога да му предложа нищо повече — нервно отбеляза Грейс. — Но знае ли човек дали нещата между нас няма да се оправят след време? Зная само, че съм длъжна да съм с него. — Сетне добави: — Но не зная дали ще издържа.

— Не зная дали в далечен план това е оправдано — въздъхна Клариса.

— Нещо за пиене? — попита Джак. Седяха в мъничкия двор зад къщата и чакаха Клариса да се върне от обиколката си с Мей в търсене на подходящ офис.

— Да, с удоволствие — усмихна се вяло тя. — Напоследък започна да ми харесва.

— Не се изненадвам. Това, което ти се случи, е доста сериозно.

— Убедена съм, че не съм изключение.

— Вероятно.

— Като си помисля за онази нещастна жена, която си мисли, че мъжът ѝ е жив, а той всъщност отдавна е мъртъв.

— Права си. — Той ѝ подаде чашата. — Джин с тоник, нали?

— Да, чудесно. Надявам се, не е много силно. Ще ми се да отида да посетя тази жена, госпожа Барлоу, искам да кажа. Дали е подходящо, как мислиш?

— Чудесно ще бъде. Доста смела постъпка, но би било хубаво наистина.

— Струва ми се, че ѝ го дължа. Не зная защо, но се чувствам някак отговорна. Джак...

— Кажи?

— Не, няма значение.

— Защо, кажи ми. Има нещо, което те тревожи, кажи.

— Не бих казала, че ме тревожи, но все пак се чудя. Винаги съм мислела, че Червеният кръст поддържа добра система за информация и уведомява семействата на пленниците. Нали?

— Така е, страхотни са. Особено с пленниците в немските лагери. Германците много държаха да спазват Женевската конвенция и бяха доста стриктни. За съжаление не може да се каже същото за японците.

— Така е. Но не мислиш ли, че щом Чарлс е прекарал толкова месеци в плен, все отнякъде трябваше да научим.

— Не е задължително — спокойно каза Джак. — Условиата при които е бил пленен от отстъпващата армия и то на два пъти, водели са се постоянно и военни действия. Няма нищо необяснимо, Грейс. Било е страхотен хаос.

— Да, разбирам — кротко се съгласи тя.

Флорънс бе на същото мнение както и Клариса.

— Щом не го обичаш, не бива да оставаш с него.

— Но какво е любовта, Флорънс? — Грейс сама се изненада от хладната си преценка. — Дали след няколко години ще изпитвам към Бен същата обич? А след пет? Чарлс е все още мой съпруг. Трябва да бъда с него. А е минал през такъв ужас.

— Предполагам той ти е разказал.

— Да, разказа ми. И предполагам, е вярно.

— Най-вероятно.

Прибра се вкъщи в по-добро състояние на духа. Самата тя не можеше да си обясни защо. Може би разнообразието и срещата с други хора я освежиха.

Чарлс я посрещна на гарата.

— Изглеждаш по-добре — рече той и леко я целуна.

— Ти също. — Наистина беше така — Чарлс бе сложил няколко килограма отгоре, а и косата му бе пораснала.

— Мисля, да излезем навън за вечеря — предложи той. — В Гросвенър, в нашата стара кръчма.

— Чудесно би било — приятно се изненада тя.

Вечерята ѝ се видя много добра, естествено не беше на нивото преди войната, но всичко беше приготвено чудесно и предлагаша удивително голямо разнообразие от зеленчуци. Чарлс поръча и бутилка вино. Бе имал добър ден — връщаше се на работа във фирмата.

— Старият Джейкъбс се е оттеглил и нищо чудно. Вече е пенсионер. Горя от нетърпение да се заема с работа. Татко също няма нищо против, дори се зарадва. Е, за нас — и той вдигна чашата си с известно смущение. — За новото начало.

— Чарлс, не бих могла...

— Зная, извинявай. Тогава да прием за миналото, за онова, което имахме заедно. Така по-добре ли е?

— Да. По-добре. — Грейс се трогна необяснимо защо.

— Просто искам да се върна към нормалното всекидневие — каза той по-късно. — Към реда. Ето за това копнея.

Когато се прибраха, къщата бе студена.

— По-добре да си лягаме веднага — предложи Чарлс.

— Ще отида да видя само Шарлот и кученцата. Много ти благодаря, че си се грижил за тях, докато ме нямаше.

— Зная си задълженията — небрежно подхвърли той. Тя го изгледа подозрително, но той се усмихваше спокойно.

— Ако искаш, мога да ти донеса нещо топло за пиене.

— Да, благодаря.

Тя влезе в стаята за гости и го завари да чете. Той вдигна глава.

— Грейс, извинявам се за онази вечер... Не биваше да го правя. Няма да се повтори.

— Ами... — тя заекна. — Както сам каза, обяснимо е.

Тя лежа будна цяла нощ. На сутринта бе взела решение. Седна да пише на Бен.

ГЛАВА 32

Лято — есен на 1945 г.

Отговорът пристигна с обратната поща. Той знаеше, че нещата трябва да се уредят и то бързо.

Моя прекрасна Грейс,

Трудно ми е да ти благодаря за писмото, но зная, че трябва. Не по-малко трудно ми е да ти кажа, че те разбирам, но наистина те разбирам. Знаех, че нещата ще се развият така. Ти си твърде честна и твърде лоялна, за да постъпиш по друг начин. Единственото, за което съжалявам, е че нямахме повече време заедно. Прекарахме такива незабравими мигове. Никога няма да ги забравя. Обичам те, Грейс, и обичта ми не намалява заради твоето решение. Нещо повече, обичам те по-силно заради смелостта ти. Мисля, че не съм способен на такова нещо.

Ще направя всичко, което по силите си, за да облекча положението ти. Няма да правя опити да идвам в Мил Хаус или да се виждам с теб. Толкова съм благодарен на родителите ти, че прибраха момчетата. Вече говорих със старшия офицер и според него ще може да се уреди нещо да ги взема тук при мен. Сигурно ще им е трудно, но така или иначе ще трябва да се местят, а така поне ще бъдем тримата. Убеден съм, че ще се справим.

Все още имам чувството, че сме заедно и това малко ми помага. Спомням си непрестанно как изглеждаш, как звучи гласът ти.

Обичта ми към теб е едно от най-великите неща, които сами се случили в този живот. Ще се чувствам странно без нея, както човек, загубил някой крайник има усещането, че още е там. Прекарвам много време в

спомени за това, какво сме си казали и кога, как те целунах за първи път сутринта на Коледа, за деня, в който разбрах, че си бременна и как, когато се събудих в болницата, първият човек, когото видях, беше ти с онези цветя в скута и реших, че сънувам.

Толкова ми е мъчно за бебето. И все си мисля колко смела беше тогава. Седях до теб, наблюдавах те и знаех, че съм неспособен да издържа подобно изпитание.

Предай на сър Клифърд, че го моля да се грижи за теб вместо мен. Той също много ще ми липсва. На момчетата — също. Какъв чудесен приятел бе той за всички ни. Известна утеха е за мен фактът, че ще бъде край теб.

Не искам да свършвам това писмо, сякаш те изтръгват от ръцете ми. Благодаря на Бога, че изобщо не си давах сметка в какво се забърквам.

Обичам те, Грейс. Благодаря ти за всичко. Благодаря ти, че си това, което си.

Бен

Клифърд пристигна от Прайъри, за да донесе някакви документи на Чарлс и я завари на края на моравата, недалеч от живия плет, да гледа с празен поглед към гората, а по лицето ѝ се стичаха сълзи. Тя все още стискаше писмото в ръка. Когато вдигна лице към него, той почти не можа да я познае, така бе изкривено то от скръб и болка.

Той веднага разбра.

— Няма нищо — прошепна нежно Клифърд. — Не ми казвай. Хайде, ела да те прегърна.

Той отпусна скованото си старческо тяло на тревата и я обгърна с ръце. Грейс се впи в него и се разрида неудържимо. Най-накрая, хълцайки попита:

— Не можех да направя друго, нали?

— Не — отвърна той. — Не можеше, ако искаше да си ти.

— Тук не ни харесва — изтърси Даниъл.

— Млъквай — срязва го Дейвид. — Това е грубо спрямо майката на Грейс.

— Няма нищо — отговори тъжно Грейс. — Разбирам ви. Тя може да ви дразни, но все пак има добри намерения. А и няма да продължи дълго. Баща ви ще ви вземе скоро при себе си. Намерил е някаква къща недалеч от казармата.

— А защо не можем да си дойдем у дома дотогава? Мъжът ти ли не ни харесва?

— Разбира се, че ви харесва, но се получи малко неудобно. Разбра, че съм искала да се омъжа за баща ви и за него е малко тежко да ви вижда в същата къща. Сигурна съм, че можете да му влезете в положението.

— Сигурно — обади се Даниъл. Малкото му лице се сгърчи от усилие да не се разплаче. — Но много ни е мъчно за теб.

— И на мен ми е мъчно за вас.

— Какво стана всъщност? — попита Даниъл. — Не искаш ли вече да се омъжваш за татко? Не го ли обичаш вече?

— Аз... Не мога да се омъжа за него. Не съм свободна. Мислех, че съм свободна, а не съм. Трябва да остана със съпруга си. Длъжна съм да го сторя.

— А обичаш ли го? Вместо татко, искам да кажа.

— Обичам го — думите едва се отлепяха от устните на Грейс. — Но не вместо баща ви.

Тя не знаеше какво точно бе очаквала, когато съобщи на Чарлс решението си. Вероятно е таяла някаква надежда, че той няма да иска да бъдат отново заедно, че не вярва нещата между тях да потръгнат и предпочита да скъсат завинаги. Вероятно бе той да заяви, че е безкрайно щастлив от решението ѝ, че ще направи всичко възможно да я направи щастлива. Това, което наистина не очакваше бе хладкото кимване, което последва думите ѝ, и леката бърза целувка по челото.

— Добре — рече той и се върна в дневната. — Много добре.

— Мислех, че е редно да ти кажа — промълви тя, объркана от реакцията му.

— Да, разбира се. Излишно е да ти казвам колко съм доволен. Сега вече можем да започнем да планираме живота си заедно. Тъкмо

стана дума, скъпа, налага се да замина за Лондон след няколко дена. Необходими са ми малко прилични дрехи, а и имам да уреждам други делови въпроси. Документите за демобилизация и други неща.

— О! — Тя все още не можеше да се съвземе от хладния прием на нейното съобщение. Усещаше, че не ѝ стига въздух.

— Добре ли си? — попита той.

— Моля? О, да. Мисля, че да.

— Сигурна ли си?

— Ами да. Мислех си, че... Всъщност не зная.

— Виж какво, Грейс — той говореше преднамерено равно и безизразно, — това бе твърде неприятна история. И за двама ни. Но всичко приключи и според мен, колкото по-малко говорим, толкова по-добре. Ще е по-добре, ако загърбим всичко.

— Но се радваш... Нали?

— Казах вече, че ми е приятно, скъпа. И зная, че си направила верния избор, както и ти самата го знаеш. Не бива всичко да се превръща в голяма драма. Защо не дойдеш с мен в Лондон? Ще можеш да напазаруваш някои неща, да отидем на някое представление. Би искала, нали?

— Не, не мисля. Някой друг път. Благодаря ти.

— Друг път тогава.

Същата нощ тя дълго плака, зарила лице във възглавницата.

— Бих искал да променим някои неща в къщата — подхвърли един ден Чарлс.

— Какво например?

— Ами най-вече кухнята. Има доста очукан вид вече. Да купим нов бойлер, да заменим всичките тези рафтове с шкафове. А ако успеем да се снабдим с някакъв плат, да подменим тапицерията на столовете и на канапето в дневната. Всичко вече е овехтяло.

— Не съм забелязала — отбеляза тя. Мислеше си колко щастлива е била в тази стая с овехтелите мебели.

— Нищо чудно, скъпа, свикнала си. И след като говорим за къщата, мисля, че е крайно време кучетата да стоят навън. Най-добре в колибка, но може и в бараката за градински сечива. Истински абсурд е да се мотаят в кухнята.

Господин Блекстоун се залови с градината. Футболните врати на момчетата бяха измъкнати, лехите — оправени. Тенискортът щеше да бъде възстановен. Продадоха Флоси на господин Дън — Грейс, която бе сигурна, че никога няма да изпита каквато и да е привързаност към козата, проля много сълзи след каручката на господин Дън.

Поне кучетата останаха в кухнята.

— Чарлс, не мислиш ли, че е редно да се свържем с госпожа Барлоу? — попита тя един ден. — Сигурно се чувства отвратително, а и може да ѝ разкажеш малко повече подробности, какво всъщност се е случило.

— Сигурен съм, че са ѝ изпратили вече пълен доклад. А и не съм убеден, че има смисъл да повтаряме отново всичко отначало, да ровим стари рани.

— Няма как да е получила такъв доклад, нали никой друг, освен теб, не знае какво наистина се е случило. Тя би искала да научи нещо и от теб, след като си последният човек, който...

— Грейс, там е работата, че дори аз не зная какво се е случило с него след това. При това не мисля, че подробностите ще я накарат да се почувства по-добре. Дори напротив. А сега може ли да прекратим този разговор?

Сандра Мередит бе излязла на пазар, когато капрал Мередит се прибра у дома. Често се случваше мъже да влизат в домовете си с надеждата, че ги чакат като герои, а да се окаже, че домът отдавна е празен. За разлика от повечето, Брайън Мередит разбра. Ясно бе, че след като няма конкретна информация кога точно мъжът ѝ ще се демобилизира, след като нито тя, нито майка ѝ, нито който и да е от приятелите им имат телефон, тя няма как да знае в кой миг той ще се появи.

Когато се прибра изморена до смърт с тежките торби, влачейки и малката Диърдри, тя завари чайника на печката, масата сложена за чай и Брайън, който четеше внимателно „Дейли Мирър“, сякаш никога не бе заминавал.

— О, Господи! — възкликна тя. — Господи...

— Не, не съм Господ — усмихна се той весело. — Аз съм Брайън. Твоят съпруг. Здравей, Сан.

Сандра пусна торбите и се хвърли на врата му.

— Кой е този човек? — попита момиченцето, обзето от подозрения и ревност.

— Баща ти, Диърдри — промълви Сандра през сълзи и смях. — Баща ти, когото никога не си виждала.

Доста по-късно, когато тя стана, за да направи по чаша чай за двамата за освежаване и да нагледа своето момиченце, тя попита:

— Какъв е този пръстен в нещата ти, Брайън?

— Беше в ръката на един нещастник, който умря, докато бягаше. Мислех си, че жена му би искала да го получи, ако успее да се върна жив. Не биваше да го взимам, но никой не ме видя. Мислех си, че ще се опитам да я намеря и да ѝ го върна.

— Как ще я намериш?

— Взех името му. Вероятно чрез Министерството на войната.

— Добро момче си ти, измамнико — усмихна му се тя.

— Не чак толкова добро, колкото си мислиш, госпожо Мередит. А сега ще се върнеш ли в леглото по своя воля или да дойда и да те довлека обратно тук?

— Много мило — отбеляза Чарлс. — Наистина много мило.

— За какво става дума?

— Семейство Дарби-Смит ни кани на вечеря. Голямо събиране, облекло официално, по случай завръщането на Норман и рождения ден на Даяна. Ще бъде забавно, нали?

— Сигурно — отговори Грейс.

— Винаги съм харесвал Даяна, много е хубава, а е и доста смела жена. Срещахте ли се често, докато отсъствах, скъпа?

— Не — отговори Грейс. — Нито веднъж.

Тя предложи на Чарлс да се върне в общата им спалня. Не виждаше сериозно основание да го отлага. Колкото по-скоро минеше и през това изпитание, толкова по-добре. Тя се отби в Клиниката за планиране на семейството, за да проверят мембраната ѝ. Един нов, доста млад лекар ѝ препоръча да я сменят. Каза ѝ, че е имала късмет, че не е забременяла със старата.

— Личи си, че е стара — усмихна се лекарят. — Изглежда доста изхабена. Госпожо Бенет, добре ли сте? Ето, вземете да избършете очите си. Има ли нещо, което бихте искали да споделите с мен?

— Не — каза Грейс. — Добре съм. Благодаря ви.

Заяви на Чарлс, че дори не ѝ се мисли за деца за известно време.

— Добре, скъпа — рече той. — Може би следващата година.

— Може би.

Чарлс упорито отказваше да говори за преживяното по време на войната. Отвореше ли се дума, веднага ставаше напрегнат и тайнствен. Очевидно това бе неговата своеобразна защита. Тя знаеше колко много е изстрадал, че е било ужасно. Той често ставаше мрачен, отдаваше се на внезапна меланхолия и тъга и редовно страдаше от безсъние и депресия. За всичко това тя му съчувстваше и го разбираше, единственото ѝ желание бе той да споделя с нея своите тревоги и да говори за онова, което е бил принуден да понесе. Но той отказваше. И докато други мъже разказваха на масата небивалици за войната (обикновено с елемент на самоирония и цензурирани съобразно компанията и случая), той мълчеше тъжно и много рядко някоя история се изплъзваше неволно от устата му.

Една вечер разговорът се завъртя около историята с неговото „велико“ бягство, както бяха започнали да го наричат, и за кошмара да бягаш сам месеци наред.

— Как успя да не полудееш? — попита го някой.

— С огромно усилие — отвърна Чарлс. А когато смехът на присъстващите стихна, той додаде: — Всъщност не е толкова трудно. Стига да свикнеш с това. Поне е тихо наоколо.

— Тогава защо се насочи към Испания — попита една жена. — Все пак Швейцария е била по-близо?

— Границата бе много внимателно охранявана — обади се един червендалест мъж на име Мик Дънстън, чиято съпруга Грейс не харесваше. — Не съм ли прав, Чарлс?

— Така е — отговори Чарлс. — Бях се насочил към посолството ни в Мадрид, което бе неофициално — неутрално. Поне така бяхме

чули. Имаше шанс да се измъкнеш с някой от камионите с продоволствие към Гибралтар.

— Чувах за тази възможност — обади се Дънстън. — Но местата били твърде малко. Зависело от чина. Полковниците се оправяли добре за разлика от напралите, които никой не поглеждал.

— Глупости — остро реагира Чарлс. — Това няма нищо общо. Става късно, а утре имам тежък ден. Грейс, мисля, че е време...

— Да, разбира се — тя бе станала с искрено облекчение. Възмутена, че тези хора не искаха да разберат колко му е тежко да говори за това време.

Дни след това тя го попита много предпазливо защо не желае да разговаря за преживяното дори с нея.

— Грейс — започна той с безкрайна умора в гласа, — беше такъв ад, че най-добре е да не говоря за това. Не желая да се връщам дори в спомените си към това време.

— Прав си, но си мисля, че много по-лесно ще го забравиш, ако говориш, ако го извадиш по някакъв начин навън.

— Много те моля да ми спестиш всичките тези глупости. Нямаш и най-малката представа за какво говориш и честно да ти кажа, дори ми е обидно, когато повдигаш тези въпроси.

— Прощавай — отговори Грейс.

Сексът с Чарлс се оказа кошмар. Тя не изпитваше никакво удоволствие. Изобщо не го искаше. Струваше ѝ се, че това би било истинска измяна по отношение на Бен. Но и механичният отклик, който преди Чарлс успяваше да предизвика, вече не се получаваше. Опитваше се да се преструва, колкото да му достави удоволствие. Но нищо повече.

Анджела Барлоу започна сериозно да се опасява, че ще се срине психически. Винаги бе смятала, че е силен и уравновесен човек. И го беше доказала неведнъж по време на войната, докато се грижеше за голямата къща, за овдовялата си майка и четирите си деца и работеше часове като доброволка в местната болница в Сайрънсестър. Тя бе останала през всичкото това време спокойна и бе запазила оптимизма

си, дори след като получи съобщението, че съпругът ѝ, лейтенант полковник Барлоу, е взет в плен в Италия в началото на 1944 г. Но дългото очакване в края на войната, завършило с писмо от Военното министерство, че за съжаление поради объркване в идентичността с друг офицер, те не са успели да ѝ съобщят, че съпругът ѝ е бил убит по време на бягство от един конвой в Италия, вече окончателно я срази. Тя не се отдаде на горчивина и яд към съдбата. Тя винаги бе била добра християнка и не подлагаше на съмнение божията воля, но не можеше да не признае, че остана с някакво тежко неудовлетворение от изхода на събитията и от липсата на информация. Опитваше се да се примири, но мисълта как нейният любим Колин бе загинал и колко е страдал, смущаваше съня ѝ и не ѝ даваше мира.

Реши, че ако не предприеме свое собствено разследване, ще загуби разсъдъка си.

Джайлс и Флорънс се ожениха съвсем безшумно в гражданското. Той получил работа — свиреше на пиано и пееше в някакво ревю. Флорънс пламенно канеше всички да отидат и да го видят.

„Можеш да отседнеш у нас — пишеше тя на Грейс, а и ще е прекрасно да се видим отново. Клариса и Джек също ще дойдат. Обадих се и на мама и татко. Когато се видим, ще ти кажа всички новини. Предай моята обич на Чарлс.“

— Господи — въздъхна Чарлс, — налага ли се да присъстваме? Толкова мразя тези представления. И ако той не е добър, ще има да се притесняваме.

— Да, налага се — категорична беше Грейс. — Щом мога да отида на вечеря у Дарби Смит, значи и ти можеш да присъстваш на премиерата на своя зет.

— Това е различно.

— Чарлс — рече Грейс строго. — Изобщо не е различно.

Клифърд заяви, че с удоволствие ще отиде, Мюриъл се извини, че е много заета.

— Направо недоумявам, как ще намериш време, Грейс. Точно сега, когато Чарлс се опитва да изгради практиката си отново.

В крайна сметка Клифърд успя да я убеди и тя да отиде в Лондон.

Флорънс и Джайлс си бяха купили чудесна малка къща близо до Уолтън Стрийт.

— Нали е чудесна? — възторжено я посрещна Флорънс и я разцелува сърдечно. — Толкова се радвам да те видя отново, Грейс. Но ти наистина изглеждаш ужасно.

— Благодаря ти — засмя се Грейс. — Все същата си, Флорънс.

Чарлс и Клифърд имаха работа в лондонския офис на своята кантора. Флорънс и Грейс останаха в малката градина, за да изчакат новата бавачка на Имоджийн да я доведе от училище.

— Наложих се да предам фронта на бавачките — призна Флорънс. — Особено като се има предвид, какви са последните ми планове за бъдещето.

— А те какви са?

— Политиката. Не се смей.

— Нямам такова намерение — отговори Грейс.

— Познавам тази твоя усмивка. Не можеш да ме излъжеш — рече Флорънс. — Започвам от участие в местното управление, а после ще видим. Знам, че няма да е лесно, но смятам, че това е начин да приложат уменията си.

— Звучи ми чудесно — въздъхна тъжно Грейс.

— А ти?

— Започвам да свиквам.

— Нямах вид на свикнала.

— Не ми се говори за това — рече Грейс.

С Клариса и Джак се срещнаха в театъра. Клариса бе както винаги ослепителна, с рокля от черно кадифе, с леко закръглени рамене и леко разширяваща се пола. Флорънс бе с изключително елегантна рокля от зелено жарсе, която очертаваше хубавата ѝ фигура и прекрасен лисичи кеп с глава и опашка от лисица. Грейс с болка осъзна, че прилича на бедна роднина от провинцията със своята стара рокля от морскосин креп и вълнено палто. Беше разстроена от този факт, докато не видя как хората се заглеждат в лицето на Джак, а той им се усмихваше ведро. Ако не беше видяла здраво стиснатите му

юмруци в джобовете на вечерното сако, щеше да си помисли, че това наистина не го засяга.

Представлението не беше много добро, но затова пък Джайлс бе наистина чудесен. Чарът и талантът му искряха на сцената. С неговата поява музиката зазвуча по-добре, текстовете изглеждаха по-малко банални. След представлението изпиха по едно питие в гримьорната му, а после всички отидоха на Уолтър Стрийт.

— Наистина се почувствах прекрасно — възкликна Клариса. — Какво приятно изживяване в нашия мизерен живот, Джайлс.

— Знаеш какъв съм — усмихна се Джайлс, който вече беше доста пиян. — Аз самият съм едно голямо преживяване.

Грейс настръхна.

— Клариса, мила — обади се Клифърд, — как можеш да наречеш своя живот мизерен?

— Защото не знаеш много неща — отговори тя. — Целият ден прекарахме с Мей да мием и търкаме стените на онази мизерна дупка, която наричаме свой офис. Заслужаваше си, разбира се, защото ще стане чудесно.

— Коя е Мей? — попита Чарлс.

— Моята бизнес партньорка. Приятелка от службата при военноморските сили. Минахме заедно през цялата война. А оттам и името на фирмата ни „Мариса“. Схващаш ли?

— Да, благодаря за помощта — отвърна той. — Толкова мога да съобразя.

— Не бива да се забравя, че тя беше причина ние с Джайлс да се съберем отново — обади се Флорънс. — Трябваше да я поканим тази вечер, Клариса.

— Друг път — побърза да отклони темата Клариса.

— Като си помисля само, че за малко щяхме да се разминем — потръпна Флорънс.

— Да не мислиш, че толкова лесно щях да се откажа?

— И въпреки това — не спираше Флорънс. — Мей те среща и по една случайност си спомня името ти и се сеца да се обади на Клариса.

— Чакайте малко — обади се Чарлс. — Съвсем се обърках. Какво всъщност се случи?

— Беше едно от онези невероятни съвпадения — рече Джайлс. — Бяхме акостирали в Дартмът и по една случайност срещнах в едно заведение Мей Потър и се запrikaзвахме...

— А той го може — засмя се Флорънс с обич. — Също като Клариса.

— Много хора твърдят, че сме като брат и сестра.

Настъпи неловко мълчание.

— Едва ли са толкова много, Джайлс. Твърде малко са онези, които дори са ви виждали заедно.

В тишината спокойно и уверено прозвуча гласът на Грейс:

— Ами аз например. Приликата между тях ме поразя в първия миг, в който видях Джайлс. Просто не можех да повярвам на очите си. Защото вие и в лице си приличате. А също и... — Тя потърси с поглед Клифърд, който вече дремеше, отпуснал глава на гърдите си.

— На Клифърд също му направи впечатление. Нали, Клифърд?

— Какво, скъпа моя? — попита той, както обикновено. — О, да, да, разбира се.

Стъписана в първия миг от сръчността на Грейс, Клариса първа се окопити и се обърна към Мюриъл.

— Мо, мила, дали не е време да заведем този прекрасен човек в леглото. Боя се, че още малко и ще се наложи да го носим на ръце, а никой от нас не е достатъчно трезвен. Аз самата съм много изморена. Дали и ние да не си вървим, Джак? Джайлс, представлението бе чудесно. Още веднъж благодаря за поканата. Нали може да те целуна?

Грейс си даде сметка, че оттук нататък върху щастията на Флорънс ще легне лека сянка.

Малко по-късно Флорънс дойде в кухнята при Грейс. Изглеждаше бледа и много изморена.

— Грейс, може ли да те попитам нещо?

— Да, разбира се. Само да те предупредя, че съм страшно изморена и не отговарям, ако изтърся някоя глупост.

— Ти никога не говориш глупости. Точно за това искам да те попитам нещо.

— Добре.

— Питам се... Всъщност, мислиш ли, че може да е имало нещо между Джайлс и Клариса? Преди си мислех, че си въобразявам, но пък винаги са малко странни, когато са заедно, а и забележката, която Джайлс подхвърли тази вечер, че много хора смятат, че си приличат. Не мислиш ли, че е странно? Откъде Мей знае името му, след като никога не са се срещали. Аз не бих се учудила, ако е имало нещо. Ти как мислиш? Не бих го понесла. Наистина. За мен няма нищо по-важно от доверието.

— Зная това — отговори Грейс, която неведнъж бе страдала от пословичната непосредственост на Флорънс. — Но аз...

— Работата е там, че ти имам пълно доверие. Вярвам, че ти си много честен човек, а вярвам и на преценката ти. Така че, ако знаеш нещо...

Грейс потрепери. Къде беше чувала такива думи? О, да. От устата на Робърт, когато се опитваше да я накара да му каже къде е Флорънс. Противният, отвратителен Робърт, който бе причинил толкова страдания на Флорънс. Сега тя беше много щастлива. Грейс си даде сметка, че в ръцете си държи щастието ѝ. Трябваше да излъже и то убедително, за да я спаси. Флорънс беше права, че Грейс по природа е честен човек. Ако не беше така, най-вероятно сега щеше да е с Бен. Мразеше лъжата и двусмислието и също като Флорънс имаше нужда да вярва на хората. Липсваха ѝ умения да измисля и поддържа лъжи.

— Грейс! — събуди я гласът на Флорънс от унеса ѝ. — Знаеш нещо, нали? Трябва да ми кажеш.

— Не. Флорънс — спокойно и твърдо заяви Грейс. — Нищо такова не знам. Просто си въобразяваш. Аз вдигнах телефона, когато Мей се обади в онази сутрин и искаше да говори с Клариса. Клариса не беше дошла още и аз приех съобщението. Нямахме никакво съмнение, че те двамата с Джайлс току-що са се срещнали и то съвсем случайно. Тя не спираше да бърбори — колко странни са понякога съвпаденията, попита ме дори дали не знам името му, за да провери. Моля те, не се навивай. Радвай се на Джайлс и на това, което имаш.

Докато говореше, тя усети как голяма буца се надига в гърлото ѝ. Опита се да не се разплаче, но мисълта за Бен, умората от вечерта и огромната лъжа, която току-що се наложи да изрече, всичко това ѝ дойде много и тя буквално се срина. Подпря се на кухненската маса и избухна в плач.

— Господи — разтревожи се Флорънс. — Грейс, мила, недей, моля те. Толкова съжалявам, нека ти дам нещо за пиене, ето ти и носна кърпа. Толкова съжалявам!

— По-добре не ми давай нищо за пиене — промълви Грейс между две изхълцвания. — Последния път, когато ми наля, повръщах до зори.

— Права си. Тогава какво? Чай?

— Не се тревожи. Ще се оправя. Най-добре да се качвам, иначе Чарлс ще слезе тук. Господи, не мога да застана пред него точно сега.

— Знаеш ли, иди да се изкъпеш в банята на детската стая и ако искаш си легни в малката стаичка. Ще кажа на Чарлс, че си имала силно главоболие, така че да те остави на мира. Ще ме послуша.

— Но това няма да е истината, Флорънс — усмихна се през сълзи Грейс.

— Да, зная, но дори аз понякога лъжа по малко. Толкова съм ти благодарна, че си поговори с мен. Чувствам се значително по-добре.

— Радвам се.

Отпуснала се най-сетне в малкото легло, тя се замисли за това, което бе направила. Излъгала бе умело и то неведнъж. На сутринта ще трябва да сподели с Джайлс и Клариса какво точно е казала и дано Флорънс не задава повече въпроси. Толкова необичайно бе всичко това за нея. А може би грешеше. Даваше си сметка какви значителни промени бяха станали със самата нея през изминалите няколко години. Вече губеше представа каква е всъщност. Още по-малко знаеше каква ще бъде.

На закуска Чарлс бе начумерен, че не е спала при него. Мъчеше го и махмурлук. Флорънс и Джайлс, напротив изглеждаха щастливи, усмихваха се един на друг през масата, докосваха уж случайно ръцете си. Това смущаваше още повече Чарлс.

— Какво става с твоите занимания по музика, Грейс? — внезапно попита Джайлс. — Беше ми споменала, че искаш да запишеш курс за учителка по пиано.

— Това е било преди аз да се прибера у дома — побърза да уточни Чарлс. — Сега няма да има време за...

— Подадох документи, Джайлс — отговори Грейс, правейки се, че не чува забележката на Чарлс. — Чакам резултатите. В Солсбъри има много добър колеж, а и е съвсем наблизно, така че е много удобно.

— Чудесно! — възкликна Джайлс. — Много жалко ще бъде да се пропилее такъв талант, нали, Чарлс?

— Да, вероятно — измърмори той.

Клифърд имаше среща със сина си в „Лъндън Ин“.

— Защо не се разходиш по магазините — предложи Чарлс на Грейс. — Купи си няколко нови рокли. Гардеробът ти доста се е изтъркал.

— Благодаря — отвърна тя и отново усети как сълзи започват да парят очите ѝ.

— Скъпа, аз...

— Чарлс, ти защо не вземеш да тръгнеш най-сетне — остро го прекъсна Флорънс. — Вярвам, че Грейс ще успее да се погрижи за себе си през тези няколко часа. — Прасе — промърмори тя, когато най-сетне излязоха навън. — Грейс, сигурна ли си, че...

— Млъкни, Флорънс — яростно я прекъсна Грейс. — Не искам да говоря затова. Искам да стигна до военното министерство. Кажи ми как да стане.

ГЛАВА 33

Зима — пролет на 1945–1946 г.

— Какво ще кажете да отидем да живеем в Австралия? — попита Бен.

— Австралия ли? Ами чудесно — отвърна Даниъл.

— Не знам — изсумтя Дейвид. — Защо Австралия?

Защо ли наистина? Защото вероятно е ново начало. Защото е толкова далеч от Грейс, че тя постепенно ще се превърне в непостижим сън. Няма да съществува никаква възможност да се срещне с нея случайно. Няма да лежи по цели нощи, подложен на неустоймото изкушение да отиде да я види. Страната е млада, никой няма да се интересува от социалния му произход, ще го приемат такъв какъвто е и ще съдят за него по това, което умее. И никой няма да му съчувства.

В известен смисъл съчувствието бе онова, което го смазваше. Момчетата имаха най-добри намерения, стараяха се да го развеселят, да го убедят да излезе с тях, пробутваха му млади жени. И подведен от доброто им желание, той изпитваше нужда да излезе с тях, да се напие, да се посмее. Една вечер така се напи, че се събуди в чуждо легло със застаряваща проститутка в стая над някаква кръчма. Друга вечер пък удари старата си кола в едно дърво. Чудо беше, че не се преби. Вероятно това трябваше да го успокои, но той не търсеше смъртта единствено заради момчетата си.

Децата му се струваха ту добри, ту трудни. След като се установиха в крайна сметка в Тидуърт, той ги накара да седнат една вечер, за да си поговорят. Обясни им, че много е обичал Грейс и тя него — също, но е трябвало да се разделят. И двамата били нещастни и най-вероятно ще има дни, в които няма да се държи добре, за което предварително им се извинява, но все някак ще трябва да минат и през това.

— Няма ли да можете да се виждате понякога, за да се развеселяваш? — бе попитал Даниъл.

Бен отговори, че това е невъзможно. Така само щели да влошат още повече нещата.

— Ами тогава ние ще те веселим — бе заявило момчето. Бен само го прегърна в отговор.

Даниъл винаги е бил много смел и добродушен. В сравнение с Дейвид на него му беше по-трудно, защото се наложи да смени училището си, а и бе по-силно привързан към Грейс. Беше едва на четири, когато отидоха да живеят при нея. За него майка му бе един мъгляв спомен. Грейс, с нейната доброта, мекота и способност да се досеща за какво мисли той, страшно му липсваше, но той се стараше да не го показва. Смяташе, че така на баща му ще бъде по-леко.

Основното чувство, което владееше Дейвид в момента, бе нетърпението. Младата му душа се гърчеше в предпубертетни терзания, затворил се бе в себе си и отчаяно се бореше с предметите в училище (Клифърд вече го нямаше и не можеше да му помага). Момчето не можеше да разбере защо възрастните не успяват да се оправят със своите проблеми. Искрено и отчаяно намрази Чарлс от първия ден, в който го видя в Прайъри, и така и не можеше да проумее как е възможно нежен и чувствителен човек като Грейс да се омъжи за толкова неприятен мъж. Дейвид осъзна в същото време, че баща му е по-слаб човек. Ако беше на мястото на Бен, той щеше да се опита да си запази Грейс. Отрицателното отношение на баща му към всичко в този период го потискаше. Попита го дали ще продължи подготовката си за учител, но отговорът бе отрицателен. Според Дейвид Бен трябваше да упорства поне в това. Може да е в напреднала възраст, но все с нещо трябва да се занимава, а не само да страда за Грейс. Според Дейвид оставането в армията беше добър вариант, но бяха казали на баща му, че заради раната в рамото, това е невъзможно.

— А ти какво ще кажеш за Австралия? Искаш ли да заминеш? — попита го брат му.

— Не — отвърна лаконично Дейвид. — Тъкмо успях да се сприятеля с някои нови момчета. Не ми се започва отново.

— Но там ще е страхотно. Ще можем да ходим всеки ден на плаж, а и татко ще започне да се държи по-нормално.

— Да, вероятно. Но мога да се обзаложа, че няма да заминем. Нищо няма да излезе и от това, както и от всичко друго, за което татко си приказва.

— Мъчно ли ти е за Грейс?

— Да, разбира се.

— Зная, че татко не иска да я вижда, но защо ние да не можем?

— Не знам. Оня отвратителен неин мъж няма да ни пусне.

— А защо да не се срещнем в Солсбъри например. Ще попитам татко.

Бен отговори, че вероятно това може да стане, стига и Грейс да иска да ги види.

— Напиши й. И тя ще измисли някакъв начин. Но знаеш, че аз не мога да се срещна с нея.

— Знам бе, тате.

— Нищо чудно да няма желание да се срещне с вас.

— Не виждам защо.

Грейс позна веднага почерка на Даниъл. Тя бързо мушна писмото в джоба си и изчака Чарлс да излезе. Прочете го няколко пъти и написа отговор, като им определи среща за чай в „Беър“ в Солсбъри.

— Днес може да закъснея — съобщи тя на Чарлс. — Ще имам допълнителен урок по пиано.

Той я изгледа и въздъхна.

— Надявам се това да не трае още дълго. Когато се съгласих да поемеш този курс, ти ми обеща, че той по никакъв начин няма да се отрази на съвместния ни живот.

— Не ставай смешен, моля те — възрази Грейс. — Каква разлика има дали ще взема автобуса в шест или в шест и половина? Не мисля, че това може да попречи по някакъв начин на брака ни. А ако попречи, то тогава причината е другаде. Но ако имах кола...

— Грейс, не можем да си позволим две коли в момента. Вече ти обясних, че когато работата ми се разрасне, може би ще...

Грейс предпочете да замълчи. Тя много добре знаеше, че това няма нищо общо с финансовото им състояние, той просто не желаше да й даде свободата, която една кола осигурява. Той нямаше представа, че през цялата война тя беше карала неговата кола, без да е взимала

уроци. Грейс предпочиташе мъжът ѝ да не знае това засега. Пазеше го за момента, когато щеше да се наложи да го изненада.

Бе купила подаръци за момчетата — комплект железопътни линии за Даниъл и фотоапарат втора употреба за Дейвид. Носеше им снимка на Даниъл с Флоси и Шарлот, поставена в рамка.

Не ги беше виждала от шест месеца, сърцето ѝ биеше развълнувано, сякаш щеше да се среща не с тях, а с баща им.

Децата влязоха във фойето на „Беър“, като се оглеждаха неспокойно. Дейвид бе пъхнал ръцете си дълбоко в джобовете, все едно че изобщо не го интересува. Тя се изправи и ги повика.

Даниъл се хвърли в прегръдките ѝ.

— Грейс, Грейс, колко се радвам, че те виждам!

— И аз много се радвам. Колко си пораснал само!

— Много ни беше мъчно за теб — продължаваше Даниъл.

— И на мен ми беше мъчно за вас. Здравей, Дейвид.

— Здравсти. — Той важно подаде ръка и се здрависа.

— Пораснал си — усмихна се тя. — Как е училището?

— Добре, благодаря.

— Вече си втора година, нали?

— Да.

В началото и тримата се чувстваха малко неловко, но след чая и бисквитите се поотпуснаха, децата се разбъбриха: Дейвид бил приет във футболния отбор; Даниъл си имал хамстер, скоро щели да се местят в друга къща; баща им напуснал армията, имал вече нова работа в някаква фабрика.

— Каза да ти предам, че е добре — рече Даниъл предпазливо. — Нищо повече. И каза да те питаме ти как си.

— Предайте му, че съм добре. Разбра ли ме?

— Да — ухили се той насреща ѝ.

След чая излязоха в преддверието.

— Ще кандидатствам за стипендия тази година — съобщи Даниъл, настанявайки се плътно до нея, така че тя да го гушне, нищо, че беше голямо момче.

— Знам. Смяташ ли, че ще се справиш?

— Не знам.

— Няма да се справи — рече Дейвид и брат му го ощипа. — И дори да успееш, няма да стане, щом ще ходим в Австралия.

— Австралия ли? — попита Грейс. Ударът бе толкова изненадващ, че тя помисли, че всеки момент ще загуби съзнание. — Ще заминавате за Австралия, така ли?

— Това е идея на татко. Но на нас не ни се ходи.

— На мен пък ми се ходи — изтърси Даниъл. — Само дето няма да можем да те виждаме.

Тя ги изпрати до автобуса им. Даниъл бе във възторг от снимката.

— Навсякъде ще я нося с мен. Дори и в Австралия. Най-вече там.

Докато чакаше своя автобус на спирката, Грейс видя, че към нея приближава колата на Чарлс. Той ѝ помахаша да се качва.

— Здравей — поздрави го тя.

Мъжът ѝ мълча известно време, но най-накрая се обади:

— Какво си мислиш, че правиш?

— Какво имаш предвид?

— Имам предвид момчетата. Видях те, като ги изпращаше на автобуса. Без да ми кажеш, без да ме попиташ.

— Чарлс!

— А с баща им видя ли се? Кажи де?

— Не! — Тя почти се забавляваше от неговия гняв. — Разбира се, че не съм. И няма да се виждам с него, щом съм ти дала дума.

— Като че думата ти има някаква стойност.

— Чарлс, престани. Това е възмутително.

— Защо, за бога, искаш да се срещаш с тях? Защо?

— Защото ми липсват. Обичам ги и...

— Обичаш ли ги? — Гласът му бе наситен с искрено презрение.

— Тези две гаменчета? Деца от Ист Енд? Ама ти...

— Спри колата — просъска Грейс. — Веднага спри. Аз така или иначе ще сляза.

— Няма да слезеш.

— Чарлс... — Тя сложи ръка на дръжката.

Чарлс я изгледа и натисна спирачката.

— Никога, никога не си позволявай да наричаш така тези момчета. Разбра ли ме? Толкова дълго те бяха всичко за мен и аз много

ги обичах. Продължавам да ги обичам.

Настъпи дълго мълчание.

— Не мога да повярвам, че не искаш да разбереш защо съм разстроен. Ако искаш, слез.

Тя се поколеба за миг.

— Не, няма нужда. Оставам. Да си вървим.

Докато стигнаха Мил Хаус, Грейс бе успяла да се потопи в чувството си за вина.

— Съжалявам, че избухнах така — каза тя на Чарлс много покъсно същата вечер, след като бяха вечеряли и седяха в дневната. — Просто не помислих, че това може да те разстрои. Но...

— Няма нищо — хладно я прекъсна той. — Приемам извинението ти.

През нощта той поиска да се любят и както винаги, когато беше разстроен, беше по-внимателен, по-чувствителен от обикновено. Стана почти както трябва. Когато свърши, той каза:

— Съжалявам, ако съм те засегнал днес следобед. Просто бях много развълнуван. Развълнуван и поразен.

— Да, сигурно — лаконично приключи тя разговора.

Чарлс се бе опитал да я накара да се откаже от учителстването.

Няколко пъти бе повторил, че ако трябва да работи в училище, защо това да не бъде „Сейнт Едуин“ в Уестхорн. Грейс бе заявила категорично, че няма намерение да си губи времето с деца, които са заобиколени с музика и че тя ще помага на госпожица Мъртън, дотогава, докато тя има нужда от нея.

— Тревожа се за Елспет Дън — подхвърли един ден на тръгване госпожица Мъртън.

— Защо?

— Нали разбра, че не е спечелила стипендията?

— Да. Научих. Бях доста изненадана, но...

— Аз обаче не бях. Умът ѝ е само в музиката и е доста зле с правописа и смятането. Все едно, сега е в редовно училище и разбрах, че не ѝ харесвало твърде. Та си мислех, че ако може да продължи с уроците, би могла...

— Разбира се — не я остави Грейс да се доизкаже. — Ще отида да я видя.

Елспет тъкмо слагаше масата за чай. Когато видя Грейс, момичето пламна от удоволствие.

— Здравейте госпожице — поздравява я.

— Здравсти, Елспет. — Момиченцето си бе останало дребно и имаше вид на деветгодишно. Единственият признак за пубертета ѝ беше съзвездието от пъпки около и върху носа. — Как върви училището?

— Горедолу.

— Продължаваш ли с музиката?

— Само в редовните часове. Учителката не е много симпатична.

— А пианото?

— Не се занимавам с него.

— Колко жалко. Знаеш ли, защо не идваш у дома веднъж седмично след училище? Може да продължим с уроците. А стига да искаш, винаги можеш да се упражняваш у нас.

— Госпожице! — Лицето на момичето стана толкова аленочервено, че пъпките се загубиха в общата червенина. — Би било чудесно! Все пак ще трябва да попитам татко.

— Сигурна съм, че той няма да има нищо против. Може да му кажеш, че на мен неговото сирене ми липсва толкова, колкото на теб — уроците. Той ще разбере за какво става дума.

— Добре, госпожице.

— Колко мило наистина — възкликна Анджела Барлоу.

— За какво говориш, скъпа? — попита майка ѝ. Тази сутрин бяха станали по-рано от обикновено, защото Анджела беше дежурна в болницата, а преди това трябваше да заведе двете момиченца на

училище. Момчетата вече бяха излезли, а най-големият бе в училището в Уелингтън. От армията плащаха всичките му такси.

— Имам писмо от Грейс Бенет. Жената на офицера, с когото стана объркването на самоличността на Колин. Много хубаво писмо. Пише, че иска да ме посети. — Тя избърса с опакото на ръката си изплъзналите се сълзи и продължи с разтреперан глас. — Ако знаех поне някакви подробности, мисля, че щеше да ми е по-леко.

И за Грейс, и за Анджеला Барлоу най-удобно бе да се срещнат в Лондон. Освен това Анджеला трябвало да купи някои неща за по-голямата си дъщеря Сара, която след Коледа трябваше да постъпи в друго училище.

Грейс много държеше Чарлс да не разбере за тази среща; чудесно знаеше, че това щеше да го вбеси. Обясни му, че иска да се види с Флорънс и Имоджийн.

— Кръстница съм и все пак, а не съм виждала детето от много време.

Чарлс заяви, че и Господ да слезе, едва ли ще успее да направи нещо за доброто възпитание на Имоджийн.

Грейс чакаше Анджеला в хотела на Чаринг Крос. Чувстваше се неспокойна. Незнайно защо бе решила, че ще пристигне някоя озлобена горгона, гневна от факта, че докато нейният съпруг е загинал, този на Грейс се е прибрал жив и здрав. А нищо чудно да поиска да се види със самия Чарлс, за да научи лично от него подробности... Тогава какво да прави? Тъкмо бе започнала да мисли, че направи ужасна грешка с тази среща, когато някой нежно докосна ръката ѝ.

— Госпожа Бенет?

— Да. Аз съм. А вие сигурно сте Анджеला Барлоу.

— Госпожа Бенет и госпожа Барлоу — звучи почти като рефрен от мюзикъл — усмихна се жената и подаде ръка. — Аз съм Анджела. — Изобщо не приличаше на горгона с това мило изтерзано лице и светли коси, с отдавна излязлата от мода рокля и с доста овехтелите си обувки.

— Аз съм Грейс. Поръчах кафе. Имате ли нещо против?

— Ни най-малко. Отворя ли си сутрин очите, нямам време за абсолютно нищо. Имате ли деца?

— Не — отговори Грейс. — Нямам.

— Те са чудесно нещо, разбира се, доставят много радост, но понякога са доста изтощително занимание.

Настъпи неловко мълчание. В това време пристигна и кафето.

— Много се радвам, че се срещнахме. Не зная какво точно ще ви кажа, но си помислих, че ще бъде от полза да чуете онова, което зная. А то никак не е много. Поне така си мисля.

— Няма значение — намеси се Анджела. — За мен всичко е важно. Толкова съм ви благодарна. Моля ви, разкажете ми. Колкото и неприятно да е то. Зная, че така ще ми олекне поне малко.

Грейс започна с това, че Чарлс и Колин избягали заедно, но по пътя Колин бил ранен и Чарлс се мъчел да му помогне с каквото можел. Срещнали добре настроен селянин, който бил готов да помогне на Колин и да потърси лекар.

— След това Колин бил намерен мъртъв от британски войник. Дори не мога да ви кажа къде е стопанството на този селянин. Възможно е да е решил да го предаде на немците или да го заведе в болница, а това да е било невъзможно. Раната обаче била много сериозна. Така каза Чарлс. Поне в последните си часове е бил в добри ръце и с него са се държали внимателно. Знам, че почти нищо не ви казах и едва ли си заслужаваше да идвате чак до Лондон за толкова оскъдна информация. — Грейс се чувстваше страшно неудобно.

— Не, не напротив — възкликна жената. — Работата е там, че аз все още не мога да се убедя напълно, че човекът, когото са намерили, е бил Колин. Често се питам дали пък не е загинал другаде или... Просто да не е загинал.

— Не вярвам... Господи, наистина ли ще се почувствате по-добре, ако знаете? — попита Грейс.

— Да. Няма нищо по-страшно от неизвестността.

— В такъв случай, мисля, че е бил вашият съпруг. Особено след като в него е намерена идентификационната плочка на мъжа ми. Знаете за това, нали?

— Да, разбира се. Странно ми се вижда, но зная.

— Доколкото знам плочката на Чарлс се откъснала и той я загубил, докато носел мъжа ви. И двамата мислели, че се е загубила,

но очевидно се е заплела в дрехите на Колин. Така или иначе Колин настоял Чарлс да вземе неговата, защото така щял да бъде в по-голяма безопасност.

— Разбирам.

— Това поне доказва, че са били заедно. Че именно Колин е бил с Чарлс. Ох, съжалявам, много съжалявам наистина. Понякога се чувствам толкова виновна.

— Не ставайте смешна — вяло се усмихна Анджеला Барлоу. — И вие сте прекарвали една кошмарна година, смятайки, че съпругът ви е загинал, нали?

— Да, така е — отговори Грейс, припомняйки си, че тази „кошмарна“ година бе най-щастливият период от живота ѝ и колко ужасно е, че Анджеला, която истински и дълбоко обичаше съпруга си, е трябвало да го загуби и че и двете са загубили своите любими мъже, защото Чарлс се прибра жив и здрав у дома.

— А знаете ли случайно кой го е намерил? — попита Анджеला.

— Нямам представа. Зная само, че са били военни от съюзническата армия, които пътували с джип под немски конвой. Те били пленници, прибирали се отнякъде. Докладвали са после, мисля на службите на Международния червей кръст, откъдето всъщност получихме съобщението.

— Разбирам — отвърна Анджеला.

— След това го погребали както трябва. Германците, искам да кажа. Нали знаете, старатели са се да спазват Женевската конвенция.

— Да, известно ми е. Предполагам, че след време ще ми съобщят и къде е гробът. Така едно по едно нещата се изясняват. — С всяка следваща дума гласът на жената ставаше все по-слаб и немоощен.

На Грейс страшно ѝ домъчня за нея.

— Чарлс разказваше, че хаосът бил невероятен. Особено в Италия. По улиците там хората се биели направо лице в лице. Звучи толкова страшно!

— Така си е. Когато четеш или слушаш за това, ти се струва далечно и някак безлично, нали? Значи съпругът ви не спомена къде се е случило? Имам предвид къде е стопанството, където е оставил Колин.

— Не. Било много близо до италиано — френската граница.

— Твърде общо е за съжаление. Мислех си, че ако успея да науча името на град или село, някой ден мога да отида дотам и да намеря мястото, а дори и селянинът, който му е помогнал. Да му благодаря поне. Сигурно ви звучи безумно.

— Ни най-малко — възрази Грейс. — Пак ще попитам мъжа си, но мисля, че той не знае.

След това Грейс наистина посети Флорънс и прекара у тях нощта. Флорънс бе напомена с добро самочувствие в резултат на успешната си политическа дейност и говореше вече почти собственически за своята партия. Грейс си помисли, че ако човек я слуша отстрани, излиза едва ли не, че Флорънс е в състава на кабинета в сянка.

— Вярваш ли, че ще може да стигнеш и до член на парламента? Все пак си жена.

— Има няколко случая в историята досега. Лейди Астор, една кошмарна жена, някоя си Брадок, и Джени Лий, естествено. Не са много. Бих искала, разбира се, да бъда първата жена министър-председател — ухили се тя. — А ти как си?

— Добре съм, благодаря.

— Как вървят нещата при теб?

— Добре. — Грейс така и не можа да се отпусне и да каже нещо наистина неприятно за Чарлс пред сестра му. Но по-късно отиде при Клариса, която винаги успяваше да я накара да говори.

Грейс се бе срещнала с Клариса на другата сутрин след онова прочуто представление и ѝ разказа за лъжата, която бе измислила пред Флорънс. Забравила предишното неодобрение, сега тя я чувстваше далеч по-близка, по-лесно се справяше с различните ѝ изблици.

Този път Клариса огледа Грейс внимателно.

— Изглеждаш зле, скъпа — отбеляза тя.

— Вероятно. На дъното съм. Сякаш никога вече не мога да се надявам на малко щастие. Давам си сметка, че имам късмет в този живот, а и Чарлс се старае да се държи мило...

— Което прави нещата още по-лоши — прекъсна я Клариса. — Човек си мисли, че е трябвало да остане верен.

— Права си. Длъжна бях да остана вярна. Това би било правилното поведение. А знаеш колко много го бива Чарлс в правилните неща.

— А и никога не пропуска да го изтъкне — додаде Клариса с известна горчивина. — О, Грейс, ако знаеш колко ми се иска да ти помогна някак.

— Не можеш — въздъхна Грейс. — Никой не може.

Тя попита много внимателно Чарлс дали не може да си спомни мястото, където се е намирало онова стопанство, където е оставил Колин Барлоу. Както винаги, когато го питаха за преживяното през войната, той отвърна сприхаво и неясно.

— Казах ти, че нямам представа. Три дена бягство и то предимно нощем. Как бих могъл да се ориентирам? Защо питаш?

— Мислех си, че селянинът може да е подхвърлил нещо, от което да си добил някаква представа.

— Нищо такова не е казвал.

Странно бе, според нея, че Чарлс не бе попитал за местоположението им, ако не за друго, то поне за да разбере в коя посока да продължи. Не искаше обаче да повдига отново този въпрос.

— Много съжалявам — каза тя на Анджеला Барлоу. — Но той не може да си спомни и твърди, че не знае.

— Няма значение. Много ви благодаря, че си направихте целия този труд. Много ми се иска да се срещна със съпруга ви, за да му благодаря за това, което е направил за Колин. Опитал се е да му помогне. Защо не дойдете някой ден на обяд в неделя? Ще успея да ви настаня за през нощта. Къщата ни е достатъчно голяма.

— Би било чудесно, наистина — предпазливо започна Грейс, — но сме доста далеч и в момента няма да е лесно да стигнем до вас. Знаете с тези ограничения на бензина, а и на всичко останало. Благодаря много за поканата.

— Легло за една вечер и един обяд ще е най-малкото, което мога да направя, за да благодаря на съпруга ви. А и ще се радвам да се

запозна с него. Така че, ако решите нещо друго или сте някъде в околността по друга работа, ще се радвам да ми съобщите.

— Разбира се, с удоволствие — обеща Грейс.

— Ти свърза ли се с онази жена? — попита Сара Мередит.

— Коя жена?

— Чийто съпруг, беше намерил умрял. Пръстенът му беше останал в теб.

— Не още не съм. И да ти кажа правото, тежи ми на съвестта. Просто не зная откъде да започна, как да открия адреса? Ако съобщя в окръжието, там може да не харесат това, което съм направил.

— Не им казвай. Искаш адреса и толкоз.

— Никога няма да забравя този човек. — Брайън Мередит потръпна леко. — Той не почина същия ден, дори не и същата седмица.

— Брайън, престани — опита се да го спре Сара. — Разстройваш ме.

Брайън Мередит реши твърдо, че тази вечер непременно ще пише на военните.

Жената в емиграционната служба за Австралия беше извънредно любезна и бе готова да отговори на всякакви въпроси. Каза, че Бен и момчетата вероятно ще получат разрешение за изселване и австралийско гражданство. Били сред категориите, които се предпочитали в страната. Връчи им множество листовки и няколко формуляра за попълване, естествено щяха да са им нужни и препоръки, здравни свидетелства и още други документи. Също и доказателство, че разполагат с известна сума, гарантираща, че ще могат да си платят пътя.

— За вас ще е най-добре да пътувате със самолет. Това ще е истинско приключение и за вашите момчета.

— Не зная за момчетата, но за мен определено ще бъде — рече Бен.

Сидни бил чудесен град, но ако искали да се чувстват по-уютно, добре било да се спрат на Мелбърн. Най-добре да си помислят

предварително.

След тъжната Коледа и нестихващата му мъка по Грейс Бен не виждаше какво толкова има да мисли. Залови се с попълването на формулярите и с набавянето на препоръки.

ГЛАВА 34

Пролетта на 1946 г.

Чарлс бе предупредил Грейс, че иска да говори с нея. Тя добре знаеше какво значи това. Нещо сериозно бе замислил. Тя обаче не се чувстваше вдъхновена от идеята.

Подозренията ѝ се оправдаха.

— Мисля, че е време да помислим за истинско семейство — започна той предпазливо един ден след вечеря.

— Но, Чарлс...

— Грейс, не искам да слушам никакви „но“. Женени сме близо седем години.

— Не точно.

— Какво искаш да кажеш?

— Че през пет от тези седем години теб те нямаше.

— Според мен издребняваш — усмихна се той мрачно. — Вече седем години живеем под един покрив и според мен достатъчно сме чакали. Скоро ще навърша четиридесет и мисля, че дори е малко късно да стана баща за първи път. Естествено, давам си сметка, че причина е войната, а и моето настояване да го отложим, но е време да се замислим по този въпрос.

— Ясно. — Грейс с ужас установи колко тъжно звучи гласът ѝ.

— Скъпа, никак ли не искаш деца?

Не искам, мислено отговори Грейс. Не и твои деца. Част от Чарлс да расте в тялото ѝ, да я обсебва полека-лека — това я ужасяваше. Идеше ѝ да побегне и да изчезне завинаги от живота на този човек.

— Естествено, че искам — насили се да се усмихне. — Просто си мислех, че...

— Да?

— Бях ти споменала, че имам нужда от малко време.

— Според мен имаше достатъчно време. Ако говориш за... онази история, трябва да признаеш, че проявих изключително търпение, пък и всичко вече е история.

— Но, Чарлс...

— Грейс, моля те! Очевидно си забравила част от текста на брачната церемония — усмихна се той отново, но този път с онази най-омразна негова самодоволна усмивка. — Да не говорим, че на хората започва да им се струва странно. Ще си помислят, че... Все едно, разбрахме се, нали, скъпа?

— Да, разбира се — въздъхна Грейс, която направи неистово усилие да отвърне на усмивката му. Щеше да се опита сама да отложи появата на това нежелано дете. Кой ще разбере дали е с мембрана, или не?

— Добре. Има и още нещо. Искам при първа възможност да дадем прием. На толкова много места ни каниха, ще ни е много трудно да върнем всички визити. Нали ще помислиш за това, скъпа? Как ще е най-добре да го организираме, какво ще е нужно и т.н.

— И все пак, мисля, че...

— Грейс — прекъсна я Чарлс, — сама каза, че никой от приятелите ни сякаш не е имат време за теб по време на войната. Ако не направиш усилие за тях, няма как да очакваш и те да го сторят. Щом приготвиш списъка, ще му хвърля един поглед. Излизам да се поразтъпча. Имаме сериозен проблем в кантората, излизам да глътна малко въздух.

— Какъв е проблемът?

— Няма да ти е интересно.

— Може и да ми е интересно. Иска ми се да ти помогна по някакъв начин, да знам какво работиш...

— Не, скъпа. Толкова е объркано, че ще ми отнеме много време да ти обясня. Ти се заеми със списъка. Най-доброто, което можеш да направиш за мен, е да ми осигуриш малко забавление. Винаги ти го повтарям.

— Добре — покорно въздъхна Грейс.

По-късно, когато тя си беше в леглото, той се наведе над нея и целуна устните ѝ. Сърцето ѝ се сви. Очевидно Чарлс се готвеше да започне реализацията на своя план.

— Обичам те — най-неочаквано заяви той. — И толкова много ми се иска да имаме свои деца.

Тя побърза да се усмихне.

— И ти ме обичаш, нали?

— Да. Естествено. Знаеш го много добре.

— Кажи го. — Гласът му прозвуча необикновено настойчиво. Грейс се сепна. Откакто се бе върнал от фронта, тя все още не можеше да се насили и да му каже, че го обича. — Не си ми го казвала.

— О, Чарлс...

— Кажи го! Кажи го, Грейс! — гласът му одрезгавя от вълнение. — Сега! Кажи, че ме обичаш!

— Обичам те.

— Не продължаваш да мислиш за него, нали? За онзи мъж? Всичко е приключило, нали?

— Не ставай смешен, Чарлс. Знаеш, че е приключило. Него го няма и никога няма да се видя повече с него. Казах ти.

— Не отричай обаче, че продължаваш да мислиш за него. Признай си. Зная, че мислиш. Познавам те.

— Чарлс, моля те.

— Престани — продължаваше той и разтвори властно краката й. — Спри да мислиш за този човек. Ще те накарам да престанеш, разбра ли ме?

— Да, Чарлс, разбрах те.

Не помнеше някога сексът да е бил по-грозен. Никога не е била по-близо до усещането, че всеки миг ще намрази Чарлс.

— И да махнеш онази мембрана, разбра ли? Да не мислиш, че не мога да позная кога е там?

— Да, добре.

Грейс заспа, събуди се след известно време и видя, че Чарлс го няма до нея. На сутринта видя, че е спал в стаята за гости.

— Много съжалявам за снощи — обади се той. — Моля те да ми простиш. Но това е само защото много те обичам. И се разстроих.

— Всичко е наред — отвърна кратко тя.

— Наистина ли? — В очите му се четеше някаква смесица между отчаяние и молба.

Вечното й чувство за вина отново взе връх.

— Да, наистина.

— Сега съм много по-спокоен. Убеден съм, че когато си имаме дете, в душата ми наистина ще настъпи мир. Дай ми целувка.

Тя докосна бузата му с устни и напусна кухнята. По-късно излезе с кучетата на разходка, без да спира да се пита как ще издържи?

Реши да хвърли всичките си сили в приема. Не че това бе любимото ѝ занимание, но така поне се занимаваше с нещо и временно чувството ѝ за вина позагълхна. Чарлс ѝ бе казал да наеме помощник, явно наистина бе замислил нещо грандиозно.

— Нека майка ми ти помогне със списъка на гостите — повтори той. — Не искам да изпуснем някой от старите ми приятели или човек, който е бил особено внимателен със семейството ми, докато съм бил на фронта.

Грейс не желаше да уточнява за кой ли път, че такъв човек почти нямаше, поне що се отнася до нея, но знаеше, че това само щеше да ѝ навлече допълнителни неприятности.

— Знаеш ли, имам една идея за помощника — престаши се тя. — Джанет, сещаш се коя е, помагаше на Флорънс. Омъжи се за Тед Милър и е не само чудесна готвачка, но и умее да приготви страхотен бюфет. Напоследък е започнала да...

— Грейс — прекъсна я Чарлс, на лицето му се бе изписало видимо раздражение. — Не желая кракът ѝ да стъпва в тази къща. Тя е размъкната и невъзпитана. Най-вероятно ще доведе и онова свое мелезче и не искам...

— Клариса я нае за един свой прием в Лондон — направи се, че не разбира Грейс. — Пригответи вечеря за петдесет души. Очевидно я бива.

Чарлс я изгледа хладно.

— Ако обичаш намери някой друг — отсече той и излезе.

Мюриъл изчете внимателно списъка.

— Има някои съществени пропуски — рече тя, давайки да се разбере, че друго не е и очаквала. — Естествено, ще ти помогна. Радвам се, че Чарлс е бил достатъчно разумен да те подсети да ми покажеш списъка си. Ще направя втори списък и ще му го изпратя. Кажи му само, че не може да мине без семейство Хардинг, а също Уилсън. И двете семейства са особено важни.

— Непременно ще му предам.

— Добре ли си? — попита Мюриъл. — Струваш ми се доста бледа.

— Добре съм — отговори Грейс. — Малко съм изморена, пък и съм в месечния си цикъл — додаде тя.

— Аха. — Страните на Мюриъл порозовяха. Тя не обичаше да се говори за такива неща, Грейс неслучайно ѝ го каза. Освен това Грейс държеше Мюриъл да не си помисли, че е бременна. Знаеше, че свекърва ѝ я наблюдава и с нетърпение очаква подобна вест. Дори бе започнала да проявява нетърпение.

Самата Грейс изпитваше ужас при мисълта за такава възможност. Не можеше да се крие безкрайно. Прекарваше часове в опити да анализира чувствата си към Чарлс, много се стараеше да се примири с неприязънта си към него. Но не може да се каже, че успяваше. Даваше си сметка, че не обича мъжа си, но и не го харесваше. Не му желаше злото, на моменти дори изпитваше привързаност към него. Въпреки грешките му, въпреки арогантността и липсата на чувствителност. Просто не желаше да бъде с него. Мечтаеше да се събужда до друг човек, да си ляга с друг, друго лице да седи на масата срещу нея, с друг да се люби, децата на друг мъж да носи в утробата си. Мисълта, че ще влачи този товар до края на дните си просто я ужасяваше, лишаваше я от сили и кураж.

— Писах на онази жена за пръстена — сподели с жена си Брайън Мередит.

— Чудесно! — възкликна Сандра. — Браво. Убедена съм, че ще ѝ стане приятно. Къде живее тя?

— В Уилтшър. Недалеч от Солсбъри. Мисля си дали не е по-добре да отида дотам. Не ми се ще да се доверявам на пощата.

— Не си го и помисляй, Брайън Мередит — рече Сандра. — Много е далеч, а и пътят дотам ще струва скъпо.

Тя беше бременна и този факт не я правеше твърде щастлива, защото означаваше още едно гърло за хранене. Така че всеки намек за нов разход, я караше да подскача.

— Нека да дойде до Лондон. Предполагам, че има доста пари. Какъв е адресът ѝ?

— Мил Хаус. Торп Сейнт Андрюс.

— Ето видя ли? — И това сякаш реши окончателно нещата.

Грейс страхотно се трогна от писмото на Брайън.

Уважаема госпожо,

Надявам се ще ми простите, че ви пиша, но в мен има един пръстен, който принадлежи на покойния ви съпруг. Аз съм войникът, който го откри. Прибрах го, защото си намислих, че може би ще ви е приятно да имате нещо за спомен от него. Дано не съм ви причинила нова мъка. Не ми се иска да го пращам по пощата, защото може да се загуби, но може да се срещнем в Лондон, което за мен ще бъде най-удобно, за да ви го предам. Може да ми пишете на горния адрес.

Ваш

Брайън Мередит

— Колко е мил — сподели Грейс с Шарлот и Пъпи, които обичаха да седят край нея, докато преглежда пощата и ако имаше възможност да отмъкнат някой и друг плик, който да разнесат из градината. — Трябва да е наистина добър човек.

Тя помисли малко и реши, че е най-добре да се срещне първо с господин Мередит.

Бен и момчетата имаха места в самолета, който трябваше да излети за Мелбърн на 27 май. Вече имаха паспорти и визи. Бен имаше и разрешение за работа. Първоначално щеше да работи като чиновник. Беше решил, че иска първо да се ориентира какви възможности предлага страната. Момчетата бяха разтревожени, но и се вълнуваха, защото приятелите им не криеха завистта си, особено заради полета със самолет. Пътуването щеше да е безкрайно, цели шест дена с преспиване в Кайро, Карачи, Сингапур... Всеки път, когато си го помислеше, лицето на Дейвид се разтягаше в усмивка.

Животът там, авторитетно заявяваха запознатите, е едно безкрайно празненство на плажа, със слънчеви бани, каране на сърф, леденостудена бира, което от време на време човек се налага да

прекъсне, заради някое и друго гмуркане в морето. Известно беше, че всички момичета там са почти винаги по бикини. Не звучеше лошо. Дейвид вече беше по-запален от Даниъл, особено по отношение на момичетата с бикини. Даниъл непрестанно сънуваше един и същи кошмар, как двамата с брат му са натъпкани в някакъв самолет с още много други деца, нещо подобно на влака, с който отпътуваха преди няколко години от гара Ватерло, всички им повтарят, че не бива да се плашат, а баща им стои долу зад някаква бариера, усмихва се и им маха, но не може да се качи при тях. Някъде в далечината стои Грейс с Флос и Шарлот и ги вика. И тъкмо когато той започва да крещи: „Грейс, Грейс!“ и да маха с всички сили, самолетът се вдига във въздуха, а тя не може да го чуе, не го вижда... И в този миг момчето се събуждаше, облято в пот, разплакано. Лежеше дълго, загледано в снимката, където беше с Шарлот и Флос, и така му се искаше да са отново в Мил Хаус, вместо да тръгват за Мелбърн.

Бен го бе чул да вика Грейс в съня си и се питаше дали и той не вика насън Грейс?

Вечерта преди приема Грейс преглеждаше плана на масата под специалната беседка, която бяха поръчали да бъде издигната в градината, когато Чарлс излезе навън при нея и попита къде е вечерното му сако.

— На химическо чистене, Чарлс, вече ти казах.

— Кое по-точно?

— При Таунснд в Солсбъри.

— А защо не в Шафтсбъри?

— Защото там ходя много рядко напоследък.

— Ще се наложи да го прибереш, защото аз няма да имам никакво време.

— Чарлс, това е невъзможно. Особено пък утре. Много път е до там. Ти би могъл...

— Не, не мога — отрязва той. — Имам срещи през целия ден. Иди днес.

— Днес следобед имам час и когато той свърши, магазинът за химическо чистене ще е затворен. Днес е сряда и затварят рано.

— Значи така, заради твоя час, ще се наложи сам да си прибирам сакото.

— Чарлс, това е нелепо. С колата за половин час си там. Не е честно да обвиняваш моя час.

— Ще го обвинявам, разбира се. Отнема толкова много от времето и вниманието ти, виждам колко си изморена след това и не бих се учудил, ако това е и причината да не забременееш.

— Гледай ти! — възмути се Грейс. — Съвсем наскоро ми каза... И аз не мога...

— Минаха няколко месеца оттогава — прекъсна я Чарлс, вече побеснял. — А и мисля, че тази глупост продължава прекалено дълго. Искам да спреш да ходиш там. И без това няма да имаш време, когато родиш детето. Цялата тази работа е пълна безсмислица. В началото се съгласих, но сега... Омръзна ми, а и го използваш като извинение за всичко. Време е да ги предупредиш, че повече няма да ходиш. Ясно ли е?

— Ясно е — троснато отговори Грейс. — Но няма да престана да ходя.

— Ще се наложи — отвърна Чарлс. — Ще спра да плащам таксата. А щом ще трябва сам да прибирам сакото си, ще се наложи да работя допълнително. Ще спя в стаята за гости. Лека нощ, Грейс.

Приемът мина успешно. Всички го казаха. Беседката бе украсена с прекрасни цветя, които доставчикът бе поръчал от Лондон за огромна сума. Грейс стоеше на прага на Мил Хаус, изглеждаше много красива и тя го знаеше. Бе облечена в богата бледосиня копринена рокля, вярно ушита от госпожа Бабидж, но моделът бяха взели от корица на „Вог“. Бе вдигнала косата си за вечерта и бе сложила малко повече грим от обикновено. Чарлс, който бе сключил бързо и неловко примирие, също призна, че изглежда красива. Дори Мюриъл успя да прегъне езика си и да ѝ го каже. Хората прииждаха един след друг, повече от половината тя изобщо не познаваше, други, които ѝ бяха обърнали гръб през войната, сега я целуваха, подчертавайки, колко се радват да я видят. По време на вечерята Грейс почти като на сън минаваше от маса на маса, бърбеше с всеки, но съзнанието ѝ наполовина бе там.

— Всичко е прекрасно, скъпа — възторжено я поздрави Клариса. — Истински триумф. Чарлс току-що сподели с мен колко прекрасно си

организирана всичко. Много е горд с теб, Грейс.

— Така ли?

— Да. — Този път лицето на Клариса бе съвършено сериозно. — Истина е. Той наистина те обича, Грейс. И то много. Можеш да ми вярваш. Знаем, че никак не ти е лесно.

— Най-трудното е, че изобщо не зная как ще издържа.

Бе застанала до бюфета и приготвяше десерт за Мюриъл, когато до нея приближи Джак.

— Чудесна вечеря! Какво умно момиче се оказа ти — усмихна й се той.

— Не съвсем. Просто намерих няколко умни хора, които свършиха всичко вместо мен.

— Това също е талант — заключи той. — И никак не е лесно. Нека ти помогна. Добре ли си? Изглеждаш ми малко зачервена.

— Добре съм — побърза да го увери Грейс. — Малко е горещо, не намираш ли? Толкова много хора...

— Защо не излезеш за малко, ще занеса чинията вместо теб — предложи Джак.

— За Мюриъл е.

— Веднага ще я занеса. Излез да глътнеш малко чист въздух.

Грейс се бе отпуснала в люлеещия се стол, искаше да освободи съзнанието си от спомените за миналото, за други моменти, когато бе седяла на същото това място. Тогава Джак отново се появи.

— Само искам да проверя добре ли си и да поупражня медицинските си познания.

— Нищо ми няма, Джак, наистина съм добре.

— Тревожа се за теб. И двамата с Клариса смятаме, че си чудесна и искрено се безпокоим за теб.

— Ами, глупости. — Внезапно загрижеността и добротата, които се излъчваха от този човек, й причиниха силна болка. — Всичко е наред и смятам, че наистина съм късметлия.

— Нещата са много относителни — промълви Джак. — Може да се каже, че в много отношения наистина имаш късмет. Мога да кажа същото и за себе си. Но понякога ме обзема див гняв. Настръхвам

срещу всички хора. Вероятно иначе нямаше да сме човешки същества, нали?

— Вероятно. — Грейс се изненада от готовността, с която Джак неочаквано свали преградата. Винаги бе изключително ведър и сърдечен. Допусна, че сигурно е пиян.

— Има моменти, в които си мисля, че ако нямам работата си, ще полудея — продължи той. — Имам късмет, че имам работа, че имам Клариса, разбира се. Тя е... знаеш. Прекрасна. Макар невинаги да е лесно с нея.

— Сигурно. — Обзе я странното усещане, че не всичко е под контрол, че внезапно се е озовала на хлъзгав терен.

— Знаеш, че за малко да я загубя. Много ѝ беше трудно.

— Да.

— Ти знаеше, нали? — внезапно попита Джак.

— Какво да съм знаела?

— За Джайлс. За двамата с Джайлс.

— Джак, не разбирам за какво говориш?

— Грейс, скъпа моя, не се тревожи. Знам всичко. Не съм глупак. Видях как ги прикри онази вечер. Толкова беше мила. Според мен доста сърчно го направи. Искрено се изненадах от хладнокръвието ти. Никак не ти е лесно да лъжеш.

— Така е — едва чуто промълви тя.

— Няма нищо. Усещах, че има някой и не ми беше кой знае колко трудно да разбере кой е. Простил съм им много отдавна. Давам си ясна сметка какво е коствало на Клариса да приеме факта за моето раняване. И онова, което се случи. С мен и с лицето. По-лесно ми е да го наричам така: лицето. Не лицето ми, а лицето.

— Господи, Джак, толкова ми е мъчно.

— Недей. Всичко това е без значение, стига Флорънс да не разбере. Естествено нито Клариса, нито аз някога сме споменавали за това. Във всеки брак има места, където е по-добре да не ровиш. Но от много време търсех начин да ти благодаря за това, което направи за всички нас. Много ми се иска да можем да ти се отплатим по някакъв начин.

— Вие много ми помагате. — Тя се наведе импулсивно и го целуна съвсем леко по устните. — Само с това, че ви има.

— Благодаря ти — нежно отговори Джак. — Благодаря, за целувката. Жест, който малко красиви жени правят в наши дни. Хайде да се прибираме.

По-късно тя танцува с някакъв мъж, когото наричаха Реджи и когото тя никога не беше виждала преди, но който няколко пъти тази вечер я уверяваше колко е красива.

— И Чарлс изглежда по-добре — отбеляза Реджи. — Не съм го виждал близо шест месеца. Войната трябва да е била истински кошмар за него. Толкова месеци съвсем сам в укритието си, след това отново залавяне... Не ми се мисли дори какво е преживял.

— Така е.

— Ами раняването и после месеци в лагер? Умът ми не го побира как е издържал, без да се пречупи. Чух, че получил орден за особени заслуги.

— Получи наистина.

— Сигурно се гордеете много с него.

— Много — механично отговори Грейс.

Докато лежеше в леглото същата вечер и приемаше извиненията на Чарлс, благодарностите му за организацията на приема, помисли си, че вероятно би могла да свикне, да се научи да бъде спокойна и дори щастлива. Дълго мисли за Джак, за смелостта му, за начина, по който приемаше нещата — трудни ужасни неща, които нямаше как да промени. Щом той успяваше, вероятно и тя би могла да се справи. В края на краищата оказа се, че не е чак толкова некомпетентна, че ще може да бъде съпругата, която Чарлс искаше, ще дава приеми, ще изглежда хубава, ще говори онова, което е подходящо и правилно. Нямаше да е онова, за което копнее душата ѝ, но все пак не бе чак толкова лошо.

А и как бе могла да си помисли дори, че ще го напусне, ще напусне своя съпруг, своя съпруг — герой.

ГЛАВА 35

Началото на май 1946 г.

Чарлс купи кон. Или по-скоро половин кон. Мюриъл бе купила другата половина.

— Коя по-точно? Задната ли, като в пантомима? — ледено поиска да уточни Грейс.

Не помнеше откога не е била толкова ядосана. Първо, защото най-вероятно сумата, която бе дал, беше огромна — един кон струваше страшно много, докато тя от месеци напразно го молеше за кола; второ, защото очевидно тайно бе преговарял с майка си за тази покупка.

Дори Клифърд бе усетил колко нелоялно е постъпил сина му, защото се опита да я успокои.

— Няма значение, скъпа. Ако искаш, ще ти дам половин кола.

Конят бе чиста порода, изключително красив — червеникавокафява кобила на име Лара. Грейс се плашеше от нея. Собственикът каза:

— Получавате истинско чудо. Убеден съм, че ще ви достави удоволствие. — Сетне добави към Мюриъл, дошла да присъства на посрещането: — Ще има нужда от още малко обучение.

— Сигурна съм, че синът ми ще се справи — успокои го Мюриъл. — От толкова време си мечтае да има отново кон. Но откакто се ожени, това стана напълно невъзможно.

— Мюриъл — не издържа Грейс, — Чарлс нямаше кон заради войната. Нямаше го тук през всичките тези години.

— Да, сигурно това също е изиграло своята роля.

В интерес на истината Лара се оказа истинско предизвикателство за Чарлс. Дори Грейс го забеляза. Кобилата беше невероятно силна, с неприятен нрав, а и извънредно плашлива. Подскачаше не само при шума на трактори и коли, но и при вида на други внезапно появили се предмети, като птици, зайци, вятър в листата на живия плет. По

непонятни причини ненавиждаше кравите. Абсолютно невъзможно бе да минеш с нея покрай ливада с крави, Чарлс слизаше и я водеше за повода, а в това време тя буквално танцуваше от нерви по пътя. На два пъти политаше в галоп с Чарлс на гърба ѝ и в един миг правеше такъв невероятен отскок, че ако не успя да хвърли Чарлс първия път, то втория — това почти се случи.

Той обаче не се отказваше. Грейс се възхити на смелостта му. Яздеше всяка сутрин, не искаше да се предаде. В края на първата седмица целият бе покрит със синини, китката на едната му ръка бе подута от натъртване.

— По-добре да изчакаш няколко дена, докато се оправиш — каза му тя, след като изпрати лекаря.

— О, не — възрази Чарлс. — Не бива. Работата с нея не бива да прекъсва.

Грейс писа на Брайън Мередит, че е готова да се срещне с него следващия месец в Лондон и че е много благодарна за неговата любезност. Предложи му да си избере три дати, които смяташе, че ще са ѝ удобни. А ако иска да ги смени, нека ѝ се обади по телефона, но през деня (изрично подчерта да бъде през деня), за да се уточнят допълнително. Грейс с нищо не даде да се разбере, че пръстенът всъщност е на Колин Барлоу. Много по-лесно щеше да ѝ бъде, да му го каже лично.

Минаха десет дена, но отговор от Брайън не дойде. Това ѝ се стори странно и тя изпрати втора кратка бележка, в случай че първата се бе загубила.

Даниъл бе спечелил стипендия за гимназия. Много му се искаше да съобщи на Грейс.

— Никога нямаше да успея без нея — казваше момчето. — Без нея и без сър Клифърд. Искам и двамата да знаят.

— Добре, напиши ѝ — посъветва го баща му. — Само че не съм сигурен, че този път тя ще може да се срещне с теб.

Грейс бе написала кратко и тъжно писмо, че едва ли ще може да се види с тях в близко бъдеще. Обясняваше им, че е много заета със

своя курс по музика. И двамата доста се разстроиха, но за Бен, който знаеше да чете между редовете, нещата бяха ясни.

— Предполагам, че съпругът ѝ ревнува. Не му е приятно, че тя се среща с вас, защото сигурно си мисли, че тя иска да види мен.

— А и тя сигурно иска — заключи Даниъл. — Всеки иска да се вижда с теб.

— Много ти благодаря — прегърна го баща му. — Надявам се да е така.

— Още ли ти е мъчно за нея, татко?

— Да, много. Понякога дори си мисля, че не мога да издържам повече. Пиши ѝ Даниъл. Или пък по-добре пиши на сър Клифърд, нека той да ѝ предаде. Така ще е най-добре.

— Ако си останем тук, ще мога да ходя в новото училище и да се виждам с нея.

— Зная, Дан, но много пъти вече говорихме за това и се разбрахме да заминем.

— Естествено — обади се Дейвид, вдигайки очи от домашното си. — Не бъди такъв егоист, Даниъл. Ти май забрави за сърфинга? Ще е много по-забавно от това, да ходиш на някакво си глупаво училище.

— Не си въобразявай, че там ще минете без училище, Дейвид — рече Бен.

Докато подреждаха нещата си за заминаването, Бен откри томче с разкази от О'Хенри, което Клариса му бе дала да чете преди време, заявявайки, че е сигурна, че много ще му хареса. На първата страница личеше подписа на Джак.

Бен държеше на всяка цена да я върне, но не знаеше адреса им. Ето защо написа на Клариса една бележка и друга на Клифърд, с която го молеше да предаде книгата на Клариса.

След седмица получи от Клариса писмо:

Скъпи Бен,

Колко се радвам, че даде знак за съществуването си. Много ти благодаря за книгата.

Не искам и да мисля колко далеч смяташ да заминеш. Но те разбирам. Според мен идеята е страшно разумна. Сигурно и за децата ще бъде чудесно.

Грейс се справя. Много ѝ е трудно, но тя е страшно смела.

Бен, доколкото разбирам ще тръгнете от гара Виктория. Ето защо категорично настоявам да останете през нощта преди заминаването у нас. Така ще е много по-лесно, ще можем и да си вземем сбогом. Флорънс също иска да те види и ти изпраща специални поздравии. Тя е станала много важна, защото е съветник. Джайлс пък получи роля в един известен мюзикъл. Имоджийн тръгна на училище и между нас казано, отразява ѝ се много добре. И аз имам новина, ще ставам майка. Какво ще кажеш, а? Малко необичайно за мен, нали? Но и двамата с Джак сме във възторг. Бебето ще трябва да идва с мен на работа и да си седи тихичко в един ъгъл, така че вероятно няма да мога да излизам. Буквално сме затрупани с работа, защото се местим в нов офис.

Джак страшно харесва заниманията си по медицина и взе първите си изпити с главозамайващ успех.

Най-сърдечни поздравии, скъпи Бен. Леглата ви ще ви очакват на 26 май. Не приемам откази.

Клариса.

Бен се усмихна и седна да напише отговор.

Грейс прочете писмото на Даниъл и се разплака неудържимо. Написа му дълго писмо и го изпрати с голяма кутия маслени боии в тубички, за които знаеше, че той от много време мечтае. Приложи и една кратка бележка:

Нека боите също заминат за Австралия, както вярвам и снимката на Флос и Шарлот. Ще прием за последен път чай. Щом, както ми пишеш, тръгвате на 27-ми, нека се видим на 24-ти. За мен е добре, а и вероятно и вие няма да сте опаковали вече всичко. Ако дотогава не се чуем, ще се видим в „Беър“ в четири.

Брайън Мередит бе повален на легло от много неприятен грип. Бе започнал да се поправя, но все още бе твърде слаб, както обичаше да казва Сандра. Лекарят го посъветва да не ходи поне още една седмица на работа.

— Нуждаете се от малко чист въздух в провинцията — бе казал лекарят.

— Не се съмнявам — въздъхна горчиво Брайън.

Но споменаването на провинцията го подсети за госпожа Бенет и за писмото ѝ, на което не бе отговорил. Една от датите, които тя бе предложила, вече бе минала, а втората бе след няколко дена.

— Най-добре да ѝ телефонирам — сподели той със Сандра.

— Знаеш цените на телефоните. По-добре ѝ напиши.

— Добре. — В този миг внезапен пристъп на кашлица го накара да се превие. Проблемът с госпожа Бенет отново отиде на заден план.

— Отивам да поюздя, скъпа — съобщи Чарлс и остави на масата неделния вестник. — Ще се върна след около час. Може да се обади майка ми. Тя държи да знае как върви обучението на Лара. Може да дойде на обяд у нас. Баща ми днес е на голф.

Грейс пълнеше едно пиле за обяд. Пилето беше много малко. Знаеше много добре какво значи това. Мюриъл щеше да изяде освен своята порция и нейната.

— Добре — въздъхна тя.

Чарлс чу въздишката и я погледна по-внимателно. Когато се приближи да я целуне, тя изви глава настрани.

Елспет се появи в единайсет часа, за да се поупражнява. Заслушана в гамите, Грейс усети, че постепенно се успокоява. След като момичето свърши, тя го покани да изпият по чаша какао в градината.

— В „Сейнт Фелиция“ дават една стипендия по музика. Знаеш училището в другия край на Шафтсбъри. Мисля, че трябва да кандидатстваш. Ако си съгласна, ще говоря с баща ти.

— Не зная, госпожо — въздъхна момичето. — Провалих се на предишния изпит.

— Известно ми е, но това нямаше нищо общо с музиката. Този път мисля, че имаш повече шансове. Ако ме почакаш, ще напиша на баща ти една бележка. Но трябва да знаеш, че ще се наложи да се заемеш усилено за работа. Изпитът е след две седмици. Чух за изпита в моя колеж по музика. Каж ми да ми се обади днес, ако е съгласен.

— Добре, непременно.

Когато момичето си отиде, за своя изненада на Грейс ѝ се прииска да изпие едно питие. Сипа си и седна на терасата, да го изпие на спокойствие. Чувстваше се напрегната. Не разбираше защо. Вероятно причината бе в посещението на Мюриъл, която щеше да дойде без Клифърд. Щеше да ѝ се наложи да слуша скучни истории за коне и да прислужва на двамата.

Чарлс се бавеше и тя започна да се тревожи. Телефонът в къщата остро иззвъня и тя отиде да се обади. Беше Питър Робъртс, приятел на Чарлс. Мъжът ѝ се беше отбил за едно питие и понеже не искал тя да се тревожи, помолил Питър да ѝ се обади да я предупреди. Вече си тръгнал и вероятно ще си е у дома след около половин час.

— Много благодаря — рече тя и загрижеността на Чарлс я накара да се чувства още по-зле.

Канеше се да отиде да провери какво става с пилето, когато видя в далечината Лара и Чарлс, които се движеха спокойно надолу по Торп Хил. Изгубиха се за миг сред дърветата, след което се появиха по пътеката, водеща към тяхната ограда. Картината бе много идилична — на фона на свежите пролетни листа, слънцето огряваше лъскавата козина на кобилата, опашката ѝ се полюшваше, гонейки мухите. И точно тогава се случи.

Никой не можеше да знае какво точно изплаши Лара. Грейс видя как животното внезапно спря, след което направи обичайния си двоен подскок. Не успяла да се отърве от своя ездач, тя се спусна в галоп към оградата. Направи висок отскок и се приземи малко несръчно и рязко сведе глава. Всичко щеше да завърши добре, ако не бе свела глава. Но тъкмо това отхвърли Чарлс високо нагоре, след което той се строполи на земята. Лара се приближи и завря нос в него, сякаш не можеше да проумее защо не се вдига и не се качва отново, както бе правил много пъти преди.

ГЛАВА 36

Края на май 1946 г.

Грейс тичаше по пътеката с всички сили, без да се замисли какво би могла да й стори Лара. От ума й не излизаше картината на раздялата им тази сутрин и загрижеността на Чарлс за нея, да помоли друг човек да й се обади, за да не се безпокои.

Ами ако това е наказание за нея, за нейните грехове?

Тя стоеше над лежащия мъж, неподвижен и безмълвен. Не искаше да го докосва, знаеше, че е опасно да се мести човек, след подобно падане. Минала бе курс за първа помощ. Все пак трябваше да знае жив ли е? Тя се отпусна на колене и сложи ръка на врата му с надеждата да напипа пулс. Не успя. Всемогъщи Боже, та той е мъртъв!

Тя се огледа наоколо като безумна, какво да прави? Доволна от свършеното тази сутрин, Лара пощипваше от тревата наоколо. Грейс забеляза по пътя колата на Мюриъл. За пръв, а вероятно и за последен път Грейс искрено се зарадва на нейното появяване. Изправи се и замаха с всички сили с двете си ръце. Мюриъл слезе на пътя и се затича към тях.

— Какво има? Какво се е случило?

— Чарлс... той... и тя...

— Виждам, че е Чарлс, но няма ли да ми кажеш какво се е случило? Мисля, че дори ти би могла...

— Извинявай. — Грейс си помисли, че дори Мюриъл едва ли би могла да я обвини, че Чарлс е бил хвърлен на земята от коня си. — Кобилата прескочи оградата, препъна се и той падна. И не мога да напипам пулса му. Мисля си...

Мюриъл коленичи до Чарлс и опря пръсти във врата му. Грейс наблюдаваше ужасена.

— Какво, по дяволите, правите? — разнесе се гневният глас на Чарлс.

Той бе със счупен крак и с леко мозъчно сътресение, така поне заяви доктор Хардкеър, преди да го откарат с линейката. Грейс и Мюриъл останаха в болницата, докато наместват счупения крак, и на следващия ден всички се прибраха у дома.

Чарлс се оказа кошмарен пациент. Трудно му беше да се оправи с патериците, ето защо предпочиташе да лежи в леглото и час по час да крещи на Грейс. Не се оплакваше от болката, която очевидно беше силна, но затова пък се оплакваше от абсолютно всичко друго: скуката, горещината, храната, книгите, които Грейс му носеше, програмите на Би Би Си, работата, която се трупаше в негово отсъствие, лая на кучетата, неспособността на Грейс да се справи с Лара. С Лара се справиха най-лесно, изпратиха я в конюшнята, от която я бяха взели, но всичко останало бе доста трудно.

Грейс приготви за Чарлс легло в дневната, така че да може да е близо до френските прозорци и да се наслаждава на градината. Той обаче се оплака на втория ден, че му е твърде шумно. Премести леглото в кабинета. В началото бе доволен, защото телефонът му бе под ръка и можеше да говори с колегите си. Минаха обаче няколко дена и Чарлс заяви, че телефонът не го оставял на мира и Грейс, захвърляйки всичко, летеше из цялата къща, за да вдигне слушалката между първото и второто извънпяване. И тъй като в повечето случаи търсеха мъжа ѝ, това си беше чиста загуба на енергия, но очевидно Чарлс се чувстваше по-добре, когато позвъняванията минаваха първо през нейния филтър.

Грейс полагаше неимоверни усилия да се справя с храната, но той все не беше доволен. Настояваше да получава месо, за да укрепва физиката си, но после се оказа, че честото хранене с месо му идва тежко, защото не се движи достатъчно. Тя смени месото с яйца и сирене, но те пък предизвиквали киселини. Настояваше за сладкиши, но пък захарта все още бе с купони. Мечтаеше за хляб, който Грейс месеше сама, но пък той се оказа твърде клисав.

— Кажу ми майка ми да ти даде нейната рецепта, нейният хляб е по-хубав.

Грейс чудесно знаеше, че Мюриъл през живота си не беше правила сама хляб и че рецептата е на готвачката, но не искаше да спори. Най-удачна все пак се оказа рецептата на Джанет.

Чарлс не можеше да спи, а от четенето го боляла глава. Грейс предложи да му чете, но той реши, че действието в книгата вървяло твърде бавно и не можел да слуша повече.

Само след една седмица Грейс бе готова да удуши съпруга си с шнур за звънеца на леглото му.

Господин Дън се бе съгласил Елспет да кандидатства за стипендията в „Сейнт Фелиция“. Сега, когато Чарлс бе вкъщи, бе немислимо момиченцето да се упражнява в Мил Хаус, ето защо Грейс помоли госпожица Мъртън да ѝ разреши да свири на пианото в училището.

— Ще ходиш след училище — обясни тя на Елспет, — а когато свършиш, ще оставяш ключа у госпожица Мъртън.

— Много ви благодаря. А какво мислите, че е добре да изсвирия на изпита, Моцарт или Хайдн?

— И двете — категорично отсече Грейс. — Искат да изпълниш поне две произведения, както и гамите. Няма да е зле да им изсвириш и онази приспивна песен, която написа. Тя показва колко си музикална. Ще ми съобщят, когато определят къде и кога да се явиш, защото аз съм твоята учителка. Ще те заведе на изпита, който ще се проведе на двайсет и пети май. Не се плаши, Елспет, убедена съм, че всичко ще мине чудесно.

— Да, госпожо.

— Господи — възкликна една сутрин Брайън Мередит, който вече напълно се беше възстановил. — Още не съм се свързал с госпожа Бенет. Утре е деветнайсети, нали? Това бе една от датите, на които трябваше да се срещнем. Последната от трите, които ми беше дала. Какво да правя, Сандра?

— Май няма да е зле да ѝ се обадиш. Искаш ли да го направя вместо теб? И без това излизам.

— Не, по-добре аз. Стори ми се мила жена. Какво ли си е помислила за мен? Ще отида да си взема бележката от лекаря.

— Наистина ли се връщаш на работа? — попита Сандра. — Ще се радвам, ако най-сетне излезеш малко от вкъщи.

— Не говориш сериозно, нали?

— Не, разбира се — целуна го тя. — Ще ми липсваш у дома.

Както винаги става, едно нещо води след себе си още сто. Стана така, че Брайън закъсна да излезе от вкъщи и реши, че е по-добре първо да отиде до лекарския кабинет, за да не изпусне доктора, иначе щеше да се наложи здравата да се изръси, когато на следващия ден се върне на работа.

— Налага се да отида на пазар — съобщи Грейс на Чарлс. — Свършили сме почти всичко...

— Не може ли да поръчаш да ти донесат продуктите?

— Не. Няма да се бавя, а и ако имаш някакъв проблем, само вдигаш телефона и майка ти ще е тук до десет минути. Ще проверя дали си е у дома. Няма да се бавя повече от час.

Домашният номер на Грейс дълго време даваше заето. Операторката не без съчувствие го уведоми за това.

— Цял следобед е заето, драги.

— Да няма някаква повреда?

— Не зная. Аз съм само временно на работа.

— О, боже! — възкликна Брайън.

— Спешно ли е? Познавам госпожа Боскомб, тя е там от години. Винаги приема съобщения, ако наистина е спешно.

— Сериозно? Такова нещо тук в Лондон е немислимо.

— Така си е, драги. Защо не ми кажете името си и да опитам отново. Има ли възможност те да ви позвънят?

— Не, за съжаление. Името ми е Мередит. Брайън Мередит. Съобщението ми е, че не мога да се срещна с госпожа Бенет. И ще я потърся отново.

— Добре, записах. Я почакайте...

Отсреща се обади някакъв мъж. Не звучеше много дружелюбно.

— Не, няма я. Кой я търси? — попита мъжът.

— Обажда се господин Мередит — отвърна Брайън.

— Вижте, ако сте от колежа или става дума за някаква стипендия, не бих искал да ви...

— Не, господине. — Брайън пусна нова монета. Острият и властен тон на човека отсреща го пораздруса и в съзнанието му тутакси изплуваха навиците, култивирани в продължение на цели пет години в армията. — Съжалявам за прекъсването, сър, наложи се да пусна нова монета. Обаждането ми няма нищо общо с музиката. Имах уговорка да се срещна с госпожа Бенет, а няма да мога да отида, защото се разболях.

— Каква е тази среща? За какво става дума — гласът звучеше все по-остро и враждебно.

— Много е трудно да ви обясня.

— Ами опитайте се. Нямам време да си играя на догадки.

— Разбира се, господине. В мен има предмет на покойния й съпруг. Нещо, което той загуби. По време на войната, искам да кажа. А аз го запазих.

Отсреща настъпи тишина.

— В какви части служихте?

— В пехотата, сър.

— Как сте могли да имате нещо общо с майор Бенет?

— Разбирате ли, аз бях човекът, който го намери във Франция. След неговата... След като той...

Последва ново мълчание.

— Какво по-точно има във вас?

Шумът отново започна, а на Брайън му оставаха само две монети. Той ги пусна в процепа на апарата.

— Трябва да побързам, сър, защото монетите ми свършиха.

— Дайте ми вашия телефонен номер.

— Не мога, господине, обаждам се от обществен телефон. — Възможно ли бе, този човек нищо да не знае. — Моля ви само предайте на госпожа Бенет, че ще ѝ пиша отново, за да уредим нова среща.

— Няма никакъв смисъл — троснато отговориха отсреща. — Тя замина за известно време. Не беше добре напоследък. Просто изпратете, това което е във вас. Писмо ли казахте, че е?

— Не, не съм казал такова нещо.

— И какво е тогава?

— Пръстен, господине. Пръстен с печат.

Ново мълчание. Шумът се поднови.

— Ами просто го изпратете. Не мога да разбера защо изобщо сте го взели. Напълно против правилника. Но не безпокойте повече госпожа Бенет. Аз ще ѝ го предам. Ясно ли е?

— Да, господине. На чие име да го изпратя?

— На мое. Джейкъбс. Майкъл Джейкъбс. На същия адрес. И освен това ми дайте вашия адрес... — Връзката прекъсна.

Това трябва да беше новият мъж на госпожа Бенет, помисли си Брайън. Реши, че няма да бърза с изпращането на пръстена. Възможно е да се свърже с госпожа Бенет.

— Може по пощата да пристигнат някои неща за кантората ми на името на Джейкъбс — каза Чарлс същата вечер на Грейс. — Пенсиониран е, но все още се получават неща за него. Просто ми ги предавай. Да не вземеш да ги отваряш?

— Разбира се — отговори тя. — И през ум не ми минава да отварям пратки за теб. Чудесно го знаеш. Убедена съм, че и ти не би отворил моите.

— Не. Естествено, не.

— Да се е обаждал днес следобед Джон Стоукс? Да предаде нещо за неделя?

— Не. Никой не е звънял.

— Най-добре аз да го потърся. Чарлс, ти добре ли си? Изглеждаш някак особено.

— Нищо ми няма. Просто умирам от скука в това легло.

На следваща сутрин музикалният отговорник в „Сейнт Фелиция“ се обади във връзка със стипендията на Елспет.

— Искях само да ви предупредя — каза той на Грейс. — Искаме всички деца да изсвирят нещо наизуст. А се въведеха и няколко допълнителни изисквания — няколко гами и акорди. Може ли да ви ги съобщя сега, за да има време Елспет да се подготви?

— Разбира се, само да взема нещо за писане. Бихте ли ме изчакали само миг?

— Грейс! — изкрещя от кабинета си Чарлс. — Не може ли да дойдеш веднага? Разлях проклетия чай.

— Господи! — Грейс трескаво ровеше в чантата си, за да открие лист и нещо за писане. Първото, което успя да намери бе писмото на

Брайън Мередит, обърна го на обратната страна и записа всичко.

Тя пхна плика обратно в чантата си и се запъти към кабинета. Чарлс беше бесен и държеше несръчно своя „Таймс“, от който капеше разлетия чай.

Грейс погледна датата на вестника — 20 май. Оставаше точно една седмица до отпътуването на Бен и момчетата за Австралия. След четири дена ще се срещне с децата. Всеки път, когато си помислеше, че ще се види с тях, за да си кажат сбогом, стомахът ѝ се свиваше. Представа нямаше как ще се справи с това. Отчаяно ѝ се искаше никога да не беше обещавала да се срещне с тях. Но го дължеше на тези деца. Те го бяха пожелали и щеше да е страшно грубо от нейна страна да им откаже.

Не можеше да определи дали мисълта, че Бен заминава, ѝ носи успокоение или тревога. Това, че той отиваше на другия край на света, я ужасяваше. От друга страна, това че е някъде наблизко, но ѝ е забранено да го вижда бе още по-мъчително. Случваше се болката да става толкова непоносима, че ѝ идеше да тръгне, да отиде до дома им и просто да почука на вратата. Ужасяваше се, че може случайно да го срещне. Всеки път, когато отиваше в Солсбъри изтръпваше от страх, да не налети на него.

След обяда същия ден, Чарлс заспа. Грейс реши да се възползва и да се поразходи. Повика кучетата и пое по пътека, мислейки си колко хубаво е, че Лара вече я няма. Вероятно скоро щяха да я върнат отново, опитала се бе да убеди Чарлс да я продаде, но той не искаше и да чуе за такова нещо.

Унесена в мисли видя в един миг, че е отишла по-далеч, отколкото бе възнамерявала. По пътя обратно забеляза, че училищният автобус е спрял и от него слиза Елспет. Тя ѝ помахна.

— Елспет! Тази сутрин ми се обадиха от училището. Въвели са още няколко гами и акорди, които трябва да упражниш. Ако дойдеш с мен до дома, ще мога да ти ги покажа. Какво ще кажеш?

Елспет кимна.

— Как е Дейвид? — попита момичето уж между другото. — Нямам никаква вест от него. Каза, че ще ми пише, но... — Гласът на момичето бе тъжен.

— Добре е — усмихна ѝ се Грейс. — Много е пораснал. И е много зает. Заминават за Австралия — тя положи усилие, гласът ѝ да звучи небрежно. — Вероятно ще ти прати картичка оттам. — Да не забравя да му кажа, помисли си тя.

— Австралия ли? Господи, но това е много далеч. Никога вече няма да го видя.

— Не зная — въздъхна Грейс. — Когато станеш прочута пианистка, вероятно ще отидеш на турне там.

— Да, госпожо — усмихна се момичето.

Чарлс бе докуцукал до кухнята и Грейс го завари да яде хляб с мармалад на кухненската маса.

— Къде, за бога се губиш? — посрещна я той с каменно лице. — Умрях от глад.

— Излязох да се поразходя. Доведох и Елспет с мен. След седмица е изпитът ѝ за стипендията. Искам да ѝ покажа...

— Ако обичаш направи ми преди това чай. Изгорях от жажда.

— Разбира се, веднага ще го приготвя. Елспет, ела. — Тя взе чантата си и надникна вътре. — Записах гамите и акордите на един плик, можеш да започнеш, докато дойда... Странно. Къде ли съм го оставила? — Тя се огледа в кухнята. — Мога да се закълна, че беше тук вътре. Чарлс, да си взимал един плик от чантата ми?

— Не, разбира се. Какъв плик беше?

— Малък кафяв. Бях си записала някои неща на гърба, които са нужни на Елспет.

Грейс искрено се надяваше, че той не е пипал чантата ѝ и не е видял писмото. Не че беше кой знае колко важно, но все пак... Тя го изгледа подозрително. Чарлс гледаше втренчено вестника си.

— Грейс, имам по-приятни занимания от това, да ровя в чантата ти.

— Къде ли съм прибрала този плик? Елспет, отивай при пианото и започни да свириш, докато...

— Налага ли се да правиш всичко това? — обади се Чарлс. — Искам да хапна нещо. Минава пет.

— Да, налага се — категорично заяви Грейс. — И няма да отнеме повече от няколко минути. Всъщност около петнайсет. Само да намеря този плик.

Докато приготвяше чая, погледът ѝ случайно попадна под масата и тя видя на пода под нея плика. Трябва да се бе изплъзнал от чантата ѝ.

Елспет чу как господин Бенет вика госпожа Бенет от кабинета си, за да ѝ поръча да му занесе чай, защото не можел повече да чака. Момичето тъкмо си мислеше, че този човек се държи много противно с жена си, когато той докуцука с патериците си в стаята и ѝ подаде един плик.

— Пусни това писмо — рече той и ѝ подаде един плик. — Много е важно. Искам да изненадам госпожа Бенет. Не ѝ казвай, моля те.

— Добре, господине — каза детето и пъкна плика в джоба си. — Искам да кажа, че ще си мълча.

— Дали пък не сбърках нещо — каза Брайън Мередит вкъщи.

— За какво говориш? — попита Сандра.

— Май не биваше да разказвам всичко на онзи мъж за пръстена на господин Бенет. — Той подаде на жена си един плик, на който на мястото на подателя бе записано „Бенет&Бенет, адвокати“, Бел Стрийт, Шафтсбъри.

— Мислех, че господин Бенет е мъртъв — рече Сандра.

— Така е, това е само името на фирмата. Писмото сигурно е от онзи Джейкъбс, с когото говорих. Нали ти разказах...

— Тихо Диърдри — провикна се Сандра. — Чета. И си изяж яйцето. Има толкова гладни хора по света, които си мечтаят за едно яйце. На твое място не бих им обръщал внимание, Брайън. Нищо не могат да ти направят.

— И все пак... — Той зачете отново:

Драги господин Мередит,

Във връзка с вашето телефонно обаждане бих искал да повторя, че не бива да правите никакви опити повече да се свързвате с госпожа Бенет. Само ще я разстроите, а и това може да има твърде неприятни последици за вас

самия. С взимането на какъвто и да е предмет, собственост на майор Бенет, сте извършили незаконни действия, защото нямате право на това и може да се изтълкува като кражба в съда.

Убеден съм, че не бихте искали нещата да поемат такава посока, ето защо настоявам да изпратите пръстена на горния адрес и с това нещата да приключат.

Отново повтарям, че не бива да правите каквито и да е опити да се свързвате с госпожа Бенет.

Ваш

Майкъл Джейкъбс

— О, боже! — въздъхна Брайън Мередит отново.

— Най-добре направи това, което този иска — посъветва го Сандра. — И не се тревожи. Нищо не могат да ти направят.

— Пък и ще ходим всеки ден на сърф — повтори за кой ли път Даниъл, комуто страшно се искаше да звучи самоуверено и да му повярват колко много му се заминава в Австралия. — Ще ходим на пикник на плажа, пък и татко твърди, че хората там били много приятни и дружелюбни.

— Млъкни за малко, Дан — прекъсна го брат му. — Грейс не иска да слуша всичко това.

— Не, защо? Нека говори. — Все пак тя се усмихна на Дейвид, показвайки му, че оценява неговата загриженост. Винаги е бил загрижен и внимателен.

— Как е сър Клифърд? — поинтересува се момчето.

— Добре — отговори Грейс. — Поръча да ви кажа колко много ви обича и ви изпраща това. — Тя извади две пакетчета и им ги подаде.

— Страхотно! — възкликна Даниъл.

— Ама наистина! — пригласяше му Дейвид.

Това бяха два портфейла, истински мъжки портфейли от кожа. Откъде ги беше намерил Клифърд, Грейс нямаше представа.

— Хубави са, нали? — усмихна се тя на момчетата.

— Много! — възкликнаха двамата в един глас. — Мислехме си, че той може би ще иска да дойде с теб...

— Не. Той... Той остана при съпруга ми. — Тя за пореден път си помисли с много обич за свекър си, който не само с готовност прие да остане при Чарлс, но и успя да го убеди, че трябва да прегледат някакви документи от кантората в Лондон.

— При мен са от няколко седмици — каза той на сина си и намигна на Грейс. — Моя беше грешката, че ги държах толкова дълго, но някои от тях са доста объркани и бих искал да ги прегледаш и ти.

— Ще спим у Клариса — обади се Дейвид. — И татко също. Нощта, преди да отлетим.

— Така ли? — Грейс се надяваше, че с нищо не е издала ревността си. Искаше ѝ се да не разберат, колко я засяга, че ще прекарат цялата вечер заедно, ще се шегуват, ще се смеят и че тя ще ги прегръща и целува, ще ги нарича „скъпи мои“. — Много хубаво. Кажете ѝ, че ще намина да я видя. В най-скоро време.

— Да, добре.

— Събрахте ли си вече багажа?

— Почти. Дан изобщо не помага. Не иска да прибере половината от нещата си.

— Ще ги прибера.

— Няма да го направиш.

— Ще го направя.

— Момчета, момчета. Какви неща?

— Ами такива, дето ти си ми подарила. Снимката с Флос и Шарлот и онези бои...

— Ами мечето? — обади се Дейвид.

— То ми е от мама. А и ти не си прибрал снимката ти с Елспет от последния ден в училище.

— Добре, че ме подсетихте — прекъсна ги Грейс, чиято ревност малко бе стихнала, чувайки кои са най-скъпоценните им предмети. — Дейвид, обещавай ми, че ще изпратиш на Елспет картичка от Австралия. Тя много тъгува за теб.

— Виж само лицето му! — провикна се Даниъл. — Стана червен като домати. — Момчето сложи ръце на сърцето си драматично и завъртя очи към тавана.

— Замълчи, Даниъл. Тя утре е на изпит за стипендия по музика. Много се надявам, че ще успее.

— Дано — промълви Дейвид.

— Няма ли да ѝ изпратиш поздрав? — попита Даниъл. — Да ѝ пожелаеш успех или нещо такова?

— Разбира се, че няма — троснато отвърна Дейвид.

— Това не е много мило от твоя страна.

Прощаването с момчетата бе едно от най-тежките ѝ преживявания. На прага на „Беър“ тя прегърна Даниъл и притисна до себе си тънкото му телце, спомняйки си първия път, когато го видя — малко бледно създание с огромни тъмни очи, открили се на изплашеното му лице, което се вкопчи в ръката ѝ така, сякаш никога нямаше да я пусне, спомни си с каква сериозност събираше яйца, хранеше пилетата, как си играеше с Флос, как се прибираще от училище винаги мръсен и с нови синини, как заспиваше, сгушен до нея на стария диван, как лежеше бял като платно на болничното легло, без да помръдва... С невероятно усилие, тя изтръгна всички тези спомени от съзнанието си и лекичко избута детето настрана. Опита се да се усмихне въпреки сълзите, но така и не успя.

— Обичам те, Грейс — промълви Даниъл. — Толкова ще ми е мъчно без теб. Колко ми се иска и ти да можеше да дойдеш с нас.

— Не мога — въздъхна тя. — Знаеш, че не мога. — Тя се бореше не само със сълзите, но и с хълцането, което се надигаше в гърдите ѝ.

Дейвид застана пред нея и подавайки ръка, тихичко каза:

— Довиждане, Грейс. — Тя понечи да я поеме, но от гърлото на момчето се изтръгна приглушено ридание и то я прегърна. Станал бе висок почти колкото нея. Прегръщайки го, в душата ѝ нахлуха и други спомени, за други дълги кокалести ръце, за тъмнокоса глава и дълбоко разположени очи, за нечий друг тих глас. Не можеше да го понесе.

— Трябва да вървя — внезапно и с ожесточение заяви тя. — Хайде и бъдете послушни. Много послушни. Да ми пишете често. Искам дълги писма. И... кажете на баща си, че...

— Че още го обичаш? — с надежда в гласа довърши Даниъл.

— Не бива да казвате такова нещо. Просто му предайте, че се надявам всичко да се уреди.

Когато се прибра, каза на Чарлс, че има мигрена и отива да си легне. Помоли Клифърд да му занесе вечерята.

— Не искаш ли нещо? — попита я възрастният мъж, който, виждайки колко е бледа и тъжна, веднага схвана какво става.

— Не, благодаря ти, Клифърд. Извинявай.

— Не се извинявай — въздъхна той и видя как лицето ѝ в същия миг се сгърчи и тя избяга нагоре по стълбите.

На сутринта Грейс се чувстваше почти весела. Предположи, че това се дължи на факта, че изпитанието бе вече зад гърба ѝ и че едва ли не може да смята, че те вече са въвн от нейния живот. Тя просто нямаше друг изход.

Чарлс се държеше неспокойно, раздразнен, че отново ѝ се налага да излезе, за да придружи Елспет на изпита.

— Госпожа Бабидж ще дойде да поседи при теб тази сутрин. Ще я помоля да донесе една от нейните най-дълги куки за плетене, с които да се почешеш.

— И така, готова ли си? — обърна се Грейс към Елспет.

— Мисля, че да, госпожо.

— Добре. Чарлс, ще се върнем след няколко часа. Ще прибера пощата ти от кантората, а госпожа Бабидж ще ти приготви обяда, ако искаш да се нахраниш по-рано. О, боже...

Беше телефонът.

— Госпожо Бенет, мила, тук е оставено едно съобщение за теб. То е по-скоро за Елспет. От младия Дейвид. Помоли да ѝ предадем, че ѝ желае успех. Опита се да се обади и по-рано, но беше заето. Предполагам, че майорът е водил служебни разговори.

— Колко мило от страна на Дейвид. — Очите на Грейс се напълниха със сълзи. — Много ви благодаря, госпожо Боскомб.

— Няма да съм още дълго тук. Нали знаеш, че въвеждат автоматичните централи. — Гласът на жената бе доста гневен.

— Наистина ли? — съчувствено попита Грейс. — Много съжалявам.

— Не е редно според мен. Поне за места като нашето. Добре че стана дума, моята заместничка през почивния ми ден е оставила и друго съобщение за теб, скъпа. От някой си господин Мередит.

— Кой? — не чу добре Грейс.

— Тук пише Мередит. Не можел да се срещне с теб, защото не можел да се свърже. Това говори ли ти нещо?

— Мисля, че да — замислено отвърна Грейс. — Благодаря. А кога беше почивният ви ден?

— Миналия четвъртък. Пожелай успех на Елспет и от мое име.

Грейс остави внимателно слушалката на мястото ѝ. С известно усилие се усмихна на Елспет.

— Съобщение от Дейвид. Пожелава ти успех. Нали е мило?

— Дейвид? Дейвид Лукас? О, Господи!

Грейс никога не я беше виждала толкова развълнувана.

Тя изчака отвън изпита да свърши. Момичето свиреше добре. Мислите се гонеха една след друга в съзнанието на Грейс. Четвъртък. Какво стана тогава? Тя отиде да пазарува и Чарлс доста настойчиво подчерта, че никой не се е обаждал. Може да е спял. Или пък господин Мередит да не е успял да се свърже. Разговорите на Чарлс траеха с часове. Сигурно така е било. Ами онази загадъчна история с плика? Изчезнал бе от чантата ѝ, а сетне го откри под масата. Много добре си спомняше, че го бе прибрала в чантата и бе дръпнала ципа (знаеше колко важни са подробностите, които записа на гърба му). Пликовете с писмата не изскачат току-така от чантите. Но защо Чарлс ще лъже за такава нещo? Освен ако не желае тя да се срещне с господин Мередит. Но защо?

Все пак тя можеше да му напише отново и да предложи друга среща. И най-добре да не го обсъжда повече с Чарлс, след като толкова държи на това.

Елспет излезе сияеща.

— Не знам дали го взех, но много се забавлявах. Жената беше много мила. Поиска и да изпея нещo. Ще научим резултата след няколко дена.

— Няколко много дълги дни — усмихна се Грейс. — Мисля, че се представи добре. Имаш ли нещо против да минем през Шафтсбъри, за да приберем пощата на съпруга ми от кантората?

— Не, напротив — съгласи се момичето.

Секретарката на „Бенет&Бенет“ подаде една купчина писма за Чарлс.

— Получи се и едно пакетче за господин Джейкъбс. От Лондон е. Очевидно някой все още не знае, че се е пенсионирал. Ще го вземете ли, госпожо Бенет?

— Да, разбира се — отвърна Грейс.

Когато се прибра, госпожа Боскомб вече си беше отишла. Чарлс лежеше на канапето с нещастен вид.

— Тя ми забърка една отвратителна салата, удавена в оцет и не ми даде нищо за пиене. Честно да ти кажа Грейс, бях много търпелив, но...

— Извинявай — рече само тя и излетя от кухнята, оставяйки купа с пощата на стола в преддверието.

— И махни отгук тези кучета — провикна се след нея Чарлс. — Направо ме подлудяват.

— Пъпи! Шарлот, хайде, навън.

Ама че ден! Поне не мисли за вчерашните си преживявания от раздялата.

Много по-късно, след като Чарлс най-сетне заспа (изтощен от разговорите със секретарката си, от което настроението му се развали още повече), тя уморено се дотътри до градината. Денят бе чудесен. Лятото бе настъпило някак внезапно, както почти всяка година. Храстите бяха отрупани с цвят, в клоните им се криеха пчели и птици огласяха околността. Грейс се замисли отново за Бен и за момчетата, които само след четиридесет и осем часа щяха да напуснат страната. Тя се питаше как ли се чувства човек, когато се разделя с любими хора завинаги.

Неочаквано погледът ѝ попадна на Пъпи, която се появи до нея, стиснала плик между зъбите си; почти отворено пакетче.

— Ех, Пъпи — укори я Грейс. — Знаеш, че това не е хубаво. Време е да пораснеш за такива бебешки постъпки. Освен това е за господаря. Дай да видя. Господи... — Грейс замълча, докато вадеше внимателно малкото вътрешно пакетче. Първо свали обвивката, след това малко памук и накрая видя какво бе завито вътре — златен пръстен с печат и инициали КБ.

Бележката вътре бе леко надъвкана от кучето. Ясно личеше подписът Брайън Мередит.

Уважаеми господин Джейкъбс,
Връщам пръстена, съгласно вашите инструкции.
Много съжалявам, не исках да причиня никому зло, нито пък съм искал да сторя нещо незаконно. Обещавам ви да не търся повече връзка с госпожа Бенет и ѝ пожелавам здравето ѝ да се поправи бързо.

Ваш

Б. Мередит

— Господи! — възкликна само Грейс.

— И така — рече Бен, — последна вечер в старата къща.

— Има картина с това име — обади се Дейвид.

— Да, знам. И други са ходили на училище. Да си вземем ли риба с пържени картофи? Да се почерпим.

— Да — съгласи се веднага Даниъл. — Дали имат риба с пържени картофи в Австралия?

— Не вярвам — обади се Дейвид.

— Сигурно имат.

— Боже мили, телеграма! — възкликна Сандра. — Дано не се е случило нещо с мама. Диърдри, моля те спри радиото. Ето, добро момиче! Защо баща ти не е тук? Ако нещо се е случило с мама, никога

няма да си го просите — Тя отвори плика и зачете. — Гледай ти, гледай ти! Чудна работа! Няма да има отговор — обърна се тя към раздавача. — Благодаря.

Младата жена се върна обратно вкъщи и приседна на един стол. Толкова се бе притеснила, че като нищо можеше да роди предварително. Щом госпожа Бенет щеше да дойде, то тогава най-добре да почисти малко. Какво ли щеше да каже Брайън, когато му съобщи.

— Чарлс, трябва да отида в Солсбъри утре — нервно съобщи Грейс на мъжа си.

— Моля?

— Казах, че се налага утре да отида за няколко часа в Солсбъри. Имам две много важни лекции. Госпожа Бабидж ще поседи при теб.

— Не, и дума да не става! Това на нищо не прилича. Аз тук едва не полудявам и смятам, че поне временно трябва да прекъснеш този курс.

— Съжалявам, Чарлс, но ще се проваля на изпита си, ако изпусна тези лекции.

Той вдигна очи и я изгледа с цялата строгост, на която бе способен.

— Не отиваш да се видиш с онези момчета, нали?

— Не — спокойно отвърна Грейс. — Обещала съм ти и ще спазя обещанието си.

— Не искам тази Бабидж тук. Тя е истинска напаст.

— Тогава най-добре се обади на майка си и я попитай не иска ли да дойде и да поседи при теб. Нямам време да се обаждам. Съжалявам, Чарлс, но наистина е важно.

— Вижте какво, куфарите ви трябва да са готови за качване в самолета — обясняваше Бен на синовете си. — Всеки от вас има право да носи по една малка чанта. В нея ще сложите всичко, което ви е нужно за едната нощ, която ще прекараме при Клариса. Което значи, на теб говоря Даниъл Лукас, никакви големи снимки на кучета и кози, ясно ли е? Сложи снимката в куфара си. Разбрахме се, нали?

— Да, татко.

— Надявам се, всичко да е наред — въздъхна Брайън Мередит.

— Защо да не е наред — рече Сандра. — Прочети телеграмата. И какво пише?

— „Пристигам утре, 26-ти по обяд. Точка. Писмото на Джейкъбс невалидно. Точка. В чудесно здраве съм. Точка. Грейс Бенет.“ — Какво ли значи всичко това?

— Нямам представа, Брайън, не мога да чета чужди мисли. Очевидно нещо става. Ще можеш ли да си дойдеш утре по обяд?

— Естествено, че не. Ще ѝ се наложи да почака. Ще си бъда у дома около два и половина. Дано нещо не сме сбъркали, Сан. Започнах да съжалявам, че се захванах с всичко това.

— Малко е късно да съжаляваш.

Грейс искрено се надяваше, че пътуването ѝ до Лондон няма да се окаже напразно. Изпитваше необясним страх, съчетан с още по-необяснимо вълнение.

Брайън Мередит живееше в Падингтън на Куинс Авеню 57. От гара Ватерло лесно щеше да стигне дотам с метрото. Грейс винаги се бе гордяла с лекотата, с която се справяше с метрото.

Спря пред сергия с цветя, недалеч от гара Падингтън и купи букет за госпожа Мередит. Предполагаше, че такава има, а и да нямаше, то тогава домът на господин Мередит положително имаше нужда от малко освежаване.

Стигна посочения адрес малко преди дванайсет и почука на вратата. Отвори ѝ малко красиво момиченце с руси къдрици.

— Здравей — поздрави Грейс. — Мама вкъщи ли е?

Малко по-високо и също толкова красиво създание се появи зад момиченцето. Жената беше бременна.

— Колко много приличате на дъщеря си — усмихна се Грейс и протегна ръка. — Казвам се Грейс Бенет. Много ми е приятно.

— Аз съм Сандра Мередит. Идвайте да се видите с Брайън, нали?

— Да. Предполагам, той не е вкъщи. Как не се сетих, че сигурно е на работа.

— Така е, но ще се прибере към два и половина. Тази седмица е първа смяна.

— Тогава ще дойда по-късно.

— Не, няма нищо. Влезте да го почакаете тук. — Младата жена отвори широко вратата.

Жилището бе съвсем малко, но вътре цареше безупречна чистота и ред.

— Колко е хубаво у вас — възкликна Грейс. — Колко съм разсеяна, тези цветя са за вас.

— Благодаря, много любезно от ваша страна — усмихна се Сандра и пое букета.

— Вижте, давам си сметка, че ви се натрапвам, но просто трябва да изясня някои неща.

— Мама специално изчисти заради вас — обади се момиченцето. — Цяла сутрин е подреждала и снощи също.

— Млъквай Диърдри, не е вярно.

— Вярно е!

— Деца. Не пропускат да те предадат — отбеляза Сандра Мередит. — Вие имате ли деца?

— Не — отвърна Грейс. — Поне не още.

След кратко мълчание Сандра предложи да й направи чай.

— С удоволствие бих пила — отговори Грейс.

— Влезте и седнете, сега ще го донеса — рече Сандра и посочи предната стая.

Грейс се отпусна тежко на първия стол, който видя. Изведнъж усети неочаквана слабост.

— Колко е красива, нали? — чу тя малката Диърдри да шепне на майка си.

Джилиън Уотърс от „Бенет&Бенет“ в Шафтсбъри проведе тежък разговор с един клиент по телефона; направи опит да успокои човека, но изглежда не успя. Тя реши, че е най-добре да се обади на младия господин Бенет и да сподели с него. Господин Бенет все е много зает било с клиент, било в съда и тя доста време оставаше сама. Не че не й харесваше, но отговорността й ставаше доста голяма.

— Господин Бенет? — попита тя, когато след дълго чакане някой вдигна телефона. Горкият човек, жена му очевидно я няма. — Току-що говорих по телефона с господин Мортън, който се тревожи за своя договор. Обясних му, че няма основания да се безпокои, после се обадох и на господин Роджър, но ми се иска все пак да ви известя какво става, за да...

Чарлс я успокои, че е постъпила както трябва; добави, че ще има много писма за диктуване и че може би ще се наложи някои от тях да й продиктува по телефона.

— Следващата седмица, надявам се, ще се върна на работа и тогава ще сложим ред.

— Добре, господине. А получихте ли пакетчето, което пристигна вчера на името на господин Джейкъбс. Надявам се нямате нищо против, че го изпратих на вас. Очевидно още има хора, които не знаят, че той се е пенсионира.

— Пакетче ли? — попита Чарлс. — Какво пакетче?

— Едно малко, с клеймо от Лондон. Дадох го на съпругата ви и тя каза, че ще ви го предаде. Господин Бенет, там ли сте?

Секретарката в Колежа по музика в Солсбъри увери господин Бенет, че много съжالياва, но не може да намери жена му. Когато той се разкрещя, тя с неимоверно търпение и присъствие на духа повтори няколко пъти, че вероятно е станала някаква грешка, защото в програмата за курса на госпожа Бенет този ден не са записани никакви лекции.

Грейс прекара два дълги часа в очакване на господин Мередит. Не искаше да излезе, за да не би човекът да се прибере по-рано. Така се случи, че той закъсня с петнайсет минути. Врълхлетя в дома си запъхтян и много се извини за забавянето, което обясни с някакъв служебен ангажимент.

— Много ви благодаря за целия труд, който сте си направили — започна Грейс, когато той седна срещу нея.

— Много се надявам, че не съм ви причинил неприятности — извини се той. — Писмото от господин Джейкъбс малко ме смути.

— Няма никакъв проблем, просто той не е разбрал. За първи път ли попадате на него по телефона?

— Обадох се на номера, който ми бяхте дали, през деня.

— Да, разбира се. Получи се досадно недоразумение. Но много ми се искаше да ви благодаря лично. Бяхте толкова любезен. А и ми се искаше да ви попитам някои неща.

— Да, кажете.

— Къде точно открихте... въпросния човек? Дълго време ние знаехме, че по него са стреляли по време на бягството му от лагер. Моля ви, разкажете ми всичко, имам нужда да знам.

— Разбирам ви. Беше в Италия, но не зная точно къде. Бяха ни разкарвали из цяла Германия като пленници. Беше много близо до френската граница и много добре помня, че минахме покрай градче на име Брианка. Запомних го, защото много ми напомни за собственото ми име.

— Да, прав сте. Но за селото или махалата, където открихте майор Бенет нищо не помните, така ли?

— Това не беше село, госпожо. На много мили в околността нямаше населено място. Поне аз не бях забелязал.

— Но поне някакво стопанство или каквито и да е признаци на живот?

— Не, нищо. Просто едно голо поле.

— Тогава... Тогава къде сте видели майор Бенет?

— Ами той... Господи, не бих искал да ви разстройвам.

— Не ме разстройвате — категорично го прекъсна Грейс. — Винаги съм искала да зная точно какви са били обстоятелствата. Моля ви. Всичко, което си спомняте.

— Той просто лежеше на пътя. По-скоро встрани от него в нещо като канавка.

Грейс вдигна очи към лицето на Брайън Мередит. Той очевидно беше някъде далеч в мислите си.

— Искате да кажете, че наоколо нямаше никакви следи, че някой се е погрижил за него?

— Не, госпожо, боя се, че не. А и не виждам как би могло да има, защото, както ви казах на мили разстояние от мястото нямаше жива душа.

— Да, разбирам. А как разбрахте, че е именно той?

— По идентификационната табелка.

— На врата му ли беше закачена?

— Не, държеше я. Стискаше я в дланта си. Не искате ли чаша чай, госпожо Бенет? Много пребледняхте.

— Да, благодаря ви — отговори Грейс.

— Направо е потресена — тихичко прошепна Брайън на жена си, докато отиваше да вземе чайника. — Хората трудно могат да си представят колко кошмарна е войната.

— Скъпите ми! — провикна се Клариса, когато отвори вратата и прегърна и тримата наведнъж. — Колко се радвам да ви видя отново! Господи, момчета, колко сте пораснали! Дейвид, изобщо не мога да те различа от баща ти. Не, не ме гледайте. Отвратително изглеждам с този огромен корем. Влизайте. Стаите ви са готови. Джак ще си дойде всеки момент. С такова нетърпение ви чаках! Направо не мога да ви опиша! Как съжалявам, че Флорънс я няма, но Джайлс има някакво прослушване в Кеймбридж и тя естествено го придружава. Ще трябва да се задоволите с нашата досадна компания.

Грейс завари Чарлс да я очаква. Всичко бе неестествено подредено и чисто; масата бе сложена за вечеря, огънят в дневната гореше, цялата къща ухаеше на печено пиле.

Той подскачаше с патериците в преддверието, когато тя отключи вратата.

— Здравей — посрещна я той. — Как мина денят?

— Добре, благодаря — сухо отговори тя.

— Майка ми се отби днес. Пригответи ни и вечеря.

— Браво на нея.

— Искаш ли едно питие?

— Да. Мисля, че бих пила едно. Доста нетипично за мен, нали?

Струва ми се обаче, че ще имам нужда.

— Извадил съм джина и малко тоник. Добре ли е?

— Да, чудесно.

Тя отпи от чашата си, надявайки се, че не сбърка с тази напитка. Искаше ѝ се главата ѝ да е бистра.

— Не бях в Солсбъри — заяви тя най-накрая.

— Зная. Звънях в колежа.

— Така ли? Ходих да се срещна с Брайън Мередит.

— С кого?

— С капрал Мередит. Онзи, който е намерил мъжа, с когото те сбъркаха. Същият, когото ти се опита да прогониш. Не се прави, че не знаеш.

Чарлс мълчеше.

— Доста подлично от твоя страна. Човекът е мил и изпълнен с желание да помогне. Не заслужава да му се играят мръсни номера. Успокоих го, че няма от какво да се тревожи.

— Нямах право...

— На твое място не бих говорила за права. — Грейс се изненада, че все още успява да говори спокойно. — А сега би ли ми казал какво се случи всъщност?

— Вече ти разказах — припряно отвърна Чарлс.

— Наговори ми куп лъжи. Аз поне мисля, че са лъжи. Почти сигурна съм, че е така. Какво се случи, Чарлс?

— Нали ти казах, за бога! Беше ранен. Раната започна да се възпалява, вдигна температура. Помагах му с каквото можех. Стигнахме до онази ферма. Селянинът предложи да помогне, прибра го и каза, че ще викне лекар...

— Къде го прибра?

— Ами... В една от сградите.

— Не в къщата си.

— Не. Вероятно не искаше да рискува. Опасно беше. За него, искам да кажа.

— Но определено беше вътре в някакво помещение, така ли?

— Да, колко пъти да ти го повтарям?

— Вероятно, докато стигнем до истината. И как според теб полковник Барлоу се е озовал в канавка? На много мили далеч от каквото и да е населено място?

— Нямам представа — рече Чарлс. — Може да се е изплашил и да е побягнал.

— Струва ми се ти каза, че не можел да се движи сам. Че се е наложило да го носиш на гръб.

— Ами ако някой лекар му е помогнал и той се е подобрил? Как мога да знам, Грейс, не съм бил там.

— Така е, не си бил. Бил са на десетки мили далеч. С идентификационната табела на полковник Колин Барлоу. Все още не мога да си представя как е станало, но сигурно и с това ще се справя. И така, ще ми кажеш ли какво се случи, Чарлс? Или аз да ти кажа как е било?

— Добре де, кажи ми, щом си толкова дяволски умна.

— Е, добре. Ще ти кажа, но преди това ще повикам родителите ти, за да чуят и те. Мисля, че те трябва да слушат. Какво ти, техният син герой, всъщност си направил. На своя приятел и другар по оръжие. И ако ти сам не ми разкажеш, ще се погрижа всички да научат какво мисля. И сестра ти, и приятелите ти. Твоите прекрасни приятели, които бяха толкова „внимателни“ с мен, по време на отсъствието ти. Няма да се учудя, ако и местният вестник прояви интерес. Също и нещастната вдовица на Колин Барлоу. Струва ми се, тя доста ще се разстрои, когато научи какво имам да разкажа. Давам си сметка, че това е само мое предположение. Но затова пък Брайън Мередит си спомня с кристална яснота, какво се е случило. Най-добре обаче да започнем с родителите ти. Ще им се обадя...

— Няма да го направиш. — В очите на Чарлс гореше истинска уплаха. Лицето му беше побеляло. — Не можеш да им причиниш това. Знаеш колко ще ги нарани.

— Естествено, че не искам да го сторя. Особено на баща ти, когото толкова много обичам, а и той те обича твърде много. Докато не мога да кажа, че ти прояви към него някаква лоялност, когато той беше отхвърлен от всички и имаше нужда от нечия подкрепа. Все едно, ако се наложи, ще му кажа. Но повече от всичко искам да науча истината. Заради себе си. Какво се случи, Чарлс?

— Ако ти кажа — започна той с подрезгавял от вълнение глас, — ще ми обещаеш ли, че няма да го споделяш с никого? Дай ми дума.

— Давам ти честната си дума.

Събитията се бяха стекли точно така, както тя ги бе подредила в съзнанието си по време на мъчителното пътуване от Лондон до дома. Барлоу се оказал непосилно бреме за Чарлс. Раната била тежка и човекът отслабвал все повече и по този начин пречел на придвижването на Чарлс. В същото време, отвеждането му в болница би означавало и за двамата повторно връщане в плен. И Чарлс решил да го остави на пътя.

— Настаних го колкото можех по-добре. Отидох да наля вода от един поток наблизко и му я оставих. Имах намерение да се върна и да го взема, но...

— А идентификационната табелка? Какво стана с нея?

— Бях загубил моята.

— Чарлс, не говори глупости. Не си я загубил. Била е в ръката на Колин Барлоу. — Спомни си дочут разговор на масата по време на една вечеря. Някои бе споменал, че по време на войната капралите били оставяни на собствената си съдба, докато на полковниците се обръщало нужното внимание. Тя вдигна очи към бледото лице на Чарлс, който не откъсваше уплашен поглед от нея. — Ти си я взел, нали? Просто си взел неговата табелка, а си му оставил своята. Знаейки чудесно, че няма да се върнеш.

— Не, не. Не е вярно. Не я взех. Той настоя да ми я даде. За мен щяло да е по-добре, ако ме заловят с нея.

— Но ти ми каза, че си загубил своята.

— Сигурно той я е намерил.

Колко лесно беше да му повярва. Искаше й се да му повярва.

— Добре, продължавай.

И той й разказа как часовете станали дни, как не успял да срещне никой, който да му помогне, на когото да се довери, как напълно загубил представа къде се намира. Или някой бе открил Барлоу, или вече е бил умрял. Няма смисъл да се връща.

— И да се излагаш на излишен риск, нали — уточни Грейс.

— Да. Не. О, за бога, не ме гледай така, сякаш си светица. Нямаш никакво право да ме критикуваш. — Тя никога не го беше виждала толкова уплашен. — Нямаш и най-малка представа какво беше там. Истински ад! Месеци, години наред, безкрайни битки, насилие, убийства, ужас. Губиш приятели, губиш хората си. Никаква надежда за край на целия този ужас. Ти си седеше у дома в Англия, играейки си на война и на щедра благородничка към шепа момичета, пълнейки къщата ми с разни просяци и търкаляйки се със своя войник. И на всичкото отгоре си въобразяваш, че имаш право да ме съдиш.

Грейс мълча известно време, след което промълви:

— Нищо не си разбрал, Чарлс. Просто се боя.

— Разбирам те и то много добре. Открила си това нещо за мен. И това ме направи напълно черен в твоите представи. При теб няма

нюанси, нали, Грейс? Само черно и бяло. Някога бях в бяло в твоите широко отворени за света невинни очи. А сега съм черен. Черен като самия ад. Много добре те разбирам.

— Не. Грещиш. Това, което осъждам, и което е непоносимо за мен, е лъжата ти. А в същото време проповядваш неща като чест и дълг и ги изискваш от мен. Ако беше честен с мен, ако ми беше казал какво се е случило, щях да бъда потресена, но щях да се опитам да разбера. Много добре знам на колко страшни изпитания те е подложила войната. Само че ти не можеше да ми се довериш за такива неща. Решил си веднъж завинаги, че съм глупава, тъпа, неспособна да разбера каквото и да е. Бих искала да знам защо се ожени за мен, Чарлс.

— Аз също бих искал да разбера — въздъхна Чарлс. Гласът му преливаше от горчивина и от гняв. — Когато се обръщам назад, наистина не мога да се разбера. Надявам се поне, че твоят войник е изпитал повече удоволствие от секса с теб, отколкото аз.

— Чарлс — тихо пророни Грейс, — внимавай какво говориш. Наистина внимавай.

— Онова, което не мога да проумея — казваше Бен, чийто език се бе по-развързал от хубавото уиски на Джак, и протягаше крака в дневната на Клариса след вечеря, — е защо се е омъжила за него. И защо той се е оженил за нея?

Двамата бяха останали сами. Момчетата си бяха легнали. Джак се бе оттеглил, за да учи.

— Мисля, че мога да отговоря на въпросите ти — обади се Клариса. — Господи, това светкавица ли беше? Дано времето да не се развали за пътуването ви утре. Омъжи се за него, защото бе заслепена от него. Беше й взел ума. Той беше потресаващо красив, много очарователен, много богат. А тя бе твърде млада и толкова непосредствена и чиста. Той направо я помете. А стъпила на тази плъзгава плоскост, тя трябваше да се научи да се крепи.

— Добре, разбирам, но защо той...

— Чарлс обича да властва и да владее ситуацията. Точно за това не се омъжих за него. Не биваше да му обещавам, че съм готова да го направя, но той бе толкова забавен, а и аз все се сгодявах. Развалих

поне четири годежа. Факт е, че той почти се срина, когато му казах, че не го обичам. И то само защото той не можа да понесе мисълта, че се е провалил в нещо, че хората ще си помислят, че не е достатъчно добър. Стократно повече бе разстроен от унижението, отколкото от изявлението ми, че не го обичам. Струва ми се, той бе решил никога повече да не рискува да му се случи нещо подобно. Помисли си, че Грейс е лесна плячка, мила, невинна душа, която ще направи всичко, което той поиска от нея. А тя беше и невероятно красива и продължава да е, мила и очарователна, накратко съвършената съпруга за него, но само на теория. Мили Бен, не гледай така. Той знае, че тя никога няма да направи онова, което аз направих — да го направи на пълен глупак в очите на другите и да го изостави. Дори сега.

— Зная — въздъхна Бен. — Точно за това не се и опитах да я убеждавам да промени мнението си.

— Решила съм да те напусна, Чарлс — рече Грейс. — Това е единственото, в което съм сигурна в този момент.

— Не ставай смешна. Естествено, че няма да го направиш.

— Ти май наистина не си чул нито дума от онова, което ти казах.

— Но защо?

— Защото дълбоко си сбъркал в представата си за мен. Не желаяш да ме разбереш, не желаяш да оцениш това, което представлявам. Ти искаш нещо съвършено друго, различен човек, когото никога няма да откриеш в мен. Не те оставям, заради онова, което си сторил на полковник Барлоу. Случката с него просто ми показва какво точно правиш с мен.

— Грейс! — В гласа му личеше паниката, която го беше обзела. — Моля те не си отивай. Имам нужда от теб...

— Не нямаш. Точно това се опитвам да ти обясня. Изслушай ме, Чарлс. Не се нуждаеш от мен. Нищо от това, което правя за теб, не ти е необходимо. Ако знаех, че е така, щях да драскам със зъби и нокти и в крайна сметка да бъдем щастливи. Но това не е вярно и аз не мога да живея така.

— Ще разгласиш навсякъде какво съм направил, нали? И ще ти е приятно. Да ми кажеш какъв долен плъх съм, как съм изоставил приятел, точно когато се е нуждаел от мен.

— Чарлс...

— Не зная защо си сигурна, че някой ще ти повярва. Ще отрека всичко, което онзи глупак твърди. — Неочаквано той стана по-уверен в себе си. — Да не мислиш, че хората ще повярват на теб или на него?

— Вероятно никой няма да даде ухо на думите ми. Това, че на никого няма да кажа истината, ще причини на много хора болка. Най-вероятно ще пиша на онази мила жена — госпожа Барлоу — и ще ѝ изпратя пръстена, като обясня, че някой го е изпратил анонимно. Човек, който се е погрижил за съпруга ѝ. Във всеки случай нещо успокоително.

— И какво смяташ да правиш? — попита той. — Да го използваш срещу мен само за да ме изтезаваш до края на дните ми, предполагам. За да измъкнеш от мен, каквото си поискаш. Така ли?

— Не — отговори Грейс. — Не желая да живея с теб.

— Аха — ехидно подхвърли Чарлс. — Дойдохме си на думата. Ще отидеш при своя войник, без съмнение.

— Дори не съм се сетила за това. — Грейс бе изненадана от себе си. — Той обаче заминава за Австралия. И то тази сутрин. Очевидно е, че не мога да замина с него. А и не съм сигурна дали той иска да тръгна с него.

Тя поседя тихо известно време, размишлявайки върху това. Чувстваше се толкова объркана, толкова изтощена! Представа нямаше какво ще стане с нея, когато напусне Чарлс и тази къща. Неговата къща, мислеше си тя. Винаги неговата къща, никога нейната или дори тяхната. Това бе чудесна илюстрация на техния брак.

— А какво ще кажа на хората? — обади се отново Чарлс. Сега вече той изглеждаше наистина объркан.

— Какво значение има, за бога? — Гласът на Грейс бе уморен. — Кажи им каквото искаш. Не ме интересува. Всички смятат, че не струвам нищо, поне приятелите ти. Просто им кажи, че съм те напуснала, просто съм си заминала. Майка ти ще заяви, че това се е очаквало, ще изпита облекчение. На баща ти ще кажа някаква успокоителна полуистина. Наистина е излишно да се тревожиш, Чарлс. Ще се разведеш с мен, ще се ожениш за някоя друга, която е подходяща, умее да язди и да дава коктейл партита...

— Не се прави на нещастна, ако обичаш. — Личеше, че тази идея все повече му харесваше.

— Никога не си ме обичал, нали? — неочаквано попита тя.

— Така с наистина — леко изненадан от откритието си призна той. — Мисля, че никога не съм те обичал.

Грейс лежеше на канапето, изпълнена с усещането за тотално изтощение и адски студ. Чарлс се бе затворил в кабинета си. От време на време я разтърсваше пристъп на неудържимо треперене. Вероятно това бе от шока. Нещо подобно ѝ се случи, когато научи, че Чарлс е жив. Преди да загуби бебето. Детето на Бен.

Тя се огледа. Толкова обичаше тази стая. Тази къща. Цялото ѝ сърце бе в нея. Във всеки ъгъл я очакваше по някакъв спомен, някои тъжни, други щастливи. Всичко тук бе за нея нещо повече от вещь, стена или мазилка.

Е, ще се наложи да напусне всичко това. Не може да остане повече. С това приключи един етап от живота ѝ. Трябваше да сложи начало на нов. Дори и без Бен. Съвсем сама.

Как не можа да разкрие нещата по-рано? Имаше толкова много „ако“. Ако Брайън Мередит не се беше разболял, ако Чарлс не беше си счупил крака, ако изпитът на Елспет беше по-рано. Сега вече беше късно. А и дали Бен би я приел? След тази дълга, изпълнена с болка година? Не беше написал кой знае колко много на онази малка бележка. Вероятно тя не му липсваше толкова, колкото той на нея.

— Грейс липсва ли ти все още? — попита Клариса.

— Разбира се. И то страшно много. Мечтая да я видя, да чуя гласа ѝ, да усетя аромата ѝ. Мисля, че никога няма да преодоля копнежа си по Грейс.

— О, Бен! — въздъхна Клариса. Очите ѝ се наляха със сълзи. — Не мислиш ли, че в такъв момент, би могъл...

— Не — категорично отсече той. — Не мога. Обещахме си. Тя е толкова... толкова непосредствена, Клариса. И толкова смела. Само ще я измъча, което няма да е честно. Пък и мина цяла година. Вероятно се е успокоила и е свикнала с него.

Клариса го гледаше, а в ушите ѝ звучаха думите на Грейс: „Толкова ми е трудно, че не мога да си представя как ще се справя.

Дано не съм взела решение, за което ще съжалявам до края на дните си“.

— Все пак струва ми се редно е да ѝ се обадиш, за да ѝ кажеш сбогом. Ще коства и на двама ви само още малко сълзи, а иначе никога няма да си простиш.

Бен я гледа няколко минути безмълвен.

— Не мога — промълви той най-накрая. — Няма да издържа, ако чуя гласа ѝ. А и ако той вдигне телефона?

Клариса се замисли за мит.

— Винаги можеш да използваш Клифърд като посредник.

Кучетата скимтяха в кухнята. Никак не обичаха да бъдат затваряни там. Тя отиде да ги види и им даде по една бисквита. Изведнъж си даде сметка, че е гладна. Откри малко хляб и го намаза с мед, донесен от бащата на Елспет. Хлябът бе месила сама. Май Чарлс беше прав като казваше, че е клисав. Към нещастieto ѝ щяха да се прибавят и киселини. Реши да излезе да се поразходи. Може би главата ѝ щеше да се проясни.

— Хайде — подкани тя кучетата. — Ще се разходим за малко.

— Всеки миг ще заспя — рече Клариса. — Това малко създание ме кара непрекъснато да спя. Ако е момче, ще го нарека Бенджамин. Какво ще кажеш?

— Мисля, че ме ласкаеш — отвърна Бен и се усмихна. — Но дори да е така, ми харесва. Ще ми липсваш, Клариса.

— И ти на мен. Ще ми е мъчно и за трима ви. — Тя се излегна на канапето. — Прекрасни са момчетата ти. Гледах ги тази вечер. Даниъл е заспал със снимката на Флос и Шарлот под възглавницата.

— Всяка вечер спи с нея.

— Лягам си, скъпи. Лека нощ и приятни сънища.

Бен напусна стаята. Клариса дълго гледа вратата, зад която той се скри, и си помисли, че никога не е виждала толкова самотен човек. Сърцето я болеше за него.

Грейс се прибра в къщата и завари Чарлс в кухнята. На лицето му се мъдреше нещо като усмивка. Очевидно се стараше да е

внимателен.

— Баща ми телефонира преди малко — посрещна я той. — Иска да говори с теб, каза, че било спешно. Не пожела да ми каже за какво става дума. Би ли му се обадила?

— Да, разбира се — отговори Грейс. — Благодаря.

Клариса потупа възглавниците и в този момент се сети, че трябва да се обади на Мей. В последния момент днес бе пристигнала поръчка, и тя нямаше кого да изпрати. Вдигна слушалката и набра телефона на приятелката си.

Никакъв отговор. Телефонистът ѝ каза, че поради гръмотевичната буря, връзките са прекъснати.

Значи утре ще трябва да тръгне рано, за да хване Мей.

— Клифърд, обажда се Грейс. Случило ли се е нещо?

— Не. Просто тази вечер ми се обади Бен.

— О! — отрони се само от гърдите на Грейс. — И какво каза?

— Просто искал да се сбогува и помоли да ти предам, че все още много те обича. Това е всичко.

— Господи, Клифърд! Вече е много късно! — Тя не издържа и избухна в сълзи.

— Ами... — Мъжът отсреща очевидно се мъчеше да измисли какво да каже. — Знаеш, че тази нощ са у Клариса, нали?

Значи не беше чак толкова късно. Все още. Тя каза довиждане на Клифърд, остави слушалката и затвори вратата.

— Много съжалявам — обади се телефонистът. — Имаме повреда. Повечето абонати не отговарят.

— Не е възможно — без да се замисли, изтърси Грейс.

— Моля?

— Не, няма нищо. — Можеше да позвъни на Флорънс. Тя не би имала нищо против. Винаги си лягаше късно.

— Не бихте ли опитали „Слоун“ 543, моля?

— Задръжте така. — Последва дълго, безкрайно очакване. — Много съжалявам, оттам не отговарят.

— Моля ви опитайте пак.

Поредно чакане.

— Съжалявам. Никой не се обажда.

Ето, Бен ще си помисли, че тя дори не се е опитала. Искал е да се сбогуват, ще чака, надява се тя да позвъни. Сега ще си помисли, че тя вече не държи на него. Ще замине на другия край на света и това е последната ѝ възможност да му каже, че го обича. Трябва да направи всичко възможно. Иначе никога няма да си го прости. А и той не би ѝ простил. Тя погледна часовника си. Десет и половина. Мина ѝ безумната мисъл да вземе колата и да поеме към Лондон. После си даде сметка, че ако вземе първия влак сутринта, тогава ще се придвижи по-бързо и по-сигурно. Може да вземе такси от гарата до дома на Клариса и да е там някъде към осем и да успее да види Бен. Искаше само да се сбогува с него.

Докато слизаше тихо по стълбите в четири сутринта, Грейс се тревожеше само за две неща. Едното бе Шарлот, а другото Пъпи. Мина ѝ лудата мисъл да ги вземе със себе си, но бързо съобрази, че Клифърд ще се погрижи за тях. Така или иначе не можеше да замине за Австралия. Освен всичко останало, нямаше билет. Ще се върне за кучетата на другия ден.

Надраска набързо бележка на Клифърд, пъкна я в един плик, който щеше да пусне в тяхната кутия, когато мине покрай оградата. Написа бележка и на Чарлс, в която му съобщаваше, че колата му е на гарата в Солсбъри, а ключовете ще бъдат в началника на гарата. Остави я на масата в кухнята и напусна къщата. Страхуваше се, че той ще чуе шумът от мотора, но какво можеше да направи, освен да проследи с поглед, как тя излиза с автомобила му. Мисълта за това я накара да се усмихне.

Първият влак напусна гарата в Солсбъри в пет сутринта. Трябваше да пристигне в Лондон в седем и половина. Грейс се отпусна изтощена в един ъгъл и заспа, след като изтръгна от кондуктора обещание, че ще я събуди на гара Ватерло.

— Ще тръгнем оттук най-късно в осем — заяви Бен на момчетата. — Трябва да стигнем до гара Виктория, а оттам до пристанището. Пък и не знаем пътя, нито колко време ще ни е нужно. При това ще носим и багаж. Разбрахме ли се?

— Да, разбира се — в един глас заявиха децата.

— Отивайте да се миете и елате в кухнята да закусим. Клариса ни чака да се сбогува, защото трябва да върви рано на работа.

— Изглежда много различно — обади се Даниъл. — Такава е надебеляла.

— Според мен изглежда прекрасно — отвърна спокойно Бен.

Докато се сбогуваше с тях, Клариса плачеше.

— Не знам как ще го понеса — нареждаше тя. — Искам много снимки и много писма. А когато натрупам състояние, може да отворя клон на фирмата в Сидни.

— На всяка цена го направи — рече Бен. Той я прегърна и я целуна. Представи си, че целува Грейс и това го разстрои още повече. Тя вдигна очи и му се усмихна с разбиране.

— Тя ще бъде добре — каза му Клариса. — Ще се грижа за нея.

— Предай й, че я обичам и че винаги ще я обичам.

— Непременно. О, Господи, трябва да тръгвам. Джак, скъпи, нали няма да забравиш да заключиш, когато излизаш?

— Няма, Клариса. Мисля, че поне това ще успея да запомня — да заключа входната врата.

Грейс се опита да телефонира от гарата. Все още линиите не бяха в ред. Тя изтича до едно такси.

— Моля ви, Кампдън Хил Скуеър. Бързо.

Вече беше осем без двајсет.

— Може и да се позабавим, госпожо. Ако трябва да съм откровен, по-бързо ще стигнете с метрото.

— Добре. Страшно ви благодаря.

— И така, мисля, че сме готови — въздъхна Бен. — Какво има, Даниъл?

— Трябва да отида до тоалетната, татко.

— Добре, бързо.

— Да. Освен това ме боли коремът.

— Хайде върви.

Минаха пет минути, а момчето не слизаше. Бен хвърли поглед на часовника. Вече бе осем и десет.

— Дейвид, иди кажи на брат си да побърза, за бога.

Дейвид се върна след малко, на лицето му бе изписано отегчение.

— Сега пък каза, че му се повръща.

— Добре, аз ще се кача.

Влакът спря между две спирки. Стоя така близо петнайсет минути. През няколко минути колелата издаваха стържеш звук, последван от пронизително свистене. Грейс знаеше, че никога досега не е била така близо до убийство.

— По-добре да вземете такси — предложи Джак. — Ще се обадя да поръчам. Телефонът току-що се оправи.

— Не знаех, че е бил развален — въздъхна Бен и на лицето му се изписа огромното облекчение, което очевидно изпита.

— Замлъкна напълно късно снощи. Очевидно от гръмотевичната буря.

— Господи! Да, моля те, обади се за такси.

— Кампдън Хил Скуеър, моля — поръча Грейс на шофьора.

— Много е близо, госпожо.

— Не ме интересува. Просто карайте. Трябва да стигна час по-скоро.

— Слава богу — въздъхна Бен, когато таксито им най-накрая се отдели от бордюра пред дома на Джак и Клариса. — Дано все пак хванем влака. Право да ти кажа, Дан, твоят стомах ми струва цяла лира.

— Извинявай, татко. Видяхте ли, едва не се сблъскахме с онова такси насреща?

— Грейс! Каква приятна изненада — посрещна я Джак. — Но Клариса отиде вече на работа.

— А Бен още ли е тук?

— Не, съжалявам. Тръгнаха преди около пет минути. С такси.

— Така ли? Господи! Кога излита самолетът?

— Към два. Доста закъсняха. И затова взеха такси. Влакът тръгва в девет от гарата. Може да се опиташ да ги настигнеш. Ако искаш ще дойда с теб, но не мисля, че ще успеем.

— Не, не! — рече Грейс. Тя приседна на стълбите и се разплака неудържимо.

— Даниъл, какво, за бога, има пък сега?

— Снимката, татко. Онази с Шарлот и Флос. Забравих я в тоалетната.

— Моля?

— В тоалетната. Носех я с мен, когато ме заболя коремът. После ти започна да викаш и аз я забравих. Трябва да си я взема, татко.

— Невъзможно.

— Трябва, татко.

— Даниъл, не мога да рискувам да изпуснем полета, заради една снимка. Просто е смешно. Ще помолим Клариса да ти я изпрати.

— Грейс каза да я нося винаги с мен.

— Не.

Момчето започна да вика, да крещи, да рита седалката.

— Какво става, бе човек — обърна се назад шофьорът на таксито.

— Синът ми е забравил нещо.

— Май е важно, а?

— Не, не чак толкова.

— Имате време. Ще успеем да стигнем.

— И дума да не става — категорично отсече Бен.

— Татко, отново ме сви стомахът — обади се Даниъл. — И ми се повръща. Ще повърна...

— Е, добре — обърна се Бен към човека зад волана. — Да се връщаме.

— Може ли да използвам телефона ти, Джак? — попита Грейс. Чудно бе, че изобщо се сети за това, но изведнъж разбра, че е въпрос на живот и смърт да разбере дали Елспет е взела изпита си. Така поне щеше да разбере дали нещо добро се е случило в тази безплодна, нещастна, кошмарна сутрин.

— Да, разбира се. В кабинета ми е. Върви.

— Благодаря ти. Една от ученичките ми се яви на изпит за стипендия и ни казаха, че тази сутрин ще има резултат.

Грейс чакаше да я свържат, когато чу, че на вратата се звъни. Вероятно пощаджията или някой търговец. Отново позвъниха. Дали да не отиде да отвори? Сигурна бе, че Джак е все още вкъщи, но все пак...

— Госпожо Бенет — проехтя в слушалката гласът на ръководителя на отдела по музика на „Сейнт Фелиция“. Пред мен са резултатите...

Звънецът отново проехтя. Търговците в Лондон май са по-нетърпеливи от тези в провинцията. Е, ще се наложи да почакаат.

— Да? Слушам ви.

— Чудесна новина, госпожо Бенет. Сигурно ще се радвате да научите, че Елспет получава нашата стипендия. Ще напиша на баща ѝ, разбира се, но съм сигурен, че искате да знаете и вие...

Странно. Грейс можеше да се закълне, че чу в преддверието гласа на Даниъл. Не беше възможно. Сигурно започва и да халюцинира от умора и вълнение. Ето отново. Грейс си наложи да върне мислите си към Елспет.

— Не мога да ви опиша колко съм щастлива — рече тя в слушалката. — Много ви благодаря. — Чу, че зад гърба ѝ вратата се отваря и протегна ръка с вдигнат палец, решила, че Джак е дошъл да види какво става. — Още веднъж, благодаря и се извинявам, че...

В този миг усети, че на рамото ѝ се отпуска нечия ръка и бавно и нежно минава към основата на врата ѝ и започва да го масажира. Още преди да се обърне, тя знаеше кой е това. Колкото и да не можеше да повярва, чу изпълнен с любов глас, наситен с нежност и смях.

— Не се извинявай.

ЕПИЛОГ

Юни 1948 г.

„Татлър“ не бе обичайното четиво за Грейс, но докато чакаше пред лекарския кабинет в Дъблин, за да се увери, че наистина двамата с Бен ще доведат на бял свят братче или сестриче на малката Кейт Лукас, тя взе един от оставените на масичката броеве. Започна да прелиства разсеяно страниците. Погледът ѝ бе привлечен от цяла страница с фотоси от сватбата на майор Чарлс Бенет, носител на орден за особени заслуги, с почитаемата Каролайн Пенингтън, състояла се в красива къща в Съмърсет, където бе израснала младоженката.

Грейс естествено знаеше за сватбата. И Флорънс, и Клариса ѝ бяха писали, а и самият Чарлс ѝ бе изпратил кратка бележка, с която я информираше. Разбира се, много ѝ беше любопитно да разгледа внимателно снимките, да се потопи в атмосферата, все едно самата тя бе присъствала като невидим свидетел. Грейс искрено се бе зарадвала, когато научи новината. Тя не таеше никакви лоши чувства към Чарлс, а и очевидно Каролайн бе възможно най-подходящата партия за него — хубава, жизнена, при това любителка на коне (според думите на Флорънс). Може би прекалено млада, но самочувствието на Чарлс щеше да хвъркне до небесата. А и само с по-млада жена щеше да знае, че напълно владее положението. Момичето очевидно бе далеч по-подходящо за негова съпруга от самата Грейс. Грейс разгледа снимката на Каролайн. Тя щеше да се справи с всички онези неща, при които Грейс се бе провалила така безславно. Тя щеше да язди с Чарлс, щеше да го забавлявала, да се включи във всички благотворителни дружества, да стане неразделна част от местното общество. А и щеше да го дари с наследник само след година.

Чарлс бе много красив с официалния си костюм. Младоженците бяха получили благословия и в черква — „прелестна церемония“, както я описваше репортерът.

Четири малки шаферки с красиви рокли и четири момченца в официални бели костюми следваха младоженците. Децата до едно се

усмихваха, с изключение на едно — Имоджийн, която се бе разкривила пред обектива на фотографа, а както писа Клариса, след това бе яхнала едно пони без седло и бе препускала из двора, докато майка ѝ кърмела малкия Седрик пред всички гости. Било доста забавно. Вероятно Флорънс щеше да кърми следващото си дете в Камарата на представителите. Дано Седрик не бъде толкова разглезен...

От снимките личеше колко доволна е Мюриъл, че Чарлс най-сетне се е оженил за момиче, достатъчно подходящо за него. Клифърд имаше доста развеселен вид, вероятно в резултат на няколко чаши шампанско в повече. Лорд и лейди Пенингтън изглеждаха приятни хора, сдържано показващи своята радост.

Грейс чудесно знаеше какво си казват гостите, докато отпиват от шампанското и позират пред обектива: колко хубаво е, че най-сетне Чарлс си намери подходяща съпруга, всички знаели, че първият му брак няма да продължи дълго; че Грейс била много мила, но тя просто не била подходяща за Чарлс и че никой не се изненадал от новината, че тя избягала по този начин, само и само да бъде с бащата на ония две момчета, които бе прибрала от улицата, въпреки несъгласието на Чарлс.

Клариса също бе снимана; изглеждаше главозамайващо красива до изправения и широко усмихнат Джак. „Героят от войната Джак Комптън Браун, пишеше отдолу, който скоро ще завърши медицинското си образование по «Пластична хирургия»“. Колко смел човек бе той, по-смел от всички останали. Бен бе предложил да поканят двамата с Клариса да им погостуват. Прекрасно ще бъде да се видят отново.

Разбира се, ще дойдат и тримата, заедно с изящната си малка дъщеря Ванеса, а вероятно и облечена в униформа бавачка. Къщата им е достатъчно голяма. Чудесната ѝ каменна къща в Дъблин, която Клифърд плати. Лицето му бе пламнало от решителност, когато ѝ връчи чека.

— Няма нужда да казваш на никого. Дори и на Бен. Ти си реши. Ще кажеш, че това е малко наследство от една твоя пралеля, която е живяла в Шотландия и междувременно починала.

Грейс се боеше, че Бен няма да повярва, че ще заподозре нещо, но той прие мъглявата версия, без да разпитва много, вероятно, защото самият той се чувстваше много благодарен. Отговорностите им в този

момент бяха станали много: самият той още учеше, Кейт бе на път, Дейвид и Даниъл бяха в гимназия и разходите им нараснаха. Всичките спестявания на Бен бяха отишли за неизползваните билети до Австралия. Ирландия се бе оказала чудесна идея — далеч от клюките и скандалите, цените на къщите бяха ниски, а хората — по-дружелюбни. Да не говорим колко красив бе пейзажът.

Погледът на Грейс се спря върху красивото лице на Джайлс. Бе чела отзивите за последния му триумф — главната роля в нашумял сред артистичния свят мюзикъл. Трупата щеше да изнесе представления и в Дъблин, което бе прекрасно, Флорънс ѝ бе обещала да дойде с него.

Грейс погледна часовника си. Твърде дълго бе чакала. Този ден имаше ученици. Ако не излезеше оттук след двайсет минути, щеше да закъснее. Не че имаше кой знае колко голямо значение, защото Бриджет, която се грижеше за Кейт, докато тя имаше уроци, просто щеше да даде на детето лимонада и парче сладкиш, докато чака. Кой ли бе първи на урок? Мери? Или може би Фелисити? Господи, от тази бременност взе да изглупява. Това бе и първият признак, по който позна, че е бременна. Започна да забравя много преди да бе започнало да ѝ се гади.

— Госпожо Лукас? Прощавайте, че се наложи да чакате толкова дълго. Заповядайте при лекаря. Ако искате, задръжте това списание.

Грейс се изправи.

— Не, благодаря ви. Просто се бях замислила. И не се тревожете за закъснението, прекарах чудесно.

— Радвам се, защото хората обикновено се изнервят. Вие изглеждате щастлива, ако мога да си позволя да отбележа.

— Благодаря ви — усмихна се Грейс.

Тя влезе в кабинета, оставяйки списанието на масичката. За миг си бе помислила да го занесе на Бен, но после се отказа. Това там бе част от един друг живот — невероятно далечен, към който те двамата все по-рядко поглеждаха. Това, което имаше значение, бе настоящето. Настоящото и децата им. Миналото вече не беше забранено място, но най-добре бе да го оставят в мир.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.